هكذا من الأصل

האזינו היום ב"קול השלום" בשעה 14.00 בשידור חי
איתן דנציג
יראיין את שר האנרגיה והתשתית
משה שחל
שידור חוזר ביום ב' 29.8.88 בחצות

מעריב
יום שישי
היום: סופשבוע

יום ו', 26.8.88, י"ג באלול תשמ"ח, גליון מס' 12419; שנה מ"א; המחיר 1.30 ש"ח (כולל מע"מ), המחיר באילת 1.15 ש"ח; כל הזכויות שמורות ל"מעריב" © MAARIV 1988 معاريف

אש"ף: ישראל הכירה במדינה פלשתינית לפני 41 שנה

'ועדות ההלם' בשטחים מגבירות ההתקפות על פועלים ו'משתפי פעולה'

שבפו אוטובוס שהסיע פועלים לישראל, רצחו בגרזנים "משתף פעולה" ותקפו אחרים ≡ ישראל לארה"ב: אנו מצפים להבנה בעניין הגירושים; צפוי גינוי במועצת הבטחון

מאת אבינועם בר־יוסף
שפי גבאי ואילן בכר

המצוד הסיתה שנערך אחרי "ועדות ההלם" בשטחים לא מנע בימים את פעילותן ובימים האחרונים הן מגבירות את ההתקפות נגד פועלים היוצאים לעבודה בישראל ומשתפי פעולה עם ישראל. ביסמה האחרונה נרצח תושב השטחים שנחשד בשיתוף פעולה עם השלטונות ושניים הותקפו. אוטובוס שהסיע פועלים הועלה באש.

בימים האחרונים התקבלו דיווחים על מחסומי דרכים, המוקמים על ידי הועדות המקומיות לפנות בוקר, בכביש המוביל משכם לבקעת הירדן ובביציאות מן הכפרים, כדי לאכוף את השביתות. גורמים מקומיים דיווחו כי בשכם נהמת קבוצת

המשך בעמוד 2

קצין צנחנים פצוע מנע פיצוץ רימון בפשיטה בלבנון - וחייו ניצלו

הקצין רמי שנפצע שלשום בפעם השלישית הצמיד את הרימון, אותו עמד להשליך ברגע שנפגע, לכתף הפצועה עד שחברו החזיר הניצרה

מאת עמנואל רוזן

קור רוח ואומץ לב נדירים, הצילו שלשום את חייו של רמי, קצין צנחנים, שנפצע קל בפעולת צה"ל מצפון לרצועת הבטחון בלבנון.
רמי כבר נפצע בעבר פעמיים בלבנון.

שלשום פיקד על הכוח שהסתער על חוליית המחבלים, חברי ארגון חיזבאל־לה. בעת ההסתערות אחז רמי רימון יד בידו השמאלית, שלף את הניצרה והתכוון להשליכו, כאשר לפתע פגע כדור

המשך בעמוד 2

"ילד קטן בכה 4 שעות בסובארו מעוכה וסביבו אנשים בלי הכרה"

אביו וסבתו של הילד - אליזבט ודוד חמייס - נהרגו אתמול בכביש הערבה ≡ אסתר חי נהרגה ליד מושב צלפון ≡ עשרות נפצעו

אליזבט חמייס

דוד חמייס

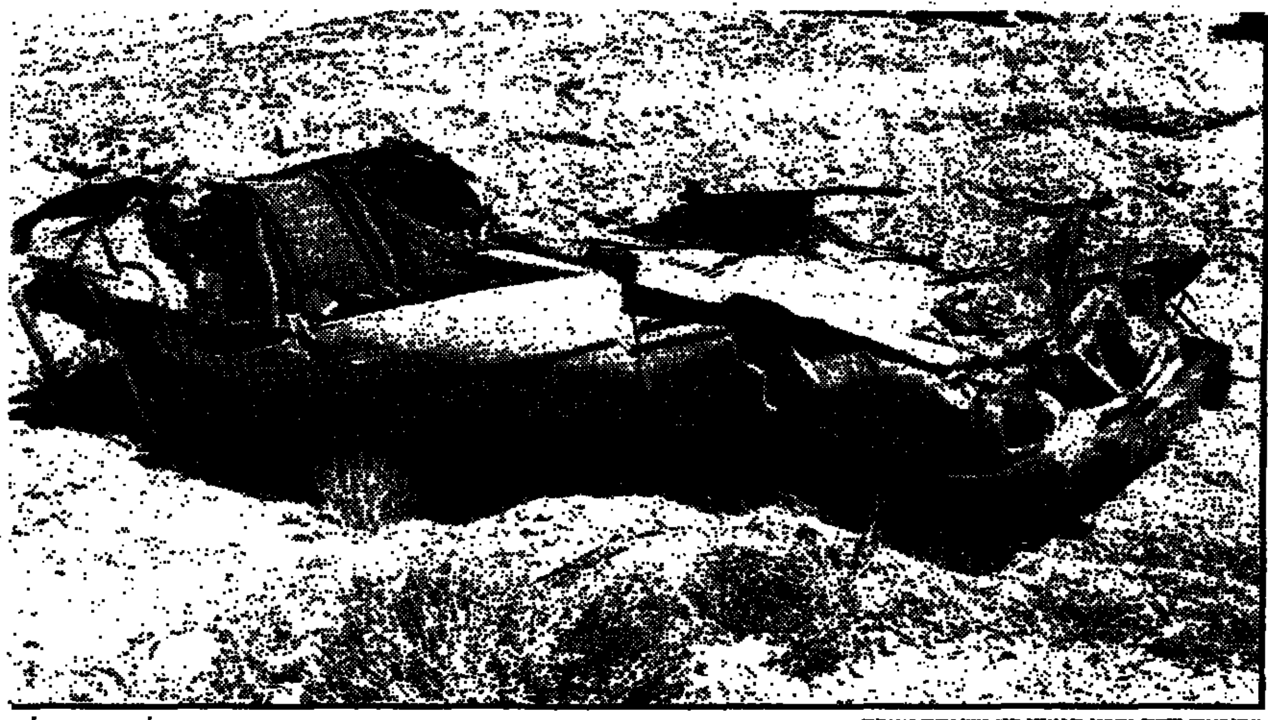
הסובארו שבה נהרגו ונפצעו בני משפחת איימס
צילום: מאיר אזולאי

מאת רוני סופר, אורי בינדר, יהודית זילברשטיין, בן כספית, יוסי לוי ואיתן לוין

בתאונת דרכים משולשת שארעה אתמול בכביש הערבה, נהרגו אליזבט איימס מדימונה ובנה דוד ונפצעו עשרה.

אחת הפצועות, אורנה בת 28 הנמצאת בחודש השמיני להריונה, פצועה קשה והד אושפזה בבי"ח שיבא, לשם הועברה

מבי"ח יוספטל עקב מצבה. שני ילדיה שנ־פצעו בתאונה, רועי בן 6 ועינב בת שנתיים

המשך בעמוד 2

נפתחו שיחות השלום בין עירק לאירן

מאת שפי גבאי
ושרי רובר
סוכנות סשית בלונה

בארמון האומות המאוחדות בז'נבה נפתחו אתמול, באווירה צוננת, שיחות השלום בין עירק לאירן, בחסות מזכ"ל האו"ם פרז דה־קויאר. (כתבה בעמוד 4).

הדיונים בסבב זה של השיחות ימשכו עד יום ראשון וכבר ידונו בו שתי שאלות חשובות: החלפת השבויים באמצעות הצלב האדום הבינלאומי והשייט החופשי בשאט אל־ערב ובמפרץ הפרסי.

שמיר: עד הבחירות נדפוק על כל דלת, נגיע למוחו של כל אחד, נגרש השקרים

ראש הממשלה דיבר בטקס איחוד חרות והליברלים ≡ המערך: ליכוד המילכוד - ההצגה הכי מצחיקה בעיר

שמיר, מודעי ושרון בטקס והחתימה איחוד הליכוד אתמול. צילום: צביקה ישראלי

מאת מנחם רהט

"אילו היה המערך בשלטון בשנתיים האחרונות כבר היינו כיום בעיצומה של

ועידה בינלאומית, שהייתה מביאה להקמת מדינה אש"פית ביו"ש ובעזה, והיינו עומ־דים כיום לא באינתיפאדה אלא במשהו הרבה יותר חמור", אמר אתמול ראש המ־

משלה, יצחק שמיר, למשתתפי טקס יי־סוד תנועת הליכוד.
שמיר ייחס לליכוד את "הצלחה של

המשך בעמוד 2

ארנון אילין בראיון בלעדי למעריב:

"עולמי חשך עלי - אחזיר כל החובות"

"העברנו לחברת קיזור־אילין 2 מיליון דולר מכספנו הפרטי"

מאת דוד זוהר

"עולמי חשך עלי ועל כל בני משפחתי בעקבות המפולת האיומה הזו, ולבי שותת על כך ששמי נקשר באי כיבוד

התחייבויות ללקוחות שלנו. אבל לא איש כמוני יברח ויטוש את המערכה. אני מלדתי בארץ הזו ואמות בארץ

המשך בעמוד 2

תייר שהתחזה לסטז'ר ועבד ב"הדסה" סיפר בחקירה: אני חולה איידס

המשטרה: מהחקירה עולה שעבד בבית החולים בירושלים במשך חודש ונתן עירויי דם ≡ בית החולים: הוא לא עבד אלא הסתובב במשך יום אחד

מאת יוסי לוי

תושב לוכסמבורג הוצזה במשך חודש לסטז'ר ועבד בבי"ח הדסה בירושלים. בחד

קירתו במשטרה סיפר האיש כי הוא הומו־סכסואל והוא חולה באיידס. תוצאות הב

המשך בעמוד 2

עיקר החדשות

ממשלת גרמניה למסרשמיט: אל תסייע בייצור הטיל המצרי

הפניה בלחץ ממשלת ארה"ב. מזוות השבועון הגרמני דר שפיגל: הטיל בעל טווח של 1000 ק"מ מסוגל לשאת ראש חץ גרעיני.

עמוד 3

פרס נפגש עם האדמו"ר מבעלז וביקר בקברו של הבאבא סאלי

המפד"ל: את התהילים האלה המערך לבד מן הליכוד. אל תקנו ברציפות את היהודים של אלה הם אלה, אמר הקול הדתי.

עמוד 6

היום בגליון:

מעריב שבת:
באזור יהודה לא מאמינים
שיך מקטסות. שרפה בדרון את הפועלים הערבים.
אהרון דולב

ראש העיר יצחק נבכובה

סופשבוע:
שרה היקרה של חיים לסקוב
סיפור המכתבים והשירים אשר שלח לסקוב לשרה אשתו.
בילי מוסקונה־לרמן

שמוליק קראוס: אחרי 20 שנה
על אלבומו החדש של אחד היוצרים המוכשרים ביותר בשנים האחרונות

שמוליק קראוס

מעריב לנוער:
תדיראן בלונדון
עונה, בימי הקופסה הכלכלית של החברה מסתבר גם כי בניגוד לציפיות – לא יוצג רווח או ארוע בסוף השנה.
אבי טמסיר

הדלקת נרות

פרשת השבוע – כי תצא

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	6.34	7.49
תל אביב	6.52	7.51
חיפה	6.45	7.51
באר שבע	6.50	7.46
אילת	6.48	7.48

מזג אויר

הקלה בעומס החום. ירושלים 17 עד 30, תל אביב 22 עד 30, חיפה 22 עד 31 ואילת 26 עד 41. הטמפרטורות בארץ ובחו"ל בעמוד 12.

★ ★ 26088822 ★ ★
★ ★ ★ ★ ★

המשך מעמוד 1

שמיר: עד

ישראל מסכנה איומה". שמיר תקף את פרס, הסובל לדבריו מ"תסביך גלותי, ישן ואדור", בכך ש"במקום להצטרף למאמץ להדיפת הסכנה, הוא מבריז: 'אנחנו, עם ישראל, אשמים בהיעדר שלום, בהסתה האנטישמית, בתעמולת הזוועה האנטי־ישראלית. אנחנו אשמים בכל!'".

עוד אמר שמיר: ברגע שתיגמר ספירת הקולות ויהיה ברור שהליכוד יתווה את דרכה של המדינה, ידעו הכל: אין יותר מדינה פלשתינית, אין יותר ועידה בינלאר־מית. יש רק דרך המו"מ הישיר לשלום. הדילמה היא תורה כלהב התער: לאבדון או להצלה. עד הבחירות על כל הפעילים להתגייס, נגיע לכל אחד בציבור, למוחו, ללבו, נדפק על כל דלת – למען עמנו, למ־ען עתידנו. נגרש את השקרים, נהדוף את העלילות".

תנועת החרות והמפלגה הליברלית החליטו להתקיים אתמול פורמלית ומשפטית, עם מיזוגן למפלגה חדשה אחת, ושמה – הלי־כוד, תנועה לאומית ליברלית. באמנת המי־זוג נקבע כי הסכם לוי־נסים והחלטות שרי הליכוד מה־17 באוגוסט, מהווים חלק מה־אמנה. הסכמים אלה גם קובעים כי עד 1992 יהיה ראש הליכוד נציג חרות, והבא יוכל כל חבר התנועה להתמודד על ראשו־תה. השר יצחק מודעי היה ראשון הליבר־לים שרמז אמש כי הוא מתכוון להתמודד על ראשות הרשימה והמועמדות לראשות הממשלה ב־1992.

לפני לטקס כבר הבהירה חרות כי החל־טת הליברלים שהשרים מודעי, נסים וש־רוד יהיו שרי הליברלים בממשלה הבאה – הינה חסרת תוקף. ראש הממשלה לבדו, נאמר לליברלים, יקבע את שריו.

על האיחוד הוכרז אמש בכנס הקונגר־סים בת"א, במעמד 2100 חברי מרכז חרות ו־425 חברי הנהלת המפלגה הליברלית. בבידי שתי המפלגות חתמו על אמנת האי־חוד, שבה כבר התנוססה חתימת־ידו של מנחם בגין, אשר חתם על האמנה אתמול בבוקר בביתו.

במערך הגיבו בזלזול. יו"ר מטה הבחי־רות ניסים זוילי אמר: "ליכוד המילכוד – ההצגה הכי מצחיקה בעיר. דובר המטה אברהם בורג אמר: "הם מתאחדים כדי להי־תפלג. זהו מופע המזכיר אהבה שלא מסוג־לת להפסיק להתפלג".

המשך מעמוד 1

קצין צנחנים

בכתף ימינו.

משעצמת הדירתו של הכדור, נדחף רמי לאחור ונפל על הארץ. הרימון – ללא הניצ־רה – היה עדיין אחוז בידו, אך למרות הפא־בים העזים, הצליח רמי לא לשמוט אותו. הוא הצמיד את הרימון לכתף הפגועה וקרא לאחד החיילים שהיו לידו. החייל החזיר בד־היזות את הניצרה לתוך הרימון ורק אז התפנה החובש לטפל ברמי הפצוע. ביחידתו של רמי אמרו אתמול: "לא רק קור רוח היה כאן, אלא גם מזל גדול שרמי הוא שמאלי ולכן אחז את הרימון ביד שמאל ולא ביד ימין, זו שנפגעה מהכדור".

באותה פעולה ניצל חייל אחד, כאשר כדור פגע ישירות בקסדה שעל ראשו ולא גרם כל נזק.

בפיקוד צפון התקיים אתמול תחקיר על התקרית עם מחבלי חיזבאללה ד', שבה נהרגו 5 מחבלים ונפצעו קל 6 מחיילי צה"ל. בתחקיר נטלו חלק חיילים שהשתתפו בפ־עולה, ובהם גם 5 מהפצועים ששוחררו מבי"ח לאחר טיפול קל. השתתפו מפקדי הכוחות, קצינים בכירים ואלוף פיקוד צפון יוסי פלד.

מניתוח הארוע עולה שחיילי הצנחנים לא הופתעו, תגובתם היתה מהירה, הם חיסלו את המחבלים במהירות ומנעו אבידות מחיי־לי הכוח. אלוף יוסי פלד שיבח את פעילות הכוח וציין, כי פעילויות יזומות כאלה הן כורח המציאות כדי למנוע ממחבלים לפגוע בחיילי צה"ל וצד"ל.

המשך מעמוד 1

תייר שהתחזה

דיקה שנערכה לו אסורים להתכבד מהר או מתרומים לכל המאוחר.

כריסטופר שאול דבר, בן 24, הגיע לי־שראל ב־13/7 עם חברו הצרפתי. השניים החליטו לבלות את חופשתם בארץ, מאחר ובישראל לא דורשים אישור רפואי שאדם אינו חולה באיידס כמו במספר מדינות אחרות. ב־16/7 בערב, ניגש לבי"ח הדסה עין־כרם וסיפר כי שהגיע במסגרת קבוצה של חילופי סטודנטים לרפואה שבאו לער־שות בישראל את הסטאז'. הוא סיפר שהיה אמור להתחיל לעבוד בשעות הבו־קר, אך לא יכול היה להגיע כי היו לו סידו־רים. דבר החל לעבוד במחלקה הנוירולו־גית בבית־החולים ואף טיפל בחולים. במ־סגרת טיפול זה אף נתן עירויי דם למספר חולים. במקביל גנב צרור מפתחות, ביניהם את מפתח ארון התרופות, והחל לגנוב פנק־סי המחאות וכרטיסי אשראי של רופאים בבית־החולים, בהם ערך קניות באלפי שק־לים. הוא גנב גם את חותמתו של פרופ' יוסף בורמן (מומחה למחלות לב) ובאמצ־עותה החתים מרשמים רפואיים וקיבל תרופות באין מפריע. המשטרה חושדת שבעזרת התרופות, ביניהם סמים, פיתה גברים בגן העצמאות בירושלים לקיים עמו יחסים. את דרכונו מכר לערבי במזרח ירושלים שהמשטרה טרם עלתה על עקבו־תיו.

החשוד נלכד לאחר שאלמוני התקשר למחלק הבילוש במרחב ירושלים וסיפר להם על חשוד באיש. מחלק הבילוש הע־ביר את הטיפול בפרשה למחלקת הונאה בפיקודו של פקד סלומון עמיר. הוא נעצר ביום שלישי בשבוע שעבר. הוא נחשד בהתפרצות, זיוף גניבה והתחזות וביום רביעי שעבר הוארך מעצרו ב־15 יום.

סמנכ"ל בי"ח הדסה, זאב אולשטיין, אמר אמש: "לא היה דבר כזה. היה אדם שהסתובב יום אחד בבית החולים ולאחר מכן נעלם. לאחר ששאלו אותו מה הוא ער־שה בבית־החולים, סיפר שהוא סטודנט לרפואה מסקנדינביה. לא ידוע לי שהאיש עבד, או נתן עירויי דם במחלקה נוירולו־גית.

דוברת הדסה מסרה כי לפני שבועיים הופיע בחור באחת ממחלקות בית־החולים וסיפר לאחות שהוא סטודנט לרפואה מלוכסמבורג. האחות הפנתה אותו לרופא התורן ששוחח אתו ולאחר מספר שעות עזב האיש את בית־החולים. לא ידוע לנו על כך שעבד או נתן עירויי דם, אמרה הדוברת.

אולם, פקד סלומון עמיר, ראש מיחלק בילוש במרחב ירושלים, מסר שמהחקירה עולה שהאיש התחזה לסטז'ר במשך חו־דש.

המשך מעמוד 1

ארנון אילין

הזו. אילו רציתי לברוח הייתי בורח הרבה זמן לפני כך" – כך אמר אמש ארנון אילין, מבעלי חברת קייזר אילין וקפריש בראיון בלעדי למעריב.

"אני מאמין ומשוכנע, שעם ניהול נבון ובלתי היסטרי של הנכסים הקיימים שלנו, בתוספת הבטחונות שישנם בידי הבנקים, ניתן לכסות את כל החובות של הבנקים ושל רוכשי המכוניות", אומר ארנון. לדבריו, יש היום בידי הבנקים נכסים ובטחונות של האחים אילין בשווי 5 מיליון דולר, בעוד שההתחייבויות הן מוערכות ל־10 מיליון שקל. במחסני הערבה ובנמל יש כ־420 מכוניות דלתא ואלפא רומיאו, כאשר רק 200 קונים בלבד שילמו את מלוא התמורה עבור מכונ־יותיהם, מבלי שהמכוניות סופקו להם. הי־תר, שילמו רק דמי קדימה. בנוסף לכך, קיים ברשות החברה מלאי גדול של חלקי חילוף ויש בבעלות החברה שלו, קייזר אילין, מוסך גדול בתל־אביב ונכסים אחרים. "לבנקים נתנו גם בטחונות פרטיים שאינם קשורים בחברות, כגון מגרשים", אמר.

ארנון אילין הכחיש בתוקף את השמועות כאילו חברת קפריש המשיכה לגבות בשבו־עות האחרונים כספים מלקוחות למרות שהוא ואחיו ידעו שלא יוכלו לעמוד באספ־קת המכוניות. "בחודשים האחרונים נטלנו מרכושנו הפרטי לא פחות מ־2 מיליון דולר והכנסנו אותם לקופת חברת קייזר אילין בנ־סיון לאושש את החברה. ב־2 באוגוסט, החודש, נטלתי הלוואה והכנסתי לקופת החברה 400,000 דולר. האם זה מעיד על כוונה להרים ידיים או ליטול כסף ללא כוונה לספק תמורה להיפך, עד הרגע האחרון עשינו מאמצים אדירים להציל את החברה. כל חיינו ניהלנו חיי עסקים הוגנים, סולידי־ים ויציבים. אבל לצערנו, הפעם נוצר מצב בו איבדנו את השליטה, בשל גורמים בלתי צפויים".

ארנון אילין טוען שהחברה החלה להיק־לע לקשיים חמורים ב־2/11/84 כאשר הח־לה התכנית הכלכלית והוכרז על הקפאה. "את המהלומה הגדולה חטפנו עם הדלתא. בהתחלה היה ביקוש היסטרי. כל התחזיות שלנו העידו על כך שעמדנו למכור השנה למעלה מ־9,000 כלי רכב והיינו עושים עס־קים טובים. השקענו הון עתק. והנה, בעק־בות כמה פרסומים נוראים בעתונות, החלו גלים אדירים של ביטולים. בניגוד למה שכותבים עכשיו, החזרנו כספים ללמעלה מ־5,000 לקוחות שביטלו הזמנות וזה הע־מיד אותנו פתאום במצב כספי קשה. אכן, אני מודה, איבדנו את השליטה".

על ארנון אילין ובני משפחתו שומרים 24 שעות ביממה שני שומרי ראש גברתנים, בי־ניהם יעקב בנבנישתי, שומר אישי ידוע. זאת, בעקבות איומים על חייו וחיי בני משי־פחתו ועל רכושם. ההפגנות של הלקוחות כאבות לו. "עשו עוול עצום לאבי כשכתבו שברח. אבי הרי אינו בעל מניות בחברות שלנו ומזה 20 שנה הוא חי בחו"ל, כשהוא מחלק זמנו בין אירופה לישראל. הוא חי הי־ום בצרפת ואין לו לא בתים ולא אחוזות, כפי שנכתב".

לדבריו, אביו עומד בקשר איתו ועם אחיו וכואב את שעובר עליהם. "אני רוצה לציין שאבי עזר לנו הרבה לפני ההתמוטטות בה־זרמת כספים ואנו אסירי תודה לו".

ארנון טוען שהוא מנהל באחרונה מגעים עם גורמים שונים, שיהיו מוכנים לרמש מי־דיהם את סוכנויות המכוניות, ואשר יהיו מוכנים להזרים כספים כדי לסייע בהצלת המצב.

המשך מעמוד 1

ילד קטן

אורנה חמייס

ר־8 חודשים מאושפזים באילת, ולצידם 4 חיילים שנפצעו באותה תאונה.

במקום התאונה, כשני ק"מ מדרום לצו־מת באר־מנוחה שבערבה, נחסמה התנועה באילת והופנתה לדרכי עפר. במרכז הכביש שכב סמיטריילר ומתחתיו מכונית פרטית מעוכה מסוג סובארו ובתוכה אשה בהריון, סבתא, שני ילדים ושני גברים. 10 מטר מהם היה שרוע על ציוד טרנזיט צבאי וב־תוכו חיילים זועקים לעזרה.

נהג האמבולנס ממושב פארן, יעקב סיב־לד, היה בהראשונים שהגיעו למקום. "בש־עה 10.30 קיבלתי הודעה על התאונה, אבל האמבולנס שלנו היה בתיקון. אספתי חבר'ה, יצאנו למקום ובידינו פטישים וצי־וד חילוץ. ראיתי שהמצב קשה ותזרתי למושב להביא שופל גדול. מתחת לסמי־טריילר שכבו אנשים לכודים ולנו לא היו אמצעי חילוץ מתאימים. לא היה פה אדם שהיה יכול לנהל את החילוץ, ומרוב שקו־לים בלתי מקצועיים העסק לא התקדם. ילד קטן בכה 4 שעות בסובארו הלכודה כשסביבו אנשים מחוסרי הכרה". למקום הופנו ניידות משטרה שפיטרלו באזור ר־8 אמבולנסים מיישובי הערבה.

בשעה 13.30 הגיע ציוד חילוץ ממחנה צבאי בדרום הנגב. רופאים סיכנו את חיי־הם, כאשר החלו טיפלו בלכודים תוך כדי התעלמות מהמכולה העלולה להתמוטט על ראשם בכל רגע.

אחד המשתתפים בחילוץ סיפר בשדמ־עות חונקות אותו: "כאשר אני נזכר במר־אה האשה בהריון, השוכבת בסובארו המ־חוצה, פניה שטופי דם והיא מלטפת את בתה בת השנתיים, תוך שהיא מאבדת את הכרתה מדי פעם, בא לי לבכות. האשה הר־את נפגעה בפניה, פיה דימם ולשונה נחת־כה, אך היד האוהבת המשיכה ללטף את בתה ששברה את עצם הבריח בתאונה".

סמוך לשעה 11 בלילה צלצל האח שמ־שון חמייס, שיצא לזהות את גופת ההרו־גים בבי"ח יוספטל באילת, והודיע למש־פחתו שחל בלבול בזיהוי הגופות. שמשון מסר, שההרוג הוא אחיו דוד חמייס ולא האח ציון, כפי שסברו תחילה. ציון מאוש־פז בבי"ת הדסה. דוד חמייס עבד כחש־מלאי במפעלי ים המלח.

● סמוך לצלפון, הורחשה אתמול תאו־נה לאחר שנהג משאית מכפר־אדיה שנסע מנחשון לכיוון בית־שמש, ניסה לעקוף רכב שנסע מולו ובזמן העקיפה התנגש חזיתית במכונית סובארו שבה נסעו בני משפחת חי. כתוצאה מכך נהרגה אם המ־שפחה, אסתר. בעלה נחמיה וארבעת בנו־תיה נפצעו והועברו לבי"ח קפלן ברחובות. שלוש מהבנות, בנות 3, 4, ו־5, שוחררו לאחר טיפול. הבת הקטנה, בת שנה, הו־עברה במצב קשה לבי"ח שיבא בתל־השו־מר. היא סובלת מפגיעת ראש. נחמיה שוח־רר אף הוא, אך משהגיע לביתו בראשון־ל־ציון התקשרו הרופאים מקפלן וביקשו להבהילו מיידית בחזרה לבית החולים עקב ממצאים שנתגלו באחד הצילומים.

● אהוד רבינוביץ מוסר: בשעות הצהרי־ים בכביש החוף, מול דרום נתניה, התנגשה משאית ישראלית במשאית מעזה, שנסעה לפניה לכיוון תל־אביב. מעוצמת ההתנג־שות, נמחצה חזית המשאית הישראלית כמעט לחלוטין ושני נוסעיה חולצו בסיוע ציוד מיוחד ע"י מכבי האש. השניים הועב־רו כשהם פצועים קשה לבתי־החולים מאיר ובילינסון.

בתאונה נוספת בשעות הצהריים בכביש השרון, סמוך לצומת רעננה־צפון, נפצעו 4 בני אדם, אחד מהם קשה. בתאונה זו היו מעורבים 4 כלי רכב.

● ניידת משטרה שרדפה אחר עבריין פגעה בילדה ופצעה אותה באורח קל. הד־בר התרחש אתמול סמוך ל־7.30 בערב בשכונת רמות־אשכול שבירושלים. המרדף אחר העבריין הנלס היה, כנראה, מלווה ברי־ריות. הילדה שנפצעה קל פונתה לבי"ת

המשך מעמוד 1

ועדות ההלם

ההלם ללבוש מדים ולקיים אימונים בש־עות הלילה.

בכפר יאטה נרצח אתמול בלילה באכז־ריות סעדה תזאזה, שהיה מוכר בכפר כמשתף פעולה עם השלטונות. כמה תוש־בים מן הכפר הגיעו לביתו, נטלו את נשקו והרגו אותו במכות גרזן. גורמי בטחון אומ־רים, כי יתכן שהרצח בוצע על רקע של נקמת דם. אותם גורמים ציינו כי תזאזה נחשד על ידי התוקפים בהריגתו של תושב מקומי.

ליד כפר אל־זאויה נמצאה שלשום גופ־תו של רועה צאן, מוחמד ג'אלב בן 30. הוא היה סטודנט בביר זית שריצה עשר שנות מאסר על פעילות עויינת ושוחרר במסגרת עיסקת חילופי המחבלים עם ג'יבריל. תושבים טענו כי הוא נורה בבטן, ואולם בדיקת צה"ל מוכיחה כי באותו זמן לא היתה שום פעילות צבאית במקום. בעקבות גילוי הגופה החלו הפגנות אלימות בכפר וצה"ל נאלץ לפתוח באש. עבד אל־חלאק חמד בן 21 נורה בבטנו ואושפז.

ליד רמאללה הותקף הלילה תושב הח־שוד בשיתוף פעולה עם ישראל. הוא שלף את נשקו ופצע את אחד מתוקפיו. גורמי הבטחון נערכים למנוע התקפות בסוף הש־בוע נגד תושבים מקומיים.

אתמול בבוקר הותקף אוטובוס שהסיע פועלים ממעלה אדומים ומעזריה למפעל הרהיטים דים בירושלים. הנהג נסים לוי, סיפר, כי מאחת הסימטאות הגיחו לפתע שני צעירים רעולי פנים וזרקו בקבוקי תבערה לעבר האוטובוס: "המשכתי לנסוע כ־150 מ' למרות שאחד הבקבוקים פגע בחלק האחורי של האוטובוס ופרצה אש. פתחתי את הדלתות כדי לאפשר לפועלים לברוח, ואחר כך עלה האוטובוס בלהבות".

היוזמה המדינית המגובשת עתה על ידי משפטני אש"ף, שפרטיה טרם נחשפו, מס־תמכת על כך שישראל הכירה בקיומה של מדינה פלשתינית עוד לפני 41 שנה. השבו־עון הקהירי הרשמי למחצה רוז אל־יוסף חושף בפעם הראשונה מפי נביל שעת', אחד מיועציו הבכירים של ערפאת, כי החלטת החלוקה של האו"ם מ־1947 נבד־קת עתה מחדש ומתברר שמדובר במסמך בינלאומי משפטי חשוב ביותר. סעיפי המסמך מראים בבירור כי המדינה הפלש־תינית אכן קיימת בפועל מאז 1947.

השבועון טוען, שנספחים אחרים מאו־תה שנה מוכיחים כי ישראל הגישה בשע־תו בקשה להתקבל כחברה או"ם. באותה בקשה נכללה מחוייבות ישראלית להחל־טות 181 ו־194 על זכות השיבה לעם הפ־לשתיני.

נראה, כי היוזמה המדינית של אש"ף אכן מסתמכת על החלטת החלוקה של האו"ם ועל מסמכים מאותה תקופה, במיו־חד מסמכים ישראלים. ראש אש"ף ערפאת יוועד מחר בז'נווה עם מזכ"ל או"ם, לבדי־קת ההיבטים המשפטיים הקשורים לאפ־שרות של הכרזת מדינה פלשתינית.

"מאחר שלארה"ב ולישראל יש אינטרס משותף לבלימת התפשטות הקיצוניות והטרור, מצפה ישראל להבנה אמריקנית לגבי צעדים יוצאי דופן הננקטים בתנאים יוצאי דופן", נאמר אתמול בתגובת משרד החוץ לגינוי האמריקני בעניין גירוש פלש־תינים מהשטחים.

התגובה הועברה ליועץ המדיני בשגרי־רות האמריקנית, ג'ון בייקר. כן נאמר בה: "צעדים אלה ננקטים נוכח עליה ברמת האלימות והסתה לאלימות, והם הוכיחו את עצמם כיעילים במאבק נגד הפרות הס־דר והחוק. רוני סופר מוסר:

"צריך להבין שגירוש מנהיגים פלשתי־נים הוא תגובה ולא בחירה מרצון. אין לנו מדיניות של גירושים. יש לנו מדיניות של בטחון ושלום ועלינו לנקוט באמצעים שיבטיחו זאת", אמר אתמול שר החוץ, שמעון פרס, בסיור שערך אתמול בנתיבות שבנגב.

ביירות: עשן כיסה את צידון בעקבות התקפת חיל־האוויר

"מחסנים גדולים של מחבלים פלשתינים במחנות הפליטים עין אל חילווה ומיה מיה עלו באש בהתפוצצות טיל אוויר־קרקע שנורה משלושה מטוסי צה"ל. ענני עשן סמיך כיסו את צידון בדרום לבנון", מסרו תחנות השידור בביירות.

המטוסים גם תקפו בטילים שהוקינו המחבלים מחוץ למחנות הפליטים, מצפון לצידון. לדברי תחנות השידור, נמשכה התקיפה כ־20 דקות וגרמה לנזקים חמורים ביותר. כן נאמר, כי ספינות קרב ישראליות הפגיזו את מחנה הפליטים ושדותיה שב־צור. משטרת לבנון מסרה שעשרה מחבלים נפגעו.

דובר צה"ל מסר שמטוסי חיל־האוויר תקפו אתמול אחר הצהריים בסיס מחבלים מדרום לצידון, באיזור מחנה הפליטים עין אל־חילווה. המטרה שהותקפה נפגעה והשמדה, דיווחו הטייסים. הבסיס שהותקף שימש מחבלים מארגון פת"ח להתארג־נות וליציאה לפיגועים ברצועת הבטחון. בתקיפה השתתפו מסוקי קרב שירו טילים לעבר המטרה.

שפי גבאי ועמנואל רוזן

אל"מ ג. שננזף יוצא ללימודים ואחר־כך יפרוש מצה"ל

אל"מ ג. הורשע אתמול בשימוש לא חוקי בנשק וקיבל נזיפה חמורה מסגן הרמ־טכ"ל, אלוף אהוד ברק. בכך הסתיים משפטו של המח"ט בפרשת הריגת הערבי בכפר באני נעים. זהו הקצין הבכיר ביותר שעמד לדין מאז החלה האינתיפאדה. הדיון בענייניו של אל"מ ג. החל בתחילת השבוע.

הבדיקה העלתה, כי הירי שפגע בערבי והרגו, בוצע מהקרקע תוך כדי מרדף אחר אדם בורח. המח"ט לא הואשם בהריגה אלא בשימוש לא חוקי בנשק. מקורות צבאיים ציינו אתמול, כי לא מדובר בכוונת זדון מצידו של אל"מ ג, אלא בפירוש לא נכון שנתן להוראות הפתיחה באש.

בימים אלה מסיים הקצין את תפקידו ויוצא ללימודים על חשבון הצבא. בצה"ל עדיין לא הוחלט מה יהיה תפקידו הבא, אך אל"מ ג. הבהיר, כי יפרוש מן השרות בתום לימודיו. מקורביו אמרו אמש, כי נגרם לו עוול. לדבריהם, אם היה עומד למשפט בפני בית־דין צבאי היה יוצא זכאי, שכן רבים ירו באותו ארוע ולא ניתן להוכיח כי הערבי נהרג דווקא מהירי של המח"ט. הפרקליט הצבאי הראשי, תת־אלוף אמנון סטרשנוב, הבהיר כי החליט להעמיד את אל"מ ג. לדין משמעתי, שכן חומרת העבירה לא חייבה משפט בבית־דין.

עמנואל רוזן

משרד הסחר האמריקני יחקור הפרת זכויות עובדים בישראל

ישראל נכללת בין שש המדינות שמשרד הסחר האמריקני הודיע אתמול, כי יפתח בחקירה על הפרת זכויותיהם של עובדים בתחומן. המדינות האחרות הן סוריה, האיטי, בורמה, מאלזיה וליבריה. כך נמסר אתמול בוושינגטון. אם יתברר שקיימת בישראל אפליית עובדים על רקע לאומי או אחר, עלולה ישראל לאבד הקלות מכס חשובות בסחר עם ארה"ב.

ההודעה היא תוצאה של מערכה אנטי־ישראלית שניהלו ארגונים ערביים בוושי־נגטון בשנה האחרונה. ארגונים אלה הסתמכו על הסעיף בחוק, לפיו פטורי מכס המיועדים למדינות מתפתחות לא יוענקו למדינות שבהן קיימת אפליה של עובדים. לטענתם, קיימת אפליה ברורה בין פועלים ישראלים, הנהנים מהגנת החוק וההס־תדרות, לבין פועלים מהשטחים המקבלים פחות משכר המינימום ואינם נהנים מטב־ויות סוציאליות.

מקורות בוושינגטון אמרו אתמול, כי החקירה קשורה להחלטתו של שר החוץ שולץ לשים דגש על תנאי החיים בשטחים. שגרירות ישראל בוושינגטון אמרה, כי ישראל בטוחה שההאשמות יופרכו.

עפרה ישועה־ליית

בהלת הדינר: תושבי השטחים מוציאים כספם מבנקים בירדן

תושבי השטחים נתקפו בהלה לגורלו של הדינר הירדני, המטבע היציב ביותר במזה"ת, בעקבות חששותיהם מפני צעדים ירדנים נוספים. רבים מוציאים את פקדו־נותיהם מהבנקים ברבת עמון, ממירים אותם לדולרים ומפקידים אותם באמירויות המפרץ הפרסי.

מקורות ברבת־עמון מסרו אמש, כי הבהלה הורידה את ערך הדינר הירדני, משלו־שה דולרים ויותר לשני דולר וחצי. עד כה הוציאו תושבי יו"ש פקדונות בשווי יותר מ־50 מיליון דינר. חלפני כספים בשטחים שמכרו עד לפני כשבועיים את הדינר ביותר מ־5 שקלים, מוכרים אותו עתה בפחות מ־4 שקלים. הירידה בערך הדינר קשורה גם לסיום מלחמת איראן־עיראק, שחיזקה את הדינר העיראקי, לעליית ערכו של הדולר ולחוסר הבהירות עקב ניתוק הקשר בין שתי הגדות.

שפי גבאי ואבינועם בר־יוסף

בס"ד

ה"מערך" חוזר בתשובה.
אתה מאמין לו?

פתאום המערך מחליט לוותר על העקרונות האנטי־דתיים המפורסמים שלו ולעשות שינויים קוסמטיים במצע, ברוח המפלגות החרדיות.

שים לב! מי שאחראי להתדרדרות הגדולה של הדת במדינה הפך פתאום לחרדי.
אתה מאמין לזה?

שים לב! המערך מסכים שתלמידי הישיבות לא ישרתו בצה"ל.
אתה מסכים לזה?

בינינו, את התרגילים האלה המערך למד מן הליכוד. אותו ליכוד האומר:
"ברוך ה'", "בעזרת ה'". אך כשמגיעות ההצבעות על נושאים דתיים –
נעלמים פתאום נבחריו מן הכנסת.
מוצא חן בעיניך שהמערך והליכוד מקדישים מחשבה לנושאי הדת.
לא מוצא חן בעינינו שהם עושים זאת כתעלול בחירות.

אם דמותה היהודית של המדינה באמת יקרה ללבך, אתה צריך לתת אמון באלה שעושים זאת באמונה יום יום, לא רק בימי בחירות.

רק התנועה הדתית־לאומית נותנת לך את התשובה השלמה של "יהדות וציונות, אמונה ומדינה".

צריך אמונה במדינה.
מפד"ל
התנועה הדתית־לאומית

יו"ש

מתנחלים מתאמנים בהתחמקות מהתקפת אבנים בעזרת כדורי טניס

נמשכת שביתת הרעב של מתנחלים מול ביתו של ראש הממשלה בירושלים במחאה על החרמת נשקם ■ דובר גוש אמונים: המשטרה בלחץ גורמי שמאל בפרקליטות פורקת יהודים מנשקם ומפקירה את חייהם

מאת אבינועם בר־יוסף

ראשי המתנחלים וגוש אמונים דורשים מצה"ל להבהיר לאלתר את נהלי הפתיחה באש כדי למנוע סיכון חייהם של המתיישבים היהודים ביש"ע. מול ביתו של ראש הממשלה, יצחק שמיר, שובתים רעב מתנחלים שנשקם הוחרם. בכוונתם להמשיך את שביתת הרעב גם בסוף השבוע. לשובתים יצטרפו בני משפחותיהם.

החרמת נשקו של מישאל כהן, שירה באוויר שלושים בלילה, כדי להרחיק זורקי אבנים במבואות מחנה הפליטים אל־ערוב, עוררה זעם רב בקרב המתנחלים. הם טוענים כי מערכת הבטחון מפקירה אותם ומתעסקת בחקירות ירי באוויר במקום לרדוף אחרי מיידי אבנים: "עד שלא יקבעו נהלי פתיחה באש ברורים לא אקח את הנשק חזרה. נהגתי כשורה ובכל מצב דומה שאמצא בו בעתיד, אנהג באותה צורה. במקרה של סכנה מוחשית צריך לירות גם לעבר זורקי האבנים", אומר מישאל. הוא הדגיש כי בעקבות החרמות נשק חוששים המתנחלים להסתובב ונקלעים לסכנה.

דובר גוש אמונים, נועם ארנון, האשים אתמול את המשטרה, שבלחץ גורמי שמאל בפרקליטות, היא פורקת יהודים מנשקם ומפקירה ביודעין את חייהם.

עקב החמרת המצב בדרכי השומרון ולקראת פתיחת שנת הלימודים, תודרכו אתמול נהגי האוטובוס של המועצה האיזורית כיצד לנהוג במצבי לחץ, כיצד לעבור מחסומי אבנים במהירות וכיצד להתמודד עם זורקי אבנים ובקבוקי תבערה. בין השאר החלו "לתרגל" התקפת אבנים בעזרת זריקת כדורי טניס, כדי להיות מוכנים במקרה של התקפות אמיתיות. המאמנים הסבירו לנהגים את הסכנות בעצימת עיניים בעת התקפה אמיתית ותידרכו אותם כיצד להדליק את הנוסעים דרך החלונות.

שניים משובתי הרעב מול בית רה"מ – יונה חייקק (מימין) ומישאל כהן צילום: סקופ 80

מעצר 3 יהודים בחשד זריקת בקבוקי תבערה גרם הלם באור יהודה

צעירים: תעזבו אותנו, תלכו לראש העיר ■ בנימין סעדה, יעקב בטש וברוך מצלאווי נעצרו ל־5 ימים

מאת גדעון מרון

אווירת הלם שררה אתמול באור יהודה. עוד בראשית השבוע סברו רוב התושבים, כי ערבים שואפי נקם השליכו בקבוקי תבערה לבית משפחת מצלאווי. אתמול נודע בעיר על התפנית, כאשר נעצרו יהודים החשודים בביצוע המעשה, שיוחס קודם לערבים.

צעירים יושבי בתי הקפה סירבו לדבר. "תעזבו אותנו מהעניין. אם יש לכם שאלות, תלכו לראש העיר. הוא מבין בדברים האלו. אנחנו רוצים לחיות. אתם התקשורת עושים את הבלאגן ויותר טוב שתעזבו אותנו עכשיו".

פעמיים הובאו ארבעה הפועלים הערבים, שנעצרו בחשד שזרקו את בקבוקי התבערה, לבית־משפט להארכת מעצרם. אתמול הובאו לבית־משפט השלום בתל־אביב ברוך מצלאווי, בנימין סעדה ויעקב בטש. נציג המשטרה סיפר אתמול, כי בנימין סעדה בן 30 ויעקב בטש בן 21 סיפקו לברוך מצלאווי בן 21 את בקבוקי התבערה ורימון העשן, כדי לזרוק אותם על צריף שבו לנים ערבים. אך ברוך מצלאווי נבהל ברגע האחרון והשליך את הבקבוקים לעבר ביתו.

לאחר שהגיע המידע למשטרה, נעצר ברוך מצלאווי ובחקירתו מסר, כי שני חבריו ביקשו ממנו לזרוק בקבוקי תבערה ורימון על הצריף והסבירו לו שעליו לסגור את דלת הצריף מבחוץ, לזרוק את הרימון ובקבוקי התבערה.

בנימין סעדה סיפר בחקירתו, כי ראה את ברוך מצלאווי לוקח את בקבוקי התבערה ורימון העשן. יעקב בטש טען במשטרה שאין לו כל קשר לפרשה זו.

עו"ד ששי גן, המייצג את בנימין סעדה, אמר כי יש לראות את הפרשה בפרופורציה נכונה וביקש מהשופט כי מרשו ישאר במעצר בית. עורך־דינו של יעקב בטש, עו"ד לנצנר, טען שמצלאווי העיד נגד מרשו כדי להציל את עורו.

השופט תיאר את הפרשה כ"מופלגת בחומרתה. נסיון לרצח בני מיעוטים בצורה אכזרית ביותר", והורה להאריך את מעצר החשודים בחמישה ימים.

אחד החשודים בנימין סעדה (משמאל) עם פרקליטו עו"ד ששי גן צילום: צביקה ישראלי

כפר עזון

"אלה רק יהודים" ענו ערבים כשנדרשו לא לפגוע ברכב

סיפר בסים מנצור על התקרית בה ראה צעירים מתכוננים לזרוק בקבוק תבערה על רכב שבו אשה וילדים

מאת יעקב רחמים

"בבוקר גיליתי שירו במכוניתי. בדלת הקדמית יש חור של קליע. כנראה שזה קרה כאשר עצרתי כדי לברר מה קרה בכפר. נזרקו לעברי אבנים, שפגעו ברכב וניפצו את הפנסים. היה רעש, אנשים צעקו 'אללה הוא אכבר' ושומר הראש שלי ירה באוויר", סיפר אתמול תחסין מנצור, יו"ר אגודת הכפרים של טול כרם, על התקרית שלשום בכפר עזון. באיזור התקרית נמצאו אתמול בבוקר כדורים חיים. הכפר עזון נתון בעוצר מאתמול.

בסים מנצור סלים בן 30, אחיו של תחסין, סיפר כיצד החלה המהומה: "היה לי תקר ועצרתי. לפתע הבחנתי בשלושה בחורים עומדים על הגג ובידיהם בקבוקי תבערה. ראיתי אותם מתכוננים להדליק את הבקבוק והבחנתי שמתקרב רכב ישראלי ובו אשה וארבעה ילדים. הרמתי את הנשק שבידי וצעקתי 'יש אשה וילדים ברכב', ואחד ענה לי 'אלה הם רק יהודים'. יריתי באוויר, כי הרכב התקרב עד למרחק של כמה מטרים.

"השלושה ירדו מהגג והתנפלו עלי עם סכינים. שניים תפסו את העוזי שלי וניסו לחטוף אותו. הם איימו שאם לא אתן את הנשק יעשו לי כפי שעשו בקבטיה ויקשרו אותי לעמוד החשמל. אחד שלף סכין וקירב אותו לגרוני, ואז בא החבר שהיה אתי ונאבק אתם ואני יריתי. אחד התוקפים, מחמד עומאר עבדאללה, זה שהניח את הסכין על צווארי, הספיק לשרוט אותי בחזה ואז הוא נפגע ברגלו. תוך כמה דקות הגיעו בני משפחה וחברים מאגודת הכפרים וחילצו אותנו עוד לפני שהגיע הצבא".

בסים מנצור סלים סיפר, כי תוך דקות התקהלו תושבים רבים והחלו לזרוק לעברם אבנים. בסים גילה בחזהו שתי שריטות ושריטה נוספת בבטנו. "הם ניסו לרצוח אותי. עכשיו אני חושב שהייתי צריך לירות בהם עוד לפני שתקפו אותי".

תחסין מנצור אומר, כי הגיע לכפר בסביבות השעה 7 בערב, שעת תחילת העוצר, וכי לא ידע את סיבת ההתקהלות. לפתע החלו לתקוף את ריכבו כמאה אנשים. אחד התוקפים קרב עד לרכב, כשאבן גדולה בידו, וניפץ את השמשה. שומר ראשו ירה והרחיק את התוקפים, ולאחר דקות ספורות הגיע הצבא, שפיזר את ההתקהלות וסייע לו להיחלץ. אמבולנס של המגן האדום טיפל בבסים מנצור סלים.

תחסין מנצור הסביר אתמול: "בתחילת השבוע שרפו אלמונים את המרפאה של אשתי, ד"ר סופיה סלים, שהיא רופאת שיניים מפורסמת מקלקיליה, אך אני לא מפחד מאיומי אש"ף ומהודעות רדיו אש"ף, הקוראות לי להתפטר".

תחסין מנצור

בג"ץ

"שב"כ הזמין חומר מפליל על חוסייני"

טוענים פרקליטיו של פייצל חוסייני העצור בצו מינהלי

מאת ברוך מאירי

"יש רגלים לסברה, שחלק ניכר מהחומר הבטחוני השלילי (החומר המפליל) על חוסייני יוזם על ידי שירותי הבטחון. כלומר, הם מזמינים ידיעות כאלה או אחרות מקבלני מידע בשטחים", מאשימים פרקליטיו של פייצל חוסייני בעתירה שהגישו אתמול לבג"ץ.

העתירה, שהוגשה באמצעות עורכי־הדין אביגדור פלדמן ואיברהים נאצר, היא נגד החלטת סגן נשיא בית־המשפט המחוזי בירושלים, השופט אליהו נועם, ושר הבטחון, יצחק רבין. הפרקליטים מבקשים מבג"ץ שיוציא צו על תנאי נגד השניים, שינמקו מדוע אינם מגלים לחוסייני או לפרקליטיו את החומר החסוי שלפיו הוצא צו המעצר המינהלי ומדוע לא יתיר השופט כניסת בני משפחתו ועתונאים לאולם.

בעתירה נאמר, כי זו פעם רביעית שחוסייני נעצר במעצר מינהלי. לדברי הפרקליטים, ב־18 החודשים שחלפו היה חוסייני עצור 13 חודשים, וכי עד עתה לא נמסרה לו אף ראייה, שתצדיק את מעצרו.

"חלק אחר מהמידע על חוסייני", נאמר בעתירה, "הופץ על־ידי מי שחולקים עליו ועל דרכו הפוליטית מקרב תושבי השטחים. הסתמכות חוזרת ונשנית על חומר חסוי לצורך מעצרו לתקופה כה ארוכה מדמה את משטרנו לגרועים שבמשטרים, שבהם החוק נדרס ברגלי תפיסה כוללנית של בטחון.

"הנפש המשפטית", מוסיפים הפרקליטים, "מתקוממת נגד שלילת החרות לתקופה כה ארוכה, מבלי שמי שנשללה ממנו חרותו ידע דבר וחצי דבר על אודות מהות הטענות והאישומים נגדו. שיקול הדעת השיפוטי מאוזן מתמונת עולם חד־צדדית".

את בקשתם לפתיחת דלתות בית־המשפט מנמקים עורכי־הדין בכך שחוסייני חושש שהמעצר המינהלי נועד להשתיקו. "התחלפו היוצרות, ובמקום שהדלתיים הסגורות ישרתו את סודיות החומר, הן משרתות מטרות פסולות של שר הבטחון, והמעצר המינהלי לא היה אלא תואנה להשתיק את העותר, להרחיקו מעיני הציבור, להפכו ליעד להתקפות ולשון הרע, ללא אפשרות להגיב".

עתירתו של אל־חוסייני הובאה אתמול בפני השופט התורן חנוך אריאל ונראה כי עוד היום יחליט על גורלה.

עתונאי יואשם בכניסה לשטח צבאי סגור

מאת איה אורן

גדעון ניתאי בן 48, כתב של עתון בפינלנד, יועמד לדין. העתונאי, בעל אזרחות כפולה ישראלית ופינית, יואשם בכניסה לשטח צבאי סגור בשומרון.

בפרקליטות המדינה אישרו אתמול, כי תוך כמה ימים יוגש כתב אישום נגד העתונאי. לדברי חיילים, העתונאי עודד כפריים להפגין מול מצלמת טלוויזיה של רשת הטלוויזיה האמריקנית אן.בי.סי. כשהוא מנצל אווירה סוערת בכפר קדום אחרי הריגתו של תושב הכפר. נגד ניתאי לא הוצא צו עיכוב יציאה מן הארץ.

המקרה ארע ב־8 בפברואר השנה. חיילי צה"ל הגיעו לכניסה לכפר קדום באזור שכם, כאשר בכפר פרצה מהומה אחרי מות תושב הכפר. מפקד מרחב שומרון הוציא צו שאסר את הכניסה לכפר. ניתאי שבא עם צוות אן.בי.סי ביקש להיכנס, אך החיילים אסרו עליו. על־פי העדויות, לא ציית ניתאי לצו ונכנס לקדום בדרך צדדית.

בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

פנה אלינו לפני שאתה מתחיל לחפור

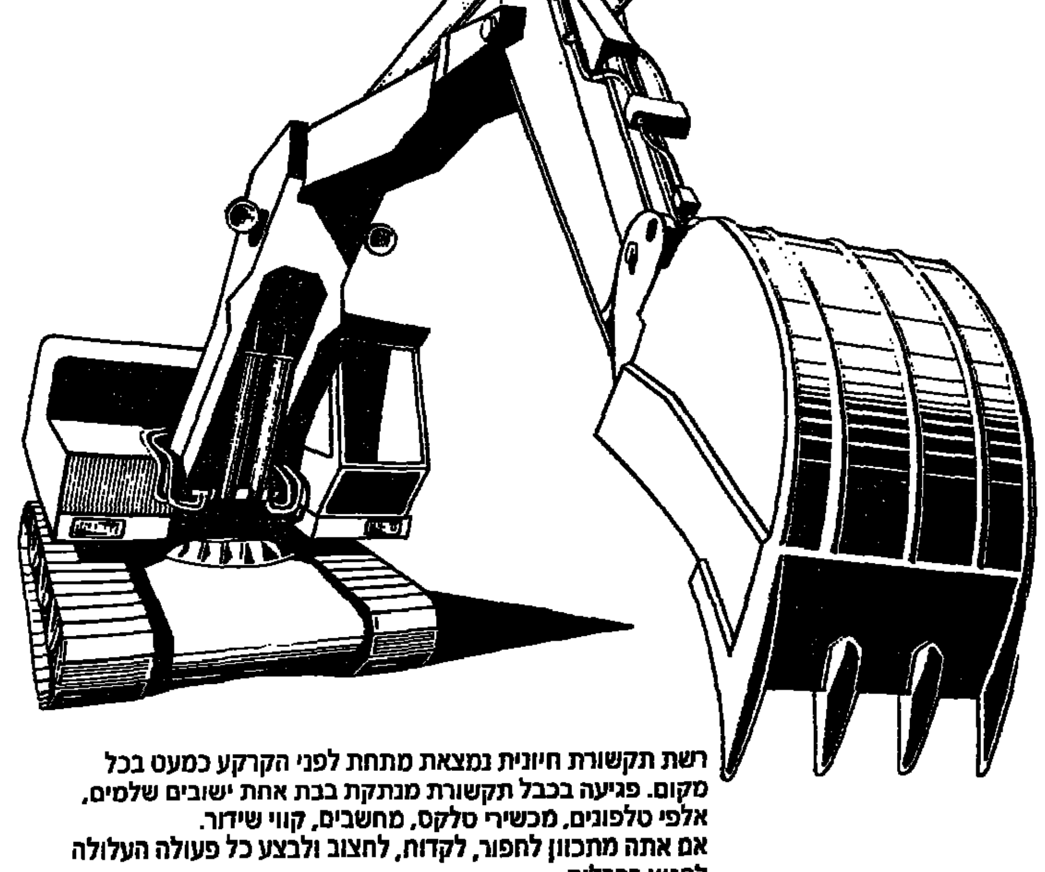

רשת תקשורת חיונית נמצאת מתחת לפני הקרקע כמעט בכל מקום. פגיעה בכבל תקשורת מנתקת בבת אחת ישובים שלמים, אלפי טלפונים, מכשירי טלקס, מחשבים, קווי שידור.
אם אתה מתכוון לחפור, לקדוח, לחצוב ולבצע כל פעולה העלולה לפגוע בכבלים -
החוק מחייב אותך להקדים ולפנות אל חברת בזק.

אנו ניתן לך מידע מלא על הרשת בתחום עבודתך, כתובתנו - יחידת שיחותי המנויים של חברת בזק - מצוייה במבוא של כל מדריך טלפון.

חבר חברת בזק

מערב גרמניה

יופסק סיוע לייצור טיל מצרי בעל טווח של אלף מייל

ממשלת גרמניה, בלחץ ממשלת ארה"ב, הורתה לקונצרן החימוש הגרמני הגדול מסרשמיט-בולקוב-בלום להפסיק לשתף פעולה עם חברה גרמנית המייצרת במצרים טיל בעל טווח של 1,000 מייל, בעל יכולת לשאת ראש-נפץ של 500 ק"ג. שרותי ביון מערביים סבורים, כי הטיל כשיר לייצור סדרתי, וטוענים שיוכל לשאת גם ראש-נפץ גרעיני. על כך מדווח השבועון הגרמני דר שפיגל בגליונו החדש.

החברה קונסן, השייכת למשרד הגרמני אקהארד שרוק, המתגורר בבירה הצרפתית, עמלה על יצור הטיל החדש יותר משלוש שנים. תחילה ניסתה לבנות למען ארגנטינה טיל שהוסוה כטיל מטאורולוגי. אחרי שנתקלו בקשיים להסבתו לצרכים צבאיים, הציע שרוק דגם משופר ו"רב תכליתי". אלא שכאשר ארגנטינה לא יכלה לגייס את הסכום הדרוש לניסויים, שיתף אותה הגרמני עם מצרים. במימון סעודי, כותב השבועון, החלו 200 מהנדסים גרמנים לעבוד במפעל 17 במצרים.

יו"ר מועצת המנהלים של החברה, הפרקליט השוויצרי פטר בראוטשי, נשאל אם אין סכנה שארגנטינה, הנאבקת במחסור במטבע קשה, תמכור את הטיל ללוב או פאקיסטאן. "לא נוכל להורות לממשלה המזמינה מה לעשות במוצר", השיב.

וושינגטון סבורה, כי ממשלת גרמניה יכולה לשים קץ לפיתוח, אם רק תשאר נאמנה להסכם שחתמה בלונדון באפריל שנת 1987, יחד עם ארה"ב, בריטניה, צרפת, איטליה, קנדה ויפאן, שלא להעמיד לרשות מדינות אחרות ידע לייצור טילים בטווח מעבר ל-300 ק"מ. שגריר ארה"ב בבון ריצ'ארד בורט ניהל שיחות ממושכות בלשכת הקאנצלר קול, עד שבחודש יולי קיבלה ממשלת גרמניה את החלטתה.

אלא, ש"ספק אם אפשר עוד לעכב את הטיל הידוע בכינוי קונדור 2", מסכם השבועון. מומחי חימוש מערביים טוענים, שמצרים כבר ביצעה ניסוי הפעלה של הטיל.

שאול בן-חיים, אירופה

צ'ילה

אחרי 15 שנה בוטלו סמכויות החרום של הממשלה

הצבאות הצבאית של צ'ילה הודיעה על ביטול סמכויות החרום, החל מאתמול, אחרי שהיו בתוקף 15 שנים, שישה שבועות לפני משאל-עם, על שאלת המשך קיום המשטר הצבאי בצ'ילה.

מנהיגי מפלגות האופוזיציה טענו, כי ההודעה אינה אלא אמצעי "קוסמטי" ודרשו גישה חופשית יותר לטלוויזיה וחזרת הגולים הפוליטיים, עוד קודם עריכת המשאל, בתחילת אוקטובר.

מצב החרום היה קיים בצ'ילה מאז תפס הצבא, בהנהגת הנשיא אוגוסטו פינושה, את השלטון בהפיכה ב-1973. סמכויות החרום איפשרו לממשלה לעצור אנשים ל-20 יום, בלי להביאם בפני שופט, להגביל את חופש ההתכנסות, להגביל את חופש העיתונות ולהגלות את מתנגדי המשטר, מבלי שיוכלו לערער. (רויטר-עתי"ם)

בורמה

הממשלה החליטה לשחרר את כל עצורי ההפגנות

ממשלת בורמה הורתה אתמול לשחרר את כל מתנגדי המשטר שנעצרו בהפגנות נגד הממשלה, שהחלו בתחילת אוגוסט. על כך הודיע הרדיו הרשמי של רנגון.

הרדיו, אשר שידוריו נקלטו בבנגקוק, הוסיף כי לא ישוחררו "פושעים שעברו עבירות כבדות". רדיו רנגון מסר עוד כי כבר שוחררו 1,683 האנשים, ובכללם 27 כמרים ונזירים, אשר נעצרו באיזור רנגון לבדו. הרדיו הבהיר כי נמשך שחרורם של עצירים אחרים ברחבי בורמה. (ע"צ)

דרום אפריקה

עובדי עיריית סווטו התנגשו עם כוחות הבטחון

כ-3,000 עובדי עיריה שובתים התנגשו עם כוחות הביטחון בבניין עיריית סווטו אתמול בעקבות אחד ממבצעי המחאה הגדולים ביותר בעיריית שחורים מזה שנים.

מנהיגי המצעד תבעו ללא הצלחה פגישה עם ראש העיר השחור ופקיד השלטון הלבן של העיר, אך המשטרה הורתה להם להתפזר. המפגינים קראו סיסמאות התומכות ב-ANC והניפו כרזים המגנים את הממשלה.

רבים מן השובתים פוטרו מן העירייה שבועיים קודם לכן. (א.פ.)

אווירה כבדה של מועקה בפתיחת שיחות השלום איראן-עיראק בז'נווה

מאת שרי חבר, סופרת מעריב בז'נווה

באווירה כבדה וקרה, כאשר המועקה מורגשת, נפתחו אתמול שיחות השלום בין עיראק ואיראן, בשעה 3.30, באולם העצרת בארמון האו"ם בז'נווה. תחילה נכנסו מזכ"ל האו"ם עם 10 מלווים. אחריהם, בתיאום מופלא, חברי המשלחות האיראנית והעיראקית, כל אחת מבניסה צדדית נפרדת. הם מתיישבים: האיראנים מצד ימין והעיראקים מצד שמאל. ראשי המשלחות, שרי החוץ של עיראק ואיראן, טארק עזיז ועלי אכבר ולאיאתי, ישבו בפינותיהם של שולחנות שהוצבו בצורת משולש, שבקודקודו ישב מזכ"ל או"ם.

באולם שורר שקט מעיק. במשלחת האיראנית 13 איש ובעיראקית 15. הצדדים נמנעים ממבטים ישירים, שלא להתקל חלילה במבטי האויב. הם מרגישים מתוחים ולא בנוח, מביטים לצדדים ולעבר שולחן מזכ"ל האו"ם. על כל שולחן דגל לאום קטן ושרשרת מסמכים.

דה קוויאר פתח באומרו שהבעיות העומדות על סדר-היום די סבוכות. לדבריו אינו צופה פתרונות-קסם מידיים. הוא ציין כי המשימה הדחופה ביותר, היא לייצב את הפסקת-האש.

שר-החוץ האיראני אמר, כי ארצו אכן מעוניינת בסיום המלחמה על בסיס החלטת או"ם 598 ועל בסיס הסכמי אלג'יר משנת 1975. הוא ציין, כי נשיא עיראק קרע אומנם את הסכמי אלג'יר למרים בעת פרוץ המלחמה, אך אלה הסכמים היחידים היכולים ליישב את סכסוך הגבולות בין שתי המדינות.

עמיתו העיראקי אמר, כי עמדת ארצו היתה מתמיד לסיים את המלחמה שנכפתה לדבריו על ידי איראן. בעניין זה, הוסיף, תורכב ועדה בהתאם להחלטה 598, לבדוק מי האשם – עיראק או איראן – במלחמה זו. הוא גם ציין, כי עיראק מעוניינת לגבש סופית את הסכסוך, ומשום כך היא ביקשה מו"מ ישיר.

סטינג עושה כבוד לבוס

כוכב הרוק סטינג (מימין) מציג את ברוס ספרינגסטין בהופעתו שלשום בקונצרט במדיסון סקוור גארדן בניו-יורק. ספרינגסטין הצטרף לעמיתו הכוכב אל הבמה. (תצלום א.פ.)

סמל אמריקני ריגל 7 שנים למען הונגריה

עשר שנים תמימות עבד קלייד לי קונראד, סמל צבא ארה"ב, בחדר הצופן של מתקן צבאי אמריקני, בעיר הגרמנית באד קרויצנאכט. עתה נחשף הסמל בן 41, ששמו טרם פורסם, כמרגל הונגרי. בעזרת מפעיל 1–3 שותפים שפעלו בבלגיה, העביר לשרותי הביון ההונגריים חומר סודי רב על מערך ההגנה האמריקני באירופה.

הניו יורק טיימס מגלה, כי ככל הנראה התמקד החשד באותו מסמך ני הרשת, כאשר סוכנות הביון האמריקנית, הסי.איי.אי., ניסתה לגייס אותו לשורותיה.

הסמל (מיל.) המשיך לרגל גם אחרי שהשתחרר מן הצבא. הוא עבד בשירות פעיל עד 1985, כלומר ריגל 7 שנים בהיותו במטה הארמיה ה-8 האמריקנית.

בנושאי ריגול אין הסכמי הסגרה בין ארה"ב למדינות אירופיות, ופירוש הדבר שהאף.בי.איי לא יוכל לחקור אזרחים ונחילים אמריקנים שהיו מעורבים ברשת, אלא בתיווך הגרמנים השוודים.

שאול בן-חיים ועפרה ישועה-ליית

מאקסוול ידפיס בלונדון כתב-עת סובייטי לתרבות

הקרן הסובייטית לתרבות, מיסודה של ראיסה גורבאצ'וב, בשיתוף איל-העתונות רוברט מאקסוול, יסדו אתמול בלונדון, במשותף, כתב-עת בשם מורשתנו. הטכס נערך בשגרירות הסובייטית בלונדון.

חברת מקסוול פרגאמון פבלישינג, תדפיס 200 אלף עותק בבריטניה.

רוברט מקסוול התייחס למעמד כ"אירוע היסטורי". לדבריו, זוהי תשובה הולמת למגמות הלאומנות, האנטישמיות ושינאת הזרים בברית-המועצות.

י. פינקלסטון, לונדון

ביטלו השתתפות טופול במופע למען נפגעי השטפונות בסודאן

מאת י. פינקלסטון, לונדון

אגודות הצדקה שאירגנו מבצע צדקה למען קרבנות השטפונות בסודאן, דרשו מרשת הטלוויזיה הבריטית העצמאית לבטל את הזמנתו של חיים טופול. הנימוק: אין מקום לשתף במבצע ישראלי.

דובר הרשת: "חשבנו שטופול יהיה האדם המתאים, אך אגודות הצדקה ראו בכך מכשול, כיוון שאין לסודן יחסים דיפלומטיים עם ישראל. העניין היה מאוד מביך עבורינו. כתבנו לטופול מכתב התנצלות. העניין היה חסר-טעם, אך לא היתה לנו כל ברירה".

בנק ישראל מציע:

שגיא גליל

השקעה צמודה נושאת ריבית ניתנת למימוש בכל עת

ביום ראשון, 28 באוגוסט 1988, יוצעו במכרז האגרות הבאות:

(החיוב הכספי יעשה רק ב-29.8.88)

אגרות חוב צמודות למדד המחירים לצרכן כולל מדד החודש האחרון (בעיקר 5)

סדרה	סכום הנפקה	סכום מוצע לציבור	לבנק ישראל	מחיר מינימום	פדיון
	(מיליוני שקלים חדשים)				
"שגיא" 4228 ט'	35	35	—	94%	בתום 6 שנים
"גליל" 5201 ה'	37	35	2	86%	בתום 14 שנים

הסדרות צמודות למדד המחירים לצרכן שיפורסם עבור חודש אוגוסט 1988 ותיפדינה ביום העסקים האחרון של חודש אוגוסט.

אגרות החוב ישאו ריבית 4.75% לשנה.

הריבית תשולם בשיעורים שנתיים ביום העסקים האחרון של חודש אוגוסט בכל שנה, החל מחודש אוגוסט 1989.

המדד הנוסף (בעיקר 5) על הריבית והקרן יצטבר בתנאי הקרן וישולם כאמור בדרכי תשלום הריבית ובדרכי פדיון הקרן בתקנות מילוות מדינה, סדרות מסוג "שגיא" ו"גליל".

הסדרות תירשמנה למסחר בבורסה תוך שבועיים מיום פרסום מדד המחירים לצרכן לחודש אוגוסט 1988.

ההזמנות יוגשו לבנק ישראל ביום 28.8.88 במחירים שלא יפחתו ממחירי המינימום הנ"ל. מחיר המכירה שייקבע במכרז יהיה אחיד, כאמור בתקנות מילוות מדינה (מכרזים).

פרטים מלאים ורכישה בכל סניפי הבנקים ואצל חברי הבורסה לניירות ערך.

התנאים המחייבים של הנפקות אלו נקבעו בתקנות מילוות מדינה (סדרות מסוג "גליל" ו"שגיא") ובתקנות מילוות מדינה ("מכרזים").

לשכת הפרסום הממשלתית

★ שגיא ★ גליל ★ אדמון ★ רמון ★ גלבוע ★ – ניירות הערך של המדינה

רשות השידור
מחלקת הגבייה

רשות השידור
מחלקת הגבייה

עוד דרך בטוחה לתשלום האגרה!

יש לך טלויזיה ולא קיבלת הודעת תשלום?
בכל זאת אתה חייב!
אל תמתין לקנסות ולעיקולים

מלא עוד היום המחאה עבור התשלום השני של האגרה ושלח אלינו!

לכבוד
רשות השידור - הגבייה
באמצעות סניף הדואר בית וגן
ירושלים 91161

רצ"ב המחאה בסך 61.40 ש"ח עבור אגרת הטלויזיה לתקופה 1.8.88-30.11.88.
אנא שלחו לי בהקדם קבלה המאשרת את התשלום.

מס' ת.ז.: ....
שם משפחה: .... שם פרטי: ....
מס' ת.ז. של בן הזוג: .... שם בן הזוג: ....
רחוב: .... מס' בית: .... אות: ....
עיר: .... מיקוד: ....

גזור ושלח!

שים לב: **אין צורך בבול!** דמי הדואר ישולמו על ידינו.

מלב אל לב

עובדיה מצרי (מימין) חוגג עם ד"ר דב שמעון (באמצע) ויעקב גולדרב (משמאל) מלאות שנה להשתלת הלב החדש. גולדרב הוא מושתל הלב השני. צילם: מאיר אזולאי

מסורב העליה קים פרידמן ייפגש עם משפחתו אחרי 12 שנים

אסיר ציון לשעבר, קים פרידמן, מהעיר קייב, שהמתין 16 שנה לקבלת היתר יציאה לעלות לישראל, יגיע לארץ ביום ראשון, לאחר שלא ראה את אשתו ובתו מאז עלו לישראל בשנת 1976. פרידמן, מהנדס רדיו־אלקטרוניקה, הגיש בשנת 1972 בקשה ראשונה לעלות לישראל, אך נתקל בסירובים מטעמי סודיות.

רעייתו, הנרייטה פרידמן, אמרה: "אני שמחה שאחרי שנים כה רבות של פירוד, המשפחה שלנו שוב מתאחדת. אני מודה לכל אלה שסייעו במאבקו של בעלי, שעם בואו לישראל יראה לראשונה את שתי נכדותיו, בנות 7 ו־4". **אהרן פריאל**

לא יותר יצוא חקלאי באמצעות "המועצה הלאומית" מרמאללה

ישראל לא תרשה יצוא חקלאי ערבי מיש"ע לאירופה או ירדן, באמצעות המועצה הלאומית לענייני חקלאות, שהוקמה בשבוע שעבר ברמאללה ומשתתפים בה גורמים עויינים ואנטי־ישראלים – אמר אתמול למעריב סגן שר החקלאות, אברהם כץ־עוז. השר הבהיר, כי כל חקלאי ערבי ביש"ע, שינסה לפטול דרך מוסדות שיש בהם מעורבות של אש"ף או גורמים אנטי־ישראלים, ייענש בכל חומרת הדין. הטיפול ביצוא החקלאי הערבי מיש"ע לאירופה ולירדן, יבוצע כמו בעבר באמצעות המינהל האזרחי ביש"ע ומשרד החקלאות, אמר סגן שר החקלאות. כמו־כן אמר, שמשרד החקלאות יסייע לחקלאים הערבים ביש"ע לייצא לאירופה בדרך השיווק שיבחרו בה, אם באמצעות אגרסקו, או בכוחות עצמם. **מרדכי אלקן**

תא"ל אורן שחור מתמנה היום לקצין מודיעין ראשי

תא"ל אורן שחור יתמנה היום לקצין מודיעין ראשי, במקום תא"ל גיורא זורע, המסיים את תפקידו.

תא"ל אורן שחור, בן 42, מילא שורה של תפקידים בכירים במודיעין הקרבי ובאמ"ן ובין השאר היה קצין המודיעין של פיקוד דרום. נטל חלק במלחמת יום הכיפורים, במלחמת ההתשה בצפון ובמלחמת שלום הגליל. עד מינויו הנוכחי היה, מאז מאי 1986, מפקד יחידת הקישור לצבאות זרים. **ע.**

אזהרה: כלב נגוע בכלבת נתגלה בצפון ירושלים

משרד הבריאות מבקש להודיע ולהזהיר את הציבור, כי בתאריך ה־20 באוגוסט 88 נתגלה כלב נגוע בכלבת באזור נבי סמואל שבצפון ירושלים. כל מי שבא במגע עם הכלבים או כלבים אחרים המשוטטים באזור זה, מתבקש לפנות בדחיפות ללשכת הבריאות המחוזית. **יוסי לוי**

עובדי יובל־גד ניסו לפרוץ ללשכת קיסר ושברו דלת; אחד איים להתאבד

מאת אורי גינוסר

כמה עשרות מעובדי מפעל הבניה יובל־גד, שפוטרו מעבודתם, פשטו אתמול בבוקר על בניין הוועד הפועל של ההסתדרות, בניסיון להביא לביטול פיטוריהם.

העובדים, שהתמקמו מול לשכתו של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד, טענו כי קיבלו לביתם מכתבי פיטורים באישון לילה, וזאת בטרם שהסתיים המו"מ על תנאי הפרישה של 70 המפוטרים.

אחד העובדים עלה על גג הבניין ואיים להתאבד. למקום הוזעקו מיד כוחות משטרה, מכבי אש ומגן דוד אדום. נציגי המשטרה יחד עם חיים הברפלד עלו לגג ובתום מו"מ שנמשך כמה דקות שכנעו את העובד לרדת. הגג עצמו, יש לציין מוקף חומה והעובד לא ניצב עליו בתנוחה שסיכנה את חייו.

מאוחר יותר ניסו העובדים להכנס ללשכתו של מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, אך נבלמו בדלת הבטחון החדשה, שהותקנה במסדרון הקומה החמישית. כמה מהם ניפצו את שמשת הדלת החיצונית, הצמודה לדלת הבטחון.

אחרי שמשלחת מטעמם נועדה עם חיים הברפלד, נאותו העובדים לעזוב את הבניין בשעות הצהריים.

פיטורי 70 העובדים נעשו במסגרת הבראת חברת יובל־גד מכור לשיכון עובדים. את תנאי הפיצויים קבעה ועדת בוררות מטעם האגוד המקצועי.

בחברת כור טענו אתמול, כי מכתבי הפיטורים נשלחו בשעות הבוקר ולא באישון לילה.

בתו של ברנוביץ הקימה חברת בנייה מתחרה

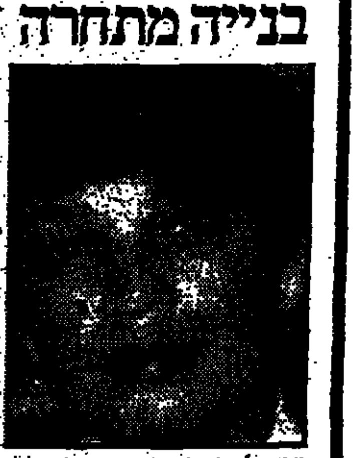

מרים לאופר־ברנוביץ

מרים לאופר־ברנוביץ, מחברת הבנייה א.צ. ברנוביץ בע"מ, הקימה אתמול חברה חדשה בשם צבי ברנוביץ. החברה החדשה תעסוק בנכסים, יזמות ובנייה. יחד עם זאת, תמשיך מרים לאופר את תפקידה כמנהלת בחברת הנכסים המשפחתית א.צ. ברנוביץ.

הידיעה על הקמת החברה החדשה, שמתחרה קרוב לוודאי בחברה המשפחתית, מעוררת עניין רב בענף הבנייה. מרים לאופר, בתו של הקבלן אברהם צבי ברנוביץ, עובדת בחברה כ־23 שנה ולמרות התפקיד הבכיר שמילאה, היא לא היתה שותפה. מאז יצאה החברה לבורסה בשנת 1979, היא חולקה בין שני האחים, אריה ומוטי ברנוביץ והגיס גדליה בר־ארי. **גילי שחק־קופמן**

נסתיימו הקייטנות לילדי דרום לבנון

משה קצב ואנטואן לחאד עם הילדים בסיום הקייטנה. צילם: מאיר אזולאי

מאת רוני סופר

"הילדים החוזרים ללבנון אינם חדלים לדבר בשיבחה של קייטנה זו ונוצרה בשורה טובה מישראל לתושבי דרום לבנון", אמר אתמול מפקד צד"ל, גנראל אנטואן לחאד, בטקס סיום קייטנה לילדי דרום לבנון, שהתקיימה בפארק הלאומי באשקלון. בקייטנה השתתפו באלף ילדים, שהגיעו בארבעה מחזורים. את הקייטנה מארגנים משרד העבודה והרווחה בשיתוף יחידת צה"ל לקישור לדרום לבנון וצבא דרום לבנון. המשתתפים הם ילדים בני כל העדות – נוצרים, דרוזים, שיעים וסונים. "הקייטנה היא מחווה לילדי דרום לבנון, כדי להקל עליהם את המצוקה שבה הם נמצאים", אמר שר העבודה והרווחה משה קצב בטקס הסיום.

ספינה מצרית התנכלה ליאכטה מול טאבה

ספינת התותחים המצרית, התמסח, המשייטת במפרץ אילת, ניסתה אתמול להתנכל לספינת טיולים, ששטה במרחק של כ־200 מטרים מחוף מלון אביה־סונסטה בטאבה.

ספינת הטיולים אוריוניה היתה בדרכה משיט לאילת. כשהגיעה סמוך לחוף המלון, קרבה אליה ספינת התותחים המצרית בצורה מאיימת. אוריוניה קראה לעזרת ספינת חיל הים, אך לאנשי הספינה הובהר, שחיל הים יתערב רק אם הספינה המצרית תפגע פגיעה ממשית בספינת הטיולים.

זה זמן מה נוהגת ספינת התותחים המצרים לשייט בקרבת חופי הרחצה בטאבה. לפני כחודש, כאשר הספינה המצרית קרבה לחופי הרחצה, נאלץ דבור של חיל הים להניסה. **יהודית זילברשטיין**

ההסתדרות הרפואית הכריזה סכסוך עבודה

מאת דליה מזורי

ההסתדרות הרפואית הכריזה על סכסוך עבודה. הסכסוך הוכרז על רקע דרישתה של ההסתדרות, לשפר את שכר הרופאים הבכירים במסגרת שעות העבודה הרגילות. מהר"י נמסר, כי כל הפניות לדון בהסכמי השכר לשנים 89־1988 לא נענו, ולכן נאלצה להכריז על הסכסוך.

ההכרזה מקיפה את כל ציבור הרופאים בישראל, המונה כ־12 אלף רופאים בבתיה"ח ובמרפאות.

* מזכירות ארגון רופאי ביה"ח של קופ"ח לא קיבלה אתמול את הצעת היו"ר לנקוט סנקציות בבתי החולים, ולכן לא יושבת ביום ראשון בי"ח סורוקה. ההצעה היתה להשבית בי"ח זה ואחרים, במחאה על בעיות מקומיות בכל בית חולים. המזכירות תדון שוב בהצעה ביום ראשון.

* התקדמות חלה במו"מ עם עובדי ביה"ח של קופ"ח בקשר לתכנית לקיצור תורים. העובדים גיבשו הצעה, אותה הגישו להנהלה ורו הבטיחה לבדקה. יו"ר ועד העובדים בבילינסון, אלברטו אמרגו, מסר כי האווירה בדיונים אתמול היתה טובה והצדדים אופטימיים. המו"מ יימשך היום או בראשית השבוע הבא.

עיריית חיפה

הענקת פרס עירית־חיפה בספרות תורנית ומחשבת־ישראל ע"ש יהושע קניאל זצ"ל לשנת תשמ"ח

לרב מנשה מילר, ד"ר מאיר איילי ורס"ן ד"ר יוסי ויליאן

בתכנית:
- ברכת הרה"ג שאר־ישוב כהן – הרב הראשי לחיפה
- ברכת ראש העיר חיפה – מר אריה גוראל
- קריאת נימוקי ועדת השופטים
- הענקת הפרסים ע"י ראש העיר חיפה
- הרצאת ד"ר יצחק רפאל בנושא: "דמות מופת של הרב בישראל"

ביום שני, ט"ז באלול תשמ"ח – 29 באוגוסט 88,
בשעה 7.00 בערב בהיכל עירית־חיפה, רח' חסן שוקרי 14

הציבור מוזמן – הכניסה חופשית!

רשות שמורות הטבע

הודעה לציידים

עונת ציד הצבאים תיפתח באמצע נובמבר 1988.
ציידים המעוניינים להשתתף בציד זה מתבקשים להודיע על כך בכתב לאגף להגנת חיית הבר, רשות שמורות הטבע, רח' ירמיהו 78 ירושלים 94467, עד ה־15 בספטמבר 1988, ולציין:
א. את שמם וכתובתם.
ב. מס רישיון הציד.
ג. האם הם מעדיפים לצוד ברמת הגולן או ברמות יישכר.
מומלץ למעוניינים לצוד בקבוצה שימסרו את שמם עם שמות יתר חברי הקבוצה. תשובות יינתנו בכתב לכל פונה.

האגף להגנת חיית הבר וערכי טבע

הרשות לשיקום האסיר

אתגר מקצועי ראשוני ומיוחד
קורא לך!

אם את עובדת סוציאלית/פסיכולוגית בעלת 8 שנות נסיון בעבודה טיפולית וארגונית.
★ נסיון עם נערות/נשים במצוקה
★ נסיון בעבודה במסגרת פנימייתית
★ נסיון בקשר עם מערכות וסוכנויות בקהילה ועם ארגוני מתנדבים
★ נסיון בעבודה ארגונית מינהלית ובהפעלת צוות רב מקצועי
אם את מוכנה להיות שותפה לאתגר חלוצי וראשוני מבחינה מקצועית המחייב עבודה בשעות בלתי־מקובלות ומאמץ בלתי שיגרתי – אלייך מופנית ההצעה הבאה:

לבוא, להקים ולנהל הוסטל ראשון ומיוחד לאסירות משוחררות במרכז הארץ

המעוניינות תפנינה בכתב עד ליום ט' בתשרי תשמ"ט (20.9.88), בצירוף קורות־חיים והמלצות מסקומות עבודה קודמים, לפי הכתובת: הרשות לשיקום האסיר, ת.ד. 71050 ירושלים 91710.

להשכרה ברמת־השרון
מבנה תעשיה, משרדים ומחסנים
1300 מ"ר
ניתן בחלקים
טל. 661027, 477153, 840471

עירית בני־ברק

הודעה לציבור

שמחים אנו להביא לידיעת הציבור שאחרי מאמצים מרובים עלה בידינו בס"ד להסדיר מקווה לנשים נבות.

מיתקן זה מיוחד ויחיד בארץ ומאפשר שימוש קל ונוח לטובת המשתמשות בו.

הכתובת: בית מרחץ עירוני
רח' תורה ועבודה 13, שיכון ה', ב"ב
טל. 783088, 786373

משה אירנשטיין
ראש העיר

רפאל מהזסי
ראש המחלקה

ספרית מעריב

מבצע ספרית מעריב בתערוכת עלומים 88'

ספרי טבע • בריאות • טיולים

מבצע ספרים מ־3 ש"ח עד 10 ש"ח

התערוכה מתקיימת בגני התערוכה
מה־22.8 עד ה־27.8 בין השעות 17.00 עד 23.00.

ספרים מבית טוב – ספרית מעריב

הנהג
עשה לך
– מנהג
קח עמך
חייל לדרך

טרום־בחירות: יו"ר מפלגת העבודה נפגש עם האדמו"ר מבעלז וביקר בקבר הבאבא־סאלי

מאת אילן בכר

המפד"ל: בינינו, את התרגילים האלה המערך למד מן הליכוד, אותו ליכוד האומר 'ברוך השם', 'בעזרת השם', אך כשמגיעות ההצבעות על נושאים דתיים, נעלמים פתאום נבחריו מהכנסת

באישון ליל שלשום, ערב הבחירות לכנסת, "קפץ" מ"מ רה"מ ושר החוץ, שמעון פרס, לביקור בביתו של האדמו"ר מבעלז שליט"א, הרב יששכר צבי רוקח, המתגורר בירושלים.

הפגישה נשמרה בסוד ופרטים עליה נתפרסמו רק לאחר שהתקיימה. השר פרס הביא עמו לפגישה את האלוף (מיל.) יאנוש בן־גל ואת יועצו לענייני חברה ודתות, מני ברזילי. עם הרבי מבלעז ישב מנכ"ל מוסדות בעלז בארץ, מיכאל הלברשטם.

האדמו"ר מבלעז ושר החוץ הישראלי שוחחו על סוגיות שונות, בתחילה על ענייני הלכה ודת ולאחר מכן על פוליטיקה ומדיניות. בין השניים הושגה הסכמה והבנה, שהקשר בין א"י ותורת ישראל וההיסטוריה של עם ישראל מחייבים את כל תושבי המדינה לשמור על ייחודה היהודי ועל זיקתה למסורת ישראל ולדתה. ענייני הדת צריכים להיקבע על בסיס איתן, מתוך הבנה ולא על בסיס הסכמים פוליטיים וצרכים קואליציוניים זמניים.

עוד הסכימו שני האישים, כי כורח השעה הוא להביא להידברות והבנה הדדית בין כל חלקי האוכלוסיה ואת משום שהעימותים והמריבות על רקע דתי מסוכנים ומזיקים לכל הציבור. חובה גם לשמור על סטטוס־קוו בענייני דת.

לאחר מכן, נדונו עניינים גלובליים ואלוף (מיל.) בן־גל סקר בפני הרבי מבעלז את התפיסה הבטחונית של מפלגת העבודה. גם בעניין זה הושגה הסכמה בין האדמו"ר לבין השר פרס. השניים פרסמו הודעה משותפת, לפיה שלום אמת והסדרי שלום של קבע בין מדינת ישראל לשכנותיה הוא הדבר החשוב ביותר לעם ולמדינה.

האדמו"ר מבעלז – המייצג את החסידות השנייה בגודלה בארץ, הביע תמיכה והוקרה למאמציו של שר החוץ להשגת שלום קבע עם מדינות ערב. הוא אף היקשה על השר פרס ושאל אותו: "מדוע לא תשב עם אש"ף ותשוחח עמו?" השר פרס מיהר להשיב: "אהיה מוכן לשוחח עם כל אחד שיכיר ב־242 ו־338 ויזנח את דרך הטרור. אולם לא אשב עם מי שמחזיק רובה או מוקש ביד".

בסקרים שערכה מפלגת העבודה נמצא, כי בשלושת מערכות הבחירות האחרונות הצביעו רוב חסידי בעלז עבור הליכוד, ועתה מקווה השר פרס לשנות זאת.

רוני סופר מוסיף: בסיור שקיים אתמול בנתיבות, אמר פרס לרב ישיבת הנגב התורנית, הרב יששכר מאיר: "היהדות לא ניתנת לחלוקה בין התורה לארץ. שני עקרונות יש לאיחוד העם – שלא תהיה כפיה דתית ושלא תהיה אפליה בין החינוך הדתי והחילוני".

פרס נתקבל בכניסה לעיירה בלחם ומלח ובשגת קרם עוגית. לאחר ביקור במועצת הפועלים ובשלושה מפעלים בעיירה, הגיע שיא הביקור – עלייתו של פרס לקבר הבאבא סאלי, הרב ישראל אבוחצירא זצ"ל. עשרות מאמינים הריעו עליו ויבבה ובדי עמל פילס דרכו להיכל הקבר, שם עמד רגע מול קבר הצדיק. "איני עושה הצגות", אמר פרס, כשנתבקש לאחוז בידו ספר קודש מול קבר הצדיק לצורך צילום.

מנחם רהט מוסיף: המפד"ל קוראת מהיום לציבור שלא לקחת ברצינות את חיזוריהם של המערך והליכוד אחר הקול הדתי, המתבטאים בתיקון הפרק הדתי במערך, בהליכתו של שמעון פרס אל האדמו"ר מבלז והשמעת הסיסמאות "בעזרת השם" ו"ברוך השם", בפי דוברי הליכוד. "בינינו, את התרגילים האלה המערך למד מן הליכוד, אותו ליכוד האומר 'ברוך השם', 'בעזרת השם', אך כשמגיעות ההצבעות על נושאים דתיים נעלמים פתאום נבחריו מהכנסת", אומרת המפד"ל.

שמעון פרס בנתיבות. צילום: דוד וייספיש

פנים חדשות

יוסי גולדברג - איש הצפון

מס' 33 בליכוד

ראש מועצת מטולה, יוסי גולדברג, לא מתכוון לוותר על "הבייבי" שלו, מטולה, גם בכנסת. הוא בטוח ביכולתו לשנות את חוק הרשויות המקומיות. "יש השיבות, בעיקר לגבי ישובים קטנים, שראש הישוב יכהן גם כחבר כנסת. התחושה שלנו היתה, שההחלטות מתקבלות בירושלים ואנחנו מתמודדים עם בעיות בצפון". בכנסת הוא מתכוון לפעול למען תושבי הגליל.

אצל גולדברג, מועמד מס' 33 של מפלגת הליכוד, חבר המפלגה הליברלית, הכל סובב סביב מטולה. שלושה דורות מנהלת משפחתו את המושבה. אני איש ארץ ישראל השלמה – הוא אומר – השקפת עולמי בנויה מעצם ישיבתי במטולה. ההסטוריה של משפחתי בארץ מתחילה לפני 110 שנה.

מה מחפש מושבניק שורשי במפלגה הליברלית?

"במפלגה הליברלית, שראשיתה הציונים הכלליים, יש מגזר של המושבות הותיקות והיוזמה הפרטית. מטבע הדברים, אבי היה איש הציונים הכלליים ואיש היוזמה הפרטית. אני חושב, שהמפלגה הליברלית היא רב מעמדית ויש בה חברים מכל השכבות בארץ".

מי שהיה ממקימי הגדר הטובה במטולה, נבחר ב־1978 לראש מועצה. בהמשך הפך ליו"ר איגוד מושבות הגליל ויו"ר פורום ראשי ישובי העימות, המאגד כ־100 ישובים, עדי פיתוח מושבים וקיבוצים בגליל. "אני, כראש מועצה של מושבה, הצלחתי להביא את כולם למכנה משותף ולפעולה משותפת למען חוסנם של אנשי הצפון. פעולה לא פשוטה. צריך לזכור, שנבחרתי ע"י כל אנשי הרשויות מכל קצוות הקשת הפוליטית".

מה דעתך על המדיניות של רבין בצפון?

"אני לא יכול לדבר על מדיניות של רבין. היא לא מדיניות של רבין. החלטת ממשלה. אני בהחלט יכול לדבר על עבודתם של חיילי צה"ל. רבין מיישם את החלטות הממשלה, ומערכת הבטחון בצפון הצליחה להתגבר על הבעיות. לא כך הם פני הדברים ביהודה ושומרון".

המפד"ל נגד "דתיות" המפלגות הגדולות

מטה ההסברה של המפד"ל יוצא היום למתקפה חזיתית נגד המערך והליכוד גם יחד, כדי לסכל את מאמצי שתי המפלגות הגדולות לזכות בקולות המחנה הדתי.

המפד"ל קוראת מהיום לציבור, שלא לקחת ברצינות את חיזוריהם של המערך והליכוד אחר הקול הדתי.

במערכה נגד "דתיותו" של המערך, אומרת המפד"ל: "המערך חוזר בתשובה – אתה מאמין לזה? פתאום המערך מחליט לוותר על העקרונות האנטי־דתיים המפורסמים שלו ולעשות שינויים קוסמטיים במצע ברוח המפלגות החרדיות". דובר מטה הבחירות במפד"ל, יצחק ראס, אמר אתמול: "לא יעזור להם. עזר וייצמן יכול ללכת ארבע שנים עם שטרייטל, פרס ויגעש יכולים להסתובב עם כיפה שחורה בין חצרות האדמו"רים, ואברום בורג עם כיפה סרוגה בהיכלות הדפורמים. כך גם ראשי הליכוד, שרוממות הדת בגרונם ומאכלות פיגולים בפיהם. אי אפשר לרמות את הציבור הדתי כל הזמן".

החתונה הגדולה בגני התערוכה

מאת יצחק בן־חורין

בגן־אורנים הסמוך היו שני זוגות שנישאו, אבל רק הזוג שלנו (חרות־ליברלים) יוצא קבוע משנת 1965. הם קבעו להתחתן בשש בערב בגני התערוכה בתל־אביב. הטקס התחיל רק בשבע. גם מה לא, מחכים 23 שנה, אפשר להמתין עוד שעה.

איזו חגיגה. שושנים אדומות מוצמדות לדשי החולצות. כולם מחייכים, לוחצים ידיים ומחליפים מילות ברכה. בחוץ צועדים בסך דגלני צעירי הליכוד. על הדלפק מוכרים את ספרי אצ"ל. אחרי 23 שנה ביחד הליברלים רגילים לזה. במרכז הלובי עומד יצחק מודעי, כמו חתן בחופה, מחבק ומנשק על ימין ועל שמאל. אפילו ביבי נתניהו נכנע לחום ומוותר על גינונים אמריקנים לטובת חולצה פתוחה. מודעי בשלו. כבר מנסה לעשות רושם על המרכז.

חבריו מהליברלים, מה לעשות, ספקנים. כמו תמיד, ח"כ בני שליטא אומר בקול מה שאחרים חושבים בלב: "אני הייתי מהלוחמים לליכוד הליכוד, אבל אני לא חוגג היום. זה לא זה. אני זוכר טקס דומה לפני כמה שנים בבנייני האומה עם מנחם בגין ברוב פאר והדר. אני לא יודע אילו עמותות ואיזה רכוש השאירו הליברלים לצורך הנסיגה מההסכם".

"נו, שיהיה בשעה טובה", מברך חבר סניף חרות בחדרה את חברו. "אני לא מאמין בזה", משיב החבר. דוד לוי וצ'יץ' לוחצים ידיים בחמימות, בוחנים את הבלוריות. אחרי שצ'יץ' הולך, מישהו מאנשי לוי העיר משהו על התדלדלות הבלורית שלו. מישהו אומר לאריק שרון שדוד לוי עומד מאחוריו. "יש לי אותו כל השנה", מעיר שרון. עכשיו יהיה לו גם את מודעי, פת ושדיד.

שולה שמיר, תושבת אריאל (מגיל 14 בבית"ר, מגיל 17 באצ"ל, בגיל 19 נאסרה על ידי הבריטים), מסבירה: "זו חתונה נהדרת, אבל אני אמשיך להשתייך לתנועת החרות. הליברלים מצטרפים לחרות, כי אנחנו הרוב והם המיעוט".

רותי פרמינגר, קריינית תשדירי הבחירות, מנתחת את מה שנראה כתשדיר הבחירות הראשון. שרים את המנון בית"ר. מי שלא ישיר יש לו בעיה. חנן עזרן אומר לצלם של הטלוויזיה את מי לצלם. המצלמות מחפשות משתמטים. מרדכי גבר – לא שר. פת מתאמץ לשיר. גם צ'יץ' מניע את השפתיים. זה נראה די מבין. "בדם וביזע יוקם לנו גזע, גאון ונדיב ואכזר".

עסלי סהה לא שר. "אני לא מכיר את השיר הזה", אומר ערבי עסלי מיפו, ליברלי משנת 1964. הוא בעד ליכוד הליכוד. בטח. "אין מקום לרסיסי מפלגות", הוא מדקלם. "אני לא מכיר את שיר בית"ר ואני לא חייב ללמוד אותו".

אחר כך נקראו השרים והח"כים לעלות לבמה וקידמו אותם במחיאות כפיים 2,000 חברי מרכז חרות ו־425 ליברלים. משום מה נדמה לי, שראיתי שם כמה פרצופים ליברלים חוורי פנים ומודאגים.

חוק הגנת הפרטיות. בעקבות השימוש במשאלים טלפוניים במערכת הבחירות, פרסם אתמול יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, השופט אליעזר גולדברג, את חוות דעתו, בה נאמר: "משאלים טלפוניים לבוחרים מהווים עבירה על חוק הגנת הפרטיות, אם לא מתקיימים בהם ההוראות והסייגים שנקבעו בחוק זה".

אחרים מהסייגים: "יש להקפיד, כי כל פניה לאדם לקבלת מידע, תלווה בהודעה, כי מסירת המידע תלויה בהסכמתו וברצונו. כמו כן, יש למסור לו המטרה, ולמי יימסר המידע ומהי מטרת המסירה".

הבהרה: בדיווח על כנס המרכז לשלום, שנערך שלשום בתל אביב, גם נמסר על פירסום הצעת המרכז לתגר בה ישראלית על יוזמת אש"ף ונכתב בטעות כאילו ההודעה על פירסום המסמך ושיגורו לממשלת ישראל, למפלגות הליגה הערבית ולשגרירויות בישראל, נמסרה על ידי אלוף הראבן. הוחבר לנו שלמר הראבן לא היה כל קשר לניסוח המסמך ופירסומו.

כתב מנחם רהט

משרד החינוך והתרבות

טלפון פתוח לקראת פתיחת שנת הלימודים תשמ"ט

יתקיים ביום שני, ט"ז באלול תשמ"ח, 29.8.88
בין השעות 16.00 — 19.00

בהשתתפות **ד"ר שמשון שושני**
מנכ"ל המשרד ומנהלי המינהלים והאגפים

שישיבו לפניות הציבור בכל הנושאים הקשורים בפתיחת שנת הלימודים

להלן מספרי הטלפונים בירושלים: 278675; 278676; 278677; 278678; 278679; 278680; 278681; 278682; 278683; 278684

מנהלי המחוזות

ד"ר בן ציון בר־לביא – מנהל מחוז ירושלים – 02-238520; 02-238482;
ד"ר יוסי לוי – מנהל מחוז תל־אביב – 03-219453; 03-2435908; 03-5435407;
גב' דליה מעוז – מנהל מחוז המרכז – 03-217553; 03-5435267; 03-2435277;
ד"ר יוסף גולדשטיין – מנהל מחוז חיפה – 04-562330; 04-562496; 04-562497;
מר מנחם קפלן – מנהל מחוז הדרום – 057-31432; 057-663502; 057-663530;
ד"ר אליעזר גת – מנהל מחוז הצפון – 06-572960; 06-572961;
מר אברהם שיינפלד – מנהל החינוך ההתיישבותי – 03-251389; 03-5432801;
מר יוסף דוד – חינוך מוכר שאינו רשמי – 02-278202; 02-204210;

גם ארגון ההורים הארצי יענה באותן שעות על בעיות שיופנו אליהם על־פי מספרי טלפון: 03-229466; 03-241326.

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
המחלקה לכספים/אגף הנכסים

הצעה לפרוק ורכישת מחסן

הסוכנות היהודית מבקשת הצעות לפרוק ורכישת מחסן.
הפרוק וההובלה יעשו על ידי המציע תוך שבועיים מיום ההתקשרות החוזית עמו.
המחסן ממוקם בשטחי ערובה קרית מוצקין (מרזני) בקרבת הכביש הראשי חיפה־עכו ומצמת רח' קדיש לוז.
המחסן ששמש בעבר מחסן לאחסנת חפצי עולים.
שטחו הכולל של המבנה כ־5,181 מ"ר:
אורך 171.5 מטר ורוחב 30 מטר.
הקונסטרוקציה בנויה רלסים עשויים פלדה.
קיימות 6 דלתות עשויות פח ועגרות על גבי מסילה.
'קירות' חוץ עשויים אסבסט.
גג עשוי קונסטרוקצית פלדה, דו שפעי.
תקרה־ אסבסט, בחלקו שקוף.
במבנה חלונות עליונים עשויים מסגרת מתכת וזיגוג שקוף.
אומדן גובה התקרה כ־9 מ'.
הצעות יש להגיש עד 18.9.88
לידי עו"ד שאול קציר
שדרות פל־ים 7 חיפה בנין צים חדר 321
טלפונים: 04-640044, 04-681141
תאום סיורים בטלפונים הנ"ל.
להצעות יש לצרף ערבות בנקאית על סך של 5% מערך ההצעה.
אין הסוכנות היהודית מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת.

פרסום שימה

דרושות
משפחות אומנות מסורות ואוהבות
לילדים חסרי בית, בגיל הרך, באזור המרכז
תשלום והדרכה מקצועית ינתנו למשפחות
להתקשר לטל. 438319, 03-438800 ולבקש את ניצה

אלי שלוש! שוכן משפחתי פרטי (לא משרדי) בעל מאגר פבריים/דות איכותי
טל' בבית 03-990507, 03-991949 (בערב).

תוצאות הגרלת הפרסים
של
חידון הסמלים וההגדרות
של
מעריב ת"א
היום בעמוד 9
במוסף "מעריב ת"א"

הסוכנות היהודית לא"י
המחלקה לכספים/אגף הנכסים

נכסים להשכרה

מוזמנות בזה הצעות להשכרת הנכסים:
א. קומת משרדים כ־549 מ"ר בבנין מגדלור, רח' בן־יהודה 1, תל־אביב. השכרה עד 9 שנים.
ב. חנות (שימשה בעבר כמסעדה) בשטח כולל של כ־156 מ"ר. השכרה עד 3 שנים.
הנכס נמצא בקומת קרקע במלון טירן לשעבר, כבר הציונות, הרצליה פיתוח.
פרטים ניתן לקבל אצל הגב' שמחה יפת, טל' 03-210552, במשרדי הסוכנות היהודית, רח' קפלן 17 ת"א, חדר מס' 412.
לסיורים: לחנות בהרצליה בלבד תאום טלפוני עם מנהל המשק במעון טירן, טלפון: 052-557315, 03-557399.
הצעות יש להגיש בכתב לגב' שמחה יפת בכתובת הנ"ל, עד לתאריך 31.8.88.
הסוכנות היהודית אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה אחרת ושומרת לעצמה את הזכות לנהל מו"מ עם המציעים השונים.

פרסום שימה

יומן
איפה יש שובר הנחה לקנית בגדי־ים? (ריווה!)

מבצע
מְנוּי וְחָתוּם!
החל מיום ראשון 28.8 ומדי יום תופיע במעריב מודעת סיסמא של החברה הכללית למוזיקה / הד ארצי
המודעה תכלול סיסמא ואת פרטי אחד מסרטי האיכות בוידאו
אסוף 100 מודעות שונות ותקבל מנוי חינם ל־30 סרטים בספרית וידאו מובחרת
את 100 המודעות השונות בצרוף פרטי השולח ופרטי ספרית הוידאו הקרובה, יש לשלוח לחברה הכללית למוזיקה / הד ארצי, רח' החילזון 3, רמת־גן, 52522.

למכירה בחיפה
במגדל הנביאים (כיכר סולל בונה)
שני אולמות (במפלס הכניסה ובמפלס שמעליו) של כ־500 מ"ר כ"א, המחוברים ביניהם גם במדרגות נעות וממוזגים עצמאית.
המחיר הנדרש 1,600,000 $.
לגבי פרטים נוספים נא לפנות לטל. 03-208946, 03-208919

מכذا من الاصل

אלפים מתושבי שפרעם התכנסו לגנות ההצתה בלישכת ראש העיריה

חלק ניכר מהריהוט נשרף מבקבוקי תבערה שהושלכו בעד חלון שנפרץ; נקרעו גם דגלי הלאום והעיריה ■ כתובת נאצה על אחד הקירות: ראש העיריה בוגד

כתובת על הקיר. נגד אברהים נימר חסיין, שזכה במגן הסובלנות, על טיפוח הקשרים עם הישובים היהודיים. צילם: הרצל שפירא

מאת מאיר הראובני

אלפים מתושבי שפרעם, דרוזים, נוצרים ומוסלמים, התכנסו אמש כדי לגנות בהפגנת את הפיגוע בלשכת ראש העיריה, אברהים נימר חסיין. מועצת העיריה, שהתכנסה אתמול לישיבת חירום, גינתה את המעשה ואת האחראים לו. המשטרה עושה מאמצים לגלות את האחראים.

אתמול בבוקר גילה שרת העיריה, כי שימשת החדר נופצה וחלק ניכר מרהיטי הלישכה נשרפו. בחקירה הובהר שהושלכו 2 בקבוקי תבערה בעד החלון שנפרץ. כמו כן נקרעו דגלי הלאום והעיריה ועל אחד הקירות בבנין צויירה כתובת שבה כונה ראש העיריה בוגד בעם הערבי.

ראש העיריה, יו"ר ועד ראשי הרשויות הערביות, בעל עמדות פוליטיות עצמאיות, התקשה לנסח את תגובתו. "זה מעשה חמור", אמר. הוא ביקש מהמשטרה לגלות במהירות את האחראים ולהביאם לדין.

התנועה למען ארץ ישראל טובה גינתה אתמול את הפגיעה בראש עיריית שפרעם, חבר בתנועה. חסיין זכה אשתקד במגן הסובלנות מטעם התנועה, מעריב, אל על ואמ"י, על הידידות שטיפח עם הישובים היהודים ליד שפרעם.

ממשטרת מרחב הגליל נמסר אמש, כי צוות החקירה המיוחד עצר חשוד, כנראה תושב העיירה. לא נמסרו פרטים.

"המודיע" לשעבר משראווי חשוד בקשר להצתות בבי"ס

סלומון משראווי בחברת פרקליטו. צילם: צביקה ישראלי

מאת גדעון מרון

סלומון משראווי מיפו, שהיה "מרדיע משטרתי" והביא ללכידת פושעים רבים, נעצר אתמול ל-7 ימים, כחשוד בשיגור צעירים להצית את בית הספר אחווה, ברחוב תרשיש ביפו.

באיכות המשטרה סיפר בבית המשפט, כי ב-25 ביולי נגרמו נזקים למשרד ביתהספר ונגנב מקרר. ב-30 ביולי הרשחתו ספרי לימוד ומפות וב-5 באוגוסט הוצת מסדרון ביה"ס ונגרמו נזקים כבדים. ההתנכלויות נמשכו עוד פעמיים והסבו נזקים גדולים לביה"ס.

בחקירתם סיפרו החשודים, לטענת המשטרה, ששודלו לכך ע"י משראווי, כדי לקדם אינטרסים אישים שלו, במאבקי שליטה ביפו הערבית.

נציג המשטרה סמ"ר אריאל שושני ביקש הארכת מעצר, משום שמדובר בחקירה מסובכת של מחלקת בילוש וחקירות יפו. לטענת משראווי מדובר בעלילה נגדו. הוא הביע נכונות להבדק בגלאי שקר (פוליגראף).

צעיר נפגע בכ"ס מכדור רובה־אויר

בן 17 מכפר־סבא נפגע אתמול בפרקו מכדור טועה של רובה־אויר, ברחוב הגליל בעיר. הצעיר נפגע בצומת הגליל – בן־יהודה. נשמע קול ירייה ומיד אחר־כך חש הנפגע כאב חד בפרקו ובגדיו נתמלאו בדם. אחיו שהיה בחברתו הזעיק עזרה. הפצוע הועבר לביה"ח מאיר לטיפול רפואי. המשטרה עצרה לחקירה נער בן 17 המתגורר בסמוך, טרם נמצא הנשק שממנו נורה הקליע.
אהוד זבינוביץ

נער שדקר חברו טען: הגנה עצמית

נער בן 17 מקרית אתא דקר שלוש את חברו ופצעו בחזה. המשטרה סבורה כי מדובר בחיסול חשבונות בין שני הנערים.

הפצוע אושפז בבית החולים רמב"ם בחיפה, ואין נשקפת סכנה לחייו. החשוד בביצוע המעשה נעצר שעה קלה לאחר מכן והובא אתמול לבית המשפט השלום בחיפה להארכת מעצרו. בבית המשפט אמר לשופט יצחק קלאוזנר: "זאת היתה הגנה עצמית". מעצרו הוארך ב-6 ימים.
אמיר גילת

נתין רוסי שניסה להתגנב לאוניה יגורש מהארץ

משטרת חיפה עומדת לנקוט באמצעים הדרושים לגירושו מן הארץ של נתין רוסי, דרובאק' סטפנביק, שניסה לפי החשד לעלות כנוסע סמוי על סיפונה של אניה המניפה דגל תורכי.

האיש נעצר ביום רביעי אחר חצות בנמל חיפה ולטענת המשטרה שוהה החשוד בארץ בצורה בלתי חוקית.
אמיר גילת

בן 15 מכפר קרע חשוד בעבירת־מין בגבעת אולגה

נער בן 15 מכפר קרע חשוד בהתקיפתה המינית של נערה בת גילו באיזור התעשייה של גבעת אולגה.

המקרה אירע שלשום, סמוך לשעה 3 אחה"צ. כאשר הנערה היתה בדרכה למרפאת שיניים, היא נאלצה להצות את איזור התעשייה בגבעת אולגה לבדה. לפתע התנפל עליה הנער מאחור, החזיקה בחוזקה והחל לנשק ולחבק אותה.

הנערה המבוהלת החלה לצעוק, והשתחררה מאחיזת התוקף. היא מיהרה להזעיק את אביה. בזיפרשים זיהתה לדבריה, את החשוד. המשטרה הוזעקה למקום ועצרה אותו.

פרקליטו של הנער הכחיש את החשד שיוחס לשולחו. השופט, לאחר שעיין בחומר חקירה סמוי, הורה לעצרו לארבעה ימים. (ע)

קב"ט ב"שערי צדק" חשוד בגניבה

משה דיין, בן 29, קצין בטחון בבית החולים שערי צדק בירושלים, נעצר בחשד גניבת 120 ש"ח מהקופה בחנות המתנות של בית החולים ומעצרו הוארך אתמול ב-7 ימים. המשטרה טוענת שהוא נתפס על חם בידי קצין הבטחון הראשי של בית החולים. החשוד, בעל עבר פלילי, הוחשד ב-14 התפרצויות בביה"ח.
יוסי לוי

רוסי נוצרי ובנו חשודים שציירו צלבי־קרס על בנייני ציבור בת"א

2 בני 17 מטייבה הואשמו בידוי אבנים על אוטובוס ■ שומר האצטדיון בהרצליה: תקפו אותי וצעקו "ערבי מלוכלך" ■ הוחמר עונשו של צעיר מכפר ערה שידה בקבוק תבערה על אוטובוס ילדים

מאת גדעון מרון

גיאולוג רוסי נוצרי, ליאוניד סטרקוב, בן 50, ובנו גרגורי, בן 18, חשודים שציירו בחודשים שחלפו עשרות צלבי־קרס על בנייני ציבור בת"א. אתמול שוחררו השניים בערבות בבימ"ש השלום בת"א.

נציג המשטרה רס"ר מוטי כרמלי, ציין כי שני החשודים, חסרי בית, נעצרו בעבר כמה פעמים. השניים הגיעו מבריה"מ לפני כמה שנים, לא נקלטו בארץ והיגרו ליוון. משם גורשו לישראל.

בביהמ"ש טען האב, כי נידחה במקומות עבודה שונים, בנימוק שמקבלים רק יהודים יוצאי צבא. תקופה ארוכה גרו השניים בחוסר כל תחת כיפת השמים או באהלים בחצרות בתים. האב קיבץ נדבות.

● שני נערים בני 17 מטייבה שהואשמו בידויי אבנים על אוטובוס אגד ב-28 ביולי, בכביש בין צור נתן לכפר טייבה, על רקע לאומני, נעצרו אתמול בפקודת ביהמ"ש המחוזי בת"א, עד תום ההליכים.

● שומר האיצטדיון בהרצליה, בן 21, התלונן ששני אלמונים תקפו אותו באיצטדיון. השניים צעקו לעברו "ערבי מלוכלך", היכוהו ונמלטו. השומר קיבל טיפול בביה"ח מאיר בכפר סבא. (ע.)

● בית־המשפט העליון החמיר אתמול בעונשו של לואי חטיב, בן 18 מכפר ערה, שהורשע בהשלכת בקבוק תבערה לעבר אוטובוס ילדים בינואר. העונש הוחמר משנה מאסר לשנתיים.

תלמיד ישיבה התחזה לאמריקני ונתפס בנתב"ג

תלמיד ישיבה, בן 24, נעצר בתחילת השבוע בנמל התעופה בן גוריון בחשד שהתחזה לאזרח אמריקני וניסה לצאת מהארץ בדרך לא חוקית.

לפי החשד, הציג האיש, ש.ב. לבנהרץ, בעת הבדיקה הבטחונית דרכון אמריקני, על שם אברהם שלום ליסנר.

אלא שתלמיד הישיבה עורר את חשדו של איש הבטחון. הוא נלקח לבדיקה שבה הועבר כי תלוי ועומד נגדו צו עיכוב יציאה מהארץ שהוצא בבית־משפט.

שופט בית־משפט השלום בפתח תקווה, שלי טימן, החליט לשחרר את החשוד בערבות בסך 10 אלפים שקל. כמו כן הצטווה תלמיד הישיבה להפקיד את דרכונו, האמיתי, במשטרה.
איתן לוין

העבריין לנדסברגר חזר לחופשה ונעצר

יורם לנדסברגר בן 45 שגורש מישראל לפני 15 שנה והפך לעבריין בינ"ל, הגיע ארצה לחופשת מולדת, ואתמול נעצר בחשד שגנב רכב.

לנדסברגר, שנעצר יחד עם חשוד נוסף, יואב גיני, קטינה שהיתה איתם במכונית. ניסו להמלט מניידת משטרה שדלקה אחריהם ונלכדו לאחר מירדף שהסתיים בפגיעת ריכבם במכונית נוספת.

בראשית 73', נחשד לנדסברגר בביצוע 3 פשעים חמורים, אך עזב את הארץ, עפ"י הסכם בין המשטרה לבין פרקליטו.

אתמול הובא לביהמ"ש השלום בת"א. נציג המשטרה רס"ר מוטי כרמלי, ביקש הארכת מעצר ב-6 ימים.

לטענת לנדסברגר, "במקרה הייתי טרמפיסט שעלה לרכב בתום לב. לא הייתי עולה לרכב בידעין שהוא גנוב". מעצרו הוארך בשלושה ימים.
גדעון מרון

חוקי מדינת ישראל על אדמות ארץ־ישראל!

אל: מר יצחק שמיר, ראש הממשלה
שרי ממשלת ישראל

הזדמנות היסטורית נדירה מוחמצת על ידי ממשלת ישראל בנימוקים בלתי־ברורים – הזדמנות תיקון של טעות פאטאלית, שנעשתה אחרי מלחמת ששת הימים באי־הטלת חוק ישראלי על יהודה, שומרון ועזה – אדמות ארץ ישראל ששוחררו.
נימוקיה של ממשלת "האחדות הלאומית" על אי־ניצול המצב אחרי הכרזת חוסיין – לא ברורים. אבל ברור מאוד שהם נוגדים את האינטרס הלאומי של העם היהודי ומדינת ישראל!
העם לא יתכחש לדין ההיסטוריה, שיגנה את הממשלה על כך: העם יתן את דעתו בבחירות המתקרבות – זה יהיה כשלון חרוץ הן ל"מערך" והן ל"ליכוד"!
על הממשלה להתקן בלי דיחוי את מעשיה בשאלה גורלית זו לטובת האינטרס הלאומי בלי מרכאות!

גאולה ילין
"מעוז" תנועה ציונית לאומית
רח' מלצ"ט, 44, תל־אביב, טל. 03-291883
למזדהים – נא לפנות לכתובת הנ"ל

אוניברסיטת תל-אביב
בית־הספר לחינוך / המרכז להדרכה ולהשתלמות
השתלמויות מורים בהוראת שפות
הוראת מיומנויות הבעה: כתיבה, קריאה, דיבור
הוראת האנגלית בקבוצות קטנות
המחשב בהוראת אנגלית
גישות חדשות בהוראת צרפתית
הוראת הערבית
ההשתלמויות מקנות גמול
פרטים והרשמה: המרכז להדרכה ולהשתלמות, ביה"ס לחינוך, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב 69978, טלפון: 03-5450466, 03-410195.

אוניברסיטת בר־אילן
המרכז להשתלמות בניהול
מודיע על פתיחת קורס יחודי בנושא:
הערכה ופיתוח מיומנויות ניהוליות
בהנחיית: הרי גוטסדינר, מוסמך להנדסה, לפסיכולוגיה ארגונית וקלינית.
ד"ר שאול פוקס, מרצה בכיר לפסיכולוגיה חברתית וארגונית.
הלימודים יתקיימו בימי ג' מ-17.00.
ערבי הדגמה ואבחון יתקיימו במועדים הבאים: –
מועד א' 6.9.88 17.00–21.00
מועד ב' 15.9.88 17.00–21.00
מועד משוב 22.9.88 17.00–21.00
● פרטים טל.: 03-747262, 03-343613

אוניברסיטת תל-אביב
בית־הספר לחינוך
המרכז להדרכה ולהשתלמות
השתלמויות מורים בנושאי אמנות וספרות
תיאטרון בבית־הספר
צפייה מודרכת בתיאטרון
מבוא לאמנות חזותית
שפה וסגנון באמנות המודרנית
ספרות עכשיו
התמורות בשירה הלירית העברית
עיבוד נושא לספרות "מוגברת"
סדנה להוראת הרומאן
ההשתלמויות מקנות גמול
פרטים והרשמה: המרכז להדרכה ולהשתלמות, ביה"ס לחינוך, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב 69978. טל. 03-5450466, 03-410195.

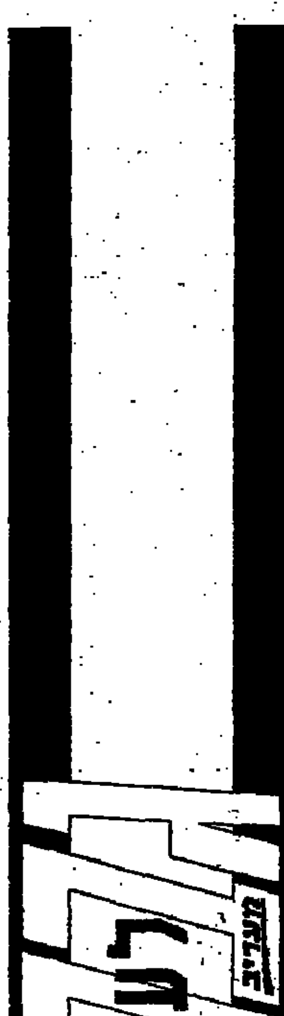

יום שני.

■ אור־יהודה נראתה כציור באור־שחור, עד שקם יצחק מסבכה והציל את כבודה האבוד. עשרה מוסקוביץ' פגשה שושלת יפה ■ כדורגל בראש שלה. תני רוזנברג סיפרה לאביעד פוהורילס: חלמתי לאמן קבוצת כדורגלנים ■
■ ממציא הקוביה ההונגרית המציא משחק שעתיד לשגע את העולם ■ דיקו־דיקוה לאינטלקטואלים: סקסטומטר, יציר האלקטרוניקה הרמנית ■ של הגאון ל"גבר לעניין": קוקטייל האבירי – סוף, אביק גלבוע ■
■ אברהם פורת מאפשר לך [...] הצצה אל מכוניות בציר '89. מה שיציע השוק, מה שראוי לציון ■ של זוהר, בראש צעיר, בלי שן של מורה מטיף, מספר לך מהכן ומהלאה, כשאופנוע בין רגליך, בשעת סכנה, מתי רצוי דווקא להאיץ ■

■ מנחם גלעד חזר למחוזות ילדותו בצ'כיה ■ מעינה שגיב מביאה תשובות מומחים, גם בחוק עבודה ■ אילן זומר הריח פיצ'י ■ בלבב עם יואל רפל ■ לפני 40 שנה נסעה גולדה לפתוח צירות ישראלית בברית המועצות. רבותי, ההיסטוריה חוזרת ■
קבענו עם גבר

ספורט

מזל שלום הוזמנה לוורשה

האתלטית הישראלית מזל שלום, שזכתה לא מכבר במרוץ רחובות שנערך במוסקווה, הוזמנה ליטול חלק במרוץ דומה שיתקיים ב־30 בספטמבר בוורשה. ההזמנה, שהתקבלה לפני מספר ימים באיגוד האתלטיקה הקלה, נשלחה על ידי איגודי ספורט הפועלים במזרח אירופה ומערבה. אל מזל תצטרף גם האתלטית הבאר שבעית לימור שזיפי, בת 15, שהיא בתה של אתלטית העבר חנה שזיפי. המרוץ, שמהווה מעין פיצוי עבור אותם אתלטים שלא ישתתפו בעתיד באולימפיאדה, יטלו חלק, ככל הנראה, גם אלוף ישראל לשעבר בריצה ל־800 מטר, שלמה אזולאי, וכן האתלט הצעיר זוהר סלוצקי.
חיים ולקאי

האחים שנטל במקום השני

האחים השייטים רן וניר שנטל מהפועל גימנסר, סיימו אתמול את השיוט הרביעי באליפות העולם לנוער במפרשיות מדגם 470 הנערכת בפולין במקום השני. השנטלים אלופי העולם לנוער ב־420, מדורגים עתה בתום ארבעה שיוטים במקום הרביעי בדירוג הכללי.

מאמנים תוצרת חו"ל גם בכדוריד

מינוי מאמנים זרים אינו מזלזם הבלעדית של ענפי הכדורגל והכדורסל. גם בכדוריד פשטה תופעת מינוי מאמנים זרים ובעיקר ממזרח אירופה. בהפועל ראשל"צ, האלופה, יאמן הרומני ניקולאי גיצ'ה את קבוצת הנוער ויהיה אחראי על בית הספר לכדוריד באגודה.

במכבי ק"ש חולון, אלופת הנשים, תאמן ההונגריה יואנשנסי קרניזובה ומכבי ראשל"צ החתימה השבוע מאמן הונגרי, אהרון סגדי למחלקת הנוער. סגדי, בן ה־41, שעלה לפני 14 חודשים לישראל, היה שחקן ומאמן בליגה הלאומית ההונגרית. גם לנבחרת ישראל קרוב לוודאי, ימונה מאמן זר. כרגע מועמדים חמישה, שני יוגוסלבים, שני הונגרים והולנדי אחד. אכן, חידוש מרענן לחובבי הכדוריד ועתה לא נותר אלא לצפות לבואם של שחקנים זרים. עוזי כדר

● בברכה הטניס בירושלים יחולו הברק משחקי הגמר באליפות הארצית בטניס לגילאי 12 עד 18, הנושאת את שמו של יוסי זיתוני, שנפל במלחמת של"ג. עלו לגמר גיל קובלסקי, שניצח את משה ולבצקי 6-0, 2-6 ומשה סלפין, שגבר על רוני בירון 1-6, 6-1. בגמר הבנות ישחקו לימור זלץ וסאני יאור.

הנוער הובס בידי האיטלקים וישראל בבית 9–12

נבחרת הנוער של ישראל ירדה אתמול למשחקי הדירוג 9-12 באליפות אירופה ביוגוסלביה. הנבחרת הפסידה במשחק האחרון בבית המוקדם 84–103 לאיטליה.

מחצית ראשונה גרועה של הנוער שלנו נפתחה בפיגור 0-16 כבר לאחר 4 דקות. אחוז קליעה גרוע של הישראלים השאיר את הנבחרת במחצית בפיגור 31–54. במחצית השניה כבר נראה המשחק הישראלי טוב יותר, אבל לא מספיק כדי לסגור הפרש כה גדול.

קלעו לישראל: אמיר כץ 30, אמישה 22, גדס 9, הרמן 8, שני כהן 6.

במשחק נוסף בבית הישראלי, הפסידה פינלנד לשבדיה בשניה האחרונה, בהפרש נקודה. ניצחון פיני היה מעלה אותנו לבית 5-8. לבית זה נפלה במפתיע נבחרת בריה"מ, שהובסה אמש בידי היוונים 66–86.

הבתים הם: 1-4 – יוון, יוגוסלביה, צ'כיה, איטליה; 5-8 – בריה"מ, שבדיה, טורקיה, ספרד; 9-12 – ישראל, פינלנד, הולנד וגרמניה. ישראל תשחק במשחקי הדירוג הערב נגד הולנד.

שלישיה אדומה של הפועל ת"א בעת הצגת הקבוצה החדשה. מימין: לינטון טאונס, עמוס פרישמן והזר החדש דניס ויליאמס.
צילם: עמיר חדד

כל העיניים נשואות ל...ספסל של ליברפול

האלופה תתארח מחר בצ'רלטון בפתיחת הליגה האנגלית ואיאן ראש לא יעלה כנראה בהרכב הפותח ≡ ק.פ.ר. יוצאת לאולד טראפורד עם שני שחקני רכש טריים: אוסי ארדילס ומרק סטין

אם כל העיניים נשואות לאיאן ראש, הרי שיתכן מאד כי כל העיניים יצטרכו להתמקד מחר על ספסל המחליפים של ליברפול ולא במה שמתרחש על כר הדשא של סלהרסט פארק, לונדון, שם תתמודד האלופה נגד צ'רלטון – משום שראש אמנם הצטרף רשמית לליברפול, אך הוא לא שיחק חודשיים וצפוי להעדר מחר מן ההרכב הפותח של האלופה. "פיזית אני מרגיש כשיר, רק לא שחקתי הרבה זמן ונפשית אני עדיין קצת הלוך" אמר אתמול ראש.

עם או בלי ראש תהיה זו הפתעה גדולה אם צ'רלטון הקטנה תצליח ולו לכפות תיקו על קני דלגליש ואנשיו.

כמה דברים מסקרנים מאד יקבלו תשובה בתום 90 הדקות הראשונות באנגליה מחר: למשל, האם הכושר הפנטסטי בו נמצאה ארסנל במהלך ההכנות לעונה אכן יבשר על כוחה כבר מחר בחוץ מול מחזיקת הגביע העקשנית וימבלדון. ולעומת התותחנים – האם היכולת הדלה שהפגינה הלונדונית הצפונית האחרת, טוטנהאם – 5 הפסדים ב־6 משחקי הכנה – תימשך גם בשבת בבית מול קובנטרי הצנועה.

מי שמחפש משחק מרכזי של ממש יכול אולי להתלות במה שיתרחש מחר בגודיסון־פארק, שם תארח אברטון – עם הכדורגלן היקר ביותר באי הבריטי, טוני קוטי, ו־3 שחקני רכש אחרים מצויינים – את ניוקאסל המתגברת, קבוצה שלגמרי לא סמנה יזדה בצלחות תורה גם היא אחר הצלחה בעזרת 4 כדורגלנים חדשים בתוספת הרכש של אשתקד, מירנדיניה הברזילי.

ממנצ'סטר יונייטד – במיוחד מרק יוז ובריאן מקלייר – צפויה הצהרת כוונות ראשונה במשחק ביתי נגד ק.פ.ר, שהפך מסקרן בהרבה עם רכישתם אתמול של החלוץ מרק סטין (300,00 ליש"ט) מלוטון והקשר הוותיק של טוטנהאם אוסי ארדילס (בהשאלה לחודש, עם אופציה להארכה) ע"י הריינג'רס של לונדון.

שתי עולות חדשות, אסטון־וילה ומילוול, יפתחו בדרך־קרב ביניהם בוילה פארק, בירמינגהאם, והשלישית, מידלסברו, תצא לדרבי קאונטי. שאר המשחקים: נוריץ' – נוטינגהאם, סאות'המפטון – מילוול, שפילד ווסדיי – לוטון.

במוקד מחר בגרמניה: קלן – קרלסרואה, סט. פאולי – שטוטגארט, ביירן מינכן – קייזרסלאוטרן.

פלדה לשחקנין: תודה על האמון

מאת קובי שם טוב

סגל השחקנים המלא של הפועל ת"א היה אתמול סיבה למסיבה במשרדי הקבוצה באוסישקין. חברי העמותה כינסו את השחקנים ויו"ר העמותה, אברהם פלדה, פתח רשמית את עונת המשחקים הבאה של הפועל ת"א בכדורסל.

פלדה הודה לשחקנים, שנתנו אמון מלא בהפועל ת"א והסכימו לשחק בה, למרות מה שעבר על הקבוצה בקיץ. "יתכן ויהיו חריקות בתחילה", הבהיר פלדה, "אבל זה רק בשל העובדה שאנחנו בחודש הראשון להקמת העמותה. דברים אלה יסתדרו כמה שיותר מהר". הקפטן פרישמן איחל הצלחה בשם השחקנים.

באשר לתקציב, אמר פלדה: "בשלב זה התקציב הנו לא לפרסום, אם כי אני בעד שיגיע היום בו תקציבי על האגודות יהיו לפרסום, ונפעל כדי שזה יקרה. מה שכן, התקציב הוא מינימאלי ואנחנו מקווים לעמוד בו".

לחברי העמותה לא תהיה ברירה, אלא לעמוד בתקציב, שכן לראשונה בתולדותיה מתפקדת המחלקה כעמותה עצמאית, שחבריה אחראים ישירות גם להפסדיה, תוך ניתוק מוחלט ממועצת הפועלים.

חברי העמותה הם: יו"ר – אברהם פלדה; יו"ר המחלקה – ידידיה רפפורט; גיזבר – ירם פינצי; דובר – צביקה לוצקי; וכן חברים בה: אבי צור, אפרים בלומנפלד ואודלי רפל. כל ההחלטות יתקבלו בקבוצה בישיבות העמותה, בצורה דמוקרטית.

באימון אתמול נפגע קית בנט בגבו וטופל בידי המעסה אורגד. היום (17.30) תקיים הפועל ת"א באוסישקין משחק אימון נגד בית"ר ת"א.

בנט ובדיקת הא.ק.ג.

מאת קובי שם טוב

ד"ר נקי סרוב, שחזר לטפל הערה בשחקני הפועל ת"א, גילה אתמול כי בדיקת הא.ק.ג. של קית בנט אינה מאפשרת לו לשחק כדורסל. בנט טען שהדבר אפייני אצלו למאמצים של אימוני פתיחת עונה וגם בעונה שעברה, בהפועל ירושלים, התגלו אצלו ממצאים דומים. ד"ר סרוב, מצידו, לא מוכן לאשר לשחקן בעל ממצאים כאלה לשחק כדורסל.

סרוב: "הוא לא בסכנת חיים. ללכת בדיזינגוף הוא יכול. אבל כשמדובר ב־40 דקות מאמץ פיזי, יש צורך לבצע בדיקה נוספת ולראות מה קורה". שאר השחקנים בריאים.

מכבי ת"א מול ה־76. המשחק תלוי בהסכמת חולון

ברוריה ביגמן

משחקה החגיגי של מכבי תל־אביב נגד הפילדלפיה 76 ב־9 באוקטובר בספקטרום של פילדלפיה, תלוי לא מעט בהסכמת הפועל חולון. זו אמורה להתמודד עם מכבי תל־אביב במשחק־חוץ במחזור הרביעי של הליגה הלאומית ב־10 באוקטובר ולאיגוד הכדורסל ולהפועל חולון לא הגיעה עדיין פניה ממכבי תל־אביב לשנות את מועד המשחק.

מאחר שעל־פי תקנון איגוד הכדורסל ניתן רק להקדים משחק נמצא כי המשחק בין השתיים יכול רק להתקיים ביום ג' 4 באוקטובר, כאשר יומיים לאחר מכן (מחזור שלישי) אמורה חולון לארח את הפועל גליל עליון, והיא אינה מעוניינת כל כך לשחק שני משחקים כה חשובים בהפרש של 48 שעות.

● בית הדין העליון של איגוד הכדורסל דחה את ערעור הפועל קרית־שמונה שקבלה על כך שבעונה הקרובה ישחקו במחוז הצפוני של הליגה הארצית 13 קבוצות.

שושנה שרון תהיה בסיאול

המתעמלת האולימפית של ישראל רויטל שרון לא תהיה לבד באולימפידת סיאול שתפתח בעוד פחות מחודש. אתמול במסיבת פרידה שערכה עירית קרית ביאליק למתעמלת, התברר כי לא פחות משלושה ספונסורים התלרטו למממן את יציאת אמא של רויטל, שושנה לאולימפידה.

המתעמלת האולימפית הייתה נרגשת מאד מהמסיבה שאורגנה לכבודה ובא נכחו, מנכ"ל הועד האולימפי אורי אפק, שבדבריו הביע תקווה כי רויטל תתברג בין 36 המעגלות הטובות בעולם. כן נכחו מאמנת הנבחרת זהבה זיסמן וראש עירית קרית ביאליק דני נ'ק. השיא של האירוע היה כששלוש החברות תרמו את כרטיסי הטיסה של האם שושנה. רויטל עצמה אמרה כי שאיפתה היא להשיג ציון של 9.4 וזהו לזה שרשמה באליפות העולם.

יונתן הללי

הוד מלכותה תוותר על שירותיו של סבסטיאן קו

האתלט הבריטי, סבסטיאן קו, אלוף אולימפי למרחק 1500 מ', הצהיר אתמול שלא ירוץ יותר לעולם עבור בריטניה. "בזהו שה־קריירה הבינלאומית שלי הסתיימה", אמר האתלט שלא עמד בקריטריונים הבריטים הנוקשים להיכלל בסגל לאולימפיאדת סיאול. "בריטניה סגרה את הדלתות בפני", אמר לכתבים, "עכשיו, במקום להתכונן לכ־10 ריצות בסיאול, איערך לכ־3 מירוצים בבמקומות אחרים כדי להשיג תוצאות בקנה מידה עולמי".

אני זקוק עכשיו להרבה מירוצים", אמר קו, שמתכוון להשתתף בבמה שיותר תחרויות, כולל אותן שתתקיים בתחילת אוקטובר ביפן. "אני לא מעוניין להוכיח שום דבר לאף אחד", הדגיש. רק להשתתף בבמה שיותר תחרויות והשיג תוצאות טובות.

שרותים רפואיים בסיאול

מאת אלכס דורון

ספורטאי ישראל בסיאול יהנו משירותים רפואיים מיוחדים, שיספקו להם שם רופאי משלחת מערב גרמניה לאולימפיאדה. הגרמנים מקימים ליד משלחתם כמעט בית חולים מושלם.

רופא המשלחת הישראלית, ד"ר משה וייסברוט חזר השבוע מהשתלמות בגרמניה שבה עשה במרכזי רפואה ספורטיבית בפרנקפורט ובאסן וקשר שם את הקשרים הדרושים גם לקראת המסע לסיאול. אתמול סיפר, כי הגרמנים באים לאולימפיאדה עם 15 רופאים, ביניהם כמה מומחים ברפואה פנימית והיתר אורטופדים ומומחים בפגיעות ספורט. כן יהיו לגרמנים 20 פיזיותרפיסטים ומעסים. במידת הצורך יסייעו אנשי מקצוע אלה גם לספורטאים ישראלים שיזדקקו לטיפולים מיוחדים. הרופא הישראלי הוסיף, כי עד ליציאת המשלחת לסיאול, בעוד תשעה ימים, הוא יתדרך אותם בנושאים של התאקלמות, תזונה, שתיה ולבוש בסיאול. ד"ר וייסברוט מעריך שההתאמה לשעון הבינלומי וההתגברות על בעיית הג'ט־לק, תיארך עד ארבעה ימים.

כל חברי המשלחת עברו בדיקות רפואיות ואחדים נקראו לעבור השבוע בדיקת דם חוזרת. הטניסאי שחר פרקיס נקרא לעבור "הערכה נוספת", בתחילת השבוע הבא ואילו עמוס מנסדורף יבדק עקב תלונותיו על פגיעה בשרירי הבטן. כל הספורטאים עברו בדיקות מקיפות של מערכת לב וריאות וגם מבחני מאמץ במכון לרפואה ספורטיבית. שניים שלושה מהם לא עמדו באורח מלא במבחני הסיבולת והערמס, אך הרופא אינו רואה בנושא זה בעיה. בעניין אחר אמר, כי הישראלים לא יחוסנו בזריקות נגד צהבת, לאחר שהתברר כי יעילות הזריקה היא 30 אחוז בלבד. רשויות הרפואה של קוריאה הודיעו שאין צורך בחיסונים וגם רשויות הבריאות של ישראל אינן מחייבות חיסון זה.

דעת הקהל ואמצעי הבטחון ימנעו פעולות טרור

סיאול משנה פניה לקראת המשחקים האולימפיים. אשה קוריאנית בתלבושת מסורתית ליד שלט "ברוכים הבאים" ברחוב בעיר.

אמצעי בטחון הדוקים ודעת קהל מתאימה צריכים למנוע ממחבלים מלנסות להכות באולימפיאדת סיאול, אמר אתמול תת מזכיר המדינה של ארה"ב לענייני בטחון, אדוארד דרווינסקי. לדבריו "כל קבוצת טירור שתתכנן פיגוע, תצטרך לבלבל בקפידה את מעשיה. גם משום שתדע שהתגובה נגדה תהיה ללא פשרות. אם העולם יהיה באורח מוחלט נגד פעילויות כאלו, הן לא יתרחשו". הוא הביע בטחונו שתימנע פעילות מחבלים בסיאול, נוכח השילוב שבין אמצעים הדוקים ביותר שפותחו בקוריאה וזרימת מידע מוקדם בנושא זה יחד עם התנגדות העולם למעשים כאלו. עוד הביע דעתו כי להפגנות של הסטודנטים השמאלנים לא תהיה השפעה רבה על המשחקים. דרווינסקי אמר בעדות לועדת הקונגרס בוואשינגטון כי להערכתו לא תופיע צפון קוריאה במשחקים, למרות המאמצים להציל את יוקרתה בנושא זה, אך המאמצים בעניין הזה חייבים להימשך עד לרגע האחרון. 2 בספטמבר הוא המועד האחרון להרשמה שמית לאולימפיאדה.

≡ 1–6 לנבחרת האולימפית של ארה"ב מול הנ.ב.א.

אלכס אינגליש, דני שייס, מייקל אדאמס ואחרים מהנ.ב.א. לא הועילו והאולימפיים של ארה"ב ניצחו במבחן נוסף לקראת סיאול, אור לאתמול 105–103 בהארכה, לאחר 94–94 (38–46 בהפסקה). המשחק נערך בדנוור. כוכב נבחרת הכדורסל האולימפית של ארה"ב היה הנארד צ'ארלס סמית שקלע 20 נקודות כולל סל־3 מכריע, 23 שניות מסיום ההארכה. סמית מג'ורג'טאון, שגם כיכב במשחק הקודם באוקלהומה השיג בהארכה 7 מ־11 הנקודות של הנבחרת, כשהתאמצה במיוחד להשיג את נצחונה.

הנצחון שיפר את מאזן האולימפיים בסידרה זו מול הנ.ב.א. והעמידו עתה על 6-1. עוד שני משחקי מבחן נועדו לנבחרת האמריקנית, בשבת בלאס ווגאס ועוד אחד בלוס אנג'לס, אבל הפעם מול קבוצת "אתלס אין אקשן" החצי מקצוענית. רק ב־2 בספטמבר יקבע המאמן ג'ון תרמפסון את ה־12 שלו לסיאול (ינפה 2). בנבחרת המקצוענים הופיע ג'ף הורנאק ספניקס שקלע 25 נקודות בכמה מבצעים מרהיבים שבהם נזקק להרבה אומץ. הוא הובא ברגע האחרון למבחן במקום הנסס טיירון באגס וביקש להוכיח לכל מי שצפה במשחק מה הוא שווה.

הפעם לא היה זה משחק כל כך פיסי ונוקשה כמו הקודמים, אבל סיפק לתרמפסון הזדמנות, מול מאמן דנוור דאג מוי, לבחון המנת לחץ שבנה לאולימפיים.

קלעו לאולימפית: סמית 20, דני מאנינג 12 (6 מ־8 בשדה!), רובינסון 12, ריצ'מונד 11, דיד 10, קולס 8, צ'. ד. סמית 8, אנדרסון 8, מאז'רל 7, שאו 4, גרייר 3, הוקינס 2. לנ.ב.א.: הורנאק 25 (6-9, 10-10!), אדאמס 22, אינגליש 21 (9-11), הנסן 7, קופר 6, הנזליק 5, קרסיי 4 (0-0, 4-8), איסון 4, שייס 3, מקדיי 2, קופר 2, ונסנט 2. האולימפיים השיגו רק 2 סלי־3 מ־6 נסיונות לעומת 6 מ־15 של הנ.ב.א. (הורנאק 3). האולימפיים שלטו בריבאונד 50–44 (מאז'רל 8 לעומת שייס 9). גם באסיסטים היה לאולימפיים יתרון 25–19.

≡ מכורה לקוקאין נפסלה מהנבחרת

כדורסלנית שעמדה להיכלל בסגל נבחרת ארה"ב נשים לסיאול נפסלה, אחר שהתברר כי היותה מכורה לקוקאין. היא הושעתה לששה חודשים. פעמיים נערכו לה מיבדקי סמים והתוצאות היו חיוביות. פירסום שמה נאסר לאחר שהושג הסכם בעניין הזה בין התאחדות הכדורסל לחובבים של ארה"ב לבין הסוכנת של אותה שחקנית. "לא היה מדובר בתכשיר רפואי שהכיל קוקאין, אלא בסם ממש, מנה 'קשה'", התבטא דובר של התאחדות הכדורסל האמריקנית. כשהתחלו המבחנים לקביעת הסגל לסיאול נגשו אליהן 50 שחקניות. הרכב הנבחרת נקבע סופית בשבוע שעבר.

≡ רוצים את סבסטיאן קו

יותר מ־43 אלף מכתבים הגיעו למערכת "דיילי מירור" בלונדון ובהם תמיכה במציאת פתרון. שסבסטיאן קו יוכל בכל תבונה, 100מ זאת להשתתף במשחקי סיאול. שלשום הסיר נשיא הועד האולימפי הבין לאומי את דרישתו שקו ישתתף בכל מחיר, אפילו כמוזמן מיוחד, מעבר למיכסה. יוזמתו נתקלה בהתנגדות של כמה מטובי אתלטי בריטניה וכן מהועד האולימפי של מדינה זו. קו, המתואר עתה כספורטאי שהוזנח בידי הרשויות, שילם אתמול 70 פני רק כדי להתאמן בסיתקן אימונים ציבורי, בחברת תלמידי בית ספר. ה"מירור" מנהל מערכה ציבורית תחת הסיסמא: "קו חייב להיות בסיאול". אתמול הביע קו תודה על יוזמה זו, אך לא ברור אם היא אכן תסייע לו.

● בלוס אנג'לס זכתה מערב גרמניה ב־17 מדליות זהב. לסיאול ישוגרו 350 ספורטאים אבל התחזית לגבי המדליות צנועה יותר – אולי 12. התקוות שלה הן מיכאל גרוס, בוריס בקר ומעל כולם שטפי גראף. "יש אצלנו ירידה באיכות הספורט שלנו בהשוואה לעולם", אמר ווילי דאומה נשיא הועד האולימפי של מערב גרמניה. במינכן זכתה מערב גרמניה ב־40 מדליות בסך הכל ובמונטריאול 39.

هكذا من الأصل

היום: עמוס נגד לנדל

מנסדורף ניצח בסיבוב הראשון של אליפות ארה"ב הפתוחה את קריקסטיין

עמוס מנסדורף, שניצח בסיבוב המוקדם של אליפות ארה"ב הפתוחה את אהרון קריקסטיין, יפגש בסיבוב הבא עם המדורג ראשון בטורניר ובעולם – איוון לנדל. לנדל ניצח בסיבוב הראשון את יעקב הלאסק 6–2, 6–3. עמוס, המדורג 24 בעולם, ניצח אתמול בבוקר את קריקסטיין 7–5, 4–6, 6–4, 6–1. זו הפעם הראשונה שמנסדורף מנצח את קריקסטיין, מאז תחילת המפגשים ביניהם.

גלעד בלום הפסיד באותו טורניר לחואיר סנצ'ז. במערכה הראשונה ניצח גלעד את סאנצ'ז, המדורג 100 בעולם, 7–6. בשניה הפסיד 6–7, למרות שהיו לו ארבע הזדמנויות הכרעה. בשובר השוויון הפסיד 11–13. במערכה השלישית נוצח 4–6 ועף מהטורניר. היום יכנס גלעד למוקדמות הפלישינג מדו.

מעריב ספורט

תקנון התשלומים: לשנות או לבטל

בראש המצדדים בביטול תקנון התשלומים בכדורגל עומד ממלא מקום יו"ר ההתאחדות, עוזריקם מילצ'ן ■ המתנגד העיקרי: מזכ"ל הפועל, יצחק אופק

מאת א. טבק

יורם אוברקוביץ', יו"ר איגוד הכדורסל, וחיים הברפלד, שבתקופתו אושר תקנון התשלומים בכדורגל, תומכים בביטולו במתכונת הנוכחית, מאחר שאין הוא עונה על הצרכים של היום. זו גם הסיבה שבאיגוד הכדורסל הוקפא תקנון התשלומים.

המתנגד החריף להמשך אישור תקנון התשלומים בצורתו הנוכחית הוא עוזריקם מילצ'ן ממכבי, שסיפר כי שני אישים אלו תומכים בו בביטול התקנון, מאחר שהוא רחוק מהמציאות. גם מרכז בית"ר בדעה דומה ומשתף פעולה עם מכבי.

אתמול אמר מילצ'ן, כי בשום מקרה לא יחתום על התקנון, אלא אם ישונה משמעותית ויקבע כי יש לשלם לפי מסגרת תקציבית ולא בצורה אחר. מילצ'ן לא מוכן לתת יד לשקר מוסכם, שעליו הוא מתריע מזה חודשים בישיבות הנהלת ההתאחדות. על כן שום סאנקציה של מרכז הפועל לא תגרום לשינוי דעתו.

נראה, כי ביום ראשון ייעשה נסיון הידברות, אחרת עלול להיווצר מצב שהליגה תחל ללא תקנון. הסיבה לכך היא, שראשי המרכזים יוצאים לסיאול ולא יהיה מתי לדון בנושא. למעשה, רק מזכ"ל הפועל יצחק אופק מתנגד לשינוי, שיביא את שלום הבית.

"קרה פעם שהבטחנו לכם משהו ולא קיימנו?"...

שאל ניסן ניסנוב וכדורגלני הפועל ת"א חזרו לאימונים □ עד אוקרוסה בקיץ האינריאני שעובר על מחלקת הכדורגל של הפועל ת"א

סיני וזאנה חזרו לעבודה. לא מי יודע מה מרוצים. צילם עמיר חדד

מאת אלכס פרלסמן

הפועל ת"א, אלופת המדינה בכדורגל, ממשיכה להיות ספקית החדשות של תום אונגרסס. אתמול חזרו כדורגלני הקבוצה להתאמן, לאחר שביתה בת ימים אחדים. מחר ב־5 אחה"צ תהיה למאמן היוגוסלבי של הפועל, ראסטיסלב מארטיץ', הזדמנות לצפות בחניכיו, במשחק האימון שיהיה בכפר־סבא מול הפועל המקומית. ואפשר שבתחילת השבוע הבא, כאשר הכדורגלנים יקבלו סוף־סוף כמובטח איזשהו נתח מחובות העונה החולפת, בשיקים בנקאיים, תשתפר אצלם האוירה.

אתמול הגיעו האדומים לבלומפילד. חבר ההנהלה, ניסן ניסנוב, ומנהל הקבוצה, אלי איפלה, ביקשו מהם להתאמן, תוך הבטחה כי בתוך 4 ימים הם יקבלו חלק מהחובות. כמה כדורגלנים, בהם יהודה עמר ורמי ארמה, אמרו כי הם מתקשים להאמין להבטחות המנהלים. "קרה פעם שאנחנו הבטחנו לכם משהו ולא קיימנו?..." – שאל־קבע ניסנוב, והשחקנים השתכנעו.

■ שוקרון לא ידע

מאוחר יותר הצטרפו לאימון שניים מכוכבי הקבוצה, משה סיני ויוסי זאנה, שלא נכחו בשלב הראשון. השניים תיכננו מלכתחילה שלא להתאמן, אבל נראה כי נרמז להם בידי גורם מוסמך באגודה על התפתחויות חיוביות המשמשות ובאות. יצויין, כי בהנהלת הפועל הביעו אמש סיפוק לנוכח ההודעה של השניים, שהם מוכנים לשבת למו"מ לגבי החוזה שלהם, מבלי להיות מיוצגים בידי עו"ד.

שניים שלא נטלו חלק באימון הם הבלם הקודם קובי סגל והמגן אילן שוקרון. "לא אחזור להתאמן עד שלא יתנו לי כסף על חשבון החובות" – הסביר אמש סגל. לשוקרון נודע רק מכותב שורות אלה, כי הפועל קיימה אתמול אימון. הוא היה מופתע.

באימון השתתף שוער המישנה של מכבי נתניה, אלי ג'רבי, כמו גם יום־טוב טליאס שהמו"מ הכספי שלו עם הנהלת הפועל פרצ. במקביל, שיגרה הפועל ת"א מכתב תלונה להתאחדות לכדורגל, ובו היא דורשת להחזיר לארץ את השוער אריה אלטר, שהצטרף השבוע למחנה האימונים של הפועל סבריה באירופה. ת"א טוענת, כי היא לא שיחררה את אלטר לסבריה, לא הציבה אותו ברשימת ההעברות ולכן, אסור היה לו להתאמן בקבוצה אחרת.

הנהלת הגג של הפועל ת"א החליטה אתמול על שינוי בזכויות החתימה על החוזים הכספיים בקבוצה. במקום מחזיק תיק הפועל, אלי מילד, יצטרף הגזבר אברהם מזרחי כחותם אל מזכיר האגודה, מאיר ברנשטיין. כמו כן, הוחלט בהנהלת הגג לקבל את ההמלצה להקמת ועדה של שלושה אנשי ציבור, שיפקחו על הפעילות הכספית בקבוצה. ההמלצה ניתנה בתום פגישת ישי־קאופמן־אופק של־שום.

"בעזרת השם, שנה הבאה יש אליפות"

שער 7 בבלומפילד, 8 בערב. 18 אוהדים בסך הכל.

אודי אדי, 30 שנה אוהד הפועל: "ישבנו בבודקס סמי, פה תיכף, בשדרות ירושלים. פתאום ראינו את האורות נדלקים במגרש, אז ידענו שיש סוף־סוף אימון. אמרתי לחבר'ה: בואו, יש אימון. אז באנו. מה אני אגיד לך, אנחנו כבר הרבה זמן עם הפועל. חלק פה 25 שנה, אני 30 שנה עם הפועל. גדלנו פה, אנחנו שתלנו את הדשא בבסרה.

"לא, לא האמנו שיכול לקרות משהו לקבוצה. ידענו שהכל יסתדר, זה בסך־הכל עוד בלאגן. סתם בלאגן. ותאמין לי, בעזרת השם, שנה הבאה יש אליפות. השדים האדומים יתחילו לפעול. אז מה, בן שטרית הלך. גם אלטר. תאמין לי יותר טוב שהלכו, מי צריך אותם? בן שטרית – מלך ההחמצות. וגם את אלטר לא רוצים פה. אתה יודע מה, שישמור את ה־15 אלף דולר שלו לעצמו. לא צריך, אנחנו מוותרים לו, רק שיילך ויעזוב אותנו. יש לנו פה אחלה שוער, תוצרת בית, לא תוצרת חוץ, יום־טוב טליאס. פה, חביבי, לא לגיון הזרים. עמיר חדד

מכבי ת"א הביסה את המילואים של ק.פ.ר

מכבי ת"א עלתה אתמול על גל ההצלחה בבסגרת מחנה האימונים שהיא מקיימת בלונדון. במשחק אימון גברה מכבי על קבוצת המילואים של קווינס פארק ריינג'רס, 5–1. איוניר הבקיע צמד שערים; דריקס, שמעונוב ואלון נתן שער אחד כ"א. מכבי תשוב לארץ ביום ב' בשבוע הבא.

בלם: שוואגר; בחוד: ג'וני הרדי

16 עיתונאי הספורט של חיפה והצפון בחרו את 11 הכדורגלנים המצטיינים של מכבי חיפה ב־40 שנות קיומה של מדינת ישראל. המצטיין מבין כולם, שנבחר גם בין ה־11, הוא החלוץ אהרון עמר.

שוער 'נבחרת ה־40' הוא אבי רן ז"ל, שנבחר ע"י כל 16 העיתונאים. מגן ימני איתן אהרוני (12 קולות), בלם אחורי ישיעהו שוואגר (16) בלם קדמי דני (שמילו) רום (9), מגן שמאלי ציון מרילי (8).

בקישור: אהרון עמר (16), ברוך ממן (13), אברהם מנצ'ל (10). החוד החיפני: ג'וני הרדי (13), זאהי ארמלי (15), רוני רוזנטל (7).

כל המצטיינים, להוציא ג'וני הרדי, שיחקו בנבחרת הלאומית. שישה מבין 11 הכדורגלנים הם נציגי דור שנות ה־80' והיתר נציגי תור הזהב של שנות ה־50'.

המצטיינים יקבלו פרסים בעקבות בחירתם, בנשף חגיגי שתערוך מכבי חיפה ב־10 בספטמבר ב'דן כרמל'.

עמר, שנבחר פה אחד לכדורגלן המצטיין, עדיין לא אישר את בואו, אם כי נודע שמשלחת מיוחדת תנסה לפייסו במטרה להביאו לחגיגה הגדולה של חיפה. יונתן הללי

אלי קמיר

כדור ירוק

"אני לא ארוויח כלום מזה שמלמיליאן "יענש"

עו"ד בקציון באיער □ עוד שליח ציבור במאבק נגד תקנון התשלומים

עו"ד באיער, אני מבין שהתחלת לעבוד ב'מודיעין אזרחי'. אתה מתכוון לרשימת ה־100?

בדיוק.

נמאס לי כבר, שאנשים טומנים את ראשם בחול. לא יתכן שכולם יודעים, אבל מענישים רק את מי שנתפסים.

ואז אתה תופס פיקוד ודואג שלא ישכחו אף שם.

כן, אני רואה ששום דבר לא זז וצריך לעשות משהו.

עדיין לא הבנתי מה תשיג מזה שיענישו את מלמיליאן.

אני לא ארוויח כלום מזה שמלמיליאן ייענש. לי חשוב שכולם יתפכחו. שיבינו שזו תקנה שהציבור אינו יכול לעמוד בה. אני רוצה שיתנו עונשים סימליים ונגמור עם הפרשה. הגיע הזמן שמישהו בהתאחדות יקום ויגיד 'טעינו!'

אתה הרי עו"ד, גם בבית משפט היית טוען את אותה טענה?

בהחלט. אם מדובר בתקנה שהציבור לא יכול לעמוד בה, הייתי טוען ללא היסוס. ידוע, שגם במישור הפלילי לא מפעילים חוקים שהציבור לא יכול לעמוד בהם.

בקיצור, אתה החלטת שצרת רבים זו הנחמה שלך.

אני החלטתי, שצריך למצוא משהו שיזעזע את אמות הסיפים. שיבינו כבר, שלא יכול להיות שעסקנים מראשי ההתאחדות תומכים בתקנון מצד אחד ועוברים עליו מצד שני.

חשבת כמה אתה מסוגל להזיק בכך לכדורגל הישראלי?

לא, המטרה היא הפוכה. תראה מה קרה בליגה הארצית בכדורסל. כך צריך להיות גם בכדורגל.

אני מבין, שאתה מאד לא אוהב את התקנון הזה.

בהחלט לא. אני חושב, שצריך לבנות שיטה שתתבסס על הישגיות. כשיש הישגים, הקהל מגיע. כשיש קהל, יש מספיק כסף לכולם.

בית"ר המריאה, שירזי נשאר

מאת יוסי לוי

שלמה שירזי, לא יצא אתמול עם בית"ר ים למחנה האימון בהולנד. נגד שירזי הוצא צו עיכוב מן הארץ בגין חוב בסך 23 אלף שקל לבנק אוצר החייל, ובנוסף עיכוב של המשטרה לאחר שלא התייצב למשפט.

אי הנעימות התרחשה אתמול בצהרים בנמל התעופה בן־גוריון וחבריו יצאו למחנה בהולנד בלעדיו. שירזי אמור היה לטוס הבוקר ב־4.45 לפנות בוקר לבריסל, שם יפגוש את מנהל הקבוצה, אברהם לוי ויצטרף לחבריו במאסטריך, הולנד.

אתמול שילם אביו של שירזי את כל החוב לבנק אוצר החייל, והיו"ד בני נחמיה חתם על ערבות של 50 אלף שקל ששירזי יחזור למשפט. סידור זה התאפשר גם בעזרתו של עורך־דינו של השחקן יאיר גולן. צו העיכוב בוטל. שירזי כבר התכונן לאפשרות שייאלץ להתאמן עם היריבה העירונית הפועל ים, המתאמנת במגרש האימונים של בית"ר בשכונת בית־דגן.

"ניסו להשאיר אותי בארץ אבל לא הצליחו, אני יוצא מחר (היום) כדי להתאמן קשה וברצינות. לשחקנים שם משעמם בלעדי", אמר אמש שירזי למעריב.

■ טרם נבחנו

שני הכדורגלנים הארגנטינאים, הוסה קסן ופביאן סופרן, הנבחנים במדי הפועל חיפה במחנה אימונים בגרמניה, נפצעו במהלך אימון ולמאמן רוני דורה לא ניתנה עדיין הזדמנות לבחון אותם. החיפנים מקווים, כי עד לתחילת השבוע יחלימו השניים, כך שניתן יהיה לראותם בפעולה.

ועוד מהמחנה של הפועל, מתברר כי חסרונו של שוער נבחר ביסלת של הקבוצה. מזכיר המועדון אלי שגב אמר, כי נעשים מאמצים לצרף את השוער אריה אלטר ולהביאו למחנה בגרמניה. במשחק אימון שקיימה הקבוצה, נוצחו החיפנים 1–2. את השער לחיפה כבש ברוך ממן שבינתיים מגלה כושר משחק משובח, לדברי מאמנו. דני דרנגר

■ חנן אזולאי רוצה לעזוב

נציגי קבוצת הכדורגל של הפועל ים נועדו עם משה סיני, כדורגלן האלופה הפועל ת"א, כך נודע שלשום למעריב. שני הצדדים מכחישים את קיום הפגישה. כידוע, נמצא הכוכב התל־אביבי ב'קצר' עם הנהלת קבוצתו.

הנהלת הפועל ים העלתה כאפשרות את רכישת בלמה הוותיק של בית"ר, חנן אזולאי, שהודיע כי ברצונו לעזוב את בית"ר. אזולאי לא פסל את האפשרות, שיעזוב את קבוצתו לטובת היריבה העירונית.

הנהלת בית"ר ים הודיעה, כי רק כשתשוב הקבוצה ממחנה האימון בהולנד תהיה מוכנה לדון בעניין שיחרורו. דורון מאירי

● הפועל כפר־סבא סיימה אתמול בתיקו 1–1 משחק אימון שנערך בוינגייט מול הפועל בנדים מהארצית. לאחר המשחק, התקיימה אסיפת קבוצה שבה מסר המאמן שמעון שנהר את רשימת 20 השחקנים שייצאו ביום א' למחנה האימון ברומניה. איתן אורעסמן

"מהבחינה הזאת, אני כמו מוזס. לשנינו יש יותר מדי אצבעות ופחות מדי טבעות אליפות"

אפרופו המעבר של לאבן מרסר מהפועל למכבי ת"א, ואפרופו הציפיות שיש לו מן העונה הקרובה – כדורסלן אמריקני אחד, העונה לשם מוזס מאלון, מתחיל את העונה בקבוצה חדשה, אטלנטה הוקס □ באמת, מה איתו, עם מוזס מאלון זה?...

מאת עפר שלה

שבוע ראשון של אימונים ללאבן מרסר במכבי ת"א. למעט הרגל הכואבת שלו, הוא מרוצה. לאבן מתח שריר בירך באימון יום שלישי, אבל לא נזקק לטיפול מיוחד. "הכאב צריך לעבור תוך יום־יומיים", הוא מרגיע. "עכשיו אני איטי קצת, אבל זה יעבור יחד עם הכאבים".

בשבוע האחרון נפגש לאבן מדי יום עם יריב שאיתו התמודד בדרך־כלל רק ארבע־חמש פעמים בשנה, קוין מגי. הקדבות מתחת ומעל לסל, מדי יום בשבוע האחרון, בבית הלוחם, הם מהסוג שמילא את יד־אליהו בשנים האחרונות. "האימונים מול קוין תרמו לי תרומה עצומה. בשבוע אחד מולו למדתי יותר ממה שלמדתי בשנים שלמות", הוא ממהר לפרגן ליריב הורתיק שלו.

להבדיל אלפי הבדלות

התשובה לשאלה למה לאבן מצפה מהעונה מוכירה, עם כל ההבדלים המתבקשים, קנטר אחד, מוזס מאלון, שהגיע השנה לעיר מגוריו של מרסר, אטלנטה. "אני משחק כאן כבר הרבה שנים ועדיין אין לי אליפות אחת. גם בגביע אירופה לאלופות לא שיחקתי. אני רוצה לזכות באליפות לפני שאגמור את הקריירה שלי בישראל".

ההשוואה בין חצית הכביש שלו והירידה הדומה של מוזס לא נגמרת כאן. שניהם מגיעים לקבוצות עמוסות סקורים, שלפעמים נדמה שהן זקוקות ליותר מכדור אחד כדי שכולם יהיו מרוצים. מרסר, ששיחק עם דומיניק ווילקינס באוניברסיטת ג'ורג'יה ומכיר אישית רבים משחקני אטלנטה, מגלה פסימיות מפתיעה באשר לסיכויי ההוקס לזכות באליפות. "דומיניק הוא לא שחקן שיוותר על הנקודות שלו, ואין שם מי שיתפוס מנהיגות ויעשה מאוסף השחקנים קבוצה. לפילדלפיה היה את ג'וליוס ארווינג כשמוזס הגיע אליהם; להוקס אין דוקטור על המגרש".

מוזס מאלון.

לאבן מרסר.

בשלב זה של הקריירה

ובמכבי? לאבן לא מתחמק מהשאלה, והתשובה שלו הרבה יותר אופטימית. "כולם יודעים מי הסקוררים כאן, אבל יש גם הרבה שחקנים שהנקודות שלהם פחות מעניינות אותם. הסקוררים יקלעו את הנקודות שלהם, והשאר יעשו איש את תפקידו. אני הייתי שחקן אנוכי כדי להגיע למה שהגעתי; עכשיו זה כבר לא מעניין אותי. מהבחינה הזאת, אני כמו מוזס. לשנינו יש יותר מדי אצבעות ופחות מדי טבעות אליפות. בשלב הזה של הקריירה שלי, הסטטיסטיקות האישיות מעניינות אותי פחות מהנצחון. אני מקריב הרבה מעצמי בצורת המשחק של מכבי, אבל הקבוצה היתה טובה אלי עד עכשיו והאליפות תהיה שווה את הכל".

בארלו נוחת היום

אם לא יחול עיכוב של הרגע האחרון, ינחת קן בארלו היום בצהריים בישראל. הוא עשוי גם להגיע לאימון הערב של מכבי ת"א בכפר המכביה. עם שובם של איציק כהן ממחנה אימונים בארה"ב ועוז ברגשטיין מאליפות אירופה לנוער, יושלם איסוף הסגל של מכבי לקראת העונה. הקבוצה תמשיך באימוני כושר וכדורסל עד לאמצע השבוע הבא, אז תקיים משחק אימון ראשון נגד הפועל ירושלים. ביום ה' הבא יוצאת מכבי לטורניר בלבדקון.

א'

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של יקירתנו
חנה שפירא
בת ר' ניסן ושפרה שפירא ז"ל

הלויה תתקיים היום, יום שישי, י"ג באלול תשמ"ת, 26.8.88, בשעה 11.00 בבוקר, בבית העלמין "הירוס" בגבול חולון-בת-ים.

האבלים:
אחותה: לאה ברדיצ'בסקי
וכל בני המשפחה

יושבים שבעה בבית אחותה, משפחת ברדיצ'בסקי, רחוב טאגור 19, דירה 44, רמת-אביב.

שלושים ימים עברו מאז נקטפה בתנו
רחלי
נעלה לקברה ביום שלישי, י"ז באלול תשמ"ת, 30.8.88, בשעה 15.30 בבית העלמין בכפר גלעדי.

משפחת פורת
ובית כפר גלעדי

במלאת שנה לפטירת אישתי היקרה
הלנה טוקר ז"ל
לבית מייסלמן מצ'רנוביץ
תתקיים אזכרה ביום א', 28.8.88, ט"ז באלול תשמ"ת, בשעה 3.00 אחה"צ, בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון בת-ים. נפגשים ליד השער הראשי.

בעלה: אפרים טוקר
והמשפחה

במלאת 30 למותו של בננו
בועז אברהמי
ז"ל
תערך אזכרה ביום חמישי, י"ט באלול (1.9.88), בשעה 16.30 בבית הקברות האזורי

משפחת אברהמי
בית אלון שבות
ושדה אליהו

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
שלמה ישראל מאירי
ז"ל
נקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום שלישי, י"ז באלול תשמ"ח (30.8.88), בשעה 17.00, בבית העלמין הצבאי בחולון. אוטובוס יצא מבית המשפחה ברח' הרצל 69, בבת-ים, בשעה 16.30.

המשפחה

במלאת ארבע שנים לפטירת יקירנו
מרדכי (מיעטעק) נדל ז"ל
לודז' – פתח-תקוה
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון, ט"ז באלול תשמ"ח 28.8.88, בשעה 5 אחה"צ, בבית העלמין "סגולה" בפתח-תקוה.
נפגשים ליד השער.
אשתו: פסיה
בנו : יעקב
בתו : חיה וב"ב

במלאת שלושים יום לפטירתו של אבינו, אחי, וסבנו היקר
משה אריה פליישון ז"ל
נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ולגילוי מצבה ואזכרה ביום א', 28.8.88, ט"ז באלול תשמ"ח, בשעה 16.00 אחה"צ.
נפגשים בבית העלמין בחולון בשער הראשי.

המשפחה

חברי איגוד יוצאי ביתר
לטביה ואסטוניה
אבלים על מות חבר ועד האיגוד
המהנדס
יונה בר-שלום ז"ל
ומשתתפים בצער המשפחה

ליהודית איתן (איצקוביץ)
אתך באבלך על מות אביך
יוסף איתיאל
עובדי המשרד

למיכאל פלדמן
איתך באבלך על מות
אביך ז"ל
אגף התוכנה
וחבריך לעבודה
בית דיגיטל

לד"ר וילהלם פלזנטל ומשפחתו
אתכם באבלכם על מות אם המשפחה
ידידה פלזנטל ז"ל
הנהלת מרכז רפואי רמב"ם
ומחלקת עיניים

אוניברסיטת תל-אביב
הפאקולטה להנדסה
מבכים את מותו של חברנו
פרופ'
משה קיסליוק ז"ל
ומשתתפים באבלה הכבד של המשפחה

לחברנו אורי ברונשטיין
משתתפים בצערך העמוק
על מות
אביך ז"ל
בני גורפינקל
ראש מועצה אזורית הגליל התחתון
ועובדי המועצה

לחברתנו לעבודה דגנית
משתתפים בצערך הרב במות עליך אמך
בינה ז"ל
יהודה וולמן
ראש המועצה האזורית גולן
והעובדים

במלאת שנה לפטירתו של
בעלי, אבינו וסבנו היקר
אוריאל קרופקין
ז"ל
תתקיים אזכרה ביום ראשון, ט"ז באלול תשמ"ת, 28.8.88, בשעה 4.30 אחה"צ, בבית העלמין החדש בלוד.
תחבורה תצא מבית המשפחה בשעה 16.15.

המשפחה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר
יוסף איתיאל
ב"ר דוד ז"ל
הלויה תתקיים היום, יום שישי, י"ג באלול תשמ"ת, 26.8.88, בשעה 12.00 בצהריים בבית העלמין בתופית.

אבלים משפחות:
איתן, איתיאל, ושומרון

אנו מודיעים בצער רב על מותה של אמנו וסבתנו
אסתר הלר ז"ל
הובאה למנוחות אתמול, יום חמישי, י"ב באלול תשמ"ת, 25.8.88, בבית העלמין סגולה בפתח-תקוה
המתאבלים – בנותיה:
שושנה ויצחק אשרוביץ
אהובה ועמנואל ברט
דינה וזלמן ליכטנשטיין
נכדיה וניניה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו
פרופ' שמואל נָדִיב
ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שני, ט"ז באלול תשמ"ח (29.8.88), בשעה 5.00 אחה"צ, בבית העלמין במזכרת בתיה.

המשפחה

לסוזי ולילדים
אתכם באבלכם הכבד על מות יקירכם
ידידנו וחברנו
יעקב שאלתיאל
ז"ל
חבר אגודת מכבי ת"א
וממניחי היסוד למחלקת הכדורסל

אגודת מכבי ת"א
מחלקת הכדורסל

יקירתנו
צ'רנה ישראלי
איננה
הלויה תתקיים היום, יום שישי, י"ג באלול תשמ"ת, 26.8.88, בשעה 11.30 לפנה"צ, בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון בת-ים.
נפגשים ליד השער-הראשי.
יושבים שבעה בבית המנוחה, רחוב דפנה 14, תל-אביב.
המתאבלים: רותי ועוזי גרסטן
נטע וגורי קרגמן
אלי וליאורה ישראלי
נכדיה, ניניה וכל בני המשפחה

במלאת שלושים לפטירתה של
פרופ' אוגניה שרי
(שרשבסקי) ז"ל
מחלוצי המגמה הקלינית במחלקה לפסיכולוגיה
באונ' בר-אילן ומבכירי מוריה
מייסדת שירות הייעוץ לסטודנט
נקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום שני, ט"ז באלול התשמ"ח (29.8.88) בשעה 18.00, בבית העלמין הישן ברעננה.

אוניברסיטת בר-אילן
והמשפחה

במלאות שלושים לפטירת יקירנו האהוב
אליהו פרנקפורט ז"ל
נעלה לקברו, לאזכרה ולגילוי המצבה, ביום ראשון, ט"ז באלול, 28.8.88, בשעה 15.00, בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון – בת-ים. נפגשים ליד השער הישן.
תודתנו נתונה לכל מנחמינו בכתב ובע"פ.

המשפחה האבלה

במלאת חמש שנים לפטירתו של אהובנו
גדעון אבינרי
ז"ל
תתקיים אזכרה ביום שני, ט"ז באלול תשמ"ת, 29.8.88, בשעה 4.30 אחה"צ, בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון בת-ים

המשפחה

למשפחת שאלתיאל
משתתפים בצערכם העמוק על מותו ללא עת
של חברנו היקר
יעקב שאלתיאל
ז"ל
חבר ועד "היהלום"
אגודה שתופית לבטוח הדדי
וחבר הנהלת קרן לעזרה הדדית
ע"ש פ. הולנדר ז"ל

"היהלום" אגודה שתופית לבטוח הדדי
קרן לעזרה הדדית
ע"ש פ. הולנדר ז"ל

למשפחת שאלתיאל
אתכם באבלכם הכבד בהלקח מכם ללא עת
ראש משפחתכם וחברנו היקר
יעקב שאלתיאל
ז"ל
מראשוני הבורסה וחבר הנהלתה במשך שנים רבות

הנשיא, ההנהלה, החברים והעובדים
בורסת היהלומים הישראלית בע"מ

לחברנו עמי כספי
משתתפים בצערך על מות
אמך ז"ל
הנהלת משרד הבטחון
וחבריך לעבודה

במלאות שלושים לפטירתה של
לינה (חיה אלקה) אביב ז"ל
נעלה לקברה לגילוי מצבה, ביום שלישי, י"ז באלול תשמ"ת, 30.8.88, בשעה 17.00, בקרית-שאול.
המשפחה

לרס"מ בן-דוד הקטן
משתתפים באבלך הכבד במות
אביך ז"ל
מפקד החיל וחבריך ליחידה

ליעל ולנס
חברת המועצה המקומית סביון
ומשפחתה
קבלו תנחומינו במות
האם ז"ל
ראש המועצה פרופ' שנן
וחברי המועצה המקומית סביון

קבלת מודעות אבל
24 שעות ביממה
מודיעין
03-38 38 38

קבלת מודעות אבל
03-735588/9
גם במוצאי-שבת עד חצות

מודעות אבל
03 625015
5365759

מודעות משפחתיות
מתקבלות עד לכניסת השבת ומייד לאחר צאת השבת
עם או בלי כרטיסי אשראי
03-812160

24 שעות
קבלת מודעות דחופות
דחון
דיזנגוף 118 (מול כסית)
03-239952
03-246363

פרחים וקטורת לפרס

בבנייני האומה בירושלים נערך אמש פסטיוואל לזמר ומחול הודי המשמש מפגש שנתי ליוצאי הודו בארץ. בפסטיוואל הופיעו רקדנים, זמרים ותזמורות מסורתיות, שבכולן משתתפים צעירים ילידי הארץ. בין האורחים, מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, שהתקבל בקבלת הפנים המסורתית ליוצאי הודו הנקראת "ארטי" ושנועדה להגנה מפני עין הרע בעזר קטורת ופרחים. צילום "סקופ 80"

שר הבריאות הצרפתי על ספר המדרג תרופות לפי יעילותן: סכנה לציבור

מאת תמר גולן
סופרת מעריב בפאריס

את/ה רוצה לנצח בתחרות ספורטיבית, להפגין כושר אינטלקטואלי בעת מו"מ על עסקה חשובה, להרשים את בן/ת הזוג ב"ביצועים" מיניים, להצליח בבחינות, לעמוד בפרץ הנורא של מערכת בחירות מתישה?

אם כך, תרצו ודאי לרכוש ספר חדש שיצא לאור אתמול בפאריס ושמו: 300 תרופות בשביל לעלות על עצמך פיסית ורוחנית, בהוצאת בלאנד (BALLAND). במילים אחרות: מדריך שימושי לסימום עצמי.

המעוניינים צריכים למהר, משום ששר־הבריאות של צרפת הודיע אתמול, כי הוא מגיש תביעה לבית־המשפט למניעת הפצת הספר בגלל הסכנה שהוא מהווה, לדעתו, לציבור.

העיתון לה מונד עורך ראשון את מודעות הציבור למדריך יוצא־הדופן, שהיה מיד נושא לשיחות, מחאות, ויכוחים. מחברי הספר העדיפו לשמור על אלמוניות. ההוצאה מסרה, כי המדובר ב"קולקטיב רפואי" שבו רופאים, רוקחים וחוקרים, בראשות מיזולוג.

הספר כולל רשימה של 300 תרופות, אשר חלקן ניתנות לרכישה באופן חופשי בבתי המרקחת וחלקן נזקקות למרשם רפואי.

התרופות מדורגות על־פי היעילות וזוכות ל"ציונים" או ל"כוכבים" (כמו במסעדות...) בסמנון: יעיל – כוכב אחד, מרשים – 2 כוכבים, מעולה – 3 כוכבים.

חלוקה חשובה יותר היא לפי השימוש: ספורט, כושר מיני, יכולת אינטלקטואלית, שיפור הרגישות הנפשית (אהבה) וכו'. מחברי הספר שבמחלוקת לא הסתפקו בשמות המדעיים של המוצרים. הם צרפו גם את השמות המסחריים שלהם, למרות שנמנעו מלציין לפעמים את השמות של המעבדות המייצרות אותן.

התרופות של הפוליטיקאים

שר־הבריאות קלוד אבין יצא חוצץ נגד מה שכינה "איום לבריאות הציבור". שכן המדריך אינו כולל אזהרות על תופעות הלוואי, הסברים על הכמויות הנכונות – והעיקר משום שתפקיד הרפואה להבריא אנשים חולים ולא ל"סמם" אותם. המו"ל, אנדרי בלאנד, התנגד לטענת השר.

לדבריו, האזרח הממוצע בוגר דיו כדי להחליט בעצמו. הוא סיכם במשאלה: "הייתי שמח לדעת מהן התרופות שלוקחים הפוליטיקאים בעת מערכת הבחירות".

הצלב האדום האמריקני ידרוש לקבל את מד"א לאירגון העולמי

אירגון הצלב האדום האמריקני החליט לפתוח במערכה לצירוף מגן דוד אדום הישראלי לשורות אירגון הצלב האדום הבינלאומי. על כך הודיע בניו יורק נשיא האירגון האמריקני, ריצ'ארד שוברט.

שוברט דיבר בפני כינוס של הקונגרס היהודי העולמי, המנהל זה שנתיים מערכה לצירוף מד"א לצלב האדום. ב־1986 קיבל האירגון העולמי, שמרכזו בז'נווה, את כל אירגוני הסהר האדום שבמדינות המוסלמיות ושמו שונה ל"צלב האדום והסהר האדום". אלא שבגלל השימוש של האירגון הישראלי בסמל המגן דוד, אין מד"א יכול להתקבל כחבר שווה זכויות.

הנשיא האמריקני הודיע ששיגר מכתבים בנושא לכל האגודות המקבילות בעולם. "אם יש הבדלים בין מד"א ל־145 האירגונים־החברים, אמר שוברט, "הם שהאירגון הישראלי מאורגן ויעיל יותר בביצוע שליחותו יותר מכולנו גם יחד". עפרה ישועה־ליית, וושינגטון

תושבת אחיהוד זקוקה לניתוח דחוף בארה"ב

מאת מאיר הראובני

מזכירות מושב העובדים אחיהוד פתחה בהתרמת חברי המושב על תרומות לממן את הנסיעה לארה"ב, והניתוח המסובך לו זקוקה תושבת אחיהוד, שושנה עוזני, בת 36, אם לששה ילדים.

לפני כשנה אותרה אצל שושנה עוזני מחלה תורשתית קשה, המסכנת את אבי העורקים ואת חייה. מחלה זו ניתנת לתיקון על ידי ניתוח מסובך, המבוצע על ידי פרופ' קרופורד ביוסטון־טכסס. פרטי המחלה וצילומי הצינתור, שבוצע בחולה במחלקה הקרדיולוגית בבית החולים רמב"ם בחיפה, בידי ד"ר ולטר מרקביץ, באוקטובר 1987 נשלחו לביה"ח ביוסטון.

לפני כשלושה חודשים נפטרה לפתע אחותה של שושנה, רחל־לאה סולימן, בגיל 32. היא אושפזה עקב סיבוך של מחלת דיזנטריה אך בניתוח התגלה שסבלה מאותו לקוי של אבי העורקים.

יו"ר הוועדה לאישור נסיעות לחו"ל במשרד הבריאות, ד"ר משה משיח, מסר כי הוועדה אישרה את נסיעתה של שושנה עוזני לניתוח בארה"ב.

בעלה של החולה, שלום עוזני, המועסק כשרת בבית הספר היסודי "נר ישראל" במושב, אומר כי למימון הניתוח והנסיעה (הוא ילווה את אשתו לטכסס) נחוצים כ־70 אלף דולר, מזה 45 אלף דולר לתשלום לבית החולים ולמנתח.

לבד מהמגבית הנערכת במושב אחיהוד, נפתח מבצע התרמה של הציבור הרחב למימון הנסיעה, באמצעות אגודת "יד ביד" בנהריה.

תרומות יש להפנות לחשבון העמותה: 557871/78 בבנק לאומי סניף 816.

שושנה עוזני

"נעמ"ת סגרה פנימייה לילדים משיקולי בחירות"

מאת אלי קמיר

"רק שיקול אלקטורלי הינחה את נעמ"ת בהחלטה לסגור את הפנימייה לילדים בקרייה בת"א. כנראה ש־120 משפחות מלב תל־אביב עדיפות על ילדים חסרי־הגנה", אמרה ראש אגף הרווחה בעיריית ת"א, שרית גרינברג, בתגובה על החלטת נעמ"ת להפוך מעון מחסה לילדים בגיל 1־6 למעון־יום.

"הילדים חשופים לעבירות. אני בעצמי נתקלתי באב שבעל את בתו בת השנתיים או ילד בן 3 שקיבל מאמו חשיש", סיפרה גרינברג.

לפי גירסה אחרת, נעוצים השיקולים לסגירה במחלוקת בין מנהלת המוסד, ורדה בר־שלמה, למזכירת נעמ"ת בת"א עדה רבון. רבון רצתה להחליף את בר־שלמה, אולם כשלא הצליחה פעלה לסגירת הפנימייה, כדי לפגוע במנהלת.

עדה רבון הכחישה כאילו יחסיה עם המנהלת הם שגרמו לסגירה.

לובי "מנהלי התרבות" הציע למערך סעיפי תרבות במצע

מאת חיים נגיד

נציגי המנהלים של מוסדות התרבות בישראל נפגשו השבוע עם מזכיר מפלגת העבודה, עוזי ברעם, והציעו לו לשלב במצע של מפלגת העבודה את תביעותיהם להסדרת מצבם של מוסדות התרבות.

עם ברעם נפגשו מנהל קרן תל־אביב לתרבות ולאמנות ד"ר דוד אלכסנדר, מנכ"ל התיאטרון הקאמרי עודד פלדמן, מנהל האופרה הישראלית החדשה אורי עופר, ומנהל קש"ת יוסי פרוסט. היו להם שלוש בקשות: מתן עדיפות בתחום התרבות – הקמת משרד מיוחד לתרבות או מינוי שר או סגן שר לנושא, הכפלת תקציב התרבות (העומד היום על 40 מיליון שקל), וביטול הצנזורה.

לדבריהם, הם נענו בחיוב. תשובה חיובית קיבלו גם מאנשי רצ. בקרוב הם עומדים להיפגש גם עם אנשי הליכוד, מפ"ם ושינוי, ולהציג לפניהם בקשות דומות.

המדובר בהתארגנות חדשה, מועדון מנהלי מוסדות תרבות. לפני כחודש נפגשו חברי המועדון עם פרס. המנהל האמנותי של התיאטרון הקאמרי, אילן רונן, העלה את הרעיון להקים מעין "לובי" של מוסדות התרבות, ולפנות למפלגות הגדולות בתביעות להטבת מצב התרבות.

תיקו באליפות השחמט לנוער

מאת שאול הון

באורידת מתח נערך הסיבוב האחרון באליפות השח־מט של ישראל לנוער (עד גיל 20), כששלושת המובילים ניסו לפרוץ קדימה ולכבוש את המקום הראשון. אך לבסוף סיימו שלושתם באותו מספר נקודות – 6.5 כ"א.

אלוף העולם לנילאי 14, ערן ליס, סיים בתיקו עם יונתן שמר (בנו של הבמאי גדעון שמר), יונה קוסאשווילי סיים בתיקו עם רונן לב, א. מנור סיים בתיקו עם ינון בוים. ההכרעה תיפול בתלת־קרב בין שלושת המנצחים. אחריהם רונן לב, אריק ליס (אחיו הגדול של ערן) ודן זולד – כ"א 6 נקודות. יונתן שמר וינון בוים כ"א 5.5 נקודות.

האליפות הפתוחה של מועדון ביכורי העתים נסתיימה בנצחונו של מיכאל קגנובסקי, שצבר 6.5 נקודות ואחריו א. גלוזמן 6 נקודות.

בתחרות הבינלאומית חזר האנגלי ג. קראולי למקום הראשון עם 5.5 נקודות, לאחר שניצח את אהוד להב. אחריו אליהו שוידלר והרומני מ. גינדה כל אחד 5 נקודות.

ביום א' בשעה 17.00 תתחיל תחרות שח אקטיווי – חצי שעה לאיש.

ציפורי דורש לבטל המחזה "יהודי טוב" בפסטיוואל עכו

מאת חיים נגיד

מנכ"ל הביטוח הלאומי, מרדכי ציפורי, תובע, במכתב לשרי הליכוד בממשלה ולשר החינוך, להסיר מפסטיוואל עכו את המחזה יהודי טוב מאת אלי־דור כהן. המחזה מגולל את סיפורם של שני הסרג'נטים הבריטים, שהוצאו להורג על־ידי האצ"ל בשנת 1947 ולדעת ציפורי, המחזה אינו מתאר את פעולת האצ"ל במידה מספקת.

לדברי המנהל האמנותי של פסטיוואל עכו, ערן בניאל, לא התייכר המחזאי לעסוק באצ"ל ומנכ"ל הביטוח הלאומי לא הבין את המחזה. יצויין, כי הצנזורה אישרה את כל המחזות של עכו, אבל רק לתקופת הפסטיוואל ולעכו בלבד. בהנהלת הפסטיוואל רואים בחומרה את רעיון הצנזורה להגביל את האישור למקום ולזמן מסויימים.

הוצתה וילה ברמת־השרון

מאת גדעון מרון

אלמונים ניסו להצית אמש וילה ברמת־השרון, השייכת לצבי שבח, שבבעלותו משרד גדול לתיווך דירות.

בשעת נסיון ההצתה לא שהו בני משפחת שבח בביתם, היות שהבית נמצא בשיפוצים, והם אינם מתגוררים בו כעת.

שכנים, שהבחינו בלהבות, כיבו את השריפה בכוחות עצמם, טרם שהזעיקו את המשטרה.

נסיון ההצתה הוא השני בחודשים האחרונים. לפני חודש וחצי ניסו אלמונים להצית את הווילה, אך מכבי האש השתלטו על השריפה וכמעט לא נגרם נזק.

ההצתה הקודמת היתה זמן קצר לפני שובה של משפחת שבח ארצה. המשפחה שהתה בשנים האחרונות בחו"ל. נראה, כי ההצתות נעשו על רקע סיכסוכים עיסקיים. המשטרה פתחה בחקירה.

זכו בפיס

בהגרלה רב־פרס של מפעל הפיס מס' 34/88 שהתקיימה אמש זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 266.668 ש"ח זכה המספר: 392554.

בסך 16.668 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 92554.

בסך 1668 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 2554.

בסך 168 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 554.

בסך 18 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 54.

בסך 3 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 4; 3; 7.

בהגרלה החדשית המיוחדת למנויים זכה כרטיס מנוי מספר 856366 בבית דו־קומתי.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

מעריב

המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ
בית דפוס מעריב בע"מ

תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: בית מעריב, רח' קרליבך 2 (מיקוד 61 200), ת.ד. 20010 טל' 439111. פקסימיליה: 03־5610614
ירושלים: המערכת: רח' הלל 14 (מיקוד 94 581), טל' 221151.
הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טל' 231769.
מרכז הפצה: טל' 521159.
חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד 33 104), טל' 674674.
הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, טל' 673254.
באר־שבע: המערכת: רח' קק"ל 90, טל' 37553, 74973. מודעות ושיווק: 31772, 74850.

© כל הזכויות שמורות למעריב.

עורך: עידו דיסנצ'יק
סגן עורך: יובל אליצור
סגן עורך: לוי יצחק הירושלמי

ראש מערכת החדשות: יעקב ארז
ראש מערכת המוספים: עמי דור־און

יו"ר כבוד של הדירקטוריון: עובד בן־עמ"י
יו"ר הדירקטוריון: שלום רוזנפלד
עורך ראשי 1974–1980

מנכ"ל: אמיר דורון
מנכ"ל: שמעון הפץ

עזריאל קרליבך
מייסד ועורך 1948–1956
אריה דיסנצ'יק
עורך ראשי 1956–1974
שמואל שניצר
עורך ראשי 1980–1985

פורום בני תורה ואקדמאים
במה לחשיבה דתית לאומית
טלפון 03־218718
מזמין את הציבור
למפגש במסגרת
הבמה לחשיבה דתית לאומית
שיערך אי"ה ביום שלישי, י"ז באלול תשמ"ח, 30.8.88, בשעה 8.30 בערב, במלון דן, רח' הירקון, תל־אביב.
בהשתתפות:
★ ח"כ פרופ' אבנר חי שאקי — הציבור הדתי הלאומי לאן? דיון בהשתתפות הקהל
★ הרב יונה מצגר — רב אזורי לצפון ת"א
שביל הזהב של הרמב"ם במציאות דורנו
דברי פתיחה: עו"ד יהודה זרצקי
מנחה: שאול מייזליש
בתכנית האמנותית: מירל רזניק
יוגש כיבוד קל

כל המעוניינים בגיור יפנו בכתב אל: בריית ידידי הגר, תל־אביב, ת.ד. 33333

$30,000,000
03-372346-9

מודעות משפחתיות מתקבלות מצאת השבת/חג עד חצות (24.00) בבית מעריב רח' קרליבך 2, תל־אביב, ובטל' 03־439111

לדוד הירשפלד ולכל המשפחה
תנחומינו הכנים באבלכם הכבד על מות אם המשפחה
רחל הירשפלד ז"ל
רות וגרעון שני
פרידה ומיכה רוזנבלט

הננו משתתפים בצערו של חברנו לעבודה
אברהם כהן
על מות
אחיו ז"ל
בתי זיקוק לנפט בע"מ
ההנהלה והעובדים

קבלת מודעות אבל
03־735588/9
גם במוצאי־שבת עד חצות

ליו"ד מועצת המנהלים
דוד הירשפלד ולכל המשפחה
אתכם באבלכם הכבד על מות אם המשפחה
רחל הירשפלד ז"ל
דורות
חברה לביטוח בע"מ
שומרון
השקעות וביטוח בע"מ

לבנו וקסלר
משתתפים באבלך הכבד במות
אחותך
חבריך לעבודה

צנחן קטן

עוצבת הצנחנים הדרומית שעלי מרום, חגגה אתמול בהפנינג ענק בפארק הלאומי של ר"ג, את חגיגת הבר־מצווה שלה. אלפים מחיילי העוצבה ובני משפחותיהם הגיעו בשעות הצהריים למדשאות ליום ביף, ששיאו היה מפגן צניחה מרהיב ללב הפארק. בסיומו של היום הארוך, התאספו אלפי המוזמנים לעצרת, שגוללה מעט מהווי העוצבה מאז הקמתה לאחר מלחמת יום הכיפורים. את ברכת צה"ל הביא אלוף פיקוד הדרום יצחק מרדכי, שסיפר כי שעלי מרום היא עוצבה העלית של פיקוד דרום. "אין לי ספק שלעוצבה זו יש מקום של כבוד במסגרת יחידות העלית של צה"ל ושל הצנחנים. הלוואי ולא נזדקק לכם", אמר מרדכי. את ברכת העיר ר"ג, המאמצת את משפחת הצנחנים, הביא ראש העיר, אודי עמית, שהדגיש כי ר"ג היתה ותישאר תמיד, ביתם של הצנחנים. בתמונה – אחד מילדי הצנחנים
כתב: איתן לוין, צילם: גרי אברמוביץ

חדשות	**חלק א'**
בארץ	עמ' 5־6־7
בעולם	עמ' 4
העניין המרכזי	עמ' 3
ספורט	עמ' 8־9
מעריב שבת	**חלק ב'**
דעות	עמ' 12־13
מעריב קריירה	**חלק ג'**
מעריב מדריך	**חוברת**
השעה ה־25	עמ' 31
מודיעין	**חלק ו' עמ' 1**
חירום: משטרה, מגב"אש, מד"א; עזרה נפשית; רכבות ומטוסים; תורנות בתי מרקחת	
מעריב פנאי	**חלק ד'**
מעריב ספרות	**חלק ה'**
מעריב כלכלה	**חלק ז'**
לוח מעריב	**חלק ג'–ו'**

מזג האויר

הקלה בעומס החום.

בארץ הטמפרטורות החזויות

ירושלים 17 עד 30; תל אביב 22 עד 30; חיפה 22 עד 31; נהריה 22 עד 32; רמת־הגולן 17 עד 31; באר־שבע 20 עד 33; טבריה 23 עד 37; עפולה 22 עד 32; נצרת 22 עד 32; צפת 20 עד 30; שומרון 19 עד 32; לוד 20 עד 31; עזה 23 עד 30; יריחו 22 עד 38; אילת 26 עד 41.

בחוץ־לארץ מזג האויר בערים הגדולות

אוסלו 12 עד 17 מעונן; אמסטרדם 12 עד 18 בהיר; אתונה 21 עד 35 בהיר; בואנוס איירס 12 עד 19 מעונן; בריסל 14 עד 19 מעונן; וינה 13 עד 22 מעונן; דבלין 9 עד 22 מעונן; יוהנסבורג 6 עד 19 מעונן; לונדון 11 עד 19 בהיר; מונטריאול 13 עד 18 בהיר; ניו יורק 17 עד 24 מעונן; סטוקהולם 16 עד 21 בהיר; פריס 13 עד 21 מעונן; פרנקפורט 14 עד 20 גשם; קהיר 24 עד 36 בהיר; רומא 15 עד 29 בהיר;

נעצרו שני חשודים נוספים באונס הנערה מקיבוץ שמרת

שני חשודים עדיין לא אותרו ■ מחנך: כמה מהם סולקו אשתקד מהמוסד החינוכי בגלל התנהגות אלימה

מאת מאיר הראובני

משטרת עכו עצרה אמש לחקירה שני צעירים, אחד מהם חייל בשורות סדיר, החשודים שהשתתפו באונס הנערה מקבוץ שומרת.

השניים, תושבי נהריה, חייל בן 18 שהגיע מיחידתו וקטין כבן 17 שהיה בטיול באזור אילת, הסגירו את עצמם בתחנת המשטרה בעכו, לאחר שנמסר להם ממשפחותיהם שהם מבוקשים על ידי המשטרה. עם מעצרם מגיע מספר העצורים בפרשה ל־9 ועתה מחפשת המשטרה אחר שניים נוספים, שכנראה מטיילים באזור אילת. מהתשעה העצורים, 7 קטינים, ושניים מעל גיל 18.

שופט השלום בעכו פארס פלח, האריך אתמול ב־5 ימים את מעצרו של הנער הקטין, תושב רעננה בן 15 וחצי, החשוד בהשתתפות באונס הנערה מקבוץ שומרת. מעצרו של נער מקבוץ שומרת, אחד מהשלושה שנעצרו בתחילת חקירת המשטרה, הוארך בעוד 3 ימים.

המחנך אשר בר־אמת, מורה במוסד החינוכי־אזורי אושרת בגליל המערבי, אמר אתמול כי שניים משלושה הנערים מקיבוץ שומרת, שנעצרו כחשודים באונס, סולקו אשתקד מהמוסד, בשל התנהגות אלימה והתנהגות עם בני נוער שהמוסד ראה אותם כבלתי נאותים.

מנהלת המוסד החינוכי אושרת, נעמה גלעד, אמרה אתמול כי רוב הבנים שהיו מעורבים בפרשה, לא היו בשנה שעברה תלמידים במוסד החינוכי, אלא למדו במוסדות חינוכיים אחרים.

בדיקת מעריב העלתה, כי דברי מנהלת המוסד מתייחסים לשלושה מהנערים שנעצרו עד כה, כולל המבוגר ביניהם מקבוץ שער, שהוא בן 18 וחצי.

"הברחת כמות סם כזו כמוה כהכנסת מגיפה"

אמרה השופטת דבורה ברלינר בדיון בהארכת מעצרו של יגאל אפללו החשוד בפרשת קשר ההרואין ■ היום יובאו לבית־משפט השלום בתל־אביב שלושה חשודים נוספים בפרשה

מאת גדעון מרון

מעצרו של יגאל אפללו, מחשודי קשר 17 ק"ג ההרואין, הוארך אתמול בבית־משפט השלום בתל־אביב ב־9 ימים. לטענת נציג המשטרה סמ"ש אלברט טויטו, קשר החשוד עם אחרים ליבוא הרואין לישראל.

שלשום הגיעה לנמל התעופה בן גוריון, חבילה שהכילה חלקי חילוף למכונית מרצדס, שבתוכה הוטמן 5 ק"ג הרואין. החבילה שעל פי החשד נשלחה מהולנד ע"י ראשי הרשת חנניה אוחנה ומישל אבוטבול, היתה מיועדת עבור אפללו הגר בבת־ים. שלשום בערב פשטו בלשי מפלג הסמים על ביתו ועצרו אותו.

נציג המשטרה אמר כי החקירה הגלויה רק בראשיתה. מדובר, הוסיף, בחקירה מסועפת המתואמת עם משטרות הולנד. ברשת מעורבים נוספים ושחרור החשוד עלול לחבל בחקירה. לבית־המשפט הוגש חומר חסוי. בתשובה לשאלת סנגוריו של אפללו, עורכי הדין דוד יפתח ויוסי זילברברג, אמר החוקר כי יש ראיות שהחשוד ידע מראש שהחבילה אמורה להגיע אליו. בחיפוש בביתו לא נמצא סם, אבל נתפסו דברים הקושרים אותו לעבירה.

השופטת דבורה ברלינר אמרה כי מדובר בהברחת כמות סמים שכל התייחסות למספר המנות שיכולות להיות מופקות ממנה, תורמת לעיוות המציאות. "הכנסת כמות כזו של הרואין ארצה – כמוה כהבאת מגפה ארצה". היא האריכה מעצרו ב־9 ימים. היום יובאו בפני בית־משפט השלום בתל־אביב, עוד 3 חשודים בפרשה.

ביממה האחרונה בוצעו תפיסות רבות של סמים, ע"י מפלג הסמים של היחידה המרכזית בת"א. 10 ק"ג חשיש ו־97 גרם הרואין נתפסו ברשות שני אחים מעזה שבבעלותם דוכן בשוק הכרמל. הם מכרו את הסם לסרבן משטרתי סמוי.

תפיסה נוספת היתה בביתו של סוחר סמים מיפו. הבלשים שפשטו על ביתו בשדרות ירושלים מצאו 9.25 גרם הרואין. במקום נעצרו גם בני זוג שבאו לקנות סמים. בבת־ים נעצרה צעירה בת 25 המוכרת כסוחרת סמים.

'נכווה בגלל מקק ונשמט מאלונקה כי נושאיה פרצו בצחוק'

מאת סופר מעריב

מאבק של אשה נגד מקק (ג'וק) הסתיים בכוויות ובשתי צלעות שבורות – סיפר אתמול לקוראיו העתון ג'רוזלם פוסט.

תושבת גבעתיים, שהיתה לבדה בביתה שברחוב ההסתדרות, גילתה לפתע מקק בחדר המגורים. האשה הנפחדת דרכה על המקק והצליחה להשליכו לאסלת בית השמוש. אולם המקק סירב למות, דיווח הכתב, ולכן נטלה האשה מיכל ריסוס וריססה את המקק עד שנגמר נוזל הריסוס במיכל.

כעבור כמה דקות הגיע בעלה הביתה מעבודתו ופנה לבית השימוש, שם הדליק לעצמו סיגריה. כאשר סיים לעשן, השליך את בדל הסיגריה לאסלה והנה נוצרה בעירה בגלל האדים של גאז הריסוס. הבעירה גרמה לכוויות באבריו המוצנעים של האיש.

מיד הוזעק אמבולנס. צוות האמבולנס הניח את הגבר על אלונקה והחל להורידו במדרגות הבית. בדרך שאלוהו החובשים מה ארע לו. כשהאיש סיפר, פרצו החובשים נושאי האלונקה, אחים, בצחוק פראי עד כדי כך שהשמיטו מידיהם את האלונקה, וגרמו לאיש עוד כמה פציעות. הוא אושפז בבית חולים תל־השומר.

בדיקת מעריב העלתה, כי ברשימת מגן הדוד אדום לא ידוע על ארוע זה. נמצא שמקור הסיפור הוא סוכן הביטוח של הבעל ביש המזל.

מתכנן לשכור רכב לחג?
ביורופקאר - כדאי הרבה יותר
120 ש"ח הנחה למזמינים מראש
★ המבצע לרכב מקבוצת C ומעלה (מינימום 3 ימים) ★ המבצע בתוקף למזמינים עד 3.9.88 ★ למבטלים עד 3 ימים לפני החג יוחזר 50% מהפיקדון, לאחר מכן לא יוחזר הפיקדון.
europcar rent a car
Yes, I can.
אילת: 059-74014/5 טבריה: 06-722777 באר־שבע: 057-36166 ירושלים: 02-248464 הרצליה פיתוח: 052-573354 נתניה: 053-610162 חיפה: 04-671348 תל־אביב: 03-5448050, 337951

מבצע לחגים
מזגני תדיראן
מפוצלים 2½ הטובים והאמינים מכולם !!!
אספקה מיידית
א.ד.ן – מיזוג אוויר בע"מ, רח' יכין 4 רמת־גן, 03-724888, 03-727746

לראומה זיסקינד
מזל טוב לנשואיך
עם בח"ל גבי
"מעריב"

אסור להחמיץ! כל הקודם זוכה
בששי, מוצ"ש ראשון ושני 26/8-29/8
הנחה נוספת 20%
האופנה האחרונה סוף העונה במחירי
עד 40% הנחה על נעלי נשים וגברים
א. מיקולינסקי דיזנגוף
תל אביב, דיזנגוף 127
נתניה, כיכר העצמאות 14
חיפה, הרצל 18-20
VISA

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
הוועד המפקח הארצי של קופת־חולים
קופת חולים
ישיבה דחופה
ביום שלישי, י"ט אלול תשמ"ח – 30.8.1988 בשעה 17.00, תתקיים ישיבה – שלא מן המנין, בחדר הישיבות (קומה 7) בבית מרכז קופת־חולים, רח' ארלוזורוב 101, תל אביב.
סדר היום:
דו"ח על המצב ומגמות לעתיד
הזמנות אישיות לא תשלחנה לחברים
יהודה ברקאי
יו"ר הוועד המפקח הארצי

לצוות הרופאים והאחיות במחלקה האורטופדית בבית החולים תל־השומר
תודה מקרב לב על הטיפול המסור ואיחולי שנה טובה
דני לביא ומשפחתו

אגרסקו – חברה ליצוא חקלאי בע"מ
Carmel PRODUCE OF ISRAEL
מודיעה
כי לרגל ספירת המלאי יהיה המחסן לחומרי האריזה בלוד
סגור בתאריכים 4/9/88–6/9/88.
מגדלים שיהיו זקוקים לחומרי אריזה מתבקשים לפנות למחסן לפני מועד הסגירה.
המחסן לחומרי אריזה

מזגני אויר
ניתן להשיג באספקה מיידית
כל סוגי מזגני אויר
כולל מפוצלים 2.5 כ"ס
תדיראן, אלקטרה, אמקור
במחירים הזולים ביותר בארץ
סלון להט, בית הפועלים 6 רחובות
טל. 08-467349, 08-469384

פתיחת מבצעי החג
בהמשביר לצרכן
פרטים ב"סופשבוע" עמ' 2

מכרז למכירת פטיש הידראולי
הסנה
חב' הסנה מציעה למכירה – פטיש הידראולי MONTABERT – גודל 125 מותאם לטרקטור J.C.B
את הפטיש ניתן לראות בתאריכים 28.8.88 – 1.9.88 בין השעות 09.00-12.00 במוסך חצר מחלקת כבישים – סולל־בונה בתיאום עם מר ספקטור, טל' 04-722725 כביש קריית־אתא חיפה, רח' הסולל 8 – מפרץ חיפה.
המעוניינים ישלחו הצעותיהם במעטפה סגורה לחב' "הסנה" מח' מינהל – מיכרז ת.ד. 353 חיפה.
אל הצעת המחיר יש לצרף המחאה בנקאית בגובה 10% מערך ההצעה אשר תוחזר למציעים שלא זכו במיכרז.
הזוכה במיכרז ישלם את התמורה במזומן תוך 48 שעות מקבלת ההודעה ויפנה את הפטיש מייד לאחר ביצוע התשלום על חשבונו ועל אחריותו.
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא
"הסנה" חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מינהלת צפון

שיחון + 3 קלטות – כעת במבצע רק 38 ש"ח
קורס שימושי לימוד שפה שימושית
אנגלית • צרפתית • גרמנית • איטלקית • ספרדית
להשיג בחנויות הספרים והתקליטים. הזמנות בכרטיסי אשראי. מתקבלות בטלפון 03-731130. פרטים בבית קרדיט 14 ר"ג.

הלוואה עד 36 תשלומים לא צמודים לשכירים
שנה
סוקולוב 95 תל אביב 03-450302 5464012 70

יומני שנה
גדולים ומהודרים + פרסום
בכל כמות
תנאי אשראי
עד 6 תשלומים לא צמודים
למידע נוסף טלפון: 03-810613

האזינו היום לקול השלום בשעה 14.00 בשידור חי. איתן דבצ'ע יראיין את
רפי סיסה
יו"ר ונציב שב"ס לשעבר ומועמד התנועה למען חברה צודקת לכנסת ה־12.
שידור חוזר ביום ב' 29.8.88 - בחצות

להשכרה ברמת־גן
שטח כ־420 מ"ר
(אפשרות חלוקה לשניים)
ברחוב ביאליק 32, קומה ב'
מתאים למשרדים, מרפאות, מעבדות או מסחר.
כ"כ שטח צמוד ל־5 מקומות חניה.
6 קווי טלפון מערכות ורקם. מזגני אויר.
לפנות לטלפון: 03-252470/81

מנהלי בתי מלון מוזמנים
ע"י מפעל אמן
מוצרי מתכת חצר – רבדים
לתצוגת ה־SAFE PLACE
תיבת הכספות לחדרים בבתי־מלון, הייחודית מסוגה והמופעלת באמצעות כרטיס האשראי האישי של הלקוח התצוגה תתקיים ביום ראשון 28.8.88 במלון דן תל־אביב בין השעות 9:00—20:00
חב' השיווק מוצרי תבן בע"מ טל. 03-5613636

חדש
הופיע גליון אוגוסט
סחר בינלאומי
ירחון כלכלי למומחים
03-7523822

לקשישים/ות
הזקוקים לעזרה בתיפקוד היומיומי
משפחה אומנת והשגחה רפואית
טל. 03-424460

מוסף
"השם הנבחר"
יצורף לעתון
ביום ג' 30.8.88
1988
השם הנבחר

هكذا من الأصل

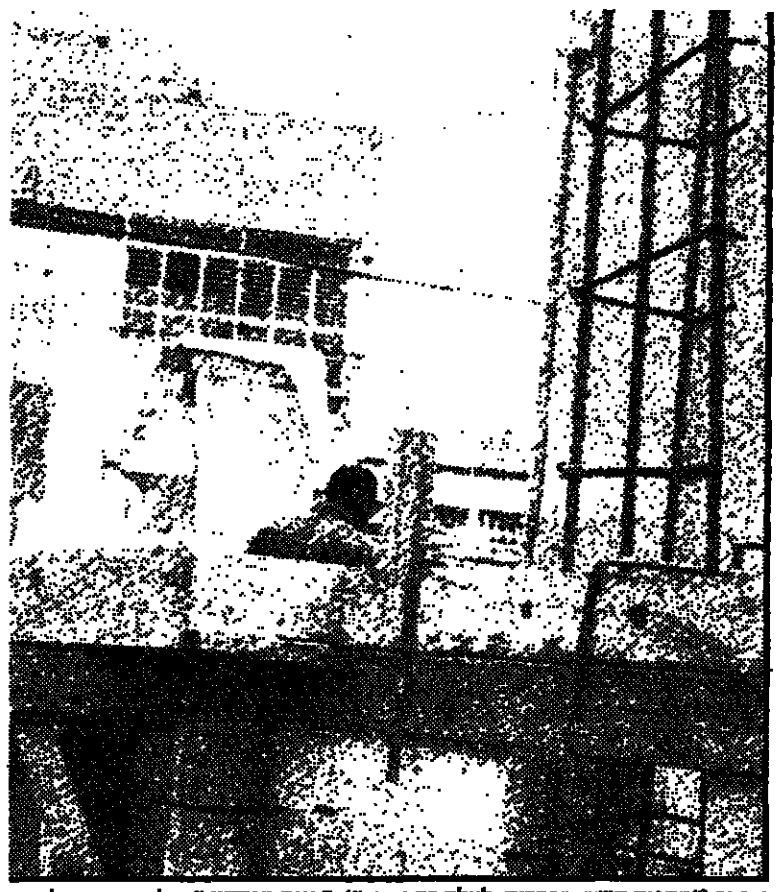

אחמד ("מספיק השם, בבקשה, לצלם רק מהגב"): "בטח מפחדים" צילם: אהרון דולב

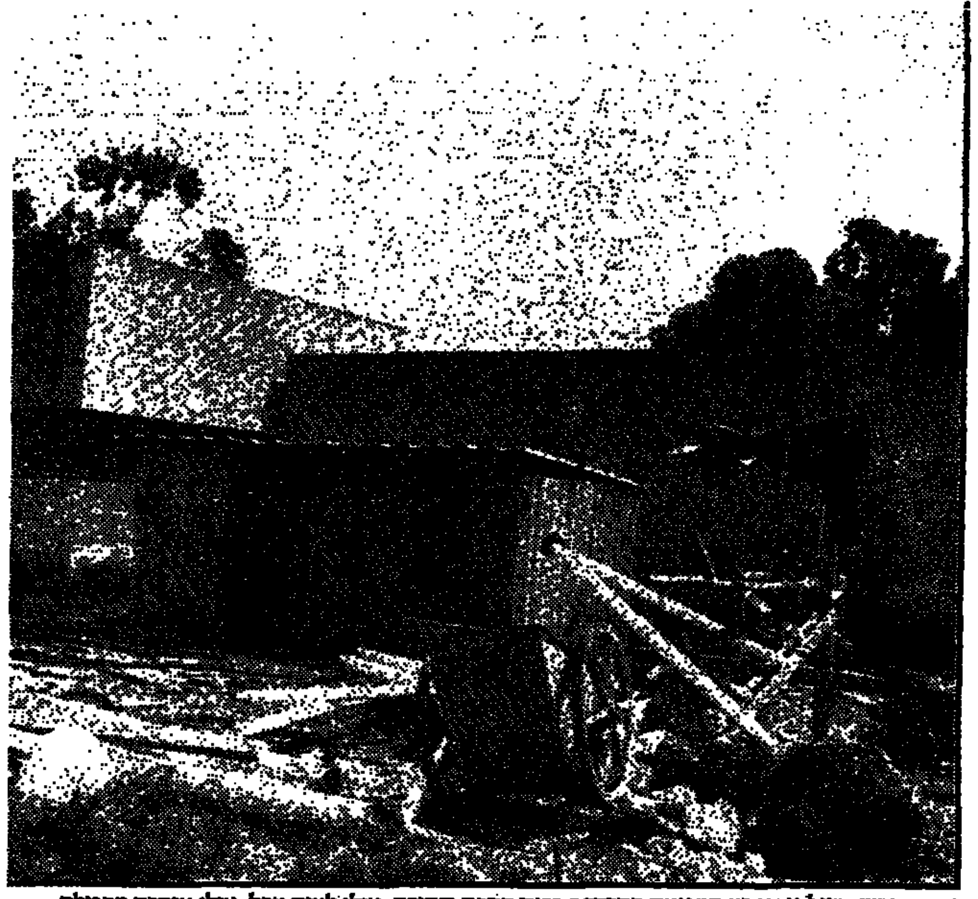

זירת הפשע: מעל גג הפחון המפוייח מתבדרת ברוח סחבה שחורה, אולי לאות אבל, אולי אזהרה ממפלת

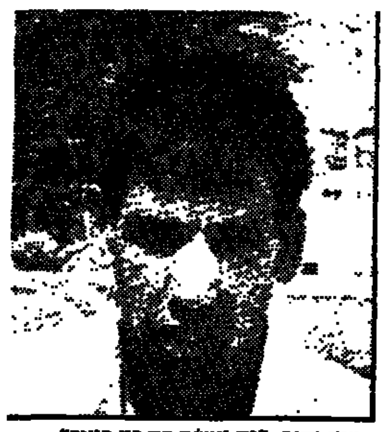

אמנון נחום: "זה עושה דם רע בעיר"

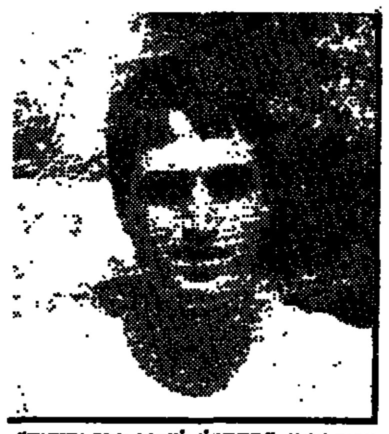

אבנר אגאי: "התחילו לעבוד יותר יהודים"

אהרון מימון: "ערבים איימו על הפועלים"

יצחק בוכובזה: "לא קבלת אשם, אלא נטילת האחריות המוסרית"

אור־יהודה: לעשות אותנו כפרה - זה דבר חמור

מאת אהרון דולב

בקפה־מסעדה "פונדק שאול", במרכז אור־יהודה, כועסים על שר הבטחון ועל הרמטכ"ל: "תפסו קריזה בטלוויזיה, הודיעו לעם ישראל שהאינתיפאדה התחדשה, בגלל שבאור־יהודה שרפו ערבים. כאילו לפני זה לא היתה אינתיפאדה, כאילו מזמן היתה נגמרת, רק בגלל אור־יהודה המדינה סובלת. אור־יהודה לא פראייר של אף אחד. לעשות אותנו כפרה, זה דבר חמור".

– ולשרוף אנשים?

"מי ששרף מהתיקשורת שרפו, לא מאור־יהודה. איך עשו אותנו נאצים. מי ששרף, לא מכאן בא, לא מאור־יהודה".

יצחק רבין ודן שומרון לא היו גיבורי השבוע באור־יהודה.

"וכל העם שומעים את האמירה האומללה", מתמרמר גם ראש העיריה יצחק בוכובזה, "סטיגמה דימיונית כזאת. למה זה מגיע לנו משני אישים ברמה כזאת הייתי מצפה לקצת יותר שיקול דעת לפני שמעמידים אותנו עם עזה במישור אחד".

יצחק בוכובזה, שביומי קיבל מידי שר הפנים את מגילת הכרזת עיירתו לעיר ה־41 בישראל, לא שיער כי בתוך חודשיים יהפך לגיבור תיקשורת בנסיבות שהיה מוחל עליהן. עתונאים מהארץ ומחו"ל צובאים על לשכתו. בין היתר, בעקבות החלטתו לצאת לניחום אבלים בבתי שלוש המשפחות הערביות, ששכלו את יקיריהן בתחום השיפוט של עירו.

"אני לא חושש אפילו מירידה בפופולריות אצל תושבים מסויימים בעיר. בטח שמעת שאומרים עלי: מה הוא רץ לבקש סליחה, כאילו אור־יהודה אשמה? אני האחרון שמאמין שבאור־יהודה יש אפילו תושב אחד שהגיע לסירוף כזה, שהלך לשרוף אנשים חיים. אבל דמם של בני אדם נשפך ובלב עירנו חוללה קדושת החיים. כך שאין בזה קבלת אשם, אלא נטילת האחריות המוסרית", אומר ראש העיריה.

– אבל שני השודים מתושבי העיר בכל זאת נעצרו ביד המשטרה, וזו הודתה כי הצתת הפחון באתר הבנייה של המתנ"ס, נעשתה ממניעים פליליים, לא לאומניים. כלומר, לא משינאת ערבים, אלא משינאת הקבלן היהודי?

"אתה יודע איך זה, כשעוברים כמה ימים ולמשטרה אין ביד משהו ממשי. היא לוקחת שני 'בדוקאים' ועוצרת לחקירה. שיריה, בינתיים. אני אומר לך שהמקרה המחריד, על רקע פלילי או לאומני, לא מכאן בא. תלך, ותעבור את העיר, על זה תמצא קונצנזוס. תושבים מכל הדיעות, ממפ"ם עד כך – כן, אפילו כהנא, שבבחירות האחרונות קיבל אצלנו לא יותר מאחוז אחד – כולם יגידו: שריפת אנשים, לא מכאן".

אור־יהודה עיר לא מעורבת. 20 אלף יהודים גרים בה. מאות ערבים בונים, מבשלים ומגישים, גננים ומנקים ומאיישים מפעלים וסדנאות בשני אזורי התעשייה המקומיים.

אמנון נחום, בן 40, כבר שש שנים בעבודות מזדמנות, עם הרבה אבטלות בינהן: "בגלל הערבים, אבל אני לא מאשים אותם. אני מוכן לעבוד בצבע, במנות, במתכת, בבניין, הכל. רק מה, כל קבלן יהודי אומר לי, מה הוא צריך אותי במחיר שלי הוא מחזיק שני ערבים. בטח, זה עושה דם רע בעיר. הרבה מקופחים כמוני".

חברו, אבנר אגאי, בן 26, נשלח בעת שרותו בצה"ל לקורס הנדסאים. באוריינות "בקושי השגתי עבודה בגננות, אצל קבלן מכר שלי. יהודי שרוצה לעבוד צריך פרוטקציה. רק מה? בזמן האחרון יוצא משהו טוב ליהודים מהאינתיפאדה של הערבים. בחודש האחרון מגיעים פחות ערבים ומתחילים לעבוד יותר יהודים אצל הקבלנים שלנו. אולי בגלל העוצר בעזה והאיומים על הפועלים כבר אי־אפשר לסמוך על הערבים שיגיעו לעבודה".

אמנון נחום: "מה עוצר בעזה, ביום ראשון בבוקר כבר עשו עוצר באור־יהודה, כשרצו לתפוס את זורקי בקבוקי התבערה על הבית של מאסלאווי. הכל התחיל מזה ששרפו את הערבים".

– מי שרף?

הדיעות חלוקות.

אגאי: "זה בטח ערבים שרפו, יהודים לא שורפים. ערבים שורפים הכל, שורפים יהודים, שורפים גם ערבים שלא שומעים לפקודות ובאים לעבוד אצל היהודים".

נחום: "זה בטח יהודים שרפו".

אמנון נחום מאמין בחשד כי העצורים, שפוטרו בידי הקבלן, "רצו להתנקם ברכוש שלו. הלכו לשרוף לו את הפחון על המיגרש של המתנ"ס. רק שבפנים היו פועלים ערבים".

והוא מוסיף: "מתחילה בעיה כזאת באור־יהודה, אני חושב בכל הארץ, שיורדים על קבלנים שמעסיקים ערבים".

זירת הפשע נשקפת לעין כל, בצד עורק התעבורה הראשי המקשר בין אור־יהודה מערב ומזרח. מעל גג הפחון המפוייח מתבדרת ברוח סחבה שחורה גדולה.

מישהו הניף, אולי לאות אבל. אולי אזהרה מפני מפולת.

אור־יהודה עדיין רוגשת. לא מאמינים שיד מקומית שרפה בזדון את הפועלים הערבים. ראש העיריה: תלך, תעבור את העיר, כולם יגידו: שריפת אנשים, לא מכאן. יושבי "פונדק שאול" כועסים על רבין ושומרון: תפסו קריזה בטלוויזיה, הודיעו לעם ישראל שהאינתיפאדה התחדשה בגלל שאצלנו שרפו ערבים

ראש העיריה יצחק בוכובזה מתבוך בזה שבשנות כהונתו שינתה אור־יהודה צורה ודימוי עצמי: "עיירה מקופחת היתה לקהילה נאה, עם חיכוך ערבי־יהודי יומיומי גבוה, כל השנים בלי אף תקרית רצינית אחת".

פתאום "צרה ירדה", נאנח ראש העיריה.

מתברר שבדיקת קונצנזוס "מכל הדיעות", כהצעת ראש העיריה, אינה מלאכה קלה באור־יהודה.

במסעדה "פונדק שאול", בית התוועדות לרבים מקבלני הבניה, כולם מעסיקי פועלים ערבים, אומר קבלן־גדרות עזרא נחום: "הסעורך היה לו אולי 10 אחוז באור־יהודה. אז עכשיו, אחרי השידור של רבין והרמטכ"ל, עכשיו יגידו תודה אם בקושי יקבלו 5 אחוז".

סביב שולחן במסעדת "פונדק שאול", מסובים מזוהים עם "תרות" ומזוהים עם "כך", שלא מסכימים ביניהם על "טרנספר" כפתרון. אבל מסכימים ששריפת ערבים "זה לא מכאן".

שניים נותני הטון: אהרון מימון ולאון כחלון.

מימון, בן 48, קבלן־בניין גדול בקנה־מידה מקומי, אב ל־4, שנולד באור־יהודה, עלה מלוב (טריפולי) בילדותו ("גדלתי באור־יהודה ואני גאה בה"). מימון, שהחל להעסיק פועלי בניין ערבים מהשטחים אחרי מלחמת ששת־הימים, "מסתדר אתם מצויין" ואינו זוכר כל השנים "תקרית או בעיה הכי קטנה עם הפועלים הערבים שלי". מימון, חבר מרכז תנועת החרות וראשי הסניף המקומי שלה, מעסיק עשרות ערבים.

כחלון, בן 38, קבלן־בניין קטן, אף הוא יליד טריפולי, שעלה ארצה כתינוק. מעסיק בקביעות שישה פועלים ערבים ופועל יהודי אחד, גבי ברינה, חייל משוחרר, בן 24, שעולה לו 30 שקל יותר ליום־עבודה, בגלל התשלומים לביטוח לאומי וקרנות סוציאליים (ברינה: "אבי היה טייח מקצועי כל החיים, אני לא רק לא מתבייש להיות בנאי בן בנאי, אני מתגאה במקצוע שלי"). ביד הוא מקבל מכחלון בדיוק כמו הערבי, 70 שקל ליום.

כחלון: "אני מוכן לשלם יותר, שרק יבואו יהודים לבניין ויפסיקו להגיד שהערבים בונים את הארץ. אני מרגיש שמתחילים סימנים שיהודים מתחילים לחזור לעבודה. רק תן לי יהודים כמו גבי, שעובד יותר טוב מכל ערבי, ואני מפסיק להעסיק את הערבים".

כחלון משמש עוזרו של ראש תנועת "כך" המקומית, יהודה זנזורי. עליו אומר ראש־העיר בוכובזה: "זנזורי הוא האידיאולוג של כהנא באור־יהודה. דיעותיו – דיעותיו, אינני צריך לקבל את דיעותיו על גירוש הערבים. אבל ביחס לשריפת בני־אדם אנחנו בראש אחד. אני מכיר אותו, איש הגון, נכה מלחמת יום כיפור ויו"ר־שמים שתורם לקהילה".

כחלון: "אנחנו בעד סילוק הערבים מארץ־ישראל, לא בעד לשרוף אותם. הכהניסט הכי קיצוני באור־יהודה לא משוגע לשרוף בני־אדם. אני בעד טרנספר. נגד אלימות. אבל אם תהיה אלימות, אני לא אשב בשקט. לשרוף אנשים זה עבודה של מטורפים. אני יודע רק על ערבים ששורפים אנשים. מה, לא שמעת, לא ראית ערבים עושים לינץ' לערבים, תולים אותם על עמודי חשמל?".

מימון: "לא מאמין שיוכח שיהודים שרפו ערבים. בעשרים שנותי כמעסיק ערבים, נתקלתי בהרבה מקרים שערבים גרמו נזקים לערבים, ברכוש ובגוף. בשנים שעברו זה נבע מתחרות על מקומות־עבודה. מאז האינתיפאדה נכנס הגורם הלאומני. פועלים שלי מספרים לי, שבאים לאיים עליהם בבתיהם בעזה.

"המסיתים מגיעים גם לאתרי הבנייה, תופסים את הפועלים על הפיגומים ואומרים להם, שאם עוד פעם יתפסו אותם עובדים אצל היהודים, ימצאו את הבתים שלהם שרופים. ידוע ששלושה הערבים שהציתו אותם בפחון, עבדו שמונה שנים אצל אותו קבלן. אז מה, לא יכול להיות שבאו גם אליהם כמו שבאו לפועלים שלי? הם לא שעו לאיומים ושילמו לאינתיפאדה בחיים שלהם".

כחלון: "אני רוצה להזכיר שיום לפני שריפת הפחון, התפרסם כרוז מספר 22 של מיפקדת האינתיפאדה, שנתן פקודה לכל הפועלים הערבים לא לצאת לעבודה אצל היהודים. אז מה, לא יכול להיות שבאו הנה ושרפו בתור דוגמה והזהרה?".

מה שבטוח הוא, שהרחוב היהודי באור־יהודה עובר הקצנה אנטי־ערבית, אולי מצד מיעוט, אולי יותר ממיעוט, אולי רק מילולית. כתובות אנטי־ערביות ("ערבים החוצה!") נמרחות ונמחקות מעל קירות בנייני ציבור במרכזי העיר. יותר אנשים "לא רוצים לראות ערבים בעיניים". העיר רוחשת שמועות על "ערבים שנטפלים לבנות שלנו".

הקבלן אהרון מימון: "הפחד מערבים בצד שלנו והבטחון שיש לערבים אצלנו, זה לא בעיה של אור־יהודה. זה בעיה ארצית. בשביל לטפל בזה יש מדינה עם צבא ומשטרה, שיתנו בטחון ליהודים ויכניסו פחד לערבים שרוצים להפחיד את היהודים".

אבל באור־יהודה היום, ערבים פוחדים כפליים – מיהודים ומערבים.

אחמד, בן 38 ("מספיק אחמד, בבקשה, לצלם רק מהגב"), ראיס ערבי עצמאי, שמגיע בוקר־בוקר ממחנה אל־בורג' ברצועה, עם חמישה פועלים, לבנות את הרחבה בבית משפחת דוד ברחוב הרצל: "אני מכיר את המשפחות שהדליקו להם את הילדים. בשבת הלכתי אצלם, לתת כבוד. בטח כולם מזועזעים, זה דבר קשה, לא סולחים. בטח מפחדים, לא נשארים לישון פה. בשביל שעה וחצי נסיעה עד הבית, לא כדאי לישון עם הפחד כל הלילה".

– פחד ממי?

"בטח, מהאנשים של כהנא, ששונאים את הערבים. ביום אני לא מפחד. אני מוכן, יבואו האנשים של כהנא, ירצו להרוג אותי, לא אתן להם להרוג אותי בלי מלחמה. יש פה פטישים, כל־מיני כלים. לא יהרגו אותי ככה סתם. אתן להם מלחמה".

חלק ב' / יום ששי, י"ג באלול תשמ"ח, 26.8.88

תקציר

בעמוד 2

שמיר: אני רואה חיוב בדברי אבו־איאד

ראש הממשלה הפתיע את יועציו: יש שני אלמנטים חיוביים בנכונות לקבל את החלטת החלוקה. "אש"ף מכריז בכך על הבזוגו בכשלונו לחסל את ישראל. זה יעודד את הערבים להשלים עם קיומנו".

הוועדות המקומיות ירדו למחתרת

ילדי האבנים פעלו בקודם, אבל המבוגרים נזהרים יותר אחרי הוצאת הוועדות בשטחים מחוץ לחוק. הפעילות המחתרתית כבר לא נעשית כמעט בגלוי. השבוע היה קשה להשיג את כרוז מס' 24.

בעמוד 3

יהודה בן־מאיר: לא יונה, אבל כבר לא נץ

לשעבר ח"כ, סגן־שר, מאבות גוש אמונים. השבוע חצה את הרוביקון – מהמפד"ל למימד. "במפד"ל לא חושבים. יש תשובה אחת לכל בעיה: להקים התנחלויות. לא רציני. תוכל להיות גשר רק כשאתה באמצע. היום המפד"ל בין הליכוד לבין התחיה. שאקי גודד גם בכירן האנגדאי. על אשה במועצה דתית אין איסור הלכתי. יש פלשתינאים המוכנים לדבר. היום מי שלא מוכן לדבר זה מדינת ישראל".

בעמוד 5

רצ והתחיה מחלקות מחמאות זו לזו

שתי המפלגות בטוחות שתוצאה מרוזקות מהבחירות. שני הקצוות מפרגנים זה לזה, נותנים כבוד לדבקות הרעיונית של היריב.

בת־שלמה, בת 100

היפהפיה הנמה שבפתח ואדי מילק חוגגת. צבי בחור, בן 84, זוכר ימי בראשית. "ב־1914 לא היה נפט. מלאנו חצי כוס מים, למעלה שמנו שמן והדלקנו. כשבאו האנגלים שמחנו. היה נפט, היה סוכר".

בעמוד 7

אומרים השבוע

ח"כ נחמן רז, יו"ר ועדת החינוך: קונים חינוך. התוצאה – חינוך בלתי שיוויוני ● ח"כ חייקה גרוסמן: קשה לי להבין מדוע יש אצלנו החושבים כי בלי נגינת ואגנר חיינו אינם חיים ● עו"ד צבי מיתר, יו"ר לישכת עורכי־הדין במחוז ת"א: נציע להשבית את הופעתם של עוה"ד בטאבו ● חנניה וייצמן, מנהל אגף החקירות ורישוי הציד ברשות שמורות הטבע: 5700 ציידים יוצאים לעונת הציד.

הגיבורים החדשים של סין: המתעשרים

אחד ההיבטים המדהימים של סין הוא ההבדלים ההולכים וגדלים בהכנסה וברמת החיים. מאז הונהג המגזר הפרטי יש מיליונרים בסין.

בעמוד 8

סאטירה

בעמוד 10

נשים פוחדות ממניעת הריון

מהתפוצצות האוכלוסים באפריקה סובלות בעיקר הנשים. לא זה בלבד שאשה יולדת 8־10 ילדים, לעתים עליה לטפל בהם לבדה. ד"ר קאניי הביא את שיטת קשירת החצוצרות לקניה. כשביצע את הניתוח הראשון, בחרו האחיות. "אם אשה כפרית המשתמשת באמצעי מניעה לוקה במחלה כלשהי, מאשימים את אמצעי המניעה".

בעמוד 11

צ'כיה: 20 שנות מחאה של איש אחד

את מחזותיו של ואצלאב האוול, המחזאי החשוב ביותר של צ'כוסלובקיה, מציגים בלונדון, בפאריס ובניו־יורק – לא בפראג. כשפרצו הטנקים, מיהר לשדר גינוי. אחרי 20 שנה, עדיין הוא מוחה.

בעמודים 12־13

דעות

מאמרים: שלום רוזנפלד, עידו דיסנציק, משה ז"ק, יוסף לפיד, תמר ברטוב, יואל לב, ארז ביטון.

שמיר: אני רואה חיוב בדברי אבו איאד

מאת אילן בכר

ראש הממשלה, יצחק שמיר, הצליח השבוע להפתיע את יועציו. זה היה בעיצומו של דיון על כוונת אש"ף להקים ממשלה זמנית ולהכריז על מדינה עצמאית.

ראש הממשלה הפתיע את יועציו: יש שני אלמנטים חיוביים בנכונות לקבל את החלטת החלוקה באו"ם

היועצים, שניתחו את התבטאויות מנהיגי אש"ף, הדגישו כי אש"ף נוקט טקטיקה חדשה, במטרתו האסטראטגית לחסל את ישראל (ניתוח שעמו הסכים ראש הממשלה). הם לא ראו כל פן חיובי מבחינת ישראל בתהליך החדש. לפתע אמר יצחק שמיר:

"אני רואה שני אלמנטים חיוביים, מבחינת ישראל, בהתבטאות של אבו־איאד בדבר נכונות לקבל את החלטת או"ם 181 (שקבעה ב־1947 את גבולות חלוקת א"י). ראשית, אש"ף מכריז בכך על הכרתו בכשלונו הנחרץ לחסל את ישראל והגיע למסקנה שיש להתמודד עמנו בתחום המדיני.

"שנית, צעד כזה של אש"ף, המכיר בישראל, ולא חשוב באלו גבולות, ישפיע פסיכולוגית על העולם הערבי הקיצוני ויצעיד גם אותו להשלמה עם עצם קיומה של מדינת ישראל. בכך יש תועלת, ואולי דווקא בזכות הצעות אלה של אש"ף יבואו ארצות ערביות לשולחן מו"מ ישיר עם ישראל".

"האם אתה סבור שאש"ף נכנס עמנו לתהליך מדיני ונוטש את מטרתו לחסל את ישראל?" תמה אחד ממשתתפי הדיון.

"לעולם לא" – קבע שמיר בטון נחרץ – "אני מכיר את אבו־איאד, הדוגל בתורת החיסול של ישראל בשלבים. אבל העובדה שאש"ף משחק את השה התמים מכניסה אותו למילכוד. את זאת אפשר לנצל לתועלתנו".

"האם עלינו לשתף פעולה במשחק שלהם כדי לחשוף את פרצופם?" היקשה יועץ אחר.

"חלילה", מיהר שמיר להבהיר, "הטירור לא חדל להיות דרכו של אש"ף ודפוס התנהגות של מנהיגיו. אולם הוא מכיר בצורך לפתוח במערכה מדינית נגדנו ומוכן לשם כך להכריז מה שלא הכריז מעולם. זו הוכחה חותכת שהזמן פועל לטובת ישראל.

"אש"ף מכריז בכך על הכרתו בכשלונו לחסל את ישראל. זה יעודד את הערבים הקיצונים להשלים עם קיומנו"

"אבל אנחנו לא נלך שולל אחר ההכרזות", המשיך שמיר. "לנו לא יהיה שום שידוכין עם אש"ף ונציגיו. צחצוחי הלשון של אבו־איאד לא יוכלו להונות בנו. עשרים וארבע שנות הטרור של אש"ף מוכיחות לנו ולעולם הנאור כולו מהו פרצופו האמיתי. הוא מפיק אמרי שפר בעוד ידיו נוטפות דם חפים מפשע".

בסיכום השיחה הינחה ראש הממשלה את יועציו לשוב ולהדגיש לפני נציגיה של ארה"ב, שכל שיחה עם אש"ף רק תגביר את האינתיפאדה בשטחים ותגרור סחף לאומני פלשתיני שיאיים גם על ירדן.

זוהי עמדתה הרשמית של מדינת ישראל: אש"ף משחק משחק כפול וישראל לא תלך שולל אחריו. אולם היא תנסה לנצל את הכרזות מנהיגי אש"ף לשם השגת הכרה בישראל מצד מדינות ערביות. לפיכך, תימנע ישראל בשלב זה מפעילות מדינית עניפה לסיכול המהלך המדיני של אש"ף.

משרד החוץ בירושלים, המיישם גם הוא תפיסה זו, מסתפק בשיגור מברקי הסברה לנציגים הדיפלומטיים הישראלים בעולם ואלו מתבקשים למתוח ביקורת – אם יישאלו – על כוונת אש"ף להקים ממשלה גולה, שכן אש"ף לא השתנה במהותו.

יצחק שמיר: אני מכיר את אבו־איאד

"אש"ף לא זנח את מטרתו. אבל העובדה שהוא משחק את השה התמים מכניסה אותו למילכוד"

אולם הדיפלומטים לא מתבקשים לפעול אינטנסיווית בקרב ראשי הממשלים בארצות שבהן הם משרתים. "אש"ף משחק במגרש שלו משחק מסוכן גם לגביו ועלינו לנווט אותו כך שיכניס גול עצמי", אומרים במשרד החוץ.

במשרד החוץ זוכרים כי את הרעיון להקים ממשלה פלשתינאית גולה העלה ב־1972 נשיא מצרים דאז אנואר סאדאת. באמצע שנות ה־70 שוב העלה הרעיון וכך גם בראשית שנות ה־80 וגם עתה. בכל המקרים, המגמה היתה למצוא פתרון לשילוב אש"ף בתהליך המדיני תוך התחמקות מהבעיות האידיאולוגיות שיש לאש"ף בעניין הצורך לשוות לעצמו תדמית מתונה יותר, ולבטל את האמנה הפלשתינאית. בכל המקרים הצליחו הגורמים הקיצוניים באש"ף לטרפד את הרעיון.

בחודש ינואר, בראשית האינתיפאדה, שוב הועלה הרעיון להקים ממשלה גולה. הנושא אף נדון במועצה הלאומית הפלשתינית ונדחה למרות תמיכתו של ערפאת. אבו־ג'יהאד, שנרצח אחר־כך, היה מהמתנגדים.

אולם עתה, בלחץ הפלשתינאים בשטחים ולאחר שחוסיין השליך כפפה לפלשתינאים, נוצר מצב חדש באש"ף. גם קיצונים הצטרפו לתביעה להקים ממשלה גולה, גם אם נותרו קולות המביעים חשש, שאם לא תתקבל הכרה בינלאומית בממשלה גולה יהיו השלכות הכשלון חמורות יותר מאשר הימנעות מהקמתה.

אש"ף יודע, כי כדי להגביר את הסיכוי להכרה בממשלה גולה, עליה להיות מורכבת מאישים שאינם נמנים היום עם צמרת ארגון הטרור. גם בכך יש סיכון, "הגולם" עלול לקום על יוצרו. פרט לכך, חשיפת חילוקי הדעות בצמרת עלולה להסית את דעת הקהל העולמית מן האינתיפאדה ולפגוע עוד יותר באחדות ארגון הטרור, המפוצל בלאו הכי.

מקורות מדיניים בישראל סבורים כי חוסיין, בצעדי הניתוק שלו מהשטחים, קרא תיגר על מנהיגות אש"ף ומאלץ אותה להיכנס לתהליך מדיני. למעשה, חוסיין לא מותיר ברירה לאש"ף אלא לנסות להפיק רווחים מדיניים מהאינתיפאדה.

אך אם יצליח אש"ף, זה יהיה כשלון חרוץ מבחינת חוסיין. אם ייכשל, תעלה קרנו של המלך, מעמדו יתחזק וכך גם משקלה של ירדן במזרח התיכון.

גם במשרד החוץ סבורים: המשחק של אש"ף מסוכן גם לו. עלינו לנווט אותו כך, שיכניס גול עצמי

גורמי אש"ף בשטחים מצפים מיאסר ערפאת להרים את הכפפה שהושלכה אליו. זאת יודעים גם מי שהיו המתנגדים המסורתיים לממשלה גולה, כגון ג'ורג' חבש. ערפאת רוצה בממשלה גולה שתשמש לו כלי שיפרוץ את מחסום הממשל האמריקני (ואולי גם הישראלי) ויאפשר לו השתלבות בתהליך המדיני. חבש רוצה בממשלה גולה שתאפשר לאש"ף לנהל את האינתיפאדה.

בישראל מגלים עניין רב בהתבטאויותיו של אבו־איאד – דמות מרכזית בפת"ח – אשר מדבר לראשונה על החיוב שבממשלה גולה והכרה־למעשה בישראל. מבחינה אידיאולוגית, חצה אבו־איאד מתנה בתוך אש"ף והוא משקף את הגישה המרכזית של ארגון טרור זה, שרבים בתוכו סבורים שהחמיץ הזדמנויות רבות עד כה ושעתה אין להפסיד הזדמנות נוספת.

ערפאת מדבר בטון "יוני" זה שנים רבות ואולם בישראל מייחסים חשיבות רבה למהלך מדיני דווקא משום הצטרפות אבו־איאד וגורמים קיצונים אחרים לקו המרכזי. אין זה עדיין מהפך אידיאולוגי באש"ף שהיה ונותר ארגון טרור, אולם אולי זו מגמה חדשה והעניין נבדק בשבע עיניים בישראל.

האינטרס של ישראל הוא שאש"ף לא יצליח להרים את הכפפה שהשליך חוסיין. בישראל מקווים שאם אש"ף יקים ממשלה גולה – לא יכירו בה. ואם יכריז על מדינה פלשתינאית עצמאית – ישראל תשלוט בה. כך יגדל משקלה של ירדן בשטחים והמלך חוסיין יוכל להיכנס מחדש לתהליך מדיני והפעם, מעמדת כוח.

גורמים מדיניים בישראל מאוחדים בדעה שאש"ף מבקש להתקרב ל"רוביקון" של הכרה בישראל, אך לא לחצות אותו. להכיר בעובדת קיומה של ישראל, אולם לא בזכותה להתקיים. עם אידיאולוגיה זאת, גם המתונים ביותר בישראל לא יוכלו לחיות.

הוועדות המקומיות ירדו למחתרת

מאת אביעם בר־יוסף

בראשית השבוע, ימים מספר אחרי קבלת ההחלטה להוציא מחוץ לחוק את הוועדות המקומיות, הסב דיפלומט אמריקני בכיר לארוחת צהריים במלון "אמריקן קולוני", עם פעיל פלשתיני ידוע במזרח ירושלים.

ילדי־הנסקות בשטחים: "אין עוד כבוד לחייל הישראלי" צילום: יוסי אלוני

ילדי האבנים פעלו כקודם, אבל המבוגרים נזהרים יותר אחרי הוצאת הוועדות בשטחים מחוץ לחוק. הפעילות החתרנית כבר לא נעשית כמעט בגלוי

"כיצד משפיעה החלטתו של יצחק רבין על הפעילות ועל הוועדות המקומיות?" שאל האמריקני שזה עתה סיים את העיון בכרוז מספר 24 שהופץ באותו יום בעיר.

עוד לפני שהספיק הפלשתיני להשיב, ביקש המלצר, שניגש לשולחן, לקבל את הכרוז כדי להפיץ אותו בין חבריו. הכרוז הוכנס לתפריט והמלצר נכנס למשרד, שבו נמצאת מכונת הצילום של המלון.

"אתה רואה", אמר הפלשתיני לדיפלומט האמריקני, "עברנו כבר את מחסום הפחד. זו אחת התוצאות החשובות ביותר של האינתיפאדה. במשך עשרים שנה יכלו הישראלים לשלוט על השטחים בכמה מאות חיילים. היום, האוכלוסיה איבדה את הרספקט לשלטון הישראלי. אין עוד כבוד לחייל הישראלי.

"הדימוי של צבא בלתי מנוצח בשדה הקרב נעלם. כעת מצטיירים החיילים כעדר מסורבל וחסר־אונים שרודף אחרי ילדים בסימטאות. בפעם הראשונה הפעילו הפלשתינים את הראש במלחמה שהם מנהלים נגד הכיבוש. מצאנו את המינון הנכון בין אלימות לבין מחאה, הפגנות והשבתות. להם יש נשק, אבל הם לא יכולים להשתמש בו באופן חופשי. הם נאלצים לחשוב עשר פעמים לפני שהם פותחים את הניצרה".

"כפי שידענו להתמודד עם הוצאת השביבה מחוץ לחוק, נדע להתמודד עם הגזירה החדשה", נאמר השבוע בכרוז מס' 24. אך היה קשה להשיג אותו

יתכן שבלי משים, סיפק הפעיל הפלשתיני בדבריו את ההסבר הישראלי המשכנע ביותר להחלטת מערכת הבטחון להוציא מחוץ לחוק את הוועדות המקומיות. צבא אינו יכול להרשות לעצמו מצב שבו כל ילד וכל אשה מצפצפים עליו. שלטון אינו יכול להשלים עם הפצת כרוזים הקוראים למרי ומנחים את האוכלוסיה כיצד ליצור מערכת אזרחית עצמאית, שתספק שירותים ותקבע להם את נהלי החיים.

אמנם, גם בימים אלה ילדי האבן והנסקה מוסיפים להלהיב את עצמם, בעת ההתקפות על צה"ל בסיסמה: "מא פי חוף, מא פי חוף – אל חג'אר סאר קלצ'ניקוף" (אין פחד, אין פחד, האבן נהפכה לקלאשניקוב). אבל אצל המבוגרים כבר ניכרת זהירות גדולה הרבה. בשבוע שעבר עדיין ניהלו את פעילותם החתרנית כמעט בגלוי, למרות שפעילים לאומניים נעצרו בסיטונות.

לפני שבועיים, כאשר הופץ הכרוז האחרון, הגיע אחד העותקים למערכת "מעריב" בירושלים בפקסימיליה. השבוע היה צורך לעמול קשה כדי להשיג עותק. אחד הפעילים הלאומניים בבית־לחם אמר לי: "מה אתה מצפה, שנעזור לישראלים? כולם ירדו למחתרת".

לנאום על היעלמותו של מחסום הפחד לא נמצאו השבוע תימוכין בשטח.

מחברי הכרוזים הממוספרים המופצים בשם אש"ף – "המפקדה המאוחדת של ההתקוממות" – הקדישו מקום רב לגינוי ההחלטה שמקשה על תיפקודם. שר הבטחון יצחק רבין מכונה טרוריסט הפועל במסגרת ממשלה פאשיסטית: "החוק הזה נתקבל כדי למוטט את האינתיפאדה ולהתניק את להבתה. הוועדות נבחרו כמטרה בגלל חשיבות התפקיד שנטלו על עצמן בהקדשת מאמץ לבנות את רשויות ומוסדות העם ובהחלשת שלטון הכיבוש.

"הוועדות העממיות הן אחת היצירות הפוריות ביותר של עמנו במהלך ההתעוררות, ואם רבין סבור שבעזרת גירושים המוניים ומעצרים ארוכים הוא יכול להרוג את ההתקוממות, צפויה לו אכזבה. כפי שידענו להתמודד עם הוצאת השביבה והאיגודים המקצועיים מחוץ לחוק, נדע להתמודד גם עם הגזרה הזאת", נאמר בכרוז.

הקשר המוכר בכרוז בין הוועדות המקומיות לבין השביבה (תנועת הנוער של הפתח), אינו מקרי. שני הגופים קמו על אותו בסיס רעיוני – להתחיל בהקמת תשתית מימסדית למדינה הפלשתינית.

השביבה החלה את פעילותה בראשית שנות השבעים, פעילות שקיבלה תנופה לאחר הקמת "הוועדה להכוונה לאומית". קודם זנח הפתח את הפעילות בקרב הנוער והפקיר את השטח בידי אירגוני השמאל בשטחים. ראשי השביבה היו צריכים לעמול קשה כדי לזכות באמון תושבי מחנות הפליטים.

אחרי שיזמו שורה של פעולות למען הקהילה, חדרו למועדוני הנוער והחלו בפעילות לאומנית ובהכשרה אידיאולוגית. הדרך להשגת הבכורה הפוליטית היתה קצרה. מי שסרב להתגייס למאמץ הכללי נענש בלי רחם.

בתחילת ההתעוררות כבר היו ראשי השביבה מעורבים היטב בכל מערכות החיים בשטחים. ראשי מערכת הבטחון החליטו לשים עליהם יד ובצעד דומה לזה שהיה בסוף השבוע שעבר, הוצא האירגון מחוץ לחוק. אלפי פעילים נעצרו. חלקם נשפטו, חלקם הושמו בכלא על פי צווים מינהליים ומיעוטם, המנהיגים ממש, גורשו לדרום לבנון.

פעולה זו יצרה חלל שהביא לרגיעה זמנית בשטחים.

כעבור זמן קצר הרגישה האוכלוסיה המקומית בחסרונו. תחילה זה בלט בליכלוך ובאשפה שהצטברו במחנות ובחוסר שלטון פנימי. אחר כך, התעוררה בעיה חריפה הרבה יותר בעקבות ההתפטרות ההמונית של השוטרים המקומיים שמחוסר ברירה ותחת איומים נענו לצו מפקדת ההתקוממות לנטוש את משרותיהם.

המשטרה בשטחים, שהתקשתה גם קודם להתמודד בהצלחה עם עבריינים פליליים והפגיעות ברכוש, היתה חסרת אונים. תושבי המקום החליטו להתארגן על בסיס עצמאי כדי להבטיח את שלומם ואת רכושם.

ראשיתן של הוועדות המקומיות בהקמת מעין "משמר אזרחי". בכל שכונה, בכל כפר, בכל מחנה פליטים, התכנסו ראשי המשפחות לישיבת חרום. אחר כך הורחבו סמכויות הוועדה המקומית. לאחר סגירת בתי הספר הוטלה על אחד החברים האחריות על תחום החינוך, כדי לקיים לימודים מחוץ למוסדות הלימוד המבוקרים על ידי המימשל.

אחרים הופקדו על תחום הרפואה או על התכנון החקלאי. לתפקידים אלה הועדפו בעלי מקצוע, מורים, רופאים ואגרונומים. כשלא היו כאלה בנמצא, הוטלו התפקידים על מי שיש לו זיקה לתחום. הכל נעשה במגמה להקל על האוכלוסיה המקומית להחזיק מעמד למרות צעדי הדיכוי של המימשל ותחת עוצר.

ראשיתן של הוועדות במעין משמר אזרחי. אחר כך הורחבו התחומים לחינוך, רפואה, חקלאות ועוד. במקומות רבים נפלו הוועדות לידי קיצונים

פקיד בכיר בעיריית בית־לחם, המזוהה דווקא עם המחנה הפרו־ירדני, סיפר השבוע כיצד זה קרה אצלו: "כאשר נודע על התפטרות השוטרים, התכנסנו בשכונה והחלטנו להתחיל לשמור בלילות. נקבע סידור קבוע שיכול לפעול בלי תאום במשך חודשים ושנים. בלילה שבו אני אחראי על הבטחון בשכונה, אני עולה לגג בשעה אחת עשרה ויורד בחמש בבוקר. הכל נעשה מתחום הבית. אם יש תנועה חשודה, אני מדווח לשכנים, מדליקים אורות ומבריחים את הפולשים".

אופי דומה יש לפעילות של הוועדות המקומיות בעיירה הנוצרית הסמוכה בית ג'אלה.

ואולם במקומות רבים נפלו הוועדות לידי גורמים קיצוניים. הם ניצלו התארגנויות אלה כדי להתריע על מבצעי מעצרים של הצבא, על קיום סיורים או על כניסת מתנחלים. אלה וגם אלה נתקלו לא פעם בממטר אבנים וחפצי מתכת. כפרים מבודדים יותר הכריזו על עצמם כשטח משוחרר, הקימו מחסומים על פי הוראת הוועדות המקומיות ומנעו כניסת כוחות ויציאת פועלים לעבודה בתחומי הקו הירוק.

מקורות פלשתיניים במזרח ירושלים הסבירו השבוע בשיחה ל"מעריב", כי בדרך כלל מייצגת כל ועדה כ־60 עד 70 משפחות: "מראש חולקו התפקידים במגמה לעמוד מול גזרות כדוגמת ההחלטה להוציא את הוועדות מחוץ לחוק. יש ביזור בחלוקת האחריות וכל חבר ועדה נעזר במתנדבים שיכולים בקלות לתפוס את מקומו כאשר הוא נעצר".

באין הנהגה מרכזית, נהפכו הוועדות לאוטונומיות והתאום בינן לבין אירגוני החבלה היה רופף. לעתים, במקומות הומוגניים כמו בעיירה הנוצרית בית־צחור, נוצרה מעין ועדת־גג מקומית, שהדריכה, חילקה זרעים לחקלאים כדי להתרכז בגידולים שאפשר לאכסן במשך זמן רב וכו'.

מכאן ועד ההחלטה להחזיר את תעודות הזהות במחאה על פעילות גביית המיסים, הדרך היתה קצרה. ראשי הוועדה ובהם האגרונום ד"ר ג'ד יצחאק, נעצרו. האירגון לא הפסיק לפעול.

הדוגמה של בית צחור נקלטה היטב. בכרוז 24 שהופץ השבוע נדרשים החקלאים להכין את יבוליהם באותה דרך כדי להחזיק מעמד זמן ממושך תחת עוצר.

הוועדות הן רק תופעת לוואי של האינתיפאדה. בשטחים מתחוללת מהפכה חברתית של ממש. "הצעירים נגד הזקנים. הנשים והאמהות נגד הגברים"

הוועדות המקומיות הן רק תופעת לוואי של האינתיפאדה. ההתקוממות בשטחים מהווה למעשה מהפיכה חברתית. "הצעירים נגד הזקנים, הנשים והאמהות נגד הגברים".

השבוע סיפר קצין בכיר המשרת בשטחים, כי בכל פעם שהוא נכנס לכפר מתייחסים אליו הגברים בכבוד: "כן, יא סידי, כרצונך יא סידי". הנשים פורצות למעגל השיחה וקוראות לו "תביא את הנשק שלך ותתמודד כשווים". נגמר העידן של מגישות התה והקפה שמסתגרות בחדר הסמוך לאחר שסיימו את תפקידן.

אותו קצין גילה כי צה"ל נמנע מלהיכנס לכפרים בימי שביתה כדי לחסוך התנגשויות וקורבנות ומותיר לוועדות לקבוע מי, מתי וכמה יכולים לצאת לעבודה בתחומי הקו הירוק. מן השיחה שקיים הדיפלומט האמריקני ב"אמריקן קולוני" אפשר ללמוד כי תושבי השטחים למדו לנצל את חולשת הכוח הישראלית.

פרופסור לסוציולוגיה מאוניברסיטת ביר־זית, ששב לפני שבועיים משהות של שנה בארצות הברית, אמר לי שקשה לו לעכל את השינוי החברתי.

לא פלא שעל רקע זה צמחו מה שמכונה "ועדות המחץ", שאינן נרתעות מהפעלת טרור כלפי האוכלוסיה עצמה, כדי למנוע תופעות של שיתוף פעולה עם השלטונות ונסיגה מן המאבק. ועדות כאלה, לדברי אותו קצין, הוקמו במקומות רבים על ידי גורמי שוליים פליליים שקיבלו בשל פעילותם לגיטימציה חברתית.

השאלה היא אם החלטות מינהליות יכולות לשים קץ לתופעה כל כך עמוקה ואם במקום הוועדות המקומיות לא יצוץ אירגון חדש מתוחכם יותר, כפי שקרה עם השביבה לאחר שהוצאה מחוץ לחוק. השבוע כבר נמסר על סגירת "האגודה לאיכות הסביבה" בקלקיליה. במשרדיה נמצאו דרקונים, שבראשיהם מתכת וחצים.

זוהי איכות סביבה מיוחדת במינה.

דעו את זכויותיכם

חדש בקופת חולים הכללית:

מירשם דחוי לחולים הכרוניים

עוד צעד לשיפור השירות. מירשם עם תאריך דחוי. על מנת לחסוך מהחולה הכרוני ביקורים חוזרים ונשנים אצל הרופא ובמידה והוא כרוני במצב "מאוזן", רשאים רופאי המשפחה לרשום מירשם נוסף - דחוי, למועד גמר הכמות של המירשם הראשון.

סמוך לתאריך הנקוב במירשם הדחוי מוזמן החולה הכרוני לפנות עם כרטיס המעקב הממוחשב ישירות לבית המרקחת ולקבל את התרופה מבלי לפנות לרופא אלא אם חש בשינוי במצב בריאותו.

קופת חולים הכללית

בריאות היא ענין רציני

هكذا من الأصل

יהודה בן־מאיר: לא יונה, אבל כבר לא נץ

מאת אברהם תירוש

ד"ר יהודה בן־מאיר, 13 שנה ח"כ מרכזי של המפד"ל. שנתיים וחצי היה סגן שר החוץ מטעמה, מועמד מספר 7 שלה לכנסת הבאה, חבר בכל המוסדות העליונים של המפלגה, יו"ר ועידתה וראש מטה הבחירות שלה עד לפני זמן קצר. השבוע חצה את הרוביקון. עכשיו הוא בעבר האחר, במימד.

ח"כ, סגן־שר, מאבות גוש אמונים. השבוע חצה את הרוביקון. מהמפד"ל למימד

לא עוד איזה ראש־ישיבה, או פרופסור תמים, או יונה דתית מוכרת, או פוליטיקאי־בדימוס, המפארים את רשימת תומכי מימד. גם לא סתם חבר אלמוני. אלא איש פוליטי בכל רמ"ח איבריו, פעלתן, במלוא כוחו, אחד מדבריה המוכשרים של המפד"ל, שהוא היא והיא הוא. וגם נץ מובהק במשך שנים, מאבות גוש אמונים וממבטאי הקו של ארץ־ישראל השלמה בתנועה הדתית־לאומית.

לכאורה, ההתפתחות צפויה. שכן מאז בחירת מועמדי המפד"ל לכנסת לפני כשלושה חודשים והשתלטות הקו הניצי עליה, החלה התרחקותו של בן־מאיר. הוא חדל לשמש כיו"ר הוועידה שסיימה תפקידה, התפטר מראשות מטה הבחירות, הקפיא את חברותו בלשכת המפלגה ולא השתתף בכנס מועמדיה לכנסת. היום גם אינו מייצג את המפד"ל בשום גוף חיצוני. ובכל זאת, האמינו רבים שאת הצעד הסופי שעשה השבוע — הודעה רשמית על פרישה מרשימת המפד"ל לכנסת (לא מהמפלגה) — לא יעשה.

לא רק האמינו, גם לחצו.

השר יוסקה שפירא פירסם מכתב גלוי ב"הצופה", שבו קרא לבן־מאיר, חרף חילוקי הדעות ביניהם, לא לפרוש ולהירתם לעבודה למען הצלחת המפלגה בבחירות. חברים קרובים יותר, שידעו שאין סיכוי לכך ושמנוי וגמור עם בן־מאיר גם לא להצביע בעד המפד"ל, הפצירו בו שיהיה פאסיבי, אפילו שייעלם מהארץ ביום הבחירות, ובלבד שלא יפרוש מהרשימה ולא ישוף את אי־תמיכתו בה.

היו שניסו לשכנע שיש סיכוי טוב שהמפלגה תקבל שבעה מנדטים והוא בכל־זאת ייכנס לכנסת, כאילו זו הסיבה האמיתית לפרישתו. אם לאו, הבטיחו, חמישה מנדטים בוודאי תקבל, ואז, אם תקום ממשלה צרה ולמפד"ל יהיו שני שרים, יתפטרו שניהם מהכנסת וד"ר בן־מאיר יבוא בשערי המשכן.

הוא דחה את כולם.

"רוצים את כל א"י אך מוכנים לוויתורים. זה ההבדל בין הגישה המשיחית למעשית"

אמנם הודעתו החד־משמעית, שלא יהיה מועמד לכנסת בשום רשימה אחרת ולא יקבל שום תפקיד במוסדות מימד, מסירה מעליו את החשד שעשה את צעדו תמורת־בצע־מקום בכנסת או כיבוד אחר. עם זאת, הוא יודע היטב שיקשה עליו להימלט מרינונים, שפרישתו מרשימת המפד"ל היא בעיקרה ביטוי לאכזבה מכך שלא נבחר למקום ריאלי. "אז יגידו", הוא פורש ידיים לצדדים, "מה אני יכול לעשות?"

מה שהוא יכול לעשות זה רק לפרוש את הסתייגויותיו מהמתרחש במפד"ל ומעמדותיה, להסביר את הזדהותו עם מצע מימד ולהדגיש את השינויים שהתחוללו בתפיסות עולמו שלו. בכך ינסה לשכנע שהצעד שנקט השבוע אינו טכני־פורמאלי בלבד, וגם לא "משחק ברוגז", אלא ביטוי לשינוי רעיוני עמוק למדי, שאינו מותיר בעצם דרך אחרת.

איש מתון הוא יהודה בן־מאיר היום, ולא רק בתחום הפוליטי, על־אף שגם את הדברים המתונים הוא משמיע, כדרכו, בלהט ובשטף הבן־מאירי המוכר. לא יונה, אבל כבר לא נץ. איש מרכז שפוי.

אולי סימלי שהשיחה בינינו מתקיימת בחדרו של האלוף (מיל') אהרון יריב, ראש המכון למחקרים אסטרטגיים באוניברסיטת תל־אביב, שאליו "פלש" בן־מאיר בהיעדרו של ה"בוס". יריב הוא אחד משני אבותיה של "נוסחת יריב־שם־טוב" המפורסמת, והח"כ לשעבר מהמפד"ל נמצא כבר לא רחוק ממנה.

בן־מאיר הוא היום חוקר מכובד במכון, בצד עבודתו כמרצה בכיר במחלקה לפסיכולוגיה באוניברסיטת בר־אילן, שאותה לא זנח גם בשנות חברותו בכנסת. בסך הכל הוא נראה ונשמע כמי שהכנסת והעיסוק היום־יומי בפוליטיקה אינם חסרים לו, בשלב זה, והוא מרגיש טוב מאוד במסגרת האקדמית. אפילו יותר שהיא תרמה למיתון עמדותיו.

ד"ר בן־מאיר, בחשבון־נפש על מפד"ל ומימד, על שלום ושטחים, על גוש אמונים ופלשתינאים, על שיחות עם אש"ף וויתורים טריטוריאליים:

"אני מזדהה מאוד עם מצעה של מימד. זו בעצם מפד"ל האמיתית. המצע מבטא בעצם סיסמה שד"ר בורג טבע פעם: 'לא אף שעל, אלא מאבק על כל שעל'. זה אינו אומר שתזוכה בכל השעלים. רוצים את כל ארץ־ישראל, אך מוכנים לוויתורים. זה כל ההבדל בין הגישה המשיחית לגישה המעשית.

"לעומת זאת, במפד"ל הנוכחית לא חושבים. יש לה תשובה אחת לכל בעיה: להקים התנחלויות. הנה, למשל, צעדיו של חוסיין, שהם בעלי חשיבות מדינית. הם ראויים לניתוח ולמחשבה כיצד להגיב. המפד"ל יורה מן המותן, אוטומאטית: להקים לאלתר עשרות התנחלויות. זה הרי דיבור לא רציני. איך מקימים פתאום עשרות התנחלויות? איפה האנשים? היכן התקציב? איזו מין תשובה היא זו?

"אני בעד התנחלות. עשיתי משהו בנושא זה. אך מה זה שייך בכלל לצעדי חוסיין?

"התגובה האוטומאטית הזאת, המשקפת חוסר מחשבה, היא נוראה. זה תואם את הגישה החדשה שעליה הכריז פרופ' שאקי: מסר פשוט וברור. אכן זהו מסר פשוט וברור, אך כפשטותו כן חוסר רצינותו. אני חולק על הגישה הזאת. פירושה הוא לא לחשוב ולא לנמק. זו אינה גישת היהדות הגורסת: אלו ואלו דברי אלוקים חיים".

— זה מה שמפריע לך במפד"ל עד כדי פרישה מרשימתה לכנסת?

"זה הכיוון שקיבלה והרשימה שנבחרה והדיבורים של כמה מראשיה. אינני יכול לעשות שקר בנפשי ולעמוד ברשימה שאיני מסוגל לתמוך בה ולהצביע בעדה. המפד"ל אינה יכולה עוד לרכז בתוכה גם את אנשי המרכז. אפילו המצע אינו מחייב את שאקי, חנן פורת והרב יצחק לוי. הוועידה דחתה את כל ההצעות להכניס למצע משהו על סיפוח. הם מדברים על סיפוח.

"מפד"ל ההיסטורית היתה תמיד גשר בין המחנות והיום אינה כזו. אתה יכול להיות גשר רק כשאתה באמצע, בין שני צדדים. היום המפד"ל נמצאת בין הליכוד להתחיה — ולגירסת ד"ר בורג בין התחיה לכהנא — אז איך תהיה גשר? היא חייבת להיות בין הליכוד למפלגת העבודה. אין לי ספק שמפד"ל הנוכחית תתמוך בממשלה צרה בראשות הליכוד. היא תיתן בכך יד לקיטוב. ממשלה צרה תהיה שבויה בידי הקיצוניים.

"המפד"ל תמיד דגלה באחדות לאומית, המבטאת בהכרח את המרכז. היום מימד מדברת על כך. ממשלת אחדות תוכל לטפל יותר טוב במו"מ לשלום, ואין צורך להרשם יותר על הסיזה מבה שמישהו בפלגות הגדולות אומר ערב בחירות.

"תוכל להיות גשר רק כשאתה באמצע. היום המפד"ל בין הליכוד לבין התחיה"

"אפילו בתורות יש גוונים לא כל־כך קיצוניים, כמו בני בגין ודן מרידור. ה'אגודה' היא שתמיד העדיפה ממשלות צרות, שבהן ניתן להשיג הישגים דתיים, ועכשיו שאקי גורר את מפד"ל לכיוון האגודאי. המפלגה הקצינה גם בתחום הדתי".

— במה, למשל?

"העובדה שהדת משתקפת היום בעיני הציבור כפי שהיא משתקפת, גורמת נזק. המפד"ל כל הזמן תוקפת והתורה מצטיירת כאלימות, כאנטי, כנגד. לא יתכן שהדימוי יהיה כל הזמן של הקצנה דתית. כך בנושא מיהו־יהודי ובכל מיני חוקים אחרים שלא כל־כך צריך אותם. יש הכרח ליצור דימוי יותר חיובי של הדת, שלא תהיה חלק מקיטוב. גם לשם כך צריך הציבור הדתי־ציוני אלטרנטיווה".

— כלומר, אתה מזדהה גם עם התנגדותה של מימד לחקיקה דתית במתכונתה הנוכחית?

"בוודאי. הרי המפד"ל התנגדה לכך בעבר, אך לא עמדה בזה. המפד"ל היתה נגד כל חקיקה שהיא חדירה לתחום הפרט וקבעה שאין חקיקה דתית ללא הכנת הרקע החינוכי וההסברתי. לא תמיד צריך להעביר חוק דתי, גם אם ניתן להעבירו באמצעי לחץ ובקנוניות. גם זו גישת ה'אגודה', שעל כל הצבעה מקבלים משהו.

"וגם בנושא מעמד האשה מימד צודקת. רוב הציבור שלנו אינו מבין מדוע אין מקום לאשה במועצה דתית. זה אינו איסור הלכתי. זה אינו צנוע מה יש, מנהיגי אגודת ישראל ופא"י, הרב יצחק מאיר לוין ובנימין מינץ ז"ל, לא ישבו עם נשים בממשלה ובכנסת? צריכה להיות עקביות. זהו אחד האתגרים לדבנות הראשית".

— ד"ר בן־מאיר, אתה מדבר כמי שלא היה מעורב כל השנים בפעילות המפד"ל. הרי היית מהמובילים במפלגה, ובתחום המדיני אתה וזבולון המר הולכתם אותה לכיוון שאתה "קוטל" עכשיו. הייתם ממקימי גוש אמונים ומנושאי האידיאולוגיה שלו. אז את מי אתה מאשים?

"במפד"ל הנוכחית לא חושבים. יש תשובה אחת לכל בעיה: להקים התנחלויות. לא רציני"

"נכון, היינו ממקימי הגוש וחברי ההנהגה הראשונה שלו, אבל הנתק בינינו לא התהווה אתמול. דעות גוש אמונים היום אינן אלה שהמר ואני ביקשנו להוביל אליהן. לא אני השתניתי, גוש אמונים השתנה. הכל נהפך שם למשיחי. זה זר לי. הקיצוניים השתלטו עם הזמן על הגוש ולווינגר הוא הדומיננטי. כבר ב־1984 אמרתי שגוש אמונים הוא רעיון, אבל אין פירוש הדבר שצריך לענות אמן אחרי כל החלטה של המזכירות שלו.

"גוש אמונים נהפך גם לגורם ניצי־לשמו. זהו הקו של התחיה, ואני מעולם לא הייתי התחיה. זה התחיל עוד בנושא הסדרי הביניים בסיני והמלחמה נגד קיסינג'ר. כאן החל הקרע בינינו. אחר־כך היה ענין הכניסה לביירות שאנו התנגדנו לה והם תקפו אותנו והתחילו לדבר על לבנון כנחלת אשר ונפתלי. זו ניציות כקו מדיני, שהיקנתה להם דימוי שלילי של רודפי מלחמות.

"שאקי גורר גם בכיוון האגודאי. על אשה במועצה דתית אין איסור הלכתי"

"הגוש משקף גם אי־רצון לקבל את הכרעת העם ושימוש בכוח להשגת מטרות. זה היה בימית ואחר־כך במחתרת. המחתרת נולדה בעצם בימית. תמיכתם היום בחנינה לנידוני המחתרת היא חלק מההזדהות עם מעשיהם. אין מבססים את הדרישה לחנינה על הרחמים, אלא על 'לא מגיע להם לשבת בבית הסוהר, מפני שעשו מה שעשו למען עם ישראל'. הם עשו נגד עם ישראל. הם הרימו יד על עם ישראל!

"איני מקבל גם את תפיסתם שההתנחלות היא תמצית הכל. עוצמת צה"ל, למשל, לא פחות חשובה. וגם נושאים חברתיים. הסיפשות הזאת, שעל כל מעשה טירור צריך להקים התנחלות? מה זה שייך? ואם יסתבר שהישובים מביאים להתגברות הטירור, נוריד אותם?

"המפד"ל היתה תמיד נגד התיישבות בתוך ערים ערביות ובתחילה אפילו הרב לווינגר לא גרס זאת והלך לקרית־ארבע. מה כל העניין הזה עם קבר יוסף בשכם? אני נגדו מתחילתו ועד סופו. זו לא ישיבה. רוצים להקים שם ישוב. בעבר מנעתי שכספים יהודיים של המפד"ל יילכו לשם. נכון, יש לנו זכות על ארץ־ישראל. אבל צריך שכל למימוש הזכות הזאת."

— בוא נעזוב את גוש אמונים ונדבר על הדעות. אתה היית מנושאי דגל ארץ־ישראל השלמה במפד"ל והתנגדת לוויתורים ולהחזרת שטחים.

"כן, אמרנו שצריך לשמור על ארץ־ישראל ולהתנחל, ודיברתי על א"י השלמה. אבל היינו גם בעד לחפש דרכים לשלום. תמיד חשבתי עצמי לנץ שפוי. בואו של סאדאת השפיע על זבולון ועלי ותמכנו בבגין ובתכנית האוטונומיה, הפסולה היום בעיני שאקי, חנן פורת וחבריהם. כשהוא בא, התברר שיש עם מי לדבר. עובדה, השלום עם מצרים מחזיק מעמד חרף נבואות הזעם של אנשי התחיה וגוש אמונים.

"ב־1967 גם לא הערכנו נכון את הבעיה הדמוגראפית. יכולנו להאמין אז שיבואו לארץ הרבה יהודים וחלק מהערבים אולי יילכו מיהודה ושומרון בגלל המצב החדש שנוצר שם. היום אנו יודעים שזוהי בעיה קשה מאוד. אז גם עכשיו מותר להאמין ולחלום, אבל לבסס על זה מדיניות פירושו לבסס אותה על נס.

"גם היום יש פלשתינאים המוכנים לדבר. היום מי שאינו מוכן לדבר זה מדינת ישראל. במפד"ל לא רוצים אפילו את האוטונומיה, רק סיפוח. אין רוצים שום מו"מ עם הפלשתינאים, כמו גאולה כהן, וממציאים כל מיני תירוצים. פתאום אסור לנהל מו"מ כל עוד יש אינתיפאדה. חלק מהמפד"ל גם נותן יד לשקר שמפיצים בין"ש ועזה, כאילו ניתן לחסל את האינתיפאדה תוך שבוע, אך רבין אינו נותן מסיבות פוליטיות. זו ממש עלילת דם".

— ואתה מוכן היום לדבר עם הפלשתינאים גם על ויתורים טריטוריאליים, כמו הרב עמיטל למשל?

"מימד מדברת על פשרות כואבות, לא רק טריטוריאליות. הם בעד לא לפסול שום דבר. אם, למשל, יבואו הערבים ויבקשו, למען החזרת כבודם, לקבל במסגרת הסכם שלום מובלעת בירחו — צריך לשקול את זה".

— אני שואל אותך על פשרה טריטוריאלית והחזרת שטחים, לא על איזו מובלעת.

"פשרה טריטוריאלית? תלוי איך וכמה. אם היא לא תפגע בישובים הקיימים — צריך לשקול גם אותה מול האפשרויות האחרות. אני בעד מו"מ על כל דבר שהם יציעו. אבל לדעתי פשרה טריטוריאלית אינה אקטואלית ולא תהיה. גם הערבים יעדיפו על פניה פשרה פונקציונאלית. אני בעד פשרה כזו. יש גם אפשרות לריבונות משותפת על שטחים מסוימים. מה שאיני מקבל זה עמדה של לא לדבר אתם בכלל ולספח.

"ראה, העיקרון צריך להיות מציאת דרך להשגת שתי מטרות, לכאורה סותרות: לשמור מכל משמר על אחיזתנו בארץ־ישראל, ומצד שני להימנע בכל מחיר משלטון על מיליון וחצי ערבים. איך עושים כן ברזומניות? לא סיפוח ולא טראנספר, אלא אוטונומיה על־פי הסכם קמפ־דייוויד לזמן לא מוגבל, בלי החלת ריבונות כלשהי.

"זה ישאיר לכל צד את התקווה שבבוא היום ישיג את שלו. ואם תהיה הסכמה לאוטונומיה כזו, אפשרית גם גמישות שלנו. ירצו הימנון? שיהיה הימנון. אפילו דגל שלהם, אבל בהסכם שבו הם יכירו בישראל".

— יש לרעיון כזה סיכוי בכלל?

"לדעתי, אם לא ייקבע שזהו פתרון הקבע ואם האוטונומיה הזאת תהיה בעלת ממשות, עם סממנים שיתנו לפלשתינאים כבוד, וכל אחד יישאר בחלומו לגבי העתיד — כן".

— עם אילו פלשתינאים צריך לדבר, גם עם אש"ף?

"קודם כל צריך להכיר בכך שאצל הפלשתינאים יש שינוי. יש לחץ שבא מהשטחים להשגת הישגים מדיניים ונגד קיצוניות. אז איני צריך להסכים לכל מה שהם רוצים, אבל להתעלם? האינתיפאדה גרמה שינויים רבים. לא צריך לדבר עם ארגון טרוריסטי; צריך לדבר עם פלשתינאים שיכירו בנו ויזנחו את דרך הטרור ושיש על מה לדבר אתם. ואז לא חשוב מי הם. אפילו בגין חתם על הכרה בזכויותיהם וקיבל שצריך לדבר אתם".

"יש פלשתינאים המוכנים לדבר. היום, מי שלא מוכן לדבר זה מדינת ישראל"

— גם עם ערפאת ואבו־איאד, אם יכירו בנו ויחדלו מהטרור?

"איני מקבל את נוסחת יריב־שם־טוב בניסוחה הידוע. לגבי אש"ף, איני מסתפק בהכרה שלהם, בהפסקת הטרור ובקבלת 242 ו־338. אש"ף זה אידיאולוגיה פסולה, והאמנה הפלשתינאית היא המבטאת את האידיאולוגיה הזאת. אם יבטלו את האמנה ויוותרו על זכות השיבה כפי שאני מוותר על סיפוח — זה יהיה סיפור אחר. אז זה באמת לא יהיה אש"ף ויהיה מצב חדש".

כן, איך שלא יתפתל, מבחינה פוליטית, זה אינו אותו בן־מאיר שידענו.

הוא מסביר בנוסח דיין: "את השקפות היסוד שלי — האמונה בארץ־ישראל ובעד ההתיישבות — לא שיניתי. אבל השקפות צריך ליישם במציאות והיא משתנה. את היישום צריך להתאים לשינויים. מי שאינו עושה כן הוא שוטה".

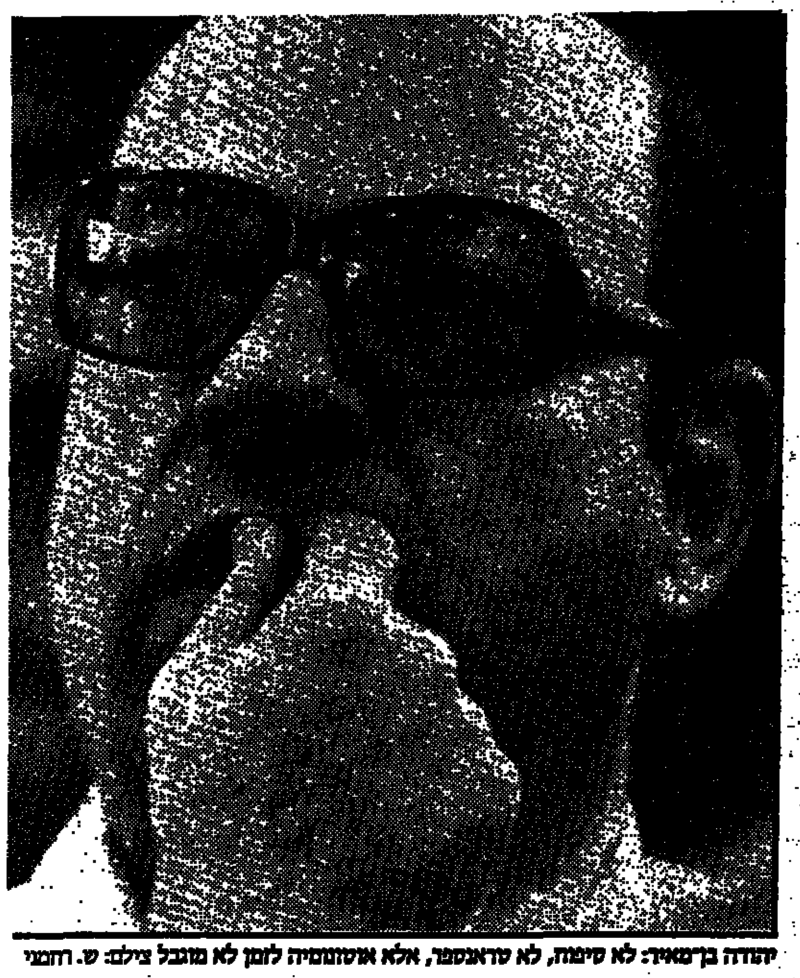

יהודה בן־מאיר: לא סיפוח, לא טראנספר, אלא אוטונומיה לזמן לא מוגבל צילום: ש. רחמני

"שאקי ציפצף על כולם"

יהודה בן־מאיר ואבנר שאקי לא היו מעולם סיפור־אהבה. עכשיו בוודאי לא. בן־מאיר לא אהב את הרעיון של המר להחזיר את שאקי למפלגה ולמקום ריאלי ברשימתה בבחירות הקודמות וגם היום, כך הרושם, בחירתו של הפרופסור למשפטים לראש הרשימה, יש לה חלק גדול בפרישתו של בן־מאיר.

בן־מאיר על ראש רשימת המפד"ל:

"שאקי מייצג מדיניות של עימות, כמו שאינה רוצה לעולם להתפשר עם הצד השני, בכל התחומים — הפוליטי, הלאומי, הדתי והחברתי. זה חלק מהקצנת המפד"ל, שקודם לכן תמיד ייצגה מדיניות של הסכמה. בענין מיהו יהודי הוא גרם נזק אדיר. התחננו לפניו שלא יעלה את זה בכנסת כשאין לכך סיכוי, אבל הוא ציפצף על כולם והביא להתחזקות מעמד הרפורמים.

"ובנושא העדתי, ההרגשה היא שאנו מתקדמים לצימצום הפערים ולמצב של עם אחד, אז הוא בא ומבליט אותו. הוא טוען שמי שמתנגד לו בראש הרשימה הוא גזען, משום שהוא מתנגד לספרדי בראש, ושמימד היא מעניית.

"זה מגוחך. הרי אני, עם המזכ"ל הרב לוי ואברהם מלמד ואיש הקיבוץ־הדתי אברהם שטון, יזמנו בשלב מסוים את העמדתו של פרופ' בן־אשר — ספרדי לא פחות משאקי — בראש המפד"ל, וגם זבולון המר, ייאמר לזכותו, הסכים לכך. בן־אשר סרב. היום אנו מתאמצים לשכנעו להיות שני במימד. איפה פה הגזענות?

"לכן מה שאומר שאקי זה דיבור פסול ונפסד. הבל הבלים. נהכי חמור, שהוא מאמין בזה. אני מודיע שאילו, למשל, הרב יצחק לוי, אף הוא מבני עדות המזרח, היה נבחר לראש הרשימה, הייתי רואה זאת בעין־יפה. הוא מיושב ואינו רוכב על הסוס העדתי".

שיעמידו אותי לדין התנועה

יהודה בן־מאיר אינו פורש מהמפד"ל, רק מהרשימה לכנסת. תמיכתו במימד אינה מחייבת אותו, לדעתו, לפרישה. גם בין ראשי מימד יש חברים במרכז מפד"ל. "אם רוצים, שיעמידו אותי ואותם לדין התנועה. יהיה לי מה להגיד להם".

אחר־כך הוא מגחך: "אולי כדאי לי להצטרף למימד, משום שהליכה למפלגה אחרת היא סגולה לקבל אחרי זה מקום טוב ברשימת המפד"ל".

ואכן, שלושה מחמשת המועמדים הראשונים של המפד"ל רעו בשנים האחרונות בשדות אחרים — שלא לומר זרים — וחזרו למקומות נכבדים במפלגה. אז הם יעמידו אותו עכשיו לדין?

בן־מאיר: "שאקי קיבל בזמנו מקום בכנסת בתנועה ממשה חיים שפירא. אחרי שלוש שנים פרש והקים מפלגה משלו. ב־1984 שוב נלקח על־ידי המר ואחרים 'מאחורי הצאן'. באמצע גם התפקד למפלגת העבודה.

"חנן פורת עזב פעמיים — פעם למפלגה חילונית־דתית, התחיה, שמטעמה שימש כח"כ ופעם לשותפות במורשה עם מפלגה חרדית לא בדיוק ציונית. המזכ"ל, הרב יצחק לוי, מועמד מספר 5, הוא עדיין מועמד מספר 3 של מורשה לכנסת הנוכחית ואם הרב דרוקמן או ורדיגר יפרשו, הוא ייכנס לכנסת מטעם רשימה שאינה מפד"ל".

הוא מודה שהבחירות הפנימיות במפד"ל היו סופר־דמוקרטיות — "ואכן, משום שאני חושב שהיתה הכרעה דמוקרטית ולא בלוף חד־פעמי, איני יכול לחיות עם התוצאות. יש הבדל בין הכרעה דמוקרטית של מדינה לבין זו של מפלגה. איני חושב שמי שהתמודד בבחירות פנימיות במפלגה מחויב לתמוך בכל מקרה בתוצאות. בהרכב שנבחר, המייצג אידיאולוגיה, איני יכול לתמוך. אבל ההתמודדות כן מחייבת אותי לא לעמוד ברשימה אחרת לכנסת, וכך־אנהג".

בן־מאיר יופיע, אם יתבקש, למען מימד, אך מבטיח שלא יתקוף את המפד"ל. כל המעבר הזה "קשה ולא נעים. יש לי במפד"ל מאות חברים, ציבור שהלכתי אתו שנים רבות. אני רואה עצמי חבר של כולם. אבל מגיע רגע של חשבון־נפש וקיבלתי את החלטתי בלב שלם".

מאחורי הקלעים, כיועץ ומכוון, פעל במימד מתחילת התארגנותה. בשביל טירונים פוליטיים כמותם, הוא נכס חשוב. השותף בהתייעצויות לקראת ההקמה ופעמיים נקרא ובא לפגישות עם הרב עמיטל, ראש הישיבה של שני בניו.

היה לו חלק רב בשכנוע של הרב להתייצב בראש הרשימה, ועתה הוא עמל על פרופ' משה בן־אשר, לשכנעו להתייצב במקום השני. היתה לו אף יד בניסוח סעיפים שונים במצע מימד והוא מנסה לסייע גם באיסוף כספים. "וחוץ מזה, עשרות אנשים מאוכזבים ממפד"ל שפנו אלי, הפניתי אותם לאנשי מימד".

דע/י את זכויותיך 2

עוד זכויות לצעירים לפני ואחרי השירות בצה"ל

שיפור שירות נוסף בקופת חולים. אם הגעת לגיל 18, הורך חברים בקופ"ח הכללית, אך מסיימת שונות את הצטרפות לקופ"ח במעמד, הנך רשאי לקבל עזרה רפואית 3 חודשים נוספים ללא כדי השלמת תהליכי ההצטרפות.

לאחר שחרורך מצה"ל הנך זכאי ל־3 חודשי חברות חינם כאשר כל תקופת השירות נחשבת לתקופת חברות עם ותק לכל דבר ועניין.

קופת חולים הכללית

בריאות היא ענין רציני

זהירות רושמים אותך.

לכבוד
היועץ המשפטי לממשלה
משרד המשפטים
רחוב צלאח א־דין
ירושלים

א.ג.,

בעת האחרונה נודע, שמפלגת העבודה מנהלת מבצע טלפונים חסר תקדים בהיקפו ובמהותו, לאיתור השקפותיהם הפוליטיות של אזרחי המדינה. המבצע כולו נשמר בסודיות מוחלטת – ואף כונה משום כך "מבצע צוללת" – ורק לאחרונה נחשף בפירסומים שונים בעיתונות.

במהלך המבצע מבקשת מפלגת העבודה לנהל שיחות טלפון עם כל בעלי זכות הבחירה בארץ (כמיליון וחצי אזרחים). הנשאלים מתבקשים לדווח במפורש על השקפותיהם הפוליטיות, וכן על אלו של בני משפחותיהם. הם נשאלים במפורש לאיזו מפלגה הצביעו בעבר, ולאיזו מפלגה הם מתכוונים להצביע בבחירות הקרובות. **כל המידע הזה נאגר במחשב, כך שניתן לשלוף אותו במהירות ובקלות רבה.**

בראיון ל"מעריב", הסביר מר ניסים זווילי, יו"ר מטה ההסברה של מפלגת העבודה, את מטרת המבצע במילים הבאות:
"בדרך זו יהיה ציבור המתלבטים לא רק נתון סטאטי, אלא אוסף של שמות שיש להם גיל, מקום עבודה, נטיות לב, חששות ומחשבות לגבי עתידה של מדינתם". ("מעריב של שבת" 12.8.88).

פירוש הדבר הוא שמפלגת העבודה מקטלגת את האזרחים לפי השקפותיהם ונאמנויותיהם הפוליטיות והמפלגתיות. באמצעות קטלוג זה תוכל המפלגה בעתיד למיין כל אזרח על פי נטיותיו הפוליטיות והמפלגתיות. בלחיצת כפתור יוודע למפלגה כל מה שנחוץ לה על דיעותיו הפוליטיות והאישיות של כל אזרח ואזרחית.

על פניו נראה שעצם החוקיות של מבצע זה מוטלת בספק. לנשאל לא תמיד מודיעים שמסירת המידע תלויה ברצונו ובהסכמתו, בניגוד להוראת סעיף 11 לחוק הגנת הפרטיות, תשמ"א־1981. בפני הנשאל לא מוגדרת המטרה שלשמה נאגר המידע, וממילא אין לו ערבות שבמידע לא ייעשה שימוש חריג.
אף שיש כאן עבירה לכאורה על החוק, ההשלכות הציבוריות והמוסריות של המבצע חורגות הרבה מעבר להשלכותיו החוקיות, חמורות ככל שיהיו.

בראיון עיתונאי צוטט עו"ד אריה לית, רשם מאגרי המידע במשרד המשפטים, כדלהלן: "מפלגה שיש בידה מידע ממוחשב על נטיותיהם הפוליטיות של אזרחים, יכולה, לכאורה, לעשות גם שימוש בלתי חוקי במידע זה. גם אם אין כוונה פלילית, יכולים להיגרם נזקים קשים לאזרחים שבתום לב מסרו את שמם במשאל טלפוני. די אם שמם כתומכי מפלגה זו או אחרת יגיע בטעות – לטוב או לרע – למעבידו של אותו אזרח או לוועד העובדים במפעל שבו הוא עובד..." (מוסף "ירושלים", "ידיעות אחרונות", 12.8.88).

כידוע, יש למפלגת העבודה שליטה פוליטית במקורות תעסוקה רחבי היקף ובשירותים כלכליים וחברתיים חיוניים. צירוף זה, של כוח כלכלי יחד עם מידע אישי על זהותו הפוליטית של כל אזרח, פותח פתח רחב מדי לניצולו לרעה. **איש אינו יכול לערוב לכך שעסקני המפלגה לא יתפתו בעתיד להשתמש בידע זה במגעיהם עם האזרח.**

בהיעדר חוקה כתובה, או מסורת פוליטית רבת שנים, שתגן על זכויות הפרט, אין לאזרח כל הגנה מפני ניצול מאגר המידע לנקמנות פוליטית או אפילו לסחטנות מפלגתית. עצם העובדה שקיומו של המבצע נשמר מלכתחילה בסוד, כבר נותן מקום לחשש מכוונה לנצלו למטרות שונות מאלו המוצהרות כיום בפומבי.

לפיכך אנו פונים אליך, על מנת שתפעיל את הסמכויות המוקנות לך בחוק, ואת סמכותך המוסרית, להפסקתו המיידית של מבצע הטלפונים ולחיסול מאגר המידע. על אף הקשיים הכרוכים בדבר, ומבלי לפגוע בזכותה של מפלגת העבודה לגייס תמיכה לעמדותיה בציבור, נראה לנו שיש חובה ציבורית ומוסרית לפעולה מיידית, עוד לפני מועד הבחירות, כדי למנוע את הסכנות להליכים הדמוקרטיים התקינים, הנובעות ממבצע זה.

עו"ד מאיה תבורי
תיאודור זיבנברג – יו"ר
מיכאל גנדלב – מנהל מוזיאון
מאיה קגנסקיה – סופר
ד"ר חוה יבלונקה – עובדת מחקר
– מרצה לביולוגיה

אזרחים נגד חדירה לרשות הפרט.

בחירות '88

רצ והתחיה מחמיאות זו לזו

מאת מנחם רהט

למרות התהום הפעורה בין שתי המפלגות, אחת משמאל למערך ואחת מימין לליכוד, יש ביניהן גם מן המשותף. רצ והתחיה משוכנעות כי שתיהן תצאנה מחוזקות מן הבחירות.

שתי המפלגות בטוחות שתצאנה מחוזקות מהבחירות. שני הקצוות מפרגנים זה לזה, נותנים כבוד לדבקות הרעיונית של היריב

ברצ אומרים: "לנו ולתחיה סיכוי טוב לגדול בבחירות הבאות". בתחיה: "לנו ולרצ סיכוי טוב להיות המפלגות השלישית והרביעית בגודלן". שתיהן רואות עצמן כמשמרות האידיאולוגיה האמיתית של המחנה, שאינן זקוקות להתפשר עם הרחוב כדי לזכות בתמיכת קולות צפים. שלא כמצופה, שתיהן מפרגנות זו לזו, בשל בהירות המסר המשותפת להן.

שולמית אלוני: הכתובת האמיתית

גאולה כהן: האיכות האידיאולוגית

מנהיג התחיה, פרופ' יובל נאמן: "אנחנו ורצ היחידים שאינם זקוקים לשנות את המצע מפני כל רוח החולפת באוויר".

מנהיגת רצ, שולמית אלוני: "רצ והתחיה הן שתי מפלגות ישראליות אמיתיות".

לשתיהן בעיה משותפת – לשכנע את הבוחר המקורב למצען, שהצבעה בעבורן אינה ביזבוז, כי אם קול נטו לאידיאולוגיה. לשתיהן אוהדים שמצהירים בסקרים כי היו מוכנים לתת להן את קולם, אך רק בעדיפות שניה.

כמובן, יש גם הרבה איבה אידיאולוגית. מצד אחד, מאשימים בכותנות אפלה. מצד שני, מגנים התייפייפות־נפש נאווית.

המסר לבוחר חד: "ההשבדות מצביעות רצ"; "זה הזמן להתעורר לתחיה".

יובל נאמן: אנו ורצ היחידים שלא זקוקים לשנות את המצע עם כל רוח חולפת. שולמית אלוני: שתי מפלגות ישראליות אמיתיות

התכנית המדינית של רצ ברורה: הגדרה עצמית פלשתינית עד כדי הקמת מדינה פלשתינית עצמאית בברכת ישראל; הסתלקות צה"ל מהשטחים שנכבשו ב־1967, המהווים "נטל כבד על ישראל", "מסכנים את קיומה הדמוקרטי" ו"אינם חיוניים לבטחונה הלאומי"; ההתנחלויות הן "מיכשול לשלום וגורלן ייקבע בהסכם השלום".

רק ירושלים לא תחזור למצבה ב־1967: "ירושלים, כבירת ישראל, לא תחולק עוד". אך מעמד הקבע של העיר ייקבע גם הוא בהסכם השלום.

גם לתחיה אין ספקות בתחום המדיני: לספח מיד את השטחים למדינת ישראל, להחיל שם את החוק הישראלי, לקבור קבורת חמור את הסכמי קמפ־דייוויד. את ההתנחלויות יש לעבות ככל האפשר ולפזר חדשות כמעט על כל גבעה.

שתיהן יילחמו קודם כל על הקולות הצפים שבינן לבין המפלגה הגדולה שלצידן.

רצ, שיצאה בבחירות 1984 שביעית בגודלה (3 ח"כים) אך צמחה הודות לשני שחקני הרכש יוסי שריד ומרדכי וירשובסקי, תפקד את המאמץ בגניסת קולות שנרטים למערך.

התחיה, שזכתה להיות השלישית בגודלה ב־1984, תרכז את פעילותה בגניסת קולות "אמונים". בראש וראשונה מן הליכוד, אך גם משאר מפלגות הימין כמו מפד"ל, ש"ס, מולדת, כך.

שולמית אלוני: "קהל היעד שלנו הוא 200 אלף מצביעים; ש־50 אלף מהם הצביעו רצ בעבר, ועוד 150 אלף שאנחנו קור־

אין להם להגיע אלינו, לכתובת האמיתית שלהם. אלה הם המצביעים שמקבלים את כל העמדות שלנו, אך חוששים לתת כוחם למפלגה קטנה. היום אנחנו מפלגה שלישית בגודלה, ואין פחד שהקול ילך לאיבוד, מה גם שכבר יש לנו הסכם עודפים עם המערך".

יובל נאמן: "אנחנו מייצגים אידיאולוגיה. קמנו למען ארץ ישראל, ואף שיש לנו מסרים גם בתחומי החברה והכלכלה, אנו נו ארץ ישראל נטו. בלי גימגומים. אנחנו מחפשים את הבוחר שרוצה את ארץ ישראל בשלמותה, בלי ספקנות ובלי חששות. היום נוצר עימות ברור בין שתי דרכים – מדינה פלשתינית או ריבונות ישראלית".

שתי מפלגות הקצוות יסבירו כי בלעדיהן לא תוכל המפלגה הראשית במחנה – מערך או ליכוד – לשמור על עקרונותיה.

רצ סבורה כי חשוב מאוד למחנה השמאל שליד המערך תימצא רצ שתמנע את בריחת ההגה ימינה: "המערך יוכל להיות מערך ולממש את תקוות בוחריו, רק אם תימצא רצ חזקה לשמאלו". רצ תהיה מוכנה על כן להצטרף לממשלת מערך כדי לחדש ממשלה דו־ראשית ולהבטיח את מימוש האידיאולוגיה.

– אם כך, מדוע לא לתת את הקול למפ"ם, למשל?

יוסי שריד, ראש מטה ההסברה ברצ: "אנחנו לא נתעסק עם מפ"ם. אני מרגיש נלעג כשאני צריך להתעסק אתם, כשהיריב האמיתי אחר לגמרי – שמיר, שרון, רבין. אנחנו נסביר למי שמתלבט שאנחנו אמיתיים יותר, מוכנים ללכת גם נגד הרוח, כשהיא רעה וגם נגד הזרם, כשהוא עכור. נסביר למי שמהסס שאיננו מפלגה קטנה, ושכל קול שייתן לנו לא יילך לאיבוד".

דדי צוקר, ראש מטה האירגון: "ביצענו שני סקרים דומים שהעלו אותו מימצא – קהל היעד שלנו הוא מתלבטי מערך־רצ. אין כמעט מתלבטי מפ"ם־רצ, או המרכז־רצ".

התחיה נוטלת לעצמה את תפקיד הסמן הימני ב"מחנה הלאומי".

גאולה כהן, ראש מטה ההסברה בתחיה: "מעק נגד מדיניות ההרדמה, ההטעיה וה־אשליות של הליכוד, שמונעת החלת הריבונות על יהודה, שומרון ועזה. אנחנו נצטרף לממשלה הבאה שירכיב הליכוד, לשפר את האיכות האידיאולוגית, את האמונה בארץ ישראל. מספר גדול של חברי התחיה בממשלה יבטיח שהמצע שלנו יבוצע. נסביר שכל קול לליכוד הוא ביזבוז, מפני שהליכוד בלעדינו עלול לסטות. בלי תחיה חזקה לצידו, ירצה גם הליכוד, כמו המערך, לשנות את המצע שלו".

רצ תשחיז את חיציה קודם כל נגד המערך, ואחר כך נגד שאר הזרמים במחנה השמאל.

ראש מטה האירגון, דדי צוקר, הוא האחראי על החזית הזו. בגילוי לב נדיר הוא מספר כי למען הנצחון בבחירות מקצה רצ "רק" 700 אלף דולר (ברצ מעריכים שמפ"ם הטילה למערכה כשלושה מיליוני דולר).

רצ גייסה את חברת הפירסום טוגל, שעמה הגיעה להסכם מקורי: אם רק תשמור רצ על כוחה, לא יקבל הפירסומאי פרוטה, משום שרצ מאמינה שב־50 אלף בנתניה הוותיקים תוכל לטפל בעצמה. אולם תמורת כל מנדט שמעבר לחמישה שיש לה כיום, יפוצה הפירסומאי בעין יפה.

"המערך יוכל להיות מערך רק עם רצ חזקה לשמאלו". גאולה כהן: בלי התחיה, הליכוד עלול לסטות

גייסה גם המומחית לשיווק ד"ר שרה שמר, שכל תפקידה לאתר את הקלפיות שבהן קיים פוטנציאל גבוה לרצ. אך לא לפי מצב ההצבעה ב־1984, כפי שפעלות מפלגות אחרות, אלא על פי בחינת סגנון החיים של תושבי הסביבה: המלה האחרונה בתורת השיווק.

ההנחה היא שאם אתה מנהל סגנון חיים מסויים אתה לקוח פוטנציאלי לא רק של מוצרים ושירותים מסויימים, אלא גם של רשימת רצ. באותן קלפיות יתרכז המאמץ של רצ, בכמעט התעלמות מקלפיות אחרות.

"בעוד המערך והליכוד עובדים לרוחב, בצורה אופקית, אנחנו מפעילים מאמץ לעומק, אנכית. לדוגמה: בירושלים למשל מצאנו ריכוז גבוה של תומכי רצ פוטנציא־

יוסי שריד: לא נתעסק עם מפ"ם. דדי צוקר: סקרים העלו שקהל היעד שלנו הוא מתלבטי מערך־רצ

ליים בשכונת יפה־נוף. שם יתמקד המאמץ הנקודתי שלנו בשיאו – חוגי בית וביקורים מדלת לדלת וקלטות וידיאו ושיחות טלפון".

לבד מריכוזי אוהדיה בערים, תתמקד רצ בתשע ערי פיתוח בלבד (אשדוד, אשקלון, בית־שאן, נבעת־אולגה, עריבנה, דימונה, טבריה, עכו, קרית־גת); במיגזר הערבי (שנתן לה אחוז אחד מקולותיו ב־1984, ושעתה רווחת ההערכה ברצ כי יעניק לה מנדט שלם בזכות הפעילות הנמר־צת להקמת סניפים ותאים כמעט בכל כפר); בקיבוצי התק"ם (בעלי הזיקה הברורה למערך, שנתנו לרצ 4000 קול, המהווים תשעה אחוזים מקולות התק"ם) והקיבוץ הארצי (הקשורים למפ"ם אך נתנו לרצ 2000 קול, כעשרה אחוזים מקולותיהם).

אולם בעוד בקיבוץ הארצי רואים ברצ מתחרה מסוכנת ועושים כל מאמץ לדחוק את רגליה, קיימת למרבה ההפתעה הבנה מרוחקת לכת בין רצ לתק"ם. הושג הסכם בכתב עם התק"ם בדבר הענקת הקצבות של ימי עבודה, פעילים וכלי רכב לטובת רצ, יחסית להקצבות הניתנות למערך.

התחיה סימנה לעצמה כיעד את הקולות הצפים שבינה לליכוד, אך גם בשאר המפלגות, "לרבות נאמני ארץ ישראל שבמערך".

גרשון שפט: נסביר שלא כהנא, לא רפול ולא המפד"ל של המר וביבי הם התשובה לסיכון שלמות הארץ והעם

היא גייסה את משרד הפירסום גליקמן־צור־לרמיילד, וזה העמיד לרשותה את הרעיונאי דני נטלר שגאוותו על כמה סיסמאות נפוצות.

עוד יפעלו לטובה הגרפיקאי אריק מיידר והיועץ לענייני תיקשורת נתן ברון. התחיה תקרא לכל נאמני א"י להתכנס תחת דגלה ולא בצילן של "מפלגות של איש אחד" (כלומר צומ"ת), או של "מפלגות שכל הווייתן נסע זר" (רוצה לומר כהנא).

אך לא רק ללקוחות אלה פונה התחיה. גם למאמינים בצורך לחזית־יחד של חילוניים ודתיים.

ראש מטה האירגון, גרשון שפט: "נסביר שלא כהנא, לא רפול ולא המפד"ל של זבולון המר ויגאל ביבי הם התשובה לסיכון המרחף על שלמות הארץ ושלמות העם. רק אצלנו ניתן למצוא ערובה מלאה, בלי שום פשרות, לשלמות הארץ והעם. בסחורה שלנו אין שום זיוף".

את דברה לציבור שבינה לבין שאר מפלגות הימין, תביא התחיה דרך חוגי בית רבים, התהמת עוברים ושבים בעד ונגד נושאים שעל הפרק, פעילות מיוחדת בקרב הצעירים והמצביעים לראשונה בחייהם, הפעלת סיירות הסברה ותעמולה והפקת סרטי וידיאו שימחישו את הסכנות הצפויות למדינה משלטונן של המערך ו/או הליכוד.

"יש רוח אוהדת ברחוב", מעיד גרשון שפט, "וקיים ביקוש עצום לחומר שאנו מפיקים. את כרוז האנטי־אינתיפאדה אנו מדפיסים בכמה מהדורות של 20־40 אלף, וכל הזמן מבקשים עוד".

ברוח הטובה הזו מאמינים גם ברצ.

בת־שלמה: שמורת־טבע אנושית

מאת עמוס לבב

לפני כמה שנים החליט איזה פקיד להכריז על בת־שלמה כעל אתר היסטורי וחשב כי בכך יקפיא את הזמן מלכת. אבל גם בלי צווים ועורכי־דין ותכניות מיתאר, בת־שלמה היא שמורת טבע, ואנשיה – שמורת טבע אנושית.

קחו, למשל, את צבי בחור. הוא יושב על ספסל עץ בפתח ביתו ומעלה זכרונות. תמיד הוא יושב שם ומשתעשע עם הנוסטלגיה, אלא שהיום יש להם, לזכרונות, משמעות מיוחדת. בשבוע הבא תחגוג המושבה הקטנה והציורית, השוכנת בפתחו של ואדי מילק, מאה שנים להיווסדה.

"החיים היו קשים", אומר צבי בחור, ומתעלם מדרכה של הנוסטלגיה להיות סלקטיווית. "כן, קשים מאד", הוא שב ומדגיש. "חיינו בחוסר כל, לא היה רופא, לא היתה חנות, לא היה חשמל, לא היו מים".

אתה מעיף עין על הרחוב הקטן, המוצל, וגם היום אינך רואה כל חנות. אתה רק מצליח להבחין בין ענפי העצים הגדולים בשמונה בתי אבן שעדיין מאוירים בראשוני המתיישבים. אין מכוניות בכביש. רק זמזום הדבורים של מר קראוזה, נכדו של מייסד "מקוה ישראל", מפר את הדממה.

מדי פעם בפעם, בכל זאת חולפת מכונית ברחוב הצר, ויושביה מעיפים מבטים סקרניים לתוך החצרות הסגורות, מציצים בדיירי הן משל היו בובות במוזיאון שעווה.

היפהפיה הנמה שבפתח ואדי מילק חוגגת בשבוע הבא 100 שנים להיווסדה. צבי בחור, בן 84, זוכר ימי בראשית

"מים היינו לוקחים מהמעיין הסמוך", ממשיך צבי בחור בסיפור, מתעלם במופגן מהסקרנים. הוא אינו רוצה לדבר היום על אותה החלטה שרירותית שהפכה אותו ואת שכניו למוצג מוזיאוני. לפחות לא היום, כאשר מושבתו היפהפיה לובשת חג.

בהזדמנות אחרת ישמח להוציא מסמכים, ובחמת זעם לספר לכל המוכן לשמוע על המיגבלות שהטילו עליו פקידים, ששכחו שבני אדם עדיין חיים בבתים הישנים. אבל היום הוא רק מספר שאת מי המעיין היו מביאים בחבית על העגלה ששבה מן השדה, ובבית היו שופכים אותם ל"בריקלך", ול"שארבי" וכמובן ל"ג'ארה".

"אינך יודע מה זה בריק?", הוא מבליע חיוך, "זהו כד אסום, עם פיה, ששומר יפה על קור המים. כדי לא לשתות מפה אל פה, היינו מרימים את הבריק אל על, ושותים בלי לנגוע בפיה. מה זה שארבי, אתה שואל? זה אותו הדבר כמו בריק, רק בלי פיה. ומה זה ג'ארה אתה יודע? נו, ברוך השם שאתה יודע משהו. בג'ארה היינו שמים את רוב המים, היא היתה עומדת באמצע הבית, וממנה היינו לוקחים את המים לרחצה".

– ותשמל?

"איזה חשמל? זה היה בתקופה הרבה יותר באוחרת. היו עששיות ערביות קטנות. במלחמת העולם"...

– השניה?

"איזו שניה? הראשונה. ב־1914. לא היה נפט. לקחנו כוס, מלאנו בה מים עד החצי, למעלה שמנו שמן, והדלקנו. אלה היו המנורות שלנו. גם למנוע של הבאר לא היה נפט, אז שנים הוא עמד ככה, כאבן שאין לה הפכין".

אחרי שנים, ב־1918, כאשר הבריטים הגיעו לארץ, היו החיים כבר מסודרים יותר. בבתים היתה אפילו מנורה מספר 4. "אתה לא יודע מה זו מנורה מספר ארבע"? שואל צבי בחור, ומסתכל על האורח המוזר במבט קצת עקום.

הוא מתרומם בזריזות מכסאו, בן 84, נכנס הביתה וחוזר עם מה שהאורח מכיר כ"מנורת לוכס". אלא שהיום כבר תקועה בתוכה נורה חשמלית, וחוט עם תקע יוצא ממנה. "כאשר האנגלים הגיעו, שמחנו", מספר צבי בחור, "דווח לנו. החיים נהיו קצת יותר נורמאליים. היה נפט, היה סוכר".

– והשמל?

"לא, חשמל היה בתקופה הרבה יותר מאוחרת", הוא שב ואומר, ונימה של חוסר סבלנות מתגנבת לקולו.

צבי בחור: מה שהתורכים אמרו, אנחנו עשינו צילום: חנן הרביק

שלוש תקופות עברו על צבי בחור בבת־שלמה. תקופת התורכים, הבריטים והיהודים. היום, כאשר הוא אכן נח תחת גפנו ותחת תאנתו, הוא יכול להתוודות בשקט שאכן הגיע אל המנוחה ואל הנחלה.

תקופת היהודים, כמובן, היא היפה ביותר. למרות הפקידים. למרות הביורוקרטיה.

"בשנת 1915 הגיע הארבה לארץ. זה היה בפסח", הוא נזכר בעוד ימים קשים, "היהודים בכלל לא ידעו מה זה ארבה. אני רכבתי על הסוס ופתאום זה החל להתעופף מסביב. הערבים צעקו: 'ג'ראד, ג'ראד!' חזרתי הביתה וכבר הדרכתי על הרמשים".

מפסח עד סוכות נשאר הארבה באזור וכילה הכל.

"מהעצים האלה לא נשאר זכר", אומר צבי בחור ומצביע על העצים הירוקים מסביב, "הוא חיסל הכל. התורכים לקחו את הילדים מבית הספר אל ההר הסמוך, היכן שהיום נמצאת המחצבה של שפיה, והורו לנו למלא את הפחים בביצי הארבה. הם חשבו שזה יחסל את המכה".

– וזה חיסל?

"ווייס איך וואס", הוא צוחק, "מה פתאום חיסל? אחר כך הם אמרו לנו לחפור תעלות, וכאשר הארבה נכנס פנימה, הורו לנו לכסות אותו".

– וזה עזר?

"מה פתאום עזר? אבל מה שהתורכים אמרו, אנחנו עשינו. לא היה אז איזה יוסי שריד שיקים צעקות בכנסת. ופעם החיילים התורכים גם לקחו לנו את העדר והובילו אותו לזכרון־יעקב. הזקנים שלנו רצו אל הקיימקאם, קצין המחוז התורכי. הוא התעורר בטירת לנטה. הוא הקשיב להם, והקשיב, וחשב, ולבסוף הורה לצבא לקחת את העגלים ולהחזיר לנו את שאר העדר. ככה זה היה. עם התורכים לא היה אפשר להתווכח".

כאשר הגיעו הבריטים, נעשה צבי בחור נוטר, ואחר כך שוטר בריטי. "ג'ואיש סטלמנט פוליס" (משטרת הישובים העבריים) קראו לזה.

בבת־שלמה חיו כמה משפחות של חקלאים, ויום־יום. שעה־שעה, נאבקו בקשיים. כמעט כמו החקלאים של הים. אז הם חיו בבית אחד עם העדר ועם הסוסים. "הנה", מצביע צבי בחור על ביתו בן המאה, "בחדר הזה היו הפרות, ובחדר הזה היו הסוסים, ובחדר הזה היה מחסן, ובחדר הזה אנחנו גרנו".

בלילות חורף וסופה, כאשר הפרידות לא היו שקטות, חשש צבי בחור שהן ישברו את הקיר המשותף ויפרצו לחדר הילדים. לכן היה מוציא אותן בלילות החשוכים החוצה, אל הגשם והקור.

נוסף לפגעי הטבע היו גם פגעי אדם. במאורעות לא נפגע איש מתושבי בת־שלמה, היו רק פגיעות ברכוש. "שרפו לנו שדות תבואה", נזכר צבי בחור, "עקרו כרמים. תודה לאל, בנס לא היו נפגעים בנפש. והיינו מוקפים בכפרים ערבים. היינו ממש ישוב ספר אחרי זכרון. לא היתה יקנעם, לא היו הקיבוצים".

לצבי בחור כבר היתה משאית באותם ימים. "שמנו קרשים מאחור, מילאנו בחצץ ועשינו מהמשאית שלי משוריין שהיה מפטרל בכביש ואדי מילק", הוא צוחק.

כאשר קמה המדינה, באו מהמוסדות המיישבים ורצו להקים מעבר לכביש שיכון עובדים. קומץ המשפחות של בת־שלמה התנגדו. "רצינו לשמור על הצביון החקלאי של המושבה", מסביר צבי בחור, "אמרנו להם שנשמח לקלוט עוד איכרים כמונו".

האזינו להם. אפילו הסכימו עמם. בנו עוד חמישים בתים מעבר לכביש, וכך קמה "ההרחבה". עד היום קוראים לה כך – "ההרחבה". וזוהי בת־שלמה: "שמורת הטבע" של המייסדים ששיני הזמן לא נגעו בה, ו"ההרחבה" מעבר לכביש, שמאז ה"משוריין" של צבי בחור נהפך לאחד הכבישים הסואנים בארץ. רק גשר עילי להולכי רגל מחבר בין שני חלקי המושבה הקטנה. והיום ישנה כבר "הרחבה של ההרחבה". עוד עשרים וחמש משפחות נוספו.

"יש לנו עוד מקום להתרחב", אומר שלמה הבר, מזכיר האגודה, "בימים אלה נרקמת תכנית חדשה לעוד ארבעים בתים במסגרת 'בנה ביתך'. היום יש לנו כבר בעלי מקצועות חדשים, שאולי יע־

"הנה, בחדר הזה היו הפרות, ובחדר הזה היו הסוסים, ובחדר הזה היה המחסן, ובחדר הזה אנחנו גרנו"

שו גם חקלאות, כאשר המצב בחקלאות יתבהר. יש לנו כבר רופא צעיר ונחמד, וחוות סוסים, ועדר בקר לבשר, ושתי מסעדות דרכים מצליחות".

בשביל צבי בחור זוהי התגשמות של חלום. "תמיד רציתי לראות את בת שלמה גדולה", הוא אומר. שמונים משפחות בשבילו זה ישוב גדול. בעצם כל ישוב נראה ענק בעיניו כשהוא מביט בו ממרומי הגבעה המקסימה, עם שמונה בתים בני מאה, ואנשים שמתקרבים לגיל הזה.

בעיני טאבי (טוביה) פנחס ושמעון הירש זהו עדיין ישוב קטן. טאבי שואל את עצמו איך מגדילים את הישוב ועדיין שומרים על צביונו המיוחד. טאבי נולד בתימן. שמעון בהונגריה. שלמה ברומניה.

בבת־שלמה אף פעם לא דיברו על מיזוג גלויות. רק עשו אותו. בבת שלמה אף פעם לא דיברו על ציונות ועבודת אדמה. פשוט, השכימו קום בוקר־בוקר ועשו את זה בשקט ובלי רוח.

כאשר צבי בחור אומר בשקט: "אני אוהב את אדמתי", הוא מדבר בשפה של בת־שלמה. "בשבילי זה כל החיים", הוא מוסיף הסבר לטובת התל־אביבים שיקראו את הסיפור על בת שלמה. "כאשר אני נוסע לתל־אביב אני מצפה בקוצר רוח לרגע שאחזור הביתה.

"אני אוהב את השקט, את השלווה, את הישיבה בפתחי הבתים עם החברים. אני תמיד אהבתי את האדמה. כשהתפטרתי מהמשטרה, אמר לי סם אהרונסון, האח של אלכסנדר אהרונסון: 'אתה משוגע? עוזב עבודה עם משכורת מסודרת והולך לעבד את האדמה?' אמרתי לו: אני אוהב את אדמתי".

בשבוע הבא יהיו חגיגות. נשיא המדינה יבוא ועוד מכובדים וקרואים רבים ימלאו את הרחוב הקטן למשך שעה חגיגית קצרה.

אחר כך תחזור בת־שלמה ותירדם בין עצי הפרי והברוש.

לעוד מאה שנים לפחות.

③ דעי את זכויותיך

קופ"ח משתתפת בהוצאות נסיעה של חולים אונקולוגים ודיאליזה

חולים המקבלים טיפולי הקרנה, כימותרפיה או דיאליזה זכאים להשתתפות קופ"ח הכללית בהוצאות הנסיעה בשיעור של 45% מההוצאה, או להשתתפות של 70% בהוצאה לדלק. ההחזר הכספי יוענק ישירות במרפאת החולה.
לשאלות ולפרטים נוספים נא פנו אל המחלקות לזכויות חברים בהנהלות המחוזות של קופ"ח או ישירות לאגף לזכויות חברים בהנהלת קופ"ח.
טלפונים: 03-433270 - 03-433202 - 03-433227

קופת חולים הכללית

בריאות היא ענין רציני

גליון מס' 1 הופיע

עיתון צעיר וצבעוני

פוסטרים ומדבקות

כתבות וראיונות

חידות וקומיקס

ר' מעריב לנוער

נולד את צעיר

צ'ופר

ירחון גדול לילדים בגיל 7־11

עוד עיתון של "מעריב כתבי־עת"

מחיר מנוי שנתי (12 גליונות) — 45 ש'.

העיתון ישלח למנויים בדואר

תלוש חתימה

לכב' צ'ופר ("מעריב" כתבי־עת), מחלקת המנויים ת.ד.20000, תל־אביב 61200

הריני מעביר לכם צ'ק לפקודת "צ'ופר" על סך 45 ש"ח כדמי מנוי לשנה אחת על "צ'ופר" (המחיר כולל מע"מ)

שם משפחה: ____ שם פרטי: ____ תאריך לידה מלא ____

כתובת ____ מיקוד ____

אני מעוניין/ת בפרס למנויים (סמן את המבוקש)

☐ בובת ברבי ☐ משחק הרכבה של "לגו" (3 יחידות)

מנ-26.8

מתנה לכל מנוי:
בובת "ברבי" או: 3 קופסאות "לגו"

גם לילד ולילדה שלך מגיע צ'ופר: מנוי על צ'ופר

דוש
שלישות באור

1

מדינת החלוקה

מערכת הבחירות בקשיים. המפעל הדר־תיק, עתיר ההישגים, עומד לפני פשיטת רגל. העתונים לא מסוגלים למלא את המ־דורים שהוקצו לכיסוי הנושא. "אמנות ההגינות" חוסמת את זרימת חומר הגלם – השמצות עסיסיות. באין ברירה, הכות־רות עוסקות בתחרות יפהפיות למצעד המסר. הסקרים העייפים הולכים סחור־סחור סביב ההפרש הקטן הצפוי לטובת אחד משני המחנות הגדולים.

תשעה שבועות בלבד לפני ההכרעה – והשיעמום חוגג.

האומנם?

מעטים המשקיפים שמבחינים, כי מש־הו מוזר מאוד מתרחש מתחת לפני הקר־קע האלקטוראלית.

מדוע מובן מאליו שהציבור בישראל מחולק בערך חצי־חצי מבחינה פוליטית?

האיזון המשונה הזה נראה טבעי אך ורק מפני שהתרגלנו אליו.

תחשבו רגע. המציאות המדינית מצי־עה לבוחר אלטרנאטיווה ברורה. שתי הערכות מקבילות של טיעונים הגיוניים ולגיטימיים. נגדיר אותן בפשטות המקוב־לת: הגישה היונית והגישה הניצית.

אז תנסו להסביר את התופעה. כיצד זה שהקהל מחולק סביב שתי ההערכות באופן כמעט שווה? מדוע לא שליש־שני שלישים, או רבע־שלושת רבעים, אלא דווקא "פיפטי־פיפטי", כמו סיכויי הרול־טה בין שחור לאדום?

מוזר מאוד.

מסתבר שיש בקרבנו בערך אותו מספר תורנים ועקשנים, מקסימליסטים ומינימ־ליסטים, אופטימיסטים ופסימיסטים, במובן זה או אחר. חלוקה שוויונית תמו־הה ביותר בחברה רבגונית מאין כמוה.

חזק הפיתוי לייחס את התעלומה למיסטיקה היהודית. לכוח עליון או לאו־פיו היהודי של עם סגולה.

אלא מה?

זה לא מסביר את ההפרש הקטן. שמ־סתמן לקראת נצחונו של בוש על דוקא־קיס, או להפך, בבחירות לנשיאות ארה"ב. אפילו אם התקשורת תקבע שהיתה שם "רעידת אדמה", היחס בין שני המחנות הגדולים, במונחים אבסולוטיים, יישאר פחות או יותר שוויוני. מצב דומה שורר בבריטניה ובצרפת בין הימין לשמאל. יש נצחונות וכשלונות, השלטון נשאר על כנו או מתחלף, אבל נטיות הלב והשכל, שמ־עצבות את נקיטת העמדה בהצבעה – שואפות לאיזון.

מדוע? אין לי מושג. יתכן שבעוונותי לא קראתי את הספרים המלומדים שמס־בירים את התופעה.

הקורא החריף ודאי כבר ניחש שהירהו־רים פסיכו־פוליטיים אלו צצו אצלי כדי להתחמק מעיסוק־יתר בהכרעות קשות ומסובכות. כשלעצמי כבר החלטתי. אבל הרגשה מוזרה היא שאי־שם, ברשימת הבוחרים, מישהו מתוכנן ליישר את כפות המאזניים ולהצביע בכיוון הנגדי.

כדי לסבך את החיים ולהביא להקמת ממשלת אחדות לאומית.

2

הכתובת על הקיר

תמיד רציתי ללמוד ערבית, אבל זה לא הסתדר בגלל חוסר זמן וסיבות דומות. חבל. אני מפסיד את הקוראן, מקאמות מהזרות באוריגינל ושיחות רעים אינטי־מית עם יאסר ערפאת, אם וכאשר יתמז־שך לי לפגוש אותו.

אבל יש יתרונות לאי־הידיעה. אני מתהלך ברחובות תל־אביב בשלווה ומ־תפעל מן היופי של הכתב הערבי המסול־סל שמקשט את הקירות פה ושם. ההנאה האסתטית לא מתקלקלת בגלל העובדה שפירוש הכתובות: צריך לשחוט אותי יחד עם משפחתי, ידידי, מכרי ושו־אר בני עמי. לא נעים.

עניין של זמן עד שהאינתיפאדה תש־תבלל וייצא איזה כרוז שיצווה לרשום את הכתובות בעברית. לא תהיה בעיה, כי רובם משוחטינו הפוטנציאליים יודעים את שפתנו. ואלה שלא יודעים, ימצאו בקלות קורבנות פוטנציאליים שישמחו למלא את מצוות התרגום.

ואז נעמוד בפני התופעה המוכרת של כתובות שובבות על הקירות בלשון־הקו־דש.

כמו ביטויים רבים אחרים מאותו סוג, גם זה התחיל לפני כעשרים שנה. הפעיל האחראי על קירות תל־אביב היה אז עלם תמד ששמו בוקי או צוקי. כך קראתי לו בשעתו, במכתב גלוי ששגרתי לו מעל דפי "מעריב" על פי המסקנה שכתב היד היה זהה בכל מקום והופיע בעיקר בקרבת מעוזותי הנוער החלוצי. גם המסר לא הצ־טיין ברבגוניות: "בוז לכיבוש!" או "ישוד רד מיד פלוני אלמוני" – סרבן הגיוס התורן.

ניסיתי להסביר לבוקי זה שהתרגיל מטופש לחלוטין. איש לא יאמין לו שאו־זו מחתרת עצומה ונרדפת זועקת מקיר. הרי הסיסמאות "הנועזות" מתפרסמות בקביעות בכתבות, והעתונים ישמחו להדפיס מודעות תמורת תשלום, חתומות על־ידי כל גדולי ממסד המחאה הפרלמ־נטרית.

הדבר היחיד שהרגיז אותי באמת: הכי־עור הברברי של המעשה. אז יצאו לשוק פחיות הריסוס השטניות ובוקי המלכלך העדיף קירות שיש, בלתי ניתנים לניקוי יסודי. הוא לא נתפס ולא נענש. התבגר בגבורה והעביר את המסורת המפוארת לבנו. מי שמעוניין לראות את ביצועיו של

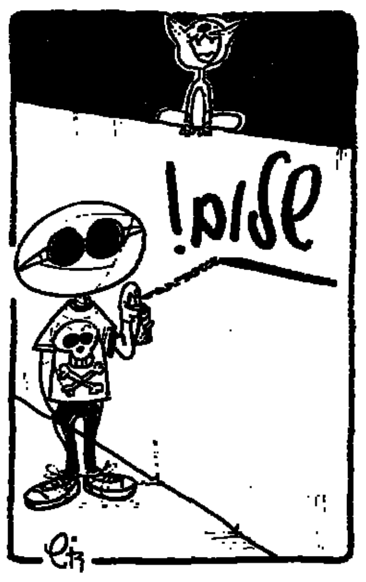

בוקי הקטן, דור שני למשחיתים בקיר, ייגש לטיילת התחתונה של חוף הים. נד־רש שם באותיות של קידוש־לבנה טיוד־ווח המיידי של מוטי ואמנון.

אבל עניינו כעת בכתב העברי שעל הקירות והדבר הרבה יותר מדאיג מבחינה זו, שלעולם לא אדע מה רושמים על חר־בותינו הקולגים הפלשתינאים של בוקי ובנו. לא אתפלא אם יספרו לי שכתוב שם "יהודים מסריחים, תלכו מכאן לעזאזל ותקחו איתכם גם את עצמות אבות אבו־תיכם". מילא. ההצעה הזו מוכרת מן השיר המפורסם של מחמוד דרוויש חביב־נו. אבל מה יקרה אם פתאום תופיע הסיסמה: "אחים יהודים, בואו נפסיק את ההשתוללות"?

לא נוכל להבין זאת ושוב נחמיץ הזדמ־נות בלתי חוזרת לשלום.

אז צריך להיות אסיר תודה לאותם מל־כלכים תבליתיים שלא כותבים בלים, אלא מציירים עבודות סתם צלבי־קרס.

לפחות יודעים עם מי ועם מה יש לנו עסק.

3

סרט מיותר

"משמיצים את ישו".

קריאה זו בישרה לפני זמן לא רב מדי מהומות אלימות, שפיכות דמים ולעתים הסחות קהילות שלמות. בימינו הנאורים נשפך דם מסיבות אחרות וההאשמה בחי־לול תדמיתו של הנגר היהודי מנצרת גור־מת להפגנות המוניות בלבד, בעקבות סרט חדש שמתאר את הנוצרי בתור בן־תמותה, שלפעמים נכנע ליצר הרע.

אם נכון מה שמוסרים על העלילה הקולנועית, אינני מופתע מזעמם של נוצ־רים אדוקים.

יהודי שלא נולד וגדל בקרב חברה המאמינה באלוהותו של ישו, ביחוד באר־צות קאתוליות, לעולם לא יבין את עוצ־מת החוויה הקשורה בדמותו. בשביל הישראלי המצוי, זו מציאות סוריאליס־טית לחלוטין, צורת חשיבה וסגנון־קיום מפלאנטה אחרת.

האישיות הכפולה, האנושית והאלו־הית, הינה נוכחות קבועה במודעותו של בן הנצרות – מבחינה רוחנית ופיסית, בבנסיה ומחוצה לה.

זה מתחיל בגיל הרך עם התמונות וה־גלויות הצבעוניות של ישו הקטן שנשמ־רות בקפדנות כקישוט וקמיע. רואים בהן ילד יפהפה, שמנמן עם הילה עגולה מרח־פת מעל ראשו וצריך להתפלל אליו. אמא שלו, היפה, מגינה עליך מכל רע. ישו המ־בוגר, גבר תמיר, מזוקן, לבוש בחלוק משונה, מביט בך בעיניים חולמניות מכל מקום. אתה מכיר אותו היטב ואפילו אוכל בשר מבשרו בצורת ואפל דק. פעמים מספר בשנה. זה נס גדול ומרגש שמשמ־עותו מעסיקה אותך כל חייך. והשיא – מראה הצלוב הסובל, שותת דם וגוסס, חלק בלתי נפרד מסביבתך, התכונות מוגע־עת ומעוררת לישועתך.

אתה חי בתרבות שמחנכת אותך, כי הדמות הנערצת והטהורה הזו היא מרכז הווייתך האישית והחברתית. פלאי האמ־נות מכל הסוגים מפארים אותה ומצווים להזדהות עימה במעלותיה הקדושות.

והנה, מה עושים ממנה המופרים המו־פקרים ההם? מציגים את בן־האל על המ־סך בתור מסיף נדד ומבולבל, שמתעלס עם בחורות. אוי לאותה בושה!

וכמובן, מתברר שיש יהודי בתמונה, איזה ואסרמן, המפיק ובעל הממון.

על כן, לא צריך לזלזל בסערת הרוחות שקמה בחוגים רחבים עם הצגת סרט מיו־תר זה.

ובסיכום לפרשה המביכה, הערה תמי־מה להשכלתנו הישראלית העכשווית: תעשיית הסרטים לעולם לא תהיה מעזה להפיק סרט ברוח דומה על מוחמד. נביא האיסלם.

הם הגיבורים החדשים של סין: המתעשרים

מאת אדגר באואר, שירות "וושינגטון פוסט"
מיוחד ל"מעריב"

שמונה איכרים מהעיר יאנקינג שליד בייג'ינג החליטו לצאת לבלות "על רמה". הם בחרו בסעודה בסגנון צרפתי במסעדת "מקסים" המהודרת. כל אחד מהם השאיר שם סכום המשתווה לכמה משכורות חודשיות של האזרח הסיני המצוי.

באזור שנתאי התארגנו לא מכבר 250 איכרים, אספו כספים, שכרו מטוס והג־שימו חלום ילדות: לבקר בבייג'ינג.

אם כי תופעה זו עדיין אינה נפוצה, איכרים חסרי־פרוטה לשעבר שיגשגו והיו לעשירים, המתגוררים בבתי־דירות מרווחים.

אחד ההיבטים המדהימים ביותר של סין, בעלת אוריינטציה קפיטאליסטית, המתנהלת לפי מדיניות קומוניסטית, הוא ההבדלים ההולכים וגדלים בהכנסה וברמת החיים.

לצד האיכרים האמידים, שרובם מתגוררים באזורים סביב הערים ובמרכזי התע־שיה באזורים הכפריים, צומח בערי סין זן של שכירים, שבמערב היו מתוארים כ"יאפיז" (צעירים אקדמאים עירוניים). דיווחים וסיפורי הצלחה בסגנון סינדרלה, נשמעים כאילו מקורם בארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות.

אחד ההיבטים המדהימים ביותר של סין הוא ההבדלים ההולכים וגדלים בהכנסה וברמת החיים. מאז הונהג שוב המגזר הפרטי יש בסין מיליונרים. מנהלים ואנשי־עסקים מצליחים אינם מוגדרים עוד בבוז "קפיטאליסטים", אלא זוכים לשבחים כאנשים בעלי תעוזה ויוזמה

מכשיר טלוויזיה מתוצרת יפאן, ז'קט עור משנחאי, שטיחים, ביקורים בדיס־קוטקים יקרים, כרטיס אשראי "החומה הגדולה" או מכונית "פיאט" המיוצרת במפעל בפולין – כל אלה מהווים סמלי מעמד, שאינם בהישג ידם של העניים.

לפי הנתונים הרשמיים, עשרה אחוזים מסיליארד תושבי סין עדיין סובלים חרפת רעב – ופער המשכורות בין תושבי העיר לבין תושבי הכפר הולך וגדל.

אולם מאז הונהג שוב המגזר הפרטי, יש בסין מיליונרים, כגון איל־ספנות מצ'ונגקינג, אשר הקים צי מרשים של ספינות השטות בנהר יאנגצה.

בעל בית־חרושת ז'אנג גואשי, בן 36, שבמפעלי "יאנגשי" שלו מייצרים מקד־שים בודהיסטיים לשוק היפאני, הוא דוגמה לזן החדש הזה של המתעשרים מקרוב. דוגמה אחרת של סיפור הצלחה הוא ליו שינוי, שפעם נאלץ לתרום דם כדי "לגמור את החודש", ואילו כעת הוא עומד בראש חברת מובילים פרטית, שברשותה צי של 46 משאיות.

יזמים פרטיים מתעשרים במהירות, וגם נהגי מוניות, אמנים פופולאריים, אד־ריכלים, מסעדנים ועובדי בתי־מלון מצויים במדרגות השכר הגבוהות.

לצדם ישנם פקידי־מפלגה בכירים, שהממשלה משלמת את רוב הוצאותיהם – בעוד הם מסיירים ברחובות מאחורי החלונות המאופלים של לימוזינות נוצצות, מתגוררים בדירות פאר ונהנים ממערכת אספקה פרטית של מצרכי מותרות.

המשתרכים מאחור הם מורים, רופאים, אנשי־דת, פקידים זוטרים ועובדים בשכר נמוך, שהכנסתם הריאלית הצטמצמה בשל האינפלאציה.

מנהלים ואנשי־עסקים מצליחים אינם מוגדרים עוד בבוז "קפיטאליסטים". אלא זוכים לשבחים כאנשים בעלי תעוזה ויוזמה. הם הגיבורים החדשים של סין.

עם זאת, דיווחי עתונות בסין טוענים, כי יש מקרים רבים של פועלים הדורשים חלק גדול יותר בהכנסות, מאשימים את הממונים עליהם בניצול, מאיימים בשבי־תות ומעלים את העיקרון הנושן: "כולנו בסירה אחת".

לפני שנים אחדות ניסה המנהיג הסיני דנג קסיאו־פנג לעודד את היצרנות בקרב ההמונים, באמצעות המלים "הבה נניח לאנשים מסויימים להתעשר מהר יותר".

סיסמה זו היתה חריג קיצוני מן המדיניות השיוויונית, אשר איפיינה את החב־רה הסינית עד לפני כעשר שנים, כאשר הסתיימה המהפכה התרבותית.

פתגם סיני עתיק אומר, כי היעדר השיוויון מדאיג יותר מן הדלות. על רקע זה, אפשר להבין את הזעם ההולך וגובר נוכח התעשרותם של יזמים פרטיים, "הנסי־כים החדשים", כפי שהם קרויים בפי אנשים מן השורה. אחדים מצדדים בגירסה שונה לסיסמתו של דנג: "מי יתעשר ראשון?".

סינים רבים שואלים האם המטרה המקורית של הרפורמה היתה לאפשר לאנ־שים חסרי מצפון לרפד את כיסיהם. לא מכבר כתב רופא מבייג'ינג לעתון הכלכלי "ג'ינגיי ריבאו", כי "זוג מספריים של ספר שווים יותר מאיזמל המנתחים". היה גם בדיחה שאמר, כי "מוטב למכור ביצים ברחוב מאשר לבנות טיל".

פסוק השבוע

מוצטפה טלאס, שר ההגנה הסורי: יש לנו עשרים ואחת מדינות ערביות. זה מספיק. איננו זקוקים לעוד אחת.

אומרים השבוע

ח"כ נחמן רז: התופעה: קונים חינוך. התוצאה: חינוך בלתי שיוויוני

שנת־הלימודים החדשה תיפתח ביום חמישי הבא – "ללא תקלות רבות", כהבטחתו של מנכ"ל משרד החינוך – אבל ביו־קר: לפי הסקר השנתי של הרשות להגנת הצרכן בהסתדרות, יתייקר "סל התלמיד" בעשרים אחוזים לעומת אשתקד.

"דבר אחד חייב להעשות באישור ועדת החינוך של הכנסת", אומר ח"כ נחמן רז, יו"ר הוועדה, "והוא 'אגרת שירותים נוספים'. זו כוללת כל מיני פריטים, לפי רשימה ארוכה מאוד: תומרי מלא־כה, חומרי כלכלת־בית ואפילו שירותי בריאות, ביטוח לתלמיד, ועוד. העלות של פריטים אלה מוטלת על ההורים, והם משלמים את האגרה כאשר הם רושמים את ילדיהם למוסד החינוך שבו ילמדו. שיעור האגרה נקבע במשא־ומתן בין משרד החינוך למר־כז השילטון המקומי, כאשר הסיכום שלהם טעון אישור של ועדת החינוך.

"ב'סל התלמיד' נכנסים דברים נוספים, ובהם ביקורים במוזי־אונים ותיאטרונים, שמשרד החינוך חושב כי הם נחוצים לתל־מיד בישראל – ומימונם נגבה מן התלמידים עצמם".

– וה'סל' התייקר מאוד.

"עם תחילת שנת הלימודים נקיים ישיבה – ונאכר את דבר־נו".

– ה'סל' משקף גם התייקרויות של ילקוטים, מכשירי־כתיבה וכימה. בסופו של דבר, התוצאה היא שחינוך־החינם שלנו הוא יקר מנשוא.

"חינוך־החינם הוא בכלל דבר היסטורי. הוא בכלל איננו חינם. התופעה המיוחדת באמת היא, שקונים חינוך: עמותות הורים מתארגנות, יוזמות וממממנות את מה שמשרד החינוך אינו יכול לממן. התוצאה היא חינוך בלתי שיוויוני, שמקפח את העניים".

ח"כ חייקה גרוסמן: לכול הרוחות, מי דוחף את היהודים למהר

בקטע־מוסיקה קצר, שבדה הטלוויזיה הישראלית, במוצאי השבת שעברה, את החרם על נגינת יצירותיו של המלחין הגרמני ריכארד ואגנר.

"קשה לי להבין", אומרת על כך ח"כ חייקה גרוסמן, שהיתה מראשי המנהיגים של המרד בגיטאות, "מדוע יש אצלנו החוש־בים כי בלי נגינת ואגנר חיינו אינם חיים והמוסיקה איננה מושל־מת.

"נניח שהוא היה גאון במוסיקה. אבל לעם הגרמני, ובפילוסו־פיה המיוחדת שלו שקדמה לנאציזם, ודאי שהיו לארמעס כאר־נים. והרי אנו מתחשבים בתוכן ובמשמעות, ולא רק בכישרון. אין חולקים על כך שוואגנר, מבחינה פילוסופית ואידאולוגית, היה אחד ממבשרי הנאציזם, ומומחים למוסיקה אף אומרים כי הוא נתן לכך ביטוי במוסיקה שלו.

"אז לכול הרוחות, מי דוחף את היהודים למהר, כשהשיקול היחידי הוא הרמה של המוסיקה? נו, באמת".

– מה יהיה הביטוי המעשי של עמדתך זו?

"פעם נערך אצלנו 'שבוע תרבות גרמני', ואז העליתי את הענ־יין בכנסת; אמרתי אז, כי אינני פוסלת את התרבות הגרמנית ואת השפה הגרמנית; השאלה היא, מה התוכן, מה המגמות, ומה מבט־אים בשפה הזאת. נראה לי אז, כי הסכם כל־כך טוטאלי של חילופי תרבות עם גרמניה הוא מוגזם, ואפילו פרובינציאלי.

"עניין ואגנר הוא בכל זאת אופרה אחרת. אינני יכולה להבין את היהודים. זהו קוצר השגה. אבל גם לולא פגרת הכנסת, אינני בטוחה שהייתי מעלה את הנושא כהצעה דחופה לסדר היום. בסדר העדיפויות של זעזועים תרבותיים וחברתיים – זה לא דבר היחיד".

עו"ד צבי מיתר: נציע להשבית הופעת עוה"ד בטאבו

לישכת עורכי־הדין בבהוז תל־אביב הודיעה כי תנקוט אמצ־עים, אם לא ייעשה לשינוי מהותי לטובה במצב השורר בלישכת רישום המקרקעין – ה"טאבו" – במחוז תל־אביב.

"יש סתימה בטאבו בתהום של רישום העסקות", מפרט עו"ד צבי מיתר, יו"ר הלישכה בתל־אביב, "החוק מחייב כי ביצוע עיסקה במקרקעין יירשם בטאבו. למשל, עיסקה פשוטה כגון משכנתא: הכותרת 'רישום משכנתא' פירושה שאושרה הלוואה לאדם, אבל קבלת הכסף מותנית ברישום המשכנתא. במיקרה של בעל עסק במצוקה, הזקוק בדחיפות לכסף לשם הצלת עיס־קו, כאשר קובעים לו בטאבו תור לסוף השנה – דומה הדבר למצב שבו אומרים לחולה, החייב בניתוח מיידי להצלת חייו – כי יותוח בעוד חצי שנה.

"בעסקות של מכירת נכסים, קבלת התמורה במלואה מותנית ברישום. כל עוד מתעכב הרישום, לא יכול המוכר לקבל את מלוא הכסף, ולדבר יש תגובת שרשרת: אין המוכר יכול לשלם תמורת נכס אחר שקנה, וכן הלאה. כך נוצר קושי כלכלי".

– מה אתם מציעים?

"הפיתרון מכוון בתוספת כוח־אדם לטאבו. בסופו של דבר, מדובר בתחום שמכניס כסף לקופה: הציבור משלם, כאגרה, סכומים העולים בהרבה על המקובל בעולם. עלתה הצעה להק־קים לישכת מידשם נוספת בבהוז, שתביא להקטנת העומס – אבל אגף רישום הסדר המקרקעין איננו עומד בהבטחתו".

– ובכן?

"נציע להפעיל את התקנה המאפשרת להשלים עסקות לפני עורכי־דין. כן נציע להשבית את הופעתם של עורכי־דין בטאבו; בשלב ראשון – כשביתה אזהרה".

חנניה וייצמן: 5700 ציידים ייצאו בשבוע הבא אל שדות הציד

חמשת אלפים ושבע מאות ציידים מורשים ייצאו בשבוע הבא אל שדות הציד הישראליים, לעונת ציד המשתרעת על פני חמישה חודשים. "שבע מאות וחמישים מציבור הציידים – הם חדשים", אומר חנניה וייצמן, מנהל אגף החקירות ורישוי הציד ברשות שמורות הטבע. "כדי לקבל רישיון יש לעבור קורס בר־שות, ולאחריו לעמוד בבחינה על חוק הגנת חיית הבר ותקנותיו, על כללי הבטיחות בנשק ועל ידיעת אזורי הציד המותרים ומיני חיות הבר המצויות בארץ".

– מה מותר לצוד?

"חוגלות – 15 ליום; ארנבות – ללא הגבלה; בעונה הזאת, על־פי היתר מיוחד – גם חזירים ודרבנים. ובנוסף לאלה, צוצ־לות, שלווים, זרזירים וכמה עופות מים. אשר לצבאים, יותר ציד באיזור מסויים בדרום ומצהגולן לדילול מבוקר בשלהי הקיץ, בהתאם לתוצאות מחקר אוניברסיטאי. השנה, בגלל הידלדלות באוכלוסיית החוגלות בנגב המערבי, נסגר האיזור לציד חוגלות, לשנתיים, שבהן, מקווים, תתאושש אוכלוסיית החוגלות".

– איך אוכפים את האיסורים וההגבלות?

"הרשות מקיימת פיקוח, רכוב ורגלי, הנעזר בפקחים מתנד־בים. בסך־הכל מדובר במאות אנשים. אנחנו מסתייעים גם בדי־ריעות על אודות חריגות מכללי הציד שמוזרמות אלינו מציבור שוחרי הטבע".

– מה שיעור העבריינות?

"בשנה שהסתיימה פתחנו חמש מאות ושישים תיקים נגד עבריייני ציד, המתייחסים לאלף בני־אדם. העבירות הנפוצות הן ציד ברדיפה מרכב, וציד צבאים ללא היתר".

אבי דן

עמוס לבב
לשון הרע

פורסמו סיסמאות הבחירות של המפלגות

כמעט כל המפלגות כבר החליטו מה תהיינה סיסמאות הבחירות שלהן. למרות החשאיות האופפת את הצעדים המבריקים והמתוחכמים שהמפלגות ינקטו, דלפו כמה מהסיסמאות לעיתונות. להלן אחדות מהן:

ליכוד: בעד פירוק? הצבע ליכוד!
מערך: טובה ארץ ישראל בלי ארץ מאשר ישראל עם ארץ.
מפ"ם: פעם מפ"ם – תמיד מפ"ם, פרפרים־פמפם.
ר"ץ: הצבעה לר"ץ – חוזן נמרץ.
התחיה: תן לגאולה תופש פעולה.
צומת: הפתרון על פי רפול – ערבי טוב הוא ערבי בחו"ל.
ש"ס: מרגיש נאכס? התפלל עם ש"ס.

משקיפים מציינים את הפשטות המאפיינת את כל הסיסמאות, ביחוד זו של המערך.

כתבים לענייני מפלגות הדגישו כי ל"שינוי" עדיין אין סיסמה כי שום דבר מבריק אינו מתחרז עם רובינשטיין, ואילו למפד"ל אין סיסמה כי החרוז היחידי שהולך עם שאקי פשוט לא בא בחשבון.

יום הורים נערך בתל־אביב

יום הורים שלא מן המנין התקיים השבוע בתל־אביב. למרות שחופשת הקיץ עדיין בעיצומה, התכנסו ובאו ח"כ אברהם שפירא, השר יגאל הורביץ ושר אפרים אילין, כדי לדון במעללי בניהם.

מר שפירא אמר כי אינו מבין היכן טעה. "בני היקרים ניהלו את מפעלי כאזו הבר־מצוה", אמר, "יש להם המון נסיון, יש להם כל הזמן שבעולם להשקיע עצמם בעבודה. כנראה שטעיתי בכך שהקרבתי את עצמי למען העם והמדינה בפעילותי הציבורית, ולא שמתי לב למה שהם עושים במפעלים שלי".

"משוגעים, פשוט משוגעים", מילמל בעצבנות בולטת השר יגאל הורביץ, "כמה פעמים צעקתי עליהם: 'חבר'ה, רדו מהגג. אל תהיו משוגעים!', אבל הם לא הקשיבו לי. אף אחד לא מקשיב לי במדינה הזו. צריך אומץ להקים כאן מפעל. נתתי להם חינוך מצוין, הם ילדים טובים, למדו כלכלה ממני. אבל אני הקרבתי את עצמי למען העם והמדינה, צעקתי לכולם לרדת מהגג ולא שמתי לב שגם בני, עצמי ובשרי, נמצאים שם למעלה". בשלב זה רעד קולו של השר, ונשבר.

"הזהרתי את בני, לא פעם ולא פעמיים", גילה אפרים אילין. "אל תלכו על מכוניות פאר כמו 'דלתא', אמרתי להם, לכו על משהו עממי יותר, כמו 'סובארו'. למה לקפוץ לסקטור תעשייתית כמו רומניה, כאשר ישנן בשוק מכוניות זולות מיפאן? אבל הם לא שמעו בקולי. הלכו ישר ל'טופ' והביאו את מכונית הפאר הזו, 'דלתא'. הם אמרו לי שהיא מזכירה להם את 'קייזר־פרייזר', המכונית המפוארת שאני הרכבתי כשהייתי בילד. עם הטיעון הזה לא יכולתי להתווכח".

בתום הדיון אמרו ההורים כי יום ההורים לא פתר להם בעיות, אבל לפחות עודד אותם.

ח"כ שפירא עוד הספיק לקרוא פרק משניות ומילמל משהו על "אבות אכלו בוסר ובנים בזבזו הכל", והחבורה הקטנה נעלמה לתוך הלילה העגום של ת"א, מפלסת דרכה בין הפאבים ההומים.

קול ישראל מירושלים

הרי החדשות, ועיקרן תחילה:

- עוד מפעל תעשייתי נקלע לקשיים.
- פוטרו מאות עובדים בעיירת פיתוח.
- השביתה בבתי החולים נמשכת.
- התאבד חקלאי שלא הצליח להחזיר חובותיו.
- מטקלים מטעם בנקים נתקלו בהתנגדות חברי מושב בשרון.
- גדלו מאוד רווחי הבנקים.
- מפעל הצמיגים נסגר סופית.
- באוניברסיטה העברית הסתיים קורס מורה למפקחי תבחה.
- הועלו משכורות חברי הכנסת והשרים.

ולחדשות בהרחבה...

כוננות בבתי החולים בארצות־הברית

כוננות הוכרזה השבוע בבתי חולים רבים ברחבי ארה"ב, כאשר נודע כי מטוס "ג'מבו" מלא בשרי ממשלת ישראל, דובריהם, שליחיהם, מזכירותיהם ובני משפחותיהם, נחת בנמל התעופה על שם קנדי בניו־יורק.

רשמית נמסר כי כל השרים באו בענייני עבודה, חוץ מהשר אברהם שריר שבא מתוך הרגל. באותה הזדמנות שהם כבר בארה"ב, יעסקו השרים בהתרמת כספים למען מפלגותיהם.

"זה בשלעצמו לא היה מכניס אותנו ללחץ", אמר דובר במעט בתי החולים הגדולים, "אבל הנסיון מלמד שכאשר שר ישראלי עובר על יד בית חולים גדול, הוא כבר קופץ פנימה לאיזו השתלה קטנה, או ניתוח 'קילע'. כאשר מיסטר דוד לוי בא לפני שבועיים כדי לבדוק את מערכת הכבישים של יוסטון, טקסס, הוא עבר במקרה ליד בית חולים וראה שלט קטן: 'כאן משתילים קרניות', נכנס פנימה וישר נשכב על שולחן הניתוחים. באמריקה זה לא עובר ככה. אצלנו נהוג לתאם מראש כל ביקור וכל ניתוח".

סימני נפט

יואב שנצר, איברהים הכט ויורם נאמן

תושבי עזה נדרשו להחליף שוב את תעודות הזהות שלהם

המנהל האזרחי הוציא אמש תקנה חדשה – 643 ג' במנין התקנות – לפיה כל התושבים חייבים להחליף את תעודות הזהות שלהם בתוך שבועיים מאתמול. סעיף קטן ד' בתקנה החדשה קובע כי חילופי התעודות יתבצעו עם תושבי שכם. תת־סעיף קטן 2, בסעיף קטן ד' לתקנה 643 ג' קובע כי בנוסף להחלפת תעודות הזהות, נדרשים תושבי עזה להחליף גם את מקומות הנגודים עם תושבי שכם (טרנספר פנימי). (המשך בספר התקנות, עמוד 346, פיסקה ד' ואילך).

רבין: זה לא כיבוש וזה לא דיכוי – זה כיבוי

שרה בטחון יצחק רבין הופיע אמש בפני כבאים מתחנת חולון וגילה להם כי המצב הרבה יותר מורכב מכפי שהם מסוגלים להעלות בדעתם. עם זאת, הטעים רבין כי להערכתו האינתיפאדה בעצם הסתיימה, ועתה היא מתחילה שוב – מצב חדש שנוצר רך להתרגל אליו ולפתור אותו בדרך האנליטית ביותר. בסיום דבריו אמר רבין כי זה לא כיבוש ולא דיכוי – זה כיבוי. ממש בסיום דבריו הוא התעורר, והודה כי זה לא כיבוש ולא דיכוי – זה דיבוש. לאחר שהוא כבר ממש סיים – הוא המליץ לפני הכבאים להתאמן בכיבוי פלמ"ח לצמיגים.

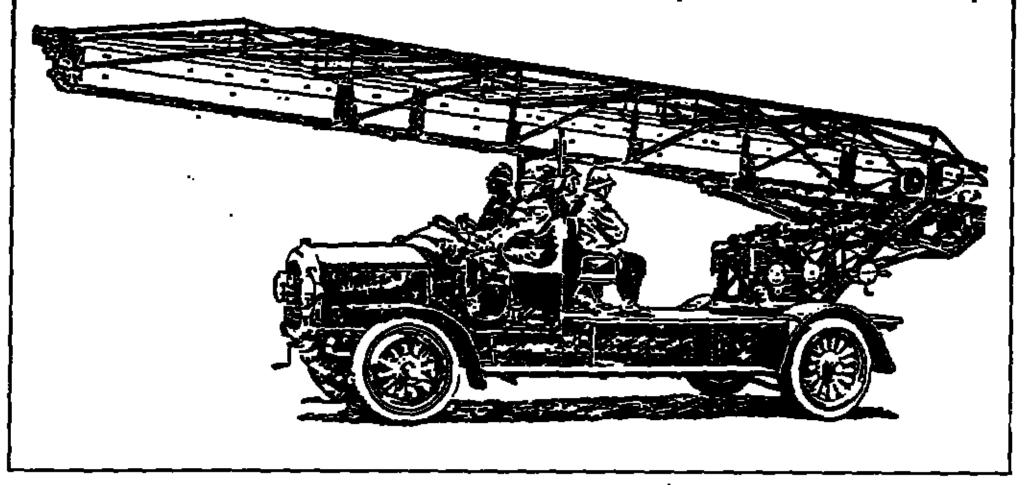

ערבים מיריחו רגמו באבנים את הנמר של עין־גדי

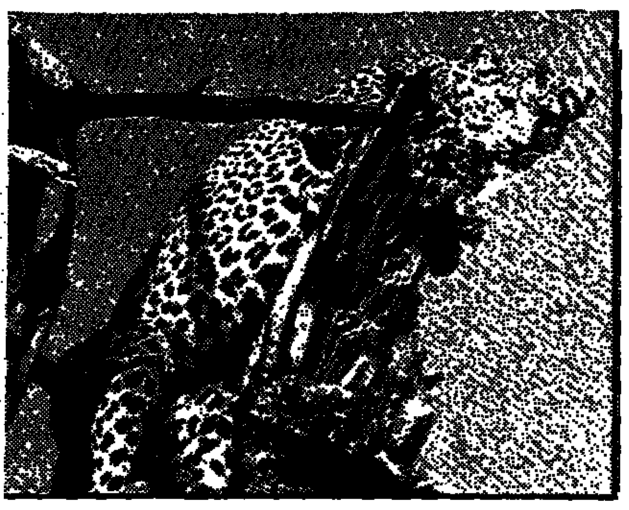

הנמר של עין־גדי שכמעט חלה באיידס אחרי שנשך את המתנדבת, ממשיך להסתבך. אתמול, בשעה שעצר כדי לתדלק ביריחו, הקיפו אותו לפתע מאות תושבים וקראו לעברו סיסמאות גאצה כגון: "נמרים לאפריקה" ו"היהפך כושי עורו ונמר חברבורותיו?"
הנמר עצר לצד הדרך יצא מעורו והודיע כי במחאה על המצב הוא מתפטר מהחברה להגנת הטבע. לאחר מכן הוא שב לעורו, הכניס לראשון ונעלם במעלה ואדי קלט.

שנת הלימודים בשטחים לא תיפאתח – טאח – טאח!

החלה ההרשמה
לאנצאר 7
אוהלים מרווחים עם כל הנוחיות בחוץ

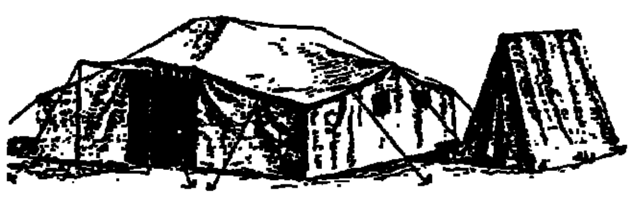

בתנאי פנסיון מלא

לדגל האינתיפאדה
למכירה
במבצע מיוחד
אלבומי ניצחון ממלחמת ששת הימים

לפתיחת שנת הלימודים
החדשה בגדה
דרושות
מורות חיילות
חסונות, דוברות ערבית
ובעלות ביטחון עצמי

שירות חדש של
החברה לסידורים בעיר
לילדים העצלנים שלא מילאו
את החוברות לחופש הגדול:

אל תדאגו!

תמורת 50 ש"ח
מהארנק של אמא
(או של אבא, או של זרים מהרחוב)
אנחנו נמלא עבורכם
את החוברות

■ תמורת 50 ש"ח נוספים – אנו מוכנים גם לחסוף את המכות מההורים, במקומכם.
■ תמורת 50 אלף ש"ח נוספים – אנחנו מוכנים לפתור עבורכם גם את הבעיה של ההורים.

זה הזמן
לחופשה מטריפה
בגוש חשיש

בואו לתפוס
ראש בכיף
שתי אצבעות מעזה

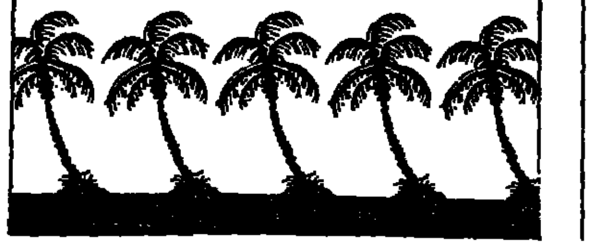

בס"ד

צריך אמונה במדינה.

היום כשהבעיות החשובות ביותר עומדות בפנינו, יותר מתמיד צריך אמונה.
אמונה באלוקי ישראל ובתורתו.
אמונה בייחודו ובעוצמתו של העם היהודי.
אמונה בכוחה של מדינת ישראל להתמודד בהצלחה עם כל בעיותיה.

אין ספק שנושא ארץ־ישראל וביטחון המדינה הם העניינים הבוערים ביותר, ויש לטפל בהם עכשיו ומייד, בעוז־רוח ובאמונה.
האדם הדתי, המחזיק בהשקפת עולם לאומית ושואף לקיים במדינת ישראל חברה יהודית, מבין שבעיותיה של ישראל שזורות זו בזו – האינתיפאדה, הקפאת ההתיישבות, תופעת הסמים, המשבר בבתי־החולים, ההתנכלות לחינוך הדתי, התגברות הירידה, התמוטטות של מושבים ומפעלים... מאבק בכל החזיתות.
אפשר לנצח במאבק זה, אבל בלי אמונה זה לא ילך.

יהדות וציונות. אמונה ומדינה.
התנועה הדתית־לאומית מציגה תשובה שלמה של יהדות וציונות, של אמונה ומדינה.
יש לתנועה קבלות על עשייה: מערכת החינוך הדתי, חינוך ליהדות בבתי־ספר חילוניים, בני עקיבא, המושב הדתי, הקיבוץ הדתי, הסתדרות הפועל המזרחי על כל מפעליה, תנועת "אמונה", ישיבות ההסדר, מפעל השירות הלאומי לבנות, הנח"ל הדתי, אוניברסיטת בר־אילן, ההתיישבות ביש"ע, אליצור, נוער דתי עובד, חוקי השבת והכשרות, שמירת ההלכה בצה"ל, חוק הנישואים היהודיים, בתי אבות "תפארת בנים", השיפוט הרבני, הרבנות הראשית כמוסד הילכתי עליון, גשר בין חלקי העם, התמודדות עם בעיות הילכתיות הקשורות לחיים במדינה מודרנית...
אלו הם המעשים והערכים עליהם גדלת. זוהי הבאר ממנה שתית.
עכשיו שותים ממנה גם בני הדור הצעיר וגם ילדיך. בלי קשר לפוליטיקה, אתה שייך לתנועה הזאת.

מפד"ל חדשה.
את התנועה הדתית־לאומית תייצג בכנסת ה־12 רשימה חדשה. התחדשות המפד"ל התרחשה בתהליך דמוקרטי חסר תקדים בישראל, בהשתתפות 153,000(!) איש ואשה.
מפד"ל החדשה, היא מפלגה חזקה ומלוכדת, עם מסרים מגובשים חד־משמעיים בנושאי ארץ־ישראל, ההתנחלויות, תורה ומדינה, חינוך יהודי, חברה וכלכלה.

עכשיו כולנו חייבים להתאחד באמונה ולתמוך בתנועה הדתית־לאומית.
נבחרי המפד"ל לכנסת ה־12, ישתלבו בהנהגת העם והמדינה, בכל תחומי החיים, כנציגי הציבור הדתי־לאומי בכנסת ובממשלה. והם יעשו זאת באמונה.

מפד"ל

התנועה הדתית־לאומית

עולם יהודי

גרמניה המערבית: "אין די הוכחות" נגד הפושע הנאצי

מאת שאול ברקחים
שליח "מעריב" באירופה

אנטון מאלוט, הפושע הנאצי שגירשו האיטלקים לגרמניה, רצח יהודים רבים במחנה טרזיינשטאדט. שמעון ויזנטאל, ציד הנאצים, אינו מבין כיצד זה התובע הכללי בדורטמונד אינו מוצא די הוכחות להעמידו לדין, אף שכל חומר החקירה נגד האיש מצוי על שולחנו זה שנים.

מאלוט נולד באוסטריה ב־1912. אחרי 8 שנות לימוד, עבד כשוליית קצבים. ב־1940 התנדב לשורות משטרת הבטחון באינסברוק. עד מהרה הוכיח את עצמו ונשלח לצ'כוסלובקיה. את חמש השנים הבאות בילה בטרזיינשטאט.

על מעלליו במחנה העידו ניצולים רבים במשפטים בפראג ובבראק. הם סיפרו בין היתר כי "טוני היפה" היה סדיסט שאהב את הטיפה המרה; שלעתים רצח אסירים במו ידיו; ושהתנדב בשמחה לכיתות יורים.

אחרי המלחמה נידון מאלוט למוות שלא בפניו בבית המשפט צ'כי. בבראק הוצאה נגדו פקודת מעצר בעקבות עדויותיהם של ניצולים. גם בדורטמונד נפתחה נגדו חקירה, אך זו הופסקה בטענה שאין יודעים את מקום הימצאו.

"שקר, כולם ידעו", אומר ויזנטאל. "במשך שנים חוזרתי והודעתי למשטרת איטליה כי הרוצח שוהה אצל אשתו בעיר האיטלקית מראנו (בחבל אלטו אדיג'ה, או דרום־טירול, בפי האוסטרים ותושבי החבל, שרובם דוברי גרמנית). אבל האיטלקים לא גילו עניין. לפרקים שלחו שוטרים לבית אשתו ושאלו: האם מר מאלוט בביתו? כשנאמר להם כי אינו – הלכו לדרכם.

"רק במקרה מצאו אותו. אז העיפו מבט בדרכונו הגרמני (שאותו האריכה הקונסוליה הגרמנית במילאנו) וגירשוהו לגרמניה. ועתה עוד טוען התובע של דורטמונד, כי אין לו די חומר לפתוח בחקירה מחודשת נגד הרוצח".

גם שמירות צ'כוסלובקיה בגנן התעוררה לפעולה. בהודעה לעיתונות מטעמה נאמר כי פראג העבירה לשלטונות הגרמניים את כל חומר ההוכחות נגד הפושע. אך התובע בדורטמונד, קלאוס שאכט, אמר שחומר הראיות אינו מספיק. חלקו מבוסס על עדות שמיעה בלבד.

מאלוט עצמו מאושפז בבית חולים מאז הגיעו לגרמניה. הרופאים איבחנו אצלו תשישות. הוא מבקש שיחזירוהו לאיטליה. אם לא יוגש נגדו כתב אישום, הוא עוד יממש את משאלתו זו.

קנדה: מערערים על זיכויו של המורה האנטישמי

מאת אבי אלנצויג
שליח "מעריב" בקנדה

לאחר חודשים של היסוסים, החליטה ממשלת חבל אלברטה בקנדה לפנות לבית המשפט הפדראלי לערעורים נגד זיכויו של המורה האנטישמי ג'יימס קיגסטרה.

על־פי החוקה הקנדית, רשאי התובע המחוזי של החבל, שהוא מעין שר משפטים מחוזי, לערער לפני הרשות החוקתית העליונה, בית־המשפט העליון של קנדה באוטאווה.

נגד הזיכוי יצאו ארגונים יהודיים ועיתונים חשובים בקנדה. עמדתה של ממשלת אלברטה הושפעה גם מהחלטה של בית־המשפט העליון בחבל אונטריו, לדחות ערעור דומה של שני עורכים של בטאון אנטישמי.

השניים, ששאבו עידוד מזיכויו של קיגסטרה, עתרו לבית־המשפט כדי שיזכה אותם מאשמת הפצת חומר מעוי, לאחר שהורשעו בערכאה נמוכה יותר. אולם שלא כעמיתיהם באלברטה, דחו שופטי אונטריו את הערעור.

קיגסטרה, לשעבר מורה בתיכון וראש עיריית אקוויל, עיירת חוואים באלברטה, חיבר סידרה של פירסומים אנטישמיים ארסיים. בין השאר, הכחיש את קיומה של השואה והאשים את "היהדות הבינלאומית" במזימה למוטט את כלכלת מדינות המערב העשירות.

עד הואשם, כי הטיף למעונות בבית־הספר התיכון שבו לימד. על כך הורשע בבית־משפט מחוזי, נשלל ממנו רשיון ההוראה והוא נקנס בסכום סמלי.

בערעורו לבית־המשפט העליון של חבל אלברטה טען קיגסטרה, כי הרשעתו מהווה פגיעה בזכויות האזרח, משום שנשללה ממנו הזכות להביע דעתו באופן חופשי. למרבה הפלא, קיבל בית־המשפט באלברטה את טיעונו.

"לא נשאלתי אם אני יהודי"

קארולי גרוס: "במובן מסויים, זה גם לא היה נכון"

מאת נפתלי קראוס

ראש ממשלת הונגריה, קארולי גרוס, שביקר החודש בקנדה, נשאל על־ידי העיתונאי היהודי גבריאל ארם, עורך ומו"ל של כתב־עת יהודי "לייף־סטייל": האם נכון שאחרי כניסתך לתפקידך הכרזת "אמנם שמי גרוס, אבל אינני יהודי"?

גרוס נבוך לרגע קל, אך מיד התאושש והשיב: "לא נשאלתי שאלה כזו וממילא לא השבתי תשובה כזו. לא היה מקום לשאול אותי שאלה כזו".

לאחר שהייה קצרה, שבה תורגמו דבריו לאנגלית, הוסיף: "ובמובן מסויים זה גם לא היה נכון".

באסיפה אחרונה זו היו שראו רמז לשמועות שנפוצו, כאילו אמר גרוס לישראלי שביקר אצלו, כי "לפי החוקים שלכם אני נחשב יהודי, כי אמי היתה יהודיה ואבי שוואבי" (גרמני).

במהלך מסיבת העיתונאים התפרצה לחדר יהודיה, שהציגה את עצמה כבתו של הד"ר יוזף סילאג'י, קומוניסט ותיק, משרידיו הבכירים של אימרה נאג', שהוצא להורג יחד עמו בשנת 1958, שנתיים לאחר דיכוי המרד ההונגרי על־ידי הרוסים.

היא ביקשה מגרוס רשות להוציא את עצמות אביה (הקבורות יחד עם שאר המומתים בקבר חסר סימון), כדי שתוכל לקבור אותן בקנדה. גרוס השיב כי אין כל מניעה להוציא את העצמות.

סילאג'י לא היה יהודי, אך אשתו הראשונה, שהפונה היא בתה – היתה יהודיה.

עוד אמר גרוס בתשובה על שאלה כי היחסים עם ישראל הולכים ומשתפרים. "הזמנו את פרס ואף נתנו לכך פומבי. היו לנו חילופי השקפות מועילים מאוד והנחנו את היסודות להמשך שיתוף הפעולה". הוא אף רמז כי בקרוב "אין זה מן הנמנע" שהיחסים יורחבו.

גרוס התקבל בקנדה ובארה"ב בחמימות על־ידי הצמרת הכלכלית היהודית. אדגר ברונפמן, שעמו נפגש לשיחה ממושכת (למחרת הופיעה תמונתם המשותפת בכל עתוני הונגריה), "סידר לו" כמה הזמנות ותרתמו חזים להקמת מפעלים כלכליים הונגרים־אמריקניים.

"עזרנו להונגרים", אמר לי ישראל זינגר, מנכ"ל הקונגרס היהודי העולמי, בתשובה על שאלה, כי "אנחנו יודעים שאם אין קמח אין תורה. אנחנו רוצים שיתייחסו טוב אל יהודי הונגריה ויאפשרו להם לחיות חיים יהודיים ואנחנו משלמים בגה שיכולים".

אפריקה: נשים פוחדות ממניעת הריון

מאת מייקל הילציק
סופר "לוס אנג'לס טיימס" בניירובי
מיוחד ל"מעריב"

בפעם הראשונה שבה ביצע ד"ר ג'וזף קאניי את הניתוח – האחיות נמלטו על נפשן. "חשבתי שהן יוצאות להפסקת תה", הוא נזכר 13 שנה לאחר מכן, "אבל הן מעולם לא חזרו".

מהתפוצצות האוכלוסים באפריקה סובלות בעיקר הנשים. לא זה בלבד שאשה יולדת 8־10 ילדים, לעתים קרובות עליה לטפל בהם לבדה

שיטת הניתוח הבלתי־מוכרת של קאניי היא שהבריחה את האחיות: זו היתה הפעם הראשונה שראו ניתוח בטן המבוצע בהרדמה מקומית בלבד.

"היתה להן התנגדות לביצוע ניתוח בזמן שהחולה אינו בהרדמה מלאה", אומר קאניי.

לאחר שנעלם הצוות שלו, לא היתה לקאניי ברירה אלא לבטל את שלושת הניתוחים האחרים שתיכנן לאותו יום. מרוב תיסכול ומבוכה, הוא לא הצליח להירדם באותו הלילה.

זו היתה ההתחלה הבלתי־מרשימה של המלאכה החלוצית בתחום מניעת ההריון, או "תכנון המשפחה" – המונח המקובל באפריקה.

האשה שעל שולחן הניתוחים היתה החולה הקנייתית הראשונה שעברה ניתוח הקרוי מיני־לפארוטומיה – שיטה פשוטה ונוחה לביצוע קשירת חצוצרות, או עיקור כירורגי.

לאחר שנים של חיפוש אחר דרך פשוטה לספק ללקוחותיו הכפריות את מה שחיפשו – אמצעי־מניעה קבוע – למד ד"ר קאניי את השיטה בחו"ל והביא אותה למרפאה הזעירה שלו בניירובי, השוכנת בצל הר קניה וב־ההוד.

באמצעות חיתוך שאורכו 7.5 ס"מ, בניתוח שנמשך שעה (עכשיו הוא מתבצע בעשר דקות בלבד), ניתן לד"ר קאניי לעקר אשה ולשחררה מן המרפאה עוד באותו יום.

תוך שנה מאז הניתוח הנחשוני ההוא, בעזרת צוות חדש של אחיות, החל קאניי לבצע מאות ניתוחים כאלה מדי שנה בשנה. מאז אותו יום מתסכל ב־1975, הוא ביצע 3,500 ניתוחי עיקור.

בקניה, חלוצת הניתוחים האלה באפריקה, מבצעים 300 הרופאים והאחיות שעברו את הדרכתו 9,000 ניתוחים בשנה.

נטל התפוצצות האוכלוסים באפריקה מעיק בעיקר על הנשים. האשה האפריקנית, שבמקרים רבים יולדת שמונה עד עשרה ילדים, נאלצת לעתים קרובות לפרנס אותם בכוחות עצמה. אין ספק כי לנשים יש תמריץ גדול יותר להשתמש באמצעים למניעת הריון – והן גם הסובלות העיקריות מאי־הנעימויות השונות הכרוכות באמצעים אלה.

לפיכך, בעיני רבבות נשים, ואולי בעיני היבשת כולה, היה ניתוח קשירת החצוצרות מתת שמים.

בנושא גידול האוכלוסיה, כמו בנושאים רבים אחרים, אפריקה תמיד יוצאת־דופן משאר יבשות תבל. במאה ה־19, למשל, היא היתה היבשת היחידה, להוציא את אנטרקטיקה, שרשמה ירידה במספר האוכלוסין.

ד"ר קאניי הביא את שיטת קשירת החצוצרות לקניה. כשביצע את הניתוח הראשון, ברחו האחיות ולא חזרו

לאחר מכן הגיעו המתיישבים האירופים עם רעיונות משלהם על טיפול רפואי. שיעורי תמותת התינוקות באפריקה ירדו – ותוחלת החיים עלתה.

מאז 1950, הורידו החינוך והרפואה המודרנית את שיעור תמותת התינוקות בקניה מ־163 מקרי מוות על כל אלף לידות ל־70 מקרים בלבד. תוחלת החיים גדלה מ־39 ל־53 שנה.

הדעת נותנת, שאם שיעורי־תמותה גבוהים משמשים תמריץ לפוריות רבה יותר, כי אז היה קצב הילודה באפריקה צריך לקטון. אך בקניה, למשל, קצב הילודה – המספר הממוצע של ולדות לכל אשה – פחת אך בקושי: בשנת 1950 הוא היה 8.2, ואילו היום הוא עומד על 8.12.

יתכן כי אחת הסיבות לכך היא שהירידה בשיעור תמותת התינוקות אינה כה מורגשת באזורים הכפריים.

אם וילדיה בכפר באוגנדה: המזון הולך ופוחת, מספר הילדים הולך וגדל

"אף ששיעור התמותה פחות, יש אותו מספר של תינוקות מתים כמו בעבר, משום שיש כל כך הרבה תינוקות", אומר ד"ר אריק קריסטל, ראש התכנית לתיכנון המשפחה הפועלת בקניה, במימון גופים פרטיים. "בקניה עדיין יש 70,000 לוויות של ילדים מדי שנה בשנה, כך שאנו עדיין מתקשים לשכנע את האנשים".

אף שבקניה נרשם שיעור הגידול הטבעי הגבוה ביותר בעולם, הבעיה הדאת שכיחה גם בהרבה מדינות אחרות באפריקה. לפיכך, באופן בלתי נמנע, הזולה היבשת השחורה להתקשות במילוי צרכי הקיום של אוכלוסיה.

"אם אשה כפרית המשתמשת באמצעי מניעה לוקה במחלה כלשהי, מאשימים את אמצעי המניעה"

ב־1950 היה מספר אוכלוסי האזור כחמישית ממספר אוכלוסי המדינות המפותחות; ב־1985 הצטמצם הפער לכשליש. נתוני האו"ם צופים כי בשנת 2025, גם אם יירד קצב גידול האוכלוסים באפריקה ל־0.72 אחוז בשנה לעומת 1.84 היום, יהיו ביבשת השחורה 1.1 מיליארד נפש – מספר השווה לכל אוכלוסי העולם המפותח.

כבר היום משפיע גידול האוכלוסים על כל הקטיגוריות הכלכליות באפריקה. ברואנדה, מדינה זעירה במרכז אפריקה, שבה צפיפות־האוכלוסים היא הרבה ביותר ביבשת, צימצם גידול האוכלוסים את היקף העדרים המשפחתיים עד כדי כך, שתשלום המוהר המקובל – פרה אחת – נהפך לבשימה כמעט בלתי אפשרית.

גם המצב האקולוגי הרגיש באפריקה סובל מגידול האוכלוסיה.

בניז'ר, שם עתיד קצב הגידול להכפיל את מספר האוכלוסים ל־13.6 מיליון תוך 23 שנה, תולה הסוכנות האמריקנית לפיתוח בינלאומי את שחיקת היערות ואת התפשטות המדבריות בהתפוצצות האוכלוסים, הואיל והתושבים גודעים עצים לשם חומר בערה.

גם אם תצמצם היום אפריקה באופן דרסטי את קצב גידול האוכלוסיה שלה, עתידה של היבשת כבר נחרץ למשך עשרות שנים. מחצית אוכלוסיית אפריקה היא מתחת לגיל 15; בארצות רבות, אוכלוסיה צעירה כזאת היתה מבטיחה גידול תעשייתי וחיוניות כלכלית. אך באפריקה, הדבר רק מנבא גידול עצום של האוכלוסיה ועול כבד על המשאבים הדלים.

הממשלות באפריקה מתחילות להכיר בבעיה ולהעלות אותה אל ראש מעייניהן. אפילו מדינות מוסלמיות אחדות, שמאז ומתמיד התנגדו למניעת הריון, החלו להנהיג תכניות רשמיות לתכנון המשפחה. אך הכל מתערער, נוכח המכשולים הלוגיסטיים, החינוכיים והתרבותיים.

בקניה, שם תכנון המשפחה הוא מדיניות ארצית, הזוכה לתמיכת כל שר הממשלה, הראה סקר משנת 1980, כי רק 29 אחוז מהנשים השתמשו אי־פעם בשיטה כלשהי למניעת הריון – בכלל זה 18 אחוז שהשתמשו בשיטות מסורתיות, כגון "ימים בטוחים", התנזרות והנקה ממושכת.

במדינות אחרות, המצב הרבה יותר גרוע: ששה עד עשרה אחוזים מהנשים בניז'ר משתמשות באמצעים מודרניים; בבורקינה פאסו רק ארבעה עד ששה אחוזים מהנשים; ובניגריה – רק שלושה אחוזים.

תכנון המשפחה הוא נושא מאוד טעון רגשות באפריקה. תכניות כלל־ארציות נפלו, לאחר שנתקלו ברגישויות בלתי־צפויות של שבטים שונים. בחברות הנגבלות בבערות, אבן נגף כמו אי־הבנה עלולה להיות הרת־אסון.

למשל, המקבילה המכרית של ניתוח העיקור, ואסקטומיה, כמעט שאינה קיימת באפריקה. גברים ונשים גם יחד מזהים זאת עם סירוס ותושישים פן יגרום הניתוח לאין־אונות של הגבר.

"השמועות והדעות הקדומות רווחות אפילו בארצות הברית", אומר אחד המומחים לתכנון המשפחה. "באפריקה, הן נפוצות כמו אש בשדה קוצים. אם אשה באחד הכפרים, המשתמשת באמצעי מניעה, לוקה במחלה כלשהי – הכל מתחילים לתלות את המחלה באמצעי המניעה, גם אם אין כל קשר".

ד"ר קאניי עצמו זוכר שעות של שיחות עם המטופלות שלו, כדי לשרש את הדעות הקדומות. נשים מסויימות האמינו, שאם תכנסנה להריון למרות השימוש בהתקן התוך־רחמי – "ההתקן ייצא דרך לבו של התינוק, או שהתינוק ייצא כשהוא אוחז את ההתקן בידו". אחרות חששו שאמצעי המניעה יכריתו את התשוקה המינית שלהן, או יגרמו מומי לידה.

אך בעוד הפקידים מתאמצים לזכות בהכרה של שיטותיהם המודרניות, גם היעילות של השיטות המסורתיות הולכת ופוחתת. הנשים האפריקניות נוהגות, למשל, להשתמש בשיטת ההנקה: להיניק במשך שנתיים או יותר, כדי לא להרות. ההנקה מפחיתה את פוריותה של האשה, ובשבטים אפריקניים רבים אסור גם לבוא במגע מיני עם אשה המיניקה – כך שהסיכויים להרות פוחתים ממילא.

בחברות מסורתיות רבות, אסור גם לאשה להמשיך בהבאת ילדים לאחר שבתה הבכורה נכנסת להריון – הגבלה חברתית נוספת על הפוריות.

אך לדברי המומחים, ככל שאפריקה נעשית עירונית יותר, המגבלות המסורתיות הולכות ונעלמות.

"בערים יש פחות איסורים", אומר אחד הפקידים בניירובי. "למשל, הנקה שוב אינה האמצעי היחיד להזנת התינוק. נוסף על כך, נשים מוסיפות ללדת גם אחרי גיל ארבעים".

נשים מאמינות שהתקן תוך־רחמי ייצא דרך לבו של התינוק, או שהתינוק ייוולד כשהוא מחזיק את ההתקן בידו

הרבה נשים אפריקניות בוגרות כבר השתוקקו מזמן לאמצעי קבע למניעת הריון, במקום להשתמש בשיטות הזמניות במשך תקופה ממושכת של בעשרים שנה – מאז לידת הילד הרצוי האחרון ועד לגיל הבלות.

"הן היו שואלות אותי מדוע אי אפשר למצוא משהו שיוציא אותן מהעסק הזה", אומר ד"ר קאניי, "זה נהפך אתגר בשבילי".

היתה שיטה – ניתוק החצוצרות, כדי לחסום את תנועת הביציות אל הרחם. אך־בעבר היתה שיטה זו בעיה עצומה לרופאים ולמטופלות כאחד. ההתערבות הרגילה הצריכה אישפוז של יותר משבוע, שהייה ממושכת על שולחן הניתוחים והרדמה כללית – נושא המפחיד נשים אפריקניות רבות.

האישפוז הממושך היה כרוך בביזבוז זמן יקר. נוסף על כך, השהייה הארוכה מחוץ לבית והצלקת הגדולה לא איפשרו לאשה לשמור על הניתוח בסוד מפני הלשונות הרעות.

אך תודות לד"ר קאניי יכולה עתה האשה שעייפה מלידות לחזור לביתה עוד באותו יום, עם צלקת קטנה – ותרומה צנועה למלחמה בהתפוצצות האוכלוסים.

מסעדת המוזיאון בזמן הנכון
מסעדת המוזיאון · מוזיאון ארץ ישראל, האוניברסיטה 2 ת"א
בלב מוזיאון ארץ ישראל
המסעדה תהיה סגורה
ביום שני 29.8.88
בין השעות 18.00–22.00
אתכם הסליחה
רח' האוניברסיטה 2, תל־אביב
טלפון: 03-5414135-6
מסעדת המוזיאון במקום הנכון

צ'כיה: 20 שנות מחאה של איש אחד

מאת מייקל דובס
סופר "וושינגטון פוסט" בצ'כוסלובקיה
מיוחד ל"מעריב"

לפני עשרים שנה, כאשר פרצו הטנקים הסובייטיים לצ'כוסלובקיה, מיהר ואצלאב האוול אל תחנת הרדיו הקרובה ביותר, כדי לגנות את הפלישה לארצו. הרחובות היו מלאים אלפי צ'כים צעירים, אשר קראו קריאות בוז לעבר הפולשים והכריזו על דבקותם ברעיונות "האביב של פראג".

את מחזותיו של ואצלאב האוול מציגים בלונדון, בפאריס ובניו־יורק. לא בפראג

ואצלאב האוול: "חורבן רוחני וכלכלי"

עשרים שנה לאחר מכן, החברה הצ'כית עברה "נירמול", אם להשתמש בביטוי האורוולאיני השגור בפי המנהיגים הנוכחיים במדינה. המפלגה הקומוניסטית כבר טיהרה עצמה מזמן מן המצדדים ברפורמות. אך המחזאי החשוב ביותר של צ'כוסלובקיה עדיין משמיע מחאות כמעט־יומיות נגד הפולשים ונגד האנשים שהוא רואה בהם גיס חמישי.

בסוף השבוע שעבר, בעוד במדינה מציינים את יום־השנה העשרים לפלישה הסובייטית, ניצלו האוול ועמיתיו מתנועת "אמנה 77" לזכויות האדם את ההזדמנות, כדי לגנות שוב את "המבצע הצבאי החשוב ביותר מאז מלחמת העולם השניה". לדבריהם, הפלישה גרמה "אסון לאומי ממשי: חורבן מוסרי, רוחני, חברתי, פוליטי, כלכלי, תרבותי ואקולוגי" של צ'כוסלובקיה.

ואצלאב האוול הוא תופעה מוזרה לפי אמות־מידה מערביות. מחזאי המקדיש חלק גדול מזמנו לפוליטיקה, אזרח חופשי של מדינה שאינה חופשית. הוא נכלא שלוש פעמים מאז הפלישה ב־1968, והתקופות שעשה בכלא הסתכמו בחמש שנים – האחרונה בהן בין 1979 ל־1983.

את מחזותיו מבצעים בלונדון, בניו־יורק ובפאריס – אך לא בפראג. הפעם האחרונה שהזדמן למחזאי, בן 51, לראות את אחת מיצירותיו על הבמה, היתה לפני עשרים שנה.

כשפרצו הטנקים, מיהר לשדר גינוי. שלוש פעמים נכלא. אחרי 20 שנה, עדיין הוא מוחה

הדרך היחידה להבין את האוול היא על רקע המסורת האינטלקטואלית, ששורשיה בחורבן המדינה הצ'כית העצמאית, שנמשך 300 שנה. ב־1620, הוכתה האצולה הצ'כית מכה ניצחת בידי האימפריה ההבסבורגית, בקרב ההר הלבן. 27 ממנהיגי ניסיון ההתקוממות הוצאו להורג בפומבי, בכיכר העיר של פראג הישנה.

במשך שלוש המאות הבאות, עד שזכתה צ'כוסלובקיה בהכרה כמדינה עצמאית, לאחר מלחמת העולם הראשונה, היתה פראג, עיר בארוקית נפלאה, ישוב פרובינציאלי. הצ'כים לא נכללו בחיים הפוליטיים של האימפריה, והשפה הרשמית – בפראג כמו בוינה – היתה גרמנית.

התפקיד של שימור השפה הצ'כית והמודעות הלאומית הוטל על הסופרים.

"במאה ה־19, האנשים החשובים ביותר בארצנו היו הסופרים", אמר האוול בשיחה שהיתה לא מזמן בבית־הקיט שלו בהראדצ'ק. "משהו ממסורת זאת נשמר עד היום. אצלנו יש לסופר יותר תפקידים מאשר לעמיתו בחברה פתוחה. העם מפקיד בידינו את תקוותיו.

אין בדעתו להגר. בעיניו, הגירה תהיה "בריחה מן האמת, במקום מסע חיפושים אחריה"

"הסופר מחוייב למלא תפקיד פוליטי, לבטא את רצונה של החברה. זו אחריות נוספת המוטלת על הסופרים. אך יש בה גם משום סכנה. הסופר מחוייב לכתוב את האמת; הוא אינו יכול לשמש כלי בידי מישהו אחר".

בעונת הקיץ, כמו צ'כים רבים אחרים, נמלט האוול מפראג אל ביתו שבכפר. הוא משתמש בזמן הזה כדי להדביק פיגור בכתיבה. אך אפילו בכפר, בין הגבעות של צפון בוהמיה, סמוך לגבול הפולני, הפוליטיקה אינה נעלמת. אנשים מתקשרים אליו כדי שיפעל למען מטרות שונות. עתונאים מבקשים ראיונות. חברי "אמנה 77" מתאספים כדי לדון בהודעה האחרונה שלהם.

הראדצ'ק נהפך להיות מקום קשה לאיתור; מקום שבו שכנה בעבר טירה וכעת כבר אינו מופיע במפות המודרניות. אך ברגע שנמצאים בסביבה, אין שום בעיה למצוא את "פאן האוול". כל תושבי האזור – החל באיכרים וכלה בנופשים – יודעים איפה הוא גר.

מתנגד־המשטר המפורסם ביותר בצ'כוסלובקיה פותח את הדלת כשהוא לבוש בחולצת־טי, עליה מתנוססת הכתובת "אין בעיה".

לפי אמות־המידה הנהוגות בצ'כוסלובקיה, האוול חי חיי־מותרות. בית־החווה המרווח, שקנה עם אשתו, אולגה, בתחילת שנות השבעים, מלא והיטים נאים וציוד וידיאו מערבי. אך בהתחשב בעובדה שהוא מחזאי מפורסם בעולם כולו – הוא חי בצניעות.

התנגדותו למשטר החלה בתחילת שנות החמישים, כאשר נמנע ממנו ללמוד בתיכון, בגלל העבר האמיד של משפחתו. את ההשראה הספרותית קיבל ממשוררים אסורים, כגון יארוסלאב סייפרט, שב־1984 זכה בפרס נובל לספרות. ב־1956, כשהיה האוול בן עשרים, ניסה, בלי הצלחה, לכנס סופרים צעירים להכיר בסייפרט.

באמצע שנות השישים, כבר החלה האווירה הפוליטית והתרבותית בצ'כוסלובקיה להיות רגועה יותר. האוול נהפך למחזאי־הבית בתיאטרון הבלדסטראדה בפראג, כותב ומביים את המחזות הארוכים הראשונים שלו – "מסיבת הגן" (1963) ו"התזכיר" (1965).

מחזותיו של האוול מתארים מצבים שנראים מגוחכים לכאורה, אך יש להם הגיון פנימי משלהם. "התזכיר", למשל, מתאר ארגון המציג שפה "מדעית" חדשה, אשר אמורה להחליף את השפה הרגילה. השפה החדשה חסרת תועלת כאמצעי תקשורת, אך היא משמשת נשק פוליטי רב־ערך בידי הביורוקרטים, שרוצים להדיח את המנהל ה"הומאניסטי" הזקן.

השפה "המדעית" היא משל למרכסיזם – והמחזה הוא תיאור, במסווה שקוף, של מה שעבר על צ'כוסלובקיה כאשר השתלטו עליה הקומוניסטים לאחר מלחמת העולם השניה. המנהל – שאותו יצר האוול לפי דמותו של הנשיא אדוארד בנש – מקווה שיוכל "להציל את זה ואת זה" אם יימנע מ"עימות גלוי" עם סגנו הנוקשה.

"האביב של פראג" היה תקופה של חופש, שאותה רואה האוול, במבט לאחור, כ"חלום בלי־יאמן".

בעקבות תקופה זו באה תקופת "נירמול", בראשותו של גוסטאב הוסאק, יורשו של אלכסנדר דובצ'ק בתפקיד המזכיר הראשון של המפלגה הקומוניסטית הצ'כוסלובקית. האוול רואה בתקופה זו פסק־זמן בהיסטוריה הצ'כית. במאמר שכתב באחרונה אמר: "זה היה כאילו הזמן הביולוגי נמשך כתמיד, אך הזמן החברתי עמד מלכת".

תנועת "אמנה 77", שהאוול היה ממקימיה, היתה, בחלקה, ניסיון להניע מחדש את גלגלי ההיסטוריה. האמנה, שנחתמה בידי 241 איש, כאשר נולדה ב־1 בינואר 1977, מונה עתה יותר מ־1,500 חתומים. הרעיון היה לספק לחברה שופר, "להזדקף שוב, כבני אנוש, לאחר ההשפלה, המתנק, השקרים והמניפולאציות".

עתה דורש האוול שהמשטר בארצו יכה על חטא. אם לאו, "דבר לא יוכל להשתנות"

"ברגע שהיא הוקמה", כתב האוול בשנה שעברה, "שבה לחיים הזיקה ההדדית בין מערכות־יחסים שונות. גוף שהיה חשוב כמת החל לגלות לפתע סימני חיים... העתיד שוב היה כספר פתוח".

מאז עלה מיכאיל גורבצ'וב לשלטון בברית המועצות, בתחילת 1985, מיתנו שלטונות צ'כוסלובקיה את הדיכוי הפוליטי. שוחררו כמעט כל האסירים המדיניים. מדי פעם בפעם פירקו סוכני המשטרה החשאית את עמדת־המשמר הניידת שהוצבה מחוץ לבית הכפר של האוול כדי לפקח על היוצאים ועל הנכנסים.

בעיני האוול, המבחן המכריע לכוונותיה של הממשלה הוא יחס השלטונות לארועי 1968. עד כה, הוא מציין, לא נתערערה ההשקפה הרשמית כי הפלישה היתה מוצדקת – כדי להציל את צ'כוסלובקיה מפני איום "מהפכת־הנגד".

"דבר לא יוכל להשתנות בארצנו, אם לא ייפתח מחדש נושא 1968, אך ההנהגה הנוכחית מתקשה מאוד לעשות זאת. זה עלול להיות מעשה התאבדות בשבילם. הפלישה העלתה אותם לשלטון. הם רדפו את כל מצדדי הרפורמה. דיון גלוי בארועים עלול להרוס את זהותה של ההנהגה", אומר האוול.

אף על פי כן, נראה כי האוול כלל אינו שוקל הגירה. לדבריו, הצ'כים אינם בריים להיות מהגרים. כמובן, יש יוצאי־דופן בולטים: מילן קונדרה, מילוש פורמן, איוואן לנדל. אך בעיני האוול, שנחוש בדעתו "לחיות מתוך אמת", הגירה תהיה "בריחה מן האמת, במקום מסע חיפושים אחריה".

המבחן: להודות שהפלישה היתה משגה

מאת ג'קסון דיהל, סופר "וושינגטון פוסט" בוארשה
מיוחד ל"מעריב"

בעוד השפעת הרפורמות של מיכאיל גורבצ'וב מכה גלים במזרח אירופה, מתחילים להכיר בפלישה לצ'כוסלובקיה ב־1968 כמשגה ההרסני ביותר של ההנהגה הסובייטית בתקופה שלאחר המלחמה.

הפלישה פילגה את התנועה הקומוניסטית העולמית, בלמה למשך דור שלם את ההתפתחות הפנימית בגוש הסובייטי והותירה מורשת של אדיקות, המפריעה למאמץ המודרניזציה של גורבצ'וב.

בעוד המנהיג הסובייטי מתחולל רפורמות הדומות לאלה שרמסו הטנקים ב־1968, הוא מצוי בלחץ, מצד סובייטים ומזרח־אירופים, להידרש לשני נושאי מפתח, שבמידה רבה יכולים להיחשב מורשת "האביב של פראג".

השאלה הראשונה היא, האם מוכנה כעת ההנהגה הסובייטית לקבל את הצעדים החדשניים לדמוקרטיזציה פוליטית, שנכללו בתכניתו המבוטלת של אלכסנדר דובצ'ק – או שמא צעדים אלה עדיין נחשבים "קונטרה־רבולוציה".

השאלה השניה היא, האם יש עדיין למוסקווה זכות להשתמש בכוח נגד בעלת־ברית המתרחקת מתחום השפעתה – או ש"דוקטרינת ברז'נייב" מתה.

גורבצ'וב התיר למדינות מזרח אירופה חופש חסר־תקדים לקבוע מדיניות משלהן. עם זאת, הוא לא גינה את הפלישה ב־1968, וגם שום גוף סובייטי רשמי לא גינה אותה.

סוגיית "האביב של פראג" מעסיקה את הבירות המזרח־אירופיות, משום שהתשובה לשאלות אלה עשויה לחרוץ את גורל הגוש המזרחי בתקופת גורבצ'וב.

בהתקרב יום־השנה לפלישה, התעורר בפראג ויכוח סוער בשאלת היחסים בין מדיניותו של גורבצ'וב לבין זו של "האביב של פראג".

דובצ'ק, שבמשך שנים רבות שמר על פרופיל נמוך בביתו ליד בראטיסלאווה, חזר ואמר בראיונות כי תכניתו של גורבצ'וב מהווה חזרה על תכניתו שלו – ומקנה לה תוקף.

המפלגה הקומוניסטית בצ'כוסלובקיה תקפה את דובצ'ק כבעל שגעון גדלות ודבקה בעמדתה כי בניגוד לתכנית גורבצ'וב, תכניתו של דובצ'ק מנוגדת לערכי המהפכה. השוואה בין מצעו של דובצ'ק מאפריל 1968 לבין דבריו של גורבצ'וב בקונגרס המפלגה האחרון מגלה קווי־דימיון רבים, לצד כמה הבדלים מכריעים.

הבדלים אלה שימשו בעבר את מוסקווה כדי להצדיק את הפלישה. ההתבטאות המתועדת היחידה של גורבצ'וב בנושא זה, שהושמעה אשתקד בעת ביקור בפראג, תמכה בקו האורתודוכסי: "העם הצ'כי", אמר גורבצ'וב, "שקל באומץ את ארועי העבר. אתם עברתם בית־ספר קשה. אתם הסקתם מסקנות טובות".

אך פוליטיקאים מזרח־אירופים רבים סבורים שגורבצ'וב לא יוסיף לדבוק בעמדה זאת. לדבריהם, בטווח הרחוק הוא מוכרח להכיר בכך שהפלישה היתה משגה – ולטהר את תכניתו של דובצ'ק, אם לא את דובצ'ק עצמו.

לדבריהם, העובדה שזה עדיין לא קרה מרמזת על רצונו של גורבצ'וב להימנע מעימות עם ההנהגה הנוכחית, הקשוחה, של פראג – וגם על גישתו הזהירה כלפי עידוד שינויים באירופה המזרחית.

יתכן גם שהמנהיג הסובייטי עדיין לא גיבש תשובה לשאלות שהעלה "האביב של פראג". אם אכן כך הוא, לפי קצב ההתרחשויות באזור נראה כי במהרה ייאלץ גורבצ'וב לנקוט עמדה.

"רנות" המכון למוסיקה יהודית | משרד החינוך והתרבות, מינהל החינוך, האגף לתרבות תורנית, האגף לשילוב מורשת המזרח | המשרד לעניני דתות

לציבור שוחרי החזנות, התפילה והמוסיקה היהודית

"רנות" – המכון למוסיקה יהודית שמח להודיע על הוצאתם לאור של הקלטות הבאות:

א. שש קלטות באלבום מפואר המכילות את תפילת הימים הנוראים בנוסח אשכנז מערבית של ראש השנה עד תפילת נעילה, מפי החזן אשר הימנביץ. ליווי: ריימונד גולדשטיין. יוזם ועורך: עזרא ברנע. המחיר 60 ש"ח

ב. שש קלטות באלבום מפואר המכילות את תפילת הימים הנוראים בנוסח ספרדי־ירושלמי מערבית של ראש השנה עד תפילת נעילה, מפי החזן: עזרא ברנע. המחיר 60 ש"ח

ג. שלוש קלטות המכילות את תפילת הימים הנוראים בנוסח יהודי מרוקו־קזבלנקה מפי החזן: ר' יצחק רווח. המחיר 30 ש"ח

ד. מחזור שלוניקי – מפיוטי יהודי שלוניקי לימים הנוראים. המחיר 10 ש"ח

ה. "שנת רננות" – מפיוטי ראש השנה במסורת יהודי לוב. המחיר 10 ש"ח

ו. פיוטי הימים הנוראים בנוסח ספרדי־ירושלמי. המחיר 10 ש"ח

את הקלטות ניתן לרכוש ולהזמין ב"רנות" המכון למוסיקה יהודית, רח' המלך ג'ורג' 58, היכל שלמה, ת.ד. 7167 ירושלים טל. 02-248761.

למשלוח יש להוסיף 3 ש"ח.

עולם קטן

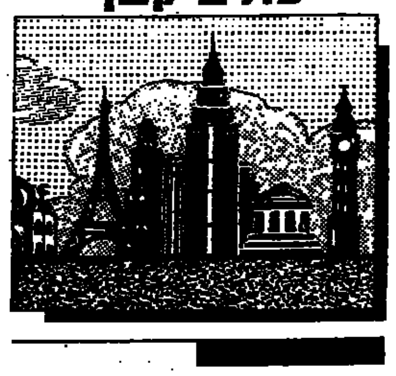

שוודיה: "גן עדן למחבלים"

מאת אסתר אדלשטן
סופרת "מעריב" בסקאנדינאוויה

בין 15 ל־20 טרוריסטים מסתננים מדי שנה בשנה לשוודיה. שרותי הביון השוודיים טוענים כי הבעיה הועלתה בממשלה, אך שזו לא מצאה פנאי לדון בה.

"לצערי הרב אנו חייבים לראות את המצב כפי שהוא ולהודות כי שוודיה נהפכה לבסיס לארגוני הטרור הבינלאומי. נראה שזה המחיר שעלינו לשלם בעבור הכמיהה להיות חברה דמוקרטית פתוחה", אמר אחד ממפקדיו הבכירים של "סאפו" – שרותי הביון השוודיים – לסוכנות הידיעות השוודית "טי.טי".

מפקד שרותי הבטחון השוודיים, קריסטר האנסן, הדגיש כי הוא בטוח שמחסן הנשק שמשטרת שוודיה גילתה באחרונה וארבעה חברי־הסער הסובייטיים שהסתנו ביער לא הרחק מנמל התעופה הלנדה, נאגו כדי לשמש למתקפת טרור בשוודיה: מתקפת טרור על מטוס בנמל התעופה או על שגרירות כלשהי.

"שרותי הביון השוודיים אינם טיפשים. ידוע לנו כי כמה ארגוני טרור בינלאומיים הפכו את שוודיה בסיס לפעילותם. ל'סאפו' ידוע כי אנשיו של אבו־נידל נכנסו לשוודיה שלא כחוק וכי מפרברי שטוקהולם עמדו בקשר עם הנהגת הארגון בטריפולי", אמר האנסן.

"מבין 22,000 הפליטים שביקשו בשנה שעברה מקלט פוליטי בשוודיה, שני פרומילים הם אנשי טרור. שוודיה, דנמרק וצרפת הן הארצות המבוקשות ביותר כיום כבר פעולה המתבא לארגוני הטרור הבינלאומי", גילה האנסן.

"שוודיה פופולארית במיוחד הודות לחברה הפתוחה שבה אנו חיים. קל להגיע לשוודיה באופן בלתי ליגלי, קל למצוא מחבוא בכפרים הנידחים. קל לחיות בשוודיה בזהות בדויה וקל לצאת את גבולות המדינה בלי פיקוח".

גם מפקד המבצעים של אבו־נידל, סמיר מוחמד קאדר, שעמד בראש מתקפת הטרור על האניה היוונית "סיטי אוף פורוס", היה בעלה של אזרחית שוודית והתגורר באחד מפרברי שטוקהולם במשך שנתיים. הוא נכנס לשוודיה בשלהי 1985 שלא כחוק, אמר האנסן.

"שרותי הבטחון השוודיים העלו לפני ממשלת שוודיה פעמים רבות את הבעיה ודרשו התייחסות תחוקתית. אולם נראה שלא קיים רצון לשנות את חוק ההגירה. התשובה שאנו מקבלים היא שהטרוריסטים הרבים השורצים בשוודיה הם המחיר שעל החברה הפתוחה שלנו לשלם".

מדריך שהופיע לפני כמחצית השנה לימד איך להסתיר פליטים בלתי חוקיים מעיני השלטונות וכיצד לעקוף את החוק. מחברי המדריך כתבו כי בשוודיה מצויים כיום בין 200 ל־400 פליטים בלתי חוקיים, רובם מן מזרח התיכון.

הפליטים מסתייעים באזרחים תמימים, או בחברי ארגון שוודי המודע לעובדה שהמשטרה אינה מסוגלת לבלום את פעילות מפאת מחסור בכוח אדם. משטרת שוודיה אינה מסוגלת לעלות על עקבות הפליטים, שמצאו מסתור במדינה, חרף צו הגירוש שהוצא נגדם.

עם הופעת המדריך הגיבה משטרת שוודיה כי היא מודעת לבעיית הפליטים הבלתי־חוקיים במדינה והביעה דאגה כי עתה, יותר מבעבר, "מסוגלים גורמי טרור להחדור ולהשתקע בשוודיה. רבים מנצלים את הכנסת האזרחים וההומניטריות השוודית כדי להפוך את שוודיה לגן עדן למחבלים", אמר מפקד משטרה בכיר לעתון השוודי "ארבטדט".

שרותי הבטחון השוודיים מסרו לסוכנות הידיעות של שוודיה כי מעקבים נעשו בשנים האחרונות אחרי אנשי "כוח 17" שהשתקעו בשוודיה וכי הקשר שלהם עם הנהגת אש"ף בטוניס מתועד ונוכח. כמה מאנשי קבוצה זו השודים שעמדו מאחורי הנחת מטעני התבלה שהתפוצצו בבית הכנסת ובמשרדי חברת התעופה האמריקנית ב־1986 בקופנהגן.

משרד החוץ השוודי אינו מוכן להגיב על חשדם של שרותי הבטחון כי שוודיה נהפכה בסיס לטרוריסטים. "אם ל'סאפו' יש חשד, הם צריכים לעדכן את הממשלה", אמר מדביר ראש הממשלה, פיר שורי, לסוכנות הידיעות השוודית.

בריטניה: "ג'יימס בונד קונה אצלנו"

מאת אן אפלבאום
סופרת "אי.פי." בלונדון

אילו היה ג'יימס בונד יוצא מן הרקע אל העולם האמיתי, הוא היה ודאי ניגש הישר אל חנות "המרגל הנגדי", ברובע מייפר האופנתי בלונדון.

יש שם תחבולות מקצועיות כגון מצלמה בדמות מצית, מצלמות וידיאו מוסוות כספרים ומעילי גשם חסיני־קליעים.

בעוד רוב חברות האבטחה מציעות מוצרים בתחום ספציפי ומפרסמות רק בכתבי־עת של הענף, קק"ס מוכרת מיגוון רחב של מוצרים ומפרסמת אותם לציבור הרחב.

באחד ממסעי הפירסום הצמידו למוניות לונדוניות שלט בלנים: "חנות המרגל הנגדי – ג'יימס בונד קונה אצלנו". הלקוחות מקבלים לעיון קטלוגים שנערים מהודרים, המתאים ב"טכנולוגיה גבוהה – לצורך סודיות רבה".

הגדג'ט מתוך ג'יימס בונד: את הציוד שלו אפשר לרכוש בחנות "המרגל הנגדי"

מבחר הקונים גדול, החל בממשלות העולם השלישי וכלה באנשי־עסקים המבקשים להגן על סודות הענף.

המנהלת, ג'ואן אר'ניל, אומרת כי כאשר נטל הסופר ג'ון גארדנר על עצמו להמשיך את מלאכת כתיבת ספרי ג'יימס בונד, לאחר מותו של איאן פלמינג, הוא בא לחנות, כדי לאסוף מידע.

"גארדנר רצה שבונד ייראה אמיתי יותר ויעשה דברים אמיתיים יותר – מספיק עם התעלולות המופרכות – לכן בא אלינו, כדי למצוא תחבולות הגיוניות", אומרת אר'ניל. היא מתגאה כי סייעה בעיצוב מכונית הסאב־טורבו שימשה באחד מסרטי בונד.

חנות המרגל הנגדי ושש חנויות כמותה בארצות הברית ובאירופה הן בבעלות "קומיוניקיישן קונטרול סיסטמס", חברת אבטחה ניו־יורקית.

החברה, בבעלות פרטית, דיווחה השנה על עסקים בהיקף 30 מיליון דולר. החברה מעסיקה 350 מהנדסים וטכנאי מחשב, כדי לעמוד בקצב החידושים הטכנולוגיים.

"הביקוש למוצרים שלנו הגדיל את העסקים", אומרת אר'ניל. לדבריה, טרור וריגול תעשייתי מספקים את הביקוש.

לחנות, הנמצאת ברחוב דרום אודלי, יש חלונות־ראווה גדולים, שדרכם ניתן לראות בבהירות את המדפים עמוסי ה"צעצועים" למבוגרים.

החנות מוכרת גם חבילות־אבטחה לקרונות.

מכונית מרצדס־בנץ חסינת־אש עולה 100,000 דולר. מערכת מוסתרת של מצלמת וידיאו נמכרת ב־6,000 דולר לפחות. מבשירים המגלים ציתות לטלפון ומבשירי אזעקה רגישים נמכרים ב־500 עד 5,000 דולר. המחיר המקסימלי הוא של מבשיר המסוגל לאתר מיתקן ציתות בדייקנות של 15 ס"מ, לאורך קו טלפון שאורכו 15 ק"מ.

קנת לאק, עוזר למנהל שירותי האבטחה של לשכת המסחר הבינלאומית, אמר כי חנות צרכי הריגול עלולה על שוק הולך וגדל במהירות: אבטחת המידע.

"בעולם שבו אפשר להרוויח כסף רב ממידע – למשל, מתי חברה עומדת לבצע מיזוג, או שיטות הייצור של מוצר מסוים – חישוב איזה מאמצים מוכנים המתחרים להשקיע כדי להשיג מידע כזה, או להגן עליו", מוסיף לאק.

דעות

שלום רוזנפלד
טעם אישי

שם המשחק

אדמים בסורפים בארץ נטעת ורדפים אלה את אלה: באחד הקטעים בכביש חוצה־שומרון עקרו כוחות הבטחון שורות עצים בצידי הדרך, בעקבות יידוי אבנים על מכוניות יהודיות על־ידי פורעי ה"אינתיפאדה".

במיבצע משותף של הקק"ל, גלי צה"ל ו"ידיעות אחרונות" – עץ תחת עץ – נאספו השבוע מיליון וחצי שקלים לנטיעת 250 אלף עצים חדשים במקום אלה שנשרפו בידי אותן ידיים, שמיידות בנו את האבנים.

שם המשחק: "עץ או פלשתין".

סרן הארץ

"... כמובן שאי־אפשר לנצח את הפלשתינים באמצעים צבאיים בלבד. אך המרחב להתקדמות מדינית הוא עתה כה מצומצם, שחייבים לשים את הדגש על צעדים קשוחים יותר נגד הטרוריסטים. ראשית, אסור שייעשה דבר כלשהו שיעודד את הפלשתינים לחשוב, כי האלימות תביא להיתרים פוליטיים. אסור בשום אופן להכנע לטרוריזם מהפכני שמסתתר מאחורי מסווה של לאומנות מזוייפת. גם התקשורת יכולה למלא תפקיד בכך. נסיונם של הפלשתינים להצדיק את מעשי־הרצח אין להם מקום בוויכוח ציבורי".

עשיתי כאן תרגיל קטן. בכל מקום שכתוב "פלשתינים" צריך לקרוא "הצבא הרפובליקני האירי" והציטטה היא ממאמר ראשי חריף של "סאנדיי טיימס" מ־21 באוגוסט (השבוע שבו נרצחו שמונה חיילים בריטיים בידי האירים). העיתון מודיע, שמכאן ואילך לא יפרסם עוד הודעות של האירים או תומכיהם שמנסים להסביר את מניעיהם למעשי־הרצח.

"סאנדיי טיימס", כמוהו כגורמים פוליטיים רבים באנגליה, מצדד בהנהגת מעצרים מינהליים ("סלקטיוויים"), כשהוא מתלונן על כך, שיותר מדי פעמים בעבר שמענו מגורמים רשמיים שכאילו הטרוריסטים כבר "מונחים על הקרשים" ושכוחות הבטחון ידם על העליונה, עד שבא מעשה־טרור חדש ומתברר שלטענה זו אין שחר.

מזכיר לכם משהו?

פרידה ללא נשיקות

פרקי־זכרונות מרתקים על קיצו של "האביב של פראג" ועל קיצו הפוליטי של דובצ'ק פירסם – במלאת 20 שנה לפלישת חצי מיליון החיילים ו־5000 הטאנקים והמשוריינים הסובייטיים לצ'כוסלובקיה – בוהומיל סימון. סימון היה שר־המדינה בפראג וחבר נשיאות־המפלגה ואת הדברים, שחלקם הגדול לא היה ידוע עד כה, פירסם עתה בבטאון המפלגה הקומוניסטית האיטלקית "אוניטה".

שני נגדים של חיל־הים הסובייטי הספיקו כדי לעצור בלילה של ה־21 באוגוסט את דובצ'ק וחבר־האנים ואת כל ההנהגה. רק למחרת היום הטריח את עצמו קולונל סובייטי להסיעם במשוריין, אחר שבישר להם שכבר הוקמה ממשלה חדשה והם, העצורים, יועמדו כולם לפנות ערב בפני "טריבונאל מהפכני".

אחר שהוחזקו ארבע שעות בשדה־התעופה בפראג הוטסו לבסוף לברית־המועצות. הם לא ידעו שנשיא המדינה, הגנראל הקשיש סבובודה, שהרוסים ביקשו להחתמו למשחקם, סרב להשתתף בתהלה הטראגית ולתת את ברכתו לממשלה החדשה. הוא דרש להיפגש עם ההנהגה העצורה וכך נפגשו כולם שוב ב־24 באוגוסט בקרמלין.

ברז'נייב ניסה לתקוע טריז בין חברי ההנהגה, אך לשווא. בלית־ברירה התחיל מו"מ עם כולם. ברגע מסויים נזקק דובצ'ק לשרותים. הוא חש ברע, נפל שם ונפצע בראשו. כשדם ניגר מראשו הפצוע חוזר הוא לאולם ההתייעצויות, מבקש מן החברים שימשיכו את המו"מ בלעדיו, אך הם מפצירים בו, בשם האחריות ל־14 מיליון אזרחיו, שיישאר. ברז'נייב לוחץ שיחתמו על הודעה. דובצ'ק מסרב. חבריו מציעים, שיקבל זריקה כדי שיירגע. רופאו האישי של סובודה מזריק לו תרופת־הרגעה שעשויה "להחזיקו במצב פאסיווי" לפחות ל־24 שעות. דובצ'ק נוטל את רשות הדיבור. מדבר בתקיפות ברוסית. "אומר לרוסים דברי־אמת", רושם סימון.

ברז'נייב מחוויר, מתרגז, קופץ ממקומו, משיב בטונים גבוהים, יוצא וטורק אחריו את הדלת. הנשיא סובודה רץ אחריו ומחזירו לשולחן הדיונים. החברים מפראג חותמים על ההודעה בת 15 הסעיפים.

בערב ה־26 באוגוסט נפרדים בלא "נשיקות האחים" המסורתיות.

חלק ממחוללי האביב הצ'כי הפגין השבוע שוב במרכזה של פראג ואתו אלפי בני־עמם. אולי זכרו כמה מהם את דברי המדינאי הגדול שלהם, אבי הרפובליקה תומאס מאסאריק, שמן הראוי שגם עמים אחרים יזכרו אותם: "מדינות מוסיפות להתקיים כל עוד הן שומרות אמונים לרעיונות שבכוחם ובזכותם הוקמו".

פירסום כפול

כאשר קראתי על התנצלותו הפומבית של הח"כ מרצ, דדי צוקר, על ציטוט משפט מתוך שיחה בארבע עיניים שהיתה לו עם האלוף עמרם מצנע, נזכרתי בסיפור ששמעתי פעם מפיו של פרופ' אפרים קציר.

יום אחד ביקר הנשיא חיים וייצמן באחת המעבדות במכון ברחובות (שלימים נקרא על שמו). הוא ניגש אל אחת החוקרות ושאל אותה אם היא נהנית מעבודתה. החוקרת התרגשה ביותר. "כל אימת שאני מגלה משהו תוך כדי עבודת־המחקר, אני כולי נפעמת ונרגשת", אמרה.

וייצמן, בהומור היבש שלו: "זמן הסתם את כולך נפעמת ונרגשת בשניה, כשאת מגלה שטעית".

אכן, אותו חבר־כנסת זריז, שעוד בטרם חימם כראוי את מושבו בכנסת גילה חיש מהר את סוד הפרסומת בכלי־התקשורת, הצליח השבוע לקבל כותרות פעמיים: פעם כאשר נתן דרור ללשונו ובשניה, כאשר התנצל על מעשהו.

חדשות בישנות, או להיפך

לדגל עבודה מסויימת חיטטתי השבוע בערימת גליונות מצהיבים של "הערב" מלפני 14 שנה.

ב"מעריב" של 19 ביולי 1974 אני מוצא סקירה של עמיתנו יוסף חריף על המצב המדיני, שכותרותיה תעדנה על תכנה.

הכותרת הראשית שמשתרעת על פני רוחב העמוד בשתי שורות, אומרת:

"קיסינג'ר הזהיר: על ישראל לבחור בין מו"מ עם חוסיין לבין מו"מ עם הפלשתינים – אחרת צפויה לה 'קטסטרופה'".

המלה קטסטרופה במרכאות במקור.

מיד אחרי הכותרת הראשית באה כותרת המישנה וזה לשונה:

"סיסקו מכשיר את הלבבות לקבלת שינוי עמדתה של ארה"ב בשאלה הפלשתינאית; הצבעה בממשלה על דחיפות הדיון הפלשתינאי היתה איתות לוואשינגטון; אלון נדרש, כי 'אין להשלים עם הסטאטוס־קוו אבל אין גם להיזקק לריצת אמוק'; הכין לישיבת הממשלה 'ניר' על אש"ף; רואה בתרון אפשרי במסגרת הפדראטיווית שהציע חוסיין; ערפאת הזמין סקר על יכולת הקיום של מדינה פלשתינאית בגדה".

ועל כך אומרים הצרפתים: "ככל שהדברים משתנים, הם נשארים אותם דברים".

עידו דיסנצ'יק
אמריקה מאמינה שהשלום משתולל

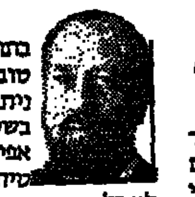

בתום סיור קצר בארה"ב אפשר לומר שיש חדשות טובות: חלה ירידה מהותית בהתעניינות האמריקנית – רשמית וכללית – בארועי ההתקוממות בשטחים. הרוג או שניים ליום זה כבר לא חדשות, אפילו בעונת המלפפונים שבין הוועידה הדמוקראטית באטלאנטה לזו הרפובליקאית בניו־אורלינס. לא כל כך איכפת מה קורה בין ישראלים לבין פלשתינים.

אבל יש גם חדשות רעות: הסיבה העיקרית לחוסר ההתעניינות היא, שהמזרח־התיכון בכלל וישראל בפרט נמאסו עליהם. ואלה חדשות רעות לטווח ארוך. לישראל אין עוד הילה של מיוחדת וגבורה; של לוחמת לחירות ולחופש, יוצאת־דופן בסבלה והקרבתה. נעשתה ככל המדינות. וגם הדמוקראטיה שם, היחידה במזרח־התיכון, היא מובנת מאליה. אין מתפעלים ממנה עוד ומאזכרים אותה אך ורק בהקשר של חשש, שמא לא תתקיים לאורך זמן.

אמריקה במצב־רוח מרומם – ביחוד בתחום הכלכלי. אחרי משבר המניות של אוקטובר 1987 יש לאמריקנים תחושה של עוצמה. הנה הם התגברו על התקלה הנוראה ההיא ומעולם לא היה מצבם כה טוב. האבטלה בשפל, האינפלציה מבוקרת, הריבית סבירה. העתיד נראה די ורוד מתוך הגיגה של צריכה ראוותנית ודעבתנית, שכמעט הכל נהנים ממנה.

אין עניינו של מאמר זה לנתח את התופעה הזאת שהיא, לדעת הכותב, ארעיות במהותה. הכלכלה האמריקנית איננה ניצבת על רגליים בריאות אלא אכולה מחלות קשות וכרוניות, שהעיקרית בהן היא אובדן כושר התחרות של המשק האמריקני.

במצב הנוכחי של הבחירות האמריקניות יכול דוקאקיס הדמוקראט לזכות באותה מידה כמו בוש הרפובליקני, למרות שהאהרון נהנה מיתרון חשוב של בן המימשל, שהביא את כל הטובה המדומה הזאת לבתיהם של האזרחים. אחרי הכל, ישראלים כבר יודעים שלא מספיק להצליח בניהוג מדינה כדי לזכות בבחירות, כשם שלא די להיכשל באורח נורא על מנת להפסיד אותן.

אבל דבר אחד לא ישתנה בארה"ב גם אחרי הבחירות: תחושת האופוריה בנושאים המדיניים, שנשתררה כמעט בכל המיגזרים של החברה והפוליטיקה. זה יכול להשתנות רק כתוצאה ממהפך מרחיק־לכת בקרמל, במיוחד פגיעה במעמדו של מיכאיל גורבאצ'וב. החשש זה מקנן אצל מעצבי מדיניות בוושינגטון, אבל אין להם סיבות טובות לנבא שאמנם יתממש.

לפיכך, בהנחה שגורבאצ'וב יוסיף למלא את תפקידו רואה וושינגטון הרשמית – אבל גם הוגיהם של דוקאקיס ובוש – המשך לכמה מגמות שהסתמנו בשנתו האחרונה של רונאלד רייגן:

● יימשכו היחסים הטובים עם מוסקווה; יועמק הדטאנט ויתרחב שיתוף־הפעולה הסובייטי־אמריקני בכל התחומים.

● במיוחד תימשך התנופה של עשיית השלום המשותפת לשתי מעצמות־העל, תוך נסיון להרגיע סכסוכים אזוריים, המפריעים לשתיים ביחסים ביניהן ותוך דיכוי הרצון הטבעי של מדינות הסמוכות אל שולחן לשלהב ולהצית סכסוכים כאלה.

● יילך ויגבר תפקידו של האו"ם בטיפול בהרגעת הרוחות בסכסוכים אזוריים.

"השלום משתולל" – כך הגדיר זאת השבועון השמרן לענייני עסקים "ביזנס וויק". השלום, החליטו רבים באמריקה, יותר טוב לביזנס מאשר המלחמה. וכך מונים בוושינגטון את אפגאניסטאן, המפרץ הפרסי, אנגולה ונאמיביה ואפילו את קאמבודיה וקפריסין כמקומות, שבהם התחיל "השלום להשתולל" בחודשים האחרונים.

גם בוש וגם דוקאקיס מבטיחים, שיתמידו במאמצים על מנת שהשלום יוסיף להשתולל. למותר לציין, כי המקום היחיד שבו אין השתוללות משמעותית של השלום הוא המזרח־התיכון בהדבט של הסכסוך הישראלי־ערבי, שהולך ומשנה יותר ויותר את הגוון שלו בארה"ב. גם שם מתייחסים אליו יותר ויותר כאל סכסוך ישראלי־פלשתיני ומהלכיו האחרונים של מלך ירדן רק הגבירו את דרך ההתייחסות הזאת.

האמריקנים מאמינים, כי גורבאצ'וב אינו יכול לחזור בו מן הדרך שהיתווה. יש לא מעטים – לא כולם – החושבים שגם אם יסולק, אין דרך חזרה, שכן מה שקורה בתוך האימפריה הסובייטית עצמה הוא מהפכה שקטה, אבל מאסיווית ובלתי הפיכה. צ'כוסלובאקיה ופולין הן לא בבריה"מ; אבל ארמניה והארצות הבאלטיות תוססות מבפנים.

הערכה וושינגטונית אחת אומרת, כי מיד אחרי שיושבע הנשיא החדש בבית הלבן ואנשיו יוקמו בכל חדרי השלטון, הוא יפעל בעצה אחת עם מוסקווה לטיפול במשבר המזרח־תיכוני. דוקאקיס, בהיותו חסר נסיון במדיניות חוץ ומתוך נחישות להפגין עשייה בתוך זמן קצר, עשוי לפעול בתחום זה בצורה יותר בוטה ופחות מתוחכמת מאשר בוש. אבל גם האחרון יפעל, כך מעריכים, במדיניות יזמית.

דוקאקיס או בוש – מעריכים אמריקנים המצויים בנושא וגם ישראלים לא מעטים – לא יהיו נוחים לישראל כמו רייגן בכלל ובמיוחד לא כמו רייגן בשלהי שלטונו. אם בוש יהיה נשיא, הוא יפעל באמצעות שר־החוץ שלו, כנראה ג'ים בייקר. ואם דוקאקיס יהיה נשיא – מי שיפעל עשוי להיות הנשיא לשעבר ג'ימי קארטר. מבחינת ישראל, בשני המקרים לא מדובר בברירה בין טוב לטוב יותר אלא בין רע לגרוע.

האו"ם נתפס ככלי חשוב מאוד בהסדרים כאלה; עד כדי כך חשוב, שמתנהלת מערכה שקטה בתוך וושינגטון לשוב ולהשתתף בתקציבו ולא רק זאת אלא גם להתחיל להחזיר 500 מיליון דולאר, שארה"ב חבה לארגון הבינלאומי.

כל אלה הן הערכות, שעשויות להוליד צירופים מאוד לא סימפאטיים לישראל. אבל גם הם יהיו טובים יותר מאשר אם תאומץ גישה אחרת, העשה לעצמה משות בבירת ארה"ב: להניח להם, למזרח־התיכון בכלל ולישראל בפרט, להתבשל במיץ של עצמם. ואלה חדשות רעות באמת, אפילו לא ייפגע הסיוע הנדיב.

אונס קבוצתי

יוסף לפיד
הַסְפֵק

יותר ויותר אנשים רואים את החושך שבקצה המנהרה.

דווקא בתקופה זו, שבה איכות החיים של האזרח המצוי בישראל הגיעה לרמה מתקבלת על הדעת, מכרסם בלב רבים הספק לגבי עצם קיומנו. לגבי מה שנקרא "עתיד המדינה". שאלת ה"מה יהיה?" וה"עד מתי?" אנשים לא דואגים מה יקרה מחר, אלא מה יהיה גורל ילדיהם ונכדיהם שלהם בעתיד הלוט בערפל.

בחוגים היותר־משכילים מתחילים להבין את משמעות סבלנותו של אסד, נשיא סוריה: הערבים יכולים לחכות 50 או 100 שנה. כשאומר אחד מעוזריו של חומייני, כי די אם כל מוסלמי בעולם ישפוך על ישראל כוס מים, כדי להטביע את המדינה היהודית, זוכה מצבנו בהדגמה מוחשית, מעוררת צמרמורת.

האינתיפאדה רק החישה את תהליך החדרת הספק. הוא התחיל לפני שנים מספר, כאשר משקל הבעיה הדמוגראפית החל לחלחל לתודעת הבריות. הצטיירו בבירור שתי המגמות הסותרות, הסראגיות, שלעולם לא ייפגשו: ההתנחלויות המכות שורשים עמוקים דים, כדי שיהודים לא יוכלו עוד לעקרם, וריבוי התינוקות הפלשתיניים, המציפים את יש"ע כמו צבא לילפוטי, הסוגר על גוליבר. ערפאת אמר, כי אש"ף ינצח את היהודים בחדרי המיטות. בגבעישתי דיבר על הדרך שאין ממנה חזרה, גרוסמן צבע את האופק בצהוב, והחלק היותר־אינטליגנטי בציבור החל להרגיש, כי הוא חי על זמן שאול.

הרגשת חוסר האונים ניזונה במידה לא־מבוטלת מחולשתו האינטלקטואלית של הימין. גם חוגים שאינם מזדהים עם הימין קיוו, בסתר ליבם, שמשם תינתן תשובה מנומקת לבעיה הדמוגראפית. הרי לא מתקבל על הדעת, שהרוויזיוניסטים ירצו להקים מדינה דו־לאומית, שאפילו מפ"ם כבר ויתרה עליה! אך התברר, כי לימין אין שום תשובה סבירה לבעיה המרכזית של ארץ־ישראל. גימגומיו על עיוותים סטאטיסטיים אך מגבירים את המועקה. רעיונות פאשיסטיים־אבסורדיים, כמו הטראנספר, מדגישים עד כמה אין בפי הימין פתרונות של ממש. השוואות מאולצות לבעירות דמוגראפיות, שנפתרו בעבר הרחוק, מחזקות את התחושה, כי אין בשורה לגבי העתיד. אימרות כנף על עליה עתידית נשמעות חלולות להחריד לנוכח הנשירה (נשירה? שלכת!) של יהודי בריה"מ. ותשובות מאצ'ואיסטיות של יהודים חדורי אמונה משיחית די בהן כדי לעורר אצל אנשים ראציונאליים יאוש גמור.

השמאל עושה מרמס על הלך־רוח זה כמוצא שלל רב. ה"אמרנו לכם!" חוגג, ככל שהוא אנטיפטי וטיפשי. הוא מזכיר את הבדיחה היידישאית על היהודי שביתו נשרף, אבל הוא שמח, כי עם הבית נשרפו גם הפישפשים. אם הימין מסכן את עתיד המדינה בפאסאריזם נוסח "אחרי המבול", בא השמאל ופותח את הסכרים, כדי להבטיח שהשטפון יציף כל חלקה טובה. כי אם יש משהו המסוכן יותר לקיומה של אומה משוביניזם עיוור וסר־דעת, זו התבוססות המכרסמת ברצון הקיום, המעוררת ספק לגבי זכות הקיום ומחלישה את יצר הקיום.

ישראל חייבת הרבה לאיבה הערבית: בזכותה גובש כאן עם. (כפי שהפלשתינים גיבשו עם בזכות הישראלים). ישראל תתקיים למרות האיבה הערבית, כי הערבים יודעים, שהם לא יכולים להשמיד את ישראל בלי להישמד. סכנת ההשמדה ההדדית איננה סימפאטית במיוחד, אך היא שקיימה את השלום בין מעצמות־העל למן מלחמת העולם השניה וכיום שוררים בין ארה"ב לבריה"מ יחסים כלל לא רעים. אולי יבוא יום וגם הערבים יקבלו את קיומה של ישראל מרצון. עד לאותו יום נתקיים בזכות מאזן האימה. אך ערובה זו לעמידתנו בפני אויב חיצוני איננה מחסנת אותנו מפני הסכנות המאיימות עלינו מבפנים: הצורך האינפנטילי של הלאומנים לקבל, בשם נצח ישראל, סיפוקים מידיים מעשיית שדירים יהודיים, והשינאה העצמית של השמאלנים, המובילה לאנטישמיות מבית ולהתבטלות מתרפסת בפני הלאומנות הפלשתינית הרצחנית. גישות אלה זקוקות לטראנספר דחוף – אל התחום המושב של השכל הישר.

משה ז'ק
לדבר - על מה?

גנראל ארל ג. ווילר, יו"ר המטות המשולבים של ארה"ב, אינו חבר ב"מועצה לבטחון ושלום" של אלוף (מיל.) אהרן יריב ולא חבר באגודה "לבטחון ושלום" של אלוף (מיל.) יעקב אבן. לא היה לו כל עניין בבחירות בישראל. אולם בששת נתבקש הגנראל על־ידי הנשיא ג'ונסון לבחון מהם הגבולות החיוניים לבטחון ישראל. בדו"ח, שהגיש ב־29 ביוני 1967 לשר־ההגנה האמריקני, רוברט מקנמארה, כתב:

"מנקודת מבט צבאית גרידא, תזדקק ישראל לשמור על חלק של השטחים שנכבשו כדי לקיים גבולות צבאיים בני־הגנה". גנראל ווילר אף שירטט קו גבול חדש:

"גבול לאורך השטח הגבוה על הר הירדן מן המערב יוכל לאפשר קו הגנה קצר יותר. אך, לכל הפחות, תזדקק ישראל לקו הגנה לאורך הציר ברדלה־טובאס־שכם־בירה־ירושלים ומשם לצפון ים־המלח. קו זה מרחיב את חלקה הצר של ישראל ויספק שטח נוסף להגנה על תל־אביב. הוא גם יספק איזור־חיץ נוסף לבסיס חיל האוויר בבאר־שבע. קו גבול כזה יעניק לישראל חלק של מרגלות ההרים וימנע הפגזות ארטילריה על היישובים הישראלים באיזור השפלה. הוא גם יאפשר קו הגנה קצר יותר לעומת הגבול מ־4 ביוני 1967".

הגנראלים האמריקניים משוחררים משיקולי זיקה היסטורית או תורה דמוגרפית. הם יכולים לחוות את דעתם על הבחינה הצבאית הטהורה ביחס לחיוניותו של קו גבול מסויים לבטחונה של ישראל. גישתם אינה מושפעת משיקולי בחירות.

●

לעומת הגנראל המנוחה בא אלינו השבוע מארה"ב חוקר תבעו "בשורה": הוא טייל בחוצות ירושלים ולפתע הבזיק אור בעיניו, ובהתגלות זו מצא, כי מדינה פלשתינית קטנה, ש"תיבלע בין ישראל השדנית לבין ירדן עויינת, לא תוכל לסכן את ישראל". בהרצאה על הר־הצופים אף הוסיף, כי "הסבירות שמדינה פלשתינית בגדה תתקוף את ישראל דומה לזו שפינלנד תתקוף את בריה"מ".

הד"ר ג'רום סיגל מצא תרופה חדשה ל"גבול בטוח": הקמת מדינה פלשתינית, שלא תהין לתקוף את ישראל, לפי הדגם הפיני. הוא אינו היסטוריון ולא גנראל, ולכן הוא פטור מלדעת, שדווקא הדגם הפיני שימש אסמכתא לישראל בוויכוח עם מוסקווה. ישראל הסתמכה על התקדים של בריה"מ, שתבעה ואף השיגה תיקוני גבול משמעותיים בגבול הפיני, כדי שתותחים מפינלנד לא יוכלו להפגיז את לנינגראד.

ג'רום סיגל לא שמע, שערפאת, שעמו נפגש בתוניס, מנמק את נכונותו להקים מדינה פלשתינית בכל שטח שישראל תפנה בצורך להקים "האנזי", שהיא בבחינת ראש־גשר למלחמת שחרור על כל הארץ. דגם צפון־וייטנאם הדריך את ערפאת בסיונותיו להקים "האנזי" בלבנון ובירדן, נסיונות שישראל הכשילה. לכן הוא מבקש לפתות את ישראל שתסכים מרצון להקמת "האנזי" בתוך תחומי הארץ, ובתמורה הוא "יהיה מוכן" להסכים להחלטה 181 של או"ם, זו ההחלטה, שהערבים הטביעוה בנחלי־דם.

בעל ה"בשורה" יכול שלא לתפוש כיצד גימי זונבי ויאסר ערפאת עבדו עליו בעיניים והפכוהו למכשיר להכתבת תנאי כניעה ל"אינתיפאדה". אך מוזר, שגם ישראלים מיואשים נוטים להאמין, שבדרך זו יפסיקו את שפיכות הדמים. ראיתם היא קצרת־טווח, שכן, למעשה, עלול צעד כזה לסייע לערפאת להקים את "האנזי" – הבסיס למלחמת־התשה ארוכת־שנים; לפי התיאוריה הווייטנאמית.

●

שיגרת־הלשון, ש"אין עם מי לדבר", לא היתה נכונה אף פעם. ישראל דיברה עם הערבים ביו"ש על הסדר המושתת על צמצום ריבונות – האוטונומיה – ודיברה עם חוסיין על הסדר לצמצום השטח – הפשרה הטריטוריאלית. חוסיין השיב ברזרות לישראלים ואישר במכתב לקיסינג'ר, שלא יסכים בשום פנים לתביעת הישראלים לבקעת הירדן. ואילו הפלשתינים ביו"ש סירבו לקבל את הסדר האוטונומיה.

בכל השנים דיברה ישראל עם הערבים. הבעיה לא היתה "עם מי" אלא "על מה" לדבר עם הערבים. והן תומכי האוטונומיה והן תומכי הפשרה הטריטוריאלית סברו, כי עם אש"ף "אין על מה לדבר", לא רק משום שמטרותיו נוגדות את עצם קיומה של ישראל, אלא גם משום שאש"ף בעצם טבעו אינו מסוגל להתפשר.

● הפלשתינים ביש"ע יכולים להתפשר על אוטונומיה בתקופת־מעבר. לא כן אש"ף שמחוץ לגבולות ישראל. אצלו עניין "זכות השיבה" לכל הפליטים הפלשתיניים הוא תנאי בל־יעבור, גם כדי להבטיח את שליטתו־שלו בקרב הפלשתינים.

● תומכי הפשרה הטריטוריאלית העדיפו את הקשר עם חוסיין לא בגלל אהבתם לשושלת ההאשמית, אלא משום שהניחו, כי חוסיין מסוגל לפשרה יותר מאש"ף. תיאורטית יכול חוסיין להסכים לפירוז יו"ש, שכן צבאו נשאר מעבר לירדן. לא כן ממשלה פלשתינית, שלא תוכל להסכים שכל שטחה יהיה מפורז.

● לחוסיין יש כבר בירה, רבת־עמון, ואילו הפלשתינים יתקשו לוותר על בירת חלומותיהם, על ירושלים. וכאן יתנגשו עם המציאות הישראלית.

● חוסיין יכול להלכה לוותר על חלק קטן מהשטח שהיה פעם בשליטתו, מה שאין כן אש"ף, כאשר השטח שאמור להיות מוקצה לפלשתינים הוא כה קטן.

הכרזות אש"ף על נכונותו לראות בהחלטה 181 מ־29 בנובמבר 1947 בסיס לדיון אינה חדשה. כל השנים ביקש אש"ף להחזיר את גלגלי ההיסטוריה ל־1947. זו היתה כוונת ערפאת בעת שהכריז מדי פעם על קבלת כל החלטות או"ם. הוא לא פירש, אך ברור היה, שכל החלטות או"ם פירושן גבולות החלוקה וזכות הפליטים לחזור לבתיהם: ביפו ורמלה, בחיפה ובירושלים.

●

ישראל הוכיחה שהיא חזקה כדי לעמוד מול כל צבאות ערב. היא הוכיחה יכולת רבה בהדברת הטרור הפלשתיני. אך הפגינה חולשה נוכח הזמזום של היתוש התעמולתי של אש"ף.

הוויכוחים שהתחדשו אצלנו על נוסחת יריב־שם־טוב הם פרי החולשה מול תעמולת אש"ף; ובעוד מתווכחים אצלנו סגר אש"ף למעשה את הדלת בפני כל מו"מ עם ישראל במסווה של הכרזה על נכונות לדון עמה.

בצורה מתוחכמת הזינה מכונת התעמולה האש"פית את דעת הקהל בעולם ובישראל, כי הארגון מוכן למדינה פלשתינית בצד ישראל. אך מאחורי מסך ההצהרות מודקרת האמת: אש"ף אינו מוכן לנהל מו"מ עם ישראל. הוא מוכן לשבת עם ישראל במסגרת ועידה בינלאומית, כפי שהוא יושב היום ליד שולחן מועצת הבטחון. המטרה היא לא מו"מ עם ישראל, אלא נסיון להגיע מיבאנים של או"ם, שבאמצעותו ניתן לקצץ בישראל מבחינה טריטוריאלית (גבולות החלוקה) ומבחינה דמוגראפית (החזרת פליטים פלשתיניים). האור הנראה בהצהרות אלה אינו האור של סוף מינהרת ה"אינתיפאדה", אלא הפנסים המהבהבים מן הרכבת הפלשתינית הדוהרת בכל כוחה נגד עצמאות ישראל.

כצעד טאקטי יכול ערפאת להסכים לפתיחת דיון במסגרת ועידה בינלאומית על שתי מדינות, בהתאם להחלטת החלוקה, אך הוא לא מסוגל להתפשר על ההחלטות האחרות – על זכות השיבה של מיליוני פלשתינים בעבר הירדן, בסוריה ובמחנות הפליטים. ואם רק יינתן להם מיזרח־דגל "סמוך לבתיהם" הם יקנו פצצת־זמן ליד גבול ישראל. ואין לברוח מאבני ה"אינתיפאדה" אל שדות המוקשים של "השיבה".

לכן, בין העצה של הגנראל האמריקני הלא־יהודי, לבין ההתגלות של החוקר האמריקני־היהודי, עדיף לבחור בדעה המקצועית, המבטיחה את השקט ולא את משכן הכאבים הרגעי.

هكذا من الاصل

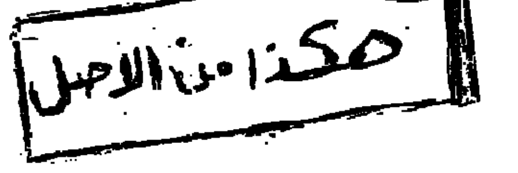

חנוך ברטוב / הפרט הקטן

כהנא בעורו של זאבי

את האלוף (מיל.) רחבעם זאבי, שאיש לא יצליח לכתוב עליו סאטירה חריפה יותר מבינויו, גנדי, הכרתי בנסיבות לגמרי לא מצחיקות, אחרי מותו של רב־אלוף דוד אלעזר, הלא הוא דדו. אם ישתלט עלי באחד הימים הסטיריקן היושב גם בתוכי, יכתוב הוא "יומן עבודה" על כמה מעמיתיו ותבריו החיים של דדו, גנראלים ומיניסטרים, שכמו מפני המגפה ברחו אז מכל זיהוי עם הרמטכ"ל המת, כמו גם על כמה מחברי החכמים ממני, שיעצו לי "לא להכניס את ראשי" לספר, שגיבורו מת ואילו כל האחרים "חיים ובועטים". גנדי היה מ"השלושה", כמו שנאמר על גיבורי דוד, שעמדו במיבחן האצילות האמיתית. מעולם לא הייתי חברו – ממש כשם שלא היתה קירבה מיוחדת ביני לבין דדו – אבל נאמנותו ומסירותו לזכר רעו ומפקדו, המוקע והמבוזה, נהפכו לי מאז למשקפיים, שבעדם השתדלתי לראות את גנדי "באור הנכון".

לא עוד, לצערי. תורתה של "מולדת" – "ערבים לארצות ערב", כסיסמת האנטישמים הפולנים, "יהודים לפלשתינה" – אינה שונה מזו של מאיר כהנא, אבל משמעות הקמתה, אחרי המחתרת של "גוש אמונים", אחרי "התחייה" וצומ"ת ועמדותיהן הקיצוניות כלפי הערבים, מלמדת אולי על כך, שכבר לא מדובר בשום "שוליים מטורפים". רחבעם זאבי, אלוף בצה"ל, אדם משכיל, חניך תנועת העבודה והפלמ"ח, ראש "מוזיאון הארץ", אינו פליטת יהדות אמריקה. הוא הקים זה־לה־קים, הסולת של ארץ־ישראל המתנדמנת, הבטוחה שהיא היפה בעולם. פה אוכל הרקב בכל פה.

•

חזרתי לפירסומיו של כהנא, החל במודעה שפירסם בינואר 1973, "מכתב גלוי לראש־הממשלה בדבר המכתבים לערבים מהלינה להגנה יהודית בארץ־ישראל". גם כהנא דיבר על "קרן הגירה חוקית" ועל "מאמצינו לשכנע את הערבים להגר". ואפילו שלוש שנים מאוחר יותר, כשקמה "כך", השתמש בניסוחים, שאין אפילו ההבדל הדק ביותר בינם לבין דבריו המחרידים של זאבי בכנס תנועתו החדשה. מצד אחד נאמר במודעה מ־25 במאי 1976: "אין פתרון לבעייה היהודית־ערבית. זולת העברת הערבים לארצותיהם". גם נאמר שם מה שכתב השבוע זאבי במאמר בעיתון: "ככל שישכיל הערבי, כן יגברו תסכולו, קיצוניותו והסכנה הטמונה בו". אך אפילו כהנא דאג למעין ביטוח אנטי־פאשיסטי, ובאותו כרוז כתב גם: "אם ערביי ארץ־ישראל מוכנים להצהיר אמונים למדינה הציונית ולהודות, שאין להם שאיפה אחר ריבונות בה – שיישבו בקרבנו".

אמרתי – גנדי הוא כהנא בעורו של זאבי, ואין ביניהם הבדל. טעיתי: ישנו כל ההבדל שבעולם, ולגנותו של מייסד "מולדת". כהנא ומרעיו משמשים עדיין מטרה טובה לניגוח דווקא אצל מי שבסתר־לבם די קרובים לדעותיו ולפתרונותיו. היום מצטרפים פתאום המוסרי והמועיל, וכשמתברר, שרשימת "כך" עלולה לקחת ששה מנדטים ממפלגות הימין, מתעורר אפילו שר־המשפטים (אני חוזר: אפילו שר־המשפטים!) ואומר משהו על חוק המדינה ועל מוסר ישראל. עד היום אינני מבין איך אושרה רשימה זו, המבזה את תולדות ישראל ומחללת את "יד ושם" והר הרצל גם יחד, על־ידי הבג"ץ. עד היום אינני מבין איך חיינו כולנו עם כרסת, שסבלה בין כתליה אדם המסית לעקירת כל ערבי באשר הוא ערבי מכל תחומיה של מדינת היהודים.

אבל כל זה, אחרי הקמת "מולדת", הוא בדיחה. מהחוק צריך להוציא את "מולדת" של זאבי, "היימאט" בגרמנית. כל מי שיודע מה כתב ומה עשה דוד בן־גוריון ברגע שבחר בחלוקת ארץ־ישראל; איך הכשיל במלחמת השחרור מגמות של כיבוש כל ארץ־ישראל המערבית ומה היתה עמדתו אחרי מלחמת ששת הימים – וגנדי יודע! – עושה שימוש שיקרי בוויכוח מלפני 50 שנה, גודר בעזות־מצח את מנהיגי תנועת העבודה אל כהניזם חמור יותר מזה של כהנא. למה גרוע יותר? מפני שזה לא עוד "השוליים המטורפים של הימין", אלא מסיכה של "ארץ־ישראל היפה". מפני שקריאה זו לגירוש כל ערבי באשר הוא ערבי (ומה זה "טראנספר", לעזאזל, בתנאי ההווה, אם לא גירוש?) עוד מלווה באקורדיון ובשירי מולדת ובכל השמאלץ הרומאנטי המתוק, שאיפיין כל־כך את הפאשיזם ההיסטורי לגווניו השונים.

לפני 15 שנה, כשהחל כהנא להסיף את רעל הנזענות, לא גירשו אותו מייד מהארץ, כפי שצריך היה אז לעשות. הנטייה היתה להניח ל"תופעה שולית" זו שתיעלם מאליה.

דגל ה"טראנספר" איננו עוד דגל השוליים. וצריך להדגיש: עקירתם של מאות אלפי בני־אדם מבתיהם ו"העברתם לארצות ערב" היא הבל מוחלט במציאות הבינלאומית העכשווית. המזעזע בתורה זו, הכובשת את לבם של יותר ויותר ישראלים אובדי־דרך, ולא רק בימין, הוא תפיסת הערבי כאדם, שכל זכות שיש לו במדינת ישראל היא "על תנאי". מעיקרו הוא במעמד של "נסבל", העומד למיבחן תמידי. ולהסיר ספק בדבר תורת "מולדת", הדברים אמורים גם כלפי ערביי ישראל של הקו הירוק. גם הם עוברים למעמד של אורחים על תנאי, וכל מי שלדעת תנועתו של זאבי מתנגדים לקיומה, יצטרכו לעזוב, "כי בנפשנו הדבר".

אני מעז לומר: אם יש תנועה, שצריך להוציאה אל מחוץ לחוק, הריהי "מולדת", שפגיעתה הרעה היא ישר בתוך הלב. אבל מי כמוני יודע, שאני מדבר שטויות, וישר אל הקיר.

•

נחמה אפשר למצוא רק בחדשה אחת, טובה באמת, שאולי אינה אחרונה:

יהודה בן־מאיר פרש מהמפד"ל והצטרף לתנועת "מימד", שייסד הרב יהודה עמיטל. משמעות הפרישה וההצטרפות גם יחד סמלית ביותר. שני אנשים אחראים אולי יותר מאחרים להתערערותה של תנועת "תורה ועבודה" הישנה ולהפיכת מפד"ל החדשה לתנועה ימנית קיצונית: יהודה בן־מאיר וזבולון המר. מאוחר מדי התעוררו שניהם – וכמותם לא מעטים מטובי האישים של תנועה זו, בעלת העבר החלוצי והרוחני המפואר. הם עומדים על חורבות, וכוונתי לא רק לירידתה התלולה של המפד"ל ככוח פוליטי, אלא לשבר הפנימי, העובר גם את יישובי "גוש אמונים". בחירת אבנר שאקי כמנהיגה הפכה שבר זה לפארסה. התייצבות אישים כרב עמיטל בראש תנועה, החוזרת בתשובה ציונית־דתית ומתחייבת לא להיכנס לקואליציה עם קבוצות קיצוניות, "המסכנות את אופיה היהודי או הדמוקראטי של מדינת ישראל", היתה ראשית ההשתחררות מאחיזתו של הדיבוק השבתאי במפד"ל, שהיתה ל"התחיה" ב'.

עדיין מוקדם לדבר על מהפך, אבל אומץ־לבו הציבורי והרוחני של בן־מאיר לא רק ראויים להערכה. הוא סגר בפומבי מעגל, שפתחו הוא והמר לפני 15 שנה ואשר תוצאותיו היו הרות־פורענות לא רק לתנועתו. האם זה הרגע, שבו תחזור הקבוצה של "צעירי המפד"ל" ל"תורה ועבודה"?

בישראל אין פרס־טרויקה (קריקטורה של בהרנדט)

יגאל לב

פגישה מקרית

הגשש מכה שנית

המלחין הפיני יאן סיבליוס הופתע להיווכח באחת החזרות על הסימפוניה השניה שלו, כי נפקד מקומו של נגן החצוצרה השלישי. באמצע החזרה הפסיק סיבליוס את המנצח ואמר: "אני עוזב. אינני יכול עוד לשאת זאת. כל הזמן אני שומע רק את החצוצרה שאיננה".

בתזמורת שלנו, המקדמת את פני האינתיפאדה, ניצבים על הבמה הכלים כולם. רק השבוע שמענו על כלי חדש. לוויין ריגול, שישראל מייצרת על־פי השבועון האמריקני "טיים", ועומדת לשגרו בקרוב לחלל. ביום בהיר, קובעים המומחים, יוכל לוויין זה לזהות כדורסל מגובה של 150 ק"מ. לדעת מומחים הוא יעלה כמיליארד דולר. הוא יאפשר לנו להציץ אל חצרות השכנים במוויית, סעודיה, עיראק ואיראן. אבל האם הוא יוכל לזהות את השינאה על פניהם של נערי מחנה בלאטה, או את בקבוקי התבערה שהם מכינים בסימטות עזה ורפיח? הצרה היא, שהמלחמה כיום מתנהלת בחצר האחורית שלנו ואולי משום כך אני שומע כל הזמן רק את החצוצרה שאיננה.

•

את הישגה הגדול לא נחלה האינתיפאדה בנצחון על צה"ל. צה"ל במאבק זה הוא בבחינת סכין חדה, החותכת מים. אפילו העובדה, שאין מדברים עליה, שהקו הירוק חזר ואזרחי ישראל מכירים בו כיום דה־פקטו, גם הוא איננו מהישגיה הגדולים. העובדה, שאזרחי ירושלים, ברובם, אינם מטיילים בעיר העתיקה, ואזרחי תל־אביב אינם יוצאים לקלקיליה ולשכם בדרך שאנשי באר־שבע אינם מטיילים בחוצות עזה, מוכיחה, כי אנו חיים לפי כללי משחק חדשים.

את נצחונה הגדול חגגה האינתיפאדה בעובדה, שהיא משלחת גלי פאניקה, שחצו זה מכבר את הקו הירוק והפכו חלק מתושבי ישראל למבוהלים, מפוחדים, רדופי שמועות ומוצלפי שוט־חרדה.

מה שהתרחש השבוע באור־יהודה, לאחר שריפת הצריף על שלושת הפועלים הערבים, הפך את אור־יהודה למשל. שמועות, שערבים חוטפים ילדים, מרתיעות ילדים מלצאת מהבתים – וזאת בישוב המצוי בלב ישראל. יש שמועות, שערבים מנסים להטביע ילדים בחופי תל־אביב הומי־האדם. האינתיפאדה שיחררה את מפלצת הפאניקה וכבר היא מסתערת – מכוערת ומסוכנת יותר מכל בקבוק תבערה.

•

ובאו במרוצה כמה אמנים לתרום גם את קולם לתזמורת. בא שייקה לוי מהגשש החיוור, יהודה ברקן מהמצלמה הנסתרת. קולם בתזמורת ברור: בעד עבודה ישראלית, לסגור את גבולות הקו הירוק למעבר ערביי השטחים. להתגייס ל"מיבצע עבודה ישראלית". והגשש שייקה מכריז בדרדות: "יש הרבה חבר'ה, שמוכנים לתפוס מטאטא". יש הרבה, שייקה? אתה בטוח? אם כך, במחילה, במקום לדבר בשם רבים דברו בגוף ראשון יחיד, כלומר: אני, שייקה לוי, מוכן לתפוס מטאטא ולעבוד בשרותים ובכל הדרא שיתנו לי. נמאס עלינו לשמוע כל בחור וטוב המציע לחזור לעבודת כפיים כאשר הוא עומד ומטיף לנו במקום לתת דוגמה אישית. בשעתו הודיע שר־העבודה והרווחה, משה קצב, כי יום בחודש יקדיש לעבודת כפיים במפעל. המצלמה אפילו תפסה אותו פעם. מאז, כמו שאומר הגשש החיוור: נדה, לא רואים אותו שם יותר.

יש לנו תזמורת נהדרת, המכוונת היטב ומשמיעה צלילים רמים, תזמורת המלחמה באינתיפאדה. מלוויין הריגול ועד האמנים המגוייסים. הצרה היא, שמכל הקונצרט אני שומע רק את קולה של החצוצרה שאיננה.

ארז ביטון

ללמוד ערבית

כאשר יהודים התנכלו לערבים ברמת־עמידר נזעקנו כולנו כנגד הפורעים, כי האמנו שניתן לחנוק באיבם ניצנים של גזענות. אחדים ממנהיגינו ביקשו לחזק את התחושה, שניתן לחיות, ערבים ויהודים, ביחד, תוך שמירה על יחסים בלתי־שווים, מצד אחד אדונים־מעבידים, ומן הצד האחר פועלים מוקי מדרגות, עובדי מסעדות, שקופים ובלתי־נראים. המנהיגים התמימים סברו, שאם לא יהיו גילויים של גזענות, יסכימו הערבים לחיות תחת שלטון ישראל לאורך ימים, ואולי לאורך כל הימים.

האינתיפאדה טפחה על פני רבים, מופתעים יותר ומופתעים פחות. ביום חייבים להודות, שהגילויים המחרידים של רצח הדדי, גם אם הם נעשים בידי יחידים, מעידים על טוטאליות של סכסוך בין שני עמים. ההדחקה, שאיפיינה את התנהגותנו עשרות בשנים, היתה בעוכרינו, מפני שעשינו עצמנו סתומים לראות ולהרגיש. לא רצינו להבין, כי מדובר בציבור חש ומרגיש, הצובר איבה, העתידה להתפרץ כאשד ללא מעצור. לא הבחנו אולי בעדים שבסמוך לנו, אבל הם כנראה ראו גם את מעבידיהם היהודים. הם למדו בסתר את האדונים, על אורחם וריבעם. לא פלא שליבם יצא כיום למה שהם יכולים לקרוא ארץ־ישראל השלמה. רק גישה נאיווית יכולה להתעלם ממציאות פשוטה וחותכת של החרפה במעשה המשטמה וההרג, וללא שינוי פוליטי ופתרון מדיני המצב רק יילך ויחריף. כל הודעה של מנהיגים נגד מעשים נוראים של רצח בדם קר לא יעצרו תהליך, שיילך ויתעצם.

דווקא בעיצומם של הארועים הקשים נראה לי כחשוב להיפגש פנים אל פנים עם אישים ערביים וכך הגעתי לפגישה מרתקת, אבל גם מפחידה ולא בעט כייאשת, עם זיאד אבו־זיאד, המתגורר במזרח־ירושלים. האיש, הדובר עברית רהוטה, הוא עורך הבטאון "גשר". כדי להגיע אליו נצרכנו להחנות את מכוניתנו מחוץ לחומות ואל אבו־זיאד נסענו במונית של ערבים.

הפחד ליווה אותנו מלפנים ומאחור. אין כבר אותה תחושה של חרות שנשתררה מיד לאחר הנצחון במלחמת ששת הימים. נראינו אפילו כנזקקים להגנתו של מארחנו. ביום שישי בצהריים נראה זיאד קודר, מריר ואפילו מסתייג ועויין. אינו מאמין ביהודים, אינו מבחין בנו כבני־אדם יחידים. לגביו, כולנו עריצים יהודים.

•

שאלתי אותו שאלות נוקבות ללא כחל ושרק: מדוע אין ערפאת מקבל את החלטת או"ם 242, מדוע אינו מצהיר על הכרה בישראל ומדוע אינו מפסיק את הטרור?

תשובה: לערפאת אין הרבה קלפים ביד נגד ישראל. לעומת זאת, יש לו מתנגדים במחנהו ולכן לא יצהיר על הכרה בישראל ללא משא־ומתן.

שאלתי מדוע אינכם מרפים ממעשי אלימות קיצוניים ומדיבורים על זכויות טריטוריאליות, המקוממות כמעט כל איש בישראל ומעוררות פחדים קמאיים גם בקרב יהודים המבקשים פתרון של פשרה.

תשובתו: מה שקובע הוא מה שייאמר ויתקבל במשא־ומתן. לפני כן יכול כל צד לומר כל מה שעולה על רוחו כיום. האינתיפאדה היא עובדה בלתי־הפיכה. התרגלו לתנאי ההגבלות. בכלל, מבחינת הפלשתינים זה נראה כמעט טבעי, שהאינתיפאדה יכולה להימשך שנים על שנים.

שיחה מרתקת, אבל גם מפחידה, עם זיאד אבו־זיאד, תושב מזרח־ירושלים, עורך הבטאון "גשר", הדובר עברית רהוטה

שאלתי: מדוע אינכם רואים את עצמכם כירדנים; שהרי בירדן מתגוררים כמיליון פלשתינים.

תשובתו: מעולם לא ראינו את עצמנו כירדנים, אבל נכון הוא, שהכיבוש הישראלי האיץ תהליך של גיבוש היישות הפלשתינית. היום אנחנו עובדה מגובשת, עם המבקש מדינה לעצמו, ואין לי ספק, שמדינה פלשתינית קום תקום; אם לא היום, אז בעוד עשר שנים.

שאלתי: מהיכן העברית הטובה כל כך שבפיך?

תשובתו: הנני איש סקרן מטבעי. מיד לאחר מלחמת '67 ביקרתי בירושלים המערבית ונדהמתי להיווכח, שחייתי כל השנים ללא כל ידיעה על חייהם של היהודים. קשרתי קשרי ידידות עם יהודי ממערב ירושלים וביקשתי ללמוד עברית. כיום נראית לי ידיעת השפה העברית כדבר חיוני.

יצאתי מן הפגישה עם זיאד אבו־זיאד ברגשות מעורבים, אבל מעל לכל בלט בהתנהגותו הלדדות של בטחון עצמי ואמונה בהשגת המטרה, אם במוקדם ואם במאוחר. אבו־זיאד ליווה אותנו אל מכוניתנו מעבר לחומות ובלבנו לא מעט מבוכה, תיסכול ופחד. דבר אחד לפחות למדנו ממנו והוא – שעלינו, היהודים, ללמוד ערבית ובמהרה.

„סיפולוקס" מכריז על מבצע ענק
החלף ישן בחדש במעט ללא תמורה
הבא את מכשיר הסודה הישן שלך מכל סוג שהוא ותמורת 25 ש"ח בלבד (במקום 50 ש"ח)
תקבל סיפולוקס משפחתי משופר בשלל צבעים המכיל 2 ליטר מתוצרת „כחול־לבן"
ובנוסף תקבלו מתנה חבילת „גזוזים" הממתיק המהפכני (ללא סוכר) של „סיפולוקס"
זכרו! מכשיר הסיפולוקס נוח וקל לשימוש, היחידי הנכנס ישר למקרר, וללא סיכונים,

סיפולוקס
SYPHOLUX
להשיג ברשתות השיווק, בחנויות מובחרות ובתחנות השרות שלנו: –
ת"א רח' יגאל אלון 106 טל. 03־336011
חיפה רח' הבנקים 13 טל. 04־521681
ירושלים רח' שמאי 16 טל. 02־227004
באר־שבע רח' העצמאות 31 טל. 057־76010
אילת רח' התמרים 121 טל. 059־72443
ובכל חנויות המכלת בארץ

הופיעה מהדורה חדשה
ספרית מעריב
המצילים
מאת
עידו נתניהו

קל להיצמד אל הסקסס, קשה להינתק ממנו...
כשזה נגמר אתה בטוח שמהטוב הזה מגיע לך עוד...
הסיפור האחרון נתוסף אל התודעה בשיטה אחת מסתורית וכואבת.
על המשמר 24.5.88
להשיג בדוכני ספרית מעריב בשבוע הספר העברי
ספרים מבית טוב - ספרית מעריב

עת לעשות

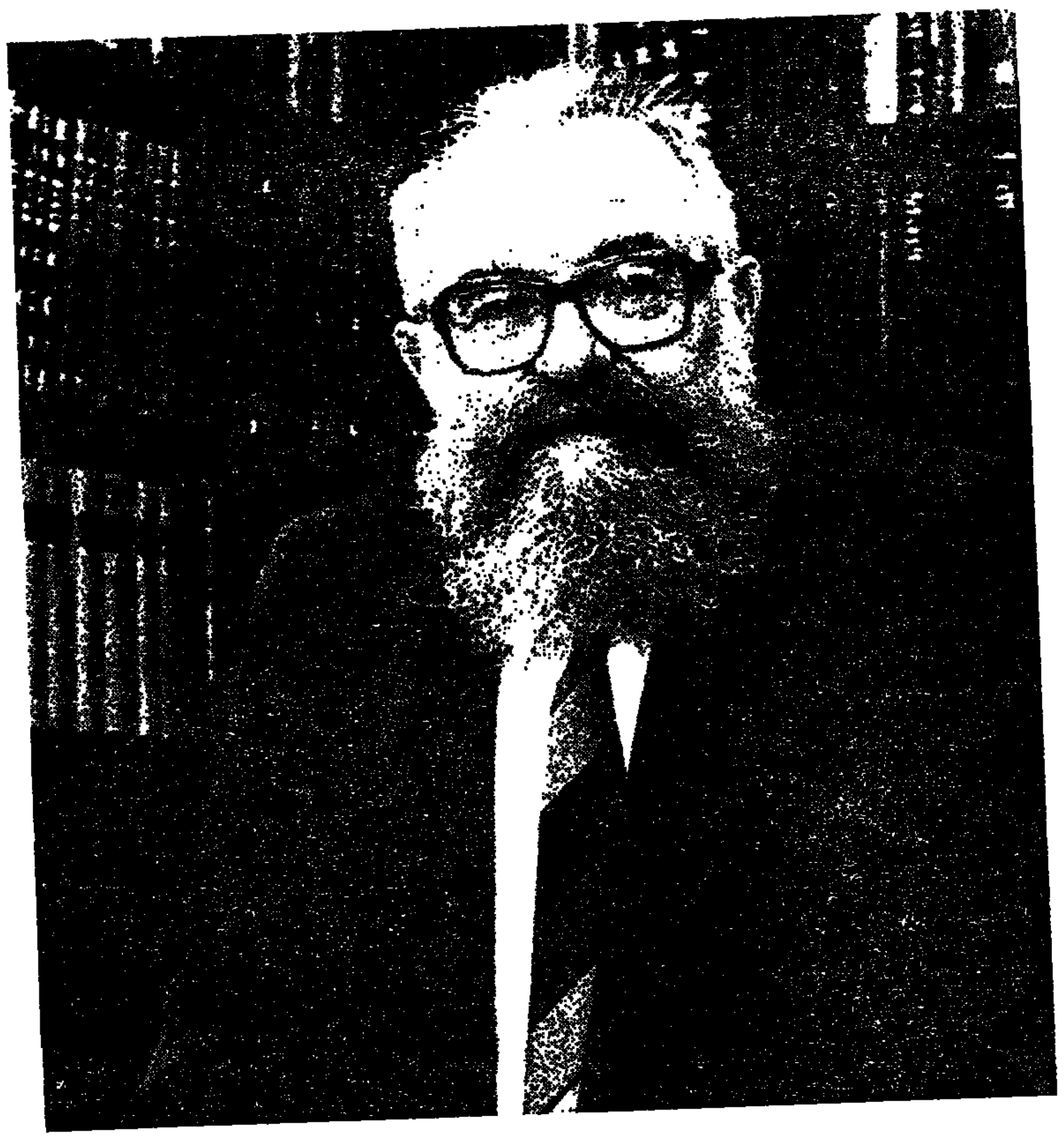

"החברה היהודית בישראל מצויה במשבר קשה.

מבית – זהות יהודית רדודה, ביטחון מעורער ברעיון הציוני, מחלוקת, אלימות ושינאת אחים. מחוץ – גוברות הסכנות לביטחונה ולעצמאותה של מדינת ישראל, בעוד מימין ומשמאל ניצבים מולן מחנות הכבולים בסיסמאות מימים עברו.

באין דיאלוג, באין שפה משותפת מלבד שפת הכוח הפוליטי, הכפייה והחקיקה, קולה של תורתנו – שיש עימה מסרים רלוונטיים לדורנו – אינו נשמע, והיא מוצגת כגורם מפלג.

זהו מצב של חילול שם שמיים, שאין להחשות מולו.

הציונות הדתית ביסודה ביקשה להוות גשר בין קטבים שונים בעם; גשר, שיסודותיו מושרשים בעולמה של הלכה ובזיקה עמוקה לארץ ישראל. בכך היא קיבלה על עצמה אתגר היסטורי עצום, שמחייב אותה לאחריות כוללת, שאינה מצטמצמת בתחום אחד בלבד.

בשאלות של חברה ומדינה, בריאות וכלכלה, הציונות הדתית חייבת להשמיע קול צלול ואמיץ. בשאלות של חיים ומוות אסור לה לאטום כל פתח לשלום, גם אם יהיה כרוך בפשרות כואבות, בתנאי שיבטיח ביטחון אמת.

העם בישראל זקוק היום לציונות הדתית כפי שלא נזקק לה מעולם. בעומק ליבו הוא קורא לה להתייצב במרכז המפה ולפתוח לו שער אחראי ובהיר לעתיד שיש בו לא רק סיכון אלא גם סיכוי, אמונה ותקווה.

בעת הזו, עת לעשות לה', מצאנו לנכון – אנשי תורה ואנשי מעשה – לצאת לרשות הרבים. מתוך כורח, מתוך הכרת צורך השעה ומתוך נכונות לקורבן אישי, באנו להשיב את כבודה של הציונות הדתית."

הרב יהודה עמיטל

כי בנפשנו היא.

מימד

מחנה המרכז הדתי

هكذا من الاجل

هكذا من الأصل

מעריב פנאי

חלק ד' / יום ו', י"ג אלול תשמ"ח, 26.8.88

סאלי יה בתפקיד פס נייל בסרטו של טסואי הארק "פקין בלוז"

אוכל סיני

מאת עירית שמגר

את המפתח הראשון לסרט הזה מותן שמו האנגלי, פקין בלוז, משום שהסרט בנוי, מבויים, מצולם ומשוחק באופרה. נא לא לחפש עלילה לינארית הגיונית, דמויות מפותחות היטב או פתרון דרמטי מציאותי וסביר. לא לשם כך באים ליהנות מהסרט הזה. ומי שיגיע בראש נכון, צפויה לו הנאה מרובה.

את המפתח השני נותן שמו המקורי, הסיני, שחקני הדאן, הם הגברים שגילמו עד לראשית המאה הזו את כל תפקידי הנשים על הבמה הסינית. הנשים נועדו לשבת בבית – לא על הבמה.

אם כן, אופרה ונשיות־גבריות. בסרט נראה לוחמים מעופפים וחרבות שלופות, יפהפיות המתחפשות לגברים המתחפשים לנשים. בני אדם העפים באוויר כמו שדים מכונפים ושחקן־כוכב הנמלט מפני אהבת יתר של מפקד משטרה חשקן. הם רק חלק מן הדמויות בסרט המתמד הזה. טסואי הארק הבמאי־מפיק של פקין בלוז יודע שקולנוע, זה קודם כל בידור מעולה.

שנת 1913 הייתה שנה סוערת מאד בסין. בעלי אדמות נלחמו אלה באלה על השליטה וצעירים מרדנים החלו להצטרף לתנועות מחתרת כדי להקים בקיסרות המתמוטטת סדר חברתי חדש. זה היה 35 שנה לפני המהפכה, וגם הסרט, המגיע אלינו מהונג־קונג, אינו מתיימר למהפכנות דידקטית אדומה. אבל המהפכנות שלו ברורה.

קודם כל, את המהפכה, המלחמה והנצחון מביאות הנשים. שני גברים חביבים אמנם שותפים לארועים, אך מה חלקם בכלל. ברא הוא התא המחתרתי בתו של גנרל קשוח שיוצאת, גם, נגד אביה השליט. מצטרפות אליה זמרת עניה ותאוות בצע ובתו של בעל להקת אופרה שמאד מאד רוצה להופיע על הבמה, אלא שזה אסור, כידוע, לנשים.

אם כן, גם שחרור אשה סיני. כי בסופו של דבר, כשתופיע המתוסכלת על הבמה, תגלה הזמרת שיש דברים יותר חשובים מכסף ובתו של הגנרל תכיר את טעמה של גבורה אמיתית. את כל הדברים החשובים האלה הם ילמדו במעשי כישוף, גבורה ומעוף – והכי חשוב: הם יעשו זאת ביחד. עזרה, אחווה ומסירות למטרה – אז מה יכול להיות מהפכני יותר מזה? גם הבדלי המעמדות ייעלמו שם כשהזמרת העניה והסמבלית תעמוד כתף אל כתף עם בתו האצילה של הגנרל ובתו העגומה במקצת של בעל להקת האופרה.

המסר המהפכני ברור כאילו, אבל הסרט איננו סרט סיני קומוניסטי כלל. שום שמרנות של מצלמה, תמונה ועלילה אינם מגבילים את טסואי הארק: קשה להאמין לכל הפעלולים המרהיבים המתרחשים שם מול עינינו. העיתוי של השחקנים הוא מושלם, הביצועים שלהם אקרובטיים. בסרט משולבים כמה קטעים מרהיבים מן האופרה הסינית. בלט ופנטומימה, לוליינות וקרקס – קלאסיקה אמיתית, ומהפכנות. ואיזה כיף.

ב"פקין בלוז" – בעוד שבוע על מסכינו – אין עלילה הגיונית, דמויות מפותחות היטב ופתרון סביר – אבל מי שיגיע אליו בראש נכון, ייהנה מאופרה סינית, לוחמים מעופפים וחרבות שלופות, יפהפיות המתחפשות לגברים המתחפשים לנשים ובני אדם עפים. טסואי הארק, הבמאי־מפיק, יודע שקולנוע זה קודם כל בידור מעולה

טסואי הארק, הבמאי המביא את פקין בלוז לקהל הרחב, מוכר לנו מסרטו הקודם שנחאי בלוז (שהוקרן לראשונה בפסטיבל הסרטים בירושלים לפני שנה). אז עסק בתהפוכות החברתיות־כלכליות ששטפו את שנחאי לפני נצחון הקומוניסטים בשנת 1948. פקין בלוז ממוקם ב־1913, עם נפילת הקיסרות, וכעת מתכנן הארק סרט נוסף שיתרחש ב־1920, ויזון בהשפעת התרבות המערבית, האמנות והספרות, על העולם הסיני המסוגר.

לסרט הזה לקח שלוש שחקניות צעירות והכי מצליחות היום בהונג־קונג. צ'די צ'אנג (הזמרת) נחשבת שם לקומיקאית נוסח גולדי הון, לין צ'ין הסיאו (בת הגנרל) וסאלי יה (שרוצה להיות שחקנית) הן כוכבות בד וטלוויזיה ושלושתן יוצרות מערכת משעשעת ומבריקה.

טסואי הארק: "עוד במאה שעברה נחשבו הנשים לגזע נחות בסין, כפי שהסינים נחשבו לגזע נחות בעולם. לקחתי את שלוש השחקניות הצעירות האלה כדי לתאר שכך היו פני הדברים. הרי לא היתה כל סיבה ברורה לדיכוי מלבד העובדה שהן נשים. הן יפות, חכמות, חזקות, אמיצות ומוכשרות. שלושתן מתוארות בסרט כיחידה אחת: מייצגת את העם הסיני כולו. וכמו שהנשים דוכאו על ידי הגברים (שאינם טובים יותר) כך העם הסיני דוכא על ידי היפנים, ששלטו בו בכוח הזרוע.

יפות, חכמות, אמיצות ומוכשרות

"הוספתי לעלילה כמה קטעי פארסה, ארועים מצחיקים ועצובים. בחרתי כרקע את האופרה של פקין משום שזו הצורה האמנותית המסורתית שלנו, ויחד עם זאת היא צבעונית וסוערת ונותנת לי אפשרות לספר את הסיפור בדרך לא שגרתית ובכל זאת לגמרי סינית."

טסואי הארק, בן 37, נולד בווייטנאם למשפחה יוצאת קנטון. צילם עם מצלמת סופר־8 ולמד קולנוע בארה"ב. יצר סרטים נסיוניים בניו־יורק וחזר לסין, אחר כך להונג־קונג והשתלב שם בתעשיית הקולנוע והטלוויזיה. לפני ארבע שנים ייסד חברת הפקה משלו ושנחאי בלוז היה סרטו העצמאי הראשון במסגרת זו.

הוא נחשב לאחד הבמאים המצליחים בהונג־קונג, סרטיו נהנים בדרך כלל מביקורת אוהדת וקופה מעולה, אבל הארק מבקש לשמור עדיין על מקומו כמרדן. בראשית דרכו היה אחד מקבוצה של במאים סינים צעירים שרצו לשנות את הקולנוע ההונג־קונגי על פניו. לעשות קולנוע מהפכני, אישי, מעורב ואחר. בינתיים מצא כיוון אחר, ובאמת, "שנחאי" כמו "פקין" הם לא בדיוק מה שאוהבים לכנות סרטים אישיים, אבל אין ספק שהם ניחנו בחותם אישי, סגנון מצלמה וזיהוי מהיר וסוחפני וראיית עולם משעשעת ומיוחדת במינה – לפחות בשבילנו.

לין צ'ינג הסיאו בתפקיד טסו האן בסרטו של טסואי הארק "פקין בלוז"

מוסיקה

כתבה בעמוד 2

שנות העשרים של קראוס

שמוליק קראוס

אבי מורגנשטרן ויאיר לפיד על "אחרי עשרים שנה", התקליט החדש של שמוליק קראוס, "הכשרון הכי מבוזבז שהיה לרוק המקומי. מלחין ענק, רגיש, פיוטי, מיוחד, שלא משחק לפי הכללים של עולם המוסיקה".

טלוויזיה

כתבה בעמוד 3

משתכשכים במי הירדן

דליה רביקוביץ משיקה בקבוק שמפניה ל"רואים עולם", המוסף החדש לחדשות שיצא לאוויר הסלון במוצאי שבת. "צר לי לומר שמהדורת חדשות החוץ המורחבת לא היתה שונה בטיבה מן החדשות שהיו נהוגות עד כה. אותם קטעים מימיים של סוכנויות החדשות, שכמותם בדיוק נוכל לראות גם בטלוויזיה הירדנית".

פסטיוואל

כתבה בעמוד 4

המנוחה והנחלה

חיים נגיד מכין אותנו לפסטיוואל עכו, שבשנה התשיעית, כך נראה, מגיע אל המנוחה והנחלה. השנה, עושה רושם, יהיה הפסטיוואל איכותי, מגוון ומרשים יותר מכל אלה שקדמו לו. בין היתר, יהיה שם המחזאי משה שמיר, 40 שנה אחרי "הוא הלך בשדות".

תיאטרון

כתבה בעמוד 6

יונתן סע הביתה

כשיונתן סגל החליט להשתתף במימונה, ואחרי שהערק עשה את שלו, התחיל לזמר את שירי "המגילה" של איציק מאנגער. עוד מעט הוא עלה איתם על הבמה, במסגרת התיאטרון היידי הישראלי. ההצגה באידיש, אבל לטובת מי שלא יודעים "מאמע לושן", קטעי הקישור כולם בעברית.

מיכל קפרא

על הקרשים

תרבות בטרנספר

רחבעם (גנדי) זאבי, עושה רושם, הוא איש התרבות אולה סוף שנות השמונים. נציג חדש של תרבות ישראלית חדשה. מי שחושב שתרבות זו תרבות ודהו – טועה. יש תרבות, ויש תרבות שהיא לא תרבותית. התרבות התרבותית היא התרבות הלאומית. סליחה, לאומית.

למשל, הצגות של התיאטרון הקאמרי שלא ימצאו חן בעיני איש התרבות גנדי, לא יוצגו במוזיאון ארץ ישראל. על־פי גנדי הן לא עומדות בקריטריונים החמורים של התרבות החדשה. עירית תל־אביב מממנת את מוזיאון הארץ, וגנדי ממיין. איש מיון מובהק. גנדי, אם לא שמעתם רוצה להטיל צנזורה אישית, כאילו היה מוזיאון ארץ ישראל ספריית קלטות וידאו. זה כן, זה לא, זה לא, זה כן, זה לא. אבל צפרדעים כאלה, מתברר, כבר מתחלקות בגרון כאילו היה זה מיגלשה בלונה־פל.

אבל לגנדי, חלילה וחס, אין שום דבר נגד אמנות. או אמנים. אפילו הוא מאוד־מאוד התרשם מכנס האמנים שנערך לא מזמן, בו קראו האמנים לממשלה לעודד עבודה עברית, כנגד עבודה ערבית מהשטחים. מר־תרבות הידוע בתמיכתו הנילהבת בטרנספר – טרנספר תרבותי, אגב, לא קתם טרנספר ברברי – הכריז שכדאי שהאמנים יתפסו את מקום ראשי המדינה, כי הם מבינים טוב יותר את המציאות בארץ. עד מה הכרזה באמת יפה מאוד. מכובדת.

מה שהטריד אותי כל־כך שבאותה ידיעה בעיתון שעודדה את האמנים וחיזקה את ידיהם בדבר הקריאה לעבודה עברית, הוסיף מר גנדי ואמר שתנועתו, תנועת מולדת, לא בעד איזה צעד דראסטי, איזה בום. צריך להפסיק את העסקת הפועלים הערבים מהשטחים בצורה הדרגתית, תוך כדי הכנסת עובדים זרים מחו"ל. עוד הפעם: תוך כדי הכנסת עובדים זרים מחו"ל. כך אמר. אני אומרת: לא ערבים, כמובן. יטסלבים זה לא רע. גם פורטוגזים בסדר.

מולדת, כידוע לגנדי, (כלומר מולדת באמת, לא תנועה), לא יכולה להתקיים ולהחזיק את עצמה מעבודה עצמית. צריך קצת עזרה. בבית יש עוזרת יש. אז מדינה צריכה לקרוע את התווית לבד?

זו התרבות האמיתית של סוף שנות השמונים. לא הצגה זו או אחרת בתיאטרון הקאמרי.

20 שנה בחיי שמואליק קראוס

מאת אבי מורגנשטרן

שמוליק קראוס, אלבום חדש, "אחרי 20 שנה". הכשרון הכי מבוזבז של המוסיקה המקומית. תקופות היובש הארוכות בין אלבום לאלבום לא מפחידות אותו; "אני מרטיב את עצמי באלכוהול"

שמוליק קראוס, אלבום חדש. צריך לחכות כמה שנים, כמה שנים יותר מדי, כדי לזכות להאזין לאלבום חדש של קראוס. כבר היום אפשר לכתוב עליו שהוא הכשרון הכי מבוזבז שהיה לרוק המקומי, למוסיקה בארץ. יגיע היום שכולם יזילו דמעה ויאמרו לעצמם במעין ניחום עצמי: איזה כשרון הוא היה...". קראוס הוא מלחין ענק, רגיש, פיוטי, מיוחד, שלא משחק לפי הכללים של עולם המוסיקה.

הארכיון גדוש בכתבות על קראוס, שאין בהן קשר למוסיקה. פה הוא נעצר על הכאת שוטר או אשה שבילה איתה את הלילה, שם על העלבה, פעם הוא נלקח להסתכלות לאחר שתקף שוטר ונהג מונית ופעם אחרת על התפרצות אלימה וגם סמים. שרשרת אינסופית של ארועים. מן הרס עצמי כזה. וקראוס כידוע אוהב לשתות, אוהב נשים וגם קצת סמים.

קראוס היה בין הראשונים שהביאו מוסיקה אחרת לארץ. החלונות הגבוהים, שלישיה נדירה בנוף המקומי שבה נכללו הוא, אריק איינשטיין וג'וזי כץ, נחשבת עד היום לאחת ההשראות הגדולות של מוסיקאים. שיר כמו חייל משוקולד נכתב פעם בדור. אולי.

קראוס מפחד כאילו להכנס למסלול. הצלחה מעמידה אותו בפני לחצים והוא חוזר אל הכוסית הנצחית. היציאות שלו מפתיעות. היחסים עם ג'וזי כץ, אשתו לשעבר ואם ילדיו, היו מורכבים. אהבה גדולה לצד אלימות מפחידה. עד שג'וזי ברחה לארה"ב. קראוס, מיושבי כסית הקבועים, הוציא לפני 6 שנים את גלגל מסתובב. מן הצדעה לחברים בכסית. אי אפשר לנתח בכמה מילים את הביוגרפיה שלו. את הדרך הארוכה והמסובכת שעבר. אבל כמו כל הגדולים בעולם הרוק, קראוס משדר בשני ערוצים שונים לחלוטין. האחד פיוטי, רגיש, זה שיוצא דרך האקורדים בגיטרה. השני מפחיד, מבהיל, מאיים. פעם הוא התפרץ לגלי צה"ל ואיים על אלי ישראלי. קראוס טען שישראלי מקפח אותו ומשמיע רק את אריק איינשטיין ושלום חנוך. ופעם הם היו חברים. אריק ושמוליק.

רגעי שפיות ואושר

הוא עבר הכל בחיים, ויצא שלם פחות או יותר אבל עם שריטות עמוקות. המוסיקה, אומרים, מעניקה לו עוד כמה רגעי שפיות ואושר. בשנים האחרונות, עברו כמה חברים טובים שלו לעולם אחר. מוישה'לה איש כסית, שמוליק צ'יזיק ומנה זילברשטיין. קראוס הולך ללוויות. פעם הוא אמר ברצינות: "אני אוהב לוויות בחורף. באמת. אני אוהב אנשים שעומדים עם מטריות ואז אני באומץ לב מוריד את המטריה ונותן לגשם לשטוף אותי".

תקופות היובש הארוכות בין אלבום לאלבום לא מפחידות אותו. "בתקופות היובש האלו אני מרטיב את עצמי באלכוהול". קראוס מסתכל על העתיד כאילו בנימה מזולזלת, מתגרה. וחוץ ממוסיקה הוא גם שיחק בסופעץ, חזר בלבנה ערב משותף עם ג'וזי ושירי מרים ילין שטקליס.

עכשיו יוצא אחרי 20 שנה. לא סיכום דרך. מן תעודת בגרות אישית. צריך לקוות ולהאמין שהאיש שהלחין את הברבה זהבה, בית הערבה, סוס עץ, בלדה לעוזב קיבוץ, דוקטור יאוינג, בת הרב ואמה ועוד רבים בקלאסיקה המקומית, לא ירדה עוד ריקושט באוויר שיחזור אל תרדמת החורף הארוכה. וחוץ מזה האלבום שלו, מצויין.

תקשורת דרך אקורדים

אילן וירצברג הוא האיש שעיבד והפיק מוסיקלית את שני התקליטים האחרונים של שמוליק קראוס שיצאו בהפרש של 6 שנים בערך. ההתייחסות של וירצברג לקראוס היא בעיקר מוסיקלית עם זוויות אישיות קטנות. קראוס סגור בתוך עצמו. גם וירצברג טיפוס מופנם. התקשורת בין שניהם עוברת דרך האקורדים.

וירצברג: "ההיכרות הראשונית בינינו היתה לפני 10 שנים בערך, כשג'וזי כץ שרה שיר שלי בפסטיבאל שירי ילדים, אמא תני לי להתליש. בסרט סוס עץ עשיתי את העיבוד לשיר סוס עץ. אחר כך ג'וזי ואני עשינו את ימי ראשית הקיץ. לא היה בינינו קשר אינטנסיבי. עשינו יחד הקלטות שלא יצאו לפועל. אחת מהם היתה השיר גיטרה, שמאוחר יותר הופיע באלבום. אחר כך היה לו משבר ואחרי תקופה מסויימת הוא התקשר אלי והתחלנו לעבוד על האלבום הראשון. למעשה, אני הגעתי במעין מרפא. לגבי הצד האלים של קראוס והשתיה, אני קורא על זה רק בעתונים. אני לא מכיר את הצד הזה באישיות שלו. אני מכיר אותו דרך השירים והאולפן. מאד עדין, למרות שיש לו את ההויה המחוספסת. יש פער גדול בין קראוס בתקשורת לזה שאני מכיר.

בעיני הוא הרבה יותר בשל כזמר. השירה שלו הרבה יותר טובה. יושבת נכון. חוץ מזה הלחנים הם הטובים ביותר שכתב.

העבודה בינינו יצרה מן קשר מיוחד. היו שירים שלא נכנסו לאלבום הקודם. קראוס לא מצא אף אחד מהם אצלו. אני נברתי בקסטות שלי ומצאתי חומר ישן שלא הוקלט.

אני חושב שהמשבר הרציני בא לו בתקופה של ההופעות. היה עליו לחץ נורא גדול, כי הוא, כמו כל אמן, היה צריך להחזיק ערב שלם ולעמוד מול קהל ששילם כסף. גם העבודה שבוחנים אותו כל כך הרבה אנשים, הפריעה לו כנראה. הוא היה צריך לזכור הרבה טקסטים ולחנים והוא לא היה רגיל לזה. עד למשבר הוא נהנה מאד מההופעות.

העבודה שלו באולפן היתה מאד אחראית. הוא ביטל כמה פעמים את האולפן כשלא היו טקסטים מוכנים או כשהוא לא היה מוכן מבחינת שירה. אבל כשקבענו באולפן בשעה מסויימת הוא הגיע, צלול. לא שתה בכלל".

שיר הזמר. שיר שלכאורה נשמע תמים אבל זהו, שיר שקראוס מספר בו על הכרושים במשך חייו. שיר עם קצת כחול. בסוף השיר יש אלתור אינסטרומנטלי שהוא אלתר ופתאום ללא התרעה הוא צעק: "אילן, יש שיר חדש!!". מן צעקה נוקבת. מרגשת. כאילו הרגיש יחס עמוק כלפי. זה מאד ריגש אותי".

"בהויה שלו, הוא די עם עצמו. יש לו רגעים שהוא מתוח והוא מקרין שיש לו את הסיפור שלו. לי מאד נוח לעבוד איתו. הוא לא מכניס אותך ללחץ, נותן בך אמון.

לא דיברתי איתו על דברים אישיים. גם לא לגבי הפיספוס שלו בקריירה. עכשיו גמרנו אלבום חדש ולא משנה מה שהיה. משנה מה שיהיה. כרגע זו לא שעת התסכול. להיפך. אני נזכר שבשיר הזמר היה רגע אדיר כששמוליק שר יחד עם הריתם־סקשן. באולפן ניגנו מיקי שביב, מאיר ישראל ואני. הוא התלהב נורא וכאילו חיים ניסכו בו. הוא נכנס למעין אקסטזה וגם שביב וישראל נדלקו והיתה התלהבות שלא מתרחשת כמעט באולפן. זה נדיר שמישהו מביא אותך להתלהבות גדולה שכזו. לקראוס יש את העוצמה. הוא בקושי יכול היה לשאת את ההתלהבות.

באלבום יש גם שיר בשם מונה, שכתב שמוליק צ'יזיק על מונה זילברשטיין. שניהם כבר אינם בחיים. לא דיברנו על השיר, אבל אני יודע שהוא הכיר את צ'יזיק מכל מיני מקומות שהיו יחד. מונה וצ'יזיק היו שני אנשים משמעותיים בחייו. קראוס קשור להרבה אנשים שמתו. השיר הזה מאד יקר לו. יש בו צד סנטימנטלי חזק מאד אבל הוא מרוחק. הוא לא הולך איתו חופשי. המוסיקה, היא החלק ההרמוני בחייו. החלק החי, זה שמסדר לו את החיים. הוא בן אדם חי ומרגיש. אחרי 20 שנה, הוא מעין תרגום פיוטי לחיים של קראוס".

שמוליק קראוס: אחרי 20 שנה

רוטבליט על קראוס: יופי פנימי נדיר

יענק'לה רוטבליט כתב 9 מתוך 10 השירים באלבום. את האחרון כתב שמואל צ'יזיק ז"ל. רוטבליט סיפר פעם בראיון, שהוא כל החיים כתב. היה מסתובב בין הלהקות הצבאיות עם עשרות טקסטים, מחפש קונים. היום הוא כבר יכול להרשות לעצמו להיות סלקטיבי. כותב פחות, חי בירושלים, עם האשה והילדים, לא מבלה לילות בחיפוש אחרי הניאון שבקצה השחור. לאורך השיחה איתו שומעים ברקע, כמו תקליטון ישן, קול של ילד: "אבא אני רעב, אבא, מה אתה עושה, אבא, מי זה אבא, נו, אבא".

"מאיפה אני מכיר את קראוס? אני יודע? חברים ותיקים. עבדנו פה, עבדנו שם. נפגשנו בתל־אביב, בתחילת שנות ה־70. מאז תמיד יש מנגינות ויש שירים, חלק מהם מחכים להקלטה כבר הרבה זמן, חלק נכתבו כשהתקליט התחיל להבנות".

– אתם עוד נפגשים גם כשאין עבודה?

"כן. הולכים לפעמים לשתות משהו. נפגשים בבתים. זה תמיד היה ככה, מאז כתבנו את השיר הראשון שלנו, בלדה לעוזב קיבוץ ב־70".

– קשה אתו? קל אתו?

"תראה, נכון שפה ושם יש לו תקופה רעה, כמו לכל אחד, ואז הוא עולה לכותרות. הוא מסתגר, הוא מתפרע, הוא אלים – או לא. אבל זה תקופה. רוב הזמן שמוליק הוא האיש הכי מקסים, ונשמה, ואוהב ועוזר לחברים. נכון שאני לא יכול להתחייב על כלום, אבל אני מקווה – וגם קצת נראה לי – שהבעיות לא יחזרו. הוא התבגר".

שאלה קצת פרצית, אבל מתחייבת: ההתבגרות גם עזרה לעבודה?

"תקשיב לקול שלו. זו התשובה. אם בתקליט כמו '70/80' הוא לחץ לעצמו על הביצים, שר משם, עכשיו הוא בא מתוך בשלות, מתוך חום. הוא שר בפשטות גמורה ומתוך יופי פנימי נדיר. כן, גם עם הרבה עצב".

– ומתוך זה צמחו הטקסטים?

"שוב, קשה להגדיר את זה. מה שנעשה בזמן האחרון, הוא קצת ביוגרפי, מתוך מה שקורה עם שמוליק. אבל זה לא קונספטואלי. קח שיר כמו אמצע הזמן, שמדבר על סיפור לא גמור, שנתקע או נקטע באמצע שלו".

לי עולה מיד בראש ג'וזי כץ.

"זהו, שלא בדיוק. זה רק כאילו. וזה מה שיגידו. זה מן מסביב ההיסטוריה שלהם. אחרי הכל אני כותב שירים, אני לא הביוגרף הרשמי של משפחת קראוס".

– ההתבגרות שלך, היא נכנסה לעניין?

"אני לא יודע. אני מקווה שכן. זה יהיה די עצוב אם לא התבגרתי במשך עשרים שנה. לא יודע כמה ההרגשות הבסיסיות משתנות, אבל אתה נעשה יותר מתוחכם עם השנים, בעניין הראש בקיר".

?

"שירים שיש להם מסר, נגיד, פוליטי, אתה לומד להגיד את הדברים חכם יותר".

– תן לי משפט על כל אחד מיתר השירים.

"אוקיי. יש שיר שנקרא האיש השר. מילדות אני כבר שר לך. יש ארץ אהבתי – מן קינה אנטי־פאדית, עד מתי ארץ אהבתי תמשיך לעלות באש. השיר החי על הזמר המת, טוב, זה על הזמר המת (כבר שוחרר לרדיו). איפה בנות הזמה, סיכום של ניאופי בדיו. השיר האחרון הוא של צ'יזיק, על מונה. זה מה שאני זוכר כרגע".

דרך אגב, או בעצם לא כל כך דרך אגב, מה קורה עם השירים שלך? מאז 'היום בו שחררתי את ירושלים' לא עשית תקליט.

"אני עובד כל הזמן. מופיע גם. יש לי חומרי מגירה מאוד אקטואליים שכתבתי הלחנתי. אולי הם יצאו בעוד תקליט. עם הזמן".

יאיר לפיד

ביקורת

אהרון דולב

בגלל המלחמה ההיא...
(מוזיאון, ת"א)

חובה לראות

אימי השואה, בבתיהם של יהודה פוליקר ויעקב גלעד, שותפו ליצירה ואמרגנו, לא היו טאבו אפל, כבבתי הורים רבים, שהיו על כוכב האפר ההוא ושרדו בתופת. פוליקר וגלעד ינקו שואה עד בעריסתם. הראשון מפי אבא, השני מפי אמא. פוליקר עם אבא שלו, גלעד עם אמא שלו, חיים מקטנות עם הזוועה בבית, עם האימה ותהומות השבר ללא שיעור.

השואה בבתיהם לא הודחקה ולא הוצבה כחומת מיגון בין הורים לבנים. בבית פוליקר אבא לא חדל לדבר, כמו בטראומה ובאובססיה, כי את האימה והשכול, המבער חיים את נשמתו, אסור להדחיק ואת המתים חובה לזכור עד קץ הימים. בבית גלעד אמא דיברה כל הזמן, בבית פנימה והחוצה לעולם, כי את השואה שומה להנחיל לדור דור.

פוליקר עם אבא שלו, איש חזק ומרוסק, "היה" כל החיים בגירוש מסלוניקי לאושוויץ וכל החיים הביט מבעד לעיני אבא, עיניים קרועות בתרון אין־אונים, הביט עם אבא הישר אל אש הכבשנים. שם תמיד, כל הזמן, עולה ועולה בעשן כל המשנה עד אחרון בניה. גלעד עם אימו, "היה" כל החיים בקרונות הבקר מוורשה אל הרמפה בטרבלינקה. נכנס איתה צמוד לתא הגזים, נפל חי לבוד ביחד איתה, מפני שפתאום נגמר הגז בצינור המפלט.

שואה לפוליקר וגלעד, היא פחות וגם יותר מאסון השמדת עם. היא אסון משפחתי, פלצות פרטית. מקרה אבא, מקרה אמא, שהיו למבוות אש תמיד, עם הצלקות המשותפות במערות הנפש הבוערות. עכשיו, יצאו הצלקות מבפנים אל התמונה והפסקול, במסמך תיעודי וחד פעמי. אבא, אמא, יהודה פוליקר ויעקב גלעד, פתחו צוהר אל לב המאפליה הפרטית שלהם. המראות והקולות משם קורעי לב.

למרבה החסד, במאית המתעדת הישראלית אורנה בן־דור (תחקיר, תסריט, ראיון ובימוי) בחוש מידה, מידת ענווה וכיבוש יצר "יצירתי", כדי סילוק כל מחסום קול־ב"קול־על" כמנחה־שואלת. מעורבות לקונית, מוסרית אמנם. אולם אפילו היא מדי חזיתה, ולו גם דיסקרטית, של כל אלמנט זר. דמותה ותובעת נגישות ישירה, צרופה, בינך הצופה כמשתתף ב"סיאנס" נורא, לבין "המדיום" שלך – בני משפחות פוליקר וגלעד – הלוקחים אותך לשאול, במסע טלטלה עזה, למיפגש עם הסיוטים והצללים, הממלאים את הטופוגרפיה הנפשית שלהם.

אולם זו רק השגה בלבדית על שיקול "נקודתי" שנוי, במסמך קולנועי, שאורכו 90 דקות והוא מאפיל ללא עוררין, על כל התייחסות בצלולויד, עלילתית ו/או דוקומנטרית, שנעשתה בישראל לבטח (מעט מועיד נעשתה ישראל). אולי בכלל, מלבד התנד קיר הקולוסאלי החשוב, המוחלט, המקיף והיסודי ביותר על השמדת יהודי אירופה, סרטו של קלוד לנצמן, שואה. סרטם של בן־דור, פוליקר וגלעד, הוא, אכן, סרט פוסט־לנצמני, מן המימד האחר לפחות. האיקון מפונה, כאמור, מכל תיחכום טכני והתיימרות יצירתית, לקלוט בתמונה ופסקול עדויות פרונטליות בפמרטה כמעט סטאטית.

עדויותיה כמו אחוזות חלחלה, מביכות בעדים במין שיתוק היפנוטי ומעבירות לצופה בזמן אמיתי מסרים מתהומות אישיים עד כלות הנשמה. מן העדויות של נגעו בתחתיות שאול. אבל שני הבנים, שלו ושלה, שעוד בכלל לא היו באותם ימי אבא שלו ואמא של חבוז ליקוי־מאורות, מעקים באומר וצליל (שירי השואה הקטנועים של פוליקר־גלעד שלובים בפסקול), כי היה היו שם "בתודשה". היו עם אבא ואמא, בקרונות, על הרמפות, בין גדרות התיל המחושמלים. היו עם אבא ואמא על הפלנטה האחרת. ריח עשן המשרפות מעולם מאז לא מש מנחיריהם.

וזה עוד מימד פוסט־לאנצמני לסרטם. בבשואה לפנין, גם בגלל המלחמה ההיא, השואה איננה עבר. היא עבר, הווה ועתיד מתמשך לאין סוף, אולי עד כלות הימים. ועוד מימד פוסט־לאנצמני. בא לבכות, רוב הזמן, גם אחרי. חובה ללכת לראות.

בעקבות האיגואנה הכחולה: ג'סיקה הרפר ודילן מקדרמוט

ג'ף פאהי: מחיר הבגידה

בעקבות האיגואנה הכחולה

האיגואנה הכחולה הוא שמו של בר בעיירה דרומית מפוקפקת למדי. הכלכלה שלה נשענת על הבנק המקומי, והבנק המקומי נשען על כספיהם של פושעים ומהמרים, מבריחים וסתם רוצחים. הסרט עשוי במתכונת הסרטים האפלים, סירטי הבלש ההוליוודיים הקלאסיים, אך הבמאי ג'ון לאפיה עיגן בתוך הז'אנר הזה את המערבון: סיפור גבורה, מאבק וכיבוש.

מדובר כמובן בגיבור הנשלח למקום שכוח־אל במשימת התאבדות. עליו להביא אל שולחיו כמה טיפוסים שלא ישמחו לעניין ולא רק זאת: יש לו סיכוי לא לחזור חי מן המשימה.

נשמע מוכר מסרטים אחרים? לא במקרה. לאפיה דאג למחוות לקלאסיקה בסרטו הראשון.

מילגרו

רוברט רדפורד, בתור במאי הפעם, הוא הסופרסטאר היחיד בסרט הזה שהוא עבדת אנסמבל: סוניה ברגה ודניאל שטרן, ג'ון הרד ואחרים הם תושבי מילגרו, עיירה קטנה בניו־מכסיקו שכוחות של קפיטליסטים גדולים מאיימים עליה. בהתחלה הכל נראה אבוד אך ברגע האחרון כמעט מתעשת אחד ומחליט להגן את חלקתו הקטנה, ולסרט קוראים באמת "מילגרו – מלחמת שדה השעועית" כי על חלקת שעועית הרלך כל העניין.

רדפורד, אקולוגיסט חובב וצדיק ידוע, חיפש בסרט הזה, כמו בדברים אחרים שהוא עושה – הצדקה לקיומו. ובאמת זהו סרט על צדק: הקטנים מול החשובים, העניים מול העשירים. ויש גם סוף טוב, וכמה שחקנים נחמדים וגם סוניה ברגה.

מחיר הבגידה

גבוה, גבוה מאד הוא מחיר הבגידה, בעיקר כאשר מנסים לקרקס בעל שיש לו חברים לנשק. הוא אולי סובל מסינדרום ויאטנאם, אבל את הסיוט הסופי יקבלו אלה שניסו לחסל.

אז ככה: היא בת עניים אמביציונית שהחליטה להשתפר בחיים ונישאה לאחד מעשירי העיר. הוא נפגע נפשית בוייטנאם ועם שובו מנסה לשקם את חייו. ברקע מבצבצת איזו בגידה ישנה שלה עם אחד ג'ייק ומה שמסתבר שזה לא רק בעבר אלא גם היום וגם שהכסף לא יביא להם עושר, כי במקום להתגרש כמו בני אדם מן הישוב ינסו האשה והמאהב לחסל את הבעל.

היות שמדובר בסרט שיש בו מרכיבים של מתח לא נגלה את פירטי הסיפור, רק שתדעו שהפשע לא משתלם.

ביס'ים

חיים משה

ערוצים

דליה רביקוביץ
רדיוטלוויזיה

מן הגורן ומן היקב

קודם כל יש להשיק בבקבוק שמפניה את הואים עולם המוסף החדש לחדשות חוץ במוצאי שבת. עד כה היו חדשות החוץ שאובות מסוכנויות ידיעות ומקרן במהדורות החדשות היה תמיד במחצית השניה, לאחר שנתמצגה כל הדרמה.

לאחר שנרים כוס מנה שנותר בבקבוק השמפניה המגופץ לחיי המפיקים, העורכים ויתר השותפים במפעל הבאת העולם הגדול אל ונך חדרי ביתנו הקטנים (או הקטנים ביחס), צר לי לומר שמהדורות חדשות החוץ המורחבת לא היתה שונה בסיבה מן החדשות שהיו נהוגות עד כה, אותם קטעים מימים של סוכנויות החדשות, שכמותם בדיוק נוכל לראות גם בטלוויזיה הירדנית ומעט דברי פרשנות שהושמעו מפי מומחים אד-הוק, ובוודאי לא היו הפרשנות הטובה ביותר שניתן לשדר בטלוויזיה.

אפשר להתווכח גם על בחירת הנושאים. האם ימי שנה וזכרון הם אומנם נושא חדשותי, האם דיכוי האביב של פראג לפני עשרים שנה צריך להיות הנושא שבו תיפתח מהדורת חדשות החוץ.

נדמה לי שהשטפונות בסודאן המסמלים את קללת יבשת אפריקה היא נושא אקטואלי יותר מן היארציייט לאביב של פראג, אבל נראה שמפיקי התוכנית לא מצאו כל פרשן סודאני, או שגריר ישראל בסודאן לשעבר וכך ירד הנושא מעל הפרק.

הוועידה הריפבליקנית בניו-אורלינס זוכה לסיקור שוטף במהדורות החדשות וספק אם היה לה מקום במגאזין נפרד לחדשות חוץ. בפרק זה בלטה במיוחד שיטת התאם שאיפיינה את המהדורה, כאשר הפרשן הנבחר לענייני הוועידה היה שגרירנו בארצות הברית משה ארד, דיפלומאט מסוג נדיר, המתקשה במיוחד בביטוי בעל פה.

רשלנות ואוזלת יד איפיינו גם את הכתבה על מהומות האזרחים בבורמה. הסקירה ההיסטורית היתה דלה ביותר, ובמקום זה התעכב הכתב ארוכות על עבודה חסרת משמעות שהשאיר ליל מאולן תביב על החיילים הבורמזיים. סו ואסו

לתוכנית הראשונה יש להתייחס כאל משדר נסיוני, ואין כל סיבה שיומן חדשות החוץ לא יצבור תנופה ועוצמה כמו יומן חדשות הפנים. עם זאת, יש לקוות שמפיקי התוכנית אינם מבקשים, חס וחלילה, להנציח אותה במתכונתה ההתחלתית.

בחודש התשיעי

כתבה של אורי גולדשטיין מוכרת כבודה מן הסוג האחר גם כאשר הנושא הוא סיקור שבועי של האינתיפאדה. אי אפשר לטעון נגד אורי גולדשטיין שהתעצל בהתקנת כתבה זו, לעומת זאת נראה שהתריצות יותר היתה בעברית ובעוברי פרי עמלו.

א. גולדשטיין: תפסת מרובה, לא תפסת

בשבוע שלפני האחרון ביקר אורי גולדשטיין ממש בכל מקום. הוא ביקר בבית לחם בחשכת הלילה, ביקר באור-יהודה לאור היום; קפץ לגוש קטיף, לירדן, ולקלנדיה וביקר אצל מתיישבי חימית.

תפסת רובה, אורי גולדשטיין, לא תפסת.

מתוך סיפוריו של גולדשטיין ברחובי ישראל היה מעניין במיוחד להילוות אליו בפגישותיו עם יהודים באור יהודה שלא שמעו דבר כאשר נשרפו למוות שלושה פועלים ערבים נעולים בצריף עץ. ממש אנשי הצפרדע, אנשי הדממה מתגוררים באור יהודה, איש לא ראה לא שמע. ואנשים נשרפים הרי צורחים צרחות איומות. מה הפלא שאנשים שלא שמעו דבר פוחדים עכשיו פחד מוות מערבים? אם הנשרפים לא צעקו רגשי אשמה צועקים.

סיפור אחר והפעם בדגש קל היה טיול מאורגן של נאמני הר הבית ביריחו, טיול מסודר, מתואם ומאובטח על ידי חיילי צה"ל. "החיילים לא חייכו, מסביר אורי גולדשטיין, באווירה של השלמה הגנו על האנשים" שהשתלטו בכבר העיר ביריחו.

נאמני הר הבית לא באו ליריחו לסעוד את לבם או לנפוש, כי מטרה נעלה יותר היתה לנגד עיניהם, להסב את שמה של כיכר כלשהי ביריחו לשם עברי על ידי תליית שלט מתאים. ניסו וניסו להצמיד את השלט ולא עלה בידם. לאחר יגיעה רבה הצליחו להדביק את פיסת הקרטון ובכל זאת היה עליהם להזהיר זה את זה "זה עומד. לא לנגוע", וכך כבשו את יריחו בפעם הראשונה מאז כבשה יהושע בן נון.

לאחר השעצר הבלתי נמנע והשטח הסגור ההכרחי, עברנו על פני עצורים קשורי ידיים באישון לילה, ואת המספר השבועי של האינתיפאדה השמיעה הפעם אשה ערביה: אנחנו לא יותר חלשים מהוייטקונג וישראל לא חזקה מאמריקה". ואורך זיל גמור.

אויר הרים

בכוחם של המודעים המתרגלים קפיצות "תעופה" להאציל אנרגיה חיובית

קשה לתאר פרדוקס באלי יותר מצירוף של טייס קרב, איש מחשבים, לא סתם אדם מן השורה כי אם סטראוטיפ שהשורה מתיישרת עם פיו, עם אדם שהוא ממייסדיו של כפר שכל דריו עוסקים בדבקות במדיטאציה ואף מגיעים לטכניקות משוכללות יותר.

התוכנית יש מקום היתה מאז ומתמיד יש אנשים, והישיבה במקום נידח, הרחק מן ההמון הסואן, היא רק עילה חיצונית לקיום התוכנית. עמי רוקח איש הישוב הגלילי הרדיה, גיבור התוכנית האחרונה, הוא אדם המעורר תחושת חידה מבלי לעורר מבוכה.

כל פרט ושלב בסיפור חייו המעניין של עמי רוקח נשמע בהור ואמין. כטייס קרבי במלחמת יום כיפור נפל בשבי הסורי, נפצע כאשר ניסה להימלט, נחקר, נרתח, עשה את החלמתו בתנאים קשים והמתין חודשים ארוכים לשיחרורו מן השבי.

לאחר החזרה מן השבי, בתוקף בריארתו הלקויה רכש לו מקצוע חדש והחל עוסק במחשבים.

עם זאת פנה לעסוק במדיטאציה, עיסוק אינטנסיווי שהוביל אותו לייסוד מצפה חדש בגליל, ישוב שכל תושביו מודטים.

עמי רוקח מגולל את הסיפור כולו כשהחיוך אינו מש מעל פניו גם בקטעים הקשים. למעשה, יש לו רק הבעת פנים אחת שאינה משתנה. הוא מפיק מתוכו במלים וללא מלים תכונת חיובית עצמה, כשיש צורך במאבק הוא נאבק. כשיש צורך בהסתגלות הוא מסתגל. כאשר סבלנות היא התכונה המתבקשת הוא סבלן. מתוך עמדה חיובית אקטיווית זו שאינה נחלשת בשום נקודת מפנה או משבר הוא מביע לפתע אמונה, שיש לה חיזוק מדעי לדבריו, שטכניקת המדיטציה וה"תעופה" הצומחת בעקבותיה מעוררים באדם המתרגל אותם כוחות נפש ואנרגיות המאצלות גם על הסביבה, ויש בכוחן לרפא כל תופעה חברתית, הרסנית כמו תאונות דרכים ומלחמות.

כאשר אדם הנשמע רציונלי ואמין כמו עמי רוקח אומר שיש בכוחם של מאתיים מודעים המתרגלים קפיצות "תעופה" להאציל אנגיה חיובית שתשים קץ למלחמות. עולה בנכון בריותה באלית על האדם שהיה שלם בכל גופו ונפשו אלא שאבר אחד מאבריו היה עשוי זמכית.

עם זאת הספקנות שמעוררת אמונתו של עמי רוקח אף היא אינה נאוה במיזה, משום שהיא נובעת מאי-ידיעה.

אם אומנם יש בכוחם של מאתיים מודעים להביא שלום עלי אדמות, או אפילו רק למנוע היתקלויות ברצועת הבטחון, או להרגיע במשהו את הסכסוך הישראלי פלשתינאי, מדוע הם מתמהמהים ואינם מפעילים את כוחם?

על דיבורים אין מכס

החופש הגדול מתקרב לקיצו (ראה לוח השנה) ושוב אנחנו ניצבים מול בעררת הנצח של ההוצאות הכספיות הכבדות הנילוות לחוק חינוך חובה חינם. ההצטר־

ידויות ההסתיות בבינוד, בספרים, ובתשלומי החובה המתופשים לתרומות, מסתכמות על פי חשבון שנמסר לאליעזר יערי במהדורת החדשות המאוחרת של יום א', בסכום המכובד של שש מאות שקל לילד.

ובכן, במה ניתן להקל על משפחות ובמיוחד כאלה שיש להן יותר מילד אחד? מזמינים את הגב' נחמה קצב מן הרשות לצרכנות של ההסתדרות שתעמוד לימיננו בשעת דחקנו.

הגב' קצב לא הגיעה לאולפן בידיים ריקות. היא הביאה לצופים שני סוגי עצות שלא יסולאו בפז ושאיש זולתה לא חשב עליהן קודם. בראש ובראשונה, אמרה הגב' קצב יש לערוך סקר שווקים, לא לקנות מחברות, מחדדים, מחקים וקלמרים ללא השוואת מחירים יסודית. יש פער גדול במחיר מוצרי יסוד אלה בחנויות השונות העשוי להגיע במקרים קיצוניים לאלף (!!) אחוזים. כדי לפגוע בחופש המסחר לא מסרה גב' קצב שום הנחיות ספציפיות באשר למקומות הזולים

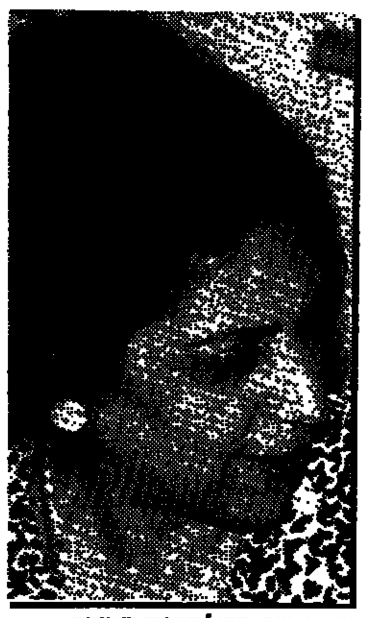

נחמה קצב: הקול המפיק שטויות

והיקרים, והניחה לכל אם או אב לכתת את רגליהם בחום הכבד של שלהי אוגוסט בחיפוש אחרי הקלמר הזול ביותר.

תוכנית כלכלית כשהיא עוסקת בנושאי פער מחירים מציעה לצרכן רשימה מדוקדקת מלווה בכתובות של המקומות שבהם ניתן להצטייד במוצרים במקח הראוי, וכנגדם המקומות שבהם פושטים עת עורו של הלקוח. הגב' קצב הסתפקה בעצה מיניסטראלית, ובהובד הפילוסופי של הבעיה.

בנוסף לכך הציעה הגב' קצב עצה חדשנית, שאף כמוה לא שמענו לפנים, לרכוש ספרי לימוד משומשים מתלמידי הכתות הגבוהות, וכן להעביר את מדי בית הספר הראויים עדיין לשימוש מבן בכור לצעיר.

מכל המומחים שהופיעו באולפן החדשות המאוחרות והשיאו לקהל עצות סרבות יותר או מעט פחות, נראה שהגב' נחמה קצב שברה את מחסום הקול המפיק שטויות. בשעת דחקנו אנחנו זקוקים לאנשי עצה ותושיה ולא לקיבוצרים.

ריסים

רחל אטאס

[illegible]

הריגושים של איגי פופ

איגי פופ: האם הוא יסתוף את השירותים?

בתוך איגי פופ פועם לב המוסיקה. נשמתו פועלת עפ"י תחושות ואינסטינקטים פנימיים. בשנות ה־60 יכלה כמות האלכוהול והסמים שעברה בגופו, לממסל את תל־אביב לחודשים. הקשר שנוצר עם הקהל שבא להופעותיו הוא הדבר החשוב ביותר בחייו. עכשיו הוא קפץ אלינו להופעות

מאת שרון רודיך

הכינויים וההגדרות המיותרות שהודבקו לו, יעלו גיחוך על שפתיו. אותם יכולים לקרוא לו "הסנדק של הפאנק", "האבא של האבי־מטל" או "אלוהי הזבל של הרוק". כל שם שיעלה על דעתכם. אך באיגי פופ מצוי משהו הרבה יותר עמוק, יקר ערך ואיכותי מנה. בתוך הקופסה האנושית הזאת פועמת לב לבה של המוסיקה, נשמה הפועלת עפ"י תחושות ואינסטינקטים פנימיים המנחים אותה. בערה אותנטית של ניצוצות אלוהיים. על הילד הטהור הזה, ניסה והצליח איגי לשמור במשך 20 שנות פעילותו. מעטים מאוד האמנים בהיסטוריה שהכילו בתוכם את התומר הגולמי הזה. רובם היו אנשים סובלים ובודדים, כזה הוא גם איגי פופ.

באמצע שנות ה־60 היו אלה הסטוג'ס של איגי שניסו להעיר את אמריקה מהסרפ ההיפי המנומן שלה. איגי הציע להם טריפ אחר אלים ומסוכן. הוא כל כך רצה לחלוק איתם את התחושה המפלאה שבערה בו, אמריקה פחדה לקבל. איגי הושם ללעג ולקלס, התקוטט עם הקהל בהופעותיו, נעצר ע"י המשטרה בשוק שימוש בסמים. כמות האלכוהול והסמים שעברה בגופו של איגי באותה תקופה, יכלה לממסל את תל־אביב לחודשיים. לאחר שני אלבומים מעולים "הסטוג'ס" ו"בית הכיף", התפרקה הלהקה. בשנת ה־70 עובר איגי המיוסר, צמא להכרה באהבתו של הקהל, משבר שכמעט שפיקין לחייו.

איגי מבור להרואין ואלכוהול, מפסיק להקליט עוד את האלבום המפלא עוצמה מלמית עם גיטריסט הסטוג'ס ג'יימס וויליאמסון. ב־1975 נכנס איגי למוסד גמילה בלוס־אנג'לס. מי שמחלץ אותו מהתופת הוא ידידו דייוויד בואי, הזמר בעל אלף הפרצופים. בואי יודע ומבין, שבליבו של איגי פופ גרם החומר. לו הוא כל כך זקוק. הם מקליטים יחדיו את LUST FOR LIFE והאידיוט, שניים מאלבומי הרוק הטובים והחשובים שנכתבו אי פעם.

איגי פופ שתיראו השבוע בסקינמה, הוא בדיוק אותו איגי מלפני 20 שנה. נכון שהוא פרובוקטיווי ומרשים פחות, אך לעומת זאת בוגר וממוקד יותר. איגי של היום שומר על עצמו, נקי מסמים ואלכוהול, נשוי באושר לסושי, אשתו היפנית. אלבומיו האחרונים בלה בלה ואינסטינקט קולעו בדיוק מאותם חומרים נדירים שהם נעשו הקליטיו בעבר. הם רק מלוטשים יותר ובוטים פחות. איגי יכול היום להרשות לעצמו לבחור בקפידה את הנגנים שיתרגמו את התחושות הפנימיות שלו לצלילים. הקשר עם הקהל בהופעותיו נשאר הדבר החשוב בחייו, איגי התברגן רק למראית עין. זו תהיה הזדמנות נדירה לבחון מקרוב אמן יחיד במינו. ריגושים מובטחים.

עכו השנה: מחאה פרטית - לא פוליטית

בשנה התשיעית תגיע פסטיבאל עכו אל הבחלה. נראה שהפעם יהיה הפסטיבאל איכותי, מגוון ומרשים יותר מכל אלה שקדמו לו. 105 הצגות שונות, לחובבי תיאטרון אחר ולכל המשפחה, ואפילו מוסיקה – מקונצרט לקהל ערבי עד שלמה ארצי. המנהל האמנותי ענן בניאל מתנבא שהשנה לא יהיו הפגנות, לא רק מפני שלא יתנו למפגינים להיכנס אל בין החומות אלא גם מפני שלא תהיה להם סיבה

מאת חיים נגיד

בשנה התשיעית לנדודיו, מגיע, כנראה, פסטיוואל עכו אל הנחלה. הפסטיוואל של השנה, עושה רושם, יהיה איכותי, מגוון ומרשים יותר מכל אלה שקדמו לו. האם סוף סוף ייצא הפרפר מן הפקעת ויתחיל להבריא?

על פי מספר האירועים, קורא הפסטיוואל הנוכחי תיגר אפילו על פסטיוואל ישראל. 105 הצגות שונות, אלה שבתחרות ואלה שלצידה, לחובבי תיאטרון אחר ולכל המשפחה, וגם מוסיקה תהיה, לרבות קונצרטים לקהל ערבי וקונצרט סיום בחאן אל־עומדן של שלמה ארצי. הפגנת כוח של אמנות מקורית, שחלקה מתקיים כל השנה מחוץ לממסד או במגירות ועדות הרפרטואר.

גם הצגות התחרות רבות יותר מאשר אשתקד, 12 לעומת 9 (השופטים: אביטל מר־סימון, תגית רבבי ויונה אליאן). ושמות היוצרים? רובם מקצועים וידועים: מחזאים כישראל אליה, דני הורוביץ או חיים מרין, ובמאים כמו לוי (בעבר מנהל הפסטיוואל), אלי דורכהן, מיקי מרין, רינה ברוך. הבולט בבולט – משה שמיר. בין המתרגמים בולט שמו של שמעון לוי, מנהל הפסטיוואל בשנתיים האחרונות.

יותר מכל מרשים שמו של משה שמיר. יש יותר מסמליות בעובדה, שהראשון במחזאי ישראל, מי שכתב את הוא הלך בשדות ב־1948, משתתף בפסטיוואל עכו כעבור 40 שנה, לצידם של צעירים כאיזי ליבוביץ ויוסי סיאס. זוהי עדות לעליית כוחו של הפסטיוואל ובלי ספק גם למצבו של התיאטרון הישראלי.

לונה פארק: איזי ליבוביץ, חיים כץ, קובי הגאל, טל סיאקי, אילנה בן אוזיליו

שמיר כתב מחזה לשלושה משתתפים, מלוטש ורב תפניות, קרנבל בונציה, המפגיש את שיילוק הזקן ואת בתו ג'סיקה, 5 שנים לאחר הארועים המתוארים במחזהו של שקספיר. ג'סיקה ברחה מביתה, התנצרה, נישאה לאהובה לורנצו וילדה לו שני בנים. שיילוק – עיוור, מקולל ומנודה – מצליח לסדר לעצמו פגישה עם בתו. בשיחות תרשים־עיוורים ביניהם, מעמת שמיר שני דורות. אף שהמחזה אינו נעדר משמעויות לאומיות, על יחסי יהודים־גויים, הוא יותר מכל מחזה אישי שנושאו התמודדותו של אב אוהב עם בתו הבוגדנית.

תי: גיל אלון, אלון אבוטבול

ענן בניאל, המנהל האמנותי החדש, אומר שזהו הקו, פחות או יותר, בכל הצגות התחרות. בזכות הזעקה הפרטית ונגד המחאה הפוליטית. בפסטיוואל השנה, חודש לפני הבחירות, הוא מתנבא באופטימיות, לא יהיו הפגנות בעכו. לא רק מפני שלא ירשו למפגינים להיכנס אל בין החומות, אלא גם מפני שלא תהיה להם סיבה. וחוץ מזה, ליתר בטחון, יחלקו לבאים ורד בשם התנועה לארץ ישראל יפה ולמען הדר־קיום והסובלנות.

– והמיבחר הלא־פוליטי איננו פרי סינון שלך, אני שואל בספקנות מובנת את ענן.

"יכולתי, לו רציתי, להעלות כל מיני פלקטים גרפומנים. מהחומר שהגיע אלי היו אולי 4 מחזות שנכתבו בצל האינתיפאדה וארבעתם היו זוועתיים. הם נכתבו מהר מדי, מאב מדי וחדשותי מדי, מכדי שיוכלו לעסוק במצב בדרך אמנותית", אומר ענן.

מתכונת למחזה

אף שהגיעו מחזות רבים, העדיף ענן לפנות לתיאטרונים. 60 אחוז מהצגות התחרות הוצאו מהמגירות והאבק ניער מעליהם. במילא, כך הסביר למנהלי התיאטרונים, אינכם מעלים את ההצגות. אנחנו נפיק אותם ואם תרצו בהם אחר כך, תוכלו להציג אותם אצלכם. ובאמת, השנה אימץ כמעט כל תיאטרון הצגה אחת, לה הוא נותן סיוע טכני. היו גם מחזות שענן העלה כתסכיתי רדיו, בתפקידו הקודם, כמנהל מחלקת הדרמה בקול ישראל. 40 אחוז מהיבול השנתי הגיע בדואר.

לפני: נדב בן יהודה, ליהיא סמל

שלא יווצר הרושם, שהמדובר במחזות סטריליים. חלקם לא רק מתרחש כאן ועכשיו, אלא גם נוגע בבעיות המלחמה המתמשכת, ביחסי יהודים ערבים, או שהערבי מרחף בהם ברקע, כמו בהצגה של אנשי המרכז לתיאטרון עכו וכרונות דור שני בחיק העיר העתיקה מאת דודי מעיין ובבימויו. על פי התקציב הציבורי, זו תהיה ההצגה היקרה ביותר בפסטיוואל, יחסית למספר הצופים בה. כל שחקן יקח אתו שניים שלושה צופים בלבד למסע בן 3 שעות בעכו ובמחילות וכרונותיו האישיים. בסוף ההצגה יתכנסו כולם לליל סדר, שבו מרחף מעל לשולחן ערבי.

קהל ערבי. יש כמה הצגות המיועדות גם לו. אחים, למשל, מאת משה קורן ובבימויה של ציפורה פלד יועלה גם בעברית וגם בערבית, על ידי שתי קבוצות. קורן הוא סטודנט צעיר, עולה מארצות־הברית, שנה אחת בארץ. פלד גילתה אותו בחוג חובבים בירושלים. תחילה חשבה להעלות את ההצגה גם באנגלית, לבסוף התפשרה על שתי שפות. אגב, יש הבדלים בבימוי. מה שעשתה עם קבוצה אחת, נתבקשה על ידי השחקנים לא לגלות לקבוצה השניה. המחזה מגולל את סיפורם של שני אחים, האחד יוצא יום יום לעבודה, השני מתפש את "משמעות הקיום". המשמעויות האלגוריות התלויות ברקע, נרשות עמוקות יותר בשל הביצוע הדו־לשוני.

מחזה אחר, שמעורר כבר עכשיו התעניינות רבה בקרב הקהל הערבי, נכתב בידי דני הורוביץ וע'סאן עבאס (המלצר החייכן בסדרת הטלוויזיה המסעדה הגדולה). אלוהים, הציל אותי ממולדתי יוצג על סיפון הספינה נסיכת עכו. המחזה מגולל את סיפורו של המשורר העירקי הגולה מדאפאר אל־נוואר. המשורר החי עד היום, וכותב שירה אישית מרתקת, לא רק נרדף על ידי העירקים בשל השקפותיו, אלא גם סורס והוגלה. ע'סאן עבאס חשב לפני זמן רב לעשות הצגת יחיד המבוססת על שיריו, ויחד עם הורוביץ גיבשו את סיפור המחזה. העלילה תתרחש על ספינה השטה בין ביירות לניקוסיה, המשורר פונה לקהל, שוטח לפניו את ביקורתו על המשטרים הערביים ומגיע בהדרגה גם אל סיפורו האישי: נרדף ומסורס, בוגד באידיאולוגיה שלו. בתרגום השירים עזרו להורוביץ ע'סאן ושניים ממבריו תושבי חורה, יוסף צמח ומשה חכם. הוא אומר שהלך שבי אחריהם. "אכזוטיקה צבעונית, ארוטיקה ופוליטיקה. אבל ביחוד הרשימה אותי האינדיווידואליות. ממה שאנחנו מכירים מהשירה הערבית המתורגמת, היא נראית לנו פוליטית מאוד".

הנגיעה הפוליטית ביותר בפסטיוואל תהיה למעשה לירית ואישית.

אפילו מחזה העוסק ישירות במלחמה, היה כבר עדיף להישאר בחיים, מאת אהרון הרצוג, איננו מחזה מחאה רלוואנטי. העלילה מתרחשת מול מיתחם אוייב, בטרם קרב, אבל המחזה מציב ראי מול נפשם של חיילים. המציאות היא כאן רק רקע להזיות האישיות. להרצוג, איש תיאטרון בשנות הארבעים לחייו, זהו מחזה ראשון. עד כה עסק בעיקר בבימוי ארועים רבי משתתפים ויובלות יישובים.

במלחמה רחוקה יותר, בתקופת המנדט עוסק מחזהו של אלי דורכהן, יהודי טוב, שנושאו הוצאתם להורג של שני סרג'נטים בריטים בידי האצ"ל. אחר כך התברר שאחד מהם היה יהודי.

חיפוש אחרי הזמן האבוד

גבר ואשה. גבר ואשה הוא לא רק שמו של אחד המחזות, של חיים מרין, אלא הנושא של רוב המחזות האישיים בפסטיוואל. אגב, מחזהו של מרין הוקלט תחילה לרדיו כתסכית – ונגנז. עכשיו הוא שיכתב אותו מחדש, ומופיע בו סיני פטר בתפקיד גבר מתפש הנפש במסיבת פורים את אהבתו לשעבר (מיכל זרד). השניים שוקעים בחיפוש אחר הזמן האבוד, 10 שנים אחורה.

בחיפוש דומה שקועים גיבוריו של ישראל אליהו במחזהו לפני (נדב בן־יהודה, ליהיא סמל). גם הוא הוקלט לפני שנים אחדות לרדיו. אז כעתה מביים אותו דוד ויגר, המחפש בימים אלה דרכים להתמודד עם האופי הפיר־סי של המחזה ולממש אותו במראות בימתיים.

לונה פארק הוא שמו של ערב הכולל שלושה מחזות של אילנה בן אוזיליו ואיזי לייבוביץ, בנוגי ניסן נתיב. סיפוריהם של שני זוגות בתהליך פרידה, וסיפורם של צמד זקנים המבוסים מן הבית ממול אל הבית המתפורר.

ואילו מיה לנצט, שהופיעה אשתקד כשחקנית בביקורת הצגות, חוזרת עתה כמחזאית וכבמאית. מחזה ראשון ועדיין היפה על שני שחקנים שמכינים הצגה על וירג'יניה וולף ובעלה לאונרד. ההצגה שעל הבמה מתרחשת ביום שבו עולות החזרות על שרטון, ותוך כדי כך מגלה לא רק את יחסיהם של הסופרת ובעלה אלא גם מערכת היחסים הסבוכה של שני השחקנים.

וריאציה מקורית על יחסי שני המינים, נעשית במחזה הראשון של יוסי סיאס (שדר בקול ישראל), תי, סיפור אהבתם יוצאת הדופן בהחלט של קוקסינל ותלמיד ישיבה. טכסטים המדברים חודרי בטן ומיטה. צירוף של מין ודת, העשוי להישמע טעון מאוד או פיוטי. הכל תלוי כמובן בביצוע של גיל אלון ואלון אבוטבול.

וכל זה אינו אלא פתות מעשירית ההצגות שיועלו השנה בעכו.

כי בצד התחרות הרשמית יהיו כאן גם הצגות מוכרות וגם בכורות, שחלקן אפילו קיבלו סיוע מהנהלת הפסטיוואל.

שתי מסגרות חדשות הן תיאטרוני התרבות המיובאים, עובדה המבטיחה כנראה איכות מסויימת, והפקות במשבצת המוגדרת כ"במיוחד לפסטיוואל". ביניהן מחזה קנדי ומחזה אנגלי והעלאה מחודשת של ליל העצמאות של ישראל שפי לאברהם רז.

לאקי ספרייק מאת המחזאי הקנדי ממוצא ארמני, רנט אליאנאק, יבויים על ידי ג'ק מסינג'ר עם משה איבגי, ענת עצמון וליאור אלון. כאשר הועלה המחזה בניו־יורק, הופיע בו בתפקיד הראשי ג'ק מסינג'ר. אולי מסיבה זו הרשה לו המחזאי לביים את מחזהו, כי רשות כזו לא נתן עד כה. זוהי הצגה שחלקה מתרחש ללא שום דיאלוג, הרבה כוריאוגרפיה, מוסיקת רוק. מעין פרודיה על סרטי פעולה מדרג ב'. במרכזה סיפורו של גנגסטר פצוע הנמלט עם אקדח ומזוודה מלאת דולרים לעיר נמל נידחת במזרח התיכון. המחזה הוא ההתרחשות הבימתית של זכרונותיו ותשוקותיו האחרונות, כשהוא מדמם למוות, ומשתוקק להדליק את הסיגריה (מתוצרת לאקי ספרייק) בגפרור האחרון שנותר לו. כשהוא מדליק אותה, סוף סוף, הוא מת.

המפיק: מנכ"ל בת דור לשעבר, שעבר לפרקטיקה פרטית, ברי סבידסקי. את מחזהו של אברהם רז תביים פרידה דפאל, בשיתוף עם תיאטרון באר־שבע. פרידה למדה בימוי והיתה מנהלת הצגות גדולות בהבימה. באחרונה השליטה סדר על במת החזרות של שאלת שבתי. עבודתה האחרונה היתה בהפש האדרונה מסצ'ואן. עכשיו החליטו לתת לה הזדמנות בבימוי. וכל זה רק חלק קטן מן השפע.

לאילו הצגות יקנו יותר כרטיסים, לאלה שבתחרות או לאלה שמחוצה להן כשאני שואל את ענן מה הימור שלו, הוא מתחמק מתשובה ומחזיק אצבעות. "כולם מקבלים עזרה", הוא אומר, "אם כי הצגות התחרות מקבלות יותר מפני שאינן נשענות על מפיקים מבחוץ. 5 חודשים אני כבר עובד על הפסטיוואל הזה, מזיע, לא מגיע הביתה לארוחה עם המשפחה חוץ מאשר אולי בשבת, אבל יש לי הרגשה שאני עוסק בדברים ראויים, וזה מחפה על הכל."

כשיגמור את הפסטיוואל, ייצא ענן מייד לחו"ל, לביים שם שני תסכיתים. "אני אכסה בעבודה של עשרים יום, מה שעשו 4 חודשים לחשבון הבנק שלי. כשנכנסתי לתפקיד חשבתי שזו בעצם עבודה חלקית".

30 אלף כרטיסים מוצעים הזה מן השבוע למכירה. מחיר כרטיס במכירה מוקדמת 20 ש"ח. לקבוצת ניתנות הנחות גדולות יותר. המחיר בפסטיוואל – יהיה 25 ש"ח. לשם השוואה – לסאלח שבתי מוכרים בקופות כרטיסים ב־60 ש"ח.

וחוץ מזה הפעות הרחוב חינם אין כסף, וכך גם הדשא והתנומות.

אני מפחדת ממך, וירג'יניה: פולי רשף, אביבה גר

משה שמיר הולך בשדות עכו

משה שמיר: 3 חוזים, 3 מקדמות

– איך הרגשה להיות בין הצעירים בעכו?

היה לי נעים שבמאית צעירה ושחקנים צעירים מוכנים ומוצאים עניין לעבוד על מחזה שלי. בעכו כבר השתתפו שתי בנותי. עמלה כמחזאית, ויעל כשחקנית בפונדק הרוחות. וכשראיתי את יעל שלי משחקת טכסט של אלתרמן, ממש עמדו דמעות בעיני.

– איך ייתכן שמחזה כמו "קרנבל בונציה" לא מצא לו עד כה במה משלו באחד התיאטרונים הרפרטואריים?

האמת היא שתיאטרון אחר לא הציע להציג אותו. אני חושב שזה מהזה שצריך להגיע, שחשוב שיגיע לקהל.

– עושה רושם שהפעם נפנית להגד האישי.

לאו דווקא. המחזה עוסק גם בבעיות הקיומיות שלנו כעם, בחוסר קומוניקציה בין הדורות, בשאלת ההמשכיות הקיום היהודי. הוא גם מביע מחאה על הטענה שהיהודים בעצמם אשמים בגורלם.

– מדוע הוא לא הוצג עד כה?

גם שאר מחזותי אינם מוצגים באחרונה. הם לא באופנה. האופנה היום היא או בידור קולוסלי, שאין לי שום דבר נגדו, או הצלפה עצמית־דרווישית, קריעת עור עצמנו מעל עצמנו מרוב שנאת עצמנו. באופנה כזו לא משתלב קרנבל בונציה שהוא מחזה הגותי בעל גישה שהיא ביסודה חיובית לחיים, ולחיים היהודיים.

– לפני כמה שנים הועלה במסגרת תיאטרון הקריאה בבית אריאלה "יהודית של המצורעים". הוא היה באחד התיאטרונים, לא כן?

יש לי שלושה חוזים עם הבימה, בהפסקות של שלוש שנים, עם שלוש מקדמות. יהודית של המצורעים לא הועלתה כי זו לדברי הבימה כעמסה הפקתית שאינם יכולים לעמוד בה, אם כי התיאטרון הולך בימים אלה דווקא לכיוון של הפקות ענק, אבל יותר לתחום הבידור ולא של דרמה ישירה.

– שמעתי, שאחת הטענות היתה שאין למצוא במאים למחזותיך.

היו במאים שרצו לעשות, אבל קיבלו איומים שאם יציגו מחזה של שמיר יותר לא תהיה להם תעסוקה בתיאטרון. כך סיפרו לי, אבל לא אנקוב בשמות.

אלוהים הציל אותי ממולדתי: גסאן עבאס

ביס'ים

דודו פישר

האלבום שנגמר בלי שנרגיש

מאת טל פרי

הכל מלבד הנערה: האלבום החדש ממשיך את רוח היצירה של קודמיו

הכל מלבד הנערה עושים את שלהם בשקט, בלי הרבה רעש, בלי לקרוא לה־מונים לצאת לרחו־בות. המים השקטים שלהם מתחלחלים עמוק עמוק, אבל זה לוקח זמן. הם כבר יחד כמעט 6 שנים, ורק עכשיו זכה לראשונה תקליטון של־הם להעפיל לראש המצעד הבריטי. ב־'84 יצא אלבום הב־כורה שלהם, עדן, וזה ביקורות הילולה.

הם התחילו כחלק מגל הפופ־ג'אז שהחל פורח אז. שאדה ומועצת הסגנון היו הנציגים הבולטים. אלו שעשו כותרות וכסף. הכל מלבד הנערה עשו איכות. הלבו יותר בקטן. הן בהפקה והן במכירות. ב־'85 עשו את אהבה ולא כסף, ב־'86 את בייבי, הכוכבים זור־חים. בסתיו '87 הק־ליטו את אידלווילד, שראה אור בתחילת '88 עם 11 קטעים בתוכו. נראה היה שגם הוא יעשה מה שעשו קודמיו. יימכר בינוני, יקבל כמה מחמאות, ויסתף הל־אה בנהר הפופ הגו־עש והשוחק. רק שאז היתה למישהו ההברקה להקליט בי־צוע מחודש לשיר של רוד סטיוארט.

עכשיו רואה אידלווילד אור בהדפסה מקומית, ליתר דיוק מופץ כאן כאלבום תוץ במחיר ארצי, בגירסה חדשה שכוללת 12 קטעים. האחד הנוסף הוא אותו איני רוצה לדבר על זה, שזוכה כאן לזריקת נש־מה של תורן ישר לעורק הראשי של האוזן.

האלבום ממשיך בעצם את רוחם היצי־רה של קודמיו. פופ לבן עם השפעות ג'אז ובלוז. עיקר כוחו נשען על קולה הנפלא של טרייסי תורן, ונגינת הגיטרה של בן וו־אט, המפיק. צליל חסר הברקות, שמכריח אותך להאזין למוסיקה ולמילים. ...ה הם תוצלי לונדון בשמ־תם. כל מה שהם יוצרים ואומרים בא מתוך נקודת המבט של הפרברים. הם עצמם מי־טיבים להגדיר זאת ברחוב אוקספורד. "כשהייתי בת שבע־עשרה/ לונדון היתה רחוב אוקספורד/ זה היה עולם קטן/ גדל־תי בעולם קטן". ומנקודת המוצא הזאת

"אידלווילד", האלבום האחרון של "הכל מלבד הנערה". הקול הנפלא של טרייסי תורן ונגינת הגיטרה של בן וואט, שמכריח אותך להאזין למוסיקה ולמילים

מתגלגל האלבום הלאה. פאב שכונתי בשעת ערב לא מאוחרת, כשעוד לא כל השולחנות מלאים, ואף אחד לא הספיק להשתכר, ובן יושב על במה קטנה בצד עם הגיטרה ופורט לטרייסי ששרה, וכיף להם לשיר גם אם אף אחד עוד לא מקשיב.

לפעמים הם נשמעים כמו גירסה ברי־טית ל־10000 מנייקים, בעיקר בקטע תמיד הייתי נערתך. לפעמים כמו גירסה משוכל־לת ויפה מאד של מוריסי, בקטעי הסולו של בן כזמר, בהם הלילה בו שמעתי את קרוזו שר, הטוב בשירי האלבום. גם הם נוגעים לפעמים בתחלואי עולמנו האכזר ("אפילו כשאנחנו מדברים/ הם מובילים פצצות ברכבת לבנה/ איך נוכל להרשות לעצמנו לישון שוב אי פעם?"), אבל בעי־קר נוגעים בעצמם ובמי שמאזין להם. ואז פוקחים עיניים ורואים שאידלווילד נגמר בלי שנרגיש, למרות שהוא אלבום ארוך יחסית. זה קנה המידה לאלבום טוב.

טרייסי ובן לא ישארו אף פעם בפאב עד סוף הלילה. הם יסתלקו באמצע הע־רב, בשקט, לפני שהשמחה האמיתית תת־חיל. לפני שהשכרות תטשטש את היופי, והערפל יסגור על הדיוק. אולי בגלל זה הם אף פעם לא היו שם כשההצלחה הגדו־לה נכנסה פנימה להרים כוסית עם רוד סטיוארט.

מקום טוב בצמרת

על סף ההצלחה

מאת אדר אבישר

בחלונות הראווה של חנויות התקליטים הגדולות בניו־יורק ולונדון מוצג לראווה ובג־דול אלבומו האחרון של רוברט פאלמר, Heavy Nova, שראה אור השבוע גם בהדפסה מקומית. אלבומיו של פאלמר, הנחשב לדינמואו רוק בעל ותק אמנותי של למעלה מ־15 שנה, תמיד עוררו עניין רב. ובסיבוב הרכבו האחרון, תוהות כוח שכלל את ג'והן טיילור ואנדי טיילור מלהקת דוראן דוראן ואת המתופף של להקת שיק, טוני טומפסון.

נולד ב־19 בינואר 1949 בעיר באטלי שבמחוז יורקשייר הבריטי וכבר מילדות נמשך לסינגון הריתם אנד בלוז האמריקני. "אלילי נעורי היו נאט קינג קול, פגי לי, בילי הולידיי ולינה הורן. הייתי מטריף את ההורים שלי. התקליטים שלהם לא ירדו מצלחת הפטיפון".

בגיל 15 הקים פאלמר את להקתו הראשונה. למחייתו התפרנס כגרפיקאי, מקצוע שנטש לטובת המוסיקה. ב־1968 הצטרף כסולן ללהקת דארא שלאחר מסע הופעותיה בארה"ב נהפכה ללהקת החומץ של ג'ו שזכתה להצלחה לא מבוטלת.

פאלמר ניגן גיטרה ושר לצידה של הסולנית השנייה בלהקה, אלקי ברוקס. כשהלהקה הגיעה ב־1974 לשיא הקריירה האמנותית, החליטו חבריה לפרק אותה ולפנות לקריירות סולו. הוא התגלה על ידי מנכ"ל חברת התקליטים איילנד, שהחתים אותו על חוזה ושלח אותו להקלטת אלבום הסולו הראשון שלו, סלי החומקת במעלה הסימטה בניו־אורלינס ובניו־יורק. האלבום ראה אור בספטמבר 1974 וזכה להצלחה מסחרית בארצות הברית, עובדה שהביאה את פאלמר להגר מבריטניה ולקבוע את מושבו בניו־יורק ומאוחר יותר בנסאו.

כעבור בשנה ראה אור אלבום הסולו השני, נפילת מתח, שהניב להיטים רבים, בהם, פגנים רבים של אנשים, מקרה חמור של אהבה ואת, שהגיעו לצמרות מצעדי הפזמונים וביססו את מעמדו של פאלמר בצמרת. הוא גם החל לערוך מסעות הופעות עולמיים.

בראשית שנות ה־80 החליט פאלמר לשנות כיוון. לאחר שהוציא שמונה אלבומי סולו, הוא התרכז בעיקר בהפקת אמנים אחרים והזניח כמעט לחלוטין את הקריירה שלו כזמר. בין השאר הפיק אמנים כרוזמונד דקר, מון מארטין, בי ג'י נלסון ואת אמן הסינטיסייזרים הגרמני, איש להקת סאנג'ין דרים בעבר, פטר באומאן. פאלמר השפיע והטביע את חותמו על האלבומים הללו. באלבומים של באומן הוא גם תרם את קולו בקטעי השירה.

פאלמר גם כתב פס־קול לסרטים יקרתיים כצבע הכסף ושקרים מתוקים וכרגע הוא עסוק בהתיבת מחזמר חדש שיקרא בכל הנראה אל תטרחי להסביר. הוא ישלב סיפור עלילה רומנטי עם שירים משנות ה־40 ועד לימינו, שירים שנכתבו על ידי אלילי נעוריו. במקביל הוא גם שוקד על החזרות לקראת מסע ההופעות העולמי שלו המתוכנן לחורף הקרוב. "זה לא יהיה מופע רוק רגיל", הוא מבטיח, "נמאס לי מהאופנה שהתפתחה קונצר־טים לקירקסים מטורפים, אני רוצה לחזור לשפיות, להופעות קומפקטיות ומינימליסטי־ות, לגעת בקהל".

פאלמר משתף באלבומו האחרון מוסיקאים ידועי שם כגארת' האדסון ודיק דאנקו חברי הלהקה בעבר, קלייר פישר ואת המיטוריסט הווירטואוז אדי מארטינז. אם לשפוט על פי הביקורות שהופיעו לאחרונה בעיתונות הבריטית, ועל פי קצב התקדמות האלבום במצע־די המכירות, נראה שפאלמר עומד בפני הצלחתו הגדולה ביותר בתולדות הקריירה שלו.

יוסי חרסונסקי

מוני ארנון
"תמונה שבורה"

גבר הולך לאיבוד

"האהבה הותירה שממון עמוק ואין לי דרך חזרה", שר מוני ארנון (השיר הפותח, תמונה שבורה). אז ככה: אותי הותיר ארנון בלתי מרוגש כמעט לכל אורך אלבום הסולו הראשון שלו. לא שממון, אבל גם לא "התרחשות" רגשית סוחפת, אפילו פיהוקים. ארנון לא מסוגל גם עם קצבי רגאי לטשטש העדר עוצמת הבעה. אותה מפוזמזום פה שיר, שם שיר – ותו־לא. הרצועה השנייה, את כמו שאת, נפתחת בצליל גיטרות שהוא העתק כמעט מדוייק של אוברטורת ארץ חדשה של שלמה ארצי. לא "בכוונה", כנראה, אבל מפריע. ארנון, לשעבר "אח" בהאחים והאחיות, להקה בינונית שלא הותירה חותם בזמר המקומי, קול קטן, כמעט נטול הבעה, הלך בפתיחות על שני טקסטים של אסתר שמיר. מה שבולט יותר זה סקסופון נהדר, כי הטקסט של את כמו שאת נשאר בשיר. לא עובר.

זמר פולק ביסודו, מתבסס על גיטרה אקוסטית, מנסה מתכונות יורופופיסטיות בעיבודים הראשונים וממשיך בקיטש מינורי בבין גבר ואשה: "שוב ברגע של חולשה את בוכה כמו כל אשה, כשהבדידות קשה... ר'לבכות זה לא בושה... יש עוצמה גם בחולשה", וכל הבבל"ת הזה בשיר שימושי לפיוס המופלא בין גבר לאשה. בבית החוזר – זה הופך להימנון קוסמופוליטי בענייני אהבה הזוכה לעי־טור מתנוף של כינור צועני. במה שזה באולי.

אך השיר הבא, עולם משותף בקצב הרגאי, הוא טקסט שסודר לעצמו גור למרות המנגינה ה"עממית" הקליטה, הזוכה לעיבוד כלי נשיפה מהוקצע. אמיתות חבר־תיות פשטניות המושרות בקצב הדרום־ערבי מחוייך ובלתי מחייב. חביב, אבל אנמי. גם החורף רק התחיל אתמול למשה עבוקין בולט יותר כמסגרת עיבוד יומר־ניות לסינתסייזרים שנשארת חלולה. שיר "אווירה" על אובדן האהבה, והזמר עוד רגע נרדם ומרדים אותי יחד איתו באווירה טובה ונינוחה.

לא משכנע, שהשירים האלה זורמים אצלו בדם. מילים הולכות לאיבוד, ואפילו בעיבוד רוקיסטי יותר באדם מול אדם (סבקין) משמעות המילים בפיו של ארנון כפרוה במבכסטית. ארנון משאיר לסינטסייזרים וכלי הקצב לעשות את המלא־כה במקומו. המתכונת ההולמת יותר את אישיותו היא זו ה"פולקלוריסטית" הנשענת על האקורדים הפשוטים של הגיטרה האקוסטית כמו בשיר אשה לבדה, הגם שקשה מאד להזדהות עם הקישקוש הסקסטואלי של סוזי רושק אושרוב (משהו על אשה שאוספת את פחדיה לתוך קופסה של חושך). כאן מצליח ארנון לראשונה להביע כאב, והעיבוד למיתרים (אקוסטיים חשמליים) הוא פונקציונאלי ונכון, אבל בהמשך ילך ארנון שוב לאיבוד בציפור פצועה לפי פנחס שדה.

אני יודע שארנון השקיע בתקליט הזה תחיכת חיים, ואני מאמין, שהוא הלך בדרכו הישרה ונבת הכוונת. האוזן גם לא יכלה להתעלם מפרוייקט מוסיקלי עשיר, אבל פרט לתחושה של נועם פתקתק, התקליט מבולבל, חסר עוצמה פני־מית, חסר אמירה, נתיבים סקסטואלים שלא מעלים אותך לשום דרך מלך. תמונה שבורה.

זהב אופיר

מאת יעקב העליון

אלה יהיו כמה מלים אישיות על בחורה אחת, שלא מכבר הזכירה לי שהייתי הרא־שון שפרסם את שמה בעתון. מתי זה היה?

"כשאמנון ברנזון הציע לי להאזין לזמרת נפלאה, ידעתי שאני הולך על הימור בטוח. רונית אופיר. הצלילים הנורים מגרונה עושים חגיגה בלבי □ הערב, אגב, עם שני "העגורים" האחרים, תופיע בבית ציוני אמריקה בת"א ובמועדון קרוקודיל בהרצליה

לפני מיליון שנה? לא. רק לפני עשר. ראיתי אותה בהופעה אז, שמעתי את שירתה אז, נהניתי מאד מקולה אז. גם חן הופעתה, עיניה הכהות, פיה הצוחק – והרצינות הרבה המתבאת מאחורי כל אלה – שבו את לבי.

נתתי ביטוי תודה הולם לצעירה אלמו־נית מאד אז. קיבוצניקית לשעבר ששמה רונית אופיר. אחרי כן נעלמה באיזה שהוא מקום. עוד בטרם הספיקה לטעת שרשים בעולם הזה – הסואן והצפוף, האכזרי והד־לוחץ – של זמרים וזמרות.

כשכתבתי עליה אז, שמו עליה עין תי־

רונית אופיר: זמרת מקצועית באמת

אטרונים ומחזאים, כמו הקאמרי ונסים אלוני. אך היא הלכה שבי אחרי טרקטור עיקש שאינו מכיר את המילה לא. אמנון ברנזון. העדיפה על הצעות אחרות את המופע 30 שנה ושיר שהפיק. האזנתי לה אז וקולה הבהיק כיהלום. חברים אחרים בלהקה התקדמו וטיפסו במעלה הדרך אל הפרסום וההצלחה. היא נעלמה. ליכים התברר, כי בחרה באמנון ברנזון לא רק כמעביד על הבמה אלא גם כגבר של חייה. החיים זימנו להם מצבים שאילצום להפ־רד מאורות הבמה כדי להעלם בחשכה שאין בה פרסום.

★

יום אחד לא מכבר צלצל אלי ברנזון – איש שאינו יודע לשמוע לא (כבר אמר־תי) – ואמר: בוא תהנה מערב יפה. יש אנ־שים שלא מאמינים לברנזון. אני חושב שהרבה רבבות ואולי מאות אלפים חייבים לו תודה על שעות הנאה ובידור שהעניק להם במופעי הזמר שהפיק בכשרון ובטוב טעם. הצעירים כבר לא זוכרים אותם אר־לי. היותר בוגרים שרים עד היום את שירי השטן ואשת האיכר והלוך הלכה החבריה. הכל עובר חביבי – גם רביעיה זו יסד – חיה וקיימת עד היום.

זכרתי את ההוסס הרגיש שלו. את זאת שהוא אשר גילה את מיכל של ואת שלו־מית אהרן. וכשהציע לי עתה להאזין לזמ־רת "נפלאה, נפלאה, אני אומר לך" – ידע־תי: אני הולך על הימור בטוח.

באתי למקום שבו נערכות ההופעות של "הנפלאה, הנפלאה" ושני הגברים המלווים אותה – ברנזון ואריק קרן. אמר־תי לזמרת: "אני מכיר אותך מאיזה שהוא מקום". השיבה: "כן, היית הראשון שכתב עלי"...

אחרי כן עלתה אל הבמה. התחילה לשיר ונדמה היה כאילו הוגברה התאורה באולם וגלים חמים עוברים בו. ולא היה זה אלא קולה. ראיתי זמרת שיודעת לשיר, שהקול שלה כחומר ביד היוצר וכל הגוונים שלו וכל הצלילים שלו הנורים מגרונה אליך – הם כסוכריות צבעוניות וטעימות להפליא שמשליכים עליך כדי לעשות לך חגיגה בלב. זמרת מקצועית באמת. אחת שנותנת תמורה מלאה לציפי־ות שלך. אחת שאני מקווה שתגיע רחוק, כי מגיע לה, אבל יהיו לה בעיות בעניין זה, כי היא בהחלט לא הטיפוס שיידחק אל מדורי הרכילות ומדורי הקשקושים. היא בסך הכל אשה בשלה, יפה, שקטה וצנועה ומופנמת שיודעת לשיר – ואיך!

ביסים

מגילה שנזאת

נכנס עראק - יצאה מגילה

כשיונתן סגל החליט להשתתף במימונה, ואחרי שהעראק עשה את שלו, החחיל לזמר את שירי "המגילה" של איציק מאנגער. עוד מעט הוא עולה איתם על הבמה

מאת אריה יאס

במימונה האחרונה רצה יונתן סגל להשתתף בחגיגה "גזעית", "כי אף פעם לא הייתי במימונה. אתה הרי יודע, אמא שלי, זות סגל מתיאטרון חיפה נולדה קרוב יותר לוורשה מאשר למארקש..." וכך נתלוונו לבני משפחות אשר סבאג בקריית לסיבוב המסורתי, אוכלים מופלטה, לוגמים כוסיות עראק מחממות ראש ולב ונענים לסלסולי המזרח במחיאות כפיים וגלגולי לשון. העראק עשה את שלו: לקראת חצות מצאנו את עצמנו פוצחים בזמר במלוא הגרון, ושרים את שירי המגילה של איציק מאנגער ביידיש ליטוואית עסיסית. "שירי המימונה שלנו..." אמר יונתן סגל.

השבוע הוא ניצב על הבמה של בית יד לבנים בתל־אביב, בו מופיע תיאטרון היידי הישראלי, שמנהלו הוא שמואל עצמון, ושר בקול מפתיע ובעוצמה ורגש, המעבירים רטט בבשרך את שירו של פאסטריגונת'א, שוליית החייטים, המאוהב באסתר, אחייניתו של מרדכי היהודי, ספק סרסור, ספק מנחם־מנדל סוחר בדים, שהובלה אחר כבוד לארמונו של המלך הטיפש, שאפו אדום תמיד, כאפו של ליצן אדום מרוב שתייה, לאחר שסילק מעל פניו השתויות את ושתי המעונזת שסירבה להופיע לפניו ולפני אנשי השררה במלוא הדרה, דהיינו, במערומיה היפהפיים... ועכשיו יושב פאסטריגונת'א־סגל־היפה מול חלון על ספסל וזוכר בכאב איך ליחששו, הוא והיא, דברי אהבה תמימים זה באוזני זו. "בואי גברת שנינו לווינה, ונעמיד שם חופה, ושהדוד מרדכי יכעס לו כמה שירצה..." ורגע לאחר מכן, היא מתוודה ביישנות, לצליליו המתוקים של דובי זלצר ש"אפילו על התאבדות בנהר חשבתי, אלא מה, אני חושש, שבתוך טבוע לא אוכל יותר להתגעגע אליך, אסתר'קה היפה והבוגדנית..."

שמואל בונים, הבמאי והצייר הוותיק, יושב לו באולם, צופה בחזרות האחרונות, מעשן בשרשרת, סיגריה ביד אחת, כוס פלסטיק של קפה ביד השניה, והוא מנער לתוכה את האפר מהסיגריה, ובשתי הידים העמוסות מנצח על שחקניו בהנאה של אבא רב־חסד. "אח, אח, אח, איזו כתיבה", הוא מתמוגג מנחת. "איזה עסיס..." ובידיו הוא מצייר באוויר תנועות ניגוב וליקוק הזקן

יונתן סגל וזהת לוין בחזרות על "המגילה" צילם נאור רהב

הדמיוני מן החלב והדבש ושאר טוב פירותיו של איציק מאנגער, מגדולי משוררי היידיש של דורנו. "ממש נוזל על זקן, הטקסט של מאנגער", אומר בונים. "זו הגדולה האמיתית של העממיות הפשוטה והתמימה של הפקחות המזרחית וההומור היהודי הכואב כל־כך ומצחיק כל־כך".

פורים כיום אבל

זו הפעם השלישית ששמואל בונים חוזר ומעלה את המגילה המהודרת הזו על הבמה בארץ המדתנו. בפעם הראשונה, לפני כ־25 שנה לערך, היו אלה בני משפחת בורשטיין, מייק והוריו, פסח ולילי ליאן לוקס הנהדרים, שחקנים שמסורת הבורלסקה היהודית, הקומדיה דל־ארטה היידישאית זורמת בעורקיהם. עד היום אני רואה בעיני רוחי את ליליאן לוקס, אמו של מייק בורשטיין. יושבת עטופה שביס כוהה מול נר דולק, בתור אמו של פאסטריגונת'א, ומזמרת בכאב קינה על בנה התמים, שבגלל אהבתו לנערונת הטיפשונת, אסתר המלכה, קיפח את חייו. בשבילה, פורים הוא יום אבל. יום זכרון על מות בנה. לאורו של הנר, היא משלחת מארה וקללה אל הארמון החוגג, "שיהיה לך פורים שחור, אסתר. פורים שחור..." כמה תכם וכמה מגע ללב וכמה נאוני. כך בפשטות מזכיר לנו איציק מאנגער ששמחתו של האחד היא, לא פעם, צרתו וכאבו של השני.

המגילה של בונים־זלצר־משפחת־בורשטיין היתה הצלחה מסחררת. למעלה מ־250 הצגות, ודור שלם חזר וגילה את האוד הגנוז ב"מאמע־לשון". אחר־כך העלה בונים את המגילה בעברית עם אברום'לה מזר, שרי צוריאל ואחרים ו"להגיד לך את האמת, זה לא היה זה. לא אותו דבר. לא אותו הטעם". כמו תמיד עם הבדיחות היהודיות, ביידיש זה נשמע טוב יותר. הרבה יותר טוב.

יאשה גולינסקי (למטה) וחבריו ב"המגילה" צילם נאור רהב

עכשיו כשפנה אליו שמואל עצמון לחזור ולהעלות את המגילה עבור הדור שלא ידע את יוסף, התלבט בונים קצת. "אבל ברגע ששמעתי את השיר הראשון נדלקתי מחדש, כמו סוס קרקסים ותיק, שנזדרך למשמע המוסיקה שמבריזה על כניסתו לזירה. תראה, את המגילה הראשונה עשינו בחמאם ביפו, שהיה אז מעוז התיאטרון הישראלי הצברי, שם עשיתי את תל אביב הקטנה ואת משלי ערב, ושם החלטנו להכניס גם את היידישקייט. לקחנו את היידיש ועשינו הצגה מודרנית. כי רק ככה אפשר להביא לציבור הישראלי, ואני מתכוון גם היום אל הציבור הישראלי, תיאטרון יהודי־עממי שכזה. זה לעשות תיאטרון עם חומר קלאסי יהודי דרך בלנדר מודרני..."

את ה"בלנדר המודרני" מעניקים שחקנים ישראלים כמו יונתן סגל, דפי גולדוואסר, יאשה גאלינסקי וזהת לוין, עולה חדשה מרוסיה, שזה לה תפקידה הראשון בתיאטרון בארץ, והיא שרה בקול רוטט מהתרגשות שיר יפהפה חדש שכתב דובי זלצר למהדורה הנוכחית, בו היא מתנצלת על שלאחר ההתלבטות בין אהבתו של פאסטימנת'א לכתר המלכות של אחשוורוש בחרה בכתר, "וויל די קרוין, זי צינט ווי פייער, כי הכתר מושך ומהפנט כמו אש..."

תומר יהודי קלאסי או היכרות מעמיקה של משורר דגול עם טבע האדם ונטייתו משיכתו הנצחית לשררה ולכיבודי מימשל? – ידע מאנגער נפש עמו ונפש האדם, ושיריו לכולם הם איבחונים דקים שבדקים, שחוש מפוייס של פיוט והבנה לחולשות אנוש משוך עליהם. בטבע האדם והכוחות המניעים אותו.

ה"עסיסיות היידישאית", לעומת הבלנדר המודרני הזה, מוצגת לה שני מבצעים מלאים במוניקה ורדימון ויעקב הלפרין. שניים מעמודי התוך של התיאטרון היידי בשנים האחרונות. אנשים שהמסורת הזו של תיאטרון הקשור בחוט הטבור לקהלו ההולך ומתמעט טבועה בדמם. שנים רבות הופיע יעקב הלפרין עם דז'יגאן המנוח ואמנות הקומדיה דל־ארטה היהודית של ה"קרעכן והזיפץ והגלעכטער", האנחה והצחוק, היא נשימת אפו. צריך לראות אותו בתפקיד הכפול של אחשוורוש, מצד אחד ומרדכי היהודי, מצד שני, כדי להבין כמה קרובים הטיפוסים האלה זה לזה, וכמה הם יהודיים. כי הרי מאנגער נטל את סיפור המגילה ושתל אותו בקרקע העיירה היהודית. המן הרשע, ויזתא, ושתי, אסתר והמלך והדוד מרדכי הם בעצם אנשי העיירה, המגולמים בידי חבורת אוחזי מספריים ומחט, חייטים, עמך של ממש. לתוך הסיפור התנ"כי הם יוצקים את חכמת הדורות היהודית וצרות היומיום עם קשיי הפרנסה והחלומות הרומנטיים. ושתי, למשל, מקוננת, בגילומה ובקולה הנהדר של מוניקה ורדימון, על שהיא נאלצת להיפרד מהעולם כמו עקרת בית מצויה. "הכנתי וטיגנתי ממולאים. כבשתי מלפפונים חמוצים. ועכשיו, בגלל המלך הטיפש והשיכור, אני צריכה לעזוב את החדרים המוארים שלי. נישא, תליין, נישא. מאך נאך ניטש נאכט. בין כ'חעל באטש נאך איין מאל געלאכט. אנא, תליין, אנא. אל תוריד עדיין עלי את הלילה. לפחות לא לפני שאצחק עוד פעם אחת אחרונה..." ומוניקה ורדימון משמיעה כאן צחוק קצרצר: "הה־הה־הה", שהוא גם מוסיקה, גם צפצוף ארוך על כל העולם וגם תרועת אשכבה כואבת. צובט בלב ומצחיק עד דמעות. זוהי ושתי, שהיא קצת כמו גבבלינה של זודבה, במהדורה צעירה יותר, וגם היא מספרת על "איזה גנראל זקן שהתאבד בירייה בחצר בית החרושת לנשק, בשבילי..."

לשחקנים הצעירים לא קל עם בונים, הבמאי. נראה להם שכיון שזו לו הפעם השלישית שהוא מעלה את ההצגה, הלוא יודע בדיוק מה הוא רוצה, ואינו מותיר רווח כלשהו בין התווים שהוא מכתיב להם. בונים עצמו מחייך: "לאף אחד מהשחקנים לא קל איתי. כי זה הכל הרי מדוייק כל כך. מחושב כמו מטרונום של שעון שווייצי, הרי איציק מאנגער לא כתב מחזה. דובי זלצר ואני ישבנו ובנינו מהשירים הנהדרים האלה סצינות ומעמדים והצגה קרקסית מדוייקת, שהיא זו בעצם שגילתה את איציק מאנגער לקהל הישראלי הרחב. ובוא אספר לך עוד משהו, עכשיו אני רוצה לגלות לקהל עוד סופר יהודי נהדר. להרים עליו את המסך, וזה יהיה משה נאדיר. לא. לא. אל תכתוב את זה. כשכותבים זה כמו התחייבות. למה אתה, בכל זאת, כותב? תעשה טובה. אל תכתוב..."

כתבתי. עכשיו שמואל בונים חייב לעשות לנו טובה: לגלות לנו את נאדיר. לתיאטרון היידיש הישראלי החדש יש עבודה לעוד שנים רבות. תראו את יונתן סגל שר "עופו, ציפורים, לחלונה של אסתר'קה, ותשאלו אותה שם למה עזבה אותי", ואת כל חברי הלהקה שרים על סוסו הזהב, ציפור יפה וטיפש, שעף לחפש את יום האתמול, סוד־לי־סודה־להי־טוי לי, ותבינו על מה אנחנו מדברים, על איזה אוצר עשיר...

קשת
ההשמה הישראלית לסטודנטים ואקדמאים פנויים/יות
עמותת "קשת" נוסדה בשנת 1986 ע"י בוגרי הטכניון. תשלום החברים מיועד לכיסוי ההוצאות השוטפות.
פנויים/יות
60 ש"ח בלבד
ההשקעה שלך בעשרות בני זוג מעולים שעברו בדיקת מסמכים ובדיקה גרפולוגית
לנוחיותך — הרשמה בטלפון 03־226454 עד חצות + שבת
ב"קשת" חברים בכל הגילאים, כולם(!) אקדמאים או סטודנטים ובתוכם מאות רופאים, אחיות, עורכי דין, מהנדסים ואנשי חינוך כולם פנויים/יות ומעוניינים ליצור קשר אתך
קשת ת.ד. 22857 תל־אביב 61228
03־226454 עד חצות (+ שבת)

LAVETRA SAFETY הקונדום הבטוח
וידאו ארוס
הספריה הגדולה בארץ לסרטים ארוטיים
למעלה מ־600 סרטי איכות
3 שעות!!!
BETTA — VHS
הגבר והאשה
שלמות
בחיי המין
...ללא חשש מנסיונות חדשים וחוויות מרתקות. יחדיו לעידן שונה של תחושות וגירויים שלא ידעתם.
קונדומים
מבצע לחטרה טיימד
ארוס
למין טוב יותר
מכבדים כרטיסי אשראי (דמי משלוח — 4.- ש"ח)
המכירה למבוגרים מגיל 18
ניתן לבצע הזמנות באמצעות הטלפון או הדואר
להשיג בכל בתי המרקחת או בסניפי ארוס ברחבי הארץ

טיולי בית ברנר

הזדמנות להיכרות יפה!
מיוחד לפנויים/ות
בימים שישי ושבת 23/24.9 יתקיים מפגש 30 + אקדמאים ובעלי מקצועות חופשיים, במרכז הנופש בית שפרינצק ★★★★★

עקרונות השימוש במטוטלת
לראיית הנסתר, דיאגנוזה אישית, בדיקות מזון, תרפיה, מדיטציה ועוד. סדנת סוף שבוע ב־2-3.9 בתל־אביב בהנחיית גילה בזום.
פרטים: "האגודה לפיתוח המודעות", טל: 04-384477; 04-842104 בשעות 08.00-22.00.

המעוניינים לפרסם ב"פנאי"
מוסף הבידור של "מעריב"
מתבקשים להתקשר לטלפונים: 03-439249, 03-5611383

אדם "מרחוק לרחוק"
עכשיו בכל חנויות התקליטים גם בקלטות הד־ארצי

ספר מתח חדש!
סערה אדומה עולה
מאת טום קלנסי, מחבר המרדף אחר אוקטובר האדום
ספרית מעריב
ספרים מבית טוב - ספרית מעריב

עיריית חיפה
חוה"מ סוכות 26.9-30.9
פסטיבל הסרטים הבינ"ל ה־5 חיפה
לראות סרטים בחיפה!
1988
החלה מכירת מנויים לשבועיים בלבד: 4 כרטיסים + 1 חינם.
מכירת מנויים: הפצה ראשית גרבר, מ. הכרמל טל: 384222, 04-384777, ובכל משרדי הכרטיסים בארץ.
מכירת כרטיסים וסימון מנויים: החל מתאריך 22.9 בקופות הפסטיבל־אודיטוריום חיפה, שדי הנשיא מ. הכרמל.
לתושבי ת"א והסביבה: הדרן, אבן גבירול 90. לטוסטוס, לקיבוצים ולקבוצות מאורגנות טל: 04-380111.
europcar rent a car Yes, I can.

"הספריה לעם": ספרות ממוסחרת

אמנון נבות

א

אם אני מבקש היום לבוא חשבון עם הוצאת ספרים, סידרה למנויים ועורך ספרותי, אין זה רק משום שהמערכת הספרותית שרויה במצב אנומאלי. ביקורת הספרות, מדרך הטבע, נמנעת בדרך כלל מלהתייחס ישירות למו"ל ולעורך. סדר זה ראוי לו להישמר כל עוד משכילות המערכות המתווכות להימנע מהתערבות בביקורת הספרות ומטיפוח תדמית ציבורית של יוצר ויצירה.

הסטאטוס־קוו הופר בשנים האחרונות הפרה חמורה. נקל לסמן את קו השבר. עיין ערך: אהבה ומעורבותו של המו"ל־ה־עורך מנחם פרי בעתונאי ההערכה והשיפוט המומביים טרפו את הקלפים. חמור במיוחד היה הנסיון המודע לעקוף את ביקורת הספרות ולערער את ריבונותה על־ידי טיפוח תדמית תקשורתית של הצלחה ספרותית, עוד בטרם הגיע הספר לידיו של מבקר כלשהו. הפולמוס חסר התקדים שערך המו"ל־העורך־המבקר עם כל חולק על הספר, היווה שלב נוסף בטירוף המערכות. עיין ערך: אהבה נהפך למסמנה של התערערות המערכת ולהפלת המחיצות ההכרחיות והרצויות בין יצירה, ביקורת וקהל קוראים ובין המערכת המו"לית.

נקל להבין שהוויכוח הציבורי בין מבקר לעורך ומו"ל כבר יוצא כיום מגדר דיון בעקרונות ספרותיים ובהבחנות ערכיות. ההתכתשות יוצרת סערה בכוס מים – מים חיים לכל מי שעוסק בקידום מכירות של מה שחדל להיות "ספר" והפך ל"אייטם תקשורתי". דוגמה: סידרת מאמרי על־אודות הסיפורת העברית בשנת תשמ"ז ("מחול הסטיריאוטיפים בגובה נמוך", "משא", ערה"ש ויום כיפור תשמ"ח) נהפכה בפיה של עורכת מרוזה אחרת בעם עובד, אילנה המרמן, לדגל במסע צלב תקשורתי. כממונה על ששונו של הסופר ועל הצלחתו המסחרית (נימוקיהם של חסרי נימוק ספרותי!), ניסתה העורכת לבטל את תוקפה של הביקורת כולה, בעזרה מתאמצת למשוך תשדמת־לב ציבורית לסידרה של זוטות, שלא הצליחה עד כה לפרסם סיפורת עברית בעלת ערך. כדאי לציין, כי למבקר המותקף אף לא הוענקה הזדמנות הוגנת להגיב.

ב

חשבון עם הוצאת ספרים ועם עורכה חייב להיעשות כאן, אולם ספק גדול אם עדיין יתכן לנהל דיאלוג ביקורתי עם קהל קוראים היסטרי, שהתקשורת אכלה בו כל חלקה טובה. יתר על כן, הדיאלוג אינו אפשרי כלל עם מי שמוצגים ברבים כסופרים, ואינם אלא יצרנים של טקסטים האלטוריסטיים, 'גימיקים', סרסורים וריזים של תקשורת. על כן צריך לבוא חשבון עם האחראים להכתרת כתבים אלה בכתר ספרות, ובייחוד עם המנהלים של בתי־ההוצאה השונים ועורכיהם הראשיים.

ראשונה לאשמים, כמדומה, היא הוצאת עם עובד, בעיקר בשל חטאיה המרובים בהספרייה לעם. בשל צוק העיתים אינני מתכוון לדון בתהום הכרויה בין כוונות מייסדה הדגול, ברל כצנלסון, או הצהרותיו של משה שרת בשנות השישים, לבין מצב העניינים בהוצאה. זקנותה של ההוצאה מביישת את נעוריה. האידיאה הגדולה שהינחתה אותה נבעטה החוצה כלאותר רגל, כדי לפנות מקום לתמרוניהם של פרסי מעות. אופן הפעולה של הספרייה לעם, שהוא לעג למייסדים, מסכן כיום באופן מוחשי את המתהווה בספרות הרצינית בישראל. המשך אופן הפעולה הנוכחי של הספרייה לעם מוליך את הספרות העברית כולה אל עברי פי תהום.

סידרת הספרים למנויים, הספרייה לעם, היא ספינת־הדגל של עם עובד. ביתר הענפים מקיים בית ההוצאה הפועלי פעילות מצומצמת למדי, למעט הסידרה העיונית האיכותית אופקים וסידרת הספרים היומרנית פרוזה אחרת, שאיננה אחרת ולעתים אף איננה פרוזה, המפרסמת מבחר מקרי של יצירות בלתי־מרכזיות מספרות העולם בתירגום עברי. זיקתה של הוצאת עם עובד אל הספרות העברית מסתכמת איפוא בארבעה־חמישה רומנים עבריים בממוצע בשנה. האם לקשר כזה התכוון ברל כצנלסון, בהגותו את רעיון הוצאת־הספרים ברוח תנועת העבודה? האם בכך מתמצית התקווה לכנס תחת קורת גג אחת סופרים הקרובים לרעיון?

ברל כצנלסון: התהום בין הכוונות לבין מצב העניינים

במשך כל שנות קיומה בחרה הספרייה לעם בכתב־יד "קריא", אם כי לא בהכרח כאלה המכוונים כל־כולם לסיפוק טעם שטחי ומיידי. ברבות הימים החלה ההוצאה להסתמך על שמות מוכרים ו"בטוחים", גם אם הכותבים החלו להתרדד ולהתמכר למתכונות ספרותיות שגורות, עד כדי התמסחרות גמורה. אהרן מגד הוא מייצגה המובהק של מגמה זו. "עקרונות" עם עובד קירבו אל ההוצאה קוראים רבים, אך בה בעת הרחיקו סופרים רציניים. רק סופרים מעטים הוסיפו להתפתות לקשור את גורלם בבית־ההוצאה. הירידה ברמתם של סופרים כיהושע קנז ודוד שחר, כאשר החלו לפרסם את ספריהם בסידרה, הראויה, כתופעה ספרותית, לדיון נפרד, מצטרפת לסידרת כשלונותיה המחפירים של מערכת עם עובד. אין לטעות בסימנים: אחרוני הסופרים הרציניים, כחנוך ברטוב ועמוס עוז (בנסיון אחרון להציל משהו מכבודו האבוד, שמאחוריו רק קופסה שחורה), נטשו את בית ההוצאה. סופרים אלה הבחינו סוף סוף, שהספרייה לעם מדרדרת את הסיפורת העברית ומשחיתה את טעמו של קהל הקוראים.

התערבות ביקורתית נעשתה הכרחית מעתה, עת התמוטטותן של אמות־מידה מינימליות בהבחנות של ערך ומהות. ההתדרדרות הגמורה קיבלה ביטוי קיצוני עם יציאתו לאור של רומן רוסי של מאיר שלו. במעשה זה הוכיחה ההוצאה, כי היא מוותרת על כל ערך ממשי ומהות כדי לכרות ברית לא קדושה עם התקשורת. אני משוכנע שעם עובד והספרייה לעם גרמו בעשור האחרון נזק בל ישוער לדור שלם של סופרים וקוראים, שתיקונו יאריך דור נוסף. שני ספרים בסידרה (עת הזמיר ורומן רוסי) מוכיחים בעליל, שהעורך אברהם יבין אינו מסוגל עוד לשפוט כתב־יד על פי שיקולים ערכיים כלשהם, וכי מבחינה זו הגיעה הוצאת עם עובד עד משבר. לכן מוטלת עתה על הביקורת החובה להתריע במלוא החומרה, שהמשך תיפקודה של הספרייה לעם במתכונת הנוכחית יגרום לקריסת כל המערכות הספרותיות בארץ ולקביעת מבנה משותף נמוך ביותר לסידרת סיפורת עברית.

הוצאת עם עובד הוציאה, למעשה, את הסופרים לגלות. רבם ככולם מצאו לעצמם מפלט ובית בהוצאות אחרות, אולם זה מצער, מזיק ומציג באור נלעג את תנועת העבודה ואת הקשר העכשווי בינה לבין הספרות העברית. האנומאליה הזאת מתחדדת על רקע ההבדלים האיכותיים בין הספרות המתורגמת לספרות המקור, הרואות אור באותה הוצאה. כיצד נשווה את על קברים וגיבורים של ארנסטו סאבאטו הארגנטיני והרווקים של אנרי דה מונטרלאן הצרפתי אל הסיבת־המקור העברית? אכן, מצבה הטרמינאלי של הספרייה לעם ניכר בעובדה, שרוב הסיפורת העברית הרצינית, בעלת הזיקה הממשית לתנועת העבודה, התפתחה, ואף תמשיך להתפתח, מחוץ לבית גידולה הטבעי. יעיד מקרה הביש של זכרון דברים ליעקב שבתאי, שדחייתו על־ידי ההוצאה ועורכיה היתה הסימן המוקדם, המובהק, לטירוף המערכות. דור סופרים שלם, מדוד שיץ ואילך, קבע את ביתו הספרותי מחוץ לעם עובד ומחוץ לתחומי "ההכרה וההוויה" שלה. הנתק שבין הדור הזה להוצאה הוא מוחלט, ופרסומם של רומנים דריווטיביים כאלה של דן שביט ויצחק גורן בעם עובד מדגיש אותו ביתר שאת.

ג

הופעתו של רומן רוסי בספרייה לעם איננה רק סימפטום חמור להתנוונותה הגמורה של מערכת ספרותית. היא גם עניין רע לעסוק בו. הדברים שייכתבו בהמשך אינם ביקורת על הרומן, שכן ביקורת יש לכתוב על מי שמניחים לגביו שהוא סופר או קצת סופר או אדם שכוונותיו כסופר, אפילו הן מיצער, רציניות הן. מאיר שלו הוא מחבר הסיטונאי של בדיחות, בעל־מלאכה פשטני ש"למד לכתוב רומן", ולא סופר. הספרות, אליבא דעם עובד, נהיתה אפוא להמשכה של הבדרנות באמצעים אחרים. ביני לביני אני תוהה על עם עובד ושואל, אם זהו המבע הספרותי שעורכי ההוצאה היו רוצים להנציח בו את מפעלם של ראשוני ההתיישבות. אי אפשר לתבוע מידיו של כל עורך את פוקנר שלו, אך מכאן ועד להדפסתה של כל רדידות ספרותית למיניה, לרבות אוסף סיטוני של בדיחות המתיימרות לתאר את ימי בראשית של ההתיישבות, ארוכה הדרך והרסנית.

רומן רוסי הוא בעיטה בספרות העברית ובהתיישבות החלוצית, שעם עובד היה אמור להיות להן לפה. אינני מנטורי קרתא של ההתיישבות ותנועת־העבודה ואינני מתנגד לניתוץ אלילים מכל סוג שהוא. התנאי היחיד הוא, שהכתוב יהיה ספרות. אולם כאשר מנער העורך את עצמו מכל התחייבות לטיב ולערך ומתיר לכל 'שונד' להלך בראש חוצות בתחפושת של ספרות, אני מוצא את עצמי מבכה את תנועת העבודה שנשבתה בין סוחרים זריזים. בין רומן רוסי לעת הזמיר אין אלא הבדל אחד: הראשון נכתב על־ידי בדרן במחלצות של סופר ואילו השני נכתב על ידי סופר שנהפך לבדרן.

חבל. לעם עובד יש צינור הפצה ממדרגה ראשונה וכל הכלים הנחוצים לקירוב לבבותיהם של הקוראים אל הספרות בת־הזמן, בגילוייה הערכיים והחשובים ביותר, למעט האינסטנציה המערכתית. המגמה מעידה על העדפתה של ספרות ממוסחרת, שיגרתית, שטוחה ופשטנית ועל שנאה להתמודדות ספרותית של ממש עם היקפו ועומקו של המינזור האנושי, שתבנית־נוף מולדתו היא תנועת העבודה. זוהי הגזרת הרעיונית החמורה ביותר של התהליך וכשלונו של בית ההוצאה הוא כשלון היסטורי איום. אין עוד מקום כיום לסופרים של אמת בעם עובד, משום שההוצאה בגדה בספרות העברית. המסקנות – ובכללן האישיות – צריכות היו להתחייב מאליהן. לגודל הצער הן לא הוסקו. הקופה מוסיפה לקשקש בהוצאת עם עובד. אך זו, בסופו של חשבון, לא תהיה אלא קופה של שרצים.

קיץ עצבני

אנדד אלדן

הַקַּיִץ מְקַצֵּר עֲצַבַּי.
טוֹב שֶׁצֵּל מְלַטֵּף לְחַיַּי לִפְעָמִים;
וְשׁוּב צְלִיל לֹא צָלוּל מְצַלְצֵל בְּאָזְנַי:
שַׁלֵּם מְלֹא הַתַּשְׁלוּם
עַל סִלְסוּלֵי לָשׁוֹן, הַלֵּל
וְגִנּוּנֵי סִגְנוֹן
וְלוּ רַק סֶרֶק מוּסָר
כּוֹאֵב וְעָקִיף
צָרַף אֶת צֵרוּפוֹ וְצָלַל.
וְכָל זֶה בְּצָרִיף רוֹפֵף בְּקַיִץ עַצְבָּנִי.

שחרית

עודד פלד

לֵיל נְדוּדִים.
סִיגַרְיוֹת בְּשַׁרְשֶׁרֶת. "חֹם
יוּלִי אוֹגוּסְט" מִתְנַגֵּן וּכְבָר
שַׁחַר פּוֹצֵעַ רְוָחִים
בַּתְּרִיס.
עַל אֶדֶן חַלּוֹנִי תְּמוּנוֹת
קְטַנּוֹת: הִנֵּה, אוּרִי־צְבִי לְיַד
מְכוֹנַת הַכְּתִיבָה, וִיטְמַן הַצָּעִיר
בִּלְבוּשׁ חֲלוּצִי, בּוֹדְלֶר,
וִינְסֶנְט בְּדִיוֹקָן עַצְמִי.

וַאֲנִי?
הֲזָיוֹת. הֲזָיוֹת.
וְאַף לֹא צִפּוֹר אַחַת מְבַשֶּׂרֶת
שַׁחֲרִית.

תעודת־זהות ל"מהפכת חומייני"

ביקורת

שמואל שגב

דוד מנשרי / איראן במהפכה / ספרית "קו ירוק" / הוצ' הקיבוץ המאוחד / 286 עמ'

מעורבותן של ארה"ב וישראל באספקת נשק לאיראן והפסקת האש במלחמת המפרץ, העניקו מימד של אקטואליות לספר זה, שיצא בהוצאה משותפת של "מרכז דיין" שליד אוניברסיטת תל־אביב והקיבוץ המאוחד.

בניגוד לספרו של אמיר טאהירי, "רוח אללה" שיצא לאור אשתקד בהוצאת "עם עובד" ושהתמקד באישיותו של חומייני, ספרו זה של דוד מנשרי עוסק במהפכה האיראנית עצמה, בגורמיה ובשלבי התפתחותה. לאחר תיאור מפורט של גורמי המשבר הפנימי בתקופת השאה, מנתח מנשרי במיומנות ובבהירות רבה את המעבר ממשטר מלוכני למוסלמי, ממודרניזציה לשמרנות ומיציבות יחסית באיזור המפרץ הפרסי, למלחמה ממושכת ועקובה מדם.

מבחינה זו, העניק מנשרי ל"מהפכת חומייני" תעודת זהות מרשימה. ראשית, המהפכה עצמה. בניגוד לכל המהפכות בעולם הערבי, שהתחוללו בעזרת קציני צבא, שרק אחר־כך גיבשו אידיאולוגיה – המהפכה האיראנית נשענה מלכתחילה על אידיאולוגיה דתית ברורה ונישאה על כנפי תמיכה עממית רחבה. דבר זה העניק למהפכה האיראנית תנופת ששום תנועה במזרח־התיכון לא זכתה לה בראשית דרכה והיא סייעה למשטר החדש בטהראן להתמקד בשתי משימותיו העיקריות: ביסוס המהפכה ומיסודה ו"ייצוא" האידיאולוגיה החומייניסטית לארצות מוסלמיות אחרות.

ביחס למטרה הראשונה – ביסוס המהפכה – הוכיח חומייני, או ליתר דיוק כוהני הדת שהקיפו אותו, מיומנות רבה מאוד. כבר בחודשים הראשונים לקיומה היה ברור ש"מהפכת חומייני" נשענת לא רק על המימסד הדתי, אלא גם על הליבראלים והקומוניסטים. בעזרת הליבראלים – הנשיא הראשון, באני סאדר (כיום גולה בפאריס) וראש הממשלה הראשון, מהדי בזרגאן (כיום מנהיג אופוזיציה קטנה וחסרת השפעה בטהראן) – הוא חיסל תחילה את האיום של מפלגת "טודה" הקומוניסטית; ואילו בשלב השני הוא חיסל את הצלע הליבראלית והותיר את השלטון כולו בידי נאמניו. אך בכך לא היה די: כמו בכל מהפכה, גם בטהראן בא המאבק הבלתי־נמנע בין המדינה לבין הכוחות המהפכניים. בתחום זה נראה, כי "המדינה" יצאה מנצחת והממשלה המרכזית חיזקה את כוחה בהתמודדה על חשבון המימסד הדתי. יורשו המיועד של חומייני, איאתאללה עלי מונטזרי, יצג את המהפכה הדתית ואילו יו"ר הפרלמנט, עלי אכבר רפסנג'אני, בעזרתם של הנשיא ח'אמנאי וראש הממשלה, מוסאוי – יצגו את המדינה. נצחונם של אלה האחרונים הוא כיום הרבה יותר ברור מכפי שנדמה היה בעבר.

אשר למטרה השניה – "יצוא המהפכה", דבר זה אינו ברור עדיין. חומייני נכשל ללא ספק ביצוא המהפיכה שלו לסביבתו הקרובה במפרץ הפרסי. הוא זכה ליתר הצלחה בלבנון. אך גם דבר זה אינו ברור כיום לאור תבוסתו במלחמה נגד עיראק.

ספרו של דוד מנשרי אינו עוסק בפרשת "אירנגייט" (אף כי הוא הוסיף בסוף הספר פרק קצר בנושא זה) ואף לא בשלביה השונים של המלחמה במפרץ הפרסי. תבל. יען כי אופן ניהול המלחמה, המצוקה הכלכלית ומאבקי הירושה היו עשויים להבהיר ביתר־שאת את ההתפתחויות שהיינו עדים להם בשבועות האחרונים. היום כבר ברור שמעמדם של "משמרות המהפכה" מחלש בהתמודדה בהשוואה לכוחו של הצבא ודבר זה עתיד להשפיע על תוצאותיו של מאבק הירושה. היבט זה של ההתפתחויות האפשריות נוגע במישרין לישראל – הן מבחינת האופציות שיעמדו לפניה ובעיקר מבחינת הסכנות או הסיכויים הצפויים לה כתוצאה מסיום המלחמה במפרץ.

מן הראוי לציין, כי הערה זו אינה מכוונת כלפי המחבר, מפני שכאשר הספר היה בתהליכי הדפסה, ההתפתחויות האחרונות לא נראו עדיין בעין וסיום המלחמה לא היה צפוי. מנשרי עצמו מודע לכך, באשר במספר מקומות הוא מציין שספרו הוא בבחינת נסיון ראשון לעשות מעין סיכום ביניים של ההתפתחויות באיראן בעשור האחרון ולא להסיק מסקנות לגבי עתיד המשטר או אופיו בעתיד. לצורות הערה זו, "איראן במהפכה" הוא ללא ספק ספר קריא ומעניין, העשוי להשכיל את הקורא בדבר ההתפתחויות העתידות באיראן.

חומייני: מהפכה לייצוא

שיחזור של אפוס היסטורי

דניאל מולד

האריסון א. סולסברי / המסע הארוך – הסיפור שטרם סופר / ספרית מעריב / 423 עמ'

אחד המפתחות להבנת סין העממית הוא המסע הארוך – אפוס שהיה לאגדה ואשר האריסון א. סולסברי, העתונאי והסופר הידוע, לשעבר מעורכי ה"ניו־יורק טיימס", היה לאיש־המערב הראשון, ואולי האדם היחיד, שזכה לשחזר אותו רובו ככולו ב־1984 – יובל שנים אחרי המסע המקורי.

ב־1934 צעדו משתתפי המסע הארוך ברגל. הדבר נמשך כשנה. תכישים שנה לאחר־מכן עשה אותו סולסברי הקשיש במשך כחודשיים וחצי – בג'יפ, במיניבוס ובקומאנדקאר. בטרם יצא למסע – ובשרבו ממנו – ערך ראיונות ומחקר מקיף. התוצאה: ספר מרתק, יחיד במינו, העונה על כל מה שעשוי לעניין קורא מערבי, על "המסע הארוך", בהקשר הכללי של סין אז והיום.

מסעו של סולסברי נמשך לאורך 12 אלף ק"מ; המסע הארוך המקורי – לאורך כ־10 אלפים ק"מ (25 אלף לי בקנה־המידה הסיני). אלא שהמסע הגדול החל ב־86 אלף נפש ונסתיים ב־4000. "אך אין זה הסיפור כולו", מציין סולסברי בדייקנות האופיינית לו, "לאורך הדרך נוייסו חיילים חדשים שוב ושוב למלא את השורות. ובשום פנים ואופן אין לומר שכל האנשים שלא שרדו, מתו. רבים נשרו".

המסוגל הקורא המערבי להבין את פשר המסע הגדול עד סופו? אפילו סולסברי מטיל ספק בכך, שכן "אין שום מקבילה למיבצע אנושי זה. יש בו אולי משהו מרציאת מצרים, משהו מתציית האלפים של חניבעל, משהו ממסעו של נפוליאון למוסקווה, ולהפתעתי מצאתי בו גם הדים לכיבוש המערב האמריקני, לנהירה הגדולה בעגלות ובסוסים על פני הרים וערבות".

במסע הארוך נמלטו, לכעשה, נייסות סיניים קומוניסטיים, בלווית קאדרים פוליטיים וכן אזרחים ואזרחיות נספחים, מאימת צבאות צ'יאנג קאי־שק שאיימו להשמידם. בתלאות נוראות, אך תוך כדי גילויים של גבורה והעזה שאין דוגמתם, כשהם חוצים נהרות, רכסי הרים ומדבריות אגב מאות קרבות והתנגשויות־דמים, עשו הקומוניסטים דרך ארוכה ומתפתלת. הדרך הזאת הובילה אותם מדרום־מזרח סין מערבה ואחר־כך צפונה, עד שהגיעו והתבססו בקצה צפון־מערב, במחוז שיאנג, על בירתו ינאן, לא הרחק יחסית מהחומה הסינית הגדולה. שם תקעו השרידים יתד והקימו תשתית ודפוסים לצבא הסיני האדום המתגבר ולמהפכה הקומוניסטית, שלאחר שנות מלחמה ארוכות, הן נגד היפאנים והן נגד הלאומנים הסינים של צ'יאנג קאי שק, השתלטו על סין כולה בשלהי 1949. "המסע הארוך" האמיתי, מציין סולסברי, נמשך, איפוא, מ־16 באוקטובר 1934 עד 1 באוקטובר 1949, כאשר הכריז מאו צה דונג בבייג'ינג הבירה, על הרפובליקה הסינית העממית.

מאו צה דונג: הגלעין הקשה

המסע הארוך היה, מוכיח סולסברי, כור־המצרף של המהפכה הסינית. קורבנות כבדים ביותר נדרשו לגיבוש הגלעין הקשה של המהפכה הזאת ולעיצוב דמותם של מנהיגיה, ובראשם מאו (אגב, הוא לא היה המנהיג המובן מאליו בתחילת הדרך).

סולסברי משרטט את הדרך שבה הושלו המנהיגים הגדולים לעתיד כמאו, צ'ו אנלאי (שאותו הוא מטפח במיוחד) ודנג שיאופינג (המנהיג העכשווי).

בשני הפרקים המסיימים את הספר מתמקד סולסברי בדמותם של מאו ודנג. מאו, בדומה ל־סטאלין בברית־המועצות, כמעט הרס את המהפכה במו שיגיונותיו־שגעונותיו. במקום לכתוב שירים אופטימיים על המסע הארוך ולסיימם בשורה כ"ופנים מחייכים לעת כיבוש מעבר־הרים אחרון", כתב שורה כ"עכשיו, קר־עין אני סוקר את העולם מעבר לימים"... ופקד על חיסול ידידי־יריביו, ותיקי המסע הארוך.

בדומה לעיתונאי האמריקני הפרו־קומוניסטי דאז, אדגאר סנו, שהביא את אגדת המסע הארוך לראשונה למערב בספרו הנודע "כוכב אדום בשמי סין", כך מרבה עכשיו, בסיכום, סולסברי בשבחיו של דנג, שהנהיג בשנים האחרונות את "מדיניות הדלת הפתוחה" ושינה את פני סין של ימינו. כדאי לציין, כי דנג, שבלט במסע הארוך, נחבש בגולאג סיני בפקודת מאו והתייסר שם שנים רבות.

רק בעידן החדש של דנג איפשרו הסינים לסולסברי להגשים את חלומו הישן מאז צאת ספרו של סנו (1936) ולשחזר בספר את המסע הארוך כולו. בשנים שבתווך הוכיח לקומוניסטים את "כשרונו", בין השאר בכתיבת ספרים על מאבקים הידראיים ברוסיה (מצור לנינגרד) ומעבר לקורים בצפון־וייטנאם, הנאבקת נגד האמריקנים.

דומני, שיש רק עם אחד, פרט לעם הסיני, שהוא בעל פרספקטיווה היסטורית של אלפי שנים – העם היהודי. משום כך, גם אם קשה לנו לתפוס את הכמויות (מאות מיליוני נפשות ורבבות קילומטרים) הכרוכות בסאגה הסינית שלפנינו, יכולים אנו להבין את הערתו הבאה של המחבר: "הסינים יאמרו שבתוך באה או מאתיים שנה אולי נתחיל לראות את המסע הארוך בפרספקטיווה היסטורית אמיתית. יובל שנים הוא 'פרק זמן של מה־בכך' על־פי הלוח הסיני".

נעמי כרמל הגישה לנו תרגום מצויין לספר מעולה זה.

עורך: משה דור • עריכה: יהודה גוד־אריה

עירית המאירי

חוות דעת

מן העזובה

ע. כרמי

קובץ שירים של ע. כרמי בשם "מן העזובה" יראה אור בקרוב בהוצאת דביר. רוב השירים נכתבו בשנה שעברה ורק מיעוטם פורסמו בכתבי־העת הספרותיים.

הספר מחולק לשבעה שערים, שהראשון בהם מוקדש לזכרו של דן פגיס. השערים השני והשביעי עשויים כמונולוגים דרמטיים ומהווים מסגרת לשאר שערי הספר, העוסקים בנושאים שונים ומדרשים לטכניקות שיריות. "מן העזובה" יוצא לאור במסגרת הסכם כללי, שחתם כרמי עם דביר, ולפיו תפרסם ההוצאה מהדורות חדשות של רוב כתביו ותוציא לאור עבודות חדשות.

בראשית ספטמבר יסע המשורר לבלגיה ויכהן בצוות השופטים של הביינאלה הבינלאומית לשירה, המתקיימת זה כ־40 שנה ובמהלכה נערכים דיונים, סדנאות והרצאות, ואף מוענק פרס כספי נכבד למשורר נבחר. ב־1986 קיבל את הפרס המשורר הלבנוני אדוניס, שהשנה ימנה עם חבר השופטים.

לפאריס במקום לסיאול

הסופר א"ב יהושע לא המריא, בסופו של דבר, לסיאול, בירת קוריאה הדרומית, כדי להשתתף בקונגרס ה־52 של ארגון הסופרים הבינלאומי פא"ן.

זאת – אף כי יהושע, על־פי המלצת מרכז פא"ן בישראל, הוזמן על־ידי פא"ן של דרום קוריאה כאחד מאורחי־הכבוד של הוועידה, כשכל הוצאותיו על המארחים, לרבות דמי הטיסה. יחד עם יהושע אמור היה לצאת לסיאול גם הסופר נתן שחם.

הסתבר, כי בגלל תקלות מינהליות מצד הקוריאנים לא הגיע כרטיס הטיסה במועד לידיו של יהושע והוא יצא, בהתאם לתכניות קודמות, לפאריס.

לעומת זאת גילה נתן שחם אורך־רוח רב יותר. ואמנם, הכרטיס הגיע אליו ממש ברגע האחרון והוא ייצג רשמית את ישראל בסיאול.

רגע לפני

המחזה "רגע לפני" מאת ישראל אליר, שנכתב לפני כעשר שנים ויוצג לראשונה בפסטיבאל עכו השנה, עוסק בניסיונם של גבר ואשה להחיות רגע אחד, משמעותי, בעברם. הוא כלול בקובץ המחזות "הספר הקטן" שייצא בקרוב בהוצאת יחדיו ויכיל גם את "ציבור המוזלים", מחזהו הראשון של אלירז שנדפס לפני כ־20 שנה, "הלילה האחרון" ושלוש מן הליבריות שכתב המחבר לאופרות של יוסף טל.

מר נון - בעברית

ד. ה. לורנס

בשלהי שנות העשרים של המאה כתב ד.ה. לורנס (1885־1930) את שני חלקיו של הרומן "מר נון" תוך שבועות אחדים, בקצב של כ־3000 מלים ליום. את החלק השני לא עלה בידו לסיים. מסיבות שונות, לרבות תוכנו הנועז והחושפני, התעכב פרסום הרומן עד לשנים מספר אחר מותו של לורנס. הספר, על שני חלקיו, יופיע בקרוב בספריה לעם של עם עובד, בתרגום אמציה פורת.

זהו סיפור אירוני חריף, הלועג למושגי החברה של הימים ההם ולמוסכמותיה הנוקשות בתחום הרומנטי והארוטי, ומכיל יסודות אוטוביוגראפיים מובהקים. החלק השני יראה אור כפי שכתבו לורנס בנוסח ראשון ולא הספיק לערכו.

מחקרים בצורות השירה

צורות השירה לדורותיה, מן התנ"ך עד היום, הן הנושא המרכזי במסות שונות של ה. בינמן (פרופ' בנימין הרשב־הרושובסקי) שיאוגדו בספר בהוצאת מוסד ביאליק. ביניהן כלולה המסה "האם יש לצליל משמעות?" שאין סטודנט לספרות שאינו מחוייב בקריאתה.

המחבר טוען שהשירה העברית היתה פורמאלית מאוד מראשיתה עד אמצע המאה העשרים, אך צורותיה השתנו בהתמדה, תוך מגע עם התרבויות השונות. הספר מנסה להגדיר את התורות הצורניות המרכזיות שאימצו המשוררים העבריים ואת מורכבותו של כל אימוץ כזה.

אלבום שלום עליכם

שלום עליכם

שלום עליכם בחברת אביו ובקרב בני משפחתו: אלה התמונות הפותחות את המעין־ביוגרפיה בתמונות שערך אברהם ליס, מנהל מכון שלום עליכם בת"א. תמונת השער של "חיי אדם", האוטוביוגרפיה הלא גמורה של שלום עליכם, היא התמונה החותמת את הספר, ועימה תצלום של הסופר בשעת כתיבה, תצלום צוואתו וההלוויה ההמונית שנערכה לו בניו־יורק ב־1916.

ליס בחר לספר בן מאתיים העמודים, כשלוש מאות צילומים שמשקפים את חייו של שלום עליכם על פעולותיו בתחומים שונים, מסעותיו ויצירתו. את התמונות מלווים הסברים ביידיש, עברית ואנגלית.

הספר "שלום עליכם – חייו בתמונות" יובאו גם צילומים של שערים מספריו, כפי שהופיעו בשפות שונות, ביניהן יפנית, סינית ופרסית. במדור "עם בני דורו" מובאים קטעי התכתבות של שלום עליכם עם גדולי סופרי העולם, ביניהם אנטון צ'כוב, לב טולסטוי, מקסים גורקי. הביוגרפיה בתמונות תראה אור בהוצאת דביר.

פייה קטנה ומתוקה

לפייה בשם לפתן צימוקים הקטנה יש ריח תפוחים מתוק שמשגע את בכיר נערי הקסם וסודק את השריון ששם על עצמו כדי להתגונן מתופעות ממין זה, שעלולות, לתפיסתו, לערער את יכולתו "המיקצועית" כקוסם ולהפוך אותו לאנושי.

מכשפה רעה עוזרת לו לחרוש מזימות כדי לשתק את השפעתה של הקטנטונת, ועיקרן ביצירת קשר של ידידות עימה ובהכשלתה בביה"ס.

לביה"ס המיוחד וגדוש הפלאים של הפיות ובני הקוסמים הגיעה לפתן צימוקים הקטנה מכר הדשא שם בילתה את ימי ילדותה, בין אוהביה וחלומותיה. תמימותה, האמון שהיא נותנת בסובבים ושאר תכונות יפות הפכים לה לרועץ בחברה החדשה, שהיא כור ההיתוך של התבגרותה. בדרך רצופת כאב ונסיונות להשתנות, היא מגלה לבסוף שלא ההשתנות וההידמות לאחרים, אלא רק ההשלמה עם עצמה כפי שהינה, יכולה להביא אותה אל האושר. ובאגדות האושר מושג.

אגדה זו היא פרי עטה של יונה טפר ותראה אור בקרוב בגב"ם, מלווה באיוריה של הגה אדלן.

הפתעה נעימה - הרבה מאזינים

הפתעה נעימה נכונה לעורכי "לראות או לא לראות", יומן החדשות התרבותיות המשודר לאחר חדשות השעה 2 בצהרים בגל ב' של "קול ישראל". סקר, שהוזמן על־ידי רשות השידור, גילה כי היומן נהנה מ־12 אחוזי האזנה. כל אחוז הוא 25 אלף מאזינים. יוצא מזה, כי 300 אלף איש מקשיבים ל"לראות או לא לראות".

הסקר, שנערך בידי המכון הישראלי למחקר חברתי־שימושי בחודש מאי השנה, מצא, כי למוסף הרדיו לספרות של יום ו' האזינו 4 אחוזים. אותו מספר מאזינים יש גם לתכנית הספרותית "מלים שמגעות לגעת" המשודרת בגל א' בשבת.

אשר לטלוויזיה – התכנית "סוף ציטוט", העוסקת בספרים וסופרים, זוכה להאזנה של 40 אחוז. מישדר־הטלוויזיה התרבותי השני, "מצב הרוח", מגיע ל־35 אחוזים.

פה קרוב - מתחת לעשירון התחתון

שושנה יובל: אוזן קשובה לגיבוריה

יעקב סימן־טוב

ביקורת

שושנה יובל / פה קרוב / עם עובד / 1988 / 196 ע'

רבים נוטים להכחיש קיומה של תרבות־עוני בישראל או פשוט להתעלם ממנה. סיבות רבות לתופעה זו, ואף מעניינות מבחינה פסיכולוגית וסוציולוגית, שלא זה המקום להידרש להן כראוי.

בכל אופן – ההדחקה, הקולקטיבית והפרטית כאחד, היא אחת התסמונות לקיומה של תרבות עוני בתוך החברה. איתורה וזיהויה של תרבות זו דורשים פתיחות ורגנות. שכן, אפשר מאוד שבסמוך אליך, פה קרוב מאוד אליך, שורצת תרבות זו ואינך מבחין בה.

הניסיון להתמודד עם תרבות זו הוא דל מאוד עד־כה, והניסיון להביא עובדה זו לתודעת הרבים, הן במישור המדיני־חברתי והן בגילומו הספרותי, דל מכך לאין־שיעור.

עד הופעת ספרה של שושנה יובל "פה קרוב" לא הופיע, אם זכרוני אינו מטעני, אלא ספר אחד בלבד המתמודד עם התופעה החברתית־אנושית הזאת, הלא הוא "שעשוע ובתו" של שבתי טבת (הוצאת "שוקן"), וגם ספר זה שקע בתהום הנשיה, ואינני יודע אם מחמת משפטו של הקורא או אם מחמת אותו תהליך של הכחשה והדחקה שדיברתי עליו לעיל. בכל אופן, לא הספרות היפה זיעזעה את תודעתו של הישראלי למכה מציאותה של תרבות העוני, אלא מאורעות חברתיים קשים שנתלוו להופעת תנועת "הפנתרים השחורים" הישראלית בתחילת שנות השבעים, אשר הסירה טאבו חמור מעל מסכת ההכחשות וההדחקות שלנו. אלא שהחיים בשלהם וההיסטוריה צועדת במסלולה: תרבות העוני פושטת צורה ולובשת צורה (וכבר עמדו על־כך סוציולוגים מפוקחים כגון האמריקני מ. הרינגטון), והיא חומקת מעינינו ומתשומת לבנו. בישראל העניין הזה תמוד פי כמה, כי שאלות קיומיות יסודיות הקשורות במצבנו הפוליטי, דוחקות ומטראטאות אל מתחת לשטיח את הבעיות החברתיות. תקופת ה"עדנה" הקצרה שהיתה לה לחברה הישראלית בעת המרד של "הפנתרים השחורים" חלפה ואין לדעת מתי תשוב וכיצד.

אחד הקשיים בתיאור אוכלוסיית תרבות־העוני הוא באיפיון מלא של החסכים שלה ובשכנוע שבבות־חברה אחרות כי זוהי אמנם מצוקה אמיתית, עמוקה, וכי השרויים בה במעט אינם יכולים להיחלץ מסעגליה בכוחם שלהם.

תחום הנתון לסופר

בתחילת שנות ה־70 נתחבר בארץ מסמך רשמי רב־דושם שהשתתפו בכתיבתו עשרות מומחים מתחומים שונים וניסו לתאר את תחומי המצוקה של הנוער הקרוי נוער מצוקה. והנה, כל זמן שהיו הדברים אמורים בהגדרות כמותיות כגון מצב כלכלי, רמת מגורים, השכלה, חינוך, ניכור חברתי ותרבותי, יחסים קהילתיים וכדומה, צלחה המלאכה בידי המומחים. ברם, משנדרשו לתיאור דמות האדם השרוי בתוך מעגלים אלה, רפו ידיהם והיו כמהלכים באזובה חשוכה. שכן, שום דיסציפלינה מדעית או בעין־מדעית (תלוי בנקודת השקפתנו) אין בכוחה לחדור לתחום הנתון באופן כמעט בלעדי לסופר. מפני שהסופר מסנן ובודד את הטיפוסי והקבוע, את התכונה הפרטית שאינה מדידה אך היא היא האופיינית לאותו טיפוס. דרך תעודות הרגש, דרך המבע הלשוני והפסיכולוגיה המיוחדת לו, דרך ביטוי עולם הערכים ואופן התקשורת הפנימית של הבריות בעולמן זה המיוחד, אפשר לתפוס ולגלם טיפוס אדם זה. הדבר אפשרי גם אם אין הסופר בא מתוך השכבה החברתית הזו, אם השכיל כמובן להקשיב לה, לקולותיה, ולהכירה כהלכה.

דומני כי כגורל אי־ההבנה של בני החברה כלפי תרבות העוני כן גם היחס כלפי היצירה "פה קרוב" שנתקלה באי־הבנות של הביקורות הספרותיות שנתפרסמו עד־כה (כגון מאמרו של יאיר רביב "הכל צפוי" ב"ידיעות אחרונות". אמנם כן, יצירה ספרותית בדיונית צריכה להמדד בקנה־מידה ספרותי ולא כמסמך עיוני. לפי קנה־מידה זה אני טוען שהמחברת עשתה כאן פריצת־דרך אמנותית בחדירה לז'אנר חדש, וראוי לתת על־כך את הדעת.

עוד בספריה הקודמים – ספרי ילדים כולם – נתגלתה שושנה יובל כסופרת של "אוזן"; כבעלת שמיעה חדה ומדוייקת שידעה לחזור אל עולם המושגים של הילדים, בלי להעתיק את סגנונם כמות־שהוא. ודי אם אדגים תכונתה זו בשמות שניים מספריה: "אני אגיד אותך" ו"אוהבע הוא מחורתיים של שתיים". באמצעות הלשון שאינה בדיוק לשונם של הילדים, אך קרובה ביותר אליה, נחשף עולם קוגניטיבי מסוים.

הליכה במשעול צר

בספר שלפנינו הלכה המחברת במשעול הצר והמסוכן שבין הסלנג (שאורך ימיו קצר והוא בוגד בסופרים הכותבים בו וחומק מהם – אך זו פרשה נפרדת שעניינה ראוי שיידון בהקשר אחר) לבין לשון מבוקרת, שבה מעורב קולה של המחברת, אך אזנה כרויה לקולות גיבוריה. התוצאה היא לשון הסכנית, קצרה ו"רזה", לא גבוהה, לא נמוכה, פונקציונלית ומדוייקת, נטולת אידיומים ואלוזיות שכל־כולה נטועה בהווה של הגיבורים. לשון זו מאפשרת למיבוני הספר להתבטא בשפתם, אך אינה מניחה לגלי הסלנג האופנתיים להתגבר עליה. מצד אחר, לשון זו גם מאפשרת לקולה של המספרת להשתלב בתזמור קולות הנפשות השונות, בלי לצרום על־ידי כך בתואם הסגנוני והלשוני השליט. משימה אמנותית זו שהושגה מן הסתם ביגיעה, ראויה לתשומת לב משום שקולה של העובדת הסוציאלית מעורב תדיר בסיפור ותדיר אורבת לסיפור הסכנה של מעידה אל הדיווח המקצועי והסטכותי וזניחת שטף סיפורן של הנפשות.

רקמת־לשון זו שהיא עיקר הישגו של הספר אך לא תכליתו – משמשת בידי המחברת לתאר את העולם המיוחד של ז'קלין ואלי ואחרים, אשר טבעת ההגנות והבטחון שלהם רופפת ושבירה כל־כך, עד שכל משבר קל ממוטט אותו. שיעור האופציות הפתוחות לפניהם הוא מוגבל מאוד, ומכאן העדר החוסן שלהם להתמודד עם מצבים באותו האופן, שסתם־אדם מן הישוב עשוי להתמודד עמם. קריאת הסיפור מאפשרת לך לראות ולהבין דברים ותופעות שבמציאות, השכל הפשוט אינו יכול לעכלם, כגון מדוע פלוני נוהג כך והרי בעייתו היתה נפתרת על־נקלה לו רק נהג אחרת.

העובדה שכל אדם נידון לה (אם נקוט לשון סרטריאנית) ואינו יכול להיחלץ ממעגליה, תלויה זו מצויה בידי גיבורי "פה קרוב" במידה זעומה ביותר, מכיוון ששמיעת האופציות הפתוחות לפניהם מצומצמת חדות זו. אמנם, כל משבר הפוקד את ז'קלין ואלי נובע מבחירתם־שלהם, אך שורשיו במעגלי הגנה רופפים ובמיעוט האפשרויות הפתוחות לפניהם. התסכון הרב שהמחברת נוהגת בדרכי הסיפור אינו פוגם במילוי הסיפור בתכנים רבים ובדקויות של יחסי מעמדות ושכבות חברתיות, הומור מאופק בתיאור אירוני כלשהו של העולם הזעיר־בורגני של מעבידיה של ז'קלין על צביעותו, ומערכת ההונאות שלו; מושגי הכבוד והגאווה והפיצויים העצמיים הנוהגים בתרבות העוני; ומעל הכל – גילוי מפתיע של מורכבות נפשית של טיפוסים המתונים בתוך עולם שטוח וחסר מעקה ביטחון.

דבורה גילולה

ספרי ילדים ונוער

קשקושיאדה נעימה

ע. הלל / ספר הקשקושירים / איירה: אורה איל / הוצאת ה. סירקיס / 1988

פשוט אי אפשר שלא לחייך בפחות ולהתקשקש בחשק רב עם הקשקשירים שאסף יחד ע. הלל, כשהכין לקורא תפריט קישקושי מזין כל כך. "ספר זה מיועד לילדות ולילדים מגיל עשר וחצי ומטה, ומעלה, והצידה, ולהורים ולאחים, לדודים ולדודות, לגיסים ולגיסות, לסבאים ולסבתאות גם. בקיצור: לכל הגילאים, הספר הזה מיועד מאוד". ומכיוון שהוא מכוון לקבל רב כל כך, מזומנים לו, כך נראה לי, קוראים ואוהדים רבים. חלק מן השירים קובצו ממקומות אחרים, חלק נוצרו במיוחד לקראת מאורע מקושקש זה. בספר חמישה שערים, והמיוחד ביותר הוא השער האחרון "לדודי שמחה קשה להתרכז" ובו כמה מאיורי שער של הדוד שמחה שההנאה הגלומה בהם מתממשת בדרך של הצטברות: צריך לקרוא אותם אחד אחרי השני כדי לתפוס את אופיים ולהתרגל לז'אנר (בעברית צחה: סוגה). או לכל האוהבים להתקשקש, קשקושיאדה נעימה!

בלי סטריוטיפים

סמדר שיר / תמי והתאומים / איירה: כריסטינה קדמון / דביר / 1988 / 67 עמ'

לתמר, ילדה בכתה א' או ב', בקשה כמוסה: היא רוצה אח או אחות, ואם אפשר גם אח וגם אחות. בקשה זו מתמלאת כשהאם יולדת תאומים, וכאן מתחיל גופו של הסיפור: כיצד תוכל תמר להבדיל בין הבן והבת התאומים, הדומים זה לזה כל כך. נסיונות הגמל מובילים אל מוסר ההשכל: ההבדלים השגרתיים וסטריוטיפים בין המינים אינם תקפים וכדאי להמנע מלכפות על תינוקות מיום הולדם, דפוסי התנהגות שהחברה המציאה עבורם. ובכל זאת כיצד תבדיל תמר בין התאומים לכשיגדלו יפתח כל אחד מהם, בלי לחץ חברתי, אופי משלו ואז אפשר יהיה להבדיל ביניהם על פי אופיים, כי כל אדם הוא אישיות שאין לה כפל, אפילו לא אחיו־התאום. כתוב בגיוונות השוטפת הרגילה של המחברת שהיא, כרגיל, על גבול ההתחנחנות. לפחות הנושא הפעם אינו שגרתי.

האיורים של כריסטינה קדמון רגישים, צבעים עשירים ויכולת רישום מצויינת. משום שהיא מאיירת מעולה, הרבה מעל לרמה המקובלת בארץ, ארשה לעצמי מעט ביקורת קונסטרוקטיבית: מדוע לתחום איורים ריאליסטיים בקווים שחורים, המכניסים את האיור לבית סוהר חנוק, שייכים לעולם ביטוי אחר וזרים לטכניקת הרישום והצביעה הריאליסטיים זאת ועוד. האיורים אמנם מצויינים, אך קשה להזדהות אתם.

פגישה מחודשת עם לאה גולדברג

לאה גולדברג / עלה של זהב / ציורים: אורה איתן / ליקטה ובחרה: לאה חובב / ספרית פועלים / 1988 / 46 עמ'.

לאה חובב בחרה לאסופה זו עשרים שירים של לאה גולדברג, שהתפרסמו בבמות שונות (בעיקר בכרכים של "דבר לילדים" ו"משמר לילדים" ז"ל), וכוונו לילדים בוגרים יותר, תסיבות הביניים וביה"ס התיכון. אלה שירים ליריים, העוסקים בעיקר בתיאור טבע, עונות שנה עם דגש של עונת הסתיו (שהעודה בולט בנופה של ישראל, אך הוא קיים בשירה בכל גווניו האירופיים, בעיקר גווני הזהב והאודם). לדור העכשווי, שאינו יודע מהו מקצב וחרוז, אולי תהיה פגישה זו עם המשוררת לאה גולדברג, פרוזדור נעים לשירה של דור אחר ולדרכי כתיבה שהיו נהוגים פעם. ועם זאת, ועם זאת... אלה שירים של משוררת בעלת שיעור קומה.

חבל שהספר אוייר בצורה אלבומית – שיר מול איור – והאיורים איומים: הצבע אינו צבע והקו אינו קו. מגיע היה ללאה גולדברג משהו טוב יותר.

ציורים מרהיבי־עין

סיפור על נסיכה / כתבה וציירה: אלונה פרנקל / כתר.

שמו המלא של הספר ארוך יותר ובמלואו ההדור הוא נשמע כך: סיפור על נסיכה, פיל, סוס, כלב, קיפוד, ציפור, דבורה וזחל. בעלי החיים ערוכים לפי גודלם בסדר יורד, מן הגדול לקטן ושמותיהם כתובים בהתאם, באותיות הולכות וקטנות, מן האות הפילית של הפיל ועד לאות הזעירית של הזחל הפצפון (נא להצטייד בזכוכית מגדלת). הסיפור בנוי על עקרון החד־גדיא – הזחל הולך וגדל למימדים אימתניים ולבסוף, בסוף שכולו טוב, הוא מוחזר לגודלו הטבעי. למעשה, הסיפור אינו אלא תירוץ לאיורים מרהיבי־עין בצבעי פסטל עדינים, דמויות דקוראטיביות של בעלי־חיים, על רקע מעורפל וחולמני – שילוב מעולה של גונים וצורות. התוצאה: ספר אסתיטי ונעים למראה. מן הסיפור אפשר להתעלם.

אוסף של כינויים

רמי דיצני / מה לא אמרו על רמי / ספר חובה לילדים בלי כינויי־חיבה / צייר: אבנר כץ / כתר

רמי דיצני זכה בפרס של קרן ירושלים על שיריו לגדולים, אך לקטנים הוא בודאי זכור לטוב מספרו על החדות הגדולות, השמנות והזהיניות. זהו ספרו השני לילדים וגם הוא עוסק בדמוי, שאמרו עליו הכל, הזה בשלומפר, שייגעץ ושנזל וכלה בשמוציק, שמענדריק ושעפסלה. למעשה, זהו אוסף של כינויים בשפת יידיש ולצדם הסברים ענייניים וחינניים וכמובן, כיד ההומור הטובה על המחבר, משעשעים.

אבנר כץ אייר ספר נחמד זה בציורים בסיגנון "יהושע הפרוע". הוא חילק את הדף חלוקת משנה, וכך יצר לאיור המרכזי שבכל דף, איורי־שוליים המסומנים לו. הכל מתוח בקו שחור, המעניק לספר כולו אחידות סגנונית ומראה פסאודו־ילדותי. מלא חן.

קיפלינג ב"תרגומית"

רודיארד קיפלינג / סיפורי דווקא ככה: איך הלוויתן קיבל את לועו, הסרטן ששיחק עם הים, איך הקרנף קיבל את עורו, שירו של קנגורו הזקן והטוב, איך הנמר קיבל את חברבורותיו, בן הפיל / אייר: דני קרמן / מודן־הנמר / 1988

מי שמכיר את ספרו של קיפלינג, "סיפורים סתם" (שכאן מתעקשים לכנות אותם בלשון חבר־הכנית "סיפורי דווקא ככה"), יזהה מיד את שמות הסיפורים ויבין כי התוצאה החליטה להוציא כל אחד ואחד מהם בספר בפני עצמו. לטתי דווקא ככה (כדי שיתאים לשמו) הסיפורים עצמם נחמדים והדורות רבים של קוראים שאבו מהם הנאה, קוראים צעירים וגם לא צעירים כל כך. הפעם הם מובאים בלבוש עברי של הראלה סטוצקי ואהרן בר שהשתדלו למצוא בתרגומם אקוויואלנט עברי לרבדים השונים של השפה האנגלית. כך, למשל, תוכלו למצוא את הייצור העברי החדש הזה: 'לתי גלאית'. אני מבינה כי הכוונה היתה לתרגם את בליעת האותיות הנהוגה באנגלית של יום יום, או באנגלית של אזורים מסויימים. הצרה היא שאוזן העברית מבליעה לעולם את העיצור ב', גם אם הוא נמצא בתחילתה של מלה. במקום להקשיב לרחשי העברית המדוברת, יצרו המתרגמים בריות חדשות שאפשר לראות בהן חלק משפה "תרגומית". לו לפחות היה לתרגומית זו חן! לו לפחות אפשר היה לקוות שהילדים יבינו מה הם קוראים.

ספרים שמוציאים בשיטת הפרס הזע גם באיורים בצורה תעשייתית. דני קרמן היטה (בלעז: השפריץ) את הדפים בנשיפות נדיבות של צבע. מזל שבתחילתו של כל ספר השאירה ההוצאה לפליטה איור מקורי אחד של קיפלינג עצמו.

סיפור

משה אברהמי / שעון הלאמא

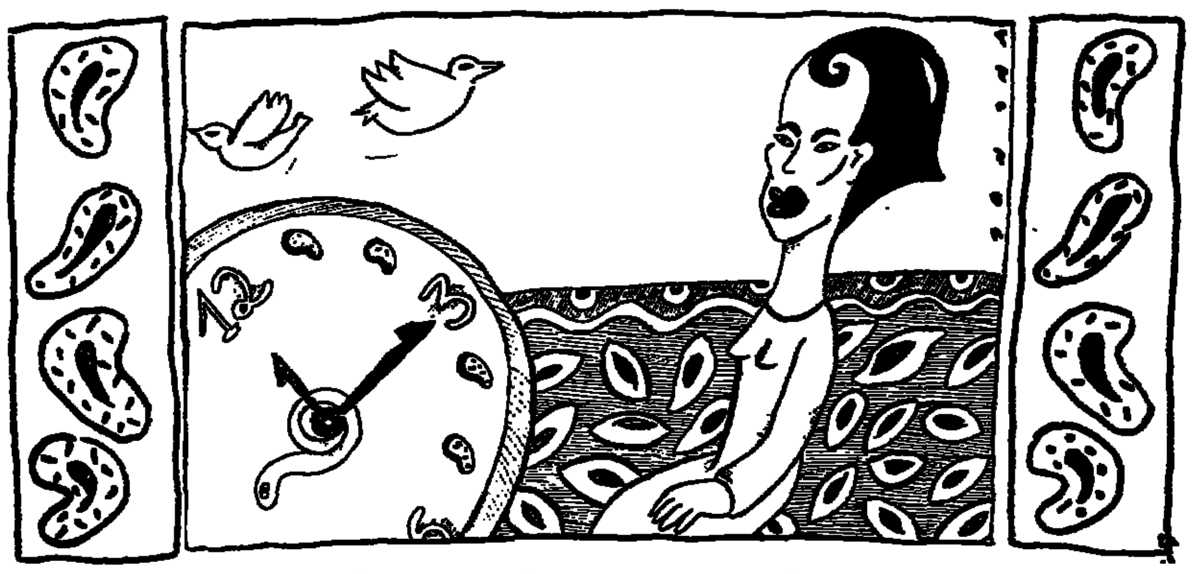

"קבוצה קטנה של יהודים, מצאצאי הקהילה היהודית שפרחה בסין במאות ה־14 וה־15, מתגוררת היום בקאיפנג ובערים אחרות באותו מחוז שבסין. יהודים אלה הגיעו מישראל להודו במאה השניה לפני הספירה והיו למעלה מאלף שנה באיזור העיר בומביי של היום. במאה ה־11 הגיעו צאצאיהם לסין והאגדה מספרת שהם הוזמנו ע"י הקיסר להשתקע בעיר קאיפנג, שם הם שגשגו כסוחרים ובנקאים והגיעו לעמדות השפעה. ב־1640 בית הכנסת שלהם נהרס ע"י שטפונות, אך נבנה מחדש. רוב היהודים האלה התבוללו בחברה הסינית, אולם משפחות אחדות הנושאות את השמות לי, צ'י, קאו, ג'ין ושאנג טוענות, כי מוצאן מהקהילה היהודית שהתקיימה בקאיפנג".

את הקטע הנ"ל מצאתי בכתבה באחד העתונים, ולאחרונה ראיתי תצלומיהם של סינים־יהודים גם בטלוויזיה.

משום כך נזכרתי באחת התלמידות שלמדה בכיתתי עברית לעולים חדשים בשנים 1950־1951 ושדמותה נחרתה בזכוני. וכל כך למה? כבר בגלל שמה המשונה נדיה שאנג, משום שידעה סינית בנוסף לשפת אמה הרוסית ומפני התואר האקדמי שלה הנדיר בימים ההם: מהנדסת אווירונאוטיקה. מדי פעם, בתום שיעורי הערב, ליוויתיה לאחד מבתי האבן של הרכוש הנטוש לאורך שפת הים לא הרחק מה"קזינו" שבבת גלים.

ברשימת התלמידים שביומן הכיתה היא היתה היחידה שיכולתי לציין גם מספר טלפון, בעל ארבע ספרות. בימים ההם של זרם אדיר של עולים חדשים, של מעברות ומעברים חדים, היה מכשיר טלפון נדיר המציאות. רק לחברות גדולות, לרופאים, לבתי מרקחת וכדו' הוקצה מכשיר מותרות כזה. היו, איפוא, די סיבות להתרשמותי המיוחדת ושמחתי כאשר הוזמנתי לבקרה באחת השבתות לפני הצהרים.

בחדר גדול ממדים וגבוה מאד, כפי שנהגו הערבים לבנות את דירותיהם, מצאתי מרבד ענק פרוש על הרצפה כולה. שלא כמו בימינו של "שטיח מקיר אל קיר" המיוצר בבתי חרושת, היה המרבד הזה רקום בעבודת־יד ושזורים בו מוטיבים מחיי בודהא, פגודות מוקפות זרמי מים וגשרים קמורים בתוך נוף סיני מרהיב, שהשתקף מבעד שלושת החלונות הפונים לעבר הים. גם הריהוט היה מיוחד במינו, שלא כסטנדרטים הנהוגים אז במדינה החדשה: שולחן נמוך למדי, בעל כרעיים מעוקמות וללא כסאות. במקומם ניצב צמוד לקיר ספסל מרופד, מצופה בד סגגוני. ליד הקיר שמנולו ניצב ארגז ארוך שצבעו כעין הענבר, מכוסה חיטובי עץ ותבליטים ועל דפנותיו ועל מכסהו הכבד. כל אלה תיארו נשים כורעות לתפילה והכילו מוטיבים מחיי האיכר הסיני. על הקיר השלישי היו תלויים ארבעה ציורים סיניים אופייניים, בעלי נוף מצודד ואחד מהם אף בסגנון סין החדשה.

הייתי אפוף עולם רחוק ומוזר – כמעט מיסטי. ונדיה כאילו תקועה היתה במרכז הטרקלין, בין הפסלים והפסלונים הפזורים בין הציורים האקסוטיים. הרכיבה תמיד משקפיים כהים, אותם לא הסירה לא בבית ולא בשיעורים. לא כמו בימינו, שכל בר־בירב מרכיב משקפיים כהים מאוד, מתוך רברבנות של זמר־אמן, היתה אז תופעה זו מביכה. תהיתי, איפוא, אם גם עיניה מלוכסנות כמו אצל כל הסינים. שערותיה השחומות קלועות היו לצמה עבותה, כעין השרת ענפים המכסה את ראשה המוגבה באצילות ומצלה על מצחה המקומר. קלסתר פניה ביטא אינטליגנציה ופיה גנדתיים בשפתיים צרות וחטובות שמדי פעם חשפו שיניים צחורות. בישבה על כרית נמוכה – אחת מני רבות הפזורות על המרבד – שיכלה רגליה בתנוחה מזרחית, מצב ששיקף רפיון ונינוחות, שלא כמו בכיתה; חשתי שהיא כל־כולה נבלעת בסביבתה הטבעית. התפעלתי מכשרונה לשפות: למדה עברית – שפה חדשה לה, שתחילה לא ידעה ממנה אות ותג כלשהם – בשלושה ערבים בשבוע, במהירות ובאופן יסודי, וכבר יכלה להתבטא כמעט בחופשיות. רק מדי פעם חיפשה אחר המלה המקבילה ברוסית או באנגלית.

התברר שאביה היה מיוצאי הקהילה היהודית בקאיפנג, למד רפואה במחוז תאילאה ומקרמה שימש רופא כמעט יחידי לכל תושבי עירו. בזמן המהפכה הבולשביקית ברוסיה עברו הרבה פליטים שנסו על נפשם דרך סיביר והגיעו לסין ובין השאר התגלגלו מעטים גם לקאיפנג. כך אירע שהרופא נשא לאשה את אחת היהודיות הפליטות שהגיעה מרוסיה. צעדו זה נחשב ל"נישואי תערובת" והיווה מעין רעידת אדמה שזיעזעה את כל העדה, שרובה כבר התבוללה בסביבה הסינית והתרחקה מיהדותה, שעדיין בלטו ביחודם. כך נוצר מצב שהזוג המעורב, חרף היותו של הבעל רופא, לא מצא לו מקום בעיר הולדתו. לזמן מה נדד הזוג לציציהאר, שם נולדו הבן הבכור וכעבור שנה, נדיה. את חינוכם הראשוני קיבלו ממורים סיניים פרטיים וכבר בגיל חמש ידעה נדיה לכתוב לאביה, הסובב בין חוליו במחוז, מכתבים ברוסית במעט ללא שגיאות ובהאזינה ללימודי אחיה, קלטה הילדה הסקרנית גם את הסינית והמשרתים הסיניים עוד הוסיפו לידיעותיה בשפת אביה ואת הרוסית למדה, כמובן, מאמה.

כאשר פלשו היפאנים למנצ'וריה, נצטווה אביה להקים מחדש את בית־החולים ההרוס, אך גם הורשה לפתוח מרפאה פרטית, שם פקדוהו יפאנים מהאצולה ומהמעמד הגבוה. שמו כרופא מהולל ניסים הלך לפניו. לאות תודה על פעלו הוענק לו ע"י השלטונות הצבאיים שי: הארמון המהודר בעל החזות המיוחדת. היפאנים עזי הפנים התייחסו ליהודים כמו לכל האירופים הלבנים. אולם הם התאכזרו לאוכלוסיה האזרחית הסינית, בה רדו ללא רחמים. סיני שכלפיו הועלה החשד הקל ביותר של התנגדות לכיבוש, הוצא להורג ללא שהות, אף באמצע הרחוב. לו שאנג הרופא ומשפחתו לא יכלו להשלים עם שרירות הלב והאכזריות של היפאנים. לכן חידשה המשפחה את נדודיה עד שהגיעה למונגוליה החיצונית הצפונית.

כבר אז היתה זו מדינה אוטונומית וכמעט ריבונית. בדומה לטיבט, היה ראש המדינה שם גם ראש הדת, מין דלאי לאמא, כלומר גם ראש כוהני הדת ושמו "לאן צ'י, האל הגדול".

– האם לספר לך מה שאירע לנו בהמשך? – נדיה לא המתינה לתשובה.

רופאים ממש טרם היו בארץ הזאת, ומפני שאבי, בדרכו לבירה המונגולית ריפא חולים, הגיע שמעו עד ל"אל הגדול". מיד קיבל אבי משרה של מנהל מחלקת הבריאות בממשלה המונגולית האלוהית. בין השאר הקים גם פה בתי־חולים במבנים של בקתות מונגוליות הבנויות עצי ארז ואורן.

נדיה הפסיקה לדקה־דקותיים את סיפורה, כאילו לשאוב אויר ותוזה נרגש ונגדש. השתררה דממה.

לפתע פתאום נשמע צלצול כעין קול של ענבל המכה על פעמון. הרמתי ראשי וראיתי על הקיר שעון תלוי, מחוגיו עבים ומצועצעים. עם הצלצול קפצו שתי יונים קדימה והשמיעו איזו אימרה סינית. היונים התנשקו וחזרו מיד למקומן. לאחר מכן המשיך השעון בתקתוקו הקודם.

היה זה שעון מיוחד במינו, שדוגמתו טרם ראיתי בארץ, כולו עטוי זכוכית ירקרקת ועל מחוגיו הרחבים מגולפות דמויות זעירות. שאלתי את נדיה בתמיהה על מה הכריזו היונים המזנקות ונסוגות. היא תרגמה לי את האימרה הסינית לעברית קלה:

"חלפה יממה
הֶחשב השעה".

אמרתי לנדיה שהשעון הסיני שלה חכם כמו הסינים עצמם, שהוא ממש פילוסוף עמקן, שהרי אימרתו מבטאה גם את האימרה האנגלית הידועה "טיים איז מוני" ואפילו עולה על זו של הלל הזקן "ואם לא עכשיו – אימתי?" ובאמת כל מעשי האדם עלי אדמות סובבים על מושג הזמן, שהוא שולט בכל, ושכנראה רוב הבריות ינקו מחוכמת העם הסיני העתיק. אולם לא הסתפקתי במלים הסיניות של השעון. סקרנותי גברה, כיצד הגיע שעון מיוחד זה אליה, שעון שבעיני המשתאות דומה לשעון קוקיה, אך ללא מטוטלת.

נדיה שמחה לגולל לפני את סיפורו של השעון:

– שמו של השעון במשפחתנו, מאז שנפל בחלקנו, הוא "שעון הלאמא". והמעשה שהיה כך היה. פעם אחת חלה ה"לאן צ'י, האל הגדול" במיחוש שהכוהנים הלחשניים לא השכילו לרפאו. בדרכים דיפלומטיות מפותלות פנו גם לאבי. ואכן הוא טיפל ב"דלאי לאמא, האל הגדול" וריפא אותו על נקלה תוך זמן קצר. בתום החלמתו של ה"לאן צ'י" נערכה חגיגה מפוארת לכבוד המאורע, בהשתתפות כל ראשי השלטון. ארמונו של הלאמא על פסגת רכש ההר צ'רלין היווה מבנה בן קומה אחת, אף הוא בנוי עצי ארז עבותים, כשקצות הגג מעוקלים וסוככים על הארמון מכל עבר.

המכובדים, לרבות אבי, הולבשו בגדי שרד משיי לבן טהור. האופייני בגלימות אלה היו השרוולים הרחבים מאוד, עד כדי חצי מטר. אבי הושב כאורח הכבוד על גבי כסא רם ונישא למרגלות כס השליט העליון. לנגד עיני הקרואים נשחטו כבשים וצלו על גבי משטח מוגבה לעיני כל. כל אחד חתך לעצמו את הנתח המיועד לו, לפי סדר ההיארכיה. באשר ה"לאן צ'י" התיז מים מכיור כסף, זרה מלח על נתחו הוא ושתה יין צלול מגביע זהב, החזיקו־התחרו אחריו כל הסובבים אותו. ואז פצחה קבוצת נגנים בהשמעת מוסיקה יללנית על גבי כלים דמויי קטרוס ובללייקה. הכל אכלו בידיים וקינחו אותן בשרוולי המשי הצחורים רחבי השוליים.

בשיא החגיגה העניק ראש הטקס מתנה לאבי, שהדלאי־לאמא בכבודו ובעצמו מסר לו באמצעותו. זהו השעון שאת צלצולו שמעת ואת היונים שבו ראית. המנגנים סיימו בתרועה וכל הנוכחים השמיעו רחש כגלי הים ואלה שבקרבת אבי ברכוהו. שורה אמונה כללית שמתנת ה"אל הגדול" מביאה מזל. ואכן המזל התבטא כבר בכך שאבי קיבל גם תשלומים בעין יפה.

אולם הרמה התרבותית הנמוכה במונגוליה, הריחוק מכל קשר עם יהודים והניתוק מעולם התרבות דחפו את אבא לעזוב את הארץ הפרימיטיבית הזו. חזרנו לסין המפותחת יותר והגענו לעיר הגדולה חרבין. זמן קצר לאחר שהשתקענו שם, אבא נפטר. דווקא מפני היותו רופא, הזניח אינפקציה שלא ייחס לה חשיבות. נשארתי עם אמא, כיוון שאחי שהה כבר הרחק מהבית וניצל את האפשרות הראשונה – כאשר תמו הקרבות – וחמק לפלשתינה.

אני נתקבלתי כסטודנטית באוניברסיטת חרבין, בתנאי שאלמד דווקא אווירונאוטיקה, מקצוע חיוני בעיני השלטונות החדשים לאחר נצחון המהפכה הסינית. המורים והפרופסורים הגיעו החל ב־1946 כולם מברית המועצות. עמדו לי ידיעת השפות הרוסית, סינית ואנגלית וזכיתי לא רק לשחרור משכר לימוד, אלא גם לדירה מרווחת חינם ולסיוע כספי. רק בין הסמסטרים נאלצתי להשלים את הכנסתי ע"י עבודות תרגום. עבודת סרוגין זו הספיקה לי ולאמי לכל השנה.

בטרם קומי ללכת ביקשתיה לומר לי משהו בסינית, שפה שאז עוד היתה עבורנו בגדר תעלומה, בדומה לנדיה עצמה. לא כמו היום, אז עוד לא הושמעה השפה הסינית ברדיו, בטלוויזיה וגם באו"ם בניו־יורק; כיום העולם כבר הורגל לצליליה כפי דובריה של אחת המעצמות הקבועות במועצת הבטחון.

– אולי את נזכרת באיזה פתגם או אימרה כהמשך להכרזת "שעון הלאמא" על איכותו ומהותו של הזמן?

– רגע. בוודאי שיש הרבה. אומר לך רק אחד ואח"כ אתרגם לך.

הטה אוזן:

אי־טזון נואונג אין
אי־טזון דזין.
טזין דזון נאן מאי
טזון נואונג אין.
טזון דזון דולא
דשונגי רשא או
גדאונג אין דולא
או צ'ז סין.

מילולית אומר הפתגם לערך כך:

זמן הוא כסף
אינץ' אחד של זמן דומה לאינץ' אחד של זהב.
קשה לקנות אינץ' אחד של זהב;
אך אם תפסיד אינץ' אחד של זהב,
תוכל בנקל למוצאו.
זמן אבוד לעולם לא תמצא שוב,
אין מקום שם תוכל לחפשו.

עכשיו כבר קמתי והתכוננתי להודות לה.

והנה באותו רגע הורגש רטט וזעזוע עד כדי כך שכל הבית והדירה על רהיטיה זעו וזזו.

תחילה לא תפסנו מה אירע. הזעזוע נמשך סך הכל פחות מרבע דקה.

ואז ידעתי: רעידת אדמה!

– נדיה – קראתי – יש גם בארץ רעידות אדמה, כמעט כל כמה שנים. – שאפתי להרגיעה.

כיום עולה בדעתי שכבר אז רעידת האדמה באה מכיוון מזרח, מהאגף הערבי של הים התיכון.

הרטט חזר שנית, הפעם חזק וחד יותר, אך רק לשבריר של שניה.

לפתע ראיתי ש"שעון הלאמא" ניתק ממקומו ונפל מהקיר. כל קרביו על הקפיצים הדקים המהודרים שבו, על הנימים העדינות בקורי עכביש שבו, התנפצו והתפרקו: היונים עוד השמיעו קול קצרצר מרוסק, כאילו עשו מאמץ אחרון לפרוש כנפיהן ולהתנשק, ברם התרסקו לרסיסי מתכת וזכוכית.

"שעון הלאמא" לא הביא, איפוא, מזל לא לעצמו ולא לבעליו.

חשבתי: עבור נדיה תחל תקופה חדשה בלא "שעון הלאמא"; כה שהיה היה ואבד כמו הזמן עצמו וזמן חדש בעל משמעות חדשה בארץ חדשה יחל לשרור בתוכנו. מרוב התבהלות נפלו גם משקפיה וניתצו לרסיסים ואז נתגלו העיניים שהוסתרו עד כה. היו אלה עיניים מלוכסנות במקצת, עיניים שירשה מאביה הסיני־יהודי מקאיפנג.

סבינה מסג

התעוררות

פִּתְאֹם קָרְאוּ בָּרַדְיוֹ שִׁיר;
קוֹלוֹ שֶׁל צְבִי סַלְטוֹן בְּ"קוֹל הַמּוּסִיקָה"
הֵעִיר אוֹתִי מִתַּרְדֵּמַת הַחֹם,
הֶחֱזִיק אֶת הַשָּׁעוֹת בַּחֲגוֹרָה,
נָתַן צוּרָה לַיּוֹם.

פִּתְאֹם הָיוּ לוֹ
לְדָהָה
לְמִתְאַדָּה – מָתְנַיִם! אַגָּן!
חָזֶה הוֹלֵךְ וּמִתְמַלֵּא כְּמוֹ בְּהֵרָיוֹן!

וְהוּא יָצָא מִן הֶחָלוּק
וְרָץ עַל הַסְּלָעִים

בִּבְגָדִ־יָם אָדֹם,
בְּעִכּוּסִים קָשִׁים

שׁוֹלֵחַ יָד מִדַּי דַּקָּה, בּוֹדֵק

אִם שְׂרוֹכֵי הַבִּיקִינִי

עֲדַיִן מַחֲזִיקִים אֶת
שְׁנֵי הַמְּשֻׁלָּשִׁים.

ראש המפל

לָרֶדֶת אֶת הָהָר,
לִשְׁמֹט אֶת הַמַּשָּׂא,
לִכְרֹעַ כְּמוֹ פּוֹעֵל עֲרָבִי בִּשְׁעַת תְּפִלָּה בְּאֶמְצַע עִיר

עַל גָּדַת נָהָר חַלָּשׁ שֶׁל שִׁלְהֵי קַיִץ.

לִגְהֹר כְּמוֹ שִׁיר עַל הַחַיִּים,
כְּמוֹ אֱלִישָׁע עַל גּוּף –
עַל מָטָר אֶחָד מַיִם.

לִשְׁתּוֹת מֵאֶבֶן הַשְּׁתִיָּה,
לִשְׁתּוֹת,
לִטְבֹּל אֶת הַפָּנִים, הַשְּׂעָרוֹת...

לְהַרְגִּיעַ מֵרַעַשׁ הָאֲרִימָה
הַמַּחֲרִישׁ כְּכַפּוֹת טוֹרֵד שֶׁל פַּלְגֵּ־מַיִם.

לְהִשְׁתַּלְהֵב
מִלְּהִיטוּת הַמַּיִם
לָבוֹא רִאשׁוֹן אֶל פִּי הַמַּקְפֵּצָה

לְהֵחָטֵף לְהִנָּשֵׂא אִתָּם, לִהְיוֹת נוֹצָה!

אסיה מרגוליס

אבי עליו השלום

אָבִי עָלָיו הַשָּׁלוֹם
וְעָלַי מִלְחָמָה.

הַשָּׁלוֹם שֶׁהוּא נִסָּה לְהָבִיא
בְּיָמָיו הָאַחֲרוֹנִים
הָיָה שְׁלוֹם הָאֱמֶת
וּשְׁלוֹם הָעוֹלָם גַּם יַחַד.
הַגֶּטֶל הַכָּפוּל
מְשָׁכָהוּ לָאֲדָמָה
וְרַגְלָיו הַדַּקּוֹת וְהַכְּחֻלּוֹת הִתְמוֹטְטוּ.

כַּאֲשֶׁר אָמַרְתִּי
"עִמּוֹ הַשָּׁלוֹם" מֵעַל קִבְרוֹ
יָדַעְתִּי שֶׁכָּךְ הַדָּבָר.

טוֹב שֶׁאָבִי לָקַח אוֹתוֹ לְשָׁם
מַה נַּעֲשָׂה פֹּה בַּשָּׁלוֹם
מִלְּבַד מִלְחָמָה חֲדָשָׁה
וְלוּ קְטַנָּה בְּיוֹתֵר?

★

קָרָאתִי לְבֵן – בֵּן
לְהָבִין מַעֲשָׂיו
חַדִּים, קְצָרִים וְסוֹפִיִּים.
לְעֻמָּתוֹ
לְיַלְדָּתִי רַכַּת יְרֵכַיִם
אֲנִי דּוֹאֶגֶת יוֹתֵר.
כְּבָר עַכְשָׁו בִּטְנָהּ הַקְּטַנְטַנָּה
דּוֹמָה לְקֵן רַךְ וּמְרֻפָּד
וְהַתְּעוּלוֹת בָּהּ
פּוֹעֲרוֹת אֶת פִּיהֶן
וְקוֹרְאוֹת לָהּ:
"מָמָה"
"מָמָה"
"אָנוּ רוֹצִים לְמָמָה"

מתוך ספר שירים שיראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

הידורם של בתי־כנסת קדומים

מיכאל ששר

ביקורת

צבי אילן ועמנואל דמתי / מרות, הכפר היהודי הקדום / הוצאת החברה להגנת הטבע / תשמ"ח / 191 עמ'.

לא בכל יום זוכים ארכיאולוגים לחשוף בית־כנסת עתיק על אדמת ארץ־ישראל ובוודאי לא שרידי בית־כנסת (ובית מדרש לידו) ההופכים את קערת הממצא הארכיאולוגי בארץ על־פיה. אבל מסתבר שזה בדיוק מה שעלה בגורלם של צבי אילן ועמנואל דמתי, הכביאים בפנינו סיכום של עבודות חפירה ומחקר על היישוב מרות, לא הרחק מתל חצור, בגליל העליון. ראשית, ראויים הם לתודה ולברכה, על־שום שלא עיכבו את פרסום ממצאיהם לאורך ימים ושנים, כ"מקובל", בדרך כלל, במדע והם מגישים לנו בספרם (על תוכנו ר־185 הצילומים, האיורים והתוכניות המצורפים אליו), תאור מקיף של יישוב שנתקיים – על פי הממצא הנומיסמאטי שנתגלה במקום – למעלה מ־1200 שנה, החל בתקופה החשמונאית ועד לימי הצלבנים. ושנית, כמובן, ראויים הם לברכה על שנתמזל מזלם ותגלית בית־הכנסת במרות היא מכש מרעישה ומהפכנית ומלמדת אותנו שאל להם לחוקרים להיות שבויים ו"נעולים" על תאוריות. אפילו היו אלו מקובלות בחוקר הארכיאולוגי במשך עשרות שנים, אם לא יותר.

בדברי אלה אני מתכוון ביחוד לרצפת הפסיפס שנתגלה במקום (והמצויה כיום במוזיאון ישראל) ושבה נראה – אולי, על פי הנחתו של פרופ' יגאל ידין ז"ל – דוד המלך, בדמותו של לוחם, לאחר נצחונו על גלית. עד לגילויה של רצפה זו, מקובל היה שרצפות בתי הכנסת הגליליים עשויה אבנים גדולות, ואילו רצפות הפסיפס מצויות בעיקרן דרומה יותר בבקעת הירדן (בית שאן, נערן, ירחו, בית אלפא ועוד) ובדרום הר־חברון (סוסיא, אשתמוע) ולאורך חוף הים (עזה). והנה, באה תגלית מרעישה זו ומוכיחה לנו שוב שאין כללים קבועים בכל הנוגע לאוצרות החבויים שנות אלפיים במעבה האדמה, ועוד יותר: שאל להם לאנשי המדע להיתפס בקביעת כללים מסוג זה.

ועם כל זאת, השאלה בעינה עומדת: מדוע זה השקיעו בחלק מבתי־הכנסת – שנבנו במאות הראשונות לספירה – את עיקר המאמצים בקישוטים וגילופים חיצוניים (כפר־נחום, ברעם, כורזין ועוד), בלא שנותרו בידינו עדויות או כימצאים על דקורציה פנימית מיוחדת במינה, ואילו בבתי כנסת אחרים המצב הוא הפוך: לאמור – אנו עומדים נפעמים אל מול אמנות הפסיפס היפה של רצפת בית־הכנסת (בית־אלפא, נערן, מעון, סוסיא ועוד), מבלי שנם נותרו בידינו סימצאים המעידים על בניין נאה ומרשים גם בחיצוניותו.

דומה ששוב לא נוכל – לאור תגלית מרות – להסתפק בהסבר הגיאוגרפי הקובע שבגליל העדיפו את הקישוט החיצוני ואילו דרומה יותר את האורנמנטיקה הפנימית, אלא שעלינו לתור אחר הסבר חדש, שאותו אני מבקש לשרטט בקצרה בשורות הבאות.

עיין לנו – בכל המקרים – בבתי כנסת שנבנו בתקופת השלטון הביזנטי בארץ. שלטון זה, שנמשך כלשוש מאות שנה לפחות, לא היה בעל אופי אחיד לכל אורך התקופה. היו זמנים שבהם גילה יחס סובלני ואפילו אוהד (יוליאנוס הכופר) כלפי היהודים והיו זמנים שבהם רדף את יושבי הארץ היהודיים ואת דתם. יתר על כן: לעתים היה זה שלטון צנטראליסטי תקיף, שעינו היתה פקוחה על כל הנעשה בארץ ואפילו במקומות יישוב קטנים, ולעתים נשמט הרסן מידי השלטון המרכזי וממילא גדלה השפעתם וסמכותם של גורמים מקומיים. כלום יהא זה רחוק מן האמת להניח שבתי הכנסת המאסיוויים, שעיקר תפארתם על הבניה החיצונית הנאה, נבנו במקומות ובתקופות שבהן היה יחס השלטון המרכזי־ביזנטי נוח יחסית כלפי היהודים ולא היה צורך "להתבייש" או להסתיר את זהותו של בית הכנסת (כ"מקובל" עד היום במספר מדינות שבהן נרדפים הן היהודים והן היהדות), ואילו בתי הכנסת שבהם נתגלו רצפות פסיפס יפות, נבנו במקומות ובתקופות שבהן כבדה יד השלטון על היהודים ואם רצו לקיים מצוות "זה אלי ואנוהו" ולהדר את המקדש המעט שבנו, נאלצו לעשות זאת בצנעה, בתוך בית־הכנסת, מבלי לעורר תשומת־לב מיוחדת. הסבר זה אינו מבוסס איפוא על הגיאוגרפיה, כמקובל עד עתה, אלא הרבה יותר על ההיסטוריה, היודעת תהפוכות גדולות בהרבה מן הגיאוגרפיה. אם אכן כך הוא, אל לנו להתפלא אם בעקבות גילוי רצפת הפסיפס בבית־הכנסת במרות, תחשפנה רצפות פסיפס נוספות לא רק בעמק הירדן ובדרומה של הארץ, אלא גם בגליל העליון, בו המרכז ורובו של היישוב היהודי בתקופה הנדונה.

ספרות סופרים ספרים

מג"ל

עיון ראשון

סיפורת

חוקה במדבר

יונת ואלכסנדר סנד / אואזיס / הוצאת הקיבוץ המאוחד, ספרי סימן קריאה, כתר / 1988 / 242 עמ'

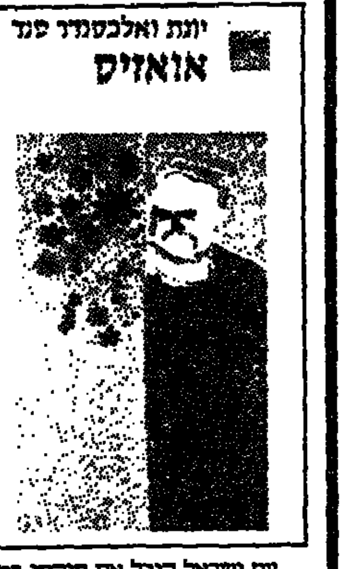

עם ישראל קיבל את חוקתו במדבר. הפעם, בסיפורם של הסופרים לבית סנד, אין אלוהות. בירתמותה, מודרני־ים, חייבים לנסח לעצמם את חוקתם: "ההצעה שעלתה – ולדעתי הכוחה שער לה – לערוך לנו תקנון חדש משלנו, נהיר ובהיר, כי בכך הערובה לתכליתו, שינוסט את חיינו, שינחה בשפה ברורה את התמודדותנו עם ההתרחשויות ועם שאלות מבית ומחוץ – מקרה קולוש, מקרה החליצה, סוגיית הירושות, כסף כאבי־אבות הטומאה או כסף כתנאי לב־חירתו של הפרט, הגבלת חירותם של יחידים למען חירות הכלל" וגו'. הספר מציב מעין מטאפורה לקיום הקיבוצי, ומעבר לו – לקיומם של בני־אדם בכלל. נבחנים בסיפור הקשרים בין שטף החי־ים הכאוטי, המקרי לעתים, לבין קוד־קס מנחה ומחייב, החייב להשיב על כל השאלות שהחיים מזמנים לאדם.

אלג'יר אהובתי

אלבר קאמי / כלולות, הקיץ / מצרפתית: אביבה ברק / ספרית מעריב / 1988 / 119 עמ'

"רוב האהבות בין אדם לעיר הן אהד־בות בסתר. ערים כפאריס, פראג, ואפילו פירנצה, מכונסות סביב עצמן: כך הן תוחמות את עולמן המיוחד להן. אבל אלג'יר, וכמוה מספר מקומות יחידי־סגולה כגון עיר־חוף, נפערת כפה או כפ־צע אל השמים". על כן אלג'יר, לפי אל־בר קאמי, היא עיר תסרת צניעות. בספר, שחלקו הראשון "כלולות" הוא מביכורי יצירתו, כותב קאמי במעין ז'אנר סיפור־תי־ביוגראפי־מסאי, שאין אני יכול לכ־נות את ריחו ואת צבעו אלא בשם ה"ז'אנר הים־תיכוני". יופיה של העיר אין בו כדי להבטיח לאדם דבר כלשהו, לבד מתחושת ההרמוניה שהאדם יכול לחוש כלפי הטבע. לאור יצירותיו הנוד־עות של קאמי – "הדבר", "הזר", "המי־תוס של סיזיפוס" – "כלולות, הקיץ" הוא ספר "בהיר", מאיר עיניים, שהקו־רא בו יחוש את תחושת הדובר, כפי שהיא מתמצית באמירה האחרונה שבספר: "כל ימי דימיתי בנפשי שאני חי במרחבים, שרוי בסכנה, בלב לבו של אושר מלכותי".

שירה

יבול אפיל

שלמה טנאי / מברק – שירים חדשים / כרטא / 1988 / 82 עמ'

דומה, שבשנים האחרונות מנסה שלמה טנאי לרדוף אחרי מרכבת הזמן (ללא כל צורך!) כדי להגיע אל מחוזות השירה הפרוזאיים, ה"מעודכנים" לכאו־רה. ותבל. "כשעשה אותך הטבע", כו־תב טנאי, "הוא לא חשב, / שום דבר, באמת לא כלום". או "נוסח סופי למשר־לות: / בהול. סודי ביותר. / בפרפר בין יצר / חיים לחדלון. / מחפשים סיבות / בסביבה ובמדשה. / אין סיבוכים בדם. / הודות למיבנה מיוחד / בגוף וברוח, הבלתי – אפשרי. / יש הוראות – הב־רק. / בתקווה".

פה ושם

שולמית לפיד / שירי חלון / כתר / 1988 / 62 עמ'

שולמית לפיד ידועה כמחברת "גיא אוני" ו"כחוס הנשבר". למי שבקי בתפר־סואר הפזמונאי, היא ידועה כמי שחיב־רה את מלות הזמר החביב (בפיו של שלמה גרוניך) "רוזה מארציפן". בספר זה, שירים שונים על חיים ומוות, על ילדים ההופכים למבוגרים ועל מבוגרים השואלים שאלות רציניות של ילדים. פה ושם אני מוצא בספר נצנוצים של הומור, ופה ושם, בשירים לבת, אני מו־צא אמתות של כאב ואבל.

ביוגרפיה

ראש לאריות

משה מעוז / אסד – הספינקס של דמשק / מאנגלית: ממאל קופלביץ / דביר / 1988 / 231 עמ'

חאפז אסד, נשיא סוריה, הוא בן למ־שפחת פלאחים עניה בשם וחש (היית־בר פראית), ששינה את שמו לאסד (אריה), ומבקש להימנות עם המדינות־האריות בגוב המזרח־התיכון. אין הוא נמנה עם הפוליטיקאים הצמחונים ואני חושב, שמסעות הטבח שערך נגד ה"אחים" הפלשתינאים ונגד סורים תושבי חלב, היו מן האכזריים שבתול־דות סוריה האכזרית. מכל מקום, לער־מת המקובל במזרח התיכון, אסד הוא שליט שקול להפליא במדיניות החוץ והבטחון שלו, עד שקשה לסבך אותו בהרפתקה צבאית – ותעיד התנהגותו בעת מלחמת לבנון. צריך להודות על האמת, אסד הפך את סוריה מארץ חל־שה, מעורערת ופגיעה, למדינה חזקה ויציבה. אסד הוא גם דמות מסתורית, שהידוע על חייו אינו רב. משה מעוז הצליח לשרטט באופן משכנע למדי, דמות פוליטית מעניינת, שחשוב להכי־רה היטב, משום שהתנהגותו של אסד תקבע הרבה בתולדות המזרח־התיכון.

עדות חקר עיון

מפ"ם והערבים

יוסי אמיתי / אחוות־עמים במבחן – מפ"ם 1948–1954: עמדות בסוגיית ערביי ארץ־ישראל / צ'ריקובר, סדרת נומא / 1988 / 188 עמ'

הספר מוקדש לזכרם של אהרון כהן ושמי פרעי, והקשה זו, כמדומה, אומרת הרבה על הדילמות המפ"מיות בשנים הראשונות לקום המדינה. מפלגת מפ"ם היתה חצויה בנפשה. נפש אחת הש־תוקקה ליישב, לכבוש את האדמה ואת העבודה. נפש שניה, לא פחות להטות, ביקשה לעצמה אחוות־עמים, צדק לאו־מי ובינלאומי. ההתחייבות היתה לעולם הכתר: היהודי־ארצישראלי והכלל־עול־מי, הסוציאליסטי. מבחינה זו היו מלוד־מת השחרור והתנהגותה של בריה"מ לאחר המלחמה, טרגדיה של ממש. המ־פלגה ניצבה בפני מצב לאומי ובינלאומי מסובך. על כן התנגדה מפ"ם לתוכנית החלוקה לפני ההכרזה על הקמת המדי־נה, ואולי דווקא משום כך הצטרפה מפ"ם, בבוא העת, לרוב שתבע להכריז על כינונה של מדינת־ישראל.

פסיכולוגיה בבונבונייירה

ד"ר מ. סקוט פק / דרך חדשה – גישה אל החיים שעיקריה אהבה, טיפוח ערכים וצמיחה רוחנית / עברית: שלומית קדם / לדורי / 217 עמ'.

"החיים קשים, זאת אמת גדולה, אחת האמיתות הגדולות ביותר. אמת גדולה, שכן משעה שאנו רואים בפועל ונכוחה את האמת הזו, אנו מתעלים עליה". כך מתחיל, ללא ספק, ספר אמ־ריקני המתיימר להיות מדריך לחיים מאושרים. לי ספקות משלי ביחס למ־סר, אולם הקורא לא יסבול יתר על המידה מן הפסיכולוגיה בבונבונייירה. אין שום חידוש בספר. גם סקציע הפסי־כותראפיה לא ייצא נפסד, שכן בספר הרבה המלצות לביקורים אצל מטפלי־נפש למיניהם.

כתבי עת

ממכמני ספרותנו

דפים למחקר בספרות / מס' 4, 1988 / עורכים: שלמה יזיב, שלום לוריא, גבריאל צורן / אונ' חיפה / 328 עמ'.

אינני מחבב את סגנון הדיון הנוהג במאמר כמו "יחסי זמן־מרחב: עקרון פואטי אחד בשירתו של טוביה ריבנר" של זהר סקו, אבל אם המאמר גואל מעט משירתו של ריבנר, הרי הטורח לא היה לשווא. מצאתי עניין במאמרו של חיים שוהם על אדלברט פון שאמיסו, כו־תב הבלדה "אביר האמת" ועל משה מנ־דלסון – מאור גדול ליהודים ולשאינם יהודים, ובמאמרו של ראובן שהם על המודוס האלגורי ב"שמחת עניים" לאלתרמן. גם דברים אחרים בחוברת אי־נה בגדר קטילת קנים, כגון מאמרו של יאיר מזור על ההטעיה הרטורית בשיר־תו של יעקב שטיינברג ואת מאמרו של ראובן צור על סוגיה בפראטיקה קונגר־סיבית, וגם מה שלא הזכרתי – מעניין.

ציור

פיקאסו בגן

כל אחד יכול לצייר / מאנגלית: אילנה שרון / גרפיקה: סגלית ניסנבוים / הוצאת אחיאסף / 1988 / 168 עמ'.

אמנים אנונימיים אחדים חברו יחד לכתיבת הספר המיועד לילדים שוחרי אמנות. הספר מתאר באופן מודרג את מיגוון התמרונים העומדים לרשותו של הצייר ואת שלבי בחירת המשא. בפר־קים מתקדמים מתוארים עניני האוד־צל, עקרונות הקומפוזיציה וחוקי הפר־ספקטיווה. גישתו העקרונית של הספר היא הציור על־פי הטבע והדמות, ועל כן מודגש בו הציור הפיגורטיבי. גישות אחרות נדחקות אל קרן־זווית. אולם הספר, בכללו, מתאים למתחילים.

צימוקים ושקדים

אוכל בחיק הטבע

קלודיה רודן / פיקניק – לאכול בחיק הטבע: מתכונים על האש, לצידניות ולמטבח שדה / תרגום: שרה ריפין / הוצאת סירקיס / 1988 / 192 עמ'.

לחובבי המנגל מציע הספר מבחר מתכונים המיועד לשפר את המתום מן האבילה בחיק הטבע. בספר מבחר מגוון של מאכלים מהמטבח הישראלי והבי־נלאומי, כאלה שניתן להכין מראש ולהד־נית בצידניות, למשל. לבעלי היוזמה בשטח מוצע מכל טוב – מאכלים המו־אימים להכנה במטבחים מאולתרים, בתנאי שדה, בחניון, באתר קמפינג או־פילו – בסירה בלב־ים. אוכלי הבשר האחר לא ימצאו בספר את מבוקשם, שכן תווית "כשר" מוטבעת בו. הרוצים בדבר אחר יצטרכו, איפוא, ללמוד דבר מתוך דבר.

קאנטטה לגזר

שרה כראון / ספר הבישול הצמחוני / תרגום ועיבוד: חיים כ"ץ / כנרת / 1988 / 216 עמ'

אין להניח שספר זה יעמוד בביתי בכותל המזרח, שכן מבקרי ספרות אינם יכולים להרשות לעצמם דיאטה צמחו־נית, אולם אני מגיש ספר זה לכל מי שקצה נפשו בסטייק או בפאטה של כבד אווז. ובכן, מה מזמינים? פשטידת כרוב בערמונים, קציצות שעועית לר־ביה, ביצים בעדשים או תבשיל ירוקה? לו כל העולם ירוק וכל האנשים צמחו־נים, היתה גם להקת הגשש החיוור נאל־צת לשנות את שם תוכניתה המהוללת ל"קאנטטה לגזר", אבל זה באמת יהיה סוף העולם. בתיאבון!

רות שפירא

בקומות המרחבי העולם

האם היה אליוט אנטישמי?

ת. ס. אליוט

השבועון "ג'ויש כרוניקל" מדווח בגליונו האחרון על חי־לוקי דעות בחוגים יהודים בבריטניה סביב מגבית לציון מאה שנה להולדתו של המשורר והמחזאי ת.ס. אליוט, יליד ארה"ב שנעשה אזרח בריטי וקיבל את פרס נובל לספרות ב־1948. בחלק משירתו המוקדמת הזכיר אליוט את דמות היהודי במלים שאינן משתמ־עות לשתי פנים, דוגמת בעל הבית היהודי בשיר "ג'רונטיון" (1919) ש"השרץ" בבית מרוח כלשהו באנטוורפן, התכסה אבעבועות בבריסל והטלא והפשט בלונדון. גם שיר אחר, "בארבק עם בדקר, בליישטיין עם סיגאר", זרוע בדימויים אנטי־יהודיים קשים.

יתכן כי דייוויד גודמן, סגן עורך ה"ג'ואיש כרוניקל", מכר בשורות אלה כשהתבקש לתרום לקרן מטעם ספרית לונדון, לציון יום הולדתו המאה של אליוט שיחול בספטמבר. לכתב "ג'ויש כרוניקל" סיפר, שהופתע לגלות כי חלק מהבולטים שביהודי ארצו חברים בוועדה לגיוס כספים לאירוע, ביניהם סר ישעיה ברלין והמשפטן לורד גודמן, ואילו האחראים למגבית הביעו פליאה על־כך שמגבית תמימה לגיוס 170 אלף דולר מעוררת ביקורת נוקבת כל־כך. "יש בכך כדי להעיד על רמה אבסורדית של רגישות", הגיב הלורד גודמן, הגם שהודה שהוא אינו מכיר את כתבי אליוט. המנהל של אוצר הספריה לואיס גולדן, יהודי אף הוא, היתה ש"אם נבחן כל אחד ואחד כדי לבדוק שמא אמר פעם משהו אנטישמי, נגיע להרגיל מייגע למדי". עד כמה היה אליוט קיצוני בדעותיו האנטי־יהודיות? פרופ' ג'ון קרי מאוניבר־סיטת אוקספורד מבדיל בין דעות קדומות אנפייניות לבן תקופתו של אליוט לבין "האנטישמיות הפאנאטית והעקבית" של עזרא פאונד, למשל, מורו ורבו של אליוט.

יש הטוענים, כי אליוט נשאר אנטישמי עד מותו ב־1965, אך מידת האנטישמיות שלו לא תיוודע עד המאה הבאה, כשמכתביו ורשימותיו יפורסמו ברבים, אך בינתי־ים תוצה הפולמוס את האינטליגנציה היהודית בבריטניה.

שני גברים, שני גורלות

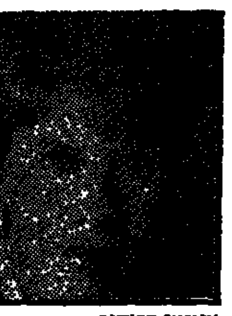

אניטה ברוקנר

במרכז הרומן החדש של הסופרת אניטה ברוקנר, "Latecomers", עומדים – שלא כמו בספריה הקוד־מים – שני גברים, הרטמן ופיבך. השניים חברים קרובים, שותפים עסקיים, לשניהם קוראים תומאס בשם פרטי, שניהם נשואים לנשים שאולי לא נבחנו בחוכמה יתרה, שניהם אבות לילד אחד. הם שונים מאוד ומה שמקשר ביניהם הוא בראש וראשונה יל־דות דומה. שניהם הגיעו כילדים, מגרמניה הנאצית לאנגליה והופרדו לעד מהוריהם. הרטמן ההדוניסט בחר לשכוח את עברו, למחוק את הכאב מזכרונו. בס־ביבות גיל השישים הוא שמן אך מכור עדיין לתענ־גות, מלא חיוניות, סובלנות ואהבה. פיבך, לעומת זאת, הוא אדם שניזוק ללא תקנה, איש רדוף כאב וצער, המודע לשבוּרה שהוא הרוס בשל משהו שאבד לו בעבר הרחוק ולשבורה שאין תקווה שיצליח לזכור אותו. הוא נטול כל רגש אלטרואיסטי ויחודו טמון אולי במודעות שלו ותוסר יכולתו לאהוב. הוא מרגיש שעליו לבקר בברלין, כדי לרפא את הפצעים לבית שמכרסמים בו ללא הפסק, ועובר מעין משבר אכזיסטנ־ציאליסטי: דבר אינו "קורה" בעצם, להוציא את התחושה שהוא עמד במבחן מסוי־ים, שהחיים עצמם מספקים את כל החומרים הדרושים לאדם וכי בכוחו לשחרר פילוסוף את האהבה העצורה בקרבו. הביקורת באנגליה מתייחסת לרומן כאל ספרה הטוב ביותר של ברוקנר עד היום.

גם המאפיה "מתכבדת"

ריצ'ארד קונדון

הגבורות תוקפת את משפחת פריצי בפרק החדש של ריצ'ארד קונדון על המאפיה האמריקנית, "ההתהי־לה של פריצי". דון קוראדו פריצי בן ה־92 הוליט, בעידודה של גבורתו מירות, להפוך לאומה מכובד וב־על עקרונות. בנו אדוארדו, שהוכשר להיות בנקאי ותעשיין מכובד ולעמוד בראש העסקים החוקיים של אימפריית פריצי, מאלץ לרוץ לנשיאות ארצות הברית כמועמד המפלגה הרפובליקנית. מירות מקווה שהנ־בר יחזיק אותו מצרות, ויאפשר לבעלה הסורי צ'רלי פרטנה לטפל בעסקיו של דוד אדוארדו ויותיר לה זמן להעמיד יורשים. אדוארדו נערך בתעוזה מערי־ק, אך אביו פוטר את הזוכה ויורה בגסו יד. הדרך להגש־מת השאיפות של מירות אינה פשוטה: בשלב ראשון יש צורך להלבין את הכסף הגדול מהימורים, סחר סמים, הלוואות בריבית ועוד; יש לחסל אי־אלו אנשים וביניהם את בעלה האמור להיוולד מחדש כצ'ארלי מייסי בארטון, עם פנים חדשות, מבטא תרבותי ואישיות מכובדת. רק אז היא מרגישה חופשית להסתער על החברה הגבוהה של ניו־יורק ושינגטון, במטרה שצ'ארלי ייבחר תוך עשר שנים לנשיא דמוקרטי. העלילה שופעת התפתחויות סבוכות – חטיפות, נקמות, רציחות. תוכניתו של אדוארדו נכשלת, אך בני משפחת פריצי מתנחמים בסופו של דבר לעמוד בראש הסי.איי.איי. ומשרד המשפטים.

נתקבלו במערכת

מחזות

בית צבי, בית הספר לאמנות הבמה והקולנוע / 1988:

- 1. לואיג'י פירנדלו / כל אדם והאמת שלו / עברית: לאה גולדברג.
- 2. אריסטופנס / ליסיסטרטה / עברית: נסים אלוני / מהדורה ראשונה: 1985 / 84 עמ'.
- 3. ז'אן אנואי / הזמנה לארמון / עברית: דוד אבידן / 111 עמ'.
- 4. רובר תומא / גבר בודד במלכודת / מצרפתית: עדה ברנהום / 96 עמ'.

כתבי עת

- עת־מול – עתון לתולדות ארץ ישראל ועם ישראל / כרך י"ג, גליון 4 (78), 1988 / העורך: שלמה שבא /

מעצב: אדד דדיאן / אונ' ת"א ומשרד החינוך והתרבות / 23 ע'

- שיחות – כתב־עת ישראלי לפסי־כותרפיה / כרך 2, חוב' ב', 1988 / עורכים: ד"ר אריק שלו, אלי חן / הס־תדרות הפסיכולוגים, האיגוד הישרא־לי לפסיכותרפיה, ספרית פועלים / 150 ע'
- פרסומים / ניסן תשמ"ח, שנה כ"ב, כרך ז', מס' 3 (63) / מוזיאון הלוחמים והפרטיזנים / 119 ע'.
- ציזה לדוך – פרסומים במחזו־קה של הדרכה בשדה / חוב' 9, 1988 / עורכים: אוריה בן־ישראל, ליאורה בן־יהודה / משרד החינוך והתרבות, החברה להגנת הטבע / 71 ע'
- ידיעון / מס' 28, תשמ"ח / עורך: דוד אסף / האיגוד העולמי למדעי היהדות / 88 ע'
- נגה / אביב 1988, גליון 15 / 46 ע'.
- טבע וארץ – ירחון לטבע ולידי־עת הארץ / ל' מס' 8, אייר תשמ"ח / עורך: ספי בן־יוסף / החברה להגנת הטבע / 45 ע'.
- פשוש – ירחון לילדים / י"ד מס' 8, תשמ"ח / עורך: עמוס בר / החברה להגנת הטבע / 23 ע'

מורשת אהבה

ב. בן־שמעון

ביקורת

יצחק רונקין / פגישות והוויות / ספרית פועלים / 1988 / 219 עמ'

ספרו של יצחק רונקין, מעורכיו הראשו־נים של "משמר" ו"על המשמר", מגולל קו־רות חיים בתקופה סוערת. המחבר מתאר את בית־גידולו ואת חוויות הילדות בצל פרעות בתקופת המעבר שלאחר מלחמת העולם הראשונה. הוא נשא את מורשת האהבה לעם, הקשר לארץ ישראל והשאי־פה לצדק.

תקופת העליה לארץ וההשתרשות בה, על בעיותיה ומאבקיה, מתוארת בצורה חיה ומושכת. בראש המאבקים הפנימיים עמד הוויכוח בקרב מפלגת הפועלים המ־אוחדת. בירור זה התמקד בסעיפים הב־אים: השתתפות או אי־השתתפות בממש־לה שקמה; בעיית בטחונה של ישראל ועי־צוב גבולותיה; היחס לברית־המועצות; הגישה אל הפועל הערבי ופתיחת שערי ההסתדרות לפניו. המחבר אינו מעלים עין ממה שקרוי בימינו "ביקורת עצמית". הוא מצביע, בין השאר, על כשלון התפיסה הדו־לאומית, שלא עמדה במיבחן, לא רק מבחינת הניסיון ההיסטורי, אלא גם מבחי־נת המציאות, שהוכיחה כי אם עמים אינם מסוגלים לחיות במדינה אחת, מוטב שייפ־רדו. רעיון זה של חלוקת הארץ מומש בסוף שנות ה־40, בהנהגת דוד בן־גוריון, אולם גרעינו המהותי של רעיון חלוקת הא־רץ בין שני עמים עומד בעינו גם היום, והיום אולי ביתר־שאת, כתנאי לקירוב השלום.

המחבר מתאר בצבעים עזים את אישי־ותם של מנהיגי התנועה, מאיר יערי המנוח ויעקב חזן יבל"א. הוא עומד על כושר הק־רנתם ועל עוצמתם הרוחנית, אך מוצא גם כמה דברי הסתייגות. כך מזכיר הוא את התבטאותו של י. חזן מהנזדה לארמוצלונה: "ברית־המועצות היא מולדת שניה", ואת התבטאותו של מ. יערי מקריאתו שלו "לשתול בערוגות התנועה את נטע הלניניזם". אכן, בראשית שנות ה־60 ראה יערי צורך להתנער באומץ ממגמה זו לשתול את הל־ניניזם בתוך מישנת מפ"ם. הוא הכריז, כי הלניניזם הוא "זמורת זר" באידיאולוגיה של מפ"ם, היונקת מתורת הציונות הסו־ציאליסטית.

הפרק האחרון בספרו של רונקין מוקדש לבנו עמנואל, שנפל במלחמת ששת הימים והשאיר אחריו יבול ציורים ורישומים, שהוצגו בכל המוזיאונים בארץ. כמה מע־ברותיו של הבן תוחמות את הספר.

מכתבים לעורך

הגהה יש מאין

ב"עיון ראשון" (מעריב ספרות, א' במנ"א התשמ"ח, 15 ביולי 1988), במדור המשנה: "ספרות תורנית" הופיעה סקירה על תורת חיים – חמישה חומשי תורה / מוגהים עפ"י כתר ארם צובה,... / ספר שמות... / הוצאת מוסד הרב קוק, ירוש־לים / תשמ"ח. ותמיהה גדולה תמהתי על הסוקר על אשר לא הקשה, כיצד חמישה חומשי תורה מוגהים על־פי כתר ארם צו־בה, והרי מן התורה נותרו בכתר ארם צובה רק בראשית כו, לד־כו, ל (התצלום שפרסם ויקס בספרו טעמי כ"א ספרים) ודברים כח, ידלד, יב (סוף הספר) (ר' ישראל ייבין, כתר ארם־צובה ניקודו וטעמיו, ירושלים, תשכ"ט, עמ' 2). ולא זו אף זו: בשנת תשל"ז ראה אור גם כן בהוצאת מוסד הרב קוק הספר חמשה חומשי תורה / תורה / מוגהים על פי הנוסח והמסורה של כתר ארם צובה וכתבי יד הקרובים לו בידי מרדכי ברויאר. וכך כתב ברויאר בעמוד השני של מבואו: "כתר ארם צובה לא הגיע לידינו בשלמות, חסרה בו כמעט כל התו־רה... ואין הוא בידינו אלא מתיבת 'משאר־תך' (דב' כח, יז)... חמשה חומשי תורה שב־מהדורה זו אינם מוגהים אפוא על פי הכתר במישרין".

על־כן, יפה תעשה הוצאת מוסד הרב קוק אם תמחק את המלים "מוגהים עפ"י כתר ארם צובה", שכן הגהה יש מאין אין!

לאה גרינבוים, רמת־אביב

ספר מקיף

ב"מעריב ספרות" ביום שישי, ט"ז באב תשמ"ח (29.7.88), במדור "עיון ראשון", הובאו שורות אחדות על הספר "המאסף – כתב העת המודרני הראשון בעברית", שהו־פיע לפני שבועות אחדים, פרי מחקרו של צמח צמריון.

בשורה השלישית של הכותרת נפלה טעות מצערת:

נאמר שם 38 עמ' ובאמת כולל הספר 308 עמוד וזה משנה הרבה. אין זאת חוב־רת אלא ספר מקיף, שמחברו עבד עליו הר־בה. ומצער עוד יותר שלסוקר ולעורך לא היה ידוע כי בהתפרסם שורות אלה בעתון, מלאו שבועיים למותו של החוקר ד"ר צמח צמריון.

הוא נפטר ביום כ"ט בתמוז תשמ"ח (14.7.88). מודעת אבל הודפסה ב"מעריב" ביום שישי א' באב (15.7.88). כתב "מע־ריב" בחיפה ראובן בן־צבי פירסם ב"מעריב" רשימה קצרה לזכרו בציורף תמונה.

כן רצוי לציין כי זה מחקרו האחרון של המחבר.

אריה דרור, קרית־חיים

האם קראת כבר את

ספרית מעריב
הופיע חדש
אמת או חלום
מאת נעמי אבי־יצחק
איורים: אלישבע געש

להשיג בחנויות הספרים ברחבי הארץ ובחנויות ספרית מעריב:
תל־אביב, דרך פ"ת 72א;
חיפה, בן יהודה 29
ירושלים, הלל 16
באר־שבע, קק"ל 90

עת־מול
עתמול הוא העתון היחידי להיסטוריה של ארץ ישראל ועם ישראל, המיועד לכל, כתוב על־ידי טובי ההיסטוריונים בלשון קריאה ומלווה באיורים ובתצלומים.
עתמול יוצא לאור על־ידי אוניברסיטת תל־אביב ומשרד החינוך והתרבות.
עתמול הוא גם כתב־העת המוסיף לילדיכם ידע בתולדות הארץ והעם.
מחיר החתימה לשנת תשמ"ט – 6 חוברות – 30 ש"ח.
שלחו המחאה, או המחאת דואר, לעתמול, ת.ד. 23078 תל־אביב. 61230, והחוברות ישלחו אליכם באמצעות הדואר.

هكذا من الاصل

תמונות מן המזרח

בעקבות צבא נפוליאון שנחת במצרים בסוף המאה ה־18 ומסעות כיבוש מאוחרים יותר, הגיעו גם צלמים. רוב הצילומים מהעת ההיא נעשו בעין טעונה מסורת ותרבות, שאי אפשר שלא לחוש בהם כשמתבוננים באותם צילומים המוצגים בימים אלה במוזיאון ישראל, בתערוכה "המוקד מזרח", שראו אור גם בספר

עבדאללה פרר. 1880

מימין: ערבים סורים. 1889; באמצע: עבדאללה פרר. 1880; משמאל: ויליאם הרמן ראו. 1882. צילם דן קירם

מאת שלומית שקד

"המסע הגדול" (לה גראנד טור) של אירופה למזרח הקרוב, מתרחש במחצית הראשונה של המאה ה־19. האידיאליזציה והמיסתור של המזרח הם בלתי נמנעים.

בעקבות צבא נפוליאון שנחת במצרים בסוף המאה ה־18, ומסעות כיבוש מאוחרים יותר, הגיעו סופרים, חוקרים, ציירים וגם צלמים. המגמות הרומנטיות באמנות המאה ה־19 (כריאקציה לסדר ולריסון הניאו־קלאסיים ששלטו אז באמנות) הפכו את המזרח לסמל של אקזוטיקה. הרומנטיקנים, שצמאו להתנסויות מסוג שונה, הסתמכו בערגה על האוריינט הבתולי ואפוף המסתורין בחיפושים אחר שורשים, אושר, ותשוקה למימוש פנטזיות. הציירים (כמו דלקרואה שנסע למרוקו) ציירו את האוריינט עם האלימות הברוטלית שלו, החושניות, והצבעוניות העסיסית שטובלת באור המיוחד רק לו.

המגמה הסולדת ב"מסע הגדול" היא לבריחה מהמהפכה התעשייתית – מאירופה המתמוטטת והנרקבת אל הראשוניות, התמימות המפורה והמסתורית של המזרח. רומנטיות זו מרתקת אליה את האריסטוקרטיה והבורגנות של אירופה, ואליהם יצטרפו מאוחר יותר משלחות אמריקניות. אך לא זו בלבד. התפוררות המשטר העותמאני השליט באזור – "האיש החולה על הבוספורוס", כפי שנקרא בעת אותם ימים – מחזקת את מעמדן של מעצמות המערב (כמו גם של רוסיה הצארית) באזור ונתיניהן זוכים כאן למעמד מיוחד, אוטונומי.

תאופיל גוטייה הסופר והמבקר נסע למזרח, כותב שירים על המזרח וממליץ לקנות ציורים של המזרח. וכשגוטייה עושה, כל מי שחושב עצמו אינטלקטואל, מחקה. המזרח אם כן הוא בבחינת צו תרבות. מה שמכונן נסיה זו הוא ספר החובה של שאטו בריאן, ירושלים (יומן). אנשי אמנות וספרות בשעור קומתם של דיומא ופלובר הלכו בעקבותיו אל המקומות המועדפים על ידו. גם סלמה לגרלף ומארק טוויין היו כאן. כולם שבים למקומותיהם עם שיר הלל. ויקטור הוגו כתב ב־1829 את אנשי המזרח. לורד ביירון כתב את הפואמות שלו על פאשות, סולטנים והושניות מזרחיות (וכל כך הושפע עד שהצטרף ליוונים במלחמת העצמאות שלהם נגד התורכים ומת שם ב־1824).

המגמה הזאת משפיעה לא מעט על הצילום במאה ה־19, אחת ההמצאות הגדולות של המאה, וגם קצת להיפך. כש[illegible] את ארץ ישראל ושכנותיה, מלפני מאה שנה ויותר, הוא עושה זאת בעזרת צילומים. רוב הצילומים מהעת ההיא נעשו בעין טעונת הבזה, מסורת ותרבות שאי אפשר שלא לחוש בהם כשמתבוננים בעשרות התמונות המוצגות בימים אלה במוזיאון ישראל.

בספר שיצא לכבוד התערוכה עושה ניסן פרץ (המחבר ואוצר התערוכה) הבחנה בין הסנוניות הראשונות שהגיעו למזרח – הצלמים הצרפתיים והאנגלים. הצרפתים, שהגיעו למזרח עם מכשיריהם סמוך להולדת הצילום ב־1839, התייחסו אל מסעותיהם בקלות דעת והנתניות. הם אינם מתחרים על יינות טובים, טבחים ומלתחות עשירות. הם הנציחו את האוריינט המסתורי החושני על נשותיו המעורטלות, הטיפוסים המיוחדים למקום, והמרפים הרומנטיים הטעונים בפנטזיות ובדימויים אישיים.

האנגלים לעומתם מצלמים מתוך תחושה של שליחות. הסכנה והסבל שציפו להם בדרך, והצורך להתגבר עליהם בהוראות, הצטרפו לחלק מהנאות המסע. מפיהם טעונים במשמעויות סמליות ובמסרים תנ"כיים. הם נמנעו מאינטרפרטציה אישית ואפקטים דרמטיים או ציוריים. צילומיהם התבססו על הריאליזם של התיאורטיקן האנגלי רסקין שאמר כי "בריאליזם אין סדר עדיפויות. כל פרט בטבע חייב להיות ריאליסטי".

ורוב הצלמים היו חובבים. "צילומי החטף" (SNAPSHOTS) שנעשו במצלמות קטנות, מהווים עדות לביקור באתרים קדושים והיסטוריים מפורסמים. האחרים היו כאמור צלמים, סופרים וציירים שהנוף הפיזי והאנושי ריתק אותם. מאוחר יותר יגיעו משלחות מדעיות וארכיאולוגיות. והיו גם כאלה שמניעיהם מסחריים. מטרתם היתה למכור את המזרח הקסום לאירופה. חלקם אף התיישב ופעל במזרח.

הצילומים ברובם נושאים אופי של תמונות שמצלמים תיירים. ומה רואה תייר? מה רוצה תייר לראות? על מה רוצה תייר לדווח בביתו? על כל המיוחד והמוזר שיצדיק את מסעו הארוך והיקר. בצילומים נראות דמויות בלבוש אורייינטלי שהדקורטיביות שלהן מודגשת באמצעות האורנמנטיקה של הלבוש. הנוף הצלייני, המחקרי והזרותי, יהיה כמה שמביטים בו מרחוק. נוף של אנשים ששומרים תמיד מרחק. קיים פה איזשהו ניכור מעניין, ניכור של התייר המשליך עצמו על המקומי.

עניינם של הצלמים אינו רק לעמוד במקום הציורי. הנופים אינם מופיעים רק כטבע אלא כחוויה הגדולה מהם, מאיתנו. הם נכרסים בתמונות תקריב (זום אין) לכיוון המקומות הקדושים והאקזוטיים, אולם התמונה מפוזרת על פני הנוף כולו. חלק מהצלמים מחקה את הציור ומערכו בחורבות רומנטיות עם אלמנטים ציוריים, אגדיים, או פנורמות של נוף קדוש ונשגב. בעצם העמידה מול האדרות הזאת של מדבריות, ימים ושמים, מקומות קדושים וכיוצא באלה, תיוולד הדיאלקטיקה של גימוד האדם והיוולדות מחדש (ששילר מרבה להזכיר).

הדמיון בין תמונותיהם של צלמים שונים נובע משתי סיבות עיקריות. ראשית, הביקוש הגובר במערב לצילומים מהאוריינט. הצלמים חזרו וצילמו את הנושאים שהפכו להיטים. גם אם לא נתכוונו לכך, נלקחו הצלמים הורים ע"י מורי הדרך במסלולים מקובלים. ראוי לציין כי תרף המזרח על משאי הצילום נמנע אוצר התערוכה מליגע את הנושא ואת הקהל, למעט בתמונות ירושלים.

שחקנים בתשלום

לא היה זה עניין של מה בכך לשייך את התצלומים למבצעיהם. שמות הצלמים שנטלו חלק בבלמוס הצילום ידועים לנו מאלבומים, רפרודוקציות, ספרי מסעות ופרסומים נוספים הנוגעים למאה ה־19. ישנם כאלה ששמותיהם נזכרים ועבודותיהם אבדו, ולהיפך. וגם אם השם מופיע אין זו ערובה לאמינות. ידועים גם זיופים שהיטעו חוקרים רבים. יתר על כן בתצלומים רבים נבחין בקומפוזיציות מסויימות בהן מככבות דמויות מסויימות כטיפוסים שונים, כשאין קשר בין השניים, וכל זאת תמורת תשלום. למשל, שתי תמונות של מונפיס של גבר מזוקן. שאחת מהן נושאת את הכותרת "הרב הראשי של ירושלים", למרות שאיננו האיש שנשא בכתר הכהונה הזאת בעת ההיא, ואשר מככב בתמונה אחרת כאורח. מכאן שכותרות הצילומים אינן בהכרח עדות מהימנה לתוכנם. הנשים המעורטלות המופיעות בפוזות אירוטיות מגרות, אף הן מבויימות. היו אלה בדרך כלל פרוצות, או נשים עיוורות שלא היו מודעות לכך שצולמו בעירום.

למרות האורות המעומעמים שבאולם התצוגה, ניתן לראות בבירור (אם נתקרב) תכנים מרתקים הניבטים אלינו מעשרות רבות של תצלומים קטנים שהאור הים־תיכוני הבהק לאו דווקא שולט בהן (מסיבות הנובעות מהטכניקה המוקדמת והבלתי מתוחכמת). התצלומים זכו לאריכות ימים הודות לטבילתם בתמיסות זהב או ספיה. מכאן אף נובע גוונם החום. חבל שהמוזיאון לא דאג לצרף הסברים לצופה הממוצע, שאינו מבחין בין הדפס דגרוטייפ וקלוטיפ (ומושגים נוספים) והפרוטה אינה מצויה בכיסו כדי לקנות את הספר המתלווה לתערוכה.

התערוכה ובעיקר הספר (בהוצאת אבר־מס, שהוא מהודר ומשופע במידע חזותי ומילולי, כתוב וערוך היטב), מקיפים ומסכמים את כיוון הצילום במזרח הקרוב מאז הולדתו (1839) ועד המצאת מצלמת הקודאק ועימה הפופולריזציה של הצילום (1885). שניהם תוצאה של 6 שנות מחקר, איסוף וכתיבה אינטנסיביים של פרץ. רק קטלוג התערוכה לא מוכן עדיין, חבל.

נופים - דו־שיח

זהבה לופו, בוגרת האקדמיה למוסיקה תל־אביב ומכון אבני לציור, היא מוסיקאית וגם ציירת. בתערוכתה הנוכחית בגלריה עמליה ארבל היא מציגה אינטרפרטציות אישיות לנוף בשמן, צבעי פאנדה, פחם ועפרון על נייר.

בנסיון ליצור יחסי גומלין בין צליל, צבע וצורה, מפשיטה לופו את הצבעים מזיקתם למושא כלשהו ולעתים אף מהמשמעויות הגלומות בהם. בניגוד למוסיקה, שהתפתחותה הדינמית משתרעת על פני זמן, הציורים שלה הם מושאים קבועים ועומדים, שמציגים לפנינו חזות מאורגנת שבה הכל מתרחש בעת ובעונה אחת. כוונתי אינה למכלול העבודות המוצגות בגלריה, שמן הראוי היה לצמצמו, אלא לקבוצה מצומצמת של 9 עבודות שאיכותן אינה עומדת בספק.

לופו מציירת סירות בנמל יפו ביום חמסין על גבי נייר חום: כתם צהוב, חום והרבה כחולים. צורות אובאליות מזוויות שונות, תוך חזרה על מוטיב העיגול והנקודה. כל אלה יוצרים דינאמיקה מוסיקלית שמרכיביה הם: ניגודים, מודרכבות ואינטואינטיביות. הקומפוזיציה שואפת לכוון המרכז כשהשוליים אינם מטופלים (על כך היא חוזרת ברוב עבודותיה). בכך מוזמן הצופה לחדור במבטו לעומק במקום לרחף רק על פני השטח.

מוטיב העיגול מופיע שוב ושוב, רכוב על גבי ריבועים או נושי צבע אורידיים ובהרכבים שונים. ניגודי הצבעים מרומזים בלבד, כמו למשל בציור המכיל מוקדים זעירים של צבעי אוקר, צהוב וכחול, וביניהם כתם אפור מעורר מתח לכשעצמו. בינות לכתמים, ריבועים של כתום וירוק, מניח לו רצף של גווני ביניים כחולים, חומים וורודים. ואז יבואו כתמים צהובים וכחולים וייצרו מקור מתח נוסף שיתחרה בקודם. בציורים מסויימים היא מדגישה טונים בסולם הבהירות, מדגישה גווני ביניים ומעברים דקים המאפשרים את הרושם התלת־מימדי שהוא מאושיות הציור הנאטורליסטי. וכמו במוסיקה, המשמעות של הכולות קובעת את משמעות החלקיה. אם נפשיטם ונחלצם מהקשרם – ייפגם הציור.

נראה שלופו לא ערה לחוקיות הפסיכולוגית התומכת בעבודתה, משום שהיא פועלת מכוח הדחף שחוקיותו נעלמה מידיעתה. באם נתבונן בעבודותיה, מעבר לשלב הראשון של התרשמותנו הכללית, תשתנה חווייתנו בהדרגה. היא עשויה להעמיק, לשנות דגש או לעבור לאפיקים חדשים.

יש אצלה רישום ויש רגישויות של צבע החיים, זה בצד זה, אשר יוצרים פלורליזם של עצבנויות – "אותן סִרְצוֹת קטנות הבוכות בעצב, הסקססות הקטנות משמיעות אנחות, והספטימות מנתמות כאומרות: החיים לא תמו עוד ניתן לנסות", כמו שכותב המשורר ר. בראונינג כשהוא מקשר בין הלכי רוח וצלילים.

לופו מבטאת זאת בצבע, בצורה ובקצב פנימי.

שלומית שקד

ציור ב"מימד" גדול

אורית לנדאו. פרט

מאת קובי הראל

הצבעים היחידים המונחים על פלטת הציור של אורית לנדאו הם, שחור, לבן והאפורים מביניהם. "זה המינימום כדי לצייר", אומרת אורית. המינימום הזה מרכיב ציורים שרוחבם נע בין 7 ל־9 מטרים בקירוב.

כ־4 מעבודות ענק אלה ירכיבו את התערוכת היחיד הראשונה שלה, שתיפתח במוצאי שבת בגלריה מימד בתל־אביב. את השנים 1982/84 בילתה במכון אבני. האינטראקציה העיקרית התרחשה בינה לבין התלמידים. מתוכנית הלימודים ומהמורים שלימדו אותה לא ספגה דבר. מבלי לסיים, עזבה את אבני והלכה ללמוד בסדנת האמנות של האמן פרדי פאביאן. שם עזבה כשהבינה שאת הלימודים העיקריים עליה לעשות בין כתלי הסטודיו. לשכלל את האמירה האישית, שכבר אז היה ברור שהיתה לה. בניגוד לתופעת הכוכבים הצעירים העולים על בימת האמנות המקומית מיד עם סיום בית־הספר, עבדה לנדאו 4 שנים בטרם תציג את התערוכה הנוכחית. בשנים אלה השתתפה בשתי תערוכות קבוצתיות.

אורית היתה אחת מהאמנים שנבחרו ע"י שמעון אבני להציג בתערוכה שנערכה, כחודש לפני סגירתה של גלריה רדיוס בשנת 84' ונקראה "בחירת אמן". התערוכה הקבוצתית השניה בה השתתפה, נערכה במארס שנה זו בגלריה רגע בתל־אביב. שם הציגה לנדאו ציור רחב מידות של פנים אנושיות בולבוסיות, שבסמוך להם יד המחזיקה עצם הדומה לשפופרת של טלפון. ציור זה הוא אחד מסדרת ציורי הפנים שנציג אחד שלה ישתתף בתערוכה הנוכחית.

דימויה של אורית לנדאו לקוחים מהעיתון. היא גוזרת צילומים, בונה איתם קולאז'ים המשוחזים את צורתם המקורית ומקשים על הזיהוי הספציפי שלהם. את הדימויים האלה היא מקטינה או מגדילה לפי הצורך על שקף של זירוקס. בתהליך ההקטנה מאבדים הדימויים חלק מהכתמים המרכיבים אותם ומקבלים אופי חדש. את השקפים האלה מקרינה לנדאו על משטחי נייר רחבים ומרכיבה בסדר קולאז' את ציוריה.

המשטח הסינמסקופי מאפשר ללנדאו להרכיב שילובי דימויים רחבי יריעה. חלק מהדימויים של לנדאו מאבדים במלאכת ההרכבה את המשמעות הפיגורטיבית הספציפית והופכים לכתמים של זרימה וכוח המעידים על מקורם העיתוני. בתהליך ההעתקה שומרת האמנית על צורתם הספציפית של הכתמים ואף מרכיבה רקעים מהגדלה של אותיות וסימני דפוס אחרים החוזרים על עצמם. הבחירה בעולם הצילום העיתונאי האנונימי והמטושטש. הרכבים קולאז'יסטיים ועבודת מכחול המתמרת את שפת הדפוס הקרה, יוצרים הרכב תחושתי מעניין של אנונימיות דרך פילטרים אישיים.

הפורמאט הענק והדימויים הגדולים מעומעמי הפרטים, הרקעים הבנויים כדוגם של סימנים, כל אלו עובדים על המתח שבין הצפה באינפורמציה לדלות בפרטים. העיוות הציורי שנוצר עקב הגדלת תצלומי רשת העיתונים מזכיר את האופי של רישומי השחור־לבן הזעירים שג'ונתן בורופסקי הגדיל על הקירות והתיקרה של מוזיאון ישראל. הבניה לעולם צורני ספציפי, שבתוכו מרכיב היוצר את הווריאציה האמנותית שלו, מאפיין הרבה מאמני סוף שנות השמונים ומשמש למעשה כהרחבה של מושג ציטוט. לא רק תולדות האמנות משמשות את האמן, אלא כל עולם הצורות המרכיב את תרבותנו הוא מצע שעם רכיביו אפשר להגיד משהו אודות התרבות בה אנו חיים. זהו סוג של תרבות המדבר על תרבות.

רחל אנגל

[illegible]

לא לאלבום המשפחה

14 בוגרי המחלקה לצילום של האקדמיה לאמנות בצלאל, מציגים עכשיו מבחר מעבודותיהם בתערוכה משותפת בגלריה דיזנגוף סנטר. מיגוון רחב של גישות ונקודות מבט של עדשת המצלמה ושל מי שמאחוריה מאפיינים את התערוכה. אתה יכול להתחיל את הסיור, למשל, בצילומי הצבע של דפנה איבילוב. תצוגתה פותחת בצילום תת ימי של דגים בגון כחול, רפלקסים של כתמי שמש, כתמי אור מבהיקים. האור והשמש והגון הכחול קובעים את אופייה של התמונה הבאה שלה, אף על פי שבמקום הדג שולטת עכשיו בקומפוזיציה דמותו של נער קטן, בחולצה ארוכת שרוול ואפודה נטולת שרוול ומכנסיים קצרים. ויש לצלמת הצעירה הזאת גם תמונות עשירות צבעים של פנים נשיות, אולי פניהן של בובות חלון ראווה, מאופרות צבועות כמו מסיכות. שלדו של דג תרוד, בלן, ובסכימטיות, ומתחתיו צלחת שחורה, מלאה פרחים צבעוניים – ואולי אין הפרחים אלא קישוטים מצויירים על פני הצלחת. צללים ארוכים כמו משתלשלים מרגליהם של גמלים, על רקע קוליסה של הרים מידבריים, שהירח עולה מאחוריהם, עגול וגדול ולבן להפליא.

תמונות אכספרסיוניסטיות דרמטיות הפיקה מצלמתה של חן סופר – סצינות מבויימות ברוב הומור. האיש, למשל, (שפם אדיר מצוייר, שחור, על פניו) הגורר אחריו בחבל אשה צעירה ובשעת מעשה היא מגלגלת עיניים משועשעת מתחת לכובע הקש המצחיק שלראשה.

בשחור־לבן שקט ועניו ובפורמט קטן־מבותן מעצבת אדית סולטן אילן סצינות "ביתיות" רגילות, כביכול של אינטריירים זעיר־בורגניים: בני המשפחה יושבים, בשלווה מפושה, סביב שולחן מכוסה מפת תחרה. ועוד כיוצא בזה סצינות שאין מקומן בשום אלבום משפחה. כמו למשל: האיש המצמיד אקדח לרקתו, בעוד אשתו, המסיבה עמו לשולחן הקטן, העגול, בסלון, בודקת, המשקפיים בקצה חוטמה, את חשבונות המים והחשמל, אולי. או דמותו של הדוד הממשש את שדיה הערומות של אשה צנועה – ספק בשר־ודם, ספק קרטון מצוייר.

וישנם הפורטרטים של ראשים שתסרוקותיהם משתנות למן הקרחת החלקלקה ועד למיני הפיאות הנכריות העשויות מצות (עבודותיה של יעל ביבר).

הצילומים של לי שרון יחד מבקשים – ומצליחים – להיראות פה ושם כמו ציורים ריאליסטיים־פנטסטיים.

את מרכז הכובד של התערוכה הזאת מהווה, ללא ספק, תרומתו של יצחק גוד – צילומים גדולים, צבעוניים מעומעמים של דמויות־אדם, בעירום ובחצי־עירום; קומפוזיציות עוצרות־נשימה ומעוררות עניין.

הבימה התיאטרון הלאומי
סאלח שבתי בהבימה: מוצ"ש 27.8 ב־21.00, יום א' 28.8, יום ב' 29.8 ב־20.30
הדיבוק: מוצ"ש 27.8 ב־21.00, יום א' 28.8, יום ב' 29.8 ב־20.30
בן ריקי — במרתף: מוצ"ש 27.8 ב־21.00, יום א' 28.8, יום ב' 29.8 ב־20.30
טל. 03-296071

הקאמרי התיאטרון של תל-אביב
נוצות: מוצ"ש 27.8 ב־21.00, יום א' 28.8 ב־16.30 וב־20.30, יום ב' 29.8, יום ג' 30.8 ב־20.30, יום ד' 31.8 ב־16.30 וב־20.30
לשבור את הצופן: יום ב' 29.8, יום ג' 30.8 ב־20.30, יום ד' 31.8 ב־16.30 וב־20.30
עלובי החיים - בהיכל, חיפה
טל. 03-233335

הקאמרי התיאטרון של תל-אביב
הזדמנות אחרונה לתושבי חיפה והצפון
עלובי החיים בתיאטרון חיפה
מוצ"ש 27.8 ב־21.00, יום א' 28.8, יום ב' 29.8 ב־20.30, יום ג' 30.8 ב־16.00 וב־20.30, יום ד' 31.8, יום ה' 1.9 ב־20.30
טל. 03-233335

הקאמרי התיאטרון של תל-אביב
מבצע מיוחד!
הספר נוצות
שי חינם לקונה כרטיס להצגה במיתוף "יום עבר"
נמשך מבצע המנויים לעונת תשמ"ט
טל. 03-233335

תיאטרון **בית ליסין**
התיאטרון בפגרה עד 31.8
מכירת הכרטיסים והמנויים נמשכת
מי מפחד מוירג'יניה וולף? יום ה' 1.9, מוצ"ש 3.9 ב־20.30, יום ו' 2.9 ב־21.00
הקיץ של אביה יום א' 4.9, יום ג' 6.9 ב־21.00
טל. 03-216653

חצי מיליון צעירים כבר קוראים את "מעריב לנוער" ומה עם ילדך?

התיאטרון העממי א. דעא (פשוט) – "יזנ"ו מציגים"

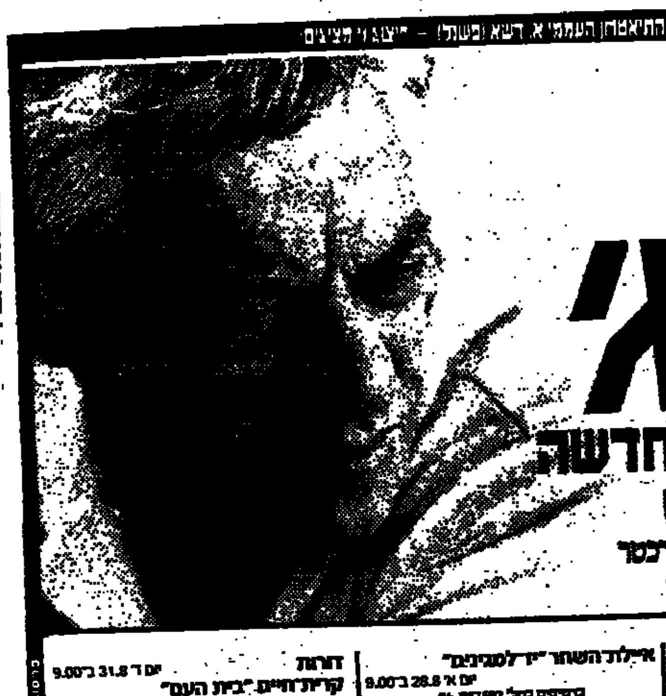

יוסי בנאי
תכנית בידור חדשה
מערכונים ופזמונים
עיבודים וניהול מוסיקלי: יוני רכטר
תזמורת בניצוחו של: רמי לוין

חולון "רינה" הערב יום ו' 26.8 ב־10.00
תיאטרון ירושלים מחר מוצ"ש 27.8 ב־9.00
אילת השחר "יד למגינים" יום א' 28.8 ב־9.00
תל־אביב "בית התפוצות" יום ג' 30.8 ב־9.00
דורות קרית־חיים "בית העם" יום ד' 31.8 ב־9.00, יום ב' 12.9 ב־10.00

טלית הפקות גאים להציג:
אסתר עופרים
עיבודים וניהול מוסיקלי: יוני רכטר
ת"א "היכל התרבות" 24.9 • 26.9 ב־21.00
לאור הדרישה הרבה הוסף מופע: 28.9 ב־21.00
קיסריה "אמפי" יום ה' 29.9 ב־21.00
י־ם "בנייני האומה" יום ה' 20.10 ב־20.30
מפעלות דיסקונט תרבות ואמנות

מוקדי תיאטרון • בידור • מוסיקה
הבטלנים – דטנר וקושניר
גדי סי • גוב הימן
מתי ויקי כספי גל
יהודה פוליקר בהופעה
פירין מוזרק – להקת היצוג הלאומית של בולגריה
יצחק חזקיה "מעשה בטים"
יהודית רביץ ★ נורית גלרון
הופה היי חדש
מועדונים
לונה קפה-אסטרדה

חמישה כוכבים FIVE STARS
מציגים בוידאו
בקרוב

מוזיאון ישראל, ירושלים
שבע תערוכות קיץ '88

קומיקס

חגיגת קומיקס עולמי וישראלי
תצוגה ופעילות לכל המשפחה.

הזהב האגדי של קולומביה
מפולחן לביזה

המוקד מזרח - צילום מוקדם במזרח הקרוב.
הדגל - דגל ישראל בעיניו של י' יערש.
זהירות! גרפוס - כרזות ועבודות מצרפת.
הכרזות העצמאות - ד' טרסקובר.
צבע סרי - הדור הצעיר בפיסול בישראל.

המוזיאון לארכיאולוגיה (רוקפלר):
פיסול יווני ורומי מהמוסף ברומר
שעות ביקור: א'—ה' 10—17. ו' ושבת 10—14.
טלפון: 02-282251

הדרכות: א' ב' ד' ו': 11:30, ג' ה': 17:30.
לקבוצות בתיאום מראש בטלפון: 02-698273
אירועים: בעיתונות המקומית ובטלפון: 02-698213
טלפון: 02-698211

תערוכות אחרות:
חדשות בעתיקות '88.
אמנות יהודית - מבחר תשמישי קדושה.
רובנס רמאר ורחון - ציור ופיסול בייסבורג.

אין להכניס נשק למוזיאון ואין תנאים להפקדתו.
מידע מוקלט יום ולילה בטל' 02-698222

שעות הביקור במוזיאון הורחבו:
א', ב', ד': 10-17, ג', ה': 10-22, ו': 10-14, שבת: 10-16

דער יידישער טעאטער אין ישראל
הקומדיה המוסיקלית של כל הזמנים
"די מגילה"
פון איציק מאנגער
מוסיקה ועיבודים: דובי זלצר.
המחזה ובימוי: שמואל בונים.
ניהול מוסיקלי: חנה הכהן.
דברי קישור (בעברית): חיים חפר.
תפאורה: שלמה ויתקין.
תלבושות: עדנה בן גד.
תאורה: פליס רוס.
משתתפים: (לפי א־ב) יעקב אלפרין, רפאל גולדווסר, יאשה גילינסקי, מוניקה ורדימון, רות לוין, יהונתן סגל.
ת"א, בית יד לבנים - 3.9, 6.9, 10.9, 13.9.
ראשל"צ, אולם נעמן - 4.9
כפר־סבא, היכל התרבות - 7.9
קרית אונו, מתנ"ס - 8.9
כרטיסים בת"א, "הרדוף", אבן גבירול 90, טל. 248844, "קסטל", אבן גבירול 153, טל. 447678.
שירה • שקולניק

יין-סי בקין
מסעדה סינית – גלאט כשר
ת"א– רמת־אביב – אופנהיימר 13, 03-421888
ירושלים – שמעון בן שטח 5 – מאחורי בית אגרון, 02-226893

המעונינים לפרסם ב"פנאי"
מוסף הבידור של "מעריב"
מתבקשים להתקשר לטלפונים:
03-439249,
03-5611383

האם קראת כבר את

סוכנות ליווי
צעירות חסובות וסטודנטים אתלטים לבלוי דסקרטי, לגברים ונשים. (דרושות/ים)
03-225574

כשר בהשגחת הרבנות
ב־פלינג'

יוצאים לחו"ל – פיתחו פיכם ודברו!
עם "שיחוני אחיאסף" – כל העולם בכף
קיים בשפות: אנגלית, גרמנית, ספרדית, איטלקית, צרפתית, הולנדית, ערבית. כל אחד בנפרד.
במבצע מיוחד: קלטת + שיחון רק 15 ש"ח
להשיג בחנויות הספרים ובמבל תשופה בן גוריון
הוצאת אחיאסף בע"מ, יוסף הנשיא 13, תל־אביב, טל. 283339

התיאטרון הקאמרי
כל השנה תיאטרון
הצטרף עכשיו לעשרות אלפי המנויים של הקאמרי
הזדמנות אחרונה לפני עליית המחירים
עד 30.8 אפשר יהיה לרכוש מנוי לקאמרי במחיר הישן. הזדרזו!!
ותוכלו להנות מהצלחות העונה הנוכחית:
• אמא קוראז' • בית ברנרדה אלבה • נוצות • קידוש • רכוש נטוש •
• לשבור את הצופן • גשם •
מספרי הטלפון החדשים: מחלקת מנויים (רב־קומה) 5449888, 245211. קופה טל. 233335
ומהצגות העונה הבאה:
הדלפה • רומיאו ויוליה • אוליבר • שבתאי צבי • החולה המדומה • אחרי החגים • רחם פונדקי • הילד החולם • מקבת • לארי קינג • שירה • בריחה • אלוהים יודע • החלילן מהמלין • שיץ • הריון • מוכי ירח •
הולכים לתיאטרון טוב. הקאמרי.
שירה • שקולניק

בית הספר למחול
סטודיו מחול תה שינפלד
מחול מודרני קלאסי ויצירה
בהדרכת רינה שינפלד,
רקדני הלהקה ומורים אורחים.
ההרשמה תתקיים בתאריכים: 29, 30, 31 באוגוסט 1988 בין השעות 16.00—19.00

כותבי שירה ופרוזה!!!
"סער" הוצאה לאור

חביבי
בקרוב באלבום חדש!

מסכן من الاجل

ד' סוד הקסם הבובתי

בובות הצל

מאת שרית פוקס

היה זה בשבוע שבו נשרפו חיים ערבים באור־יהודה, כאשר ניסיתי להזדעזע מן הרוע הנבישי של הבובות בפסטיוואל הבי־נלאומי לתיאטרון בובות בירושלים. כן, באותו שבוע ממש שבו אבא של יואבי, מוכה שיתוק המוחין, הביע בפומבי דחייה מאבריו המעוותים והליכתו "התראית" של בנו, ואף ציין באוזני כי אינו בטוח אם הוא, בנו, צריך להתקיים בכלל.

פסטיוואל בינלאומי לתיאטרון בובות בירושלים. בשבוע שבו נשרפו אנשים חיים באור־יהודה ואביו של יואבי הביע ספק אם בנו בעל ההליכה המעוותת צריך להתקיים, גורם אלן לה־בון לשכוח שאם פאנץ הרע

ובכן, באותו שבוע, צפיתי ברופא המפ־לצתי בתיאטרון השוודי החתול השחור, אשר ממיס את ראש הפציינט שלו יחד עם השומה שעל מצחו שאותה התכוון לחסל בעצם, והכל לעיני אמו ההמומה. הרופא מנסר את אברי הפציינטים שלו, מבתר אותם חיים ואורז בתוך מזוודה. גרוטסקה איומה־מצחיקה ולבובות קולות קיברנטיים. מונעות על ידי יד עקית בש־חור, נראית־לא־נראית, המוסיפה מימד איסתני לארוע.

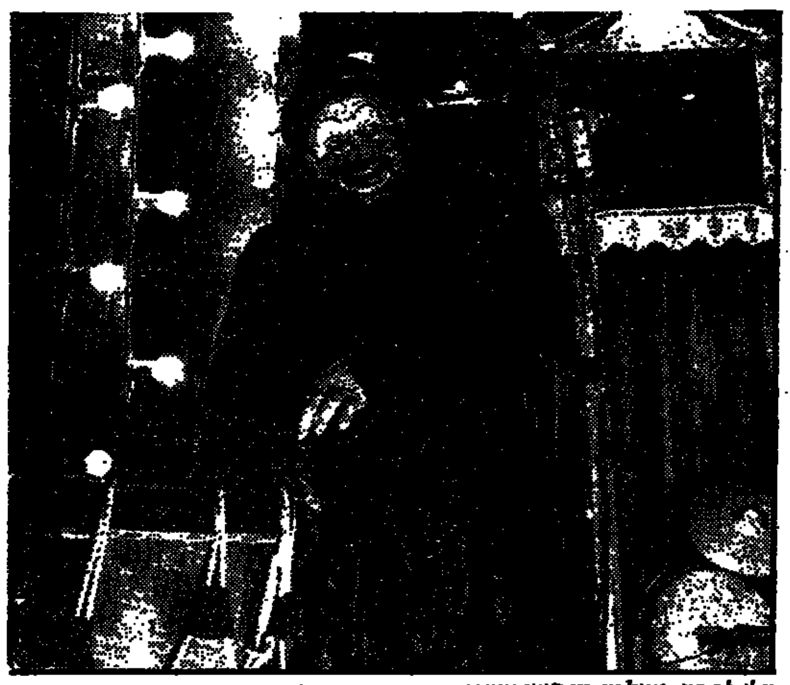

אלן לה בון: פאנל או דון ז'ואן האותר

בתום ההצגה הלכתי לשוחח עם אלן־לה־בון. הוא צחק צחוק גדול, שיניו מר־קיבות, עגיל שחור נוצץ על אוזנו. הוא ידע, כך הוא אומר לי, שהוא מציע לי נאיזויות כוזבת. כשהוא מטלטל בובת תינוק מת הוא אינו מרגיש דבר. "אני ער־בד עליך", אומר לה־בון בחרחור עליז. "אני הוא האיש הגורם לך לשכוח ללילה אחד – שאת פאנץ. אני לוקח את השד אלי". ואחר כך מפליג לה־בון בשבחי הער־נג שבמפיותו, בהמשך להתענגותו של פא־נץ מנפיותנו. ואף פונה אל המתורגמנית: "תגידי, יצא לך ללדתו בלידה יש הזדמ־נות להרביץ כזו נפיחה המשחררת אותך מן הסבל". לה־בון, ז'נגלר הרגשות.

ברגע זה, יש להודות, אני מתגעגעת ליצירות המסוגננת של אלכסנדר ליברטני האיטלקי, שביקר בפסטיוואל שלפני 4 שנים. מכשף מקסים זה, הפעיל בובה בע־לת ראש כרות שנע בנפרד מצוואר, ולה כרבולת ופין אדומים. גם הוא דיבר בשב־חי השטן, אך לא היה לו צורך להפליץ בפני כדי להזכיר לי את המוות.

למען האמת, פעמים רבות התגעגעתי בפסטיוואל זה להצגות העשירות, החוש־ניות, הצבעוניות של הפסטיוואלים הקודמים. ברצון הייתי חוזרת לראות את ז'ק טמפלרו הגאון הצרפתי שמעך לפני שנתיים תפוח אדמה שייצג את סבתא באגדת כיפה אדומה. טמפלרו האכיל בת־פוח־סבתא דג בעל ריח טרי המייצג את השועל. פולחן אכזרי המצחיק זה קומם אותי בנקודה בה גרד טמפלרו את תפו"ד סבתא מבין שיני דג באוש ומסרית עד שקמתי לצאת, אחוזת בחילה. אח"כ כתבתי כי ז'ק עורר בי אימה מפני עצמי, עצמנו, שכן הוא נושא את עיוותי הנפש שלנו. כתבתי זאת במין שאננות מסוגננת. כמי שאינה מאמינה באמת בדבריה.

אבל השבוע, בימי הפסטיוואל, אנ־שים שרפו חיים אנשים, ואבא של יואבי תבע מבנו להפגין בפני אורחים כיצד הוא מקרטע ומייד נופל.

אך אין להאשים רק את המציאות האכ־זרית בכך שלא הצלחתי לצאת אפילו פעם מגדרי במהלך הפסטיוואל, בכך שהיו לי רגעי חלימה חולפים ביותר, ושבקושי הרגשותי מתחברת לזכרון האנושי האוניב־רסלי, ואף פעם לא שכחתי את עצמי. נד־מה לי שהיה זה פסטיוואל נקי עד סטרי־ליות, להוציא הפגנות רוע גולמיות של פאנץ ודומיו.

סוארטה קאטן

ועוד ראיתי באותו שבוע את פאנץ בתיאטרון וירטואוזי לא פחות, צ'ירקוב הצרפתי, שיוצרו אלן־לה־בון ניצב על הב־מה בבגדי קטיפה ארגמנית בלוויה ועקב אחרי הרפתקאותיו בתוך קופסה של הדון־ז'ואן המנעיל, המקסים, פאנץ.

פאנץ מתחיל את הרוע הגדול ברוע קטן: הורג כלב. הורג שוטר. הורג את אבי אהובת לבו. ולבסוף רוצח את תינוקו. לה־בון, האימפרסריו, מנפנף לעינינו בתי־נוק שהופל. בשווין נפש הבטתי ברופא הסוטה ובפאנץ המחריד. כן, אלה הם נציגי הרוע שבי, השעירים לעזאזל של הרוע שבתחתית נפשנו. אבל מדוע מולש הפעם כוחם? האם משום שהזדון המקומי והעולמי עולה על גדות הדמיון? שוב אין הבובות חופרות במעמקי היצרים הלא־מודעים שלנו להרס, מתחת לקליפות העידון. כי יצרי ההרס שלנו מציפים בגלוי את העולם. פאנץ השטן הזקן בן מאות השנים, הממוג בדמותו את הנשגב עם הב־זוי, בתוך צבעי החג השטני וצורותיו המפתות באדום וזהב בלויים, נשאל על ידי תלינו: "מדוע רצחת את קרוביך?" ופאנץ משיב: "כי היה לי הכוח לכך ולכן גם הזכות".

תרבות הקורבנות

מול פאנץ זה אני מוצאת עצמי מוצפת אסוציאציות לאומיות. ראשית כל אני מציינת לעצמי, כי הנני יהודיה, איני בת תרבות הרוע האירופי. אין לי חלק ונחלה בהנזל וגרטל וכיפה אדומה, כשם שפאנץ אינו מייצג אותי. אני הרי שייכת לתרבות הקורבנות. אל התרבות שאסורה על הל־צות והצחוק, שגידלי הרוע האנושי. התר־בות שקלטה את הרוע האירופי היא זו שרוצצה ראשי תינוקות כפי שעושה פא־נץ לתינוק שלו. בסוף הערב נמוג התיאט־רון בתוך עשן גיהינום ורק נר דולק במרכ־זו. זכרוני הלא־אישי נושא אותי אל הקר־מטוריום אל ירושלים.

האם אין בנו דבר מהחומר הפאנצ'יז "יהודי לא יעשה דבר כזה. יהודי לא יש־רוף אדם חי", אמר איש אור־יהודה בטלו־ויזיה.

מדוע אני מסרבת בפסטיוואל זה להינתק מהמציאותי והממשי אל עולמה המופשט, האי־ראציונלי של הבובה? כך, יש משהו אה־מוסרי באי־ראציונליות של הבובה, ובתוך מציאות אה־מוסרית מפחי־דה הבובה פי כמה. מורדת אותי אל מחר־זות בהם מתפרק הצלם האנושי.

הלילה השני

גנב הצללים

דומיניק הודר הצרפתי, אבן הצלית לאלץ אותי לשהות בזמן ההצגה עם שפת המראות שבסרט הסלים, שפת החלום. הודר בהלילה השני תבע ממני לעמול קשה כדי לזהות את סימני חלומו על האיש הקטנטן, הכלאה של קרמיט ואי.טי. הנובר בתוך נטו ומשמיע קולות גיהוק וחרחור. היצור הזעיר כה מאוהב בקטנותו עד שהוא יונק ממנה כוח להתגב־בר לחיים.

הודר משלב טכניקות קולנועיות ותי־סוליות, מקטין ומגדיל מימדים ורגע אי־מה הוא זה שבו מתמלאת הבמה בגולגלת ענקים אדומת עיניים המבקשת לשווא לבלוע את ניבורנו הזעיר. תוויה אסת־סית מורכבת ומתוחכמת לצופה הפעיל, גם אם אינו יוצא מגדרו.

חוויה לא נועזת

תיאטרונם של היגוסלאווים תיאטרון הבובות של זאגרב, בהצגתו על רכילות בהשראת תיאופרסטוס תלמיד אריסטו, הקרין כובד נפילי מונוכרומי של בובות ענק מסטנ ובד לבנים. שחקן ענק השתר־לל בתוך פאלוסים של הבובות. פראיות מנושמת. בהתחשב בכך שהשפה אינה מובנת לי, זכיתי בחווייה, נעימה אך לא מרגשת, חיננית אך לא מעזת.

בסימן הקור הבובתי עמדו שתי הפ־קות ישראליות: משחקי מלחמה של עלינא אשבל ובית תפוס של הדס עפרת. ביסים אחרים אני נמנית על חסידי השניים. אך הפעם, תיארה עלינא אשבל משחקי מלח־מה באמצעות שתי דמויות לבושות פת, שותות מכוס פת, מפעילות חיילות פח קטנים על כף ידיהן, וכן הלאה, התרבות החומר הפתי בסגנון ינסקו. אם התבונה אשבל לזעזע אותנו בהמחשה ויזואלית של האדם הקיברנטי, אדם־מכונה המפעיל מכונת הרג, היא לא הצליחה. ההצגה הי־תה קיברנטית בעצמה ולא הצגה על קיב־רנטיות. והריגוש – היכן?

הדס עפרת, מנהל הפסטיוואל, הוא מ־שא הדגל של יחסי שחקן־בובה בעולם תיאטרון הבובות הישראלי. בשר ודם מול חומר זר – כדבריו, כללי (בובה) ופרטי (אדם). זכורה הצגתו הנפלאה הספיל שבה ניהל הגיבור הצ'ארלי־צ'אפליני העכברי והבודד דיאלוג עם בובת עצמו, צללית הספוג, ושר לה שיר ערש רחום.

נדמה לי שהפעם מנסה הדס לאחד את השחקן (שחקניו המצויינים ליתר דיוק: אדואורד הובשר ונעמי יואלי) עם הבובה, וליצור בובת־על ברוח חזונו של גורדון קרייג בראשית המאה. קרייג שכפר ביכו־לת שחקן בשר ודם להתמודד עם רוח הא־דם. קריינ שהסיף למעשה לדה־הומניז־ציה של השחקן, שהרי "גוף האדם הוא בלתי שימושי כחומר עבור יצירת אמ־נות". את שחקניו הופך עפרת בבית תפוס (עיבוד שלושה סיפורים קצרים) לדמויות מייצגות, בני־אדם שבלעו בובות לקרבם. התוצאה היא יצור כלאיים זר. וכשאותו זר מפעיל בעצמו בובה לא נוצר מתח בין השחקן לבובה. היצריות כבתה בתיאטרו־נו. אפילו יחסי גילוי עריות בין אח ואחות מעוצבים באופן סטרילי, הפגנה סגנונית של כובע שחור הנהפך לצעיף הזכרון הא־רוך, או מה שלא יהיה, בטכניקה כלשהי של קיפול בד. הדס חושף כבמין השתעש־עות את הזיוף להכעיס של התיאטרון: הוא עצמו עולה לבמה כמין צייר תפאר־רות לזרות עלים אדומים כדי ליצור אווי־רת סתיו, הוא עצמו יוצק מים מגביע לקערית ליצור רעש נהר, לתוכו רוצה גי־בור סיפורו להטיל עצמו. נוצרת תחושת משחק בחדר ילדים ולא אווירת חלום בנוסח תיאטרון המזרח הרחוק ככוונתו של הדס. הצגה תמה אך פשטותה נראית כמעשה של כניעה לתביעה הישראלית למיידי ולישיר.

פרודיה על טלוויזיה

ועוד ראיתי בפסטיוואל חביב זה בי־רושלים, את להקת הגנים התלויים העין עוקבת כמהופנטת אחרי כוך לבן, תלת מימדי, כעין פרודיה על טלוויזיה, שם משחקות צורות משתנות כמחקות את השתנות עולם הטבע. עץ, פרח, רכס, אור וצל, ברק ועמימות, פשטים ולובשים צו־רה ומעוררים בנו תחושת גדלות הטבע.

ועוד ראיתי בנעימים, לא יותר מכך, את תיאטרון הצלליות הצרפתי קבוצת תי־אטרון של בלם שהציגה על שלושה מס־כים מקבילים את קורות הגמל זריפה אשר ברח מן השיירה בה הזדנב לבטה אחרי אמו. מגיע לעיר מזרחית ססגונית: תמו־נות שוק, פנים בית, לילות ירח קסומים. צבעוניות מקסימה. תחושת מרהב אין־סופי. כמו הקרנת סרט פנים־כוחי. ועל הכל שורה עצב הבדידות של המספר העו־לה לבמה בפראק וכובע צילינדר ומספר על בדידותו. כל חייו הוא גונב צללית חיי־ים של אחרים ונותר בתוך עולם של אי־חיים. הוא חי בתעתיק של עולם. בעולם התחליפי. והרי הסבר מטפיסי לפיסיקה של תיאטרון הצללים. מפעיל הצללים אומר: "אולי אני חולם יותר מדי. יש לי רק צל־לים גנובים. עוד לא מצאתי לי חבר".

תיאטרון צלליות זה העביר את התחו־שת המציאות השטוחה, צל הכוונה הא־מיתית של הבורא. אנחנו כיצורים שטו־חים וכהים. אנחנו ככזב. ומשום שאנ־שים־צללים אנחנו, נפולי עולם האור, קרה שבאותו שבוע של תיאטרון הבובות, שר־פו אנשים את בני מינם ואבא של יואבי משותק המוחין אמר לבנו בפני הקוראים בעיתון כי סופה של הליכתו לעוות את נפ־שו, כי "אדם מודע למראה שלו בעיני אח־רים". ואם ליואבי יש מראה "לא מלבב" כדברי אביו בפניו, עתידה החברה, הורש האב, הדביק עליו את הצל שבנפשה.

בית תפוס: אדוארד הובשר

פרשה ופישרה / פרשת כי תצא

נוגדנים מסוכנים

מאת משה גרילק

גזענותה של התורה, מושג החביב כל כך על דוברים מסויימים, זוכה – לכאורה – לתיזוק רציני באחד מפסוקי פרשתנו:

"לא יבוא עמוני ומואבי בקהל ה'. גם דור עשירי לא יבוא להם... עד עולם" (דברים, כג, ד).

הנה מצווה אותנו הפרשה, להרחיק שני עמים אלו, ולהוציאם אל מחוץ למחיצת עם ישראל. לעולם, פוסקת הפרשה, לא יוכלו בני המואבים והעמו־נים להסתפח אל העם היהודי. גם פרי־בילגיית הגיור, השמורה לכל עמי תבל, נשללה מהם. הרי לנו, לכאורה, גזענות נסו, במבט ראשון.

גזענות בפירושה הנכון והמדוייק, היא האמונה הפסאודו־מדעית, שקיים הבדל מהותי שלא ניתן לגישור בין גזע אחד למשנהו וכל היטמעות מזיקה, הורסת ומנוונת ועל כן היא אסורה. הנאצים היו עקביים באמונתם זו עד אימה. איסור ההיטמעות של יהודים בעם הגרמני הארי, ה"נאצל", הביאה אותם לשלוח אל הכבשנים גם קציני ס.ס. נאמנים, שבדמם התגלתה טיפת דם יהודי, הזורם בעורקיהם בזכות איזו סבתא רחוקה שהתנצרה דורות קודם לכן. כך, ושוב לכאורה, מתאים איסור התורה כלפי העמונים והמואבים למו־דל התיאורטי של הגזענות הבזויה.

אבל...כאן בא ה"אבל" הגדול. האבל המבדיל והתוחם תחומים בין הקדושה ולבין הטומאה. התורה מקדישה ארב־עים מלים (כמות מלים מרשימה למי שמכיר את סוד התימצות המקראי), כדי להסביר ולהצדיק את הדחיה הטוטלית לנצח של שני עמים שלמים, שאין לקבל מהם גר לעולם:

"...על דבר אשר לא קידמו אתכם בל־חם ובמים בדרך, בצאתכם ממצרים ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור...לקללך. ולא אבה ה' אלוקיך לשמוע אל בלעם ויהפוך ה' אלוקיך לך את הקללה לבר־כה...לא תדרוש שלומם וטובתם כל ימיך לעולם" (שם, שם ד־ז).

עמדה זו נראית מוגזמת ומחמירה מדי. האם רק משום שלא קידמו כיאות את העבדים העבריים שהשתחררו ממצרים, והנודדים עתה במדבר, מותר לשמור בלב כלפיהם טינת עולם שכד־את? מדוע שלא יהיה פיוס בין העמים בשלב כלשהו? השאלה מחמירה לאור הפסוק העוקב בפרשה זו, המדבר על היחס כלפי המצרים, המשעבדים הא־כזריים. וכלפיהם נקבע: **"לא תתעב מצ־רי כי גר היית בארצו"**. כלום התנהגותם של המואבים והעמונים כלפינו היתה גרועה יותר מהתנהגות המצרים? מדוע השוני הקוטבי ביחס?

אכן, כדי שיובן הצוו ותובהר ההנמ־קה ל"נקמנות זו", עלינו לפנות מעט אל ההיסטוריה ואל הפסיכולוגיה. אל שורשיה ההיסטוריים של פרשה זו, מר־ביל אותנו הפרשן הנודע, הרמב"ן, בפי־רושו לפסוק זה:

"והנראה אלי כי הכתוב הרחיק שני אחים האלה, שהיו גמולי חסד מאבר־הם שהציל אביהם ואמם מן החרב והשבי ובזכותו שלחם ה' מתוך ההפכה והיו חייבים לעשות טובה עם ישראל והן עשו עמהם רעה" (רמב"ן על הפר־שה).

גמולי חסד מאברהם, זה המפתח! עמון ומואב היו צאצאי לוט, שנולדו לו מבנותיו, אי שם בהרי יהודה – לאח־ר הפיכת סדום ועמורה. לוט זה היה בן אחיו של אברהם ובן טיפוחיו, שנ־טה לו חסד וגנן עליו בכל תהפוכות חייו. גם כאשר נפרדו דרכיהם, גם כאשר לוט בחר לו למקום מגורים את סדום, שמ־שטרה הנאצי היה האנטי־תיזה המובה־קת למורשת אותה קלט בבית אברהם דודו – לא שכח אברהם את האחווה הבסיסית. וכאשר שמע שסדום נפלה בידי אוייב ו"כי נשבה אחיו" (בראשית יד יד) קם ורדף אחרי שובי לוט, עד דמשק, הכה אותם והציל את לוט, ואת תושבי סדום כולה.

כלומר, יש ללוט ולצאצאיו סיבה טובה להודות לבני אברהם ולהכיר להם טובה. הלא הוא חייב את עצם קיומו והישרדותו בעולם לאבי עם זה, שברגע קריטי בחיי סבם – לוט – התי־יצב ליכיתו והצילו מידי אוייב. התנע־רותו מהכרה זו, דווקא כשבני ישראל היו זקוקים ליד תומכת ומסייעת – הי־נה כפיות טובה מן המדרגה הראשונה. הרצון שהפגין לאחר מכן, להשמיד את עם ישראל, דרדר כפיות טובה זו אל שפל נוסף.

מה כל כך חמור, בהתאם להשקפת המקרא, במידת כפיות טובה? במה שו־נה היא משאר המדות הרעות, המקננות בג'ונגל לבו של אדם? מדוע האדם שחו־נן בחסרון זה, זוכה בתורה לתואר המחמיא נבל, אף יותר מאשר להשיל הרוצח, כנאמר:

"הלה' תגמלו זאת, עם נבל ולא חכם" (דברים לב, ו') – "ששכחו הטוב שע־שה להם" (רמב"ן).

הנענה, בנקודה זו, אל גבול ההבחנה הדקה במהותו של האדם. כך השיבו על שאלתנו הוגי המוסר היהודי. ביסו־דו, האדם הוא יצור אנוכי, אגואיסט, הדואג קודם כל לצרכיו האישיים. זו תכונה אנושית בסיסית, המאפשרת לאדם קיום והישרדות בעולם. מדת החסד, לוז התורה מימות אברהם, הינה תכונה נרכשת, אף כי גרעינה הבסיסי טמון בלב. האדם נדרש להשקיע מאמ־צי רוח רבים כדי לפתחה, ללטשה ול־הפכה לטבע שני. לצורך זה הרכיבה התורה מערכת שלימה של מצוות. אוּ־לם, אם לא הצליח האדם להשתחרר עד הסוף מאזיקי אנוכיותו, לא איבד עדיין בעיני מקורותינו את זכותו להק־רא בן אנוש. שכן האנוכיות טבעית היא.

לעומת זאת, תכונת הכרת הטוב טבועה באופיו של כל יצור בעולם. גם החיה הטורפת תגונן ולא תזיק לאדם שהצילה, למשל, ממוות. גם הפרא, חסר התרבות, החי במעבי הג'ונגל, הר־חק מכל ציוויליזציה, מקנן בלבו רגש טבעי ומבורך זה. ועל כן, אדם הכובש רגש זה ופועל בניגוד לו, עקר מלבו את הרגש האנושי העמוק והטבעי ביותר הקיים בנו. אדם המסוגל להתכחש לא־לו שגמלו איתו טוב והוא מרע להם, או מתעלם באטימות לב ממצוקותיהם, חדל להיות אדם. בעיני התורה, הוא נבל. הוא מפלצת, גם אם יש לו נימוסי שולחן אירופיים, לבוש חליפות מחויי־טות היטב ואוהב לשוחח על שירה ופילוסופיה.

ועל כן, כדי להישאר אנושי, כדי לשמור על צלילותו של רגש זה, הפלי־גה התורה מעבר למובן לנו במבט רא־שון. היא דורשת מן האדם לפתח תכו־נה זו גם כלפי הדומם.

אנו מוצאים אצל משה רבנו, שעה שהביא על מצרים את עשר המכות. למרבה הפלא, את מכת הדם, הצפרד־עים ומכת כינים ביצע אהרון ולא משה. מדוע?

"אמר לו הקב"ה: המים ששמרו בש־עה שהושלכת ליאור, לא ילקו על ידך. וכן נאמר במכת כינים: עפר שהגן עליך, כשהרגת את המצרי, אינו דין, שילקה על ידך" (שמות רבה).

וכי המים או העפר מרגישים שמשה פוגע בהם? וכי הם עשו פעולה מודעת, כדי להצילו?

אולם "כל מידות האדם מושפעות ונפעלות על פי הרגש ולא על פי השכל. לכן, אם לא מכירים טובה לדומם, שנהנו ממנו, אלא מבזין אותו – נפגע הרגש, שאינו מגיב על פי ההגיון והשי־כל. הוא אסיר תודה לכל המהנהו, ואפ־ילו המהנהו שלא במתכוון ואפילו לדומם. ופגיעת הרגש משפיעה באופן ישיר על המידות, נמצאת מידת הכרת הטובה נפגמת" ("מכתב מאליהו", לה־רב אליהו דסלר).

אנו רואים, איפוא, עד היכן מנסה התורה להוביל את האדם כדי שישמר רגש זה בקרבו. שכן, מותו של רגש הכ־רת הטוב, הוא מותו של האנושי בקרב־נו. הוא הופך, בעיני המקרא, את האדם לנבל חסר תקנה. וכשם שאי־אפשר להשיב את הזוכרון לאדם פגוע מוח, כך אי־אפשר לשקם את פגוע הרגש הזה, שפעל בניגוד לטבעי ולפשוט הצומח בלבו. לא יתכן, איפוא, שגוף האומה יחשף לנוגדנים מסוכנים אלו וימיתו אותו. והואיל ובעמים אלו הגיע נקודת כפיות הטובה לשיא, עד כי הפכה למ־הות לאומית, הטבועה עמוק באופיו – חייב העם היהודי להרחיק אותם מגבו־לו לנצח. לא לדרוש שלומם מכל וכל. להכריז על ניתוק מוחלט – אם חפץ חיים הוא, חיי רגש נכונים ואנושיים.

אגב, איסור זה לא קיים היום, גם לא כלפי העמוני והמואבי, לו הצלחנו לז־הותם. עירבוב העמים זה בזה במשך ההיסטוריה, קובעת ההלכה בתלמוד, טיהרה אותם.

על רקע האמור בולט היטב צוו התו־רה, המופיע מיד אחרי היחס הנדרש כלפי המואבים והעמונים:

"לא תתעב אדומי כי אחיך הוא. לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו" (דברים שם ח').

"לגמרי. אף על פי שהוא (אדום) ראוי לכך, שיצא בחרב לקראתך. לא תתעב מצרי מכל וכל, אף על פי שזרקו זכוריי־כים ליאור. מה טעמ? שהיו לכם אכס־ניה בשעת הדחק". (רש"י, על פי המד־רש).

מדהים! למרות הסבל הנוראי שסבל־תם מידי עמים אלו, קיימת נקודה רג־שית אנושית, שעליה עליכם לבסס את יחסכם כלפיהם. השנאה כלפי אדום עלולה להמית את הרגש הטבעי של האחווה, הקיימת בלב כל אדם כלפי משפחתו. תיעובם של המצרים הרש־עים, עלול לעקור את הנקודה הזעירה של הכרת הטוב, המצויה בוודאי בלב על עצם העובדה, שהיה לנו במצרים מקום להניח עליו את ראשנו. מצווה התורה: נקודות אנושיות אלו יהיו נקו־דות המוצא, נקודות הזינוק בחינוכינו הלאומי, לבל יפגע הרגש האנושי הטב־עי, לבל נהיה כעמון ומואב לרוע.

נישואין פיקטיביים

קומדיה אנושית חמה

"קומדיה מצויינת... אהבתי כל רגע" - גילה אלמגור.

"שלמה בר אבא משחק מעולה" - שאול שירן, במחנה.

"משכנע באמינותו, באותנטיות ובהומור שלו" - ע. ארגמן, ידיעות אחרונות.

"סאטירה נוקבת, לא להחמיץ" - דן פיינרו, ג'רוסלם פוסט.

"מפתיע, מרענן, אחר" - עדי סמל, מוזיאון ת"א.

שלמה בר־אבא
עירית שלג

"סרט מרגש, מצחיק עד דמעות... סוחט מחיאות כפיים במהלך הקרנתו", אורי ברבש - בימאי "מאחורי הסורגים"

תל־אביב "גת" גם יום שישי		
רמת־גן "דב־גן" גם יום שישי	חיפה "דב־אור" גם יום שישי	פתח־תקוה "היכל" גם יום שישי
צפת "בית אלון"	ראשל"צ "הרצה"	ירושלים "אורגיל"

למנויי... מציגים:

החגיגה של בָּאבֶּט

פרס האוסקר לסרט הזר הטוב ביותר 1988

"חד. חלק. שנון. אלגנטי". VINCENT CANBY, NEW YROK TIMES

"נפלא!" TIME

"אי אפשר לעמוד בפני שנינות והאנושיות שבאלה". NEWSWEEK

"מצוין. יצירת מופת". NEW YORK POST

"תענוג נדיר. מבריק. שנון. מעשיר את הדעת". NEW YORK DAILY NEWS

"מעולה. חגיגה לרוח האנושית". GANNETT NEWS

"כובש!" NEW YORK MAGAZINE

Babette's Feast

החגיגה של בָּאבֶּט

עפ"י סיפורה של איסק דינסן ("זכרונות מאפריקה")

עם: סטפאן אודרן ביבי אנדרסון

בקרוב! "גורדון החדש" ת"א וברחבי הארץ

מסעדת "פיטנגו" משחזרת את הארוחה המקורית של באבט. אלקלעי 3 ת"א (מול סניף מד"א בזל) 03-444472, 440491

שוורצנגר

"הרפתקאות ופעולה בקצב מסחרר זהו הסרט החם ביותר בעיר" (ניו יורק דיילי ניוז)

סרטו של וולטר היל

מפגש לוהט

בלושי

שבוע 3

"אסטור" ת"א	"דב־גן" ר"ג	"רון" חיפה	"רון" ים
ליל שישי 12.15 ,10 מוצ"ש 12 ,9.45 ,7.30 יום 5 ,7.30 ,9.45	ליל שישי 10 ,12 מוצ"ש 7.30 ,9.50	ליל שישי 10 מוצ"ש 9.15 ,6.45 יום 4.30 ,6.45 ,9.15	מוצ"ש 9.30 יום 4.30 ,7.30 ,9.30
"נעמן" ראשל"צ	"אורנים" בת־ים	"שלום" פ"ת	"אשדור" אשדוד

יומן מעריב לנוער

איפה יש שוברי הנחה לקניית תקליטים, קלטות, וספרים? (הד ארצי! ספרית מעריב!)

תשובה: יומן מעריב לנוער עמ' 174

הבלתי משוחדים

עכשיו בוידאו

רוברט דה נירו ★ שון קונרי ★ קווין קוסטנר ("ללא מוצא")

להשיג עכשיו בספריות הוידאו המובחרות

הפצה: ערוץ 1 רח' ירמיהו 4 ת"א טל. 5463714 נמנה על קבוצת כלל

פרסום יצחקי

היכנו למבצע מיוחד לקוראי "המדריך"

סרט הבידור מס' 1 באמריקה

אדי מרפי

מגלה את אמריקה

COMING TO AMERICA

במאי: ג'ון לאנדיס

עם: ארסיניו האל - ג'ימס ארל ג'ונס - ג'ון אמוס

בכורה מיוחדת ביום שישי, 2.9, בשעה 14.00 בקולנוע "הוד" ת"א. תלוש השתתפות יפורסם ביום שישי 2.9 בשבועון "המדריך" - אל תחמיצו!

חדש! חדש! חדש! חדש!
התקליט שכבש את אירופה

SHADAY שדי

עם הלהיטים
אם ננעלו
וגלבי בגרסאות
POP — MIX

על גבי קלטות • תקליטים • וקומפקט דיסק

המועדון

הצעת המועדון לחודשי הקיץ

ארוחה סינית בצהריים

במבצע ערב

★ ארוחה סינית

★ ארוחה צרפתית

ל"מעריב לנוער" נולד אח צעיר:

צ'ופר

ירחון צבעוני לילדים בגיל 7—11

72 עמ' • סיפורים • שירים • כתבות • חידות • קומיקס

הגליון העצמאי הראשון הופיע! הופיע! הופיע!

גם לילדים שלכם מגיע צ'ופר אמיתי:

מנוי שנתי על צ'ופר

האם קראת כבר את

את

הנהג, עשה לך מנהג קבוע — קח עמך חייל לדרך

קית קארדין · קארן אלן
("נמר בי") ("שודדי התיבה האבודה")
במאי: ז'ילבר קייטס
BACKFIRE.

בכורה ארצית

תל אביב "תל אביב"	ירושלים "עדן"
שישי: 12 + 9.45	מוצ"ש: 9.30
מוצ"ש: 10 + 7.45	א'—ה': 4.30 + 7.15 + 9.15
א'—ה': 5 + 7.30 + 9.45	

הפצה: שבעה כוכבים • גולן גלובוס-קנון ישראל

סכנה...
תשוקה...
זעם...

הריסון פורד

סרטו של רומן פולנסקי

פרנטיק
FRANTIC

"היצ'קוק היה מלקק את האצבעות!
הופעה כובשת של הריסון פורד"
The New York Times

"יצירת מופת של רב-אמן.
סרטו הטוב ביותר של פולנסקי.
הנאה מושלמת".
Newsweek

בכורה ארצית

מיום שישי 26.8	ממוצ"ש 27.8
"רב-חן" ת"א בכל לילה שישי 9.55, 12.20 (חצות)	"סטודיו" נתניה
"פאר" חיפה בכל ליל שישי 10	"סביון" ק. ביאליק
"אואזיס" ר"ג בכל ליל שישי 10	"מאור" אשקלון
"מגדל" חולון בכל ליל שישי 10	"היכל התרבות" עפולה

ג'סיקה הרפר
דילן מקדרמוט

בעקבות האיגואנה הכחולה
THE BLUE IGUANA

בכורה ארצית	"רב-חן" תל-אביב	"רב-גת" חיפה
	ליל שישי 10-12.15 מוצ"ש 7.35-9.50 יוה"ח 5-7.30-9.50	ליל שישי 10 מוצ"ש 7-9.15 יוה"ח 4.30-7-9.15

מילגרו, ניו-מקסיקו 426 תושבים,
דבר לא השתנה במשך 300 שנים.
היום התרחש שם משהו...

סרטו של
רוברט רדפורד
מילגרו
מלחמת שדה הקטניות
THE MILAGRO BEANFIELD WAR

בכורה ארצית

תל-אביב "טיילת"	חולון	רמת-גן
שישי: 2 + 9.45 + 12 חצות	"רינה"	"אורדע"
מוצ"ש: 7.45 + 10		

UNIVERSAL · UIP · הפצה: גולן גלובוס-קנון ישראל

הנהג
עשה לך
מנהג -
קח עמך
חייל לדרך

מחר במוצאי-שבת ב-7
בערוץ 2
רוברט רדפורד
"מאחורי הקלעים" של הסרט
"מילגרו" אל תחמיצו!

"פרחים בעליית הגג" ההפתעה הגדולה של הקיץ
40 מיליון קראו את הספר
עכשיו זהו סרט מדהים
"פרחים בעליית הגג" מבוסס על ספרה רב המכר של ו.ס. אנדרוס בכיכובם של
ויקטוריה טננט ("רוחות מלחמה"), קריסטי סוואנסון
ולואיס פלטשר ("קן הקוקיה")
"פרחים בעליית הגג" שבוע 6

"תכלת" ת"א	"רב-גן" ר"ג	"רב-גת" חיפה	"כפיר" ים
מוצ"ש 7.30-9.40	ליל שישי 10-12.15	ליל שישי 10	מוצ"ש 9.30
	מוצ"ש 7-9.15	מוצ"ש 7-9.15	
יוה"ח	יוה"ח	יוה"ח	יוה"ח
5-7.30-9.45	4.30-7-9.15	4.30-7-9.15	4.30-7.15-9.15

תל-אביב-יפו
במוצ"ש: 7.30, 9.45

אורלי המחודש: 7.45, 10 – מי ברחוב 8.
אסתר: מפגש להם
בית לסין: סמר לטיפשים
בן-יהודה: 7.30, 10 – ספיי
גורדון: במטין המתנכר
גת: 7.30, 9.40 – ניצוצים פיקטיביים
דיזנגוף 1: 7.30, 9.40 – קפה בגדד
דיזנגוף 2: 7.30, 9.40 – הקיץ של אביה
דיזנגוף 3: 7.30, 9.40 – עולם נפרד
דקל: 7.10, 9.45 – משודרים הרעשות
דרייב-אין: 8, 10 – בימי נוס; חצות – סרט סקס
הוד: 7.45, 10 – מלחמות הממתקים
הסינמטק הישראלי: 8 – אגדה קוקט; 10 – לילה של יום ממשך
הקולנוע (בית ציוני אמריקה): 8, 10, חצות – לול
חן 1: שבת 11 בבוקר – ספר התנוג במוצ"ש: 7.30, 9.50 – בכורה – פרנטיק
חן 2: שבת 11 בבוקר – הרפתקאות הצ'יפמקס מסביב לעולם; 6.40, 9.40 – הקיסר האחרון
חן 3: שבת 11 בבוקר – מק – חברי הטוב ביותר; 7.35, 9.50 – בכורה – בעקבות האיגואנה הכחולה
חן 4: שבת 11 בבוקר – 7.30, 9.50 – שנים בשמאלה
חן 5: שבת 11 בבוקר – הטמינה מאנס; 7.30, 9.50 – מפגש מרלות
טיילת 1: שבת 11 בבוקר – מי ברחוב 8; 7.30, 10 – בכורה – מילגרו
טיילת 2: שבת 11 בבוקר – הרפתקה המרושה של בילבי; 7.45, 10 – שנה המשחק –
טיילת 3: שבת 11 בבוקר – פייבל מהולט האמריקאי; 6, 9.15 – חרמה
לב 1: 8, 10 – הגולה הקטנה
לב 2: 7.15, 9.45 – אהבנו כל כך
לב 3: 7.30, 9.50 – המשמה בבשר
לב 4: 7.40, 9.55 – הגבר של החברה שלי
לימור המחודש: שבת 11 בבוקר – הסיפור מאין ענד; 7.45, 9.45 – מגליפים מרוצים; חצות – 9½ שבועות של שובתן השמים
מוזיאון ת"א: 7, 9.30 – עדים שחורות; 7, 9 – בגלל המלחמה ההיא
מקסים המחודש: שבת 11.15 בבוקר – מדן הנגים; 7.45, 10 – המשל; חצות – קמבוריה אקספרס
סיון (אולמי המחודשים): שבת 3 – לבניתם; 5 – משפחת המולגלגים; 7.30, 9.40 – צוללת צהובה; חצות – סרט גבוה
פאר: 7.45, 9.45 – האגמה של זהב
מקום תמונת אביב: 10 – שבת יזב; חצות – כתם פנים על הראש
פריז: שבת 11 בבוקר פינק פלויד – החומה; 1 – בפגלין על החוף; 3 – אשה בחלונה; 5 – הפרדונים; 7.15, 9.30 – לייף איב; 11.30 בלילה – הרפתקה היא הרפתקה; 1.30 בלילה – החומה
צפון המחודש: כפר קטן שלי
צליל (יפו): 6.30, 9 – קומנדו (הודי)
שחף: 5.45, 9.15 – הקלות הבלתי נסבלת של הקיום
תכלת המחודש: פרחים בעליית הגג
תל-אביב: 7.45, 10 – בכורה – מחיר הבגידה
תמר המחודש: שבת 3 – הנבואה; 5 – בל"ד ראשון; 7.15, 9.30 – גברת מן הבוטנג; חצות – סרט אירלם

בת-ים
ארמון: 7.30, 9.30 – מפגש להם
עצמאות: 7.15, 9.30 – פרדות

חולון
ארמון: 7.30, 9.30 – בגדה הממן
מגדל: 7.15, 9.40 – בכורה – פרנטיק
סביון: 7.15, 9.30 – עם המתוק
רינה: 7.30, 9.30 – בכורה – מילגרו

ראשון לציון
רון 1: 7.30, 9.45 – מעקב צמוד
רון 2: 6.45, 9.45 – הקלות הבלתי נסבלת של הקיום
נעמן: 7.15, 9.30 – מפגש להם
ראשון: 7.15, 9.30 – הטמינה מאנס
הרצה: 9 – ניצוצים פיקטיביים

רחובות
הוד: 7.45, 9.45 – הקיץ של אביה
חן: 8, 9.45 – לול
בית העם: 7.45, 9.45 – מחמל מן ראשון

ר"ג וגבעתיים
אואזיס: 7.30, 9.50 – בכורה – פרנטיק
אורדע: 7.15, 9.30 – בכורה – מילגרו
הדר: 7.15, 9.30 – מלחמות הממתקים
לילי: 8.30, 10.15 – לול
רב-גן 1: שבת 11 בבוקר – ספר התנוג במוצ"ש: 7.30, 9.50 – פרחים בעליית הגג
רב-גן 2: שבת 11 בבוקר – הטמינה מאנס; 7.30, 9.50 – מפגש מרלות
רב-גן 3: שבת 11 בבוקר – מק – חברי הטוב ביותר; 7.30 – הקיץ של אביה; 9.50 – ניצוצים פיקטיביים
רב-גן 4: שבת 11 בבוקר – הרפתקאות הצ'יפמקס מסביב לעולם; 7.30, 9.50 – משודרים הרעשות
שביט: 7.30, 9.30 – קרוקודיל דנדי 2

קרית אונו
המרכז הקהילתי: שבת 11 בבוקר – מרי פופינס; 7, 9.15 – הקטנים ברוך
מגמה: 9 – לילה מסוחרר

פתח-תקוה
היכל 1: 7.45, 9.45 – ניצוצים פיקטיביים
היכל 2: 7.45, 9.45 – הטמינה מאנס
היכל 3: 7.45, 9.45 – הקיץ של אביה
שלום: 7.45, 9.45 – מפגש להם

הרצליה
דוד: 7.15, 9.30 – מסאה לשניים
היכל: 7.30, 9.30 – מלחמות הממתקים
אודיטוריום דניאל: 7.15, 9.30 – המשמה בבשר
תפארת: 7.30, 9.30 – 3 גברים ותינוקת
דן אכדיה: 7.15, 9.45 – אי שומר שלי

רמת-השרון
כוכב: שבת 11 בבוקר – הרדודים; 3.15 – עדות בשבתון; 7.15 – הטמינה מאנס; 9.35 – חנוה; 11.45 בלילה – עדות בשבתון

כפר-סבא
עמל: 7.30, 9.45 – בימי נוס
תן: 7.30, 9.30 – הטמינה מאנס

נתניה
אסתר: 7.30, 9.30 – קרוקודיל דנדי 2
דוד היכל התרבות – דורות: 7.15 – הטמינה מאנס; 9.30
סטודיו המחודש: 7.15, 9.30 – בכורה – פרנטיק; חצות – מפגש הקולנוע של רוק
שרון: 6.30, 9.30 – הקיסר האחרון

ירושלים
במוצאי שבת: 9.30
אדיסון: קרוקודיל דנדי 2
אוריון: 9.15 – ניצוצים פיקטיביים
אור 1: ספיי
אור 2: 3 גברים ותינוקת
אור 3: 9.15 – עדים שחורות
אור 4: 9.15 – מגליפים מרוצים
אור 5: 9.15 – הבית ברחוב קרול
אורנע: הקירה בסיום
בית אגרון: 4.15 – מרי פופינס; 6.45 – האנשים המשתלים; 8.45 – המכבד – הראד ושמר; חצות – 10.15 – העולם לפי גארפ
כפיר: פרחים בעליית הגג
מיטשל: 9.15 – הקלות הבלתי נסבלת של הקיום
סמדר: 7, 9 – המבצר השחור
סינמטק 1: 8 – זיוה מהשטח; 10.15 – יעשו שלי
סינמטק 2: 8 – אשה בחלונה; 10.15 – השמש
עדן: בכורה – מחיר הבגידה
רון: מפגש להם
תיאטרון ירושלים: 8.30, 10.30 – עולם נפרד
אימפריה 1: 9.30, 11.30 – לול
אימפריה 2: סרט מתוק
אימפריה 3: הספינה בקרוב
אימפריה 4: הספינה בקרוב

לוד
מה דוד: 7.15, 9.30 – 3 גברים ותינוקת

רמלה
אורה: 5, 7.30, 9.30 – קרוקודיל דנדי 2
היכל התרבות: 8.30 – אי שומר שלי

גדרות
בית העם: 7.30, 9.30 – רמבו 3

אשקלון
אסתר: 7.30, 9.30 – בכורה – פרנטיק
מאור: 7.30, 9.30 – פרנטיק
רחל: 7.30, 9.30 – הטמינה מאנס

אשדוד
אשדוד: 7.15, 9.30 – מפגש להם
צפונה: 7, 10 – הקיסר האחרון

שדרות
בית העם: 7.45, 9.45 – רמבו 3

באר-שבע
אורות: 7.15, 9.15 – רמבו 3
גילת: 7.15, 9.30 – שנים בשמאלה
היכל התרבות: שבת 11 בבוקר – מרי פופינס; 1 – סיפור בית זב; 7, 9.30 – של סמרים –
חן: 7.15, 9.30 – מלחמות הממתקים

חיפה והקריות
במוצ"ש: 7, 9.15
אורה: 7.30, 9.30 – הקיץ של אביה
אורלי: הגבר של החברה שלי
חן: 6.45, 9.15 – מפגש להם
סינמטק: 7 – עדות מוגבות; 9.30 – ואן דה פלורם
סינמה קפה מוריה: 7.15 – מגליפים מרוצים; 9.15 – הבית ברחוב קרול
עצמון 1: 7.15, 9.30 – עדות בשבתון
עצמון 2: 6, 9 – הקלות הבלתי נסבלת של הקיום
עצמון 3: 7.15, 9.30 – עם המתוק
פאר: 6.45, 9.15 – בכורה – פרנטיק
קרן אור המחודש: 7.45, 9.45 – לול; 11.30 בלילה – האודים בגוף
רב-גת 1: פרחים בעליית הגג
רב-גת 2: בכורה – בעקבות האיגואנה הכחולה
רון: קרוקודיל דנדי 2
שביט: אהבנו כל כך
רב אור 1: שבת 11 בבוקר – ספר התנוג; 7, 9.15 – שבת יזב
רב אור 2: שבת 11 בבוקר, 7, 9.15 – ניצוצים פיקטיביים
רב אור 3: שבת 11 בבוקר – בעקבות הזהב הקטנה; 7, 9.15 – המשמה בבשר
בית העם (קרית-חיים): 7.15, 9.15 – עם המתוק
היכל (קרית-חיים): 7, 9.15 – רמבו 3
סביון (קרית-ביאליק): 7, 9.15 – בכורה – פרנטיק
ספיר (קרית-ביאליק): 7.15, 9.30 – המשמה בבשר
מצן (קרית-ים): 7, 9.15 – הקיץ של אביה
מופת (קרית-אתא): 7.30, 9.30 – קרוקודיל דנדי
יובל אור (טבעון): 7, 9 – להתראות ילדים
אורנת (קרית-מוצקין): 7, 9.15 – לילה מסוחרר

חדרה
חדרה: 7.15, 9.30 – קרוקודיל דנדי 2
חוף: 9.15 – לול

עפולה
היכל התרבות: 9.15 – בכורה – פרנטיק
מופתקין: 9.30 – פרדות

עכו
אודיטוריום: 8, 10 – משאלה של שפיות
בני הפסטיבל: 8 – מסמך פיטון החוקים בהוליווד

צפת
בית אלון: 9.15 – ניצוצים פיקטיביים

טבריה
אביב: 7.30, 9.30 – מפגש מרלות
יד שפירא: 9.15 – קרוקודיל דנדי 2

נהריה
הוד: 7.15, 9.15 – חנות קטנה ומפריעה
היכל התרבות: 7, 9.15 – הקיץ של אביה

קרית-שמונה
שמיר: 7.15, 9.15 – רמבו 3

בית שאן
אולם קמפוס: 9.30 – קרוקודיל דנדי 2

מטולה
מתנ"ס: 9 – סמל וקס

חדש ומעניין במוזיאון תל אביב לאמנות

רוברט קאפה

שנים סוערות
תצלומים 1932–1954
תערוכה רטרוספקטיבית ממבחר עבודתו, הכוללת פרק נרחב מתצלומיו בישראל בשנים 1948–1950

שיח גלריה בתערוכה יום ה', 1.9 בשעה 19.00

משה גרשוני

י"ג תחריטים לשירי ביאליק
בהוצאת "סדנת ההדפס ירושלים". בתערוכה מוצגים האלבום וכן תחריטים, רישומי הכנה ועבודות על נייר הקשורים לאלבום חדש זה.

מידע למורים

השתלמויות עיוניות ומעשיות לשנת תשמ"ט למורים, מנהלים ומפקחים
מידע והרשמה במחלקת החינוך במוזיאון, טל. 257361, שלוחה 33.

אוספים

אמנות אירופאית במאות 16–19
מן המנייריזם ועד הפרה-רפאליטים
תצוגה מורחבת ומחודשת של אמני המאות ה-16–19.

אימפרסיוניזם ופוסט-אימפרסיוניזם

אוסף משה ושרה מאיר

אמנות המאה העשרים

אוסף אמנות ישראלית

אדווארד מונק

כיף של קיץ

"האור בקצה המכחול"
מרכז סאלא לפעילות אמנותית פתוח בשעות הביקור במוזיאון.
"החופש בגדול"-
דפי משימות וחיפוש בגלריות:
"כחול, צהוב, אדום"-עיתון לצפיה, קריאה ולמשחק בגלריות המוזיאון.

מחול

ין מי- מחול סיני
עם: צ'אנג יואן וונג- נגנית ה-Zheng
הרקדנית מסין העממית בשיתוף הרקדן הניו-יורקי רג'ינלד וילסון בעבודות מקוריות המשלבות את הרקע הסיני עם התרשמויות מן המערב.
יום ב', 29.8 בשעה 21.00

קולנוע

בגלל המלחמה ההיא
(ישראל 1988, 93 דקי.
בצבע, עברית ללא תרגום)
תסריט ובימוי:
אורנה בן-דור ניב.
"יהודה פוליקר ויעקב גלעד שרים את השואה.
הוריהם חיים אותה באינטנסיביות יום יומית ומפעילים בכך את בני הדור השני, ואת המוסיקה שלהם. עוצמתו הרגשית של הסרט- נדירה".
מאיר שניצר, עורך "העיר"
בקביעות: א'-ה' ומוצ"ש -19.00, 21.00.

עיניים שחורות
בקביעות: מוצ"ש - 19.00 ו-21.30
ימים א'-ה' - 16.30, 19.00 ו-21.30.

אירוע מיוחד

קטעים-על אמנות היום יום
מופע של תאטרון ותנועה.
מאת ובביצוע: מיקה דני, נועה לב, רותי קנר.
יום ד', 31.8 בשעה 21.00

ממכבש יוצא הדפס

סדנת הדפס פתוחה-
כרטיסים מראש בקופת המוזיאון.
בוקר:
בוגרי א'-ה' ומעלה ימים א'-ה' בשעות 10.00-13.00
אחה"צ: "ברבות ואיורים"
בוגרי א'-ה', והוריהם ימים א'-ה' בשעות 17.00-19.00
ערב: לתלמידי תיכון ומבוגרים-
יום ג' 19.30-22.00

שעות הביקור במוזיאון
בימים א'-ה' 10.00-22.00 (ללא הפסקה)
יום ו' 10.00-14.00, שבת 10.00-14.00, 19.00-22.00
מוזיאון תל אביב שד' שאול המלך 27, טל. 03-261297
ביתן הלנה רובינשטיין, רח' תרסי"ט 6, טל. 03-299750
ביתן הלנה רובינשטיין | מגרל לרגל שיפוצים

רשימת סרטי הערב

בית קולנוע	סרט	שעות
לב 3	חופשה בנכר	22, 24.15
לב 4	החבר של החברה שלי	22, 24.15
סינן	צללית צהובה	22, 24
פוקוס, רמת-אביב	מוכתן ירח / הגלים משתוללים	22 / 24
פריז	ליידי אוו / ישו סכב עליך	22 / 24
מקסים	קסבנדיה יקספירס	22, 24
שחף	הקלוח הבלתי נסבלת של הקיום	22
תל אביב	מחיר הבגידה	21.45, 24
תמוז, רמת אביב	גברת סם הכוכבת / סופסי פייסון חוגגים בהוליווד	22 / 24.15
כוכב, רמת השרון	המשימה מיאמי / חשוד	21.30 / 23.45
אואזיס, רמת גן	פרנטיק	22
רב גן 1	פרחים בעליית הגג	22, 24.15
רב גן 2	מפגש לוהט	22, 24.15
רב גן 3	נשואים פיקטיביים / בוקר טוב וייטנאם	22 / 24.15
רב גן 4	משדרים חדשות	22, 24.15
היכל 1, פ"ת	נישואים פיקטיביים	22
היכל 2, פ"ת	המשימה מיאמי	22
היכל 3, פ"ת	הקיץ של אביה	22
הדר, גבעתיים	מלחמות השחקים	22
שביט, גבעתיים	קרוקודיל דנדי 2	22
עצמאות, בת-ים	טירונות	22
ארמון, חולון	בשם העם	22
מגדל, חולון	פרנטיק	22
סבוי, חולון	שם המשחק	22
מרכז קהילתי, קרית אונו	תקועים בדרך	22
היכל התרבות, מועצת הפועלים ב"ש	וול סטריט / סטרס בוז׳ע	22 / 24.15
חן, באר שבע	מלחמות השחקים	22
אורה, חיפה	הקיץ של אביה	22
עצמון 1, חיפה	עננה במבחן	22.15
עצמון 2, חיפה	הקלות הבלתי נסבלת של הקיום	22
עצמון 3, חיפה	שם המשחק	22.15
אור 1, ירושלים	ספרי	22
אור 2, ירושלים	3 גברים ותינוקת	22
אור 3, ירושלים	עיניים שחורות	22
אור 4, ירושלים	מחליפים ערבים	22
אור 5, ירושלים	הבית ברחוב קארל	22
אסתר, ת"א	מפגש לוהט	22, 24.15
אורלי	וס ברחוב 8	22
בן יהודה	ספרי	22, 24
בית ציוני אמריקה	לול / יופיו של החטא / רכבת תחתית	14.30 / 22 / 24
גורדון	כמעין המתנגד	14.30
גת	נשואים פיקטיביים	22
דיזינגוף	קרוקודיל דנדי 2 / סקס	22 / 24
הוד	מלחמות השחקים	22, 24
חן 1	פרנטיק	21.50, 24.20
חן 2	הקיסר האחרון	22
חן 3	בעקבות האיאונה הכחולה	22, 24.15
חן 4	תמרים בהשאלה	22, 24.15
חן 5	מפגש מרלות	22, 24.15
סמלת 1	מילגרו	14, 21.45, 24
סמלת 2	שם המשחק	14, 21.45, 24
סמלת 3	קרוקודיל דנדי 2	14, 21.45, 24
לב 1	המסיכה הקסומה	22, 24.15
לב 2	אהבה כל כך	21.40, 24.15

עירית כפר-סבא המחלקה לתרבות
בית תרבות ע"ש חיים רייזל
המכללה האוניברסיטאית למבוגרים
שנת הלימודים תשמ"ט

חוגי השכלה
- כלכלה
- יסודות התזונה
- העשרה בהאזנה למוסיקה
- פרקים בתולדות א"י
- בטחון ישראל ומלחמותיה
- מחקרים ותגליות בתולדות א"י
- גרפולוגיה
- בי"ס להורים
- יחסי אנוש
- סדנה לשיפור החשיבה
- היח' ללימודי חוץ - אוניברסיטת חיפה
- חט' לימודי ניהול

המדור לתרבות תורנית
- תנ"ך
- תלמוד
- חומש ומפרשים
- יסודות היהדות
- הסטוריה

חוגי אמנויות
- ציור ורישום
- עבודת מחט אמנותית
- רקמה אמנותית
- רקמות עמים
- אמנות הלבישה
- אריגה אמנותית
- מגזרות נייר
- צורפות תכשיטים
- פיסול
- קרמיקה
- שזירת פרחים

חוגי שפות
- אנגלית
- ערבית
- ספרדית
- אידיש
- גרמנית

מרכז אמנויות לילדים ונוער
- ציור
- פיסול
- קרמיקה
- תיאטרון בובות

ההרשמה לחוגי המבוגרים תחל ביום ראשון 4.9.88
לתושבי כפר־סבא בלבד - 4.9.88-8.9.88
14.9.88 - לכלל התלמידים. שנת הלימודים תחל ב-9.10.88
ההרשמה תתקיים בימים א'-ה' בשעות 9.00-12.00; 18.00-20.00
בבית התרבות, רח' גאולה 12, כפר־סבא טלפון 052-915649
ההרשמה לסדנת הילדים תחל ב-21.8.88
שנת הלימודים תחל ב-4.9.88

ממחסני החברה!! וידיאו טלויזיות וסטריאו
פתוח כל מוצ"ש

טלויזיות צבעוניות

מסך	מחיר רגיל	מחיר מבצע
14"	1150	795
16"	1475	990
20"/21"	1690	1190
22"	1850	1390
27"	2150	1695

החלף ישן בחדש וקבל עד 1,000 ש"ח עבור הטלויזיה או הוידאו הישנים ופתרה בתשלומים נוחים

הנחות ענק עד 40% לרגל 25 שנה ל"אסמור" ובחירת בית העסק המובחר.

• המכירה גם לסוחרים •
חסוך את פער התווך הגדול!!!
חדש **מרכז אסמור בדיזנגוף סנטר**
ליד המשביר, קומת גשר מעל המודיע"ין

עד 31 תשלומים ללא ריבית וללא הצמדה

סטריאו

רדיוטייפים ניידים	מ-25 ש"ח לתשלום
מערכות סטריאו משולבות	מ-49 ש"ח לתשלום
כולל: טיונר + מגבר + טייפ + פטיפון + רמקולים	
מערכות סטריאו בחלקים	95 ש"ח לתשלום
מתוצרת: סנקאי, סוני, סנין, שראפ, היטאצ'י, AIWA	

וידאו טייפים

תוצרת	מחיר רגיל	מחיר מבצע
J.V.C	2350	מ-1690
נשיונל	2480	מ-1890
היטאצי	2640	מ-1980
טושיבה	2580	מ-1970
שרפ	2270	מ-1740

• דיגיטאלי 2960 ש"ח מ-2340 ש"ח

★ 4 ראשים ★ הילוך איטי ★ הלוקת קסטים.
★ הקפאת תמונה מוחלטת
★ הכפלת קסטות ל-8 שעות שידור והקלטה.
★ ועוד מאות אפשרויות נוספות.

מחלקת הזדמנויות
וידיאו וטלויזיות וסטריאו, משומשים מתצוגה בפחות מ-1/2 המחיר

וידאו טייפים		טלויזיות צבעוניות	
סניו 5000	650 ש"ח	גרץ דדו 22"	1,350 ש"ח
אקאי	1,200 ש"ח	גרונדיג	1,240 ש"ח
טלפונקן 440	1,150 ש"ח	סוני 20"	900 ש"ח
סבואו 6000	980 ש"ח	שרפ 20"	1,150 ש"ח
היטצ'י 11	1,650 ש"ח	פילקו 26"	750 ש"ח

חדש! פתוח כל מוצ"ש
★ המכירה בתשלומים לבעלי ויזה, ישראכרט ודיינרס
★ מרים, גביה ★ תשלום ראשון במזומן תוספת לשלט אינפרא 150 ש"ח על מוד ההזדמנויות בסניף העליה בלבד

אסמור
תל־אביב, דיזנגוף סנטר (ליד המשביר)
תל־אביב, רח' העליה 25 רמת גן, רח' ז'בוטינסקי 79
פתוח כל מוצ"ש ובמשך כל השבוע רצוף 09.00–19.00

ערב שר על־פי הבאר
שירים ומוסיקה לריקודים
עם הפסנתרן
אלכסנדר גורביץ
יום ו' 26.8 שעה 22.00
הבאר
קפה מסעדה
זכרון־יעקב, טל' 06-399047, 06-398018
מול משטרת זכרון

חדש ביפו ★ חדש ביפו
פאב הקרוקודיל ביליארד
המקום הכי מטריף בעיר
בירה מהחבית | בר עשיר ומגוון | מוסיקת רקע
רח' שארית ישראל 31 יפו. 03-813876
מאחורי בלומפילד מול שער 6

אולמי היכל חולון
האולמות המשופצים והמחודשים בסגנון אירופאי
לכל ארוע תפריט עשיר ומגוון לפי בחירה
כשר למהדרין
חלק גלאט כשר
- פרחים לאולם - חינם
- זר לכלה - חינם
- חלה גדולה - חינם
- עוגה 3 קומות - חינם
- תקליטן - חינם
- הסרטת וידאו - חינם

מבצע!
24 ש"ח למנה לארוע ערב
לברית 15 ש"ח כולל סתחת לתינוק בשווי של מאות שקלים
המחירים כוללים מ.ע.מ.
חולון שדר' קוגל 38
טל 845388, 849218

פסיידי'ס
פאב - מסעדה
בטיילת תל־אביב
★ ביום ב'
יוסי גולן
בגוסי אי׳ מפעה הפרטיים
★ ביום ד'
דדי תורג'מן
★ ביום ה'
יוסי גולן
★ ביום שישי
זמר אורח
★ במוצאי שבת
יוסי גולן
הרברט סמואל 78
להזמנות טל. 03-660667

הנהג
עשה לך מנהג —
קח עמך חייל לדרך

מסיבה בססמה
בבי"ס למסחר
"רימון"
ת"א, רח' דיזנגוף 85

כיף של חופש
אמירלנד
גן השעשועים במגדל שלום
עם המחזמר
נילס הולגרסון בארץ הקטקטים

קחו את הילדים לראות את המחזמר
(עפ"י סדרות הטלויזיה) נילס הולגרסון בארץ הקטקטים.
הפקה: עוזריאל אשרוב הפקות
המופע מתקיים בחודשי החופש הגדול בשעות 11:15, 13:00, ו-16:15 בתאטרון האמירלנד.
כרטיסים למחזמר ניתן גם לרכוש בהכירה מוקדמת דרך מרכז מכירות לוועדי עובדים וקבוצות מאורגנות:
"לאף" דיזנגוף 101, תל־אביב, טלפון: 03-231189. "לאן הערב", אחוזה 110, רעננה, טלפון: 052-915566.

דודו טופז
בלי חשבון

חדש!! קלטת וידאו 49 ש"ח
מפיץ בלעדי: וידאולנד בע"מ
בן־יהודה 1 תל־אביב, 03-5101785
להשיג בכל ספריות הוידאו, וחנויות תקליטים.

המעונינים לפרסם ב"פנאי"
מוסף הבידור של "מעריב"
מתבקשים להתקשר לטלפונים: 03-439249, 03-5611383

יומן מעריב לנוער

איפה יש בתולה בסקנדינביה?
התשובה: יומן מעריב לנוער עמ' 158

עולה יורד

תדיראן - מספרים ונתונים

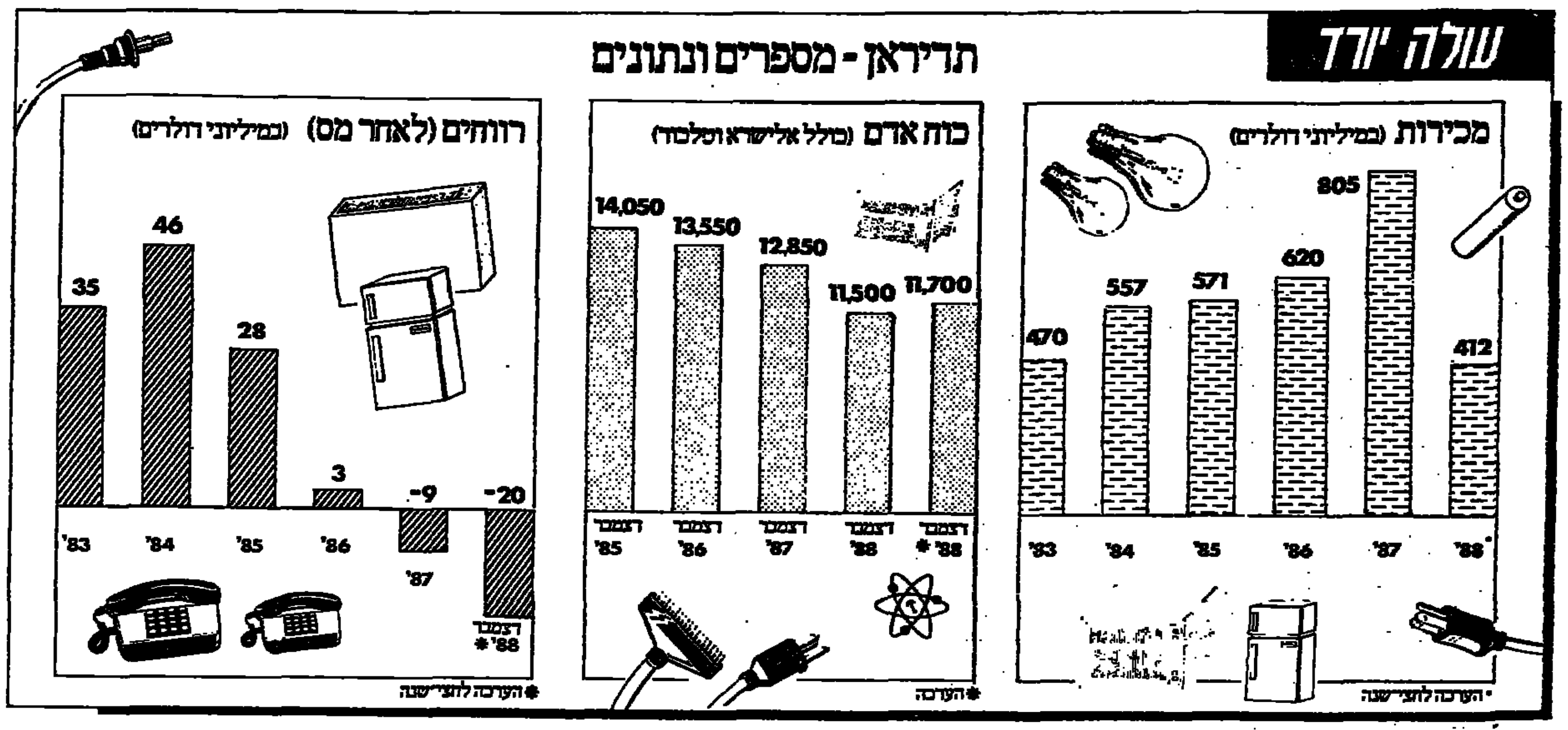

תדיראן. לוחצים מלמעלה ומלמטה

מאת אודי גינוסר

בערך 20 שנה חלפו על יגאל נאמן מאז החל לעבוד בתדיראן בה עשה דרך מתפקיד מנהל מחלקת החשבונות ועד לכסא המנכ"ל. שבע השנים האחרונות בראש המערכת ועכשיו, כך נראה, עובר נאמן את התקופה הקשה ביותר. החברה שהוא מנהל בצרות והוא וההנהלה נמצאים בין הפטיש והסדן.

סלמטה – מציקים כבר חודשים ארוכים ועדי העובדים, שאינם בוחלים בשום דרך כדי להשמיע ולקרוא להחלפת ראשי החברה, מלמעלה – עוקב המנכ"ל החדש של כור, המצפה מהחברה להביא ישועה לקונצרן כולו וגם ראשי ההסתדרות הצופים בדאגה בתדיראן מחשש שתהווה מוקש פוליטי. לא קל. מן הצד, יש לנאמן

החברה, שדהרה במשך שנים קדימה, מתקשה להתמודד עם מצב של התגוננות, בעיקר בכל הקשור ליחסי אנוש. אלכס מילנר כתב לעובדיו: "לצערנו הרב, לא עשינו במהלך השנים די כדי לבנות יחסי עבודה שיעמדו בשעת המשבר".

תבדיו סיבות טובות להיות בלחץ. שנים רבות דיברו על החברה בהקשרים של עוצמה, פיתוחים חדשים, גאווה לאומית, עכשיו חוזר השם הזה שוב ושוב בעיקר בהקשרים של הפסדים ועימותים עם עובדים וזה לא בדיוק מה שצריכה חברה הנלחמת על הבראתה.

נאמן, כמנכ"ל, ספג בעת האחרונה הרבה פגיעות אישיות. עוד לפני חילופי המנכ"לים בכור החלו גורמים שונים במערכת ההסתדרותית להפעיל לחצים על ישראל קיסר להחליף הנהלה בתדיראן כדי להוריד לפחות צרה אחת מהראש במהלך מערכת הבחירות. אחר כך כשבני גאון החל להרכיב את ההנהלה החדשה שלו – שוב היה מי שבחש בקדירה והציב סימני שאלה על עתידו של מנכ"ל תדיראן, שמצאו הד גם בתקשורת. בין השאר, נראה היה שגאון מעבה את הדירקטוריון במקורביו, ביניהם אלקנה כספי, האיש שהיה תדיראן. עד מינויו של נאמן, כדי שיפקחו עבורו מקרוב על הנעשה בחברה. גאון נאלץ לזמן את נאמן לפגישה, להזים ולהבטיח גיבוי. שווה, גם בצמרת ההסתדרות מאשרים שאין כעת כל כוונות החלפה, אבל הנזק נעשה והעלבון קיים. נאמן הוא בן 46. יש לו עוד שנים רבות לשמש בתפקידים שונים והשנה הקרובה תהיה משמעותית מאד לרקורד שלו, למרות שאף אחד לא אוהב שמצמידים לו אקדח לרקה.

דווקא בתוך סיר הלחץ הזה טועים עכשיו בהנהלת תדיראן, כי אין בעצם לחץ. פשוט הסתיים שלב ההתלבטות והחברה יודעת את הדרך. הדרך היא הבראה כואבת, שכוללת גם פיטורים גדולים וסרוב עקשני לשלם תוספות שכר. מכיוון שזו דריכה על היבלת של ועדי העובדים, יש עימות, אבל ההנהלה שולטת במצב. פעם, אולי היה די בהפגנת עובדים אחת כדי שההסתדרות תתערב, עכשיו מספיק להזכיר להם את אליאנס כדי למנוע התערבות כזו. לא נעים להגיד, אבל אליאנס עושה עכשיו את החיים קלים למי שמבקש להציל את עורו. "לא נקנה שקט בכסף" אמר השבוע ראש קבוצת הקשר, אלכס מילנר.

דווקא בתקופה קשה לחברה מבחינה עסקית סובלת תדיראן מעימותים בין מנהלים לעובדים ומערכת יחסי עבודה עכורה, את ההסברים אפשר למצוא כמה שנים אחורה.

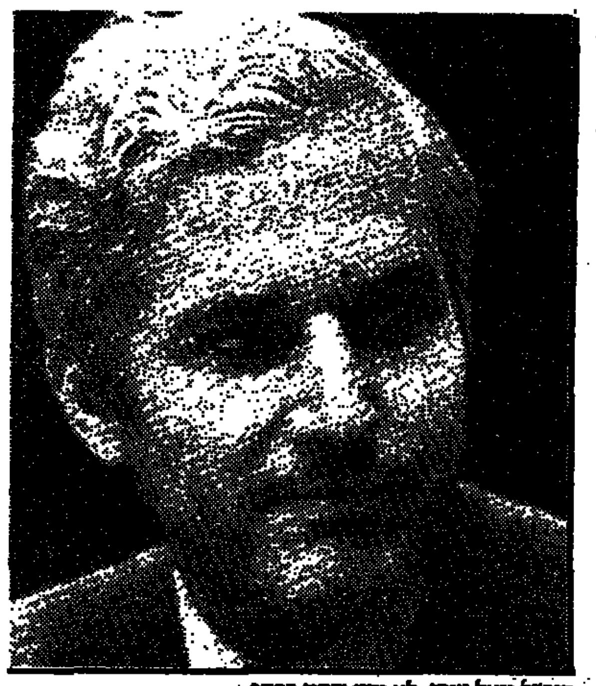
מנכ"ל יגאל נאמן: לא יקנו שקט בכסף

תדיראן – במשך שנים שם נרדף להצלחה, היתה חברה מצליחה שהובילה את ענף האלקטרוניקה בכל התחומים ויצרה אצל עובדיה מערכת ציפיות. שלוש השנים האחרונות הביאו איתן תמורות חדשות. הקפאת שער הדולר והקטנת ההזמנות ממערכת הבטחון פגעו קשות בחברה והרווח בעקומה חדה את תרוחיה. רווח קטן יחסית ב־85, רווח סמלי בלבד ב־86 והפסד, לראשונה מזה 20 שנה, ב־87. הברז נסגר: אין כבר הצמדה אוטומטית להסכמי השכר בשרות הצבורי, אין קידום אוטומטי, אין שכר גבוה מההממוצע בענף. עכשיו מתברר שהחברה, שדהרה במשך שנים קדימה, מתקשה להתמודד עם מצב של התגוננות, בעיקר בכל הקשור ליחסי אנוש.

יגאל נאמן מתעקש לא לחשוף נתוני שכר של הבכירים ומשחק לידיים של הצד שכנגד. כך יכולים העובדים להפיץ בציבור מספרים שונים על תנאים והטבות.

פיטורים, צמצומים – נושאים רגישים ובתדיראן טפלו בהם רע ללא רגישות. חוד החנית בתחום זה שמשה קבוצת הקשר שם הגיעו הדברים עד לעימות פיסי בין עובדים למנהל משאבי האנוש. במכתב ששיגר מנכ"ל הקבוצה, אלכס מילנר, לעובדים, לפני ימים אחדים, הוא מודה: "לצערנו הרב, לא עשינו במהלך השנים די כדי לבנות יחסי עבודה שיעמדו בשעת המשבר". גורמים בכירים אחרים בחברה מציינים גם הם שתמיד הושם דגש בבחירת המנהלים על יכולתם המקצועית ולא נבחנה יכולתם לנהל מערכת יחסים תקינה עם העובדים מעבר לתחום המקצועי. המנהלים אינם מצליחים לשכנע את העובדים שבאמת ובתמים נדרשת עכשיו הקפאה ברמת החיים ובמקום להתעמת – צריך להרתם יחד להבריא את החברה. לנושא הזה תצטרך להנתן עכשיו תשומת לב מיוחדת.

לוועדים קשה לעכל ירידה בתנאים, וועדים נדגיש. למתבונן מהצד יש הרגשה שתחושת הקיפוח, המועקה התסכול והמוראל הירוד שמנסים הוועדים לשדר אינה נחלת כלל ציבור העובדים.

הוועדים קובלים על יחסי אנוש קלוקלים, דבר שכאמור אין ההנהלה מתכחשת לו לגמרי, אבל בסופו של דבר המאבקים הנדרלים, הקולניים והאלימים לעיתים, הם סביב תוספת שכר.

במאבק הזה כל הכלים כשרים, ממש מלחמה. הוועדים מנסים להזים את טענות ההנהלה על אי יכולתה לשלם באמצעות האשמות שונות על רמת החיים שמקיימים המנהלים. בנקודה הזו יש להם לא פעם גיבוי מצד ההסתדרות ופוליטיקאים שונים הרואים בתדיראן "סדין אדום" בדרך החיים שלה המהווה חריג במערכת ההסתדרותית.

יגאל נאמן וחבריו משחקים כאן בעצם לידיהם. נאמן קבע כלל ברזל שלפיו לא יחשפו נתוני השכר של עשרות חברי ההנהלה הבכירה, הקרויים דרג 1, כ־50 מנהלי מפעלים הקרויים דרג 2 ועוד כ־400 מנהלים זוטרים יותר הנמצאים בדרג 3. פעם שמעו את נאמן מסביר את ההתעקשות שלו בכך שאחרי שיבקשו את נתוני השכר שלו, יבקשו גם לדעת איזה סוג קפה הוא שותה ולחדירה הזו לתחום הפרט אין גבול. מכיוון שכך, יכולים העובדים להפיץ מספרים בלתי מוגבלים על התנאים וההטבות של מנהלי תדיראן, לעיתים באמצעות חברי כנסת בעלי חסינות ו"לך תוכיח". ההתעקשות של נאמן מציבה בכל זאת סימני שאלה: מה הם מחביאים שם? איזה הסבר יש להם מעבר לשכר? אפילו בהסתדרות אצל בעלי הבית לא יודעים בדיוק את הנתונים, מנכ"ל כור, בני גאון –יו"ר מועצת המנהלים של החברה, המתין גם הוא זמן רב עד שקיבל את הנתונים. נאמן לא היה השבוע בארץ כדי להשיב, הערכות סותרות מדברות על כך ששכרו של המנכ"ל נאמן נע בין 8,000 ל־10 אלף דולר. זה לא הרבה מדי למנכ"ל חברה שתגלגל השנה 900 מיליון דולר, אז במה יש להתבייש? התעלומה צריכה להפטר עוד השנה, שהרי על פי החוק החדש המחייב פרסום שכר 5 נושאי המשרה הבכירים, יחשף גם שכרו של נאמן.

הבעיה היא, בתחילתו ובסופו של דבר, היעדר הרווחיות. כפי שהדברים נראים כעת יהיה צורך להמתין עוד שנה לפחות בטרם שניתן יהיה להציג שוב רווחים ורק אז לשלם לעובדים בנין תביעות, שידאו צדקות לעיני ההנהלה. הסכסוך בחטיבת הסוללות השבוע הוא דוגמא לכך. מנהלי החטיבה מודים שיש עיוותים חמורים במבנה השכר, אבל עכשיו בלתי אפשרי לשנות זאת. כשיהיה כסף יתכן שיתוקנו העיוותים לכפרע.

בדיעבד, מודים היום חברים בהנהלת תדיראן שמצבה הקשה של החברה נובע משיקולים והערכות מוטעות בתחילת 1985. תדיראן בנתה אז תשתית אדירה מתוך הנחה שצפוי גידול עצום בפעילות. התוכנית הכלכלית של יולי 85' חבטה בה קשות ואז התברר שעשרות מיליונים שהושקעו בתשתית היו לריק ואלפי עובדים אינם נחוצים עוד. פעם חשבו בתדיראן איך לפתח ולייצר טוב יותר מאחרים ומהר יותר כאחרים, היעילות עמדה בסדר עדיפויות שלישי. עכשיו כולם מדברים על יעילות. מילה יפה, רק שהיא תמיד שם נרדף לפיטורים, שהיא מילה גסה. תדיראן הגדרה הולכת בשנתיים האחרונות אחורה וזה תהליך כואב. שגם עולה לה הרבה כסף.

ציפיות שלא התגשמו מזכירות חברה נוספת שנעצרה במהלך 1985 אחרי נסיקה רצופה של שנים – סאיטקס. למה סאיטקס? כי זה השם שמוזכר עכשיו על ידי ראשי החטיבות בתדיראן במודל להצלחה. שנה וחצי הפסידה החברה ברציפות והעובדים נדרשו להפגין סבלנות, לרדת ברמה וגם נשלחו אנשים הביתה. עכשיו סאיטקס על דרך המלך. גם תדיראן רוצה להגיע לשם.

הנהלה מאוחדת

הקשיים שפקדו את תדיראן בשנתיים האחרונות לא זעזעו את אמות הסיפים בקומת ההנהלה של הבניין בגבעת שמואל. יגאל נאמן אינו עודף ראשים, חבריו להנהלה הבכירה גומלים לו בפרגון ובלויאליות. העימות הנהלה־עובדים בולט במיוחד משום שההנהלה פועלת כגוף אחד, בעצה אחת.

השבוע ערך נאמן את ההחלפה הראשונה היזומה בצמרת החברה. הוא החליף את מאיר בורשטיין, מנכ"ל קבוצה אלישרא מערכות ביוסף מעיין, לשעבר מנכ"ל משרד הבטחון ונשיא פיברוניקס. החילוף השני בהנהלה היה פחות דרמטי – אבי שדיר, ראש קבוצת הרכיבים החדש, בא כחבר הנהלה במקומו של יואל מטות, סמנכ"ל משאבי אנוש שפרש מיוזמתו. לתפקידו של מטות התמנה דוד יחיאלי, ראש קבוצת הרכיבים הקודם, שהוא חבר ותיק בהנהלה.

הנהלת תדיראן מונה כיום 11 חברים, לפני 3 שנים מנתה 14. עזבו: משה פאון, שהיה סמנכ"ל לתיאום בינלאומי, נתי שרוני, שהיה סמנכ"ל לוגיסטיקה ותאום אסטרטגי, אך נרתר בחברה כמנכ"ל חברת אל אופ ויצחק איש הורביץ, שהיה נשיא תדיראן ארה"ב. מחוץ למעיין ושדיר החדשים, שאר ה־9 הם: המנכ"ל נאמן, ראשי הקבוצות – חיים רוזן (תקשורת), אלכס מילנר (קשר) וחיים הייסטר (מוצרי צריכה) ואנשי המטה – דוד יחיאלי (סמנכ"ל משאבי אנוש), אדמונד צ'אצ'ג (כספים), דוד שתם (בקרה), צחי רביב (שיווק בינלאומי) ושמריהו שפירא (תכנון וארגון).

בראי הסוציאליזם

לפני מספר שבועות החלפה בכוניתו האמריקאית מודל 1983 של המנכ"ל נאמן בפיג'ו 505 מודל 1988, כמו שאר ראשי הקבוצות בכור. יש בכך אולי כדי לספר את הסיפור כולו. עד ל־1985 היתה תדיראן חברה בשליטת החברה האמריקאית ג'י.טי.אי. ככזו היא התנהלה כחברה אמריקאית, כור כשותף משני נהנה רק מהרווחים. ב־1985 במקביל לגזרות התוכנית הכלכלית עברה השליטה לכור, האמריקאים יצאו בהדרגה לגמרי. תדיראן הפכה להברה הסתדרותית. בהסתדרות נוסעים בפיג'ו.

לשני הצדדים לא קל עם ההתקשרות הזו. תדיראן שהורגלה באורח חיים עסקי להדהדין, אך גם ראוותני במידה מסויימת, צריכה לחיות עכשיו עם הצורך להתיישר לפי הקו ההסתדרותי־סוציאליסטי. קשה יותר לפסר. קשה יותר להקפיא תוספות שכר, לוועדי העובדים יש יותר גיבוי לדרוש מן ההנהלה, ועסקנים מנסים להתערב.

גם מנגד – בוועד הפועל לא רווים נחת. נכון שתדיראן נוסכת בכור גאווה מסויימת ומגוונת את הקונצרן שלא יהיה רק יצרן של מוצרי צריכה ומתכת, אבל בהסתדרות לא אוהבים בנים חורגים, לא אוהבים להפגין רמת חיים בפרהסיה, לא מבינים למה בכל ראשי הקבוצות בכור רק מנכ"ל תדיראן מרוויח יותר מהיו"ר שלו.

רומן בעייתי. אבל חשוב לציין שבניגוד לכמה מפעלים אחרים, שחיפשו סיבות להפסדים בוועד הפועל ובעיקר הצביעו על לשכתו של חיים הברפלד, בתדיראן לא תולים שום אצבע מאשימה בכיוון הזה.

תחזית מול מציאות

גידול של 30 אחוז במכירות והקטנת מצבת כח האדם ב־8 אחוזים לא הספיקו. חצי השנה הראשונה של 1988 הסתיימה בהפסד של כ־20 מיליון דולר. הנתונים גרועים מהתחזיות בגלל שתי סיבות עיקריות:

תוכנית העבודה צפתה פיחות של 10 אחוזים בחודש ינואר. כמו כן דובר על פיטורים של כ־1000 עד 1200 עובדים בכל מהלך 1988. אבל עד כה כבר פוטרו כ־1100 עובדים ומתוכננים עוד 500 איש. עלות הפיטורים המוגברים הוסיפה סכומים להוצאות.

כפי שפורסם לאחרונה, זכתה תדיראן בשני מכרזים גדולים. כעת מתנהל מו"מ על מכרז גדול נוסף. צבר ההזמנות לעתיד מעודד וגם החלוקה בין מכירות ציוד אזרחי וציוד צבאי היא כיום כמעט מאוזנת. יש בכך כדי להקל על התלות הגדולה שאפיינה את החברה במערכת הבטחון ובלקוחות בעולם השלישי. עד לפני שנתיים עדיין תפסו המכירות בתחום הצבאי יותר מ־70 אחוז.

למרות זאת, לפי שעה, ספק אם שנת 1988 תסתיים באיזון. הקבוצות הצבאיות – קבוצת הקשר ואלישרא מערכות – מפסידות הרבה, הקבוצות האזרחיות – התקשורת וקבוצת מוצרי הצריכה מרוויחות מעט. גורמים בתוך החברה מעריכים, כי המחצית השניה של השנה תסתיים באיזון או ברווח מסויים, כך שההפסד השנתי יסתכם ב־10 עד 20 מיליון דולר. זו בדיוק הסיבה מדוע איש ממנהלי תדיראן אינו מוכן להתחייב שהחברה תעמוד בהבטחתה לכור לסיים את השנה באיזון.

תקציר

כתבה בעמוד 2

מיחשוב הבריאות

המאבק על מיחשוב מערכת הבריאות יגיע לשיאו השבוע. למכרז נגשו הרכבים שונים ומשונים של יצרני מחשבים ובתי תוכנה. כולם רוצים את הנתח היוקרתי הזה של 15 מיליון ש"ח.

כתבה בעמוד 3

ללחוץ על ההדק

אקדח זה לא רק מגנום ותופי. יש עוד כמה דברים שכדאי לדעת לפני שרוכשים כלי משחית קטן הביתה.

כתבה בעמוד 4

הכי עשיר

ושוב מספר לנו העיתון פורצ'ן שהסולטן של ברוניי הוא האיש הכי עשיר בעולם. לא יורד מהמקום הזה כבר כמה שנים.

טור צד

מאת נילי שחק־בופמן

■ היום אמור להתחיל ירח הדבש בין הליכוד לליברלים. אולם טקס "החתונה", שאמור היה להערך אתמול בערב, בהיעדרם של איגוד העובדים הליברלים, אינו מבשר איחוד שקט. היו שאמרו כי אחת הסיבות שהליכוד הסכים סוף סוף לליכוד הליכוד היא הנדוניה שתביא איתה המפלגה הליברלית, באמצעות הנכסים הרבים של המפלגה. אך מהר מאוד עשוי להתברר לחתן שהכלה עירומה. "הם עשו שידוך כספי רע" אומר צבי רנר, יו"ר איגוד העובדים הליברלים. "אם בחוזת, עשו חשבון שהם יקבלו כספים מהליברלים – הם טועים. מה שהם יקבלו זה עוד מיליון שקל חובות". רנר טוען שהמפלגה הליברלית אינה יכולה לממש את נכסיה שכן הם רשומים על שם אנשים פרטיים, ביניהם גם רנר עצמו. "וכל עוד זה תלוי בי, איש לא יגע בנכסים אלה". החל מהיום – מוסדות המפלגה הליברלית חדלים להתקיים באופן פורמאלי. רנר תוהה לאן יפנו בעלי החובות הרבים של המפלגה. "אנחנו לא מתכוונים לכסות את החובות שלהם" – הוא מצהיר.

רנר: מי ישלם

רנר מנהל משא ומתן מתיש זה זמן רב עם ראשי מפלגתו, לדבריו, יש לו הסכם חתום עם יצחק מודעי על הייצוג ההולם שמגיע לחברי סיעתו במסגרת המפלגה. "אבל, מודעי לא קיים את ההסכם".

המצב מוזר. דווקא הגוף היחיד במפלגה הליברלית, שאינו נזקק להקצבות ומחזיק בידו רזרבות כספיות אדירות, הוא מחוץ למשחק. אם בליכוד לא ישכילו לספק את רצונו של רנר – רנר לא שולל את האפשרות שהוא יפרח לו, יחד עם הכסף, למפלגה אחרת.

■ למרות החלטת הכנסת כי הבחירות לרשויות המקומיות תתקיימנה ב־28 בפברואר, הן תיערכנה ככל הנראה בחודש נובמבר בשנה הבאה. יש הנחייה מגיזברות המפלגות הגדולות לעשות הסכמים על שכירויות של משרדים וספקים עד לחודש נובמבר הבא. זה הסימן הברור ביותר שאכן כך הם פני הדברים. הבחירות לרשויות המקומיות יהיו הפעם בסימן של מועמדים עצמאיים רבים. שניים כאלה הם התעשיינים ישראל ברג וזאב ביילסקי, המתחרים על ראשות העיר רעננה. ברג מתכוון לרוץ כמועמד של הליברלים בליכוד וביילסקי, שהוא גם נשיא הפורום הישראלי, רק כמועמד עצמאי, למרות שהוא איש הליכוד.

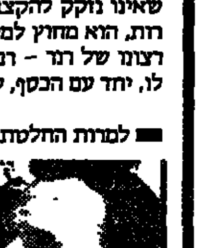
ביילסקי: לרעננה

■ ח"כ לשעבר דרור זייגרמן עומד להתמנות כמנכ"ל בית הספר לתיירות, במקומו של יהודה פרח שנבחר לכנסת. הצ'ופר שיקבל זייגרמן מהשר אברהם שריר, נחשב לנתת משובח ואילו השר שריר עשוי להרוויח ממהלך כזה אחיזה בקרב הצעירים, דרך קשריו של זייגרמן.

■ שר התחבורה, חיים קורפו, מתכוון להוציא 500 רישיונות של נהגי מוניות, בה בשעה שמחיר המספר הירוק למוניות ירד השבוע כמעט בשליש. לשם השוואה, עד לפני שבועיים עמד מחיר המספר הירוק בסדר גודל של 63 אלף דולר למספר. השבוע ירד המחיר לכ־40 אלף דולר ופחות. נראה, שהשר קורפו יצטרך בשלב זה לבטל את כוונתו להוציא לשוק מספרים חדשים ולדחות מהלך זה עד לאחר הבחירות, מפני שרוב נהגי המוניות הנזעמים נחשבים למצביעי ליכוד.

קורפו: נהג גם מצביע

■ הבנקים בדרום אמריקה מסתייעים במערכות השהייה מתוכמות לאבטחת הכספות והסניפים שלהם מתוצרת ישראל. מדובר בבנקים גדולים בפיליפינים, בגואטמלה, בוונצואלה. לאחרונה רכשו מערכות אלה גם במקסיקו. העיסקאות עם הבנקים מוערכות במיליוני דולרים. חברה שהתעשרה מכל העיסקות האלה היא חטיבת האלקטרוניקה של חברת השמירה, שפיתחה את המערכת. חלק ממערכת זו נכנסה בחודשים האחרונים גם למערך האבטחה של בנקים בישראל, לאחר שהמשטרה הפסיקה לשמור על הבנקים מחוסר כוח אדם.

תיק השקעות מעריב

שבוע קשה לכוחותינו

שבוע קשה פקד את מי שאימץ תיקי ההשקעות של מעריב. לא רק המשקיעים בתיק הנועזים הפסידו חלק נוסף מכספם: גם המשקיעים הסולידיים, שהשקיעו על פי תיק הזהירים, איבדו השבוע חלק מהרווחים (‎-0.8%), שצברו בקושי רב מתחילת השנה. המשקיעים הנועזים איבדו עוד כ־2% משווי התיק, ובכך 'השלי־מו' מתחילת השנה עם אובדן של 10.32% מערך התיק, בו הושקע בחודש ינואר 100 אלף ש"ח.

שוק הכספים תלוי על בלימה. פידיון המניות הבנקאיות שבהסדר אינו מבשר טובות לשוק הכספים בכלל ולבורסה בפרט: כבר השבוע התברר, כי בניגוד להיגיון הכלכלי הצרוף, דווקא מיליארדי הדולרים שיפלטו לשוק הכספים באוקטובר – האמורים לכאורה לגרום לעודפי ביקוש ולעליות מחירים בנכסים הסחירים בבורסה – דווקא הם עלולים לדחוק מטה את אגרות החוב ואת המניות, ולגרום בזאת לשחיקה בתיקי ההשקעות של מעריב.

השבוע בא הדבר לידי ביטוי גם בתיק הזהירים, שנשחק במקביל לירידת המחירים באגרות החוב. כיצד מתרחש מצב פארדוכסאלי זה? התשובה לכך טמונה אולי בהתגוששות בין הבנקים לבין משרד האוצר ובנק ישראל. הבנקים לא משתפים פעולה. הם, מצידם, לוחצים מטה את אגרות החוב הנסחרות בבורסה על מנת לאלץ את משרד האוצר (באמצעות בנק ישראל) להנפיק אגרות חוב עם תשואות גבוהות יותר. מצב זה גורם בין השאר לירידות באגרות החוב, מה שמסביר גם את הירידה שהיתה השבוע בתיקי מעריב (בזהירים ובמאוזנים). בתיק הנועזים הדברים שונים במידה רבה: שוק המניות הופך יותר ויותר לשוק של מקורבים בלבד. הציבור מושך ידיו גם מקרנות המניות. בהתחשב בזאת, אין פלא כי כל תיקון טכני בשוק מחזיק כמה ימים לאחר מכן בירידות שערים.

נייר ערך	שער קניה	ערך נקוב	שער חדש	שווי בשקלים	שינוי (*) מצטבר
סטוק בל"ל	44680	28	50240	14,067.2	12.44%
מלווה פיתוח 4206	138.4	9093	139.9	12,721.1	1.08%
מלווה פיתוח 3544	112900	15	124500	18,675.0	10.27%
מלווה פיתוח 4304	140.3	12000	155.9	18,708.0	11.11%
מפעלי ים המלח	1778	360	1872	6,739.2	5.28%
כלל אלקטרוניקה אג"ח	96.5	10000	104	10,400.0	7.77%
נכסי אזורים אג"ח	89	7802	90	7,021.8	1.12%
ספנות והספקה אג"ח	96	6324	100	6,324.0	4.16%
מלווה פיתוח 3548	113300	6	121300	7,278.0	7.06%
הכשרת הישוב	535	1080	387	4,179.6	-27.66%
מזומן				805.1	
סה"כ	(התחלה 100,000)			106,919.0	6.91%

נייר ערך	שער קניה	ערך נקוב	שער חדש	שווי בשקלים	שינוי (*) מצטבר
מלווה פיתוח 4206	138.4	14,635	139.9	20,474.3	1.08%
קדם כימיקלים אג"ח	111	4900	112	5,488.0	0.90%
פי.בי.	6650	80	5991	4,792.8	-9.91%
מלווה פיתוח 3544	112,900	15	124500	18,675.0	10.27%
מלווה פיתוח 2025	122500	16	135000	21,600.0	10.20%
מפעלי ים המלח	1778	524	1872	9,809.2	5.28%
ספנות והספקה אג"ח	96	5138	100	5,138.0	4.16%
כלל אלקטרוניקה אג"ח	96.5	5000	104	5,200.0	7.77%
דיסקונט השקעות	2043	425.8	1806	7,689.9	-11.60%
הכשרת הישוב	535	1080	387	4,179.6	-27.66%
מזומן				159.2	
סה"כ	(התחלה 100,000)			103,206.1	3.20%

נייר ערך	שער קניה	ערך נקוב	שער חדש	שווי בשקלים	שינוי (*) מצטבר
ביטוח משנה ש"ה	110	9525	110	10,477.5	0.00%
נכסים ובנין	2056	460	2286	10,515.6	11.18%
שופרסל ב'	842.4	1000	789	7,890.0	-6.34%
קרדן 10	222	1000	137	1,370.0	-38.28%
גב־ים 1	3390	100	3300	3,300.0	-2.65%
פז־חן	400	1000	260	2,600.0	-35.00%
מלווה פיתוח 4304	140.3	5,000	155.9	7,795.0	11.11%
ספנות והספקה אג"ח	96	7708	100	7,708.0	4.16%
כלל אלקטרוניקה	1822	500	1676	8,380.0	-8.01%
קרדן 1	105	10,000	82	8,200.0	-21.90%
אזורים	813	400	612	2,448.0	-24.72%
נקר פלדה	1875	250	1400	3,500.0	-25.33%
דלק	2141	468	2146	10,043.2	0.23%
הכשרת הישוב	535	1200	387	4,644.0	-27.66%
מזומן				809.0	
סה"כ	(התחלה 100,000)			89,680.3	-10.32%

הערות:
★ השינוי המצטבר מתייחס לתשואת נייר הערך מיום הקניה ועד יום רביעי.
1. רכישת ניירות הערך המקורית בשלושת התיקים בוצעה ביום ד' 20.1.88.
2. חושבו העמלות הבאות (בקניה ובמכירה): 0.4% למניות ולאג"ח, 0.1% למק"מ.
3. ערך כל תיק בעת הפתיחה הוא 100 אלף ש"ח.
4. בכל תיק נותרה כמות קטנה של מזומנים.

בריאות ואוצר - הפעם יחד

מי סוף־סוף ימחשב המערכת

שבע שנים אחרי הפשלה של המכרז הקודם במשרד הבריאות יוכרע השבוע שוב מי ימחשב 70 אתרים של המשרד. זה לא רק יוקרה. גם כסף. 15 מיליון שקל ויותר. למכרז הופיעו כמה שותפי־מיטה די מפתיעים.

מאת טל שחף

אם תשאלו בימים אלה כמה אנשי מחשבים או תוכנה מה שלומם, הם בודאי יענו: "העיקר הבריאות". ולא בכדי. אם משהו מעסיק את מחשבותיהם, מדיר שינה מעיניהם, זה דווקא משרד הבריאות. הרבה לבבות יפעמו בקרוב בחוזקה בענף המחשבים והתוכנה בישראל, כאשר יודיע המשרד בשבוע הבא מי היא החברה שזכתה להקים את מערכת המיחשוב הכוללת שלו. עבור חברות מסויימות, לבחירה זו יש משמעות של להיות או לחדול.

חלפו מספר שנים מאז יצא לאחרונה גוף אזרחי בהזמנה למיחשוב בהיקף כזה. אין מדובר כאן רק בחומרה או תוכנה. מדובר בניהול הקמתו של מערך מיחשוב ותיקשורת, מהגדולים בישראל. 5 מיליון שקל הוקצבו השנה להפעלת התוכנית. מעבר לכך עתיד הפרוייקט להימשך מספר שנים ולגרוף כספים עד 15 מיליון שקל ויותר בטווח הנראה לעין. מבחינתן של החברות המשתתפות, הפרוייקט מוגדר – אסטרטגי. זכייה בו פירושה חוזה ארוך טווח, הכנסה כספית יציבה, מקום מרכזי בתחום המיחשוב הרפואי בכלל.

שורשי הפרוייקט נעוצים בחשיבות העליונה שראה המנגנון הממשלתי במיחשוב מערכת הבריאות, מהממסד ועד הסטפחות. היוזמה צמחה בשיתוף בין משרד האוצר ומשרד הבריאות. על פי ההסכם מממן האוצר 55% מהפרוייקט, והבריאות – משלים את 45% הנותרים. וכדאי לזכור: היחסים בין הנהלות שני המשרדים ושריהם נמצאים בשפל המדרגה. "משרד האוצר יורה בכל מה שזז במשרד הבריאות" אמר מישהו באוצר, "הכל, חוץ מהמחשבים".

מכרז אחד גדול

באוצר לא אוהבים את הדרך בה מנהל משרד הבריאות את הטריטוריה שלו, את חוסר השליטה בבתי החולים. טוענים שאיש אינו יודע מה קורה בעצם במערכת הזו. המיחשוב יכניס מעט סדר, כך מקווים שם, יאפשר גם לפקידי האוצר שליטה במידע, פיקוח. במשרד הבריאות לא יחלקו על המסקנה. אולי על הנימוקים.

תקנות הכספים והמשק הממשלתיות בנושא רכש ציוד ע"א קובעות הליך ברור, גם אם מסורבל, ליציאה לפרוייקט. כך הוקמה ועדת היגוי, בה חברים אנשי האוצר ומשרד הבריאות. בוועדה זו התגבשה ה"הזמנה לקבלת הצעות", RFP כפי שמכנים אותה. בעת הפכה הוועדה לוועדה לבדיקת ההצעות, ואף צירפה אליה חברת יעוץ חיצונית – סלדור. וועדת הרכישות הבינמשרדית שבמשרד החשב הכללי באוצר, יאשרו את הפרוייקט באופן סופי.

צבי זהבי, עוזר לשרת הבריאות, המשמש כיו"ר הוועדה המשרדית, מודע לכובד משקלה של ההחלטה שתקבל הוועדה. בעת הדיונים על הפרוייקט היו שטענו, שיש לצאת בהזמנות נפרדות לכל חלקי המערכת. זהבי התנגד: "אמרתי להם: אנחנו בפיגור מבחינה טכנולוגית. בואו נעשה מכרז אחד גדול למיחשוב המשרד כולו, והערך המוסף שלנו יהיה אינטגרציה. והיתה מלחמה די קשה."

> "המכרז הוא אחד המשמעותיים ביותר שמסתובבים בחודשים האחרונים. גם בגודלו, גם באופיו. לזכיה בו יש משמעות מעבר להיבט העסקי. זה עניין של יוקרתיות."

ההצעה הסופית תובקת את מערכת הבריאות הממשלתית כולה. ימוחשבו בתי חולים כלליים, גריאטריים ופסיכיאטריים, מרפאות החוץ, לשכות הבריאות המחוזיות והנפתיות והמרפאות לבריאות הנפש. בבתי החולים מדובר במערכת לרישום החולים ומערכות מלאי, כוח־אדם, גביה, הנהלת חשבונות ותמחיר: אספקת תומרה, הסבת תוכנות ועוד. בלשכות הבריאות והמרפאות מדובר גם בכתיבת תוכנה מיוחדת. בסיכום כולל מדובר בשש מערכות תוכנה, שיותקנו ב־70 אתרים שונים. לטווח רחוק יותר מתוכנן גם מיחשוב של מערכות קליניות וסמי־קליניות, מכונים, מחלקות אישפוז. כבר עתה נדרשו החברות להכין תשובות לצרכים עתידיים אלה.

על פי הנחיות האוצר הוחלט לצאת בבקשה לקבלת הצעות מחברות מסויימות ולא במכרז פתוח לכל. נתן מאיר, המשנה לחשב הכללי, המשמש גם כיו"ד ועדת הרכישות הבינמשרדית וכחבר ועדת ההיגוי לפרוייקט: "ניסינו כל מיני שיטות עד היום, וזו עוד שיטה שאנחנו מנסים. הכוונה היא שמול משרד הבריאות יעמוד רק ספק אחד, חברה אחת שתשמש ספק מרכזי." תנאי ההצעה דורשים שהחברה תרכז את כל פעילות הקמת הפרוייקט, ותפעיל תחתיה חברות משנה. באוצר מקווים כי השיטה תצדיק את עצמה.

בזירת החברות לקן הוגשה תוכנית ה־RFP בחודש יוני השנה יכולה גם היא ללמד רבות. הכוונה הראשונית היתה לפנות לחברות תומרה, בעיקר בשל יציבותן הכלכלית. חברות יבמ ודיגיטל היו בחירה מובנת מאליה. עבור החברה השלישית – תים, נציגת דאטה־ג'נרל, היה זה תיווק נוסף למעמדה כמשווקת תומרה בישראל.

לאחר ויכוחים נוספים הוחלט לפנות גם לחברות תוכנה, שיציעו עצמן כספק ראשי. בענף למוד מאבקים מרים כמו ענף התוכנה, הבחירה הפעם היתה קלה יחסית. נבחרו בעיקר חברות עם נסיון עשיר בתחום הרפואי: מל"מ מערכות – החברה הממשלתית לעיבוד נתונים, הזוכה במכרז משרד הבריאות הקודם. (ראה מסגרת); החברה המרכזית לתוכנה ואוטומציה, בעלת ניסיון רב במערכות מידע בתחומי מערכת הבריאות; סכם, בית התוכנה הגדול בישראל, בבעלות הדיזאן, בעל ניסיון רב בהקמת פרוייקטים; יעל, בית תוכנה פרטי שצבר גם הוא ניסיון במערכות רפואיות, ולירז, בית תוכנה שהתמחה במערכות ביטוניות, והקים, בין השאר, את מערכת המחשב של קופת החולים המאוחדת. תנאי ההזמנה התירו לחברות להתאגד ביניהן כרצונן.

שותפויות מוזרות

המהלכים שהתרחשו בתוך החברות ובין האחת לשניה, יכולים לשמש כר נרחב למחקר בהתנהגות עסקית. החברות השקיעו עשרות אלפי דולר בהכנות להגשת ההצעה, ושעות ארוכות של מגעים חשאיים. ההצעות שהוגשו לבסוף מוכיחות עד כמה בלתי צפויים שותפי המיטה שמזדמנים יחדיו בעסקיה של הפוליטיקה. התקבלו חמש הצעות. רבות מהחברות העדיפו לפזר את הסיכון, ולהיכלל במסגרת מספר הצעות ולא אחת. חברה אחת, לירז, נותרה מחוץ למשחק.

● **ספק ראשי: יבמ. ספק משנה: יעל**

זו הפעם הראשונה שיבמ ניגשת למכרז בדרך של לקיחת אחריות לבית תוכנה. החברה התכוונה לחדש את הברית ההיסטורית עם מל"מ, אך דרשה מממנה בלעדיות. במל"ם לא אהבו את הרעיון, והקשר נותק. יבמ מטילה אס אמיתי על השולחן: המולטי־מחשב הסרי AS/400, שכבר כיום מראה ניצוצות של הצלחה היסטורית בעולם כולו. זכיה בפרוייקט תבסס לבטח את מעמדו גם בישראל. קלף לא פחות חזק הוא מספר מחשבי יבמ המותקנים כיום במערכת הבריאות. קשה להתעלם מההגיון שבהמשכיות של ציוד ומשווק, כאשר הכחולה הגדולה מציעה גם להחליף את המערכות הקיימות בחדשות.

בית התוכנה יעל בולט כיום ביציבותו על רקע הקשיים בענף. הוא מצרף למשחק נסיון לא מבוטל בתחום הרפואי, הכולל מיחשוב בקופת החולים הכללית ובמשרד הבריאות. אריה אורזן, סמנכ"ל ומנהל שיווק ביעל: "זה המכרז הגדול ביותר בשמתיים שאני בתפקיד. לחברת תוכנה הוא מבטיח עבודה להרבה שנים קדימה. יש חברות שהשוק הרפואי חשוב להן יותר, כמו מל"מ, יעל, החברה המרכזית. לאחרות – זו כניסה לתחום חדש."

גם מתחרים נותנים לצירוף הזה סיכוי טוב לזכיה. ויש עוד סיבה טובה: בעולם המחשבים מכירים את האימרה – "עוד לא פיטרו את מי שהחליט לקנות יבמ".

● **ספק ראשי: דיגיטל. ספקי משנה: סכם, מל"ם, החברה המרכזית לתוכנה ואוטומציה.**

חברת המחשבים השניה בגדלה בישראל עדיין רחוקה מיבמ במספר ההתקנות במגזר הממשלתי. אולם השנים שחלפות רק משפרות את היחס לטובת דיגיטל. המתחרים טוענים כי לדיגיטל חלק בשיכנוע המשרדים הממשלתיים לצאת למכרז חדש בתחום הבריאות ו"להיחלץ מזרועות יבמ".

גבות נזקפו כאשר התברר כי יעל, שהיתה שותפה של דיגיטל במקרים רבים, לא נמצאת כאן הפעם. בדיגיטל אומרים כי ההעדפה של סכם במקרה זה היתה "משיקולים שיווקיים". יצחקי קוהן, דובר דיגיטל: "המכרז נחשב לאחד המכרזים המשמעותיים ביותר שמסתובבים בחודשים האחרונים. גם בגודלו, גם באופיו, המשך לתקופה ארוכה. לזכיה בו יש משמעות מעבר להיבט העסקי. זה עניין של יוקרתיות."

סכם בהרכב הזה תהיה הגוף שיאחד את כל המערכת למיקשה אחת, תוך שימוש בתוכנות הקיימות של שתי החברות האחרות.

● **ספק ראשי: תים. ספקי משנה: מל"ם, החברה המרכזית לתוכנה ואוטומציה.**

עד לפני כשנתיים היה יגאל ירון, מנכ"ל משותף בתים, מתלונן כי איש אינו מזמין את החברה להשתתף במכרזים. אחר כך זכתה החברה בפרוייקט מיחשוב המנהל האזרחי בשטחים, ומאז נוטה לה ההצלחה חסד. ירון אומר כי מישהו הבין שהכנסת דאטה־ג'נרל למשחק רק מועילה למזמינים. גם אם לא נבחרת החברה לבסוף, היא משפיעה על מדיניות המחירים של החברות האחרות, הנאלצות להתמודד עם תמחיר זול בהרבה משלהן.

ירון מסתייג במקצת מהאחריות שבדרכיה כספק ראשי: "אנחנו משתדלים לא לקחת אחריות טוטאלית לפרוייקט, ובמקרים שהדבר קריטי, כמו כאן, אנחנו לוקחים קבלני משנה." הגוף שיאחד את המערכת יהיה המל"ם והחברה המרכזית. התוכנה של שתי החברות, השותפות להצעת תים, נתפסת בתים כבעלת כוח אדיר. השילוב עם חומרה בעלת נתוני עלות/ביצועים משופרים היא שתביא לבחירת ההצעה, כך מקווים בתים.

● **ספק ראשי: סכם עם ציוד דיגיטל.**

ההצעה של סכם היא כמעט היפוכה של הצעת דיגיטל. בסכם מדגישים את אופי המגוון של הפרוייקט, את הצורך לשלב ידע מתחומים רבים ואת הניסיון הדרוש באירגון פרוייקטים מסוג זה. החומרה מהווה חלק קטן, לטענת המערכת הכוללת שצריכה להיות מוקמת. סכם סיימה לאחרונה הקמת פרוייקט בהיקף דומה עבור צה"ל. זה הקלף שמטילה החברה למערכה.

לסכם אין נסיון רב במערכות רפואיות אבל יחזקאל זעירא, מנכ"ל החברה, מדגיש כי ממילא מרבית הפרוייקט הנוכחי עוסק בתחומים כלליים כמו כספים ומלאי עם "ניואנסים" לתחום הרפואה. זעירא אומר כי מעט מאוד מכרזים הקיפו באחרונה מערכת בהיקף ארצי כמו זה: "אם אתה זוכה, אתה ברפואה הארצית להרבה זמן".

● **ספק ראשי: מל"ם. עם החברה המרכזית לתוכנה ואוטומציה על ציוד דיגיטל ודאטה־ג'נרל.**

ההפתעה הראשונית היתה הקשר שנוצר בין שתי היריבות המושבעות האלה. אחר כך הופתעו לגלות כי שתי החברות משולבות בשלוש הצעות נפרדות, מה שמניב הסתברות מתמטית קרה של 3 ל־5 לזכיה. הלל דוראי, מנכ"ל מל"ם, מאמין כי אין מדובר רק בסיכויים הסתברותיים: "בשותפות שלנו רצינו ליצור קבוצה בעלת משקל. חשבנו שאיחוד יביא כאן לתוצאות טובות יותר מתחרות."

> "משרד האוצר יורה בכל מה שזז במשרד הבריאות. הכל, חוץ מהמחשבים".

הצעת השותים כוללת הסבת כל המערכות העובדות כיום לשפת התוכנה המודרנית אוראקל. הסבה כזו תהפוך את התוכנה לבלתי תלויה בסוג המכונה עליה היא פועלת. זו גם הסיבה שהתוכנה עימה ניגשות שתי החברות כוללת דיגיטל ודאטה־ג'נרל, בלי שתהיה בעיה לעבוד על ציוד יבמ, או כל מחשב אחר.

אם יש דבר שעליו לא חלוקות הדיעות, זו מקצועיות ניהול המכרז. הדברים נעשו עד כה ביעילות, ועל פי לוח הזמנים המתוכנן. לאחר קבלת כל ההצעות עברו חברי הוועדה סבב לקבלת הבהרות, שאיפשר גם ללמוד ולשפר את ההצעות. בתוך זמן קצר נדרשה הוועדה להחליט. כמו בכל מכרז, מופעלים על הוועדה לחצים כבדים. החברות הישראליות למדו כי במכרז זוכה מי שעוזר לעצמו לזכות.

השלב האחרון יהיה סגירת המחיר. כשיתקבל הניקוד הסופי תוזמן כל חברה לשיחה נוקבת. יבררו עד לאיזה מחיר היא מסוגלת לרדת כדי לזכות בפרוייקט. נסיון העבר מוכיח כי החברות מגלות גמישות מופלגת בתנאים כאלה, והמחירים צונחים פלאות כשמתברר כי הידיב עלול לקבל את המכרז לידיו. זהבי מקווה לקבל את ההחלטה הנכונה, גם אם תהיה אחריה ארבעה מציעים לא מרוצים: "ביניתיים כולם חברים שלנו. אבל אנחנו בטוחים שכשנגמור עם הכל, ישמיצו אותנו. זה חלק מהמשחק".

חלם במשרד הבריאות

אין זו הפעם הראשונה שמשרד הבריאות יוצא במכרז למיחשוב. המכרז הקודם התפרסם לפני שבע שנים, וכלל מערכות ATD לרישום חולים. הזוכה המאושרת היתה חברת יבמ, בשיתוף עם מל"מ. על פי תנאי המכרז היו השתיים צפויות להתקין תשע מערכות בבתי חולים שונים, המבוססות על מחשבי S/38.

במשך שש שנים הותקנו רק שני מחשבים. במשך התקופה הזו התחלפו ארבע הנהלות במשרד הבריאות. כל צוות בחן מחדש את ההצעה, השקעה בציוד רפואי דחוף נראתה תמיד חשובה יותר. בתי החולים ממילא רוכשים ציוד מחשבים מכספם הם. זהבי, משרד הבריאות: "המשרד לא דחף את זה, אבל גם הזוכים במכרז אשמים". דוראי, מל"מ: "למשרד הבריאות לא היה כסף, ולפני שנה משרד האוצר נתן דחיפה. יבמ היתה מעוניינת כי מכרה מחשבים בלי לעשות כלום." שולה גונן, דוברת יבמ: "מסיבות תקציביות לא נרכשו מחשבים נוספים. אחר כך היה שקט, וקצת יצאנו מהתמונה."

אלא ששבע שנים הם כמעט נצח בעולם המחשבים. מחשב S/38 חדיש ומשוכלל ב־1981 הופך לבעל ערך מוזיאוני בשנת 1988. במיוחד לאחר שיבמ מכריזה על הדור הבא: מחשבי AS/400. כשהחלו לחשוב על המכרז החדש, צצה הבעיה מה לעשות עם המכרז הישן, שמומש רק בחלקו. זהבי: "לא הייתי מאושר מהרעיון לממש את המכרז. מדובר במכונה עם בעיות תקשורת פנימה והחוצה. אז גם צץ ה'סילברלייק' (מה שהוכרז לבסוף כ־AS/400) ואמרתי שהמכונה הזו גמרה את חייה." זהבי העדיף לבטל את ההסכם אפילו תמורת תשלום כופר.

אלא שיבמ נופפה בחוזה שבידיה, והפעילה לחצים לסיום המכרז. באוצר דגישים לטיב היחסים עם יבמ, והוחלט להשלים את המכרז. בשנתיים האחרונות נרכשו המערכות הנוספות. מחשב S/38 האחרון נרכש לפני כחודש, כאשר ה־AS/400 החדש כבר הוצג ונמצא למכירה. ספק אם יבמ הצליחה למכור מחשבי S/38 אחרים בתקופה האחרונה.

נתן מאיר, יו"ר ועדת הרכישות: "המחשבים סיפקו צרכים מידיים בבתי החולים. גם אם יעבדו שלוש שנים הם יעשו את שלהם. אבל אני מבין את מי שיטען שההחלטה לא היתה טובה."

גיל ויזה, מנכ"ל דיגיטל: להכנס למערכת

יהושע מאור, מנכ"ל יבמ: כבר בפנים

יבמ בחצר דיגיטל

אין ספק. מכרז משרד הבריאות הביא למספר התקשרויות מוזרות ביותר. אבל שיא הפיאום שייך ללא ספק לחברות יבמ ודיגיטל. בלהט ההכנות לקראת הגשת ההצעות, שקלו שתי החברות הליכה משותפת למכרז. מספרים אפילו שמכונית הנושאת סמל יבמ נראתה נכנסת לחצרות דיגיטל, ולא רק זאת אלא שאף יצאה משם בשלום. לא ברור מה דובר בין השתיים, לבד עם העובדה שדבר לא יצא אל הפועל, והחברות החמיצו הזדמנות לכותרות עיתונים ברחבי העולם.

צרכנות

כסף קטן

עודד שורר ויאיר זימון

איך יכולים לעקוף את חוק הביטוח

צוחק מי שצוחק אחרון.

לא מכבר עבר בכנסת תיקון לחוק הביטוח, המחייב חברת ביטוח לשלם למבוטח, ללא שהיות, סכומים שאינם שנויים במחלוקת במקרה של תביעות בביטוח חיים, תאונות אישיות, ביטוח רכב, רכוש וביטוח דירות ותכולתן.

משמעות התיקון היא שחברת ביטוח, אשר תסרב לשלם תגמולי ביטוח המגיעים למבוטח, צפויה לשלם אחר־כך למבוטח סכום נוסף, שניתן להגדירו כקנס.

מטרה, אמרו בחברות הביטוח. מסדר בלבד. ומנסח את התיקון הנ"ל מעל דש בגדם כנפי זהב.

מה עושה חברת ביטוח מתוחכמת קמעא? – מציעה מיד לשלם ללקוח אר תם תגמולי ביטוח, שאין עליהם מחלוקת. שהרי חברת הביטוח היא גוף הנוהג בתום לב ואין לה עניין לגרור את לקוחה להתדיינות משפטית ארוכה.

וכיצד עוקפים את התיקון לחוק הביטוח שבו משתבחת המועצה הישראלית לצרכנות? – בסוף השיחה הנערכה אומרים ללקוח כי נשאר דבר פעוט. באמת פעוט. שמא יתכבד לקשקש חתימתו על טופס שבו הוא מאשר, כי אין לו עוד כל תביעה נגד חברת הביטוח?

הבנת בורך?

תוכנית חיסכון שהיא גם חגורה וגם שלייקעס

הדולר מטריד גם את המשקיעים בקופות הגמל, המחלקות תגמולים הצמודים למדד המחירים לצרכן. כך סבורים מנהלי טפחות־גמל, קופת הגמל של בנק טפחות.

הם מציעים למשקיעים בבוח כי מי שישקיע 2,000 ש"ח לפחות בחשבון חודש, מובטחת לו הצמדה גם למדד וגם לדולר (לפי הגבוה מבין שניהם) לאחר חמש שנות חסכון.

בכל מקרה, מצפה אותך לפחות בערך הדולרי של השקעתך – אומרים בטפחות־גמל. רעיון שיווקי נאה.

אם זה מרגיע אתכם ומבטיח לכם שינה טובה, אין לנו טענות. אך נראה לנו שהסיכוי לנצל את רשת הבטחון שמציע טפחות, לא יהיה גדול.

זאת אנו מבססים על ההנחה הצנועה שהתשואה השנתית הריאלית הצפויה של טפחות־גמל תהיה כחמישה אחוזים. בעבר ניהלה הקופה מעל רף זה בקלילות. בהנחה בסיסית זו – כדי שהאפציה הדולרית תתממש, על הממשלה יהיה לבצע פיחות ריאלי (מעל עלית המדד) מצטבר גבוה יותר מן התשואה הריאלית הצפויה לעמיתי הקופה. כלומר פיחות מצטבר של 28 אחוז במהלך חמש השנים הבאות.

ברור שאם תעניק הקופה תשואה ריאלית שנתית גבוהה יותר מהערכתנו, תופעל רשת המגן הדולרית רק אם שיעור הפיחות הריאלי המצטבר יהיה גבוה יותר. גם מניסיון הנתונים בעבר וגם על בסיס התחזיות בעתיד, קשה להאמין שתוכלו להנות מן הסובסידיה הדולרית.

שיהיה, אתם אומרים? – שיהיה.

האותיות הקטנות של ויזה־ביטוח

כרטיס האשראי ויזה־זהב עולה יותר אך נותן יותר, אומרים בבנק לאומי.

בין ההטבות למחזיקי כרטיס זה (שניתן להשתמש בו בארץ ובחו"ל) מבטיח הבנק:

- ביטוח תאונות "ריסק" חינם עד 150 אלף דולר למי שרוכש כרטיס טיסה, אניה, רכבת או אוטובוס באמצעות הכרטיס. בחו"ל כנראה, כי קשה להאמין שאגד או דן ימכרו כרטיסיה של נסיעות על ידי "גיהוץ" כרטיס אשראי.
- חברות בארגון בינלאומי (IAPA) המבטיח הנחות עד 40 אחוז בבתי מלון וסוכנויות להשכרת רכב ברחבי העולם. מחיר ההצטרפות לארגון זה – 35 דולר.
- זכות למכרטיס של חברות באדג'ט להשכרת רכב.
- זכות לכרטיס חבר בארגון יורוקחס, המעניק סיוע בשעת חירום כמו ייעוץ רפואי, הודעה למשפחה על האירוע, ארגון וסיוע במקרה של אישפוז או הטסה של המפגע לארצו..
- משיכת מזומנים גבוהה יותר.
- שימוש במסלול ויזה עדיף גם לגבי קניות בחו"ל.
- הנחה בעמלות.

מעניין? – מחזור רגע לביטוח. נניח שיצאת לחו"ל עם בני משפחתך. פוליסת הביטוח (תאונות אישיות) אינה חלה באופן שווה על כל בני המשפחה, למרות שנכתב כי "חברת מגדל באמצעות כ.א.ל. מעניקה לך, לבן זוגך ולילדיך הקטינים ביטוח תאונות אישיות (RISK) בעת מסע עד 150 אלף דולר".

הכיצד? – בדיקה מעלה כי הפוליסה בהיקפה המלא חלה רק על מחזיקי כרטיס הזהב, שהם בני 18 לפחות. כן, מסתבר שיש שווים וישנם שווים יותר. באותיות הקטנות נאמר כי חברת מגדל תשלם סכום פיצוי בהתאם לתמורת הפציעה כאשר "למבוטח/ת עד גיל 18 יינתן פיצוי בגובה 10,000 דולר (למקרה מוות בלבד).

מכאן שכדאי לדאוג לביטוח נפרד לילדים.

אם אתה/את מעל גיל 70, מתייחסת אליכם חברת הביטוח כאל רכב משומש ומבטיחה פיצוי ללא "ערך כינוי". לקרות באלה יקבלו פיצוי מרבי של 75,000 דולר, לא 150 אלף דולר.

מי יהנה ממלוא ביטוח התאונות בלא תשלום נוסף? – מבוטחים בגיל 18־70 שנה. אלה יקבלו פיצוי מרבי של 150,000 דולר במקרה של נזק כתוצאה מתאונה.

נ.ב. לא לשכוח לקרוא את האותיות הקטנות בפוליסה.

הסוכר הזול. גם לצרכן?

יש במשרד התעשיה והמסחר תפקיד של הממונה על המחירים. האם בעלין מצדיק את תוארו? האם הוא יודע שתפקידו מחייב גם אכיפת מחירי מוצרים בפיקוח (צחוק צבאי קצר)?

כדאי שהממונה ייצא מפעם לפעם לקניות במרכול השכונתי ויבדוק בשטח מה קורה להוזלת של חומרי גלם כמו סוכר. האם גם הצרכן נהנה מכך או שמא היצרנים בלבד?

לא פעם אנו קוראים בעיתונים השתפכויות של יצרנים בתחום המזון, לשל, על העליה התלולה במחירי חומרי הגלם המוחלת כל חלקה טובה אצלם. הם תמיד מתלוננים כאשר מחירי המוצרים שלהם נמצאים בפיקוח כלשהו. אבל מה קורה כאשר המחירים יורדים? או אינו קוראים על תלונות של היצרנים.

חברת החשמל למשל, משתבחת, בעובדה שמחיר החשמל לצרכן צנח ריאלית בעקבות הוזלת המקורות לייצור. בייחוד פחם. כפי שהתייקרות חומרי הגלם מצדיקה, לפעמים, ייקור החשמל, הם אומרים, הרי הוזלתו מצדיקה את הוזלת החשמל לצרכן.

בענף המזון המצב פחות ברור. משרד התעשיה והמסחר רואה עצמו, כנראה, ממונה על התייקרויות בלבד. אותו צרות כלכלנים, הבוחן את סל העלויות של כל מוצר שיצרניו מבקשים לייקרו, ממלא פיו מים כאשר מדובר בירידה במחירי חומרי הגלם – סוכר, למשל.

אי לשכוח כי סוכר הוא מרכיב חשוב בתעשיית המזון. לפני ימים אחדים הודיע משרד התעשיה והמסחר בשמחה על הוזלתו. האם אנשי המשרד שמו לב לכך שזה מרכיב חשוב במוצרים כמו דברי מתיקה, מוצרי קונדיטוריה או משקאות קלים. אתנו עדיין ברויה להדברה על הוזלה כלשהי במוצר מבין המוצרים, אשר סוכר הוא אבן יסוד בייצורם.

לשווא, כנראה.

קיצוץ מוסכם בשכר לא משפיע על הפיצויים

קשיי נזילות של מפעלים וחברות, חזון נפרץ בימינו, מלכדים לא פעם את ההנהלה והעובדים מאחורי הסכם לקיצוץ זמני בשכר.

יושבים שני הצדדים ומגיעים להסכם להפחתות שכרם של העובדים למשך תקופה מסויימת כדי להקל על הנטל הפיננסי של החברה.

לפעמים אין הדבר מסייע להבראתה ובעקבות המצב המתמיד נאלצת ההנהלה לפטר עובדים.

אל ירך לבבכם בנושא זה. השופט מנחם גולדברג מדגיש בספרו פיטורים, התפטרות ופיצויי פיטורים (הוצאת סדן) כי בחישוב הפיצויים אין להתייחס להפחתה הזמנית של השכר.

השופט גולדברג טוען בספרו כי חישוב פיצויי פיטורים של עובד, הנכלל בהסכם קבוצי עם המעביד, יחושב על פי השכר שהיה זכאי לו לולא נקבעה בהסכם הקיבוצי הוזלמה להפחית זמנית את השכר. פיצוייו יחושבו כאילו שכרו לא הופחת.

מגרש ביתי

יואב יצחק

משקיע מקנדה מחפש פרויקטים ב־15 מיליון דולר

משקיע יהודי מקנדה מחפש פרוייקטים בהיקף של כ־15 מיליון דולר בתחום הנדל"ן. המשקיע מיוצג בארץ על ידי משרד היזמות ישראהאוז ברעננה.

משקיע זה הינו בעליהם של חברות קבלניות בארץ ובחו"ל. הוא מנסה בימים אלה לאתר פרוייקטים לבניית קטגים, מבני תעשיה וכו'. משרד היזמות מסרב לחשוף את שמו.

משקיע זה בנה את שכונת הקוטג'ים גני הנשיאים ברעננה, שבה 60 קוטג'ים מפוארים. מתוכם נותרו למכירה רק שלושה. המחיר המבוקש – 190 אלף דולר. כל יחידה משתרעת על שטח של 153 מ"ר. היא בנויה על מגרש בשטח של 200 מ"ר.

מלון נופית באילת – להחליף את סונסטה?

בעוד הויכוח על עתיד טאבה נמצא בעיצומו, מרחיבה חברת מלונות ים סוף (בעלת השליטה במלון סונסטה) את פעילותה בענף המלונאות. יחד עם קבוצת יזמים פרטית היא עוסקת בבניית מלון דירות נופית באילת לחוף ים סוף. המלון יכלול דירות סטודיו ודירות סטנדרטיות. הדירות ייבנו בסטנדרט גבוה והן מוצעות ב־50 עד 90 אלף דולר. נופית אמור להיות המלון המפואר ביותר באילת.

עד כה – עוד קודם שהחלה הבניה במקום – הצליחו היזמים למכור 80 מתוך 290 היחידות שבפרוייקט. בשבוע הבא מתכבנים היזמים להניח את אבן הפינה לנופית, שבנייתו תושלם, הם מקווים, בתוך 3 שנים.

תושבי חוץ רכשו 13 יחידות בחוות הברון

תושבי חוץ רכשו 13 יחידות מגורים בפרוייקט חוות הברון ההולך ונבנה בזיכרון יעקב.הפרוייקט הנבנה כולל מלון דירות וחוות בריאות.

בעלי הפרוייקט הם משפחת זבולוני וקבוצת משקיעים מחו"ל.

עד כה הם מכרו 63 יחידות, מתוך כ־140 שהוצעו למכירה. עלות הקמת הפרוייקט מוערכת בכ־9 מיליון דולר. בנייתו תסתיים תוך 30 חודשים.

יחידות בשטח של 42 מ"ר מוצעות ב־69 אלף דולר; בעד יחידה בת 62 מ"ר דורשים 85 אלף דולר; יחידות בשטח של 92 מ"ר מוצעות ב־136 אלף דולר.

לפחות 1.7 מיליון ש"ח בעד מגרש במבשרת ציון

מינהל מקרקעי ישראל מציע למכירה מגרש לבניית 40 יחידות דיור במבשרת ציון שבירושלים, תמורת מחיר מינימום של 1.7 מיליון ש"ח. המחיר כולל הוצאות פיתוח.

זהו אחד המגרשים הגדולים שמציע המינהל באיזור זה לבניית יחידות למגורים. המגרש משתרע על שטח של 14,155 מ"ר. שיעור הבניה המותר במקום הוא 45 אחוז, בשתי קומות.

מחירי מקרקעין בתל־אביב האיזור המרכז

1. בניה רוויה — מחירי קרקע, $ לחדר

מקום	איזור מעולה	איזור בינוני	שכונות
תל־אביב	$20,000 — $25,000	$12,000 — $15,000	$4,000 — $7,000
	$14,000 — $16,000		
רמת גן	$12,000 — $15,000	$8,000 — $10,000	$3,000 — $4,000
גבעתיים	$16,000 — $18,000	$10,000 — $12,000	
בני־ברק	$12,000 — $15,000	$ 6,000 — $ 7,000	
חולון	$ 9,000 — $11,000	$ 6,000 — $ 8,000	$2,000 — $3,000
בת־ים	$ 7,000 — $ 8,000	$ 4,000 — $ 5,500	$2,000 — $3,000
ראשל"צ	$ 7,000 — $ 9,000	$ 4,000 — $ 5,500	$2,000 — $3,000
רחובות	$ 8,000 — $11,000	$ 5,000 — $ 7,000	$2,500 — $4,000
נתניה	$ 8,000 — $10,000	$ 5,000 — $ 7,000	$2,000 — $4,000
רעננה	$ 9,000 — $11,000	$ 5,000 — $ 7,000	
הרצליה	$ 8,000 — $10,000	$ 5,000 — $ 7,000	$2,500 — $4,000
רמת השרון	$12,000 — $15,000	$ 8,000 — $10,000	$5,000 — $6,000
כפר סבא	$ 7,000 — $ 9,000	$ 5,000 — $ 6,000	$3,000 — $4,000
פתח־תקוה	$ 8,000 — $11,000	$ 5,000 — $ 7,000	$3,000 — $4,000
חדרה	$ 4,000	$ 3,000	$2,000

מתוך "מקרקעין וערכם", בטאון אגודת שמאי מקרקעין בישראל

אקדחים: כל לחיצה - בום

מאת אבי דר

המצב בשטחים לא הגביר את מכירות כלי הנשק להגנה עצמית, אומרים בעלי חנויות הנשק, למרות שיש מתעניינים ויש רוצים. המודעות לנושא וההתעניינות הציבור גברו – נכנסים יותר לחנויות ומתעניינים בדגמים של נשק ואמצעי הגנה ובודקים את המחירים, אך מאחר שלא חל שינוי משמעותי במדיניות משרד הפנים או ליברליות בקריטריונים להענקת רשיונות לאחזקת נשק להגנה עצמית – בפועל אין עליה משמעותית במכירות.

אקדח לא קונים על רגל אחת ומומלץ שלא להסתמך על "עצות של השכן", או של חברים ואנשים בלתי מוסמכים אחרים. דוד הראל, נשק מזה שלושים שנה, שאחרי פרישתו מצה"ל לגמלאות פתח חנות נשק בתל־אביב, ערלם הנשק.

טווח המחירים מתחיל במאה וחמישים ש"ח ומגיע ל־2600 ש"ח.

איך בוחרים אקדח מבין המבחר העצום של גדלים, משקלים, עיצובים, יצרנים – שאלו, וכמובן יש טווח מחירים, שמתחיל במאה וחמישים ש"ח לאקדח ומגיע עד 2600 ש"ח ויותר.

"הקונה מציג את דרישותיו ומגבלות אישיות. הדרישות יכולות להיות: טווח פעולה, בטיחות, אקדח לשימוש קטלני או להפחדה בלבד וחשוב לדעת גם מה אופן נשיאת הנשק. כמגבלות גופניות נחשבות איטרות, נכות או עוצמה וכוח, הדרושים לדריכת הנשק. רוב הקונים אינם יודעים איזה אקדח הם רוצים וכשהם מתייצבים בחנות חוזר הפזמון: 'אינני מבין בזה כלום' ואז צריך המוכר להתאים את הדגם המתאים.

האקדחים נחלקים לשתי קטגוריות עיקריות: אקדח תופי או חצי אוטומטי. ההבדלים החשובים ביניהם – האוטומטיים יותר בטוחים, נוחים לנשיאה, בעלי מספר כדורים גדול יותר לעומת 5־6 כדורים בלבד באקדח תופי. מבחינת בטיחות יש לדעת כי בתופי "כל לחיצה – בום". אלה אקדחים אמינים יותר, כמעט ללא חלקים נעים, בעלי קליבר גדול וכדורים בעלי עוצמה. בארצות הברית ובדרום אפריקה מעדיפה האוכלוסיה הפרטית את אקדחי התופי ואילו אצלנו מעדיפים את החצי אוטומטי.

באקדחים, כמו באופנה, יש השפעות חיצוניות הגורמות לסוג אקדחים מסויים להימכר יותר. לפני עשר שנים היה הברטה 0.22 לאקדח הפופולרי, אולי מביזון שהוא נדע בנשק של מאבטחי המטוסים. לפני שנתיים החליפה אותו סדרת אקדחים, המכונים "9 מ"מ ארוך" ועכשיו מבקשים ה"מבינים" את '9 מ"מ קצר', המתאים לירי בטווח בינוני להגנה עצמית, בעל עוצמה ונוח לנשיאה.

מבחר הכינויים והסוגים גדול: "קצר", "ארוך", "לונג רייפל", מגנום, אקדח נשים, "רגיל", פרבלום ועוד.

"לפעמים נכנס קונה ומתרשם מאקדח גדול וכבד, אולם אחרי מספר שבועות האקדח עובר מהמותן לארון בבית, כי לא נוח לבעליו להסתובב איתו. על כן חשוב להשקיע מעט מחשבה בהתאמת האקדח לבעליו", אומר דוד הראל.

האקדחים נבדלים גם בקוטר התחמושת שלהם, הבדל המשפיע כמובן על הביצועים והמחיר. לנוחיות הקורא הבאנו את הקטרים במידות מ"מ ואינץ'. המתערבבים במונחי עולם הנשקים:

- 0.22 אינץ'/5.35 מ"מ – קיים במספר סוגים וכינויים כמו "קצר", "לונג רייפל" (שאגב מתאים גם לאקדחים ולא רק לרובים), ומגנום. מלם סוגי תחמיש שונים, המשפיעים על ביצועי האקדח.
- 0.25 אינץ'/6.35 מ"מ – קוטר ל"אקדח נשים". קטן ונוח לנשיאה ויעיל לטווח עד 12 מטר. מתאים במיוחד לנהגי מוניות, שעשויים להגיב בתוך חלל הרכב.
- 0.32 AUTO אינץ'/7.65 מ"מ – קוטר תחמושת לאקדח בעל טווח בינוני, זהה לאקדחי 9 מ"מ קצר.
- 0.38 אינץ'/9 מ"מ קצר – בהגדרה "קצר", הכוונה לאורך התרמיל ולא כפי שחושבים בטעות – אורך הקנה. יש גם 9 מ"מ ארוך, המכונה גם "רגיל", "לוגר" או "פרבלום".

באקדחי התופי מקובלים קוטרים של "0.22, וכן אקדחים שכמעט שלא מיוצרים כיום אך קיימים בכמויות גדולות כעודפים מתקופת מלחמת העולם השניה. כן מקובלים ה־"0.38, אשר נפוצים בעיקר בקרב חברות השמירה הגדולות בעיקר בגלל מחירם הנמוך. ה־"0.38 ספיישל הוא אקדח מודרני, בעל תרמיל ארוך ובעל עוצמה רבה. למקצוענים וחובבי האקדחים הכבדים, נוסח האיר המזוהם, ממליצים בעולם הנשק על ה־"0.357 או "0.44 מגנום, העוברים כבר לקטגוריית הארטילריה הכבדה.

באקדחים חצי אוטומטיים משוכללים מציעים את ה"דאבל־אקשן", המאפשר לשלב את הבטיחות של האקדח התופי עם המוכנות לפעולה של התופי. כך ניתן לנוע בדרכים עם אקדח נצור ובלתי דרוך, עם כדור בקנה, מוכן לירי מהיר ללא צורך בדריכה. יש בכך יתרון לנהגים או למוגבלים, שלא יכולים להפעיל את האקדח עם שתי הידיים.

למי שמתכוון לשאת את האקדח על גופו, ואינו רוצה שהמלחים בזיעת הגוף יגרמו לחלודה באקדח, מציעים אקדחים מפלדה בלתי מחלידה או בעדיפות שניה – ציפוי ניקל, היפה יותר אך רגיש ופגיע.

מחיר האקדח עומד ביחס ישר לקוטר ולתכונות שדורשים מהמוכר. מחיר "אקדחי הנשים" הקטנים: 150־400 ש"ח, ה־"0.22 (שנמכרים מעט מאד כיום) 500־750 ש"ח, "9 קצר" יעלו 600־1400 ש"ח, "9 ארוך" – 800־2600 ש"ח. בקרב האקדחים הכבדים הנמכר ביותר, לדברי הראל, הינו ה־F.N 9 מ"מ ארוך, שמחירו כ־1900 ש"ח.

לקבלת רשיון לאקדח יש לגשת תחילה למשרד הפנים, לפני קניית האקדח, ולהגיש בקשה מנומקת. מומלץ להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים או תעודת פטור, תמונה אחת, מכתב הסבר לבקשה והוכחות בכתב המעידות על הסיבה לבקשה לשאת נשק.

כיום מקובל להעניק רשיונות למי שגר או עובד מעבר לקו הירוק, לנהגים מקצועיים כמו נהגי מוניות, ליהלומנים ולבעלי יאכטות. כמובן שהאישור ניתן בהתאם לבדיקות ושיקול של פקיד משרד הפנים.

משך הטיפול בבקשה הוא כשלושה חודשים ורק לאחר מכן מגיע שלב הקניה. עם שטר המכר, שתקבלו בחנות ועם הבקשה המאושרת לרשיון תוכלו לגשת שנית למשרד הפנים ולקבל שם רשיון. בשלב זה הטיפול בדרך כלל מיידי.

נשק משומש נהוג למכור דרך סוחר נשק מורשה, כעיסקת קונסיגנציה. יחד עם האישור מן החנות על הפקדת האקדח הישן לצרכי מכירה אפשר לקבל מפקיד משרד הפנים רשיון לאקדח החדש. גם אם תרצו למכור את האקדח לחבר, מומלץ לעשות זאת דרך חנות נשק, שם יסבירו לכם את התהליך הפשוט.

בתקופה האחרונה יש חידוש בדרישות לקבלת רשיון – אחרי הקניה צריך הקונה לגשת למטווח מורשה ולעבור קורס בהפעלת הנשק. רק לאחר קבלת אישור זה, אשר עלה כסף כמובן, תוכלו לקבל את הרשיון.

שברנו את השיא

5.55% ריבית

רק בתוכנית החסכון של בנק טפחות
טפחות תשואה לדיור

הטבות נוספות:
★ בלעדי! כל שקל שלך יהפך לחמישה שקלים. במסגרת התכנית "טפחות תשואה לדיור" יקבלו החוסכים הלוואה בריבית מופחתת מהמקובל בבנק. סכום ההלוואה - פי 4 מסכום החסכון.
★ הצמדה למדד בתוספת ריבית צמודה.
★ כל ההטבות פטורות ממס.
★ שרות מהיר ויעיל מהמומחים לחסכון.

הקופת החסכון היא 30 חודשים, 5 שנים או 8 שנים.
ההצטרפות היא בהפקדות חד פעמיות
מינימום הפקדה 5,000 ש"ח.
המבצע לתקופה מוגבלת.
הבנק רשאי להפסיק את המבצע בכל עת.

המומחים לחסכון

בנק טפחות

לא זקוקים לתרומות

האמריקנים אמד אוהבים לספר מי "הכי" – לבוש הכי טוב או הכי רע, שחקן הכי טוב או הכי רע וכל מיני שיאים כאלה, שאי אפשר למדוד. או הם גם מודיעים מי הכי עשיר, רק שבמקרה זה יש הוכחות. ברשימה של עשירי העולם שהתפרסמה בכתב העת פורצ'ן עולה כי הסולטן של ברוניי, שהונו מוערך ב-25 מיליארד דולר הוא האיש העשיר ביותר בעולם.

כתב העת מוסר כי למרות התפילה הגדולה של מחירי הנפט, המשיכה אימפרית הנפט הגאה שלו להכניס מזומנים. ברוניי עושה כמיטב יכולתו כדי לבזבז חלק מהונו בעזרת ארמונו בן 1,788 חדרים ואורוות מפוארות של חלק מ-200 סוסי הפר לו-פולו והארגנטינאים שלו.

שני ברשימה הוא המלך פאהד מערב הסעודית. בכתב העת נמסר כי היקף ההון של משפחת המלוכה הוא כ-18 מיליארד דולר. זאת אומרת שלא הכל שלו.

האמריקאי העשיר ביותר הוא השלישי ברשימה. פורצ'ן מעריך כי משפחת מרס, שבראשה עומד פורסט מרס בן 84, היתה לעשירה ביותר בארה"ב. החברה בבעלותם מייצרת שוקולד.

המלכה אליזבת ה-2 היא העשירה הרביעית בעולם והראשונה באירופה. הונה מוערך ב-8.7 מיליארד דולר, סכום המזכה אותה גם בתואר של האישה העשירה ביותר בעולם. (ע"ד)

מטמון של מטבעות כסף נתגלה באוניה ספרדית טבועה

צוללים העובדים בשביל צייד-המטמונים מל פישר מפלורידה שוב הצליחו במל' אכתם, ומשו כמעט 1000 מטבעות כסף ופריטים יקרים אחרים מספינת-מלחמה ספרדית עתיקה שטבעה לא הרחק מחופי פלורידה. סטיב מרטאן, צוללן של פישר, העריך את שווי המטמון ב-300,000 דולר, ואמר כי הצוות מקווה למשות פריטים נוספים בשווי של מיליוני דולרים משרידי הספינה מאסטדה סניורה דה לה רוזה, בקרבת החוף האטלנטי של פלורידה.

סבורים כי הספינה, מסוג גאליאון, הובילה מאות ארגזי כסף. היא היתה אונית-הדגל של 8 ספינות שהובילו אוצרות ממכסיקו לספרד, וטבעו בסופת הוריקן ב-1715. הספינה התפרקה לחלוטין ושבריה התפזרו על פני שטח נרחב שעל קרקעית האוקינוס. (רויטר-עתי"ם)

רווחי "סוני" עלו ב-396 אחוז

הקונצרן האלקטרוני היפאני סוני הראה גידול מדהים ברווח בשלושת החודשים שהסתיימו ב-30 ביוני, תוך עלייה מתמדת של הביקוש למוצרי החברה בשוקי העולם. הרווח הנקי של התשלובת קפץ ב-396 אחוז והסתכם ב-16.1 מיליארד ין (120 מיליון דולר) בתקופה זו, בהשוואה לאותה תקופה בשנה הקודמת.

מכירות סוני ברחבי העולם גדלו ב-37.2 אחוז ל-463.6 מיליון ין (3.5 מיליארד דולר), נוכח הדרישה הרבה למוצרי הווידיאו של החברה, הן לצריכה פרטית והן לשימוש מקצועי. כמו כן גדל הביקוש לתקליטי דיסק ומוליכים למחצה. בהודעת החברה נאמר כי "הרווח הגדול מבטא מכירות חזקות ביותר של מוצרי האלקטרוניקה בכל האזורים הגיאוגרפיים, במיוחד ביפאן ובאירופה. (רויטר-עתי"ם)

הגרעון המסחרי של ארה"ב הוקטן ב-5 מיליארד דולר

הגרעון המסחרי של ארה"ב הצטמצם לכדי 29.94 מיליארד דולר ברבעון אפריל-יוני, וזהו הגרעון המסחרי הקטן ביותר מזה 3 שנים, הודיע ביום רביעי משרד המסחר האמריקאי. ברבעון הראשון ינואר-מארס, הגיע הגרעון ל-35.18 מיליארד דולר.

כלכלנים מצפים כי הגרעון, המשקף את עודף היבוא על היצוא, ימשיך להצטמצם עד סוף השנה. משרד המסחר מסר כי ברבעון השני עלה היצוא ואילו היבוא הוקטן. זהו הגרעון הקטן ביותר מאז הרבעון השני של 1985. (ע"ד)

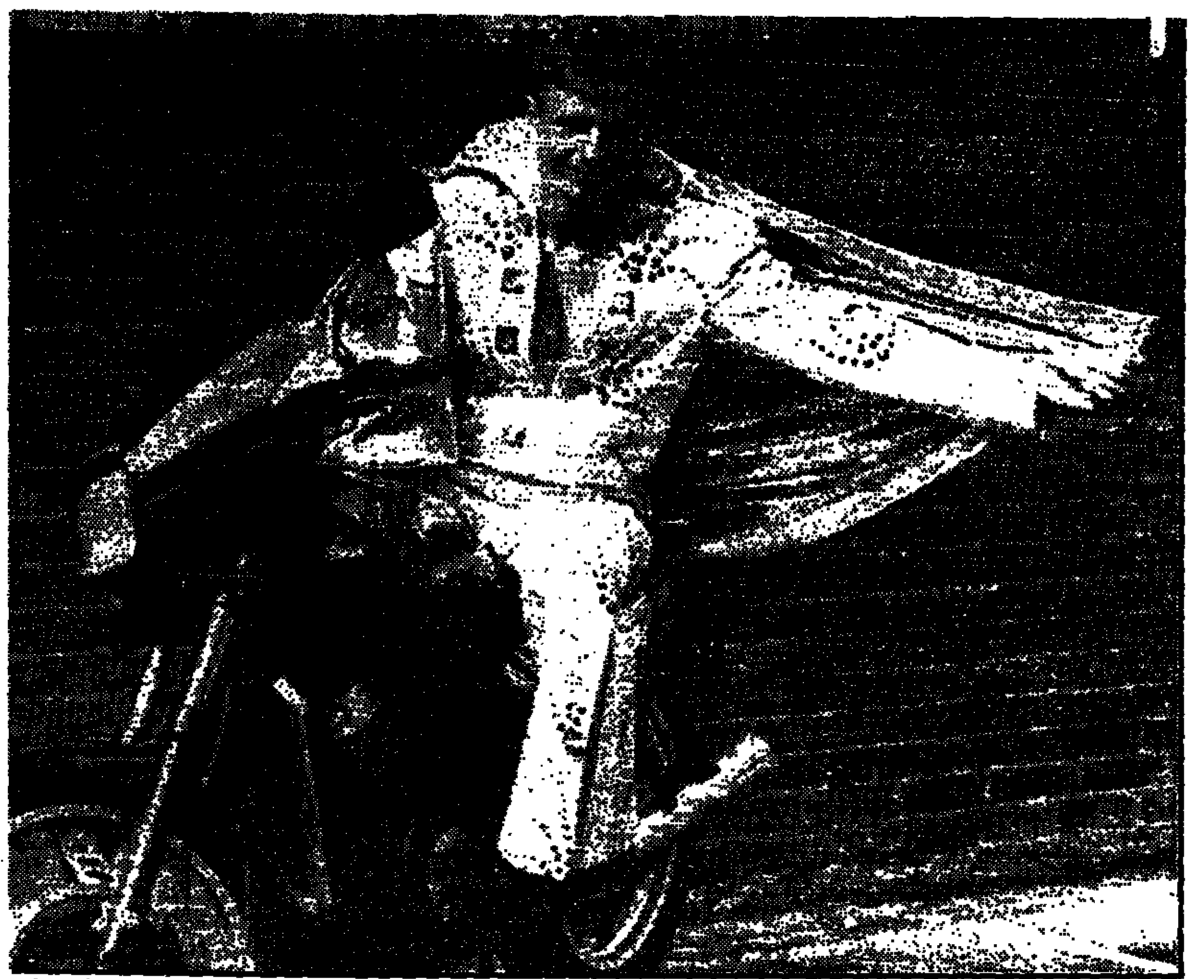

ביל בייקר, צעיר לונדוני בן 26, מנפנף מעל אופנוע בהתרגשות. ויש לו סיבה: הלבוש הססגוני שלו היה שייך למלך, הגדול מכולם, אלוויס שלבש את התחפושת המצועצעת הזו בקונצרט במדיסון סקוור גארדן ב־1972. החליפה הזו נמכרה ביום רביעי השבוע במכירה פומבית, שנערכה בלונדון, ועסקה בחפצים, שהיו קשורים לעסקי פופ ורוק וקולנוע. וואריק סטון, בעליו של רשת הארד־רוק קפה קנה את המערכת תמורת 48,620 דולר. (איי.פי)

רשות הרכבת ביפאן רווחית - אחרי שנמכרה לשבעה יזמים פרטיים

מאת ק. נפתלי

הרכבת ביפאן היתה ממלכתית, כמו בכל מדינה המכבדת את עצמה. רק אחרי שצב־רה הפסדים במשך 25 שנה, הוחלט אשת־קד לפצלה ולמכרה ליזמים פרטיים. והנה פלא: שבע החברות הפרטיות, המפעילות את הרכבות ביפאן מזה שנה, צברו רווח – לפני מס – של 151.6 מיליארד ין, פי חמ־שה מהתחזית האופטימית ביותר.

איך זה קרה – ישאלו הסוציאליסטים שלנו. פשוט מאד. מלבד עצם הפיצול והמסירה לידיים פרטיות, היו צעדי יעול משמעותיים למדי. שליש מהעובדים, שהיו, כך הסתבר, מיותרים לחלוטין, 94 אלף עובדים – פוטרו או יצאו לפנסיה. אבל תנועת הרכבות דווקא גדלה במשך השנה בחמישה אחוזים. דבר זה הושג על ידי הורדת מחירים והרחבת השירותים. החברות הפרטיות מציעות עתה סיורים וטיולים לחו"ל, בין השאר לקוריאה הדרו־מית. חבילות תיור אלה משולבות בנסיעה ברכבת, במטוס ובאניה ויש הרבה קופצים.

פירוק החברה הממשלתית המונופוליס־טית, שחררה את מפעילי הרכבת הנוכחיים מכל מיני התחייבויות ועתה הם קונים את הציוד הנחוץ במחירים הרבה יותר נוחים. גם צעד זה גרם לחסכון של 30 אחוז בהו־צאה המיידית. הריאורגניזציה הבטיחה כי לעמדות מפתח קיבלו עובדים לא מאו־רגנים, על בסיס של חוזה אישי, כדי להב־טיח שהשביתה לא תוכל לשבש את העבו־דה התקינה.

שלוש מהחברות החדשות, הקטנות, עדיין מקבלות תמיכה ממשלתית מסוי־מת, אבל זה בא לכיסוי החובות שעברו ב"ירושה".

אולם הרווח המרשים שצברו החברות הפרטיות, אחרי חצי יובל של הפסדים משמעותיים, אומר שרכבות יפאן עלו עתה "על הפסים".

הבנקים גבו ריבית לא חוקית

מאת תמר גולן,
סופרת מעריב בפאריס

משיכת־יתר אינה "מחלה" ישראלית בלבד. גם בצרפת יש בעלי חשבונות רבים המושכים יותר כסף ממה שיש להם בחש־בון הבנק שלהם, וגם כאן, כמו בארץ, נוה־גים הבנקים ל"העניש" את הלקוח הבלתי ממושמע על ידי גביית אחוז רבית גבוה מהרגיל, מעין רבית־דריבית.

השבועון לה קנארד אנשנה גילה כאן אתמול כי נוהג זה איננו חוקי, שכן בחודש אפריל שעבר קבע בית המשפט הגבוה לעירעורים כי לבנקים אין זכות לקבוע את שער הריבית על דעת עצמם, בלי להודיע על כך מראש ללקוח ולקבל את הסכמתו.

אם לא כמבר המנהל הזה, רשאי בעל החשבון לתבוע כי יוחזר לו הסכום שחויב בו. פסק דין זה נשמר בסוד, שכן הבנקים לא ששו לגלות את החלטות בית המשפט, ופרסום הידיעה בשבועון גרמה לשמחה רבה בעשרות אלפי בתים בצרפת. "האגו־דה הצרפתית של הבנקים" העריכה כי בעי־שור השנים האחרונות גבו הבנקים דמי "אוברדראפט" בלתי חוקיים בגובה של עשרות מיליארדים פראנקים – בין 10 ל־160

ג'וב טוב לקולגות

השבועון אקונומיסט מפרסם בגיליונו האחרון שתי מודעות ענק, כל אחת על עמוד, המחפשות אנ־שים לעבודה מעניינת. באביב 1989 יצא לאור עיתון חדש – דה יורופי־אן שמו, שיתחרה, ככל הנראה בהי־ראלד טריביון ובמהדורה האירופית של וול סטריט ג'רנל.

העיתון יצא יום־יום ויכלול ארב־עה קונטרסים, עם תמונות צבע. עכשיו מחפשים לעיתון הזה מנכ"ל עסקים, עורך כלכלי ומנהל מחלקת מודעות. מנכ"ל העיתון לא חייב לבוא מתחום העיתונות אך כמובן מצפים לאיש עם רקע כלכלי, וואה חשבון מוסמך השולט בשפות אי־רופיות.

מה שיפה הוא שהמועמדים מתב־קשים לשלוח את קורות חייהם החדשות משכורת ישירות אל המו־ציא לאור, רוברט מקסוול, שאף נתן כתובת מפורשת במודעות.

הופיע

68 עמודי צבע
+ מוסף קומיקס

חינם 2 סופר־פוסטר:
★ שוורצנגר ★ פוסטר מערכת שעות
12 מדבקות צבע משגעות

משהו צעיר ★ משהו חדש ★ כל חודש מחדש

חיפה כימיקלים
מכרז למכירת רכב מס' 3/88
חיפה כימיקלים מציעה בזה למכירה, את הרכבים הרים:
1. פורד סיירה מס' רישוי 33-845-53
2. אאודי 80 מס' רישוי 37-321-85
3. סובארו מס' רישוי 24-487-53
4. סובארו מס' רישוי 24-516-53
ניתן לראות את הרכבים הנ"ל במפעלנו בין התאריכים 28.8.88 – 1.9.88 בדבר פרטים יש לפנות למר בני בנוז ו/או ממלא מקומו בטלפון 04-469695. הצעות בצירוף המחאה בנקאית בשווי 10% מהמחיר המוצע יש להגיש במעטפת מכרז בציון מספר המכרז, לתיבת המכרזים במפעלנו, לא יאוחר מיום 4.9.88 אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
פרסום שפי

המעוניינים לפרסם ב"פנאי"
מוסף הבידור של "מעריב"
מתבקשים להתקשר לטלפונים: 03-439249, 03-5611383

ספרית מעריב
חדש ★ מרתק!
סוד ההצלחה היפאנית!
תוצרת יפאן
מאת אקיו מוריטה

להשיג בחנויות הספרים ברחבי הארץ.
ובחנויות ספרית מעריב:
ת"א, דרך פ"ת 72א'
חיפה, ב'יהודה 29
ירושלים, הלל 16
ב"ש, קק"ל 90
ספרים מבית טוב – ספרית מעריב

לפניים ופנויות!
דרך אמינה מבוגרת ופרטית להכיר בני־זוג רציניים לנישואין
מה י לאלי שלוש, מדבן משפחתי, פרטי ובעל קשרים. בכית. גם בשבת
03-991949, 03-990507

כתיבה במכונה
בבי"ס למסחר "רימון"
תל־אביב

במבצע!
מבנים ניידים
בכל גודל לכל מטרה
"רולן" בע"מ
חיפה: 04-729874-5-6, 04-740656
אשדוד: 08-534754, 04-522046

הודעה על מכירת מקרקעין
מבוקשות בזה הצעות לקניית מקרקעין
692 מ"ר הידועים כחלקה 63 בגוש 6747 בחולון. החלקה ממוקמת מערבית לרחוב דוד אלעזר במרחק של כ־500 מטר משכונת קרית שרת בחולון.
שוויה של החלקה הוערך בסך של 83,000 $.
הצעות יש להגיש בכתב לח"מ עד ליום 30.9.88 ועד בכלל, בצרוף ערבות בנקאית על סך 10% מהמחיר המוצע. לאחר סגירת רשימת ההצעות יוזמנו המציעים למכירה פומבית, שתערך במשרד הח"מ במועד שייקבע.
המכירה טעונה אישור יושב ראש לשכת ההוצאה לפועל והח"מ לא מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.
פרטים נוספים ניתן לקבל אצל הח"מ.
אילן דסאו, עו"ד
כונס נכסים
באזה 18, תל־אביב
טל' 03-268816, 03-268608

לשכת ההוצאה לפועל בירושלים
תיק הוצאל"פ 11788/88
למכירה קוטג' בטבריה
מוצע בזאת למכירה קוטג' 5 חדרים + שרותים מטבח ומחסן ברח' מודיעין 10, טבריה והידוע בגוש 15003 חלקה 132/2.
פרטים נוספים ניתן לקבל אצל החותם מטה.
את ההצעות יש לשלוח בכתב לחותם מטה עד לתאריך 28/9/88 ולצרף להצעה צ'ק בנקאי בסך 5% מסכום ההצעה.
אין כונס הנכסים מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, ו/או כל הצעה שהיא, והוא שומר לעצמו הזכות לנהל משא ומתן עם כל מציע בנפרד.
המכירה כפופה לאישור יו"ר ההוצאה לפועל ירושלים.
יוג'ין מרגנשטרן, עו"ד
כונס נכסים
רח' המעלות 2, כניסה ב', ירושלים
מיקוד 94263, טל' 02-228371/2/3

כל המעוניינים בגיור יפנו בכתב אל:
בריתת ידידי הגר, תל־אביב, ת.ד. 33333

מעריב גאה להציג:
The New York Times
שרות מיוחד לקוראי "מעריב":
מהדורת יום ראשון של
ה־The New York Times
בכל יום שני
על שולחנך במשרדך
המהדורה הנודעת של העתון הגדול, כוללת את החלקים הבאים:
News
Business
Sports
Travel
Book Review
The New York Times Magazine
Arts & Leisure
The Week In Review
ה־The New York Times של יום ראשון, בכל יום שני, גם בארץ
ובמחיר מנוי מיוחד –.179 ש"ח לשלושה חודשים (*)
(*) המחיר כולל משלוח (הביתה או למשרד)
● לפרטים – פנו לטל' 03-438457
ל: מועדון קוראי "מעריב" בע"מ
קרליבך 2,
תל־אביב 61200
נא לצרף אותי לרשימת המנויים על מהדורת יום ראשון של ה־The New York Times
אני מצרף/ת המחאה ע"ס –.179 ש"ח לשלושה חודשים.
שם
כתובת מלאה למשלוח העתון ... קומה
עיר ... מיקוד ... טלפון בית/עבודה

הנהג, עשה לך מנהג קבוע – קח עמך חייל לדרך

هكذا من الأصل

גורמים רבים התעניינו באוצר באפשרות לרכוש בנקים מסחריים

מאת שרגא מקל

גורמים רבים כבר פנו למשרד האוצר והתעניינו ברכישת הבנקים המסחריים, לאחר שמניותיהם יהיו בידי הממשלה. מדובר בקבוצות משקיעים ישראליות וכן משקיעים זרים.

ה"להיט" המבוקש ביותר מבין הבנקים, הוא בנק איגוד וזאת משום רווחיותו הגבוהה ומחירו הנמוך. התעניינות רבה צוברת גם אי.די.בי. חברת האחזקות של בנק דיסקונט.

בחודש הבא יכנסו להילוך גבוה המגעים בין האוצר ובנק ישראל לבין בעלי הבנקים, במגמה להגיע עימם להסכמה על השוואת זכויות ההצבעה של כל המניות. ההשוואה תוציא מידי הבעלים הנוכחיים את השליטה בבנקים ותחייב אותם לרכוש חבילת מניות גדולה אם ירצו לשמור על השליטה.

באוצר מעדיפים להגיע להסכמה עם הבנקים על השוואת הזכויות ומוכנים לפצותם על כך באחוזים בודדים של המניות, אך לא פיצוי גדול מזה. אנשי המקצוע חלוקים בשאלה אם יש צורך בכל מקרה בתקיקה בכנסת כדי להשוות את זכויות ההצבעה של המניות, או שבמקרה של הסכמה ניתן להסתפק בה.

בנק ישראל ביטל רשיונות שני בנקים

נגיד בנק ישראל ביטל את רשיון הבנק של בנק ישראלי למשכנתאות ושל בנק אוניקו למשכנתאות. ביטול רשיונותיהם של תאגידים אלו נעשה בתאום עם קבוצת בנק לאומי, שהיא הבעלים של בנקים אלו.

היקף נכסיו הכולל של בנק ישראלי למשכנתאות הסתכם בב־17 מיליון ש"ח בלבד וההון העצמי שלו בכמיליון ש"ח. סך הנכסים של בנק אוניקו כ־75 מיליון ש"ח והונו העצמי כ־3 מיליון ש"ח.

מהפיקוח על הבנקים נמסר שנעשו כל ההסדרים הדרושים על מנת למנוע פגיעה בלקוחות בנקים אלו, והתאגידים יעסקו בגביית ההלוואות.

המפקח על הבנקים בבנק ישראל, ד"ר אמנון גולדשמידט, הסביר כי את ביטול רשיונם של תאגידים אלה יש לראות על רקע חוסר פעילותם של בנקים אלה והצורך ביעול הבנקים והקבוצות הבנקאיות.

המארק התחזק מול הדולר

מאת שליח מעריב באירופה

הריבית הבנקאית בגרמניה עלתה אמש בחצי אחוז ל־3.5 אחוזים וכן עלו שערי הריבית במדינות אחרות באירופה. הדבר גרם לחיזוק של המטבעות מול הדולר.

בהודעת הבנק המרכזי בפרנקפורט נאמר אתמול, כי ההחלטה נתקבלה בעצה אחת עם הבנקים המרכזיים של בריטניה, צרפת, שווייץ ואוסטריה.

בתוך שעות מעטות הגיבה גם הבורסה ושער המארק עלה ל־1.87 מארק לדולר, 2 פניג פחות משלשום. נגיד הבונדס בנק בפרנקפורט אמר כי עלית הדולר מאיימת על הסחר העולמי.

גדלו הפסדי חברת אורדן – 13.1 מיליון ש"ח בששה חודשים

מאת יואב יצחק

חברת אורדן תעשיות הפסידה בתוך ששה חודשים סכום של 13.1 מיליון ש"ח, לעומת הפסד בסך 4.3 מיליון ש"ח במחצית הראשונה של 1987, ולעומת הפסד בסך 11.68 מיליון ש"ח בכל שנת 1987. נתונים אלה מעידים על ההחמרה במצבה של חברת אורדן תעשיות – אף יותר מה־חששות שרווחו בקונצרן כלל בחודשים האחרונים.

ההפסד נבע בעיקר מהפסדים תפעוליים כבדים על המכירות שביצעה החברה. בתקופת הדו"ח מכרה החברה מוצרים וביצעה עבודות בסכום כולל של 65 מיליון ש"ח, שהסבו לה בסיכומו של דבר הפסד תיפעולי בסך 15.69 מיליון ש"ח. ההפסד נבע, בין היתר, מהוצאות מימון בסכום של 2.8 מיליון ש"ח).

מנהלי החברה מציינים בסקירת המנהלים כי תוצאות אלה נוצרו בשל ההחרפה בתנאים הסביבתיים, ובמיוחד בשל התיסוף הריאלי בשער השקל לעומת המטבעות הזרים. "בחברה גלום פוטנציאל צמיחה בדרך הגדלת היצוא שאינו מתממש מישום משום השחיקה הניכרת ברווחיות היצוא" – נאמר בסקירתם.

שופט מינה מפרק זמני לחברת קייזר אילין – עו"ד אילן שביט

מאת דוד זוהר

פרטים על המפולת של חברות האחים אילין וקורבנותיהם נחשפו אתמול במהלך דיון שהתקיים בפני השופט המחוזי החיפני מיכה לינדנשטראוס, שדן בבקשה למינוי מפרק זמני. השופט מינה למפרק את עו"ד אילן שביט.

יותר מ־1000 אנשים נרשמו במשרדי חברת קפריס ברחבי הארץ לרכישת מכוניות דלתא ואלפא רומיאו ושילמו חלק מהכסף או את מלוא הסכום, מבלי שקיבלו את הרכב שהזמינו או את כספם חזרה. בשלב זה נראה כי כספם אבוד. מתוך 1000 רוכשי המכוניות, התאגדו עד עתה במסגרת המועצה הישראלית לצרכנות 328 רוכשים, המיוצגים על ידי עו"ד דני ארנסט. הם התובעים מינוי מפרק זמני וחקירת פרשת ההתמוטטות וסיבת היעלמם של הכספים.

כמוכן התברר שמצויות בידי הכונסים של הבנקים השונים קרוב ל־500 מכוניות דלתא ואלפא רומיאו, המאוחסנות במחסני ערובה באשדוד ובתחומי הנמל.

בנק כללי מחזיק ב־205 מכוניות, בנק אמריקני – ב־165 מכוניות, בנק לאומי – ב־12 מכוניות והבנק הבינלאומי מחזיק במספר בלתי־ידוע של מכוניות.

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היצירה	מחיר הפדיון	השינוי היומי בנק'	השינוי היומי ב־%
אב	5121.47	5084.95	4.28	0.08
אבוקה	347.86	341.06	0.51	0.14
אביב	30055.10	29783.82	45.80	0.15
אגן	291.64	286.02	−0.44	−0.15
אגם	111.27	109.11	−0.14	−0.12
אדיר	1935.66	1897.54	1.27	0.06
אדם	143.38	140.59	0.25	0.17
אופיר	175.96	174.73	0.02	0.01
אור	456.52	452.52	−0.98	−0.21
אורין	127.69	125.14	−0.14	−0.11
אורלי	315.20	312.91	−0.08	−0.02
אורן	863.57	846.70	0.86	0.10
אייל	5727.97	5615.77	−2.69	−0.04
איריס	5787.76	5666.77	7.75	0.13
איתן	843.79	826.61	0.46	0.05
אלון	689.19	675.18	−0.43	−0.06
אלגום	696.46	682.88	0.23	0.03
אנליסט משולב	101.29	98.87	0.20	0.20
אנליסט אג"ח	110.45	108.89	0.03	0.02
אנליסט מניות	87.51	85.36	0.47	0.54
אמקור	90.00	88.62	0.50	0.56
ארז	275.33	269.92	1.11	0.40
אשן	122.24	119.54	0.58	0.48
אשל	192.85	189.07	0.10	0.05
אתגר	80.05	78.50	0.14	0.17
אתרוג	279.51	276.79	−0.19	−0.06
ברנוך	141.46	138.74	0.25	0.17
ברוש	526.09	515.86	0.90	0.17
ברק	460.30	451.08	0.82	0.18
ברקת	351.85	349.32	−0.86	−0.24
גביש	1631.72	1600.02	1.29	0.08
גבע	122.76	121.00	0.06	0.04
גפן	489.50	480.10	0.11	0.02
גיא	112.25	110.60	0.02	0.01
גיל	3200.80	3138.11	0.67	0.02
גלית	713.89	705.13	−0.63	−0.08
דובדבן	342.45	339.13	0.73	0.21
דוכיפת	515.34	505.16	1.17	0.23
דורב	276.06	270.36	−0.65	−0.24
דורון	155.59	152.73	−0.25	−0.16
דנון	297.54	292.03	−0.49	−0.16
דליה	611.39	600.69	0.18	0.02
דלית	1016.74	1007.47	−0.25	−0.02
דן	3703.52	3648.45	−66.78	−1.86
דרור	318.58	312.68	0.97	0.30
דקל	328.41	322.05	1.70	0.52
הדס	393.97	391.37	1.58	0.40
הד	599.68	589.15	−0.19	−0.03
הכנית	2040.19	2000.19	−0.86	−0.04
זוהר	119.11	117.43	−0.02	−0.01
זיו	147.89	145.82	0.01	0.00
זמן	99.48	97.38	0.12	0.12
זק	74.78	72.95	0.00	0.00
זמיר	393.23	385.53	1.97	0.50
חוחית	186.96	184.46	−0.29	−0.15
חלמין	156.26	155.84	0.12	0.07
חלונים	224.13	222.64	0.12	0.05
חן	163.06	163.06	0.00	0.00
חופי	128.82	125.99	−0.11	−0.08
חר	6765.24	6691.51	0.49	0.01
יובל	495.84	486.36	0.31	0.06
יהלום	157.98	154.96	−0.08	−0.05
יונית	359.51	356.49	0.09	0.02
יונה	487.45	477.98	−0.10	−0.02
כוכב	269.79	264.51	1.01	0.38
כרמל	135.51	133.85	−0.16	−0.11
כלנית	665.98	653.96	0.22	0.03
כנפית	296.62	294.47	−0.98	−0.30
כרמים	129.57	127.52	0.14	0.10
כתר	1231.47	1213.59	−0.06	−0.00
להב	4889.89	4794.31	2.94	0.06
לטוקית	136.60	134.93	0.05	0.03
לפיד	279.48	274.03	0.53	0.19
לקח	2115.54	2072.85	−0.13	−0.00
לשם	416.52	413.72	0.18	0.04
מבחר	1495.59	1467.30	0.71	0.04
מבטח	4300.46	4261.98	1.65	0.03
מגד	294.41	290.21	−0.69	−0.23
מגן	3951.87	3915.68	−0.11	−0.00
מגל	439.09	437.12	−0.66	−0.15
מור	1474.47	1453.42	5.82	0.39
מורן	869.50	858.85	1.25	0.14
מטה	26662.52	26252.77	−43.37	−0.16
מיתר	1142.69	1120.62	−1.39	−0.12
מנוף	4588.40	4500.64	2.75	0.06
מעין	787.03	772.28	0.26	0.03
מקשה	419.43	416.65	0.48	0.11
מרגלית	88.59	86.89	0.21	0.24
מרווח	135.51	135.05	0.06	0.04
מרום	1483.50	1455.65	0.31	0.02
נווה	157.46	155.22	0.03	0.01
נוף	254.40	252.56	1.03	0.40
נשם	423.25	416.84	1.41	0.33
ניר	122.37	120.59	0.82	0.67
סביון	648.51	636.56	1.28	0.20
סגולה	149.29	146.35	−0.01	−0.00
סלע	410.76	408.04	0.02	0.00
סנונית	591.11	579.55	−0.10	−0.01
סער	367.82	360.71	0.91	0.25
ספיר	182.25	181.79	−0.47	−0.25
עדיף	355.13	348.45	0.87	0.24
עדית	750.16	744.62	1.13	0.15
עידן	535.66	528.08	−0.46	−0.08
עוגב	123.20	120.58	−0.23	−0.19
עות	2259.89	2343.63	5.07	0.22
עפרוני	550.45	539.68	0.17	0.03
ערמון	125.18	122.78	−0.04	−0.03
פיא	1614.16	1582.60	2.14	0.13
צבר	570.44	563.26	−1.57	−0.27
צפית	490.16	480.57	0.26	0.05
צוק	136.37	136.03	−0.06	−0.04
צמיד	1242.41	1217.54	0.03	0.00
צמיחה	522.90	515.44	−0.18	−0.03
צפורה	160.51	159.32	−0.26	−0.16
צריח	110.30	108.82	0.02	0.01
קלע	169.95	169.10	0.14	0.08
קשת	113.63	111.42	−0.04	−0.03
רונית	16530.86	16390.54	−7.56	−0.04
רימון	146.36	146.11	−0.03	−0.02
רקפת	916.79	901.90	2.31	0.25
רענן	458.80	452.69	−0.79	−0.17
שבים	496.24	486.81	0.46	0.09
שחם	384.55	381.08	−1.28	−0.33
שחף	106.48	104.41	−0.02	−0.01
שדה	454.37	451.00	0.21	0.04
שמיר	446.47	437.75	0.37	0.08
שנהב	625.05	615.92	2.22	0.35
שסק	647.54	635.10	4.72	0.73
שקד	194.70	190.90	0.04	0.02
תאנה	237.13	234.81	0.67	0.28
תדהר	504.54	502.03	1.18	0.23
תירוש	602.82	595.38	0.11	0.01
תוכנה	110.03	107.82	0.03	0.02
תמר	278.14	272.90	−0.03	−0.01
תפוח	214.32	212.85	−0.12	−0.05
תרשיש	119.99	117.69	0.10	0.08
תשרי	572.09	567.54	0.64	0.11

* השינוי חושב לפי מחיר הפדיון

הברפלד שוב ביטל מכתבי פיטורין

מאת אורי גינוסר

יו"ר האגף לאגוד מקצועי בהסתדרות שוב מתעמת עם הנהלת חברה הסתדרותית סביב מכתבי פיטורים הנשלחים לעובדים. אתמול הודיע חיים הברפלד, כי הוא אינו מכיר במכתבי פטורים שנשלחו ל־124 עובדי מפעל חמת של כור.

לדבריו אין אפשרות לפטר את העובדים בטרם שמוצו כל תהליכי המו"מ והדיונים בין מועצת הפועלים להנהלת קבוצת המתכת על גובה הפצויים ומספר המפוטרים.

קבוצה של עובדי חמת מתכוונת להפגין ביום ראשון מול משרדי הנהלת כור בתל אביב ומול משרדי הנהלת קבוצת המתכת בכפר שמריהו.

הריבית המוניטרית – 16.1 אחוזים

שיעור הריבית הממוצעת שנקבע אתמול בשיטת המכרז על הלוואה המוניטרית שמעמיד בנק ישראל לבנקים, בסכום כולל של 600 מיליון ש"ח הוא 16.1 אחוז במונחים שנתיים.

בכך חלה עליה בריבית בשיעור של 1.5 אחוז לעומת המכרז הקודם. בבנק ישראל מעריכים כי אין זה מבטא מגמה של עליה כללית בריבית במשק אלא תנודות בתוך החודש.

נעצר חשוד ב"הלבנת" כספים

מאת אמיר גילת

שלטונות מס ההכנסה עצרו את ציון עטון מקרית שמואל בחשד שעסק בהלבנת צ'קים שקיבל מבעלי עסקים, תמורת עמלה של 5%.

רכז החקירות של מס ההכנסה בחיפה ובצפון, נח דוידוביץ, טען כי החשוד סייע החשוד לבעלי העסקים להתחמק ממס תוך שימוש בתחבולה.

שופט שלום בחיפה שחרר אותו בערבות של 100 אלף ש"ח.

שערי מטבע־חוץ

ליום	סל:	דולר שחור:	נוסעים:	יציג:
25.8.88	1.7181	1.80	1.96	1.6411 (−0.0045)

המטבע	השינוי בשקלים	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	—	1.61	1.69	1.61	1.68	1.60	1.67	1.6308	1.6512	1.6318	1.6522	1.6298	1.6503	1.6411
1 מרק גרמני	+0.01	0.86	0.90	0.85	0.89	0.85	0.89	0.8679	0.8788	0.8690	0.8799	0.8697	0.8806	0.8750
1 לירה שטרלינג	+0.01	2.71	2.84	2.71	2.83	2.70	2.83	2.7515	2.7859	2.7545	2.7889	2.7529	2.7875	2.7735
1 פרנק צרפתי	+0.01	0.25	0.27	0.25	0.26	0.25	0.26	0.2560	0.2592	0.2558	0.2590	0.2556	0.2588	0.2574
100 ין יפני	+0.01	1.21	1.27	1.20	1.26	1.20	1.26	1.2234	1.2387	1.2238	1.2391	1.2222	1.2375	1.2297
1 גולדן הולנדי	+0.01	0.76	0.80	0.75	0.79	0.75	0.79	0.7702	0.7798	0.7708	0.7804	0.7700	0.7797	0.7748
1 פרנק שווייצרי	+0.01	1.02	1.07	1.01	1.06	1.01	1.06	1.0295	1.0424	1.0308	1.0437	1.0305	1.0435	1.0371
1 כתר שוודי	—	0.25	0.26	0.25	0.26	0.24	0.26	0.2524	0.2556	0.2529	0.2560	0.2523	0.2555	0.2540
1 כתר נורווגי	—	0.23	0.24	0.23	0.24	0.23	0.25	0.2363	0.2393	0.2365	0.2395	0.2362	0.2392	0.2380
1 כתר דני	—	0.22	0.23	0.22	0.23	0.22	0.23	0.2261	0.2289	0.2267	0.2295	0.2263	0.2292	0.2278
1 מרק פיני	—	0.36	0.38	0.36	0.38	0.36	0.38	0.3670	0.3716	0.3672	0.3717	0.3668	0.3714	0.3693
1 דולר קנדי	—	1.31	1.37	1.30	1.36	1.30	1.36	1.3248	1.3413	1.3234	1.3399	1.3218	1.3384	1.3316
1 דולר אוסטרלי	+0.01	1.26	1.39	1.28	1.38	1.29	1.38	1.3299	1.3466	1.3308	1.3474	1.3305	1.3473	1.3387
1 רנד דרא"פ	+0.01	0.44	0.53	0.40	0.56	0.42	0.59	0.6725	0.6809	0.6728	0.6812	0.6723	0.6808	0.6768
10 פרנק בלגי	—	0.40	0.42	0.40	0.42	0.40	0.42	0.4075	0.4126	0.4154	0.4206	0.4143	0.4196	0.4171
10 ש' אוסטרי	+0.01	1.22	1.28	1.20	1.26	1.22	1.28	1.2344	1.2499	1.2223	1.2376	1.2342	1.2497	1.2437
1000 ל' איטלקיות	+0.01	1.15	1.22	1.15	1.22	1.15	1.24	1.1688	1.1834	1.1707	1.1853	1.1712	1.1860	1.1781
1 דינר ירדני	—	—	—	4.07	4.33	4.16	4.45	—	—	—	—	—	—	4.2997
1 לירה לבנונית	—	—	—	0.09	0.10	0.03	—	—	—	—	—	—	—	0.0457
1 לירה מצרית	−0.02	0.67	0.71	0.63	0.67	0.61	0.66	—	—	—	—	—	—	0.7057

אשנב לבורסה

	מ. חופשיות	משתנים	ב. בהסדר	אג"ח כללי
מדד	73.60	74.30	115.01	111.79
שינוי	+0.26%	+0.49%	−0.09%	+0.04%
מחזור באלפי ש"ח	3,085	1,721	2,435	3,568

"תרדמת קיץ" בסוף שבוע עצבני; מתכוננים ליובש ממושך במניות

המכירות גרמו השבוע לירידות של 2.13% במחירי המניות ≡ משרד האוצר הנפיק אתמול אג"ח חדשות בסכום של 70 מיליון ש"ח ≡ בבורסה מצפים לחודשים ארוכים של פעילות רדודה במניות התפשיות

מאת יואב יצחק

ירידות מחירים היו גם השבוע בבורסה. שערי המניות החופשיות ירדו בכ־2.13%. ירידות מחירים היו גם באגרות החוב, על רקע מעבר כספים מאגרות חוב לפקדונות שקליים. הפדיונות בקרנות נמשכו, אם כי התחלה להסתמן כניסת כספים לקרנות המשקיעות חלק מהכספים בנכסים דולריים.

המסחר בבורסה הושפע גם מגרעונות הנזילות שאליהם נקלעו הבנקים. הם הסתכמו אתמול בב־200 עד 250 מיליון ש"ח. גרעונות אלה גרמו לעליית הריבית הבנקאית על פקדונות ג'מבו לרמה של כ־15.5% לשנה, דבר שעודד מעבר כספים מאגרות החוב הצמודות אל הפקדונות השקליים.

על אף גרעונות הנזילות, הנפיק משרד האוצר (באמצעות בנק ישראל) שתי סדרות חדשות של אגרות חוב (שגיא וגליל) בסכום כולל של 70 מיליון ש"ח. הסדרה החדשה של השגיא, לתקופה של 6 שנים, הונפקה במחיר של 94% מערכה הנקוב; הסדרה החדשה של גליל, לתקופה של 14 שנה, הונפקה במחיר של 96% מערכה הנקוב. הנפקות אלה התבצעו בתגובה ללחצים שהפעילו שני הבנקים הגדולים, הדורשים ממשרד האוצר להנפיק אג"ח חדשות שישמשו להם ככיסוי כנגד תוכניות חיסכון וקופות הגמל.

≡ הגורמים לטלטלה: החשש ממס; השש מנפילת מנהל תיקים; מכירות מצד הקרנות

המסחר במניות החופשיות התנהל השבוע תוך פעילות דלה. מחזורי המסחר אמנם היו מצומצמים, והסתכמו בכ־4 עד 5 מיליון ש"ח ליום, אולם עלאף זאת – על רקע העצבנות הרבה בבורסה – די היה בהם כדי לטלטל את שוק המניות. התנודות החדות בלטו השבוע בעיקר במניות המובילות, המוחזקות על ידי מנהלי הקרנות הגדולים, ומשקיעים מוסדיים, כדוגמת הכשרת הישוב, דלק, אלרון, ים המלח, אזורים ונכסים ובנין.

≡ חוששים מ'האח הגדול'

שוק המניות טולטל השבוע בגלל כמה סיבות. האחת: ידיעות שנפוצו בבורסה – שהתבדו – כאילו אחד ממנהלי התיקים הגדולים הגיע לנקודת שבירה; השניה: מגמת מכירות מצד חלק ממנהלי הקרנות הגדולים, בתגובה להמשך הפדיונות של יחידות השתתפות בקרנות מניות; השלישית, ואולי המרכזית: בדיקות שעורכים שלטונות המס במטרה לחייב מנהלים בכירים ובעלי ענין בחברות, לשלם מס על רווחי הון שהשיגו בבורסה. למעריב נודע, כי חלק מהמכירות השבוע הוזרמו מצד כמה בכירים המעדיפים לצמצם אחזקותיהם במניות חופשיות, ולהחזיק כספם רחוק ככל האפשר מעיני 'האח הגדול'.

≡ מחזורי העסקות בחופשיות נפלו ל־3 מיליון ש"ח בלבד

אתמול חל צימצום נוסף במחזורי העסקות. מחזורי המסחר במניות החופשיות הסתכמו ב־3.08 מיליון ש"ח בלבד. מרבית המניות הנסחרות בם.ר.ק. ובמשתנים נסחרו בתנודות של כ־1.5%. בסיכום שני שלבי המסחר עלו מניות פי.בי., נייר חדרה, כלל ישראל 10 ואלרון ב־1%; מניות ים המלח נותרו ללא שינוי תוך מחזור של 347.7 אלף ש"ח. מניות דיסקונט השקעות ירדו ב־0.5% במחזור כספי של 110.1 אלף ש"ח.

≡ תגובה פושרת לידיעות חיוביות

שוק המניות מגיב באופן אקטיווי לידיעות שליליות על חברות ובאופן פושר למדי לידיעות חיוביות. מניות ליפשיץ 1 לדוגמה ירדו ב־8.2%, וליפשיץ 5 ירדו ב־9.7%, כפי הנראה על רקע קשייה העיסקיים של החברה. לעומת זאת, מניות כבלי ציון 5 עלו ב־4.7% בלבד – תגובה פושרת בהתחשב בדו"חות הכספיים שפירסמה ביום המסחר הקודם, שהצביעו על גידול ברווח המתואם.

במניות אדנים נמשכת עליית המחירים (+4.5%). הרקע לכך: פעילות אקטיווית מצד קבוצת משקיעים, המחזיקה בכמות גדולה ממניות החברה. עליה של 10% היתה במניות מזרחי השקעות. מניות סנפרוסט עלו ב־5%, בתגובה לרכישות מצד אחד הגורמים בשוק.

הודעות הבורסה

- **קרגל** – הרווחה בשישה חודשים שהסתיימו ביוני 1988 סכום של 6.4 מיליון ש"ח לעומת 5.58 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה.
- **אלומית** – הרווחה בשישה חודשים שהסתיימו ביוני 1988 447 אלף ש"ח לעומת 278 אלף ש"ח בתקופה המקבילה.
- **אית"ם** – מולטיקו הודיעה כי סך המניות שהוצעו לה בהצעת הרכש הסתכמו ב־314 אלף מניות בנות 1 ש"ח ע"נ, ולפיכך היא אינה מקבלת את ההצעות.
- **פרגד** – ביצעה הנפקה שבמסגרתה מכרה את כל ניירות הערך לחתמים, לחברת הברוקרים אופק ולציבור בתמורה של 2.85 מיליון ש"ח.

מניות נבחרות

	יחס שווי/הון עצמי מתואם	מכפיל רווח הלוי	שינוי מחיר ב־1988 ב־%
בנק ספנות	0.54	18.3	−47.8
הבינלאומי	0.59	4.5	−36.9
פ.י.בי.	0.54	4.4	−31.4
שלסון	0.50	3.2	−38.3
הסנה	0.42	הפסד	−60.5
הפניקס	0.90	5.1	−10.3
כלל סחר	0.61	4.0	−64.7
שופרסל	0.71	7.6	−28.3
דלק	0.67	7.7	−17.9
אפריקה	0.53	13.9	−37.7
אזורים	0.55	51.7	−49.5
נכסים ובנין	0.58	7.5	−25.2
הכשרת הישוב	0.56	הפסד	−37.3
גב ים	0.67	8.5	−27.2
כלכלית ירושלים	0.55	12.2	−26.3
כלל נדלן	0.47	9.1	−40.3
מהדרין	0.61	19.2	−48.9
ספנ	1.62	6.3	−33.9
עלית	0.71	220.7	−9.1
דלתא גליל	0.96	5.7	−47.4
פולגת	0.33	הפסד	−65.4
קפסאות פח	0.38	38.5	−52.6
כבלי ציון	0.46	8.8	−20.2
מקי פלדה	0.64	4.7	−39.3
אלביט	0.62	5.6	−16.7
אלקטרה	0.61	7.1	−30.5
כלל אלקטרוניקה	1.07	הפסד	−33.8
אלרון	0.48	הפסד	−36.9
טבע	1.36	8.9	−16.1
פריקלס	0.89	17.0	−17.2
ים המלח	1.22	9.2	−4.8
פטרוכימיים	0.68	3.1	−0.4
מפעלי נייר	0.52	8.3	−32.5
כלל תעשיות	0.32	9.4	−49.1
אי.די.בי. פיתוח	0.44	11.4	−27.2
אלדן	0.42	11.1	−37.9
החברה לישראל	0.77	4.9	−35.8
פועלים השקעות	0.49	7.9	−37.3
דיסקונט השקעות	0.54	15.6	−20.8
כלל ישראל	0.39	6.8	−44.4
פז נפט	0.74	24.9	+9.1

★ יחס שווי/הון עצמי – היחס בין שווי החברה לפי מחיר מניותיה בבורסה לבין ההון העצמי המתואם (נכסים פחות התחייבויות) ★ מכפיל רווח – על פי הדו"חות העדכניים שפירסמה החברה.
★ [illegible]

מניית השבוע: הכשרת הישוב

נמרודי טורף את הקלפים

מניות חברת הכשרת הישוב היו השבוע בין שתי המניות הפעילות ביותר בבורסה (השניה היא כבנייה דלק השקעות). התנודות החדות במניות החברה, שירדו בסיכום שבועי ב־12.6%, ומחזורי המסחר הגדולים שהגיעו בימי המסחר האחרונים לכחצי מיליון ש"ח ויותר, התבצעו על רקע ההנפקה שמתכננת החברה, וכן על רקע הציפיות להתפתחויות עיסקיות בה.

התנודות החדות שהיו במניות הכשרת הישוב נובעות מאופיה המיוחד של ההנפקה. הכשרת הישוב הציעה הנפקה בדרך של זכויות, במסגרתה היא מתכוונת לגייס סכום מיידי של 1.16 מיליון ש"ח. סכום נוסף של עד 70.5 מיליון ש"ח (הצמודים לדולר) יתקבל עד מאי 1992, בעת המרת שלוש סדרות של כתבי האופציה.

ההנפקה המיוחדת משלהבת כפי הנראה את דמיונם של המשקיעים, שכן, היא כוללת מרכיב גדול של כתבי אופציה, מה שמאפשר למשתתפים בהנפקה, להבטיח בהשקעה בספית קטנה יחסית רכישת מניות (בעתיד), במחיר דולרי ידוע המובטח עתה מראש.

הפעילות במניות נובעת גם מציפיות להתפתחויות עיסקיות בחברה נוכח פעילותם של הבעלים החדשים – משפחת יעקב נמרודי. לכך מצטרפות הציפיות לדו"חות כספיים חיוביים למחצית הראשונה של 1988.

בורסה

התנודות הבולטות והמחזורים הגדולים במניות

עליות בולטות: שם ני"ע	שינוי	ירידות בולטות: שם ני"ע	שינוי	נפח עיסקאות בולט: שם ני"ע	מחזור
סוחר הטקס10	10.0%	יצהר אופ25	-10.3%	ים הפקח 1	347.7
גית ם	10.0%	חבל 1	-10.1%	כלל ישראל 10.0	134.9
חבק טב	7.0%	מה המקב'	-10.0%	הבשרה הימוב 1.0	112.4
אדנר אופ 2	7.0%	ברמון 1	-10.0%	המוק ריסק	110.1
כבלי ציון 1	5.9%	ליפשיץ 5	-9.7%	פטרוכימיים 10	83.5
י.ע.ג.ל. 2	5.3%	מהדרין 1	-9.4%	פרופאורום 10.0	75.4
יעסור 5	5.1%	ליפשיץ 1	-8.2%	אלרון 3.0	74.4
סופרסט 1	5.0%	ברמון 2	-8.2%	עמית 1	71.2
אלקו 0.25	5.0%	מי הדר 1	-8.1%	דלק נ 1	67.9
ורדון 5	5.0%	אידיבי פי	-7.4%	בנק כרמל אופ א'	65.3

תשואות שנתיות (דולריות) לפדיון בבנקאיות (1988)

שם נייר ערך	תשואה שנתית	תשואה חדשית	שם נייר ערך	תשואה שנתית	תשואה חדשית
אי.די.בי רת	09.26%	0.77%	הפועלים מכב'	13.38%	1.11%
אי.די.בי ב	12.69%	1.05%	הפועלים נ"ע	11.13%	0.92%
אי.די.בי בב א	09.40%	0.78%	הפועלים מוכב'	10.76%	0.89%
אוד	12.11%	1.00%	כלל א'	11.50%	0.95%
דיסקונט ב'	11.95%	0.99%	בכ"ל ספוק	12.22%	1.01%
דיסקונט א'	10.15%	0.84%	סימון ומסחר 1	10.06%	0.83%
המזרחי נ"ע	11.85%	0.98%	סימון ומסחר 5	09.75%	0.81%
המזרחי מוכב'	13.74%	1.14%			

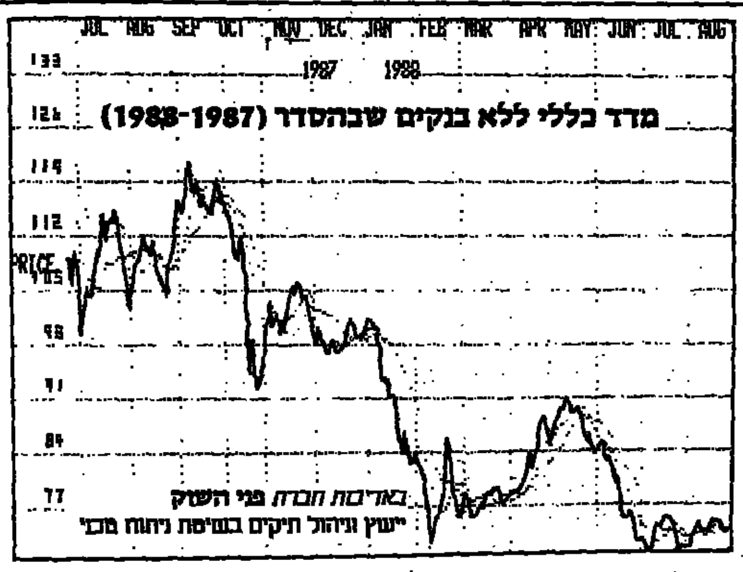

שערי איגרות חוב

שערי המניות

מסחר משתנים ומ.ר.צ.

בנקים מסחריים

בהסדר הצמדה ל-88

בהסדר הצמדה ל-89

בנקים למשכנתאות

מוסדות מימון עסקיים

חברות ביטוח

מלוואות ושרותי תיירות

מתכת ומוצריה

מושבים ושרותי מושב

נדל"ן בינוי ופיתוח

אלקטרוניקה ואופטיקה

מוצרי בניה

מוצרים כימיים, גומי ופלסטיק

חקלאות

מזון וטבק

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

תעשיות שונות

טקסטיל והלבשה

השקעות ואחזקות

מניות הנסחרות במט"ח

חיפושי נפט

רשימה מקבילה

مكان الاصل

אוניברסיטת בר־אילן

הפקולטה למדעי החברה

מודיעה על

המשך רישום מועמדים לשנה"ל תשמ"ט לתוכנית התלת שנתית

ללימודי תעודה במדעי החברה לשרותי הבריאות

התוכנית מיועדת לעוסקים במקצועות רפואיים ופרה־רפואיים, כולל מינהל רפואי, שרותי בריאות וסיעוד.

מתקבלים: בעלי תעודות בגרות ו/או אחיות(ים) בעלות(י) תעודה של אחות מוסמכת, בעלי הסמכה במקצועות רפואיים או פרה־רפואיים ועובדי מינהל בכירים בשרותי בריאות.

הלימודים מתקיימים יום אחד בשבוע מ־08.00 עד 16.00, במשך שלוש שנים.

בדבר פרטים וטופסי הרשמה יש לפנות למזכירות החוג המשולב למדעי החברה, אוניברסיטת בר אילן, רמת גן, טל. 5318276 בימים א'–ה' בין השעות 08.00—15.00.

משרד הבריאות

מרכז ההדרכה לבריאות הציבור
ע"ש פרופ' ג.ג. מר – צריפין

נפתחה ההרשמה לקורס "תברואנים מוסמכים" דו שנתי

שנה א'

6 חודשי לימוד עיוני (לימודי יום מלא)
6 חודשי הכשרה מעשית מודרכת בשדה (במקום העבודה ובמסגרת לשכת הבריאות יום בשבוע).

שנה ב'

6 חודשי לימוד עיוני (לימודי יום מלא)
6 חודשי הכשרה מעשית מודרכת בשדה.

תנאי קבלה: 1. תעודת בגרות (או תעודת סיום 12 שנות לימוד עיוני).
2. קבלת תעודת יושר ממשטרת ישראל.
3. הצלחה בבחינות כניסה ועמידה בפני ועדת מיון וקבלה.

בוגרי הקורס יקבלו בנוסף לתואר **"תברואן מוסמך"** גם **"היתר להדברה"**.
הנהלת המרכז מסייעת בהשגת מקום עבודה במקצוע.

מועד פתיחת הקורס	יום א' 6.11.88 שעה 09.30
בחינות כניסה וועדת מיון	יום א' 9.10.88 שעה 11.00
מועד אחרון להרשמה:	יום א' 2.10.88

לצורך הרשמה יש לפנות בכתב, בצירוף צילום תעודת השכלה, לפי הכתובת: מרכז ההדרכה לבריאות הציבור, מרכז רפואי "אסף הרופא", צריפין 70300.

לקבלת פרטים יש לפנות אל: מזכירות המרכז טל' מס' 08־225827.

המכללה הממלכתית לחינוך ע"ש קיי באר שבע

לומדים בנגב תנאים מועדפים בהתאם להחלטת משרד החינוך

הרשמה לשנת הלימודים תשמ"ט 1988־89

מסלולי ההכשרה למורים ולגננות

* גננות
* גיל רך
* בית הספר היסודי
  התמחויות שונות
* גננות, בית הספר היסודי במגזר הבדואי
* חינוך מיוחד
* מדעי הטבע
  חטיבת ביניים
* לימודי הסבה ליוצאי אוניברסיטאות
* חינוך גופני
* אמנות ועיצוב
* מוסיקה

מכינה אינטנסיבית לבגרות
* מתמטיקה * אנגלית
* מקצועות אחרים

השתלמויות מורים וגננות (בפועל)
* בשנת שבתון
* לתואר מורה בכיר
* להכשרת בעלי תפקידים

מעונות ומילגות רבות ומגוונות.
לתלמידי שנה א' מענק של 90% משכר הלימוד.

פרטים והרשמה
בימים א'–ה' בין השעות 08:00–15:00
רח' יהודה הלוי, באר־שבע, טל. 057־416863/4/5
או ע"י פניה בכתב לת.ד. 65 באר־שבע

מורים מורה

אוניברסיטת תל־אביב

דיקנאט הסטודנטים
המרכז לסיוע כלכלי

אפשרויות הסיוע לשנת תשמ"ט הן כדלקמן

מעונות:

לסטודנטים מן המניין, אזרחי ישראל*, עדיפות לסטודנטים חדשים, ולסטודנטים שבאים מרחוק.

מילגות:

סטודנטים מן המניין, אזרחי ישראל* המשלמים בפועל שכר־לימוד מעל 50% — יכולים להגיש בקשה למילגה על רקע כלכלי.

טפסים למילגות ולמעונות ניתן לרכוש ב"דיונון" — חנות הספרים של האוניברסיטה. למעונות תמורת 2 שקל ולמילגות תמורת 3 שקל. או בפניה בכתב לפי הכתובת: "דיונון" ת.ד. 39287, תל־אביב, בצירוף הסכום הנ"ל.

תאריכי הגשה מילגות ומעונות

מועד ב': עד 31.8.88 **מועד אחרון** לתלמידים חדשים אשר התקבלו לאוניברסיטה ולסטודנטים ממשיכים.

מועד ג': עד 15.10.88 מיועד לתלמידים חדשים אשר התקבלו מאוחר לאוניברסיטה.

הלוואות:

קרן הלוואות כללית: עומדת לרשות סטודנטים לאורך כל השנה. מטרתה לסייע לסטודנטים הנמצאים במצוקה כספית לא צפויה.

קרן קר: מיועדת לתלמידים מתארים מתקדמים,
גובה ההלוואה עד 1000 $ בשקלים.
תאריכי הגשה: מועד א': עד 25.11.88
מועד ב': עד 20.3.89

טפסים ופרטים בנוגע להלוואות — במרכז לסיוע כלכלי, בניין רוזנברג, חדר 108, ימים א'—ה' שעות: 08.30—11.45.

הטיפול בעולים חדשים, לגבי כל אפשרויות הסיוע, נעשה במינהל הסטודנטים, הסוכנות היהודית.

האוניברסיטה העברית בירושלים

בית־הספר לחינוך

קורס הוראה משקמת ודידקטיקה לכתות הטרוגניות

נותרו מספר מקומות לקורסים המתקיימים בירושלים, תל־אביב, חיפה ובאר־שבע.

הקורס מתאים למורים בבתי"ס יסודיים ועל־יסודיים. הקורס מוכר לגמול ולשנת שבתון.

פרטים ניתן לקבל במחלקה להשתלמות מורים, ביה"ס לחינוך, טלפון – 82038/7/6

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה לחקלאות ברחובות

יעוץ ומסירת טופס לימודים לקראת שנת הלימודים תשמ"ט

1. כנס יעוץ חוגי

ביום א', 4.9.88, בשעה 10.00, יתקיימו כנס חוגי חובה למתחילים שנה ב' לתואר "בוגר".

2. יעוץ אישי (למעוניינים)

יום א' – 4.9.88 בשעות 12.00–15.00
יום ב' – 5.9.88 בשעות 9.00–12.00; 15.00–17.00

מסירת טופס לימודים
בימים א'–ה' 4.9.88–8.9.88, בין השעות 8.00–13.00, במזכירות.

פרטים נוספים יתפרסמו בסוף חודש אוגוסט על לוחות המודעות בפקולטה לחקלאות.

איטלקית בכל הרמות

מטעם אגודת דנטה אליגיירי

הקורסים יתחילו ב־1 בספטמבר כולל קורסים אינטנסיביים לסטודנטים המעונינים להרשם לאוניברסיטאות באיטליה

פרטים באגודה (בניין טרה סנטה)
כל יום בין השעות 17.00 — 19.00
או בטלפון 724688 (מִילָה)

אלי שלוש

שדכן משפחתי אמין (ולא מסחרי) בעל קשרים ומאגר פנויים/יות איכותיים. משכילים ומבית טוב...

מציע דרך אמינה, מכובדת ופרטית להכיר בני זוג רציניים לנישואין!

פנה/י לאלי
בבית לשרותך גם בשבת
03-990507, 03-991949

קורסי ערב ובוקר
גרפיקה ברמה גבוהה

"עיצוב גרפי"
סטודיו וביה"ס לגרפיקה
רמת גן ז'בוטינסקי 50
טל. 03-736439

סיכה במסגרת בשיטה עיוורת

תלמדו ב־12 שעות בבי"ס למסחר

"רימון"

ת"א, רח' דיזנגוף 85.
☎ 281985

עיתון חינוכי לצעירים
אינו מותרות
גם ילדך זקוק
ל"מעריב לנוער"

תיכון ברק

בפיקוח משרד החינוך

הרשמה לכיתות: ט' י' י"א י"ב

בגרות

לימודי מחשב

● מורים אקדמאים ● שעורים נוספים באנגלית ובמתימטיקה ● מילגות
חוגים: ספורט, ציור, טניס, ריקודים וקולנוע.

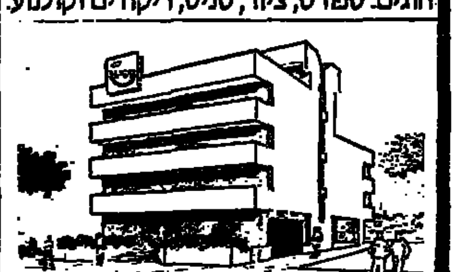

אוטובוסים: כל קווי אגד ודן העוברים בדרך פתח־תקוה, יורדים בתחנת "בית־קלקא".

הכתובת החדשה: ת"א, רח' בית־הלל 10
(הכניסה מדרך פ"ת 100) טל' 339017
יעוץ והרשמה: 10.00—12.00, 17.00—19.00

מרכז המחול בכורי העיתים

רח' הפסמן 6 טל. 219457

"המרכז למחול" פותח הרשמה לשנת הלימודים תשמ"ט

המגמות: **קלאסי, מודרני, ג'אז**

כתות מיוחדות: לילדים מגיל 6 במחול יצירתי וקלאסי, למבוגרים, לבנים.

★ פעילות העשרה עם מורים אורחים מהארץ ומחו"ל, סרטי וידיאו ועוד.
★ שעורי בוקר לרקדנים מקצועיים עם נירה פז ואלכסנדר ג'ורג' יאקופולוס.
★ **בחינות כניסה במרכז בכורי העיתים** ברח' הפסמן 6 בשעה 16.00.
כתות ילדים (מגיל 6) ביום ג' י"ז אלול 30.8.88
כתות נוער (מגיל 13) ביום ד' י"ח אלול 31.8.88.
★ חידוש הרשמה בימים א' וב' ט"ו, ט"ז באלול (28—29.8) בין השעות 17.00 — 10.00.

להקת "בכורי מחול" — הלהקה הייצוגית של המרכז למחול בסגנון קלאסי ומודרני בניהולו האמנותי של אבי לפידות קולטת רקדנים/תלמידים חדשים.

הנהג, עשה לך מנהג קבוע – קח עמך חייל לדרך

משרד החנוך והתרבות
האגף לשילוב מורשת יהדות המזרח

קורסים שנתיים בתחום מורשת יהדות ספרד והמזרח — בתשמ"ט

הקורסים יועברו ע"י טובי החוקרים והמרצים מן האקדמיה בתחומים: הסטוריה וציונות, ספרות חדשה ועממית, יהדות, מוסיקה, פולקלור ואומנות. יתקיימו גם סיורים מודרכים וסדנאות מעשיות.

הקורסים יפתחו מיד לאחר החגים ויתקיימו בכל רחבי הארץ, כדלהלן. ההרשמה נמשכת.

(בסוגריים – היקף השעות השנתי)

1. מכללת "שאנן" חיפה, דרך הבנים 101, הקורס יתקיים בימי שני בשעות 08.30–13.00 (224 שעות) טלפון 04־322683, 04־321947.
2. ביה"ס להשתלמויות חיפה, רח' הגנים 7, יום ראשון 08.30־13.00 (244 שעות) טל' 04־512293.
3. סדנא למנהלים ולמורים במרכזי חינוך, ת"א, הדר־דפנה (30 שעות), אין הרשמה.
4. קורס למחנכות לגיל הרך, ירושלים, מרכז פדגוגי, אוסישקין 38. יום רביעי 16.00־19.00 (112 שעות) טל' 02־817251.
5. קורס סלל למחנכים ולציבור הרחב, ראשון לציון בית אברמסקי שיכון המזרח שד' יעקב (112 שעות) טל' 03־9665333. (בשיתוף המדרשה ללימודי היהדות בית ברל ומועצת פועלי ראשל"צ) יום שלישי 17.30–20.30.
6. קורס למחנכים גימלאים, במועדון ראשוני בית־מעון, ראשל"צ, שתי פגישות בחודש, פרטים כנ"ל (קורס מס' 5).
7. קורס למדריכים ולציבור הרחב, רחובות, שתי פגישות בחודש, פרטים כנ"ל.
8. שילוב מורשת בקורס "יסודות קיומיים של עם ישראל", הקורס יתקיים בבית ברל במדרשה ללמודי היהדות, ליד כפר־סבא, בשעות אחה"צ ובשיתוף בית התפוצות, טל' 052־25151־4, 052־453343.
9. קורס למורים ולמחנכות לגיל הרך, מדרשת "חבת ציון", בית זרובבל ראשון לציון (56 שעות) טל' 03־9643839.
10. קורס בספרות למורי תסיה"ב ועי"ס, ראשון לציון, המרכז הפדגוגי (28 שעות) בשעות אחה"צ, טל' 03־942269.
11. קורס אקדמי למורים, לסמינריסטים וללומדי האוניברסיטה הפתוחה, מכללת "אחוה" מועצה איזורית באר־טוביה (112 שעות) פרטים בטלפון 055־84154, 81970 בשיתוף מכון ברצבי, הנושא: יהדות ספרד בגירוש ולאחריו.
12. קורס אקדמי למחנכים, אוניברסיטת בן־גוריון, באר שבע, בשעות אחה"צ (112 שעות) הנושא כנ"ל. פרטים במכון בן־צבי ירושלים 02־639204.
13. מרכז פדגוגי, חולון, ארלוזורוב 51, יום שני 16.00־19.30 (180 שעות) טל' 03־882299. (הפתיחה 5.9.88).
14. המוסיקה של קהילות ישראל, רמת־אביב, האוניברסיטה הפתוחה, קלאוזנר 16 ת"א, יום רביעי אחת לשבועיים (20 שעות) טל' 03־770185, הפתיחה 12.10.88.
15. אוניברסיטת בר־אילן ר"ג, יום ראשון 16.00־19.30 (112 שעות) טל' 03־5318445/6.
16. אוניברסיטה עברית – בית הספר לחנוך, הר הצופים, יום שלישי 16.00־19.30 (180 שעות) טל' 02־882036/7.
17. "מורשתי" לכלל המורים והמחנכים באשקלון וחסביבה, יום שלישי 16.00–19.30 (112 שעות) פרטים והרשמה אצל מרכז הקורס (מר יוסף און) טל' 051־30438.
18. "מורשתי" למורים בחנוך העצמאי, פרטים ביחידה להשתלמויות שבמרכז החנוך העצמאי, אחוזת הכהן 17, ירושלים טל' 02־825311.
19. "מורשתי" למורות בחנוך העצמאי, פרטים כנ"ל.
20. שני קורסים אקדמיים בהסטוריה ובספרות, שלוחת אוניברסיטת "בר־אילן" צפת, יום שני אחה"צ (120 שעות סה"כ), טל' 06־930045, 06־930055.
21. השתלמויות מוסדיות כל מוסד חינוכי רשאי להזמין השתלמות לצוות המחנכים שלו בנושא אחד או בנושאים שונים מתחום "מורשתי" בהיקף של עד 20 שעות בשנה"ל, באמצעות המדריך המחוזי ב"מורשתי".

לתשומת לבך

★ כל הקורסים מקנים גמול השתלמות או מוכרים לצורכי צבירת שעות לתואר מורה בכיר.
★ הקורסים מיועדים גם למורים בשנת שבתון.
★ חומר עזר יחולק למשתלמים. מבחר נוסף ניתן לרכוש במחירי הנחה.

לפרטים נוספים

אברהם לוספי – המפקח הארצי להשתלמויות (מורשת) משרד החינוך והתרבות – האגף לשילוב מורשת יהדות המזרח, פארן 7, ירושלים (91911) טל' 02־817251, 02־823430.

המכון לפריון העבודה והייצור — בית הספר למינהל עסקים

החלה ההרשמה לקורסים שיפתחו בחודש ספטמבר 1988

1. מינהל עסקים למהנדסים / לימודי יום ו'

מיועד למהנדסים העוסקים בפועל בתפקידי ניהול במפעלים ובחברות עסקיות
משך הלימודים: 18 חודשים — מסלול יום: ימי ו' 08.00-14.00

2. מינהל עסקים כללי

מיועד למנהלים בכירים ולמנהלים בדרגים התיכוניים במפעלים ובחברות עסקיות
משך הלימודים: שנתיים
מסלול יום: ימי ו' 08.00-14.00 מסלול ערב: שתי פגישות בשבוע 17.00-20.00

3. מינהל עסקים למנהלי הנדסה, תאום ובקרה

מיועד להנדסאים וטכנאים העוסקים בתפקידי ניהול ולמנהלים בדרגות הביניים
משך הלימודים 18 חודשים
מסלול יום: ימי ו' 08.00-14.00 מסלול ערב: שתי פגישות בשבוע 17.00-20.00

פרטים והרשמה: ביה"ס למינהל עסקים, רח' סולד 4, ת"א, טל' 03-430278, 430220

המכללה למינהל — הגמנסיה העברית "הרצליה" ת"א

בגרות טובה

■ כל מקצועות הלימוד
■ אנגלית 4־5 י"ל + מכינה
■ מתמטיקה 3־4־5 י"ל
■ שיעורי עזר למתקשים וליוצאים למילואים
■ ימי לימוד מרוכזים לקראת סוף הקורס

הכנה לבחינות פסיכומטריות

אביב

יעוץ אישי חינם

מוסד להשכלה בלימודי ערב
בגמנסיה העברית "הרצליה" רח' ז'בוטינסקי 106.
תל־אביב טל. 03-263111
ת"א: ימים א'–ה' בשעות 10.00-20.00

החלה ההרשמה למועד חורף '88
כיתות קטנות
30% הנחה לנרשמים עד 30.7

כמו כן מקיימת המכללה למינהל לימודים אקסטרניים בבאר שבע 057-78706 ■ ירושלים 02-668383

שיכון עובדים יוצאת במבצע מדד מיוחד.
היום אתה יכול לבחור לך דירה של שיכון עובדים בכל מקום בארץ וכל סכום שתשלם עד ה-30/11/88 לא ישא הפרשי הצמדה.
(יתרת התשלומים תהיה צמודה למדד מיום הרכישה).

גם אם משתחרר לך כסף רק בנובמבר, מפדיון מניות הבנקים לדוגמא, תוכל לנצל את המבצע.*

קנה דירה במחירים של היום ושלם בכסף שישתחרר לך בנובמבר

* בכפוף לתנאי הרכישה הרגילים של שיכון עובדים.
חברת שיכון עובדים רשאית לשנות או להפסיק את המבצע בכל עת.

קנה עכשיו ההצמדה תתחיל בדצמבר.

המבצע לרוכשי הדירות עד 15/9/88.

הלוח הביתי

שיכון עובדים לצעירים

מרכז
תל-אביב - רח' גרדיה 58, יד אליהו טל. 03-390721.

- **בת-ים** - ברמת הנשיא דירות 3 חדרים מרווחות, 82 מ"ר דירות 4 חדרים 88 מ"ר עד 106 מ"ר.
- **בת-ים** - מגדלי הנשיא, דירות 3 חדרים כ-80 מ"ר דירות 3½ חדרים 88 מ"ר.
- **נתניה** - איתמר בן אבי"י - דירות בנות 3½ חדרים 88 מ"ר.
- **רמלה** - בנווה רם למסירה מיידית דירות 4 חדרים גדולות בנות כ-88-98 מ"ר.
- **ראשל"צ** - ברמת אליהו בבנין חדש נותרו דירות 4 חדרים ספורות בנות כ-87 מ"ר
- **פ"ת** - גני חן דירות 3½ חדרים 88 מ"ר.
- **נווה עופר** - ברחוב אוהלי יעקב דירות 3 חדרים בנות עד

דרום
אשדוד - רח' רוגוזין 25 טל. 08-557733.

- **ראשל"צ** - בקרית ראשון לבחירתכם דירות 3 חדרים 78 מ"ר, דירות 3½ חדרים 92 מ"ר ודירות 4 חדרים 97 מ"ר.
- **אשקלון** - בשכונת ברנע דירת 4 חדרים כ-92 מ"ר.

חיפה והצפון
חיפה - רח' החלוץ 43 טל. 04-660915.

- **חיפה** - רמות ספיר - דירות 3 חדרים ו-3½ חדרים מרווחות.
- **גבעת לסם** - ברח' בודנהיימר דירות 3 חדרים 76 מ"ר ודירות 4 חדרים 88 מ"ר ו-93 מ"ר.
- **נהריה** - עין שרה דירות 4 חדרים 88 מ"ר.
- **טבריה** - ברח' שלמה המלך לבחירתכם דירות 3 חדרים 79 מ"ר ודירות 4 חדרים 88 מ"ר.
- **חדרה** - ברח' תרנ"א דירות 4 חדרים 88-102 מ"ר ודירות 5 חדרים 116 מ"ר.
- **נצרת עלית** - בשכונת בן גוריון לבחירתכם דירות 3 חדרים 73 מ"ר.
- **קרית חיים** - ברחובות בסל ובית אלפא דירות 2 חדרים כ-60 מ"ר, דירות 3 חדרים 75 מ"ר ודירות 3.5 חדרים 76-81 מ"ר.

שיכון עובדים

- **כרמיאל** - ברח' יחיעם קוטג'ים בסטנדרט גבוה 137 מ"ר וכ-230 מ"ר של חצר.

ירושלים
ירושלים - רח' הלל 8 טל. 02-233396.

- **פסגת זאב** - לבחירתכם דירות בנות 3-4 חדרים. לכל דירה מחסן צמוד ולחלקן אף גינות פרטיות.

שיכון עובדים למשפחות

מרכז
תל-אביב - רח' גרדיה 58, יד אליהו טל. 03-390721.

- **פ"ת** - גני חן - לבחירתכם דירות 4 חדרים 105 מ"ר ודירות 5 חדרים 119 מ"ר.
- **ת"א** - אמירי אלון - דירות 4 חדרים בין הרח' יגאל אלון, עמק הברכה ופרי-מגדים.
- **נתניה** - נאות בן אבי"י לבחירתכם מגדלי שלמה המלך 4 חדרים 109 מ"ר דירות 4 חדרים 106-120 מ"ר דירות 4½ חדרים 123-131 מ"ר ודירות 5 חדרים 142 מ"ר.
- **בת-ים** - מגדלי הנשיא - ברמת הנשיא דירות 4 חדרים 114 מ"ר ודירות גג בנות 5 חדרים 138 מ"ר + 70 מ"ר מרפסת.
- **בת-ים** - ברמת הנשיא לבחירתכם דירות מרווחות 4 חדרים 103-106 מ"ר
- **ראשל"צ** - ראשון סנטר - ברח' אברבנאל דירות 3½ חדרים 104 מ"ר ודירות 4 חדרים 117-120 מ"ר.
- **כפר-סבא** - ברח' הרצל וברח' החלוץ דירות 4 חדרים 118 מ"ר, דירות 4½ חדרים 144 מ"ר.

חיפה והצפון
חיפה - רח' החלוץ 43 טל. 04-660915.

- **חיפה** - נוף ים דירות גן 5 חדרים 120 מ"ר + מרפסת 23 מ"ר או גינה.
- **חיפה** - רמות ספיר דירות 3, 3½ ו-4 חדרים (חלקן עם אפשרות להרחבה ל-5 חדרים), פנטהאוז 120 מ"ר + מרפסת 24 מ"ר.
- **חדרה** - ברח' תרנ"א לבחירתכם דירות 4 חדרים 88-102 מ"ר ודירות 5 חדרים 116 מ"ר.

דירות למכירה

- **עכו** - ברח' דבורה הנביאה דירות 4 חדרים + גינה ודירות 5 חדרים ב-2 מפלסים ו-2 מרפסות.
- **טבריה** - ברח' המלך שלמה דרך נצרת לבחירתכם דירות 3 חדרים 79 מ"ר, דירת 4 חדרים 88 מ"ר ופנטהאוז 129 מ"ר + מרפסת 50 מ"ר.
- **נהריה** - ברח' הרצל לבחירתכם דירת 4 חדרים 94-102 מ"ר.

דרום
אשדוד - רח' רוגוזין 25 טל. 08-557733.

- **ראשל"צ** - בשכונת גני מעיין דירות 4 חדרים 104 מ"ר ודירות 4½ חדרים 120 מ"ר.
- **אשדוד** - ברח' רוגוזין פינת יצחק הנשיא דירות 4 חדרים 114 מ"ר.

ירושלים
ירושלים - רח' הלל 8 טל. 02-233396.

- **תלפיות מזרח** - ברח' רזיאל דירות בנות 4 חדרים 98 מ"ר ו-105 מ"ר, לכל דירה מחסן פרטי ענק ולחלקן אף חנייה מקורה.

באר שבע
באר שבע - מרכז הנגב טל. 057-72540.

- **שכונה ו'** - ברח' שאול המלך דירות 3 חדרים 74 מ"ר ודירות 4 חדרים 89 מ"ר

שיכון עובדים בסגנון שלך

מרכז
תל-אביב - רח' גרדיה 58, יד אליהו טל. 03-390721.

- **גבעתיים** - מגדל העיר - בפרוייקט גבעת העיר לבחירתכם דירות בנות 4 חדרים 127 מ"ר, דירות 5 חדרים כ-143 מ"ר, כולל חדר עבודה ודירת גג, 4 חדרים + חדר משפחה + חדר נוסף על הגג ומעל 80 מ"ר גג מרוצף.
- **רמת אביב ג'** - מגדלי אביב - לבחירתכם דירות בנות 4 חדרים + חדר משק כ-135 מ"ר ודירות 5 חדרים + חדר משק כ-155 מ"ר.
- **אבן יהודה** - לבחירתך קוטג' דו משפחתי בן 175 מ"ר בנוי המשתרע על שטח מגרש של 490 מ"ר וקוטג' בן 206 מ"ר בנוי על שטח מגרש של 490 מ"ר

שיכון עובדים

- **כפר סבא** - ברח' הרצל וברח' החלוץ לבחירתכם דירות 5 חדרים 184 ו-157 מ"ר (כולל מרפסת) ודירת גג הכוללת 5 חדרים + חדר משפחה כ-190 מ"ר ו-73 מ"ר מרפסת.
- **נתניה** - מגדלי שלמה המלך ברח' שלמה המלך פנטהאוז 5 חדרים כ-240 מ"ר. ודירת 5 חדרים 132 מ"ר
- **חולון** - ברח' ההסתדרות פינת רח' לאון בלום דירה אחרונה 5 חדרים ב-2 מפלסים כ-205 מ"ר.
- **בת-ים** - מגדלי הנשיא, דירות גג בנות 5 חדרים 138 מ"ר + 75 מ"ר מרפסת גג.

דרום
אשדוד - רח' רוגוזין 25 טל. 08-557733.

- **ראשל"צ** - גני מעיין - לבחירתכם קוטג'ים בני 157 מ"ר ו-145 מ"ר על שטח של כ-250 מ"ר.
- **אשקלון** - בשכונת ברנע לבחירתכם קוטג'ים חד משפחתיים מרווחים בני 6 חדרים.

חיפה והצפון
חיפה - רח' החלוץ 43 טל. 04-660915.

- **חיפה** - בנוף ים דירות גן 5 חדרים 120 מ"ר + מרפסת 23 מ"ר או גינה.
- **קרית אתא** - ברח' הנביאים דירות 4 חדרים 116 מ"ר + 13 מ"ר מרפסת ודירות 5 חדרים 129 מ"ר + 13 מ"ר מרפסת.
- **חיפה** - ברח' חנה סנש דירות 4 חדרים 87 מ"ר, דירות 4 חדרים 106 מ"ר, דירות 5 חדרים 120 מ"ר ודירת פנטהאוז.
- **כרמיאל** - ברח' יחיעם קוטג'ים 4 חדרים 137 מ"ר (אפשרות לחדר חמישי) ו-230 מ"ר של חצר.
- **חיפה** - גני רוממה - לבחירתכם דירות מרווחות בנות 4 ו-5 חדרים.

ירושלים
ירושלים - רח' הלל 8 טל. 02-233396.

- **גילה** - גבעת קנדה - דירות בנות 6 חדרים ו-6½ כ-196 מ"ר בנויות בשני מפלסים ולהן מרפסת ענקית.
- **רמות** - ברמת איילות לכל קוטג' שני מפלסים ו-4 חדרים על פני שטח בנוי של כ-137 מ"ר ודירות 4 חדרים על פני שטח של 124 מ"ר.

באר שבע
באר שבע - מרכז הנגב טל. 057-72540.

- **מגדלי עופר** - בשדי יעלים 4 חדרים 120 מ"ר, דירות 5 חדרים 140 מ"ר ודירות פנטהאוז בנות 240 מ"ר

סניפי המכירות יהיו פתוחים לקהל הרחב:
בימים א', ג' בין השעות 8:30-18:00
בימים ב', ד', ה' בין השעות 8:30-15:00
ביום ו' בין השעות 8:30-12:30

יש לך כתובת.
שיכון עובדים

مكذا من الاهل

עבודה עולמית

החופש לבחור

צ'אנג דאשנג, בוגר אוניבר-סיטת פקין במדעי המחשב, מצא מישרה טובה בחברת מחשבים פרטית חדשה בפקין. שם יוכל לפתח את כישרונותיו ולהשתכר היטב. אבל לממש-לה יש תוכניות אחרות בשבי-לו. יועדה לו מישרה משעממת בתחזוקת מחשבים במינהלת התעופה הסינית. צ'אנג החליט להילחם בשיטה ולנסות לשכ-נע את מינהלת התעופה לוותר עליו, דבר שאי אפשר היה לר-סות עד לפני שנתיים.

כחלק מהרפורמות הכלכלי-ות בסין, יש הקלה בשיטת חלוקת המישרות. במשך עש-רות שנים, המדינה היקצתה מישרות לבוגרי האוניברסיטה באופן שרירותי ללא התחשר-בות בשאיפותיהם ותקוותיהם. התוצאה הייתה, מוסר עבודה ירוד ותוסר יעילות.

עם הרפורמות של דנג קסי-אופנג, פריון ורווחים נעשו חשובים. המעסיקים דורשים להתחשב בהם בשכירת עוב-דים ולאחרונה מותר להם גם להתנגד לקבל עובדים שנישל-חו אליהם. עתה גם מתחשבים, עדיין באופן מוגבל, ברצונם של הסטודנטים (בשנה החול-פת רק 5% מהסטודנטים היו רשאים לבחור לעצמם את מקום העבודה). בקמפוסים אחדים אפילו התקיימו ירידי תעסוקה.

עדיין קיים החשש כי בשוק עבודה חופשי לגמרי סטודנ-טים לא ירצו ללכת לאזורים נחשלים. בחיפוש אחר שיטה שתאפשר לאיש מישרות לא רצויות, כאשר יהיה שוק עבו-דה חופשי מלא, נולדה התוכ-נית לאפשר לסטודנטים עניים לימוד חינם ובתמורה הם יוד-שו לשרת את המדינה. היא נגר-

זה לאחרונה מחשש שבכל זאת לא יהיו די בוגרים שיוכלו להישלח למקומות הנחוצים.

טייסים מסוכנים

האם חברות התעופה האמ-ריקניות מקפידות בכל האמצ-עים הדרושים להבטיח שלטיי-סיהן כל הכישורים הדרושים להטסת נוסעים?

סקר שנערך בארה"ב וכלל 112 חברות, החל בגדולות ביו-תר וכלה בחברות מקומיות קטנות, הראה כי התשובה היא שלילית. אמנם בכולן נבחנים המועמדים איזו שהיא בחינת טייס, אבל 62% לא בודקות את תיקו של הטייס במינהלת התעופה הפדרלית. כ-50% מהחברות מסתפקות בצילום של הרשיון שקיבל הטייס מטעם מינהלת התעופה, בעוד שייתכן שבינתיים הרשיון נשלל.

90% אומנם חוקרים את הטייסים ביחס לעברם הבטי-חותי, אך אם אין הטייס מספר על הפרה של כללי בטיחות, 56% לא יאמתו זאת אצל מינה-לת התעופה.

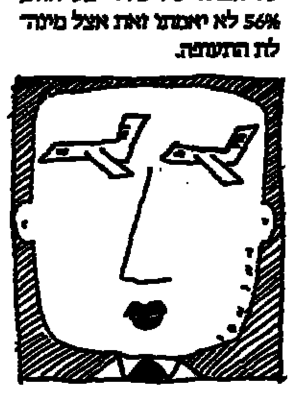

לטייס של מטוס נוסעים שהיה מעורב בתאונה ב-1985 היה "עבר" של 3 תאונות, אך מעסיקיו לא ידעו על כך עד לתאונה. בינואר 1987 הועסק בקולורדו מטוס של חברת התע-ופה טרנס-קולורדו ותשעת נוסעיו נהרגו. החברה לא ידעה שלשני הטייסים הוצאו בעבר אוהרות על ידי מינהלת התעו-פה הפדרלית.

רוצחים עתונאים

370 עיתונאים נרצחו באמ-ריקה הלטינית במהלך עשרים השנים האחרונות, על כך הו-דיע באקפולקו אלעזר דיאס ראנגל, נשיא פדרציית העיתונ-אים באמריקה הלטינית.

בהודעה צויין כי שלושים מן הנרצחים היו מקסיקנים.

מדינות אחרות שבהן מסוכן לפעול כעיתונאי הן קולומביה (בה ניספו עיתונאים רבים בהקשר לסחר בסמים), צ'ילה, פארגוואי, סלוואדור, פרו וני-קרגואה.(ע"צ)

חסרים צעירים

לשוודיה אין מספיק רזרבות של כוח עבודה מאחר ש-83% מכח העבודה שבגילאים 16-64 כבר עובדים. עד סוף המאה יג-דל כוח העבודה בכ-100,000 מישרות – 3% – ויהיו שינויים משמעותיים בהרכבו.

שינוי חשוב יהיה במספר הצעירים המצטרפים לשוק העבודה. בכל שנה הוא יפחת ב-30%. בסקטורים מסוימים במשק כבר מורגש המחסור.

במקביל תהיה עליה ניכרת באוכלוסיה שבגיל 55-59, אשר בשנת 2000 תהיה ב-35% יותר מהיום.

כיום קבוצת גילאי 20-24 גדולה ב-4% מגילאי 55-59. בסוף המאה היא תהיה קטנה ב-30%.

אחת התוצאות תהיה רמת שכר התחלתית גבוהה יותר וחוזי עבודה ארוכי טווח בתנ-אים טובים לצעירים. כדי למ-שוך צעירים יהיה צורך לתכנן מחדש את תוכניות ההכשרה הפנימיות של המפעלים כדי שיהיו יותר אטרקטיביות. (ארנמס-מנפאואר)

מבשל הפרוייקטים

מאת נטע שדמי

"אם לא תקום כל בוקר ותגיד בוקר טוב לעסק שלך, בראש השנה הוא לא יגיד לך שנה טובה". זה המוטו של **ליאור דושניצקי**, המנכ"ל הפורש של עזרה וביצרון, שהקים בימים אלה חברה ליי-זום וניהול פרוייקטים בבנין.

כשמדובר בחברה עירונית כמו עזרה וביצרון הוא תירגם, לדב-ריו, את האני מאמין שלו ל"יזמות כלכלית" – שילוב בין יוזמה עירונית להשקעות הון פרטיות. "מנכסים עירוניים מכינים פרו-ייקטים בעלי מוטיבציה כלכלית. אחרי הכשרת התנאים, פינוי הנכס, הרצת תכניות והשגת אישורים, מציעים ליזמים מוצר מוכן שפיתוחו תורם ליצירת תשתית שירותים ומבנים ציבוריים לשי-פור השירות לציבור, אשר מורים תמורה גבוהה יותר לעירייה עבור הנכסים שלה".

הוא לא גילה את אמריקה, אבל כשמדובר בסבך הבירוקראטי של עיריית תל אביב "אני מרשה לעצמי להרגיש טוב מאוד בליין של יזמות", טופח דושניצקי על שכמו. "בתל אביב היה מקובל שתהליכים כאלה אורכים 12 שנה ואני יכולתי להראות סבב בלוח זמנים קצר".

ליאור דושניצקי, המנכ"ל הפורש של עזרה וביצרון, חוזר לשוק הפרטי. הקים בימים אלה חברה לייזום וניהול פרוייקטים בבנין. העשיה שלו הזמינה ריקושטים מצד מבקר עיריית תל אביב. תשובתו למקטרגים על מכירה בזול של נכס עירוני: גם את מנהטן מכרו פעם תמורת חרוזים. צ'יק' לא הפקיר אותו.

ליאור דושניצקי. צילום: ראובן קסטרו

היכולת שלו להזיז ולדחוף שמה על המפה, בין היתר, את פרוי-קט הקנטרי קלאב ברמת אביב ג', את המרכז לאמנויות הבמה ע"ש גולדה מאיר, מרכז השלום, פארק תעשיות עתירות ידע ומ-רום באזל. "פרוייקט של פתיחת פנים לאיזור מגורים בצפון תל אביב שהיה אוסף של סרחונות", יגדיר את האתרון. "במקומו שי-וקנו ליזמים שטח פנוי עם תכניות מאושרות למגורים עם בריכת שחייה ומשרדים, ואפשר להתחיל בבניה". הוא מתפעל מהקצב. מבקר העירייה, שמואל רוביצ'ק, התפעל הרבה פחות.

בדו"ח שפרסם באחרונה מאשים המבקר גלריה שלמה של מקב-לי החלטות בעיריית תל אביב על מכירת שטח שוק באזל ליזם פרטי ב-1984 תוך הפסד של כ-2.5 מיליון דולר. אצבע מאשימה הוא מפנה בעיקר כלפי דושניצקי ומותח עליו ביקורת קשה בכל הקשור לקביעת אומדן ערך הקרקע, עיתוי היציאה למכרז ובדי-קה כלכלית של החברה הזוכה במכרז.

על פי האמור בדו"ח נערכה שמאות לקרקע ב-1984 שעמדה על 4.3 – 4.7 דולר וכעבור שנה היא נמכרה לחברת ברקי פטה המפריס (קבוצת שני) ב-4 מליון דולר. מהערכת שמאי ב-1987 עלה כי במחירי 1984 – 1985 ערך הקרקע עמד על כ-6.4 מליון דולר. כלומר, הפסד של כ-2.5 מליוני דולרים. ולדעת המבקר, מן הראוי היה להזמין יותר מאשר שמאי אחד. עוד קובע המבקר כי לא נערכה בדיקה לקביעת היכולת הכלכלית של החברה שרכשה את הנכס וכשהתברר כי משאביה אינם מספיקים לבצע את הפרויי-קט, הסכימה העירייה להעביר את השליטה בפרוייקט לקבלן אריה ברנוביץ'. בשלב זה, ע"פ הדו"ח, לאור השינויים במצב השוק, הוחמצה הזדמנות פז לקבל סכומים גדולים יותר תמורת העיסקה.

מחיר מופרז

קביעתו של המבקר כי "לחברי צוות המו"מ, ויהיו מוכשרים ככל שיהיו, אין היכולת האוביקטיבית להתמודד עם מו"מ כלכלי ועם יזמים פרטיים, ולכן יש בעתיד לצרף לצוות כזה גורמים חי-צוניים מקצועיים לצורך יעוץ", היא קליעה בול בציפור נפשו של דושניצקי. "העירייה הצליחה לקבל יותר ממחיר המינימום שקב-עה", הוא עומד על הרגליים האחוריות ושולף קטעי עיתונות כלכ-לית מאותה תקופה, לפיהם "המחיר מופרז...בלתי סביר לחלוטין...מכרז קשה".

דושניצקי: "גם לדעת קבלנים וחברות גדולות שבדקו אז את הפרוייקט המחיר נראה מופרז. העירייה איננה ספסרית קרקע. תפ-קידה לבנות את העיר, לפתח שכונות וחלקים שמצבם קשה, ולא רק למכור את קרקעותיה. אנחנו צריכים כאן עוד פיל לבן כמו המזנה המרכזית? לעירייה אסור להפסיד כסף במכירה כזאת, אך גם לא לשבת ולהמתין לשוק טוב יותר'. גם את מנהטן מכרו פעם תמורת חרוזים, למה לא חיכו שם?"

ראש העיר, שלמה להט, שלל בפומבי את הדו"ח ודרש ממבקר העירייה להתנצל בפני חברי הצוות שטיפל במכירת פרוייקט בא-זל. הוא גם שהביא את דושניצקי לעזרה וביצרון לפני חמש שנים. "רציתי להשתלב בעשייה בגדול, להתמודד עם פרסטיז'ה והיקף, לתרום למערכת סגנון חדש של שילוב ראייה כלכלית עם נושאי בינוי והנדסה", יסביר מדוע חצה את הקווים מהסקטור הפרטי לסקטור הציבורי, ולקח על עצמו את ה"אפיזודה" הזו.

בשביל הפקידות העירונית הבכירה היה יותר מסתם אפיזודה. שנוי במחלוקת. הממסד הבירוקראטי לא אהב את הקצב שלו. ניירות ונהלים שמותחים את פרקי הזמן מקבלת החלטה עד הוצ-את פרוייקט אל הפועל, היו לדידו משוכה שנהג לפעמים לעקוף. כשצריך היה, למשל, לשפץ כמה בתי ספר בהיקף של חמישה מליון דולר לא חיכה עד שיהיו בידו האישורים הדרושים. לדב-ריו הסתמך על הבטחת מנכ"ל העירייה, אלי עשת, כי הם קיימים ורץ לביצוע. לדושניצקי חבל על הזמן. סיפק תעסוקה למבקר העירייה ונדבק לו דימוי של "מעיף שבבים".

דושניצקי שמעיד על עצמו כ"תל אביבי שמרגיש את העיר ואינו מוכן להחליף אותה באף אחת אחרת בעולם", הוא נינו של זלמן דוד לבונטין, ממייסדי ראשון לציון ובנק לאומי. משפחה תל אביבית מבוססת. סבא רופא, מנהל ביה"ח הדסה בת"א, ואבא מהנדס-אדריכל. "כילד ידעתי כי אני צריך לעשות את זה ולא ידעתי מה זה", הוא מתייחס להתייתמותו מאביו בגיל צעיר ולהחד-לטתו ללמוד הנדסת בניין ומינהל בטכניון בחיפה. שם גם התחיל בפעילות מטעם תנועת החרות ואליה הוא חוזר עכשיו לקראת הבחירות. "איש מקצועי עם עירנות פוליטית", יגדיר את עצמו. שוקל את האפשרות לרוץ למועצת העיר ואינו מוציא מכלל אפש-רות עשייה במישור הכלכלי ממלכתי. בן 40. נשוי לאירית, מורה, ואב לשני ילדים. מסלול מקצועי: עוזר למהנדס ראשי בחברת יבנה לתעשיות ובניינים, ניהל פרוייקט דיזינגוף סנטר, ובמשך שלוש וחצי שנים ניהל בלונדון חברה לביצוע פרוייקטים באפרי-קה.

כשקיבל אותה היתה עזרה וביצרון חברה כושלת. שיתוף הפ-עולה של להט ביו"ר הדירקטוריון ודושניצקי כמנכ"ל עיצב פעי-לות זו מסלולית. טיפל מרוכז במכלול הבעיות של הפרוייקטים העירוניים מתחילתם ועד סופם: מדרחוב נחלת בנימין, תחנות כי-בוי אש חדשה ושיפוץ בתי ספר ומבני מגורים. ב-1987 ביצעה החברה עבור העירייה פרוייקטים ב-60 מיליון ש"ח, וכאמור התכ-לית העיקרית של החברה על פי דושניצקי: בישול פרוייקטים ליזמים פרטיים. "אני גם אוהב יותר לברוח להזדמנויות חדשות, אבל צריך להתמודד עם שימור בניינים מבלי להתייחס אליהם כאל בתי מקדש. אם אין תקציב לשפץ ולחזק השיקולים הארכיטקטו-ניים אבודים".

היום מונה חברת עזרה וביצרון 24 עובדים. כשהגיע לשם נד-הם לגלות שבשתיים אחה"צ נשאר לבד. לאחר מאבקים קשים שנדרו שינויים באיוש הפעיל טקטיקה פסיכולוגית. כינס את העובדים והרעים בקולו: תפסיקו להיות עירייה ותתחילו להיות חברה. מאז הם עובדים עד ארבע ומשאירים תורנים עד שבע. אבל עכשיו דושניצקי חוזר לצידו השני של השולחן. הקים חברה פר-טית לניהול פרוייקטים ייזום ואדגון השקעות בבניה. אליה מצטר-רף גם ידיד ותיק, דני הולצמן, מנכ"ל נתיבי איילון.

דושניצקי: "עשיתי תקופה בה התמסדו במערכת קריטריונים ונורמות ונשארתי קשור אליה במספר פרוייקטים. צריך לזכור כי במוצהר באתי למערכת לכמה שנים ויש לי חובות כלפי עצמי ומשפחתי. מבחינה אישית, כלכלית השירות הציבורי הוא לוק-סוס. אינני מתחרט. הרשיתי לעצמי במודע את הלוקסוס שבחור-יה. מאחר שבדרך כלל המערכת הציבורית לא קולטת מהמשק הפרטי, אלא מצמיחה מתוכה, אחד הכישלונות הגדולים שלה הוא שאיננה יודעת להתעלות במתן תנאי רווחה ותמורה אטרקטיביו-ים לבעלי יכולת מנוסים מהשוק הפרטי, שלא לדבר על היעדר היכולת להשאיר אצלה כוחות טובים החשופים בפני פיתויים חי-צוניים.

יוזמות חדשות

"ההחלטה לקבל את התפקיד לא היתה רציונלית. אינטואיטי-ווית ראיתי אתגר במגוון הנושאים, באישוש חברה כושלת, בפרסטיז'ה. גם מצידו של להט היתה ערנות למשמעות וליכולת של אנשים בידיהם הוא מפקיד את העשייה, אבל כשניטפלים לעניינים כמו עשרה אחוז פנסיה פחות או יותר, מוצרות מגבלות".

– ובכל זאת סללת דרך לעסקים פרטיים?

"לא תכננתי מה זה נותן לי באופן קונקרטי, אבל ללא ספק החשיפה התקשורתית, שיש בה גם חוויות לא נעימות, הרחיבה את מעגל ההיכרות מעבר לאוכלוסיית המטרה".

למגזר הפרטי הוא חוזר עם פיצויים של 200 אחוז בעבור חמש שנות עבודתו בעירייה והיא איננה מוותרת לגמרי על שירותיו. תמורת 10,500 ש"ח בחודש ישמש יועץ לארבעה פרוייקטים עי-רוניים. כשנשאל דושניצקי למה הוא שווה כל כך הרבה כסף, ימשוך בכתפו, ישמור על פרצוף פוקר ויפטיר: "עיריית תל-אביב עושה לעצמה את השבון הכדאיות".

חלק ג'/יום ששי י"ג אלול תשמ"ח, 26.8.1988

תקציר

כתבה בעמ' 2

מתחככים בסכנה

עודד בראו נולד לתוך ההובלות. היה טרמפיסט של אביו, שהוביל חומרים במיכלית. אחרי הצבא רכשו מיכלית נוספת והפכו לעסק. נהגי רכב כבד – הגורם האנושי בתמרון בין הרכב והכביש.

כתבה בעמ' 2

הוצאות רכב

מעבידים שמעניקים הוצאות רכב פיקטיביות לעובדים, עלולים למ-צוא עצמם במצבה של עיריית תל אביב. האחרונה ביקשה להפסיק את התשלום ובית הדין הארצי לעבודה לא איפשר לה. השופטים פסקו שאחזקת הרכב במקרה הנדון היתה תוספת שכר לכל דבר, רק כונתה "אחזקת רכב". כידוע, מעביד אינו יכול, בדרך כלל, לקום בבוקר ולקצץ בתלוש של עובד באורח חד-צדדי. שידור חוזר.

כתבה בעמ' 3

פיטורים עם סוכריה

"אם לא תתפטר בעצמך נפטר אותך", הודיעו לעובד. תקבל פיצויים בכל מקרה, ריכבו את המכה. שואל המתפטר: מה הסיכוי להוציא פיצויים מוגדלים? פסק דין.

כתבה בעמ' 3

תופרים במשפחה

שתי אחיות הקימו בית אופנה. אחת השקיעה את כספי הפיצויים ממקום עבודה קודם, האחרת נעזרה בבעל. בתמורת הקיטורים הן נשמעות מרוצות. אולי בגלל שאצלן עברה אהבת החוט והמחט בירושה. עסק משפחתי.

ניתוח גרפולוגי

קיבוצניק אמיתי

מיכל נפתלי (גרפולוגית)

חגי, בן 30, מתלבט אם לשנות את אורח חייו ולנסות להקלט במסגרת קיבוצית ואם כן באיזה תפקיד כדאי לו לעסוק.

לו היו בוחרים את "איש הקיבוץ", היית אתה חגי בווד-אי זוכה מדי שנה. שכן, כתב ידך מעיד על צירוף תכונות קלאסי הנדרש לחיים במסגרת שיתופית. אתה ניגון וגמיש ביחסך לסובבים אותך, מתון במזגך וצנוע בדרישותיך. אתה מסתגל למסגרת חברתית חדשה ללא קושי, תוך שא-תה שומר על צרכיך שלך. אתה יודע לשמור על יחסים תקינים עם מגוון רחב של בני אדם ומתייחס לכל אחד באשר הוא ללא הבדלי גזע, דת ומין וללא דעות קדומות.

אינך מחשיב סימנים חיצוניים, כגון מכונית מפוארת, דרגות גבוהות על הכתף וכיוב'.

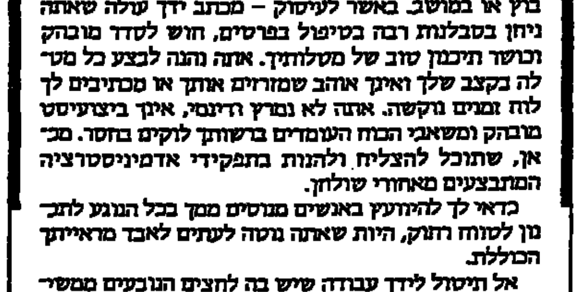

נישתך לזולת בלתי אמצעית, לכן תוכל להשתלב בקי-בוץ או במושב. באשר לעיסוק – מכתב ידך עולה שאתה ניחן בסבלנות רבה בטיפול בפרטים, חוש לסדר מובהק וכושר תיכנון טוב של מטלותיך. אתה נהנה לבצע כל מט-לה בקצב שלך ואינך אוהב שמזרזים אותך או מכתיבים לך לוח זמנים נוקשה. אתה לא נמרץ ודינמי, אינך ביצועיסט מובהק ומשאבי הכוח העומדים ברשותך לוקים בחוסר. מכ-אן, שתוכל להצליח ולהנות בתפקידי אדמיניסטרציה המתבצעים מאחורי שולחן.

כדאי לך להיוועץ באנשים מנוסים ממך בכל הנוגע לתכ-נון לטווח רחוק, היות שאתה נוטה לעתים לאבד מראייתך הכוללת.

אל תיפסול לידך עבודה שיש בה לחצים הנובעים ממשי-מות רבות, שדורשות את תשומת לבך בו זמנית ותנסה לדאוג, עד כמה שניתן, לתנאים נוחים מבחינה פיסית, שכן אתה זקוק לתאורה נעימה, נקיון סביבתי, שקט והרמוניה, על מנת לתפקד כראוי.

תחום אחר שתוכל להשתלב בו, הינו הוראה בבית ספר יסודי. כמורה תוכל למצות את התקשורת הבין-אישית הטובה שלך ואת סבלנותך הרבה כלפי הסובבים אותך.

נדמה לי חגי, שבעייתך אינה באיזה אורח חיים לבחור, כי אם יותר, באיזה עיסוק, מבין האפשרויות שציינתי.

★★★

המעוניינים בייעוץ בבחירת מקצוע חדש או לקראת שינוי קריירה, יכולים לפנות למדור זה בצרוף קורות חיים וכתבי יד ממעגלי חיים שונים, בשפה שבה נלמדו מרבית שנות הלימוד. רצוי בדיו בצבע שחור. על הפונים לציין: גיל, מין, יד כותבת, והאם מרכיבים משקפיים.

מידי שבוע יוגרל בין הפונים כתב יד אחד אשר יפורסם בעילום שם בגליון הבא. כתבי היד האחרים לא יוחזרו.

את המכתבים יש להפנות למעריב-קריירה, עמוד ניתוח גר-פולוגי, ת.ד. 20010, תל-אביב 61200

עורכת: אסתר גלדברשט

בשוק העבודה

מאת אורי גינוסר

המוסכים יכשירו חיילים משוחררים

צבי פיק

במוסכים משוועים לידיים עובדות. איגוד המוסכים בישראל הודיע, כי יסייע ליוצאי צבא ללמוד את המקצוע. באיגוד מודעים לדימוי העצמי והתדמיתי הנמוך של העבודה, המזוהה בדרך כלל עם עבודה שחורה זולה, תדמית שלדברי המנכ"ל צבי פיק אינה תמיד מוצדקת.

בחלק מהמאמץ להעלאת הדימוי הנמוך מנסים לשפר את החזות החיצונית של המוסכים. לדברי פיק, בחו"ל יש מוסכים הנראים כמו בתי מרקחת, בארץ המצב רחוק מהגדרה כזו.

תניכים בבתי הספר המקצועיים יודעים, כי שכרו של עובד מוסך מיומן הוא כ־1,400 שקל ברוטו בחודש. למרות שלאחרונה נוסף מספר הב־ איום סוציאלים, כמו הבראה ונופש, אין השכר אטרקטיווי מספיק בשבילם. אחת הבעיות בסולם השכר במוסכים היא האפשרות לגייס עובדים בלתי מאורגנים מהשטחים, תופעה הבולטת בעיקר במוסכים הלא מורשים.

את התקווה הגדולה לעתיד ההכשרה המקצועית בענף תולים באיגוד המוסכים בתוכנית הנרקמת כעת להקים מרכז גדול להכשרת מכונאים בהשקעה של כמה מיליוני דולרים על שטח בן 40 דונם באיזור רמלה לוד.

המרכז יכלול בתי ספר מקצועיים, יתקיימו בו קורסים, השתלמויות ומרכזי הכשרה מקצועית מהדרגה הנמוכה ביותר ועד לדרגה הגבוהה של מנהלי מוסכים.

ענף חדש - הכשרת מנהלי חנויות

התחרות הקשה במסחר הקמעונאי יצרה ענף חדש: הכשרת מנהלי חנויות ועובדי חנויות ברשתות הגדולות. חברת "סגל" מקיימת קורסים מיוחדים בתחום זה ועד כה כבר הדריכה מאות עובדי חנויות ברשתות של חברות כמו רים, שקם, פלגת, שופרסל ותנובה.

ביקים אלה מנהלת "סגל" מו"מ עם הנהלת חברת קנית בעלת הקניון החדש המוקם בבאר שבע, להדרכת כל עובדי החנויות שיפתחו שם. מדובר, בין היתר, בחנויות של סופרפארם, סטימצקי, כלי זמר, כלי־בו שלום, גלי, סאבי והיפרשוק תנובה.

החברה תעביר גם קורסים לחיילים משוחררים המבקשים לעבוד במוכרים בחנויות, במסגרת היחידה להכוונת חיילים משוחררים.

אלפי משרות פנויות בשירות התעסוקה

למרות שקיימים בארץ מספר מוקדים של אבטלה, יש בידי שירות התעסוקה נתונים על 5,500 מקומות עבודה פנויים ברחבי הארץ, טוען המנכ"ל דוד מנע. לדבריו זקוק השירות בדחיפות ל־350 מסגרים ברחבי הארץ ול־140 חשמלאים.

קיים מחסור חריף בנהגי משאיות באיזור תל אביב ויש 43 מקומות עבודה פנויים בתחום זה.

מחסור קיים גם בטבחים, מלצרים, תדמיות וקונדיטורים.

מקצועות נוספים: יש ביקוש ל־155 חרטים, 44 משרות פנויות בהנהלת חשבונות, 134 מקומות עבודה ממתינים לבנאים.

רישוי לעוסקים בהשמת כוח אדם

יובל לבנברג

מנכ"ל חברת אי.אם.אס מציע לחוקק חוק רשוי לעוסקים בהשמת כוח אדם.

מנכ"ל חברת אי.אם.אס להשמת כוח אדם, יובל לבנברג, פנה לאחרונה לשר העבודה והרווחה משה קצב בדרישה לחוקק חוק המחייב חברות להשמת כוח אדם לקבל רישיון מיוחד לעסוק במקצועות השמת כוח אדם מהארץ ומחו"ל.

לדבריו הפרסומים האחרונים באמצעי התקשורת המציגים את בעלי החברות לכוח אדם כסוחרי עבדים וכמי שמבקשים לעשות רווחים קלים על גבם של פועלים זרים, גורמים לו ולחבריו לענף נזקים כלכליים כבדים ודימוי שלילי בקרב הציבור הרחב.

לבנברג טוען, כי כדי למנוע תופעות כאלה בעתיד יש להנהיג שיטות רשוי והסמכה.

חדש: בית ספר לבורגראים

אודה קרן

עם פתיחת שנת הלימודים תפתח רשת הבורגר ראנץ' את בית הספר הראשון לבורגראים בישראל, בהדרכת אודה קרן.

תוכנית הלימודים השנתית כוללת השתלמויות בתפעול נכון ומדוייק של הסניפים, סדנאות במיומניות ניהול, הנהלת חשבונות, עזרה ראשונה והחייאה, כיבוי אש ועוד.

את התאוריה של העבודה ילמדו המשתלמים במטבח של מרכז ההדרכה בבית מרכזים בהרצליה ולאחר מכן יוצאו להכשרה מעשית בסניפים.

השנה יוכשרו בבית הספר כל מנהלי הסניפים, מנהלי המשמרות, ואחראי הדרכה וכן צוותי עובדים של סניפים חדשים. לרשת הבורגר ראנץ' 45 מסעדות המעסיקות כ־1,100 עובדים בכל רחבי הארץ.

קורס להכשרת מזכירות משפטיות

גילה מרלוב

קורס ראשון מסוגו של המכללה למינהל להכשרת מזכירות משפטיות הסתיים לפני מספר ימים בבית הספר למזכירות בכירות של המכללה למינהל בגבעתיים.

20 מזכירות, שחלקן כבר מועסקות אצל עורכי דין למדו שם את עקרונות הניהול הממוחשב של משרד עורך דין ונושאי רקע הקשורים לעבודת המזכירה במשרד. לדברי מנהלת שלוחת המכללה בגבעתיים, גילה מרלוב, יפתחו בשנת הלימודים הקרובה קורסים נוספים במסגרת בית הספר למזכירות בכירות.

במסגרת התוכנית חזרה למעגל העבודה יפתח המחזור הרביעי של קורס רענון והשלמה למזכירות המיועד לנשים שמעוניינות לחזור לעבודה לאחר הפסקה של מספר שנים. קורס הסבה הקרוי "קריירה שניה" מציע הסבה למקצוע המזכירה ממקצועות אחרים.

המכללה תפתח השנה גם קורס למזכירות רפואיות שמטרתו להכשיר מזכירות לבתי חולים, מרפאות, בתי אבות ובתי מרפא.

שכר האימה

עודד בראז. צילום: גרי אברמוביץ

נהגי מיכליות. מרגישים כמו חצי־אגרונום, חצי־כימאי. צריכים לדעת מה אפשר להעמיס אחרי מה. יורדים מחיפה עם דשנים וחוזרים מתשלובת ערד או סדום עם חומרים לתעשיה. מתחככים בסכנה.

מאת סמדר בת אדם

"תמיד חיפשתי להוביל כלי גדול, מורכב, משהו שדורש קומונסנס. אף פעם לא דברים קונבנציונליים: אנשים, תפוזים, חול... שיהיה אתגר". אומר עודד בראז. אחרי 34 שנים כנהג מיכלית, אפשר להאמין שהוא כבר יודע על מה הוא מדבר.

יש משהו לא מתבגר, הרפתקני באנשים שבכוח מתחככים בסכנה. ה'יידישע מאמא' לא אומרת לבן שלה 'אתה עוד תהיה נהג מיכליות כשתגדל', אפילו שמשתכרים מזה לא רע. אבל על בראז בכל זאת אפשר לומר שהוא נולד לתוך ההובלות. קודם אבא, שמעון בראז, עבד על מיכלית בהובלת חומרי מאכל, והוא הצטרף לאבא. טרמפיסט. עוזר לפתוח גלגלים, להחליף שרשרת, מחליף אותו כשהתעייף. אחרי הצבא רכשו מיכלית נוספת והיו עסק.

נהג של רכב כבד – חיים בתנועה מתמדת. בדידות מסוימת: אתה והרכב והדרכים. לכאורה חיים של פורקי עול. בראז: "לי היה חשוב להיות מוקדם ככל שאפשר בבית, עם האשה והילדים. לצאת מוקדם ולחזור מוקדם. כל הסגנון של להתעכב בדרכים – לא בשבילי".

בתנאים של היום, נהג מיכלית הוא כמו חילזון: סוחב אתו בית שלם. הוא יושב בתא ממוזג על כיסא הידראולי, מצויד ברדיו, במערכת סטריאופונית משוכללת, במקרר לשתיה קרה ובמיחם לשתיה חמה, בתא שינה למנוחה נוחה ובמערכת קשר משוכללת המעניקה סיוע במקרה הצורך ומאפשרת שיחות חולין במקרה של שעמום.

מים בקבינה

בראז: "בשנים הראשונות אמרתי לאבא שזו עבודה משעממת, ואולי נקנה רדיו. אבא אמר שאין כסף לקנות צמיגים, אז אתה רוצה רדיו? כשנכנסו הכסאות האורטופדיים אבא צחק ממני, ונשארנו עם כסאות, לפעמים לא מרופדים. החזקתי מיכל מים בקבינה, וכשחשתי עייפות הייתי מתיז על עצמי, וזה היה אמצעי יחיד להפגת השעמום והעייפות, בעיקר בכביש הערבה, עם הרעש המונוטוני של המנוע המגביר את הרצון לישון. יכולתי לנמנם עם הראש על ההגה, אבל אז הייתי קם יותר עייף. כשנתקעתי עם האוטו בדרך, וכך אירע לעתים קרובות בגלל גיל הרכב, חלפו לעתים 10 שעות עד שהגיעה עזרה. כשרסענו דרומה והיו יריות בדרך, גם אז לא נרתענו. ידענו שצריך להעביר את התכולה, ונסענו בשיירות. היום כשאני מספר את זה, הבנים חושבים שמדובר בקטע מסרט או סיפור".

אחרי כמעט 20 שנה על ההגה, בסוף 1973, אחרי מלחמת יום כיפור, הקימו, יחד עם שותף נוסף, בצלאל סלומון, את 'צבר' - חברה להובלה במיכליות. היום, במלאות 15 שנה לחברה, הם מעסיקים כ־30 עובדים וצי הרכב שלהם כולל 24 מיכליות, רובן מפלדת אל־חלד, מיעוטן מברזל, בקיבולת 500,000 ליטר. בשנה האחרונה הכניסו מיכלית חדשה מצוידת במחשב לפריקה אוטומטית, בעזרת מונה דיגיטלי. התכנון של בראז, והחידוש שהוכיח עצמו יהווה אב־טיפוס למיכליות הבאות. בבעלות החברה מוסך לרכב הפעיל 24 שעות ביממה. מקפידים על אחידות סוג הרכב בצי: MACK, כדי שמיומנות הטיפול תהיה גבוהה, והחלפים תמיד זמינים.

מטעמי בטיחות, קבעה החברה מדיניות לפיה אין עובדים בלילה. אמנם כך אין ניצול מלא של הרכב, אבל גם לא מתעורר הצורך להחליף נהגים. זה כמובן יתרון שעשוי למנוע לפחות טעות אנוש המתורצת ב'לא אמרו לי'. כל אחד אחראי על הרכב 'שלו' ויודע בדיוק מה מצבו.

לא 'דופקים שעון'. כל אחד חופשי לעבוד בשעות הנוחות לו. המפעלים פעילים בדרך כלל 24 שעות ביממה, והמובילים תמיד מתקבלים בברכה. בגלל שמסרים אנשים, מתקיים אפקט של אקסקלוסיביות במקצוע הזה.

ב'צבר', בראז אומר, כמו בכנסת: מי שנכנס לא רוצה לעזוב. נהגי המיכליות האלה הכי קרובים לצוארון־לבן שאפשר: חייבים להתמצא בחומרים. מרגישים כמו חצי־אגרונום, חצי־כימאי. מכירים את ההתנהגות, את התגובות. חומר אחד מתנהג נורמלי כשהוא עצמאי, ומגיב כשהוא מתערב עם אחר, אז צריך לדעת מה אפשר להעמיס אחרי מה. יורדים מחיפה עם דשנים וחוזרים מתשלובת ערד או סדום, עם חומרים לתעשיה, וצריך לדעת מה מחייב את שטיפת המיכלית ומה לא".

ידיעת החומר

למרות שתפקידו הנוכחי כמנהל בחברה שהוא שותף בה, אינו מחייב אותו לנהוג על מיכלית, בראז אינו מוותר על התענוג. לא חולף שבוע מבלי שהוא יישב על אחת המיכליות, לפעמים בשביל הכייף, הספורט, לפעמים כדי שהעובדים יראו שהוא מסוגל להחליף כל אחד מהם בכל סוג של רכב. הוא איש שטח. מסתובב בין המשרד, המוסך והלקוחות.

דור הבנים שנכנס לעסק, מנהל את המשרד כבר מבפנים, דרך המחשב והנהלת החשבונות. את הכביש הוא מכיר מהמכונית הפרטית.

בראז: כשמתרחשת תאונה, מתלבשים על הנהג, החברה והמיכלית. ואז במשך שבועיים שלושה אחרי אסון המשטרה מתלבשת על המיכליות כאילו היו תמרור של סכנה. הגזירות שמתכננים הן כאלו שאי אפשר לעמוד בהן: הוצאת מיכליות מחוץ לעיר, כאילו הן נושאות חיידקי איידס. ענף ההובלה נמצא בקשיים. ענף עתיר־ממון: מחיר גורר פלוס מיכלית מגיע ל־200 – 150 אלף דולר. האחזקה ועלות החזר ההון עצומים. מחירי ההובלה נמרכים, מה שגורם לנסות ולחסוך במרכיב ההוצאות, אם בתחום האחזקה השוטפת, אם בשכר העבודה של הנהגים. לכן לאחרונה קיימת תחלופה גבוהה שהביאה בכפיה אלמנטים שהכשרתם, הידע שלהם וגילם הצעיר עלולים להוות מרכיב מאיץ לתאונות. באוטובוסים, למשל, קיימת הגבלת גיל מינימום, אבל לא בענף הזה, הרגיש כל כך: כלור, למשל, כמו פצצת אטום, אם חלילה יקרה אסון בתוך עיר סגורה עם בניינים, הגז יעמוד בגובה פני האדמה ופשוט ימית את מי שבסביבה.

אישור מעבדה

אישור מעבדה מוסמכת על בדיקה של בטיחות הרכב נמשכת כ־6 – 5 ימים, והעלות גבוהה, דבר שמגביר את המוטיבציה לנסות להתחכם עם הגבלה זו. אז אפשר לדבר על גיל הנהגים, ויש להוסיף את עניין הכבישים: הרכבים משתכללים, המהירויות גוברות, וההשקעה בכבישים אינה מדביקה את הקצב. גם השילוט על גבי המיכליות נקבע ונרשם במספרים הידועים לצוותי החירום למקרה של תאונה, אבל אדם מן השורה לא ידע לתרגם את המספר לסכנה ממשית. המספר הרשום אינו מהווה גורם מרתיע, והתנהגות הנהגים שמסביב – בהתאם.

באופן לגמרי טבעי עלה במהלך השיחה שמו של הסרט 'שכר האימה'. יותר מכל הוא המדגים את מה שאנחנו חוזרים ומכנים 'הגורם האנושי': האמפרי בוגארט מוביל שם T.N.T בתנאים של סכנה ממשית. כל הקהל חווה את הפחד. מזיע את הרגעים שלפני פיצוץ. נושם לרווחה כשהחומר מגיע ליעדו בשלום. האסון קורה דווקא בדרך חזרה, כאשר הנהג, משוחרר ממתח הזהירות, משתולל בדרכים בפרץ של הקלה.

לא צריך להתאמץ בכדי להבין מדוע בשביל עודד בראז, הסרט הזה הוא הדוגמה.

פיקציה בתלוש

שידור חוזר

מאת אסתר גולדברשט ונמרוד בן אמנון

פצצה משפטית: מי שמשלם לעובד אחזקת רכב פיקטיווית חותם על סעיף זה כמעט לכל החיים. כמו שאי־אפשר לקצץ במשכורת בתגובה ישירה להמכפכנות המשק, כך גם באחזקת רכב – אף ביום סגריר יוסיף העובד לקבל הטבה, שלכאורה אינה חלק אינטגראלי ממרכיבי השכר, וכל כולה נולדה רק כדי להיטיב עם עובד זה או אחר על בסיס אישי.

רק הסכמה של נציגות העובדים, או העובד, עשויה לשחרר את המעביד מהכל שבמשכורת לא נוגעים.

עיריית תל אביב, בשפת הרחוב, 'אכלה אותה'. כמוה מעבידים אחרים אשר אולי עדיין לא יודעים שהסתבכו בהוצאות נלוות המייקרות את עלות פרישתו של עובד. אחרי שיקראו את פסק הדין שנתן בית הדין הארצי לעבודה נגד עיריית תל אביב־יפו, יבינו, כי שמות מההפטרה להטבות כספיות, ברגע שהן פיקציה, כמו חישוב ק"מ לדלק בנסיעות שלא התקיימו, עלולות להיחשב תוספת שכר לכל דבר. לא תשוב איך תקרא לזה, תוספת שכר היא תוספת שכר. שימו לב, יש הנחה. בית הדין סייג את קביעתו ואמר על עיריית תל אביב: אין להקיש כי התשלומים בגין הרכב לכל עובדי העיריה הם בגדר פיקציה. כל מקרה ומקרה ונסיבותיו.

והנה נסיבות המקרה נשוא פסק הדין בבית הדין הארצי לעבודה: עובד עיריית תל אביב־יפו, שגר סמוך מאוד לבניין העיריה ובתוקף תפקידו נסע בסך הכל להיכל המשפט בתל אביב, המרוחק פחות מק"מ אחד מבניין העיריה, קיבל תשלום חודשי בעבור 800 ק"מ: כאילו נסע 32 ק"מ ליום. בית הדין חישב ומצא: היה עליו לנסוע 16 פעם ביום לבית המשפט... גם בימי מחלה וחופשה קיבל תשלום כאילו עבד ונסע. לא ניכו לו אגורה. וכי יש דבר יותר קבוע ובטוח מק"מ רכב מוחזק?

פינקו במיוחד את העובד עם הוצאות הרכב השמנות. הכל מקבלים דמי נסיעה – גם הוא, בנוסף. להזכירכם, העובד מתגורר קרוב מאוד לבניין העיריה. אבל מי יודע, קשה למצוא חניה בעיר וגלית בריה יתכן שנוסע באוטובוס... את הוצאות האחזקה של מכוניתו הפרטית אתם עדיין זוכרים?

מדוע עובד כל כך מטופח מתדיין בבית דין לעבודה כנגד המעביד? מסתבר, שלא לעולם חוסן. בשנת 1985 דרש משרד הפנים מעיריית תל אביב להדק את החגורה ולצמצם את מספר עובדיה ב־609 משרות. 400 עובדים פרשו ללא מהומות. אולם, כ־200 עובדים נותרו במצב של אבטלה סמויה. מה עושים? מצד אחד חייבים להתייעל כי הקופה ריקה. מצד אחר, אי־אפשר לפטר. בצר לו הניף ראש העיריה מעל ראשי המועמדים לפיטורים את גרזן החיסכון: אין אחזקת רכב, אין שעות נוספות. יש משכורת לפי הספר.

עם הרכב, כאמור, לא הלך לו. בית הדין הארצי קבע: רק מקום שהחזר הוצאות הרכב הוא החזר ריאלי, לא לשכר יחשב.

ורק אם מתקיים תנאי זה, כשמקצצים בשומנים, אפשר להסיר גם את ההטבה בשם אחזקת רכב.

בעניין הקיצוצים ברכב ספגה העיריה סירוב – בשעות הנוספות זכתה בקלף הבר־אפשר התייעלות. שהרי איך אפשר לשלם שעות נוספות לאנשים שעבודתם הרגילה מיותרת הרי רוצה ראש העיריה לפטור אותם ולא להעסיק אחרים במקומם. סייעו בידי העיריה העובדה, שאכן, כשעבדו ורשמו שעות נוספות לא רשמו לזכות העובדים שעות נוספות סתם, אומרים השופטים מנחם גולדברג, שאול קובובי וסטיב אדלר בפסק דינם. ואין כאן מה שקרוי תשלום גלובאלי. תשלום כזה שקיבלו עובדי עיריית תל אביב אינו הופך חלק מהשכר הרגיל.

בית הדין: העיריה הוכיחה מכוח תקנות שעת חרום לפטור מספר ניכר של עובדים ועל ידי כך להביא לצימצום תקציבה. אין ספק כי העיריה חייבת למלא אחר הנחיות משרד הפנים שניתנו לפי התקנות לשעת חרום ואם אילוצים ארגוניים מונעים ממנה למלא אחר מצוות משרד הפנים במלואה, רשאית היא לפעול לביצועה החלקי ...ואת על ידי הקטנת עלות עבודתם של העובדים האחרים שלא ניתן לפטרם.

בית הדין שראה בהוצאות פיקטיוויות לאחזקת רכב משכורת לכל דבר – פסק אחרת לגבי השעות הנוספות הריאליות. עובדים בסטאטוס של אר־טרטו פיטורים יקבלו בעיריית תל אביב־יפו אחזקת רכב פיקטיווית אבל שעות נוספת – לא.

هكذا من الاصل

هكذا من الاصل

יוזמה

אהבת החוט והמחט

מאת גילה מצא

שתי אחיות, צילה ורדי ועופרה ראובני. לפני שנה וחצי הקימו מפעל. מייצרות בגדים לנשים. דור שלישי במקצוע. הסבא והסבתא, חייט ותופרת, ניהלו בית אופנה ברומניה. ההורים של צילה ועופרה נידבקו בקלות יחסית באהבת החוט והמחט, אצל הבנות התגבשה ההכרעה המקצועית, רק בשלהי שנות השלושים לחייהן "מוטב מאוחר, מאשר אף פעם", הן אומרות.

לאחר שירות צבאי, בחרה כל אחת במסלול שונה. עופרה למדה בסמינר למורים מוסמכים ברמלה, אחר כך השתלמה במחשבים ועבדה במחלקת המחשבים של חברת "דן". במקביל גידלה את שני הבנים, כיום בני 15 ו־12. "השתדלתי להיות אמא טובה", היא אומרת. אחותה הגדולה ממנה בשש שנים, מאשרת: היא אכן כזאת. לפני שעשתה הסבה לתפירת בגדים ניהלה עופרה משרד עם 30 עובדים, בבורסת היהלומים. בעל העסק, בן דוד שלה. אמנם הכל נשאר במשפחה, אבל עופרה החליטה שאת כישוריה הניהוליים, כדאי לתרום לטובת המשפחה המצומצמת.

לקח לה הרבה זמן לשכנע את צילה, תדמיתנית במקצועה, לפתוח עסק. "אין לי חוש מסחרי", מתנצלת צילה בחיוך.

מימין לשמאל: צילה ורדי ועופרה ראובני. צילום: צביקה ישראלי

עופרה ראובני וצילה ורדי שתי אחיות. האחת לקחה פיצויים לאחר שפרשה מעבודתה בבורסה, האחרת, שעבדה כעוזרת תדמיתנית גייסה כספים מהבעל. יחד השקיעו 10 אלפים דולר והקימו מפעל. תופרות בגדים. עם אמא תופרת ואבא חייט, להן אף פעם לא קנו בגדים.

≡ הנחיות לחייט

עופרה קיבלה פיצויים לאחר שפרשה מעבודתה בבורסה. צילה, שעבדה כעוזרת תדמיתנית אצל המעצב שדד גרא גייסה כספים מהבעל, ויחד השקיעו 10 אלפים דולר. עם החוש העסקי של האחות הצעירה והכישורים בתפירה של הבכורה, נולד בית אופנה Z־O. לפניו, בין לידה אחת לשניה, למדה צילה ציור ואריגת שטיחים במדרשה לאמנות ברמת השרון וכן תדמיתנות בשנקר.

צילה היא זו שמורידה הנחיות לחייט, לגזרן ולמעצבת. "את המודל הראשון, תמיד אמא תופרת".

להן מעולם לא קנו בגדים. עם אבא חייט ואמא תופרת, אין הצדקה לתת פרנסה למתחרים. שם המשפחה שלהן מהבית, קרויסטרו "ברומנית, פירוש המלה חייט", הן מתייחסות לייחוס המחייב.

על מה הן מצטערות? "על כך שההורים לא הקימו בזמנו, כאשר עלו מרומניה בית אופנה. אבא העדיף לעבוד בחברה למוגנים ומעליות ואמא, היתה עקרת בית". מאז שהבנות הקימו מפעל עוזרים להן ההורים. "אבא בא אחרי העבודה, עוזר לגהץ ולסחוב דברים. אמא, כל היום איתנו ואנחנו מתייעצות איתה".

במשך חודש שיפצו ועבדו, כדי ש־100 מ"ר במדרחוב חולת בנימין יקבלו צורה של בית אופנה. חודש נוסף עבדו כדי להכין את הקולקציה הראשונה – ויצאו לדרך. כיום, המקום קטן עליהן. מוכרות בין 15 – 10 דגמים שונים בעונה ל־200 חנויות ברחבי הארץ. לא עובדים עם רשתות שיווק "רוצות לתת לנשים הרגשה שהן לובשות משהו ייחודי, לא בגד שהן עלולות לראות על נשים אחרות". מי הלקוחות שלהן? "נשים עובדות, בגיל 25 פלוס, אשר רוצות להתלבש היטב ומעדיפות קו קלאסי". זה גם אומר "לא זול". החליפות והשמלות נמכרות ב־400 – 180 שקלים.

שנה וחצי הן בשוק. מתחרות באריות ותיקים יותר. לאחרונה ייצגו את ישראל בגרמניה במסגרת עמותה לחילופי תרבות וטכנולוגיה. "עד היום הציגו רק מוצרים חקלאיים ומיכשור רפואי. הפעם, לראשונה, הוכנס עניין האופנה. אנחנו נבחרנו לייצג את ישראל". לבית מלון בבאדן־באדן, שלחו שנים־עשר מערכות לבוש. באותו הנופש באדן־באדן ערכו תצוגות אופנה לאנשי עסקים הנמצאים שם בחופשה.

שבוע לפני שהיו אמורות להגיע, קיבלו טלפון בהול "ביקשו מאיתנו להקדים את בואנו, כי יצרנים רבים גילו עניין בדגמים". עופרה נסעה, צילה נשארה לדאוג לעניינים בבית.

לא נתקלו שם בתחרות קשה, כיוון שרק הן הציגו. "מכל רחבי גרמניה באו קונים לראות, להתרשם ולהזמין". עם האכילה כידוע בא התאבון "בעתיד אנחנו מקוות לייצא. בינתיים יש לנו התחייבויות מקומיות, שעלינו לעמוד בקצב שלהן".

≡ תצוגה בגרמניה

בימים אלה הן מתכוננות לתערוכה גדולה של ביגוד ואביזרי אופנה, שתיערך במלון שרתון. זו מיועדת לקניינים מקומיים וזרים. יומיים מאוחר יותר, תצוגה מפוארת בסינרמה. יהודית רביץ, נורית גלרון ודוגמניות, לובשות את מה שצילה ואמא קרוייסורו מוציאות מתחת ידיהן.

הבעלים שלהן מרוצים. כבר הוציאו את ההשקעה. האחד בעל מפעל לאלומיניום, האחר גימלאי צה"ל.

הבת של צילה ממשיכה במסלול המשפחתי. לומדת במגמת אופנה בביה"ס המקיף ברמלה. "מתכוננת להצטרף אלינו". אצלם הכל נשאר במשפחה.

פסק דין

מאת עו"ד נחום פיינברג

תכסיס ריכוך: פיצויים מוגדלים

שאלה: לפני כשבועיים קיבלתי מכתב מהממונה עלי, כי אינו מרוצה מעבודתי והוא מציע לי להתפטר. כמובן, הוא מציין בהודעתו, לא אקופח ואקבל פיצויים כחוק. אם לא אסכים, הוא מאיים, יפטרו אותי בכל מקרה ואז ייפגע שמי הטוב, וחבל.

האם רשאי הממונה עלי לגרום לי להתפטר ולרכך את צעדו בסוכריה של קבלת הפיצויים? במקרה שאסרב, הוא יכול לפטר אותי? אם כן, מהם סיכויי לזכות בפיצויים מוגדלים?

תשובה: למעביד שמורה הזכות לפטר עובד. זה הכלל. אולם בכל מקום עבודה שחל עליו הסכם קיבוצי יש לבדוק אם זכות זו של המעביד אינה מוגבלת.

ברוב ההסכמים הקיבוציים מצויין נוהל הקובע הן את הסיבות המאפשרות לפטר עובד והן את הדרך שעל המעביד לנקוט לשם ביצוע הפיטורים. סיבה כמו "אינני מרוצים מעבודתך", אינה מספקת, בדרך כלל, במקום שיש הסכם קיבוצי.

כפוף להסכם הקיבוצי – כל הודעה של המעביד על פיטורי עובד יש ללוות בפניה לוועד ואז נכנסים למשא ומתן שבמהלכו מתברר גם גובה הפיצויים שישולמו למפוטר.

כיוון שמעביד כזה יודע שלא כל כך פשוט לפטר עובד, הוא מנסה להקדים תרופה למכת המו"מ ומציע לעובד להתפטר מרצונו. כך הוא נמלט מוויכוחים עם הוועד, עם נציגי ההסתדרות ולעתים גם מהליכי בוררות.

הבעייה מתעוררת שוב, כאשר העובד מסכים להתפטר מרצונו אך בתמורה לקיצור הדרך שהוא מאפשר למעביד דורש העובד פיצויים מוגדלים.

פיצויים מוגדלים הם כמובן עניין של משא ומתן. לעתים משתלם למעביד, שנמצא בתהליך של התייעלות, להציע סכומי פרישה מוגדלים, כדי לעודד אנשים לעזוב.

מתי תוכל לכפות על המעביד שישלם לך פיצויים מוגדלים? כאשר במקום העבודה מצד נוהג שמי שפורש מקבל סכום גבוה יותר משנקבע בחוק. כלומר, תקדים רציף, הנמשך לאורך שנים, מכניס גם אותך לרשימת המאושרים אשר זכאים בעת פרישתם ליותר כסף משפסק החוק.

מבצע עובד ישראל

קרן קיימת

חרוץ ואחראי
מחלוף יפרח
עוזר מפקח

עוזר מפקח מחוזי ביחידת הכשרת קרקע צפון. עלה בנער עם הוריו ממרוקו בשנת 1956. עם סיום שרותו הצבאי התחיל לעבוד בקק"ל. הוכיח עצמו כעובד חרוץ ואחראי וממנהל עבודה התקדם לתפקיד בכיר של עוזר מפקח מחוזי. כתושב בית שאן עיקר עבודתו באזורי פיתוח העמק, הגלבוע ובקעת הירדן. בעל משפחה ואב ל־7 ילדים.

כבוד ואמון
שלמה שקד
מפקח מחוז

עובד בקק"ל זה 31 שנה. התחיל כמנהל עבודה ביחידת הכשרת קרקע בחבל דרום ובחריצותו, ושקידתו ובזכות רצונו העז ללמוד ולהתפתח התקדם בתפקידיו ומ־1980 משמש מפקח מחוז הנגב העורבה ביחידת הכשרת קרקע. בתפקידו הצליח ליצור ולפתח יחס של כבוד ואמון עם גורמי חוץ רבים הפעלים בשטח.

ללמוד ולהתפתח
ליבוביץ חיים
מנהל איזור

ליווה כעובד בשטח את כל תהליך יעור של הנגב והדרום. עלה לאט־לאט בסולם התפקידים וזאת בזכות התמדתו, רצונו ללמוד ולהתפתח ויחסי האנוש הנאותים שפיתח עם כל הסובבים אותו. כיום הוא מנהל איזור הכולל את יערות שחריה, אמציה, להב אשר מהווים עדות חיה לפרי עמלו.

נתונים חשובים
ארנסט שפטר
מנהל מדור

כנער ניצל מטוחנ נריכוז בטרנסניסטריה ואחרי המלחמה הצליח לסיים לימודיו ברומניה בטרם עלה ארצה. בעל תואר של מהנדס יער ועם עלותו ארצה היה זה טבעי שישתלב בקק"ל באגף היעור. מ־1972 משמש מנהל מדור סקר. בתפקידו מספק נתונים חשובים ומעודכנים על שטחי יער נטועים ועל התפתחות העצים בכל חלקת יער.

מטפח קשרים טובים ומועילים עם בעלי מקצועי מקבילים בחו"ל ובנוסף לתפקידיו גם מפרסם מאמרים בספרות המקצועית בארץ כגון ה"יערן", "האנציקלופדיה לחקלאות" ועוד.

מסור מאד
נעים שמש
תקציבן

עובד בקק"ל כ־15 שנה ומשמש כתקציבן ומנהל חשבונות באגף לציוד מכני. עובד מסור מאד לעבודתו, אחראי ובעל יוזמה ברוכה. קידם עצמו בהשכלתו המקצועית ומשמש היום אחד העוזרים החשובים המסייעים למנהל האגף בעבודתו בניהול האגף הציוד המכני, אשר כליו מפוזרים באתרי העבודה השונים מהחרמון ועד אילת.

כ.א.ל

התמדה מרבית
ענת גרוסמן
ראש צוות

התחלה לפני כ־4 שנים כפקידה זוטרה במחלקת הנהלת החשבונות. עם יציאתו של ראש צוות ספקים לגימלאות, קיבלה לידיה את התפקיד ומסתבר שמבחינת החברה היתה זאת בחיר מבורכת.

ענת מסורה לתפקידה בצורה בלתי רגילה. תוך כדי התמדה מירבית באיכות העבודה. היא אחראית ומגלה תושיה רבה בתהליך העבודה ומשפרת אותו ללא הרף, למרות הלחצים הגדולים בהם היא נתונה הן מצד הספקים והן מטעם הממונים עליה.

היא שומרת על להדזמנים צפוף במיוחד וקפדני ביותר ויחד עם זאת מצליחה להוציא עבודה בעלה מעולה ידה, למרות הגידול הניכר בפעולות החברה. יחסי־הגומלין עם הממונים והעמיתים וכן יחסי האנוש שלה הם שם דבר בחברה וחיוכה לא מש מעל פניה גם כאשר היא "נלחצת" מכל הכיוונים.

כימיקלים לישראל

בעלת יוזמה
כרמלה שוראשי
מזכירת המנכ"ל

ילידת עיראק, עלתה לארץ ב־1950. נשואה + 4.

מזכירת הסמנכ"ל לכספים, המשמש גם כמ"מ כנהל החברה.

נבנית על ותיקי החברה ולמעשה מראשוני העובדים. עסקה מההתחלה בתפקידי מזכירות בהנהלה ולשכת המנכ"ל. עובדת מסורה, חרוצה, ישרה, נאמנה ורואה את טובת החברה.

לבנט בונדד

איכפתי
אליהו דורי
מחסנאי ראשי

יליד 1952, נשוי + 3.

מחסנאי ראשי בחברה. דייקן וחרוץ ודואג לחברה שלא יבוטל זמן עבודה ומשתדל למנוע נזקים ואיבודי זמן לשווא.

מלון נפטון

תורמת הרבה
אסתר כנף
סגנית מנהלת משק

התחלה עבודתה כמפקחת קומה במחלקת משק ולאחר שנה מונתה לסגנית מנהלת משק. הינה אשה מבוגרת ועל אף זאת תורמת רבות ומביאה תועלת בכל עבודה. מוכנה להושיט עזרה בכל מצב ולכל אדם, ולמרות היותה סגנית, עוסקת בעבודות השוטפות עם כל העובדות הנמצאות תחת פיקוחה.

קפה קו

הספק מדהים
שלמה בן־דוד

מסוגל לבצע מיגוון רב של משימות בתחנות עבודה שונות, כגון קליית קפה, טחינה, אריזה ושילות קפה ירוק.

למרות גילו המבוגר הספק העבודה שלו מדהים והוא מהווה נכס למפעל.

יכין חדרה

מיומנת
לוי תמר

עובדת 30 שנה ב"יכין". מתמידה ומסורה לתפקידה, מיומנת וחרוצה. התחילה עבודתה בבתי־אריזה בסככות בפרדסים בזמנו. יודעת את נודמי הברירה על בוריין. עושה עבודתה נאמנה ויכולה לשמש דוגמא ומופת בהתנהגותה בזמן העבודה.

מדריכה מעולה
רינה שער
מדריכה

עובדת 24 שנים ב"יכין" והיא ידועה כמדריכה מעולה.

התחילה כאורזת, המשיכה כמבררת, הגיעה להדרכה. עובדת חרוצה ואחראית, בעלת יוזמה ומרץ. יודעת לפתח יחסי עבודה טובים עם העובדים. מוחה ומקובלת על הממונים עליה

מבצע עובד ישראל

ג'

לוח מעריב

קריירה

בשיתוף עם THE JERUSALEM POST

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2, תל-אביב מיקוד 67132. טלפון ישיר למסירת מודעות: 5611111 (רב קווי). מחיר מודעת מינימום (8 מילים): 96 ש"ח. כל מילה נוספת: 12 ש"ח (המחירים כוללים מ.ע.מ). מחיר אחיד לכל ימי השבוע (כולל ערב שבת וחג)
מחיר מודעות "מוקף" בגודל 1 אינץ' למשך שבועיים 345 ש"ח (כולל מ.ע.מ.)

עבודה

3000

מפתח ל"עבודה"
(מדורי המשנה מסודרים על פי סדר הא"ב)

אופטיקאים	3020
אחזקה ותחזוקה	3030
אריזה וכח עזר	3040
אינסטלציה	3060
אריגה וסריגה	3070
ביטוח	3075
בייביסיטר	3077
גזירה ותפירה	3080
דיילות ונהגים	3090
דפוס	3100
הנהלת חשבונות	3120
חוקרים	3140
חיילים משוחררים	3160
חשמל ואלקטרוניקה	3200
טבחים וקונדיטורים	3220
טכנאים/הנדסאים	3240
יהלומים ותכשיטים	3280
כימאים	3283
כלכלה וניהול עסקים	3286
כתבים ועורכים	3290
משק בית	3295
מדריכים/ות	3297
מהנדסים ואדריכלים	3300
מוכרים/ות וקופאים/ות	3320
מוסיקה ובמה	3330
מורים ומורות	3340
מזכירות	3350
מחשבים ותוכנה	3355
מטפלים	3360
מכונאי תעופה	3361
מספרות וקוסמטיקה	3363
מפיצים ומקדמי מכירות	3365
מפעילי ציוד מכני	3380
מצילים	3385
מרצים	3390
נהגים	3400
נגרים	3440
נוער עובד	3450
סטודנטים/יות	3460
ספרות וקוסמטיקה	3480
ספרנים/יות	3490
עובדי בניין	3500
עובדי חקלאות	3505
עובדי מוסך	3510
עובדי מתכת	3520
עובדי ניקיון	3540
עובדי סעד והדרכה	3560
עוזרות ומטפלות	3600
עורכי-דין	3620
פועלים/ות	3640
פיזיותרפיסטים	3645
פיזיקאים	3650
פנסיונרים	3680
פקידות וקלדנות	3720
פרסום	3722
צבעים	3725
צילום וגרפיקה	3730
ראשי המטבח והמטבחים	3733
רופאים	3736
רפואה פרטית	3740
שליחים/ות	3760
שמירה ואבטחה	3800
שרטטים וגרפיקאים	3845
תרגום ועריכה	3860
ביקוש עבודה	3880
הכשרה לעבודה	3920

סטודנטים/ בוגרי תיכון לביצוע חקר שווקים

למפעל לטקסטיל "גיבור" בכפר-סבא דרוש מנהל משמרת

ספעיל עפרן לאתר בניה בלוד סנטר רח' בן-גוריון

חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה התשמ"ח — 1988

למפעל בדרום ת"א דרושים עובדים בלתי מקצועיים לעבודות פיברגלס והרכבה

טלפון: 03-812738

(6749)

לחברת "קף 2" דרושים חובשים בעלי נשק

ל"חישתיל" דרוש "אחראי לצוות עובדים".

דרישות:

* נסיון בהפעלת צוות
* נכונות לעבודה ריצפונית בעלת אתגר
* מגורים באזור המרכז
* גיל: עד 28

5000 שקל ומעלה!

ססגרים מכונאים רתכים צבעי

עבודה ב-U.S.A

USA VISA SPECIALISTS

לתעשיה הביטחונית בת"א השוכנת בגבעתיים בריאות דרושה לעבודה מיידית אחות — או מזכירה רפואית

לחברת מבנה בטון דרושים

סבצע בסבון עש! קורס יועצי מס 1700 ש"ח סוג 3

לכ.ש.ק. דרושים חשמלאים/חוטים לתחזוקת חשמל + נסיון בלבד

ס.ע.ט. — סיעוד, ליווי ועזרה 24 שעות ביממה
03-242142 03-221573
מסריק 17 ת"א

סיעוד + מיפלים החברה המובילה!! שרותי אחיות פרטיות ומטפלות

"אדם לשרות אדם" ארגון הג' לטיפול סיעודי

שרות עם כל הלב!

אנג'ו סבטן שרותי אחיות ומטפלות
03-228747, 03-210604
תענה: 052-446561

להקמת צוות רכישות מודעות מקצועיים לפרויקטים בשטחים בארץ ובחו"ל

לחברה מסחרית בתל-אביב דרוש מנהל חשבונות ראשי

הכל בהתאם להתקנות

לקול אורד עפרה דרושים מבאי הקמות

هكذا من الاصل

مكذا من الاصل

הדסא/ית בנין/אדריכלות
וסיון באינסטלציה
פקוח + שרטוט
סיידין

לחברת פרטית
למשרה מלאה
מזכירה
בכירה

לקיבוץ אורטל
דרושה
גננת
לפנות טלפונית: 06-962461
אחר 06-962133
(26675)

מורה לאנגלית בבי"ס "אליאנס" ת"א
(26170) 03-411202 לפנות לגב' צרויה

דרושים מדריכים לנוער העובד בסק-
צבמות מיתנאות מתקשות, צרפתית
ויקרדי-עם. לפנות לגב': 03-350226,
(11626) 03-344316

בי"ס תיכון מקיף
ע"ש "פרקאוף"
אור יהודה
דרושים
★ מדריך לעבודה
מעשית בחשמל
★ מורה למקצועות
האלקטרוניקה
ו/או החשמל
★ מורה לאנגלית
★ מורה למקצועות
החשבונאות
והכתבות – מ"מ
להתקשר לטלפון: 03-717469, 03-358663
(17942)

אקלים 2000
מערכות מיזוג אויר
דרושים
טכנאים מנוסים
בעלי ידע רב בחשמל ופיקוד
למערכות-מיזוג אויר
מרכזיות
052-555735
052-555031
(18864)

מכאי להתקנה ושרות למערכות בק-
רה אלקטרוניות, נסיון + רשיון.
(17814) 03-9233611

"לדע – הנדסה ממוחשבת"
נציגת AutoCAD בארץ
קורסים בשרטוט ממוחשב
בסיסי + מתקדם
★ צוות מרצים ממובילים ★ גרסה
אחרונה AutoCAD ★ הפיכה לחברה
המתמחה בתוכנה. 03-5612021, ספק.
(25951)

לאופנת ניגה
דרוש
סוכן + רכב
לאזור הצפון בעל נסיון
טלפון: 03-656829
(24504)

לחברת
DUKASS
דרושים סוכנים
בעלי רכב

למכירת
ציוד חשמלי לתעשיה
איש מכירות
מנוסה

לתשומת לב
המפרסמים
בלוח מעריב
כל המעוניינים להפסיק
פרסום את מודעותיהם לאחר
הפרסום הראשון, מתבקשים
להתקשר לטלפון 03-561-1111
(רב-קווי) ולמסור את מועדי
הפרסום הרצויים וכן את מס-
פר הקוד כפי שמופיע בסוגריים
בסוף המודעה.
המכוח לפרסום חוזר הנה ללא
תשלום ותוקפה עד 4 שבועות
מיום הפרסום הראשון.
בקשות לפרסום חוזר מתקב-
לות כל יום עד שעה 18.00
ובערב שבת וחג עד שעה
11.00 בלבד
הנהלת מעריב

2000
ש"ח
נטו

אנשי מכירות
מעולים
לפרוייקט יחודי
בנושא כלכלה וחברה
בעלי נסיון טובה יפה בצירוף קורות חיים
בכתב ל SEVEN DAYS L.T.D
(7378)

סטודנטים/יות

לשיווק פתרון
רפואי חדשני

הרבה כסף ומהר
לחברה מובילה בענף
הספרים דרושים
5 אנשי מכירות

לפרוייקט תדמית –
בכל ארצי
דרושים
מקדמי מכירות

למלקום
דרוש/ה
נציג/ת מכירות
לציוד משרד

למשרד תיווך
מהמובילים בענף
דרוש/ה סוכן/ת
רציני/ת

למו"ל דרוש
נציג/ת
מכירות
בתחום הפרסום

לסוכנות מכירות
דרוש/ה
נציג/ה

לסביבה בתניה

לנהול משרד
דרושה מזכירה
מנוסה ואינטליגנטית

למשרד רו"ח בתל-אביב
★ מזכירה מיומנת
★ מזכירה כתבנית
מעולה
03-295072 03-283286

למשרד עורכי דין
דרושה מזכירה בעלת
כישורים מתאימים

מכוניות והובלות

מסגרות ואספקה

מזכירות

מלצרים מזכירות

משרדים

נגרים ורפדים

מוכרים

חגים

לך על בטוח לוח מעריב קריירה

ג'

בעל פרוזדור להשמות באזור המרכז. 03-9323395 ,03-908661 ,03-9302394 (17600)

דרוש מכשיר לרבה ולצעצועים + ר' שין + רכב. 03-803457 (26887)

דרוש נהג סמיטריילר מאזור המרכז (21112) 03-762382 לפנות לקבלן ברב

דרוש נהג אוטובוס/מיניבוס לעבודה קבועה. 03-9323395 03-908661 (18009)

תומר – מלבוש תכולה לבין כולם רדיוס ומכשור, ברזלים, בנאים, פיתוח ותיקונים לעבודה תקופתית קבועה. לפנות לסר שומר מיכאל במרכז. 03-5709137 (16988)

"לעבדך" מכון ריפוי בהרצליה, מכוניות עם תמונות גמר בהירים מקצועי. 052-547070 לדני. (18071)

עובדי משק וקהילה

3560

ביקורים וטיפולים לקשישים, להעתקת הבידוק, בנובהים, רוטיה, פולנית, אידיש. 052-24419 (18529)

נקיה זו שלא מתעלף. נכה לריבה פריפריה. 03-359903 (8956)

עובדת לטפל בחור בחור-ברוך. 03-491014 בבקר 16:00-10:00 (15221)

מטפלת עם לינה ועבודת בית בהרצליה-פיתוח. 052-570063 (15556)

דרושה בחורה עם המלצות לניהול משק בית 5 ימים בשבוע. 03-733394 14:00-08:00 (17767)

סדר/ת מבחינת אנגלית, זמין מעבר. לסדרה צעירה באזור תל-אביב, 5 ימים בשבוע. 03-7516172 (21157)

דרושה פקידה/מזכירה, רצוי ידע. 03-746181 (21347)

דרושה פקידה מבוגרת לבית אופנה. 03-658372 (22200)

קלה ולפיזור 2-3 בשנה 4. בארה"ב תנאים טובים. נא לפנות לכתובת: JAY EISENSTARK 175 NEW BROOK LA SPRINGFIELD N.J. 07081 U.S.A. לקבלת פרטים 001-2014624291 בשעות הערב. (18658)

מטפלים/ות לקשישים בבתיהם, משכורת קבועה 03-293395 03-731160 03-292255 (23858)

כפתח-תקוה מטפל/ת לטפל בחינוקת 6 ימים בבוקר. 03-916994 (23309)

"אדם לשרות אדם"
מוקד לסיוע סיעודי
24 שעות ביממה

★ מטפלות ועוזרות

דרושים/ות מטפלים/ות המבוגרים/ות מוכנים לעבודה ונהנים קבועה שכר גבוה + תנאים סוציאליים

★ מלווים לנכי צה"ל ★
עבודה עם אחור וסיפוק

נפתח קורס הכשרה
לסמפלות בקשישים
– בשיתוף משרד העבודה והרווחה –
המקבה תעודה מוכרת

● מתח חדש ועמק-רן 03-5461727-8
נתנת הדרה נתניה והשרון 06-322699
חיפה והגליל 04-335828
טבריה והעמקים 06-750750
ירושלים 02-249959
(7112)

מטפלת/עוזרת עם/בלא מגורים כשכר גבוה. 03-243616 (11975)

בהרצליה קיבוצניקית לאחה"צ ל-2 ילדים מקסימים 052-545722 (23185)

בהרצליה מטפלת לילדה בת 8. 17:00-12:00 + עזרה בבית 052-555554 (23567)

אקלים 2000
מערכות מיזוג אויר
למפעלנו באיזור התעשייה בת-ים
דרושים
מסגרים/פחחים
לייצור יחידות מיזוג אויר

052-555031
052-555735
(18909)

דרושים מסגרים למפעל מתפתח, תנאים טובים, עבודה קבועה. 03-808625 (18656)

למפעל בחולון, דרושים עובדי מתכת, זורק לרתוך והנה. 03-5591930 (19155)

דרוש חרט בעל נסיון לעבודות מגוונות. 03-801138 (6495)

מפעיל מנוסה לגבוח חיתוך להבה - פנטוגרף. תנאים טובים 03-373861 (6857)

עובד בעל ידע במסגרות, הלחמות ש... והרכבות. 03-428317 (9309)

בודק ביה"ס מקצועי מכונאות/מכניקה בביקורת איכות ברמת השרון 052-442379 052-951086 (18794)

דרוש כרסם מנוסה. תנאים טובים 052-38030 ,052-20027 (18847)

פחחים מנוסים לעבודות איחוד וסיוע, 5 ימים 03-376932 (25750)

מתמחה בהדרכה מקצועית ביהוד בתחום הסכניקה (עיבוד שבבי) + נסיון רב. ת.ד. 24164 תל-אביב (24119)

בראשון-לציון עובד מקצועי לעבודות אלומיניום בבני-ברק. 03-5793280 (16793)

עובד/ת מנוסה בעיבוד פח בתנאים מעולים, באזור חדרה "חבר". 06-663966 (8725)

מסגרים כלליים וקבלנים מעולים למפעל פרטי בחולון 03-801121/3 (1511)

מסגר, רצוי בעל נסיון בייצור והרכבת סוכבים. 08-459349 ,08-412298 (25069)

בראשון-לציון עובד מנוסה לעבודות אלומיניום לייצור והרכבה. 03-9665840 (18615)

בתל-אביב דרוש רתך ארגון מנוסה 03-254795 (18708)

לפתחון אלומיניום דרוש מסגר מנוסה בענף 03-839591 ,03-826372 (19475)

דרוש חרט מנוסה "ספרינטר" פרזה 23 יפו 03-83849 (19667)

ראול-גל תעשיות אלומיניום, דרושים עובדי ייצור והרכבה. תנאים טובים. 03-9611003 (22855)

עובדי ניקיון

3580

עובדים לנקיון חלונות ברמת-גן + נסיון 052-440395 (22214)

דרושה פקידה למפעל סבני סיפול בנקיון + משקב בסוף + הדפסה, מלא. אנגלית רצוי רשיון נהיגה לפנות לת.ד. 46029 ת"א בכתב יד (23001)

בתכנית גרפית ואנגלית עם ידע ... 06-526288 (24186)

לסכן לפיתוח ארגוני דרושה/ה מזכירת תכלילים א-ב מנוסה, רצוי אנגלית, ליום מלא, 5 ימים בשבוע, תנאים טובים. 03-721625 ,03-730211 (8561)

לשמרון אור-יהודה פקידה לתפעולה מלאה, כולל שיווק + נסיון. 03-349766 (9288)

לחברה מסחרית דרושה קלדנית מיומנת, לחצי משרה, משעות עבודה גמישות. 03-336463 (20328)

דרושה קלדנית עם ידע בהדפסים ... 03-661610 03-661604 (20710)

קלדניות משולות לסדר צילום בת"א, העבודה במשמרות. 03-374550 (7549)

למשרד בבורסת היהלומים דרושה פקידה מוסמכה לחצי יום. ת.ד. 22167 תל-אביב (8748)

קלדנית למחשב + רקע בהנהלת חשבונות + מכירות ברמת... 057-914825 (8866)

בתל-אביב, פקידה + נסיון בביטוח, משרה מלאה 03-291767 ובערב: 052-911080 (10094)

דרושה פקידה למשרה מלאה הערב 39 ת"א 03-381829 (14717)

מזכירה באנגלית בלי נסיון (שפת אם אנגלית) + הדפסה באנגלית. 03-267910 (17390)

למשרה מלאה, דרושה קלדנית מנוסה וידע בהדפסים 03-333360 (22546)

דרושה פקידה למוסך בחולון, למשרה מלאה. 053-336584 ,053-619836 (23008)

ביפו, פקידה למשרה אחראית מעניינת למשרה מלאה. 03-828922 (23787)

סייעת מנוסה, אחראית, עשית, דוברת אנגלית. 03-243236-03-237961 (16314)

למרפאת שיניים דרושה סייעת ... 08-361506 (25612)

סייעת מנוסה, למרפאה מקומה ליד תל-השומר. 03-340710 (16297)

למרפאת שיניים מסודרת בצפון תל-אביב. דרושה סייעת עם נסיון, הרבה עבודה!! אפשרי משמרות. 03-9668668 בערב (15459)

דרושה סייעת מנוסה, א"ר אחה"צ. 03-288743 (22112)

"DenTemp"
כח אדם
למרפאות שיניים
סייעות/שיננית

מסורה קבועה בראשונה – עבודה זמנית. לפרטים נוספים התקשרו 03-232207
(19652)

רופא שיניים בעל אוניברסיטה מבר-בית המשרף לאנשים ריכים (משרד איכות כמוך, במקום הכי הכי בתל-אביב. 03-546280 ,03-5461687 (19954)

למוסך חדש ומודרני
בתל-אביב
דרושים
עובדים

מתאימים לתיקון פרונטים. תנאים טובים. 03-479038 (17336)

דרוש ראשטרים עם יש בכל הסמכה ביהוד 03-5365729 (23771)

דרוש מכונאי אוטובוסים מנוסה ואחראי 03-263323 ,03-741090 (24830)

דרוש משפין סטרטרים ואלטרנטורים וחשמלאי רכב 03-814389 (25639)

פחח רכב בעל מקצוע טוב אחראי מכל מקום בארץ 08-462443 (15306)

למוסך אורי, פחח רכב מקצועי, בתנאים טובים. 03-822714 (26298)

דרוש חשמלאי רכב מוסמך - פוטיו. 03-807467 ,03-5567929 (14687)

עובדי מוסך מנוסים + ידע בחשמלאות רכב 052-20095 052-915598 (20323)

פחח רכב מקצועי רציני בעבודה 300 ש"ח בבית 5592753 (17112)

למוסך רנו ברחובות מכונאי + הסמכה. 08-462345 ובערב: 08-412786 (3813)

למושב צופר בערבה דרוש מסגר מקצועי. מגורים במקום. 057-81485 (19238)

מכונאי
בעל נסיון
תנאים טובים למתאים
סמוך ראשל"צ

טלפון 03-995643
(22174)

למוסך בבני-ברק דרושים: מכונאים מנוסים, תנאים טובים למתאימים. 03-481506 בערב. (23814)

בחולון לתחום טיפה, מיבאי מקצועי, תנאים טובים. 03-809126 (7980)

לחברת אוטובוסים. דרוש מכונאי אחזקה יפתח עבודה 052-443555 (7997)

למוסך לאוטובוסים בהרצליה דרוש: עובד בעל הסמכה 053-616470 053-25763 לאבי. (9290)

ברעננה למספרה דרושים ספרים/ות, פוניסטים/יות תנאים טובים. 052-31953 (25360)

ספרים/יות

3490

ספר/ית דרוש/ה בבי"ס תיכון מקצועי אורט "שפלה". רחוב נאולה 30 ת"א. 03-657940 (23170)

עובדי בניין

5500

לחברה קבלנית
לעבודות בניין
בקניה
דרוש מנהל עבודה

בעל ותק ומוין רב. 04-674807
(9028)

דרושים קבלני משנה לטפיצות גבס. באזור הצפון 03-962714 (11613)

למפעל למרצפות בחולון מנהל עבודה. 03-806898 ,03-5034607 (15870)

לקבלן פיתות, עובדים לאבן שפה, ריצוף אספלט ובנאי אבן. 03-478152 03-692102 (21644)

מעריב

هكذا من الاصل

לוח מעריב

לך על בטוח

THE JERUSALEM POST בשיתוף עם

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2, תל־אביב מיקוד 67132. טלפון ישיר למסירת מודעות: 5611111 (רב קווי). מחיר מודעת מינימום (8 מילים): 96 ש"ח. כל מילה נוספת: 12 ש"ח (המחירים כוללים מ.ע.מ). מחיר אחיד לכל ימי השבוע (כולל ערב שבת וחג)
מחיר מודעות "מחץ" בגודל 1 אינץ' למשך שבועיים 345 ש"ח (כולל מ.ע.מ.)

לוח באר־שבע

דירות ברוחה
3090

דילות מכירה מסחה לשמודי ס.ס.ס. בבאר־שבע. 03-398060 (15500)

דירות

1000

150 עודה!! ביקורת אקסלוזיבית לרכוש דירות "פירנב" 03-518858 (20040)

מרשמון 38-38-38 עורות לקבלת מודעות במרשון ל"לוח־מעריב" בכרמיפי אשראי ודה ישראכרט פירוטי מודעון 24 שעות ביממה 03-38-38-38 (16085)

דירות בחו"ל
1040

בלונדון בנאש־האם דירת 3 להשכרה רעננה 03-9643592 (7992)

ניו־יורק במנהטן דירת 2½ 1500 דולר לחודש. 03-5412526, 03-5460079 (19312)

כרמון־גן להחלפה בספטמבר דירת הדר יפה + סמן, בדירה בניו־יורק. 12:00-8:00 03-9323227 (21269)

וילות ובתים
3050

ברעננה להשכרה קוטג' חדשו!! 6 + מלפון. סידייו!! 03-494648 (243)

בפרויקט "נאות הדר" ברעננה

החלה המכירה!!!

- ★ קוטג'ים דו משפחתיים מפוארים ויחודיים!!!
- ★ מגרשים כ־375 מ"ר
- ★ משכנתאות נוחות ומחירים נוחים
- ★ פיתוח סביבתי מיוחד

נציגנו ימתינו לכם באתר, רח' אחוזה פינת רחוב רעננה בשבת 27.8.88 בין השעות 13:00-11:00 ובין 19:00-17:00

משרד המכירות:

"ישראהאוז"

052-901901

(24448)

ברעננה, קוטג'ים מפוארים, 6 חדרים החל מ־ 185,000 דולר "פורום־דירות" 052-31196 (24805)

להשכרה בית ברמת־השרון, גינה, מזגן, מלפון, לא מרוהט. 03-5131010 (25076)

למכירה ביפוי מבשר 04-831380 קוטג 6 חדרים, הרבה תוספות. 130,000 דולר * בית קטן + ½ דונם קרוב למרכז. 88,000 דולר * בית־מסופחתי ישן + אדמה + זכויות בניה. 70,000 דולר * הרוס. מיוחד. מרכזי. 170,000 דולר * מגורים 2 חדרים ללא פרוזות + גינה 28,000 דולר * בארבע מששפחתי קרוב למרכז, 4 חדרים + קומה עסקים בויה לפרפאה/ למשרדים + גינה + חויה ממודרת. 120,000 דולר. (25081)

למכירה ברמת ישי!! קוטג'ים בבניה, אדמה פרטית, 105,000 דולר הלוואת ... 04-831380 (25145)

בפרדס חנה באזור יוקרתי בית פרטי + חצר 03-884373 (26406)

למכירה בניינים חפשיים/בחלקם בתל־אביב 03-451319 03-450270 "יפמר" (26497)

בזכרון־יעקב בהזדמנות, בית במרכז המושבה, מתאים לשתי משפחות 06-390631 06-399055 06-399128 (26925)

בית פרטי בזכרון יעקב, שתי יחידות דיור במרכז המושבה 06-399095 06-39650 (26973)

בהרצליה פיתוח ליד הים, בית ישן. 052-570878 175,000 (9251)

וילה בגבעת־סביון (חדשה), 2 דונם. "מודיעין". 250,000 דולר 053-340082 053-336048 (11634)

למכירה בהרצליה פיתוח בית פרטי חדש לתקופה 6 חדרים עם יחידת מגורים ומרתף 300 מ"ר על מגרש של 750 מ"ר + מיזוג אויר מרכזי למלפון במשך השבוע ללא מתווכים 03-238750 (24180)

להשכרה בהרצליה פיתוח ליד הים, וילה מרוהטת 052-557930 לא בשבת (25971)

וילה קוטג' נאור באר־יעקב מרכז 08-225610 08-247525 (11774)

אפרידר אשקלון

נוה־דן

החלה בנית

6 קוטג'ים

03-234921 03-236525 (15724)

לתשומת לב המפרסמים בלוח מעריב

כל המעוניינים להמשיך הפרסום את מודעותיהם לאחר הפרסום הראשון מתבקשים להתקשר למלפון 03-5611111 (רב־קווי) ולמסור את מספר הפרסום הרצויים וכן את מספר הקוד כפי שהופיע בסוף המודעה.

הבקשה לפרסום חוזר זה ללא תשלום תתקבל ותוקפה עד 4 שבועות מיום הפרסום הראשון.

בקשות לפרסום חוזר מתקבלות כל יום עד שעה 18.00 ובערב שבת וחג עד שעה 11.00 בלבד

הנהלת מעריב

למכירה בית + קרקע בגבעת־שמואל. חדר 03-5322675 (11680)

להשכרה קוטג' 250 מ"ר כולל מרתף בשכונת תל־אביב 03-728132 03-732398 (11728)

בית ישן במגרש לדי 407 מ"ר באבן־יהודה 03-354844 (11840)

במושב צפור לתרמית, בתכירות, וילה בפוארת מסחות 053-663405 (16966)

בירספרים שוה רשקן 175,000. קוטג' 02-471874 (21707)

ברמת־גן, דו משפחתי להשכרה 7 חדרים 03-745721 (20203)

רמת־פולג וסווה 6 חדרים + מרתף. 250,000 דולר 053-50432 (21668)

להשכרה קוטג' בנוה־אפרים 5 + 08-239019 03-258677 (22005)

קוטג' 3 מפלסים, ממודרת לפוארים, 052-911131 03-5360281 (23585)

בקריון ½ דונם + קרקע אפשרות בניה. 03-717944 03-343488 (24898)

ברמת־השרון קוטג' צמוד + תוספת 052-929968 (25118)

ברעננה בקרית־אליהו למכירה בית + 800 מ"ר 052-916241 (25565)

להשכרה בהרצליה פיתוח וילה יפה, מתאימה גם לדיפלומטים במשרד 052-544906 052-544854 (21741)

בנה־גנים דו־משפחתי במי 200, מגרש 390. 03-9361652 03-9222050 (17229)

בבית־גן 2 + ½ דונם + מיזוג. שפ־ 03-5517541 (7489)

ברעננה בהרצל 400 חדרו 7 + מרתף. 052-912928 (8835)

מגרשים לקוטג'ים ב"עיר הווילות" — ראשון לציון

בשיטת "בנה ביתך"

המגרשים האחרונים בעיר הווילות. מגרשים אחרונים בשטח של 250 מ"ר ויותר לבניית קוטג' חלומי. אדמה פרטית. פיתוח סביבתי מלא. תכנון אדריכלים יוצמד לרשותך הקרקע. הקנייה לבחירת המגרש הרצוי לך. השקעה מנולה. המחיר מ־45,000 דולר בתוספת מ.ע.מ.

50% במשכנתא

פרטים מלאים

חברת רובינשטיין

מקווה־ישראל 8,
תל־אביב
03-622621

(17960)

להשכרה ביבנה קוטג', בשכונה הצבאית + מלפון + ארונות 08-438233 (021733)

וילה בסביון

תיווך
"סביונית"

מלפון 03-346246
(26986)

להשכרה, ברמת־גן וילה 4, שקמה + גינה "חל נכסים". 03-441484 (15850)

הרצליה, נוה עמל למכירה, קוטג' 7 + גינה מפוארת 052-555702 (16024)

באזור יוקרתי קוטג' 6. שקט. 225,000 דולר 03-842777 (16037)

במכבים, למכירה בית 4 חדרים פרטים "טור אמריקה". 01-650912 (17445)

ליד הודיה קוטג' מפואר 5, לרציניים בלבד ללא מתווכים. 03-5520563 03-867326 (21039)

למכירה/השכרה ברמת אביב קוטל ... 03-233514 (15816)

החלה מכירת 22 קוטג'ים באור יהודה

בגבול

נווה־מונסון

הבניה בסטנדרט גבוה, כולל פיתוח סביבתי. לפרטים לפנות לטלפון: 03-717526,
03-255999

(22086)

במתיה קוטג' באזור בר־אילן 6 חדרים על 500 מ"ר. למכירה/להשכרה 053-619354 (23553)

וילה דו־משפחתית חדשה על ½ דונם בבביסה. 03-995456 (24896)

למכירה קוטג' מרווח בתל־השומר. בעבודה 03-662074 ובבית: 03-289905 (25049)

להשכרה/מכירה בית ומגרש באזור 03-399876 03-290389 (26052)

למכירה בהזדמנות בתל־השומר

וילה 7 חדרים

מגרש 400 מ"ר

מסיבות משפחתיות

03-823341,
03-815172

(24324)

בהרצליה הצמודה, קוטג' בודד, חדש, מיוחד (400 בנוי) מגרש 450, 390,000 דולר. 03-732466 (12766)

בהדרמות ברעננה, קוטג' 6, במקום שקט. 052-914876 (16131)

בהרצליה למכירה וילה, 3 שינה, 200,000 דולר 052-559160 (20254)

בהרצליה פיתוח 5 חדרים, חצי דונם, אזור מצוין. ללא תיווך. 03-5741136 (בואנ) (21205)

בשמון צהלה קוטג' מפואר בבניה 03-320247, 03-746141 בערב (18792)

בהוד השרון קוטג' + יחידת הורים, באיזור יוקרתי. 052-27830, 052-3888 (20525)

ברמת השרון בנוה מגן, למכירה קוטג' יפה, אדמה מנהל. 03-476565 (26397)

בסביון להשכרה וילות שוות ולמכירה 03-348249, 03-352641 "תיווך" (23697)

בהרצליה פיתוח, בית חדש בודד, מ"ר מכירה/השכרה 052-576885 (3906)

לוח ירושלים

למלון "המלך שלמה" (5 כוכבים) ירושלים

* מפקחות משק בית * מנהל חדר + נסיון בניהול מסעדות * מבגו מקצועי * מפרצים * פקידה קבלה * קונדיטור * איש אחזקה. כל המשרות לבעלי נסיון בלבד. 02-241433/תרית (26603)

לבית אבות חרדי בירושלים
דרוש/ה אח/ות
מוסמך/ת דתי/ה

לעבודה מלאה, תנאים מצויינים. 02-627805 בשעות הבוקר (25320)

לבית אבות חרדי בירושלים
כוחות עזר
עדיפות לבעלי נסיון

תנאים מובים. 02-627805 בשעות הבוקר (25344)

לוח ירושלים

למעון נכים בירושלים

1. פיזיותרפיסטים/יות
2. אחים/יות ½ משרה
3. עו"ס ½ משרה

לפרטים טלפון: 02-668517, 02-666488 (9050)

חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה התשמ"ח — 1988

לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים, או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, תנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית, פיטורים או פיצויי פיטורים. כמו כן, אסור למעביד לפרסם מודעה, ברבים הבאים העבודה אלא אם כן הכשרה העבודה צוינה בלשון זכר ובלשון נקבה, בין בלשון זכר ובין בלשון נקבה. הפרסומים בפרט לשוויון ...

JERUSALEM ELWYN

1) מדריכים/ות לפעילות חברתית בשעות הפנאי
2) מרפאים/ות בעיסוק
3) מורים/ות בחינוך המיוחד
4) מזכירה עברית אנגלית

לתאומים מורים מובים. להתקשר: 02-431051/2

(17489)

נוה הורים

מושב זקנים מאוחד

דרוש/ה מנהל/ת

מכון לפיזיותרפיה

במשרה חלקית, תנאים מיוחדים. לקביעת ראיון עם המנהל מלפון: 02-634024, 02-666401. בערב: 02-931993 (22304)

מאבטחים — שומרים

לעבודה קבועה

מעניינת מהנה

קידום ותנאים למתאימים

מלפון: 03-441591
(24031)

קב"ם

לקונצרן באזור הרצליה

גיל: עד 35

שכר ותנאים בהתאם

מלפון: 03-441591
(24055)

מאבטחים לעבודה בהסעדה בגור צבא עד גיל 35. 03-239080 (26459)

מהנדס 2 מתחיל + השתכבות, מכונה מכורה. 03-740745 לאל. (11696)

נת כימאור כולל ניסיון מתאים בוא. 03-5616112 (11777)

סוכן במכירות מרוצה, מתויין בהצעות עבודה. 03-737980 (8762)

לך על בטוח לוח מעריב נדל"ן

ג'

"הובלות שי"
מבצע לחודשי הקיץ
הובלת דירות ומשרדים
בכל חלקי הארץ

למכירה מיידית
דירת גג משגעת
בצפון ת"א
ריהוט קומפלט

בשיכון חן
קוטג'ים
מפוארים
6 + מרתף מואר

לז-רום בע"מ
*
בנתניה
הקלאסה של נתניה
קרוב לים ולמרכז
ברח' ראשון לציון 26
דירות 4 חדרים
10/88 מ"ר נמסר 118
קוטג'ים
ברח' עמק חפר
נוף מרהיב לעמק ולים
190 מ"ר בניה + 70 מ"ר
גג מרוצף. ביצוע וגימור מיוחד
נמסר 12/88
בהרצליה
בין דירות המפלס דירות בנות
7–6 חדרים
+ מרפסות פתוחות —
רגם ותכנון מיוחד במינו
*
בקרוב תתחיל החברה
בבניית 3 בניינים
ברח' הקוצרים
דירות 5 חדרים
שתי דירות בקומה 135 מ"ר בניה
ברמת השרון
ברח' סבק.
דירות בנות
5 חדרים ופנטהאוזים
בנין מיוחד בנוסף כל דירה עם
מרפסת גדולה פתוחה לסלון
לז-רום בע"מ
053-23867 053-333818
03-5403913 (בערב)

ירון ישעיהו
בע"מ מציעה:
בכפר גנים
בפ"ת
מבחר דירות קוטג'ים
דירות בנות 4, 5, 6
חדרים + מרפסות
שמש ודירות גג
03-906132 03-912068
(15640)

דירות נופש

החלפת דירות

תל-אביב
קבלת המשכנתא
תוך 24 שעות
מרגע הבאת כל האישורים
חישכנתא
הלוואות לזכאים תעודות
זכאות הלוואות חופשיות
והלוואות לשיפוצים
בבנק לאומי למשכנתאות
תל-אביב
מונטיפיורי 31
03-202444
(21981)

בגבעתיים
חברת "פוורמיק"
בונה ברח' קק"ל 20
בנין מפואר
בתכנון חדשני
דירות בנות
4, 4½ חדרים
בכל דירה מרפסת פתוחה
לסלון ולחדר הורים
וכן דירות גג
5–5½ חדרים
+ גג גדול ומתוכנן
053-24963, 053-28276
(24823)

תקוּר
השקעות
מציעה
בפרויקט
היוקרה
לב הצפון
(אדם הכהן ארלוזורוב
פינת מאנגר)
2½, 3, 4
חדרים
בשלבי
בניה
משרד מכירות ראשי
משרדי תקוּר
השל"ה 5, ת"א
(ליד מגן דוד אדום)
03-5463411
בין השעות:
.17:00-10:00
(25090)

י.א. גול בע"מ
בונה בת"א
ברח' יוסף הנשיא 11
דירות 4 חדרים ו-4 חדרים
+ גג + חדר על הגג
ברח' בר-אילן 6
(פינת פיירברג)
בנין בן 4 דירות כל דירה
4 חדרים בגימור מיוחד
לפרטים:
03-5050172 03-886548
(13042)

הקבלן י. אדלר ובנו בע"מ
בונה דירות
באיכות מעולה!!!
4, 5 + חדר גג
ברמת-גן, בני-ברק,
גבעתיים ובתל-אביב
03-705811 03-781640
לפנות: רח' הרב קוק 10, בני-ברק
(26619)

קבלנים מציעים
1108

בכפר-סבא בברכל
5 חדרים מפוארים
+ מרפסת פתוחה
בבניין קטן
(7700)

על הפיילת בבת-ים
10 דקות מת"א
דירת קוטג' ודירות גג
בבנייה 4, 5 חדרים
ברמה גבוהה
במבצע!!
הנחה גדולה
לשתי הדירות הראשונות

בכפר-סבא!
ברחוב אנרון
דירות 4, 5 חדרים
מרפסות פתוחות

קוטג'
בהרצליה הירוקה!
ניר ושחם בונה בהרצליה
הירוקה קוטג'ים מרווחים
175-200 מ"ר כולל בוידעון
BASEMENT אירופאי מיוחד
חדר משק, מוסך וגלריה
הכל בעסקת
החווילה!
משרד מכירות: "עמי דירות"
סוקולוב 18, הרצליה
052-573050
ניר ושחם חברה לבנין בע"מ
שד' חן 9, ת"א
03-659544
(8944)

לחוביץ ובנו
בונים בראשל"צ
דירות, דירות גג
וחנויות
לפרטים:
03-9659133
מעוניינים במגרשים
לבנייה מיידית
באיזור
ראשל"צ והסביבה
(18853)

דירות גג

4, באהרונסון, ק"ג, מ"ב, 140,000. 03-778865 בערב, בחול (22059)

בהרצל, 4 מפוארת + המרפסת, ק"ב, חזית ושקטה 03-7524268 (18391)

4 מרכזי שקט, 145 מ"ר, ק"ב, "דיור 2000" 03-726365 (8962)

בכצנל-העם, 4, מושקעת, ק"ג, מעלית, חניה, חזית 03-761783 (22452)

בקסטל 4, מפוארת + מעלית + מש-רד 20 מ"ר "תיווך המגדל" 03-722585 (11420)

במרכז 4 גדולים, יכולה להתאים לרו-פא, וכו' 03-727112 (9300)

בלנדו!!! כבניה 4, שקט, יוקרתי, סטנדרט גבוה "תיווך דוך" 03-726545, 03-727383 (15781)

למכירה 4 חדרים בבניה בחל-חי + מעלית, ערך 03-777330 (15835)

ביודן!!! 4 ק"ג, מסודרת + הסקה, "להב-וכנסים" 03-323185, 052-86155 (16528)

בלב-ההב, 4, ק"ב + אפשרות בניה, לדתיים, 128,000 03-769402 (22322)

4 חדרים, שקטה, מפוארת, ספר פאר, במרכז רמת-גן, 03-721672, 03-7531408 ב-30-07 15-00 (22658)

ברמת-גן מרכזי שקט, בית רב משפח-תי, 03-311561, 03-313482 (19606)

4½, מפוארת, בין 3 דיירים, קומה שלמה, 03-743668 (21309)

דירות למכירה

1350

משהב
חברה לשיכון, בנין ופיתוח בע"מ
מציעה למכירה:
ברעננה
לציבור הדתי
ברחוב שברץ
5–4 חדרים
לכניסה מיידית
*
בכפר-סבא
לציבור הדתי
דירות וקוטג'ים
5 חדרים
*
בבני-ברק
לציבור הדתי
ברח' מודיעין-מנחם
5-4-3 חדרים
ודירות + חדר על הגג
*
בהרצליה
משכנות הרצליה
בשכונה חדשה, מרכזית ושקטה
ברח' קהילת-ציון – העצמאות
4 – 5 חדרים
ולציבור הדתי
ברח' וולפסון
5-4-3 חדרים
הדירות גדולות ומרווחות
בסטנדרט גבוה
משרד המכירות באתר יהיה פתוח
בימים: ב', ד'
בשעות: 18:30-16:00
טלפון באתר: 050-20332
*
בפתח תקוה
שלב חדש בבניה
ברח' יונה גרין – אונטרמן
4–3 חדרים
ובכפר אברהם
קוטג'ים 5 חד'
* לאיכלוס דתי *
*
פרטים בטלפון:
03-664631
(15718)

גן ערמונים
ברחוב פנחס
רמת-גן
דירות יוקרה
בשכונה אקסקלוסיבית
סטנדרט בניה גבוה
גנים ופינות משחק
אפשרות למשכנתא
עד 50% מהדירה
לפרטים נא לפנות
כל יום לאתר הבניה משעה 10:00 עד שעה 20:00
סגור בשבת ופתוח במוצ"ש
טלפונים
050-25083, 050-25079
(פלא-פון באתר הבניה).
(25013)

3–3½ חדרים

1358

בבאזל, 3 משופצת כחדשה, שקט, ק"ק, מיידי 03-318041 (7105)

3 בתרצה, 4 בפרנו משופצת ½4 בג-יה 03-739215 (17480)

2–2½ חדרים

1408

1–1½ חדרים

1408

דירות בשכונות מבוקשות

1500

דירות מרוהטות

דירות בנויות

חדרים מרוהטים

ביקוש דירות

גוש דן

4 חדרים ויותר

ביקוש דירות

רמת גן

4 חדרים ויותר

1300

מודעפון
03/38 38 38
שרות מודעות טלפוני
24 שעות ביממה
לבעלי כרטיסי אשראי

שכונות דרומיות

4 חדרים ויותר

3–3½ חדרים

1359

בפתניים 3 חדרים + ק"א, 74 מ"ר 03-397855 דולר 65,000 (9992)

2–2½ חדרים

בנוה-אביבים, ½3 גבוהה, נוף ים. 133,000, 03-429783 (חיסק). (7319)

לספירה מיידית בנוה-אביבים ½3 גבוהים, "אביבים" 03-425042, 03-411167 מרדן. (11024)

3 חדרים, בבאם A יוקרתית, גבוהה + נוף, 290,000 דולר "אנגלו סכסון" 03-286181, 03-217256 (11482)

ברמת אביב ג' ברחוב קאופמן, 3 ליח-רה, ק"ג, חזית, חנייה 03-414991, 03-5411996 (20358)

בצפון 3 יפים והכל חדש!! ק"ב + נוף 03-5460483 (22917)

מ. זוזובסקי בע"מ
בבלי/קוסובסקי
בפרוייקט יוקרתי!!
דירות 3-5½ ווג

בנוה אביבים!!! מיידי!!! לקבלנים!!! 3 מרווחת, 95,000 בלעדי ל-"דינה". 03-425291 (6603)

בנוה-אביבים, ½3, ק"א, יפה מיידי. 145,000, 03-410863 בערב (16698)

מבצע מיוחד
ברמת אביב ג'!!!
נותרו מספר דירות
4, 5 חדרים
הנהנות מהנחות על מזומן
חידוש!!!
משכנתאות
עד 150,000 ש"ח ל-10 שנים
בדירות סופר יוקרתיות
"ISCO" – "ישקו"
03-426293-4-5-6
(8081)

ברמת אביב ג' בפרויקט יוקרתי ומיוחד

שכונות צפוניות

דירות בשכון

2-2½ חדרים

רוצים 3 ממורות, קר בג', בראש-פינה 03-740712 בערב (25729)

2 חדרים גדולים + הול + מרפסות סגורות, ראשונה של ממורים ברמת-גן 03-323237 (7127)

דירות להשכרה

ביקוש דירות

גבעתיים

דירות למכירה

במבצע!
חד פעמי
דירת 3½ חדרים
בבנייה בבניין מפואר
בפרוייקט
"לב גבעתיים"
בצנלסון 130
105,000 $ + מע"מ
03-323375, 03-310074
(26510)

4 חדרים ויותר

4 + ½ בז'בוטינסקי 53 פינת הסרי
אזור יוקרתי + מרפסות + חניה 4 דיירים 180,000 03-5563436 (7041)

דירות מרוהטות

שותפה רצויה 45-50, לדירה 2½ בפרדס-כץ. 03-792740 (מוכירה אל-קטרונית) (23563)

פתח-תקוה

דירות למכירה

מגיע לכם
דירה חדשה!!!
* בסביבה ותיקה
* בפינוי מושלם
* במחיר סביר
* בתשלומים עד הכניסה
* במאות מטרים מרכז פ"ת
פרטים והרשמה
בפתח-תקוה
מרכז מידע והכוונה
חובבי ציון 29
(מעל בנק מסחרי)
טל' 03-9303027
בת"א – "אשדר" בן-יהודה 190.
03-245375
(7715)

4 חדרים ויותר

5 חדרים, ממורות, בן-צבי + מעלית, 150,000 דולר. 03-9327541 (7375)

דירת 4 חדרים, בתנופה, 03-917251, 03-914356, 03-9326728 (14898)

בפ"ת, הרצל השקט, צמוד לגינה, 4 ברוכה 03-912779 (20034)

בני-ברק

3-3½ חדרים

2-2½ חדרים

דירות בשכר חודשי

גבעת-שמואל

קרית-אונו

יהוד

בת-ים

חולון/בת-ים

חולון

הטלפון
03/611001
24 שעות
שרות מודעות טלפוני
של
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס

מכאן من الاجل

דירות מרוהטות

איזור הדרום

בעירה, דירה מפוארת 75 מ"ר, 3 בבניה במושב ובהרחבות 04-258208 (25676)

קבלת המשכנתא
תוך 24 שעות
מרגע הבאת כל האישורים
משכנתא
הלוואות לזכאים תשודות
זכאות הלוואות חופשיות
והלוואות לשיפוצים
בבנק לאומי למשכנתאות
אשדוד 08-525111
מרכז מסחרי ד'
אשקלון 051-29151
רח' צה"ל 8
אילת 059-71010
מרכז מסחרי.
(22014)

4 חדרים ויותר

לרציניים בלבד! דירת קוטג'ים 170 מ"ר + גג 110 מ"ר + שתי חניות צמודות אילת 059-33041 059-72041
(26259)

דירות מרוהטות

באילת, 3 מרוהטת + טלפון, מיידי + אופציה 052-28879 ,059-32193
(15822)

ראשון לציון

קבלת המשכנתא
תוך 24 שעות
מרגע הבאת כל האישורים
משכנתא
הלוואות לזכאים תשודות
זכאות הלוואות חופשיות
הלוואות לשיפוצים
בבנק לאומי למשכנתאות
רחובות 08-453374
שטרים, הרצל 97
ראשל"צ 03-9682246
רח' הרצל 65
פ"ת 03-9223422
רח' חשמונאי 76
(22027)

לוח מעריב
שדות לקבלת מודעות
03-625015
5365759
עד חצות ובאשראי

רחובות

ראשון לציון

רמת השרון

רעננה

כפר סבא

נס ציונה

הוד השרון

4 חדרים ויותר

3-3½ חדרים

2-2½ חדרים

דירות בשכר חודשי

דירות מרוהטות

עסקים

2000

להשכרה חנות פעילה בשוק הפשפשים/ אפשרות לשותפות. 03-232410
(14101)

בתוכן ציוד קונדיטוריה (אפשרות לסבוה בשכ"ח) 03-440255
(6740) 03-788097

להשכרה
בסקום מרכזי בנתניה
מזנון מסודר
עם כל הציוד
טלפון 053-613081
(6755)

יריד השווקים בראשל"צ
לסוחרים, יצרנים ומשווקים

בהזדמנות
מפעל סירופים
+ ידע + ציוד אוטומטי
+ לקוחות
03-5520291 03-5560884
(8660)

למוצר בריאות
דרושים
רכזים אזוריים
עצמאיים
לניוס והפעלה
סוכנות מכירה
מבית לבית
עדיפות
למפעילי סוכנים
02-690998
(9003)

לעסק רווחי ביותר
פרוייקט פרסומי יחודי
שותף פעיל/לא פעיל
$50,000
טלפון 03-382704
(9063)

למסירה
בוטיק
לצעירים
מצליח ומשגשג
בסקום מסחרי בנתניה. לרציניים. בערב 053-621236
(25203)

מאגרי מידע
ועיבוד נתונים
לשיווק וקידום
מכירות

לך על בטוח לוח מעריב עסקים

למשרד נסיעות פעיל + י.א מ.ה. דרוש שותף פעיל. בעל קשרים. רפ- נות לת.ד. 29662 תל-אביב (26719)

דרוש מממן רציני הארץ. למשתקים חיוביים ותדשים 03-612958 (11740)

דרוש מממן מסחרי, ויתקין למשרד בירושלים. 052-33880 03-375807 (6643)

בשכונה באופקים, כיכר להשקעה + ציוד + כח. 03-597783 03-653964 בערב. (6678)

למכירה חנות בטרנה בית-שמש, קומ- ר"ת, 80 מ"ר. 04-588303 (24824)

עצור!!!
לפני רכישת עסק
בדוק מצבו הכלכלי
משה גרין

תכנון ייעוץ פיננסי וכלכלי בנוי"ם שירות ייעוץ ראשונה ללא התחייבות. משרד: בכלי 58, בר"א. 03-5616830 (13433)

משקיע/שותף
(פרטי/חברה)
לחברת הוצאה לאור
(כתב עת)
נסיון בשיווק – ניהול
השקעה $70,000
נא לפנות בפרטים
מלאים ל-ת.ד. 18234
ת"א 61180
★ סודיות מלאה ★
(25337)

קונצרן תעשייתי בבעלות יהודית אירופאית מחפש שותפים

לביצוע פרוייקטים בחוף המזרח ובמדינות קוקר 02-663664 (26946)

קונדיטוריה בנתניה עבודה סיטונאית, 15,000 דולר + מכירות. 053-57347 (17873)

בהזדמנות קו חלוקת ממתקים, מרוסה במכסים 03-5054156 03-840554 (21814)

בראשל"צ למכירה קפה קונדיטוריה מיוחד. במרכז מסחרי פעיל. 03-955778 בערב 03-9667246 (21890)

למכירה מזנון – קפה ברחוב דיזנגוף ליד הכיכר. 03-491993 (22185)

יבואים בסטור בינלאומי של כל סוגי המעמד והמסגרות, מהדרי וקלאסי. מש- יין לפתוח סניפים בכל הארץ. בעלי חנויות המפתחים להצטרף נא לפנות למשה. 03-653305 (23757)

למכירה חנות עבודה לארוחות קיר וממכר במרכז דן. 03-310274 (6061)

סוכן תכשיטים מעוניין בשותף. 03-5790395 בערב (22511)

מפעל לתכשיטים, מעוניין בסוכנים מבית לבית. 03-5790395 בערב (22719)

לסוחרים בכמויות מראי אביזר אופנה, מבחירה יד, במחירים טפחיים 03-624188 (22932)

להשכרה, במרכז הדר-יוסף, חנות נח- לה לכל מטרה. 03-5447199 (23389)

למכירה שגלות אמריקאיות וקיקיות, 1200 דולר. 03-740442 03-359468 (24358)

השכרה לאירועים
הפקות
חתונות

משאיות, איפור, תלבושות, קרוונים, משאיות + בתי שימוש ניידים, משאיות לציוד ומצבות, מגדרים ורכב משא, הסעה קידמית 4X4 03-476061 03-474983 (23304)

הנעת מפעל/פיתוח/השקעה/ציוד/ש- יווק, נוסחאות. 03-475335 (9277)

אודיטוריום/אולם בעל 7 חדרים + אולם 50 מ"ר מרוהטים, במרכז ראשל"צ, פתוח להצעות. 03-9666004 (7846)

דרוש משקיע 50,000 דולר, לרישום פטנט בעולם המסחר אחוזים, בערב 03-233905 (20648)

חנות לתחשבים + ציוד שמור + כיתת לימוד פעילה. 03-5467531 (21084)

מקום דיסקרטי
שמור ובטוח
לכל מטרה

להשכיר חווה קטנה ומקסימה, קרקע פרטית, מבודדת ומשוכה לכביש, מבנים, מלפון וכו'. 20 דקות מת"א, ת.ד. 88, רחובות – 08-581878 (25054)

כל בית ומוסד – חנות בתקום השוב ביותר בנוסף רק לסמירה והמאכלת מסו- סין (15 שנה) ציוד וסחורה מובחרת מלפון: 03-778439 (26268)

למכירה בכפר-סבא מספרה ויזואו מסודרת ומשגשגת. 052-444419, 052-28534 (24657)

חישור ותבלות חנות ממכר פאף ואחותה ברמת-גן. 03-5700537 (26105)

למכירה בת-ים מתנות עסקים בס- בוכת החלוצה הישנה והחדשה. 03-377118 "עמר" (17341)

תבונת "הי-סק" בתחום הבין-מבולדי- ויה מציעה עד 3% הכנסה חודשית דולרית. 02-634076 (17598)

למכירה מטבח לכבלים ומתולים, מצ- בח, ריגור בתקוה, בתושב ליד נתניה, 053-686381 (25701)

חברה בינלאומית המתמחה בישום העיצוב ופתוחים, שולחת בצירה ל- שראל. לקבלת מידע מתאם פרימה או לשלוח בכתב, תחום העניין ללא פי- רוט.
Waveing 251-B Kearsing Pkwy
Monsey N.Y. 10952 USA (24954)

לתברת הוצאה לאור דרוש משקיע שקט/פעיל. לצורך הרחבת המסק ומעבר למפיצות בכל ארצית, רווחי ביותר. המקסימה עד 200,000 דולר. פר- טים וקבועות חיים בכתב יד. ת.ד 23747 ירושלים. סודיות מובטחת (22628)

בבן-יהודה, 4 חדרים מעל המיזמון לכל עסק ומשרדים 03-445556 (23432)

עקב מחלה ברמת-גן בשכונת, מסעדה שונרית. ציוד למכירה + אופציה, ללא מוניטין. 03-723383 03-724407 (ללא תיווך). (24814)

בפתח-תקוה למכירה חנות סכבה מבוססת. 03-9321049, אחה"צ 03-9321612 (20987)

הצטרף
לרשת מזון מהיר
"ציף בורגר"
9 סניפים קיימים
לזכיונות
לפנות לעסוס
מנכ"ל הרשת
03-767920
(11972)

משקי/משקיע לסניף במרכז (בירושל- אה + מיתוסב) לרציניים 03-220864 (21203)

מסחריים בשווקים לשווקים, במערב אפריקה, ת.ד. 9788 חיפה (21848)

למכירה בשוק
הסיטונאי בחיפה
מחסנים ומשרדים
צמודים ביחידה
מרוכזת לשיווק
תוצרת חקלאית

לקבלת פרטים לפנות למרכזון: 03-9650545 במשקן המבצעת 03-332302 בשעות הערב להתקשר את גבי סיבאי (25465)

בתל-אביב בחוזק כיח מי התחנה המ- רכזית להשכרה מדירת אולמים לא- חסנה והרצה בגדלים: 250, 400 + מלונים גמורים לפתוח 03-611516 (25736)

באכות, בכפר גבעון, מחסן 30 מ"ר. קיץ "פידר". 03-5614682/3 (7724)

להשכרה מחסן 500 מ"ר, 3 חדרי משרד. שר מלונים, הדר-הסלם יג- אל אלון. 03-332842 03-5465051 (21812)

באבות, מחסן/משרד, 21 מ"ר. במב- חה הגדולה. 03-269892 (9010)

להשכרה מחסן 100 מ"ר בתחנה המ- רכזית. 052-544893 בערב (17109)

מחסן מאור 24 מ"ר בצפון ת"א לה-

להשכרה בצפון לר קלוש בן הדרה + מלכון + גדרה 03-236260 (21263)

חנות פרחים בתל-אביב. למכירה, שותפות, לשרבה. 03-253697 בערב (21520)

ברמנה במרכז, כשכית, מרבה + על- יה ומשרדה 052-454090 בערב (23452)

בכפר-סבא!
בקניון
"לב העיר"
ויצמן פינת המשילד
למכירה חנויות
★ מעבטאות גבוהות ★
★ שכות בוקאית ★
דירון בנ"מ
ויצמן 54, כ"ס
טל' 052-32965/6
(15968)

בחולון
5 חדרי משרד +
חדרי המתנה, מטבחון,
שרותים, מלפונים, אולמם
לכל מטרה 03-847344 (6740)

בשכית, ליד הים, חדר במשרד בתל- אביב. 03-640441-2 (7398)

למכירה והשכרה משרדים 80 מ"ר, 173 מ"ר עוד ברים בבניין משרדים מפואר במקום מרכזי "ישוק" ISCO. 03-426283-6 (8047)

ני' בבורסה, חלק במשרד, (מרוהט), 3-5 מ"ר, מבואר, לשר. 03-752493 (6655)

המשך הלוח בעמוד 11

מודיע

هكذا من الأصل

מודיעין

יום שישי 26.8.88
שקיעת החמה: 19.14
זריחתה מחר: 06.07
פרק יומי: נחמיה, ו'-ד'
משנה יומית: עירובין ב', א'-ב'
דף יומי: זבחים, כ"ב
הלכה יומית: שו"ע או"ח תקס"ת, ד'-ו'
פרשת השבוע: כי תצא

יום שבת 27.8.88
שקיעת החמה: 19.13
זריחתה מחר: 06.08
פרק יומי: נחמיה, ה'-ו'
משנה יומית: עירובין ב', ג'-ד'
דף יומי: זבחים, כ"ג
הלכה יומית: שו"ע או"ח תקס"ת, ד'-ס'
פרשת השבוע: כי תצא

בתי מרקחת

יום שישי 26.8.88

ירושלים: "הוסמה" — הנביא 28 — 52319.
תל-אביב: "בבלי" — שואל 1 — ש. בבלי — 440552.
"ארלוזורוב" — ארלוזורוב 76 — 230740.
חיפה והקריות: "ארלוזורוב" — יצחק הנשיא 59 ק. ביאליק — 727720.
"מגן דוד" — מצדה 13 — 665205.
חולון — בת-ים: "מור" — חביבה רייק 20 בת-ים — 583360.
רמת-גן והסביבה: "זיו" — ז'בוטינסקי 99 — 7514434.
כפר-סבא: "סופר-פארם" — אוסישקין 3 — 052-23889.
נתניה: "המגן" — שד' ויצמן 13 — 22985.
פתח-תקוה: "קופ"ח כללית" — חיים עוזר — 905271.

יום שבת 27.8.88

ירושלים: "הר הזיתים" — הר הזיתים — 287480.
מוצאי-שבת: "הוסמה" — הנביא 28 — 52319.
תל-אביב: "בן-יהודה" — בן יהודה 142 — 223535.
"סניפט" — אבן גבירול 83 — 246003.
חיפה והקריות: "הקריה" — ההגנה 1 ק. ביאליק — 721665. "הנשיא" — שד' הנשיא 33 — 333312.
חולון — בת-ים: "עצמאות" — בלפור 75 — 865583.
רמת-גן והסביבה: "המגן" — ביאליק 30 — 723674.
כפר-סבא: "שואף רעננה" — אחוזה 78 רעננה — 21066.
מוצא"ש: "אבנר גלעד" — ויצמן 34 — כפר-סבא.
נתניה: "התרופה" — הרצל 2 — 28656.
פתח-תקוה: "קופ"ח כללית"

עזרה רפואית ונפשית

מרכז סיוע לקורבנות אונס מל' 02-245554, 03-234819, 04-660111, 052-32432, 059-31977.
המכון הירושלמי לבעיות סמים ותרופות דרך בית לחם 14 — מל' 663828, 663902.
תחנת ייעוץ לנוער, אל-סם ימים א'-ה' 22-17 (מיפגש ויעוץ), מל' 5462076, 5463587.
האגודה למניעת אלכוהוליזם קו פתוח 24 שעות — 03-721161.
נעמת - מרכז לטיפול בבעיות אלימות במשפחה ימים א'-ה' 18-9, מל' 03-231675, 03-235922.
ער"ן (עזרה ראשונה נפשית)
תל-אביב: 5461111 (לילדים ונוער: 261113)
ירושלים: 02-227171
חיפה: 04-672222/3
נתניה: 053-335316
כפר-סבא: 052-913999
באר-שבע: 057-418111
קו פתוח לקשיש - 24 שעות מל' 02-690685
ויצו - לעזרתך בהגנה על זכויותיך
לשכה ייעוץ בענייני משפחה ומעמד משפטי - מל' 03-257321
24 שעות של קו אדום לנשים מוכות - מל' 03-5461133; 08-550506
"דלת פתוחה" - מרכז מידע וייעוץ לצעירים
ת"א: רמב"ם 9, מל' 5101511/2
חיפה: רח' הטפורם 14 מל' 04-381520
נתניה: רח' סמילנסקי 7 מל' 053-44964/5
קו אל"י - האגודה למען הילד
עזרה במצבי אלימות נגד ילדים
03-261070, א'-ה' 16.00-20.00
"יד ביד" - אוזן קשבת לילדים והורים
תל-אביב: 03-226027
חיפה: 04-229488
ירושלים: 02-243358
גליל מערבי: 04-922222
"קו פתוח" לילדים ונוער 24 שעות ביממה - מל' 03-221680
"ש.ק.ס" שירות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות. בימי חול 19.00-24.00, יום שישי 16.00-24.00, בשבת
— חיים עוזר — 905271.
24.00-10.00, מלפון — 03-7549111, "ש.ק.ס" קוד טוני 222.
אמבודסמן ארצי לילדים ונוער. המועצה הישראלית לשלום הילד, רח' ארלוזורוב 111 ת"א מיקוד 94513 בית-נתי. מלפון — 02-227173/4.
אל"ף — אגודה להתנדבויות אזרחיות לשכול. קו פתוח שרות מידע, ייעוץ וסיוע ראשוני לשכולים. מלפון: ירושלים — 02-534788; נתניה 053-331461; חיפה 04-700240.
האגודה לזכויות האזרח. סניף ת"א: בן-יהודה 146; מלפון: 239207.
אנוש — עמותה לבריאות הנפש. רח' שלום יהודה 29 תלפיות, י-ם; מלפון: 02-724723.
שח"ל — שרותי היכרות טפול נמרץ לחולי לב (מיקוד בתשלום). בגוש דן: מלפון: 03-330848.
"מד"א-תל"א — שירות רופאים לביקורי בית. מלפון —101, כל יום 19:00-7:00.
"הוועד למלחמה באיידס". 24 שעות ביממה (מוקלט) — מל': 03-290101; 03-203121

מטוסים

מודיע הטיסות תעופה ומידע תקל"ם: 03-381111
מודיעין נמל התעופה 03-9712484

רכבות

מירושלים
● לבני-ברק ולחיפה 11.30
מתל-אביב
● לירושלים מבני-ברק 8.18
● לחיפה 6.00, 7.00, 8.00*, 9.00, 10.30*, 12.00, 13.00*, 14.00, 15.00*
● לנהריה 6.00, 8.00, 12.00
מחיפה בת-גלים
● לתל-אביב 6.00, 6.30, 7.30*, 8.30, 10.00, 11.30, 12.30*, 13.30, 14.30
● לירושלים 7.00 (היציאה מחיפה מרכז לבותנלים כ-5 דקות קודם)
● לנהריה 7.30, 9.09, 13.21
מנהריה
● לחיפה ולתל-אביב 6.30, 9.05, 10.35, 14.35 (עד חיפה)
* רכבת ישירה

"אגד" — מידע

תל אביב מל' 03-432777.
חיפה מל' 04-549121.
ירושלים מל' 02-304304.

מודעות

קבלת מודעות ל"מעריב" — 24 שעות ביממה — "דחוף" דיזנגוף 118 מל. 239952.
תורות לקבלת מודעות אבל דחופות יום יום עד חצות ב"מעריב" ת"א, קרליבך 2, טל. 439111.
קבלת מודעות מלים ל"לוח מעריב" במשרד הראשי בבית מעריב תל-אביב: טל. 03-5611111
ביום א' 8.00-18.00
ביום ב' 8.00-20.00
ביום ג' 8.00-18.00
ביום ד' 8.00-19.00**
ביום ה' 8.00-20.30
בערב שבת וחג 8.00-12.00
** ביום ד' קבלת מודעות ליום ה' עד שעה 18.00 בלבד.

חירום

מגן דוד אדום
מכבי-אש
משטרה

המקום		מ.ד.א. חירום 101	מכבי-אש חירום 102	משטרה חירום 100
אופקים	○●	057-923033	057-923022	057-923444
אור-יהודה	●	03-344442	03-781133	03-343111
אזור		03-803133	03-802222	03-855173
אילת	●	059-72333	059-72022	059-72444
אריאל	●	03-9366077	03-9366077	03-9366077
אשדוד	○●	08-551333	08-523333	08-542444
אשכול		057-82720	051-22222	051-49411
אשקלון	●	051-23333	051-22222	051-49411
באר-שבע	●	057-74767	057-79691	057-37444
בית-שאן	○●	06-587223	06-588722	06-587444
בית-שמש	●	02-911288	02-911088	02-911444
בני-ברק	○	03-5793333	03-781133	03-703588
בת-ים	○●	03-5511111	03-802222	03-5514444
גבעתיים	○	03-5793333	03-313333	03-324144
גבעת-שמואל	○	03-344442	03-781133	03-343111
דימונה	●	057-59333	057-52222	057-59444
הרצליה	○●	052-541333	052-551222	052-555555
זכרון-יעקב	●	06-322333	06-399045	06-390444
חדרה	○●	06-322333	06-322222	06-331444
חולון	○	03-803133	03-802222	03-855173
חיפה	○●	04-512233	04-643222	04-664444
חצור-הגלילית	●	06-936333	06-937222	06-937744
טבריה	○●	06-790111	06-796222	06-792444
יבנה	○●	08-451333	08-451222	08-439180
יפו	○●	03-5460111	03-222222	03-838181
יקנעם		04-931401	04-994533	04-993044
ירוחם	●	057-80133	057-52222	057-80144
ירושלים	○●	02-523133	02-661111	02-244444
כפר-סבא	○●	052-33222	052-33223	052-459444
כרמיאל	○●	04-9885550	04-912222	04-985444
לוד	○●	08-221022	08-229722	08-225222
מגדל-העמק	○●	06-540062	06-540022	06-540444
מעלות	○●	04-979333	04-979637	04-979444
מצפה-רמון		057-88333	057-88569	057-88444
נהריה	○●	04-823333	04-922722	04-920344
נוה-זהר		057-957222	057-84211	057-84112
נצרת-עילית	○●	06-573333	06-555222	06-571444
נתיבות	●	057-941033	057-943333	057-941144
נתניה	○●	053-623333	053-22222	053-2144
עכו	○●	04-912333	04-912222	04-919811
עפולה	○●	06-593334	06-592222	06-594444
ערד		057-957222	057-950222	057-957044
פתח-תקוה	○●	03-9231111	03-9222222	03-9374444
צפת	●	06-930333	06-930222	06-972444
קצרין		06-961333	06-961222	06-961444
קרית-אונו	○●	03-344442	03-781133	03-343111
קרית-גת	●	051-881333	051-81222	051-881144
קרית-טבעון	○	04-931401	04-643222	04-931444
קרית-מוצקין	●	04-721817	04-641222	04-740244
קרית-מלאכי	●	08-582333	08-581222	08-581666
קרית-עקרון		052-929222	052-929222	052-929222
קרית-שמונה	○●	06-944334	06-942222	06-943444
ראשון-לציון	○●	03-942333	03-942222	03-995555
ראש-פינה	●	06-936333	06-937222	06-937744
רחובות	○●	08-451333	08-461222	08-487444
רמלה	●	08-221022	08-229222	08-229444
רמת-גן	○	03-5793333	03-742222	03-7544444
רמת-השרון	○	052-541333	052-551222	03-496444
רעננה	○●	052-33222	052-33223	052-451666
שדרות	●	051-897074	051-897777	051-897044
תל-אביב	○●	03-5460111	03-5462222-3	03-628444

○ במקום יש ניידת טיפול נמרץ ● יש קו מלפון חירום

עסקים

המשך הלוח מעמוד 12 ג'

למכירה מבנה תעשיה באור יהודה 1600 מ"ר 3 קומות

להשכרה ליד עלית 300-1000 מ"ר (8 דולר למטר) כולל מיזוג ותחזוקה

מגנון בטבעון בצפון תל-אביב מזומן או קומבינציה
03-234921, 03-236525 בערב (21713)

בן יבנה מגרשים לוילות החל מ-30,000 דולר 08-574335/074

בתי-ים: להשכרה 4 קומות 90 מ"ר

בחולון להשכרה אולמות ב-קיק ברדים שונים + כח מלפונים ונישה

למכירה בקרית-אריה 200-100 מ"ר קיק בניין חדש

חברה למיבים מוזלגים כיתות ליסוד מחירים נוחים

למכירה מבנה באזור-יהודה מתאים למשרדים או אלקטרוניקה

בבני ברק ליד קופה קולה השכרה ביתר או במפרד

מכוניות

ליס סופרקאר
מתקבלות הזמנות לדגמי 89
גם בטרייד-אין!

מכרז לסכירת מכוניות

1) משאית מרצדס 608 — 83
2) מלבו מסחרי — 82
3) 2 מנדרים רום כרמל — 80
4) מנדר סובארו 1600 — 80
5) אוטוביאנקי עלית 965 — 80
6) מנדר רנו 4 — 82
7) פורד סיירה 1.6 G.L — 83
8) סובארו 1300 D.L — 80

* * *

מבצע מכירות 100% אשראי 24 תשלומים!

* אוסטין מטרו 1.3 מונג — 86
* לנצ'יה פריזמה 1.3 מונג — 87
* פולקסוואגן גולף 1100 — 83
* ב.מ.וו. 320 — 84
* אאודי 80 1.3 מונג — 85
* ועוד מבחר גדול...

03-298044 03-286755
לפנות: רמי
(לא בשבת)
שלום עליכם 15, ת"א.
(23636)

מבצע!!!
* סחוקי אלטו, אוט' 87 5 דל' (16,500 ש"ח)
* אונו ספיט 87 3 דל' (15,750 ש"ח)
* סובארו ג'סטי + 87 + מונג (18,000 ש"ח)
* סחוקי אלטו 87, 3 דל' (13,500 ש"ח)
* קלנמרד נמוך, מהשכרה (אפשרות לתשלומים)
לה-קאר בע"מ
03-5468178/9
(24092)

רכב חשמלי
* ללא רשיון
וללא רשיון רכב
4225 ש"ח
אפשרות עד 30 תשלומים
03-383151, 03-372890
(20398)

אאודי
4020
אאודי 80

מכוניות
4000

אוטו דודו
* **מבצע** *
מימון לרכב
100% אשראי!!!
* דייהטסו שרייד 87 אוט' + מזגן 20,000 ש"ח
* דייהטסו שרייד דל' 87 + מזגן 18,000 ש"ח
* דייהטסו קורה 13,000 ש"ח
* דייהטסו שרייד 84, 17,500 ש"ח
* סיאט איביזה 87 + מזגן
* פרטסודים 85 + תרגום וספיסלים
אשראי עד 60 חודש לפי 0.9% לחודש צמוד
סלמה 10, יפו
תל-אביב
03-822060,
03-821227
(26858)

מכוניות הבורסה במבצע מכירות ללא מוסכים!
אשראי עד 100% ל-5 שנים
ועוד מבחר מכוניות
03-7522208 03-7518914
רמת-גן, רח' הצירה 13, מאחורי הבורסה
(24878)

לך על בטוח לוח מעריב מכוניות

אוטוביאנקי כללי

LX 83, בעבודה: 03-728843 בבית: 03-733977 (24810)

LX 84 תלונות חשמל ג פתוח מצוינת 053-345594 (11063)

היכן תקבל תעודת אחריות ל-½ שנה בבדיקת רכב לקניה?
רק ב"קומפיוטסט" תל-אביב
03-330418
ת"א – הכי הטכנים (ושים לב למחירים)
ראשל"צ 03-941247.
(26664)

"קומפיוטסט" ראשון-לציון
רשוי רכב
בדיקות קניה!
"הרצות" לרכב
ובדיקות "עשן"!
8 דקות מת"א
ראשל"צ
03-941247
תל-אביב 03-330418.
(26626)

מומחים לתיקוני מלכם/סימקה
סולדה הורייז
וסמבה + אוטומטי
* מערכת ראשונה ...
חלקים מקוריים
מוסך ...
הרצל 2, 03-942270
(14240)

מכذا من الاحمل

מה זה "קומפיוטסט"???

"קומפיוטסט" הוא
מחשב רכב
הקיים רק
ב"קומפיוטסט"
לכן
בבדיקת קנית רכב
אנו היחידים הנותנים
תעודת אחריות
ל-½ שנה
שים לב לשלט
יד אליהו
מאחורי היכל הספורט
ראשל"צ: 03-941247.
(26646)

טלפקס 38-38-38 עומד לקבלת מודעות בטלפון ל"לוח-מעריב" בכרטיסי אשראי ויזה, ישראכרט ודיינרס. טלפון 24 שעות ביממה. 03-38-38-38
(15644)

מיניס 1000 84, ראשונה מפרטי כחדש 03-695259
(22444)

מעוניין בסובארו פרטי, 1300-1600 זולגרים (בתנאים). 03-381002, בבית: 03-5051294
(7892)

סובארו הרדוף 79, מצב מצוין, 03-9721060 לא בשבת
(20173)

סמי-טשן 1400, 73, יד שניה, מכני טוב. 03-993379
(8996)

קופה 1983 II, שניה, אוטומטית + מזגן, ארגזה + ומוספות 03-5522474
(26039)

קופה, 87, 1600, כח, מזגן. 06-398512 06-397705 06-399541
(20782)

ראשל"צ SUZUKI

כמו ביפן!
88 הספקה מיידית!
חן ישן (סוזוקי) – קח חדש
מבחר מכוניות 87
מהחלפה/השכרה
אשראי עד 90%
אחריות מלאה לחצי שנה
מוסך מורשה מערכת
ראשונה ממוחשבת
רח' הרצל 2, ראשל"צ
03-995643, 03-942770.
(26605)

ראשל"צ SUZUKI

מקפיא את הקיץ
התקנת מזגנים
מקוריים!!!
הכמות מוגבלת
03-995643
ראשל"צ,
רח' הרצל 2
(26941)

אלטו 84, פרטית יחידה, 53,000 ק"מ. 03-330962, 052-545486
(17477)

אלטו 1986 מהשכרה. אשראי עד 100%. אחריות. מחיר מבצע. 057-34422, 03-225420, 02-240215
(9276)

אלטו אוטומטית 1987, ראשונה מצויינת 9 500 ק"מ. 02-631408.
(6764)

אלטו אוטומטית 86, פרטית, לבנה, יפייפיה מל. 03-319659.
(24264)

בסוכנות סוזוקי הרצליה!!!

מבצע ענק
לדגמי 1988
אספקה מיידית!!!
+ אפשרות החלפה ואשראי
לרגל המבצע פתוח
במוצאי השבת עד 22:00.
סוקולוב 99, הרצליה.
052-87686, 052-86966
(19663)

ג'יפ 1984, מהשכרה + ברזנט, 70,000, ממוספרי!! 03-740632, 06-363429.
(23969)

הכי יפה בעולם ג'יפ ברזנט, 1984 + תוספות. 03-457318
(7252)

סוזוקי ג'יפ 1984, ראשונה, מצויינת בהזדמנות 03-776634 (דמ"ם)
(19068)

לרגל נסיעה מיבוש סוזוקי 1984, יד ראשונה + מכסה!! 03-9304623
(26323)

מבצע!!!

★ לה קאר בע"מ ★
★ סוזוקי אלטו אוט' 87
מהשכרה 5 דל'
16,500 ש"ח בלבד!!!
★ סוזוקי אלטו 3 דל' 87
13,500 ש"ח בלבד!!!
קילומטרז' נמוך מס'
מכוניות מוגבל
(אפשרות לתשלומים)
03-5468178/9.
(26956)

מעוניין לקנות סוזוקי 1000 (מסחרי, ע עבה ומזגן. 03-242355/6.
(12119)

סמאפס 5 1986 דלתות + מזגן אורגינל, שמורה 03-646279 ובערב 050-25407
(8799)

...

סובארו ספיישן

1300, 1983, 42,000 ק"מ, ראשונה 03-483066, לא בשבת.
(26071)

1300, 1986 מראשונה פרטית, כחדשה, בהזדמנות. 08-229446 08-227113
(9310)

1300 מודל 1986, מצב מצוין. 03-9360394
(23283)

1600, 1980, 220,000 ק"מ במצב טוב 03-922183 06-961394
(6717)

1600 1979 אוטומטי + מסם, לא בשבת. 03-716381 03-5318265
(22836)

1600, 1979, מצויינת, ניר וקלאץ' חדשים 08-466382 057-88066.
(25541)

1800, 4×4, 86 ספיישן + מזגן 150 000 03-584125
(24796)

87 ספיישן 1300, ראשונה, 23,000 ממס לשנה 03-410869
(11127)

סובארו 1800, ספיישן, אוטומטי 1981, מוקלט 9/א בח-ים 03-5529707
(22963)

סובארו ספיישן 1600, 81, במצב מצוין 03-9343637
(7760)

סובארו ספיישן 1600, ר.אר 84 06-368627
(30276)

סובארו ספיישן 1600, 80, ראשונה!! + מזגן, מצויינת!! 03-479415
(23949)

ספיישן, 1300 84 מצויות שוות. 97 000 ממאי 051-891535
(7363)

ספיישן 1300, 86 + מזגן, ראשונה 03-362590 בבית 03-5363911
(26212)

ספיישן 1600, 1983, במצב טוב, מדרון + רדיו 053-685216
(25096)

ספיישן 1800/1982, אוטומטית, 12,800 שקל מחברה 03-479852
(4129)

ספיישן 1986, 1300, מטולה, 051-886362, 051-881335, שישי–שבת 03-871121
(19584)

סובארו כללי

600, מסחרי, 82 מצב מצוין, מדרון, טלפון 03-315897
(9084)

1979 1200 + מסם, מחברה, בהזדמנות!! 6200 ש"ח 03-760806
(14861)

D.L 73, ספיישן, צמיגים, אוברול, זקוקה לצבע 03-5058160
(20633)

X.T. מודל 86 ראשונה, במצב מטולה, טלפון 03-5405131
(15849)

די אל 1976 ניד רגיל, מצב טוב 08-452419 08-410488
(6605)

לתשומת לב המפרסמים בלוח מעריב

כל המעוניינים להמשיך ולפרסם את מודעותיהם לאחר הפרסום הראשון, מתבקשים להתקשר לטלפון 03-561111 (רב-קווי) ולמסור את מספרי הפרסום הרצויים וכן את מספר הקוד כפי שמודפס בסוף המודעה.
הזכות לפרסום חוזר הנה ללא תשלום ותקפה עד 4 שבועות מיום הפרסום הראשון
בקשות לפרסום חוזר מתקבלות כל יום עד שעה 18.00 ובערב שבת וחג עד שעה 11.00 בלבד

הנהלת מעריב

...

נורד מק 1980 מנוע קמינס 1981 נורד מק מנוע מק

נורד פורד 1981 מנוע קמינס + נורד תלוש F12 1980. לפנות לאמנון טרקטורים-ב"ב הנגב. 08-583001
(24605)

...

רשוי ללא תור ב"קומפיוטסט" ראשון לציון בדיקות קניה ממוחשבות 8 דקות מת"א

כביש בית דגן
ראשל"צ 03-941247
תל-אביב 03-330418.
(26655)

...

מנועי רכב ★ סובארו ★

מייבוא מיפן 1400,
1300, 1600 ומיני
הרד' 03-829855, נחמה 6, יפו
רחובות – מלכה 08-466883
קדרי – 04-724476
הם סמ – 04-231165
(15604)

...

לך על בטוח לוח מעריב מכוניות

ו'

"קומפיוטסט" ראשון-לציון
תפוי שנתי ללא תור
8 דקות מתל-אביב
(א. התעשייה יגמן)
בדיקות קניה ממוחשבות
ראשל"צ 03-941247
תל-אביב 03-330418
(24625)

Budget rent a car
מבצע!!!
פיאט 127 — 87
11,900 ש"ח
דגמי 87/86 ממותגות
★ טאלבוט אלפין (דיזל או אוט')
★ טאלבוט הורייזן (דיזל או אוט')
★ סובארו לאוני
★ סובארו 1.3 (דיזל או אוט')
★ סובארו 1.6 אוט'
★ פיאט אונו 45 פיר (1.5)
★ פורד אסקורט
★ פורד סיירה (1.6, 1.3)
★ פורד סיירה 1.8 אוט'
★ סיטרואן BX (TRS 1.6 אוט')
★ וולבו 240 (2000 אוט')
★ פיז'ו 505 (הגה כח אוט')
★ אלפרומאו קמנלק (כל התוספות)
ריו טורבו 1.3 (קצר מאוד)
מכוניות מסחריות
★ סובארו מסחר (ואן + טנדר)
★ VW טרנספורטר (קומבי)
★ פורד מסחרית (קומבי)
★ פורד טרנזיט מסחרי (טנדר)
אחריות ל-6 חודשים
ו/או ל-10,000 ק"מ
אפשרות לאשראי עד 50% מהמחיר
03-338122, 03-337652
(17740)

פיאט 124

פיאט 127

פיאט 128

פיאט 131

פיאט 132

פיאט 133

פיאט אונו

פיאט רגטה

פיאט ריטמו

פיאט פנדה

פיאט פיורינו

פורד סיירה

פורד קורטינה

פורד אסקורט

פורד פיאסטה

פורד טאונוס

פולקסווגן פולו

פולקסווגן גולף

פולקסווגן ג'טה

פולקסווגן פאסאט

פולקסווגן סירוקו

פולקסווגן חיפושית

פולקסווגן כללי

Ford
הפורד החדשה שלך
ממתינה לך
בסוכנות משנה
חוף הים
הרצליה
★
לבחירתך:
ESCORT
ORION
FIESTA
SIERRA
TRANSIT
TRUCKS
הרצליה אזור התעשיה
רח' מדינת היהודים
052-555463
052-555776
החלה מכירת דגמי 89
(26556)

במבצע סיירות 1989
4/5 דל' + 5 הילוכים!
+ נעילה מרכזית
רק 39,500 ש"ח!!!
(24543)

מאורי רכב
ממוחשבים
קונה/מוכר רכב?
עשה זאת באמצעות
המחשב וחסוך זמן,
כסף וטרחה!
אצלנו תמצא מידע
מעודכן ומפורט ביותר
על מאות כלי רכב.
(יד, צבע, תוספות ועוד)
"אל-רן" 03-625552
03-881474
רח' פינסקר 9, ת"א
(25618)

סיטרואן

סובארו

מכאן ואילך

פיז'ו 305

פיאט סיידן

פיאט כללי

פיז'ו 104

פיז'ו 205

פיז'ו 304

פיז'ו 309

פיז'ו 504

פיז'ו כללי

למה רק
ב"קומפיוטסט"
בבדיקת קנית רכב
1. בדיקות במחשב VCT
ללא תשלום נוסף
2. בדיקות "פרונט" במחשב
ללא תשלום נוסף
3. תעודת אחריות ל-½ שנה
ב"קומפיוטסט" תל-אביב

יד אליהו היכל הספורט
ראשל"צ 03-941247
(26647)

רנו 5

רנו 9

רנו 11

רנו 12

רנו 14

רנו 16

רנו 18

רנו סטיישן

רנו כללי

מאגרי רכב ממוחשבים
קונה/מוכר רכב?
עשה זאת באמצעות
המחשב וחסוך זמן,
כסף וטרחה!
אצלנו תמצא מידע
מעודכן ומפורט ביותר
על מאות כלי רכב.
(יד, צבע, תוספות וכו')
"אל-רן" 03-625552
03-881474
רח' פינסקר 9, ת"א
(24746)

מכוניות להשכרה

מ. שחר
השכרת רכב בע"מ

פעם שחר!
תמיד מ. שחר
03-9663939-42
(24 שעות ביממה)
הרצל 2, ראשל"צ
השכרת רכב
ג'יפים
ומכוניות חדישות
* שרות * אמינות
* מחירים סבירים
* **בלעדי** *
מיניבוס 6 מושבים
מודל סוזוקי + ארגז
מוכר בסס
סוכנויות:
חולון, סוקולוב 75 03-880482
03-882137
לוד, הרצל 49 08-227740
החלוץ 9 08-236548
רמלה, הרצל 104 08-220602
בת-ים, בלפור 70 03-867512
פ"ת, בר-כוכבא 50 03-9340872

אופנועים וקטנועים

דאלים
ליברטי DLX
DAELIM
• 50 סמ"ק אוטומטי
• סטרטר חשמלי
• מאותתים ואור בלם
• דלק ושמן בנפרד
• הצתה אלקטרונית
• בולמי זעזועים הידראוליים
במחיר
2,120 ש"ח
בלבד כולל מס"ם
אפשרויות תשלומים מגוונות
היבואן:
מטרו METRO
תושיה 6, תל-אביב
03-335310, 03-335305
(22625)

אבניר
חב' לרכב בע"מ
יבואני אופנועי SUZUKI
מבצע מיוחד
בהספקה מיידית
GSX-R 750J
משופר מודל 1988
28,000 ש"ח
כולל מס"ם
ממשיכים לדווח
במצעד הלהיטים
הדו-תכליתיים של סוזוקי
TS 250 X
DR 600 R
DR 750 S
DR 250 S
אופנועי כביש
GN 250
GSX 600 F
GSX 1100F
60 תשלומים
בהלוואה בנקאית
או עד 19 תשלומים
באמצעות ויזה עדיף
או ישראכרט נוסיף
*
תצוגה ומכירה
רח' הסדנא 6, ת"א.
03-815511
ובכל סוכנויות סוזוקי
ופיאג'ו בארץ.

מבצע DUCATI CAGIVA
בחסות קונצרן קג'יבה דוקטי
טוס ★ לגרמניה חינם!
לתערוכת האופנועים הגדולה בעולם!
כרטיס טיסה וכרטיס
כניסה לתערוכה, יוענקו
לכל הרוכש אופנוע
נכון מבצע ב-1.9.88
* "אל'פנט" 200 10,930 ש"ח
* 125 C-10 ההדר בעולם! 15,490 ש"ח
* אלוזרה 350 14,930 ש"ח
* פאסו 750 29,000 ש"ח
* אנדיאנה 650 21,600 ש"ח
* 500 T-4 17,250 ש"ח
* אקקוזרה 430 14,950 ש"ח
– אחריות על 5 שנים – היבואן
סלע אופנועים
הצבי 3, ר"ג
03-723570
שיווק והפצה: תצוגה, הדגמות והחלפות
דינמית סוכנויות
צ'לנוב 37 ת"א
03-372890, 03-383151

דינמית סוכנויות
בית האופנועים הגדול בישראל
כל סוגי האופנועים
באולם תצוגה ענק
חדשים יד שניה והחלפות
אשראי עד 5 שנים
MOTO GUZZI
מוטוגוצ'י
האופנוע עם הדריישפט
סמל האמינות והשרות
בחירת הצבא והמשטרה
* T.T 350 – 13,500 ש"ח
* 350 כביש ספורט 15,000 ש"ח
* "אינדור" N.T.X 650
סיכל מדבר – 19,150 ש"ח
* T.T. 650 האידיאלי
לטיולים – 15,430 ש"ח
* "פלורידה" 650 קסטום
(סטייל הרלי – דוידסון)
מהממת!!! 22,035 ש"ח
* "לדיך ספורט 650
64 כ"ס – 18,720 ש"ח
פאסו 750
המלך של "דוקטי"
במבצע 29,000 ש"ח
HONDA
הונדה'ה הקטנוע שכבש את כל השיאים!!
קידמה, מהות, אמינות,
מהירות ובשימוש 125-50 סמ"ק
במבצע ב-2,120 ש"ח
התרומה – תצוגה – ושיווק מבסוט

דינמית סוכנויות
צ'לנוב 37 ת"א
03-372890, 03-383151
(פתוח גם במוצ"ש)
לדינמית אופנוע לכל אחד
(26131)

מוטורן 87
4 דגמים אחרונים
במבצע!!!

לך על בטוח לוח מעריב מכוניות/מכירה ושרותים

למכירה בהזדמנות 3,600 רעפי מרסל ישנים לב

03-948563 ,03-9615049

לבתי מאפה וינקלר לחמניות מחודש מגרמניה וסלושים

מקרות וידיאו בממסך ענק 10010 P.C. פוטוניק באיכות מעולה!!! + $12,500 במחיר מע"מ בלבד!!! אפשרות עד 12 תשלומים ל-ב.ג. בע"מ 052-544353 052-544263 (7189)

מצלמות וידאו במחירי מבצע!!!

הלוואות הזולות ביותר בשוק עד 10,000 ש"ח בריבית בנקאית אפשרות ל-60 תשלומים!!! 02-789714 ,03-660936-7-8 02-780219 (10678)

א.א. שיווק הלוואות מיידיות לשכירים ללא בטחונות! 052-452865 (26855)

"אילה" בית הורים בהשגחה רפואית 24 שעות ביממה אוירה חמה ומסורה, אוכל כשר, טיפול פיזיותרפי. מקבלים קשישים לטווח ארוך. 03-5052534 (22955)

בהחזר עד 15 שנה! בריבית 0.9% לחודש!
(26244)

הלוואות חברת מימון בע"מ עד 3,000 ש"ח ללא ערבים * 10,000 ש"ח בתנאים נוחים עד 36 חודשים נכיון צ'קים ת"א: 03-660341 פ"ת: 03-9301116 נצרת: 06-576335 חדרה: 03-322887 המרכז – אלנבי 17, ת"א. (17041)

ייעוץ והשקעות הלוואות מ-3,000 ש"ח עד 24,000 ש"ח, עד 60 חודש 03-887702 (26953)

הלוואות לשכירים ולעצמאיים מיידי! המקשרו והחוכתו. 03-379297, 03-378385 (26866)

הלוואות עד 10,000 ש"ח עד 36 חודש ד.ש.ל. השקעות בע"מ רח' לילינבלום 37, ת"א. טלפון: 03-382164, 03-363285 09:00-19:00 (22069)

שיטה חדשנית לטיפול נגד הרטבת לילה בהשגחה מקצועית ע"י רופא המומחה מובטחת באחריות טלפון: 03-738563 (20946)

A.E.G הימנס מתנע K.V.A 150 03-5449689 ,03-267582 (18957)

גנרטור אמריקאי מתוצרת WINCO ד"ר על מיזוג כך 12½ K.V.A 50 10,000 ש"ח (22339)

משומשוק

5015

מדור זה מיועד למכירת חפצים משומשים הכולל עד 750 ש"ח מחיר המוצר חייב להופיע במודעה כל מודעה מתפרסמת שבוע ימים ברציפות. מחיר מודעה עד 10 מלים 24 ש"ח כולל מע"מ.

- - - גזור ושלח - - -

פרסם מודעה ב"משומשוק". גזור, צרף המחאה ע"ס 24 שקלים לפקודת מעריב ושלח אל "משומשוק", לוח מעריב, ת.ד. 20050 תל־אביב. או טלפן: 03-5611111

שם המזמין וכתובתו: ______

שם המשפחה | שם פרטי | רחוב | מס' בית | ישוב

אבקש לפרסם את המודעה הבאה ב"משומשוק" למשך שבוע ימים, החל מיום ______ / סיד עם קבלתה

שים לב: המחיר המבוקש חייב להופיע במודעה, המודעה עד 10 מלים בלבד. אל תשכח להוסיף למודעה את מספר הטלפון שלך!

מצ"ב צ'ק מס' ______ בנק ______ חתימה ______

- - - גזור ושלח - - -

קריר פתרונות מיזוג אויר בעלות נמוכה מזגנים מפוצלים ניידים, שרות לכל סוגי המזגנים 03-295750 (26567)

מזגן תדיראן 2 כ"ס. מצב טוב. 057-422663 (15899)

למכירה מזגן אמקור 2.5 כ"ס + חימום, מצויין. 03-491523 (25959)

ג'נרל אלקטריק 1.5 במצב טוב + 1 כ"ס. חדשים באריזה. 03-244484 (8775)

מכירה קניה כל סוגי המזגנים, התקנה ותיקונים. 03-350929 03-780157 (25009)

מזגנים מפוצלים וחלון כהספקה והתקנה מיידית 051-24848 ,051-33326 (26744)

משופצים + מפוצלים חדשים + התקנה "מיזוג קור" 03-454505, 03-5467822 (17697)

אלקטרה – תדיראן – אמקור, בהספקה והתקנה מיידית "אוזנה" 03-348848 (17832)

בר-טל
מיזוג אויר בע"מ
★ שרות שיווק והתקנה ★
★ כל סוגי המזגנים לדירות וילות ומשרדים
★ מזגני "אמקור" במבצע
• אפשרות רכישה ביזה ותשלומים •
צלצלו לפני שתקנו
רחוב יצחק 28, תל-אביב
03-255350/7/9
(8108)

מזגנים זה אנחנו!!! המומחים למערכות תדיראן. 03-5791226 (15584)

מזגנים
מזגני "זוהר"
מפוצלים ורגילים
מכל הגדלים
כולל התקנה, שירות ואחריות תדיראן
★ גם בתשלומים ★
החלה ההרשמה למזגני "מנהטן"
(אספקה באוקטובר ונובמבר)
"זוהר" הנדסה ומיזוג אויר
רח' סוקולוב פינת ז'בוטינסקי ת"א
03-240639, 03-236893,
03-235129, 03-240765,
חיפה: 04-532692,
04-514065.
(19185)

מבצע מזגנים מפוצלים 12780 תשלומים נוחים "אקלימון" 03-9341958-9 (19714)

עתי – קור
שירות תיקונים ואחזקה
לכל סוגי המזגנים
03-664944, 03-657630
קניה • יעוץ • התקנה למזגני אויר. חלון ומפוצלים.
(23392)

בר נהור
מזוג אויר בע"מ
שווק שירות והתקנה
אספקה מהירה
לכל סוגי המזגנים
אפשרות ביזה
03-453185
רח' באייר 62 כפר המכביה ת"א
(20072)

★ מבצע קיץ ★
כל המזגנים ב-12 תש'

במזגן לכל תמצא הכל!!!
כל המזגנים בבית אחד
• אלקטרה • אמקור • תדיראן • בי-תי •
★ יח' מיני מרכזיות ★
יח' מפוצלות 3 כס'
ייעוץ בבית הלקוח ע"י מהנדס החברה
(הספקה תוך 10 ימים)
052-454359
(17078)

סופרטון
מבצע מיוחד!!!
★ תדיראן ★ אלקטרה
★ אמקור ★ פילם
מזגנים מפוצלים
+ מזגני חלון
באספקה מיידית!!!
•
מזגנים משופצים
+ שנה אחריות!
רח' המקצוע 2 (פינת המסגר) 8 ת"א
טלפון: 03-378374, 03-372195
03-375208 בערב: 052-923540
(20494)

כדאי ללמוד
★ צילום ★
במכון צילום יוצר

פופצ'יק
מתנות בנ"מ
קרמיקה, מתנות
חפצי נוי וכו'

תלמי הדרום שדרות
מרקמים ותוכי לייזר משומשים לכל סוגי המרקמים

הישגיות! סוף סוף גם בישראל
האורגנים החדשים של FARFISA

במבצע משומשות וחדשות ב-1/2 המחיר
03-383013

לך על בטוח לוח מעריב מכירה ושרותים/שידוכים/ירושלים ר'

תכשיטים וכלי כסף

5970

מהדרים לתכשיטים מתאימים לשוק ישראלי אמריקאי ואירופאי 053-666301 (8717)

ניו-פאשיאן

טלפון: 03-658684
בטרם להשקיע החודש בשערי-שלום ת"א
בקופת הגמלה ע"י אפרתי – למכירה במבצע

CITIZEN
SEIKO
SWATCH

תכשיטים כסף וזהב. דרגל הפתיחה הנחות וחלוקת מחירים סימבוליים. מכירה גם לחנויות (24992)

תנורי בישול ואפיה

5960

שעונים

5955

לוח ירושלים

דירות

1000

קבלת המשכנתא תוך 24 שעות
סרגע הבאת כל האישורים
חישכונתא
הלוואות לזכאים תשודה
זכאות הלוואות הופשיות
הלוואות לשיפוצים
בבנק לאומי למשכנתאות
ירושלים
המלך ג'ורג' 22
02-233361
(21957)

דירות נכסים

בתים מציעים

דירות נופש

דירות למכירה

"כנען – נכסים"
ארמון הנציב
בהזדמנות 3 + פ"א ק"א
מסודרת נוף מיידי

וילה במבשרת
2 יחידות
על מגרש 700 מ"ר
+ בריכת שחיה

קבלת מודעות!
מ־8.00 עד 21.00
לוח מעריב
* מבצע מיוחד!
03-735588
03-735589
03-734555
לבעלי כרטיסי אשראי

עלוני "קשר"
עלון הפנויים/יות הגדול בישראל

יחד
עלון ההיכרויות הארצי לפנויים ופנויות
קבל לביתך עד 12 עלונים בשנה, במחיר שהוא זול ממודעות לוח
יחד – 04-443612
בכל ימות השבוע עד 24.00
(11428)

שרותי מוסיקה

5940

פסקול שירותים למוסיקאים, אולפן מידי משולה הרחיה עיבוד מליבק סיתור מחירים מרים 03-349787 (11196)

שרותי משרד

5943

שרותי שילוח בינלאומיים

5945

טלפון-בלעדי
לקבלת ☎ מודעות
לוח מעריב
379-379
מודעות אבל
בשעות 05.00 – 24.00
לבעלי כרטיסי אשראי

مكان الأصل

מכنا من الاهل

טס זהב בע"מ

משווקת לגיל הזהב

למכירה 5 דירות אחרונות במגדל הזהב

מרכז מגורים חדשני
לגיל הזהב
בלב ירושלים
איכות חיים
★ בטחון אישי
★ בטחון חברתי
★ בטחון רפואי
★ בטחון כלכלי

מבצע

לרוכשים דירות עד 30.9.88 פטור מלא מדמי אחזקה ל-18 חודשים

מגדל הזהב

בטחון ופרטיות
בין ידידים
שדרות בן-צבי 35, י-ם
(כניסה גם מרח' נרקיס)
02-223237/8
02-521004 ,02-432481
(20689)

ברזני, 4, ק"ג, מרפסת ליד בית הכרם הגדול, קרית וולפסון, 5 קומה גבוהה מפוארת "אורמר". 02-288588 (8883) (מלר"ן) 02-287973

בהר-נוף, מבחר דירות 4.5 ופנטהאוזים, לבניה מיידית "אורמר". (8886) (מלר"ן) 02-287973 02-288588

בקרית משה 4 + פ"א + מחסן + מרפסות, מסודרת "אבי אשכול" (8907) 02-231759

דורי קבלני בנין
מציעים למכירה
★
בבית הכרם
ברח' כרמון
דירות 5 חדרים
מדורגות
למסירה מיידית
★
בקרית משה
דירות 4 חדרים
פנטהאוזים 5 חדרים
למסירה מיידית
★
בהר נוף
דירות 3, 4, 5 חדרים
פנטהאוזים 5 חדרים
ודירות גן
★
משרד א. הנסה י-ם
02-380821 02-382138
(20502)

משהב

חברה לשיכון בנין ופיתוח בע"מ
מציעה למכירה:

בהר נוף

לציבור הדתי
3-4-5-6 חדרים
ופנטהאוזים
ודירות צמודות קרקע
★

בבית וגן

לציבור הדתי
דירות מדורגות ומיוחדות
4-5 חדרים
בסטנדרט גבוה
ברח' עוזיאל
מבצע חגים
5% הנחה מהמחירון
עד 30.9.88
★

בשכונת בקעה

משכנות פאר
קוטג'ים
4½-5 חדרים
בסטנדרט גבוה
★
02-224181
(9389)

פורמולה 1 אביזרי רכב

מכירה בסיטונות וליחידים

מכוניות
4000

אביזרים לרכב
4890

החנות הצהובה
מרכז לאביזרי רכב
★
מחירים סיטונאים

בר אילן 16, ירושלים, 02-820133
(21217)

מכירה ושרותים
5000

מציעים למכירה
5010

סלון פרנזוי שופחת למיטה נוית + כורסא מתנדנדת. 02-538970 (25276)

כלי בית, מכונת כביסה, צעצועים, טו-לרוזות וכו' 02-631408 (6792)

מכירת כלים אפריקאי. מכונה מיוחדת + מדעות + 7000 02-625098 (7967)

לרגל נסיעה, רהיטים, דברי חשמל וספלים. 02-662667 בערב (21444)

משומשוק
5015

פרסם מקום למכירת הפצים שמחירם הכולל עד 750 ש"ח. מחיר המוצר חייב להופיע במודעה. כל מודעה מתפרסמת שבוע ימים ברציפות. מחיר מודעה (עד 10 מלים) 24 ש"ח כולל מע"מ

למכירה תנור אפיה 250 ש"ח, פ"א 170 ש"ח מרכזן 02-724782 (23266)

בריאות
5020

מבג כלי רפואי ולספורטאים, מכשיר לאחור שאיבת שומן והרזיה, מיפולים בשיטה הקולטנית. 02-711584 (25221)

בריכנות
5640

מכירת מקומות לימים הנוראים, בבית הכנסת הסרבי "ישורון". בשכונת הצ-בור. 02-743942 (19087)

סובארו
4500

1300, סטישן 1983, 5 הילוכים, ראשונה, מצויינת. 02-822403 (18934)

1400, 1979, מכני מצוין, טסט לשנה, 91,000 02-417402 (8550)

1600, 1983, מצב מצוין, יד ראשונה + טסט. 02-716242 (8285)

1600, אוטומטית, סוף 1983, 66,000, ראשונה, מחירון. 02-818649 (19973)

1800 ג'י.אל.אס, 82, מימל. מזגן + טסט ומחירון. 02-423976 (23824)

סטישן 1600, 1979, מראשונה, מצב מעולה, מחירון. 02-421121 (24570)

פיאט
4620

איביזה, 85, ראשונה, 24000 ק"מ, כחדשה. 15,500. 02-716394 (21924)

רונדה, 1984, 1200, מכני מצוין, 02-240365 02-411514 (25309)

סיטרואן
4640

G.S.A פאלאס סימפיק 82, 11,250 02-362078 בחול (13958)

וואקס, 86, אוטומטית + הגה כח + מזגן 02-529432 (6681)

ב"אקס סיאראס, אוטומטי, סוף 87, 17000 ק"מ, 02-382074 ,02-419954 (19536)

דיאנה 1982 במחיר מציאה, יד ראשונה. 02-234046 02-711346 (14187)

פולקסווגן
4680

מכוניות
4000

אאודי

אלפא רומיאו

פיאט

עסקים
2000

משרדים

להשכרה משרדים מסחנים ואולמות במרכז מסחרי בצ'ק פוסט

המשרדים והאולמות ב-3 קומות בשטח של 500 מ"ר כל קומה. שתי מעליות, מלפפים, חניה, מיידי.
03-631193
(24571)

עסק פעיל בתחום הפלסטיקה למכירה באזור התעשיה עם 04-751979 (בערב)
(19455)

מגרשים

למכירה בחיפה
ברחוב הגפן
קרקע פרטית
2 דונם

+ 2 בניינים 3 קומות, חניה מתאים לבניה. 04-523181 ר"ח הרכסים
(8707)

עסקים
2000

למכירה/השכרה
בניין משרדים + חנויות
משופץ ברמה גבוהה
ברח' הרצל בחיפה
תשואה 15% לשנה. 04-719466,
04-719587 ,04-722227
(10595)

לוח חיפה והצפון

דירות
1000

קבלת המשכנתא
תוך 24 שעות
מרגע הבאת כל האישורים
חישכנתא
הלוואות לזכאים תמורות
זכאות הלוואות חופשיות
והלוואות לשיפוצים
בבנק לאומי
למשכנתאות
חיפה 04-521673
רח' הרצליה 24
נהריה 04-925631
שד' הגעתון 39
כרמיאל 04-987992
הנביא 2 מרכז מסחרי.
(22044)

באזור כרמליה
דירות גן יוקרתיות
5½ חדרים
סטנדרט בניה מעולה
משרד מכירות לפרט-דד 04-253204
(24484)

אל. EL. אל. EL.
שרותי ליווי וארוח
מהגים ארוחות
עסקיות וסופי שבוע

לוח נתניה

דירות
1000

קבלת המשכנתא
תוך 24 שעות
מרגע הבאת כל האישורים
חישכנתא
הלוואות לזכאים תמורות
זכאות הלוואות חופשיות
והלוואות לשיפוצים
בבנק לאומי
למשכנתאות
נתניה 053-611577
רח' סמילנסקי 7
הרצליה 052-544111
רח' בן גוריון 2
חדרה 065-331711
(21972)

מוסך דאוד מוריס
מומחה לתיקון
משאיות דיזל מק ורנו

עסקים
2000

ספרית מעריב
— חדש —
דברים
קטנים
ומדליקים
מאת: סמדר שיר

קוקטייל עסיסי של
הצעות, רעיונות, שירים,
סיסמאות, חידודי לשון,
מתכונים ושאר מיני
פרפראות.
אחיו הצעיר של שירי
הזהב, עוד שירי הזהב
ועלאכיפאק.
להשיג בכל חנויות הספרים ברחבי הארץ ובחנויות
ספרית מעריב.
תל-אביב, דרך פ"ת 72א'. • ירושלים, הלל 16.
חיפה, בן-יהודה 29. • באר-שבע, קק"ל 90.
ספרים מבית טוב - ספרית מעריב

בעל הוצאת ספרים!

מעוניין לפרסם
מודעה
במוסף
היומי "פנאי",
במשך שבוע,
במחיר מבצע?
התקשר לטלפונים
.03-5611383 ,439249
זה כדאי!

הופיע !! חדש !!
המוסיקה והקצב
פס קול הסרט
סלסה
להיטים לוהטים בקצב הסלסה
בכל חנויות התקליטים גם בקלטות
הד ארצי — הסרט בכל רחבי הארץ

100 כרטיסים ל"לונה-גל"
יוגרלו מדי שבוע
בין משתתפי השעשועון
"מחפשים את
המטמון"
פרטים מלאים בגליון השבוע של
מעריב לנוער

לוח אשדוד

לוח באר־שבע

דירות
1000

ספרית מעריב
הופיע ★ חדש
מילון עברי —
אנגלי־עברי
לשנות האלפיים
USER — FRIENDLY
HEBREW —
ENGLISH-HEBREW
DICTIONARY
ב־3 כרכים
מאת שמשון ענבל
עכשיו בחנויות הספרים ברחבי הארץ!
ספרים מבית טוב - ספרית מעריב

هكذا من الاصل

לחברת תקליטים
דרוש/ה
מעצב/ת לחלונות ראווה
רצוי נסיון
להתקשר לטלפון
03-7519977, לאריק

מושב במרכז הארץ
מעונין
במדגיר מקצועי
למדגרה בענף הפטמים
לקביעת פרטים והגשת הצעות עבודה נא לפנות לטלפונים: 08"414050, 08"411740, בשעות 08.00—15.00.
תאריך אחרון לקבלת הצעות — 15.9.1988.

בית ירח
בי"ס תיכון מקיף
ד.נ. עמק הירדן, טל' 06-750803
דרוש/ה בדחיפות
מורה לאנגלית
משרה מלאה או חלקית
יש אפשרות למגורים
באחד מקבוצי הסביבה

לחברה מסחרית בת"א
דרושה
מזכירה
– שליטה מלאה בשפה עברית/אנגלית
– הדפסה עברית/אנגלית
– נסיון בעיבוד תמלילים
לפנות, בצירוף קורות חיים בכתב יד, לת.ד. 20200 ת"א, מחלקת המנגנון.

לביה"ס סביון – גני יהודה
דרושים מורים:
1. מחנכת לגיל הרך
2. מורה לאנגלית כתות ד' – ח'
3. מורה יועצת
בפרטים נא לפנות למזכירות ביה"ס טל. 03"354672 או בשבת טל. 03"5321489

לעתון גדול בתל־אביב
דרוש
טכנאי מכונות
לעבודה במשמרות
נסיון מעשי רצוי
נא לפנות בכתב־יד בצרוף תולדות חיים לת.ד. 20050 תל־אביב ל/190

לבית תוכנה בת"א
דרוש
תוכניתן/מתכנן
★ נסיון ביישומים מסחריים בקובול על מחשבים גדולים
★ רצוי ידע בביטוח
לפנות, בצירוף קורות חיים, לת.ד. 2459 ת"א 61024

אולפנת בני עקיבא
"אמנה" כפר סבא — טל: 052"26121
לשנת הלימודים תשמ"ט דרושות:
★ מדריכה בשירות לאומי
★ מדריכה בשכר
★ עוזרת לספרנית
אחה"צ וערב — עם אפשרות מגורים במקום

למשרד מהנדסי בנין בת"א
הנדסאים/ות ו/או שרטטים/ות בנין
לתכנון קונסטרוקציות
(ידע באוטוקד יתרון)
03"230734 03"233374

דרושה מזכירה
למשרד עורכי דין
נסיון בניהול משרד עורכי דין, ידע בהדפסה ומעבד תמלילים לחצי משרה.
טלפון 03"440906 בערב 03-444767

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרוש/ה
אח/אחות מוסמך/ת למרפאת המפעל
★ בעל/ת הסמכה רשמית
★ כושר ניהול צוות עובדים
★ כושר ניהול מרפאה עצמאית
★ איזור מגורים חיפה והסביבה
נא לפנות בכתב, בפירוט קורות חיים ונסיון, לת.ד. 4496, חיפה. לציין ע"ג המעטפה עבור: "אח/אחות"

לחברה ציבורית גדולה דרוש
רואה חשבון
ליחידת הבקורת הפנימית
התכונות הנדרשות:
1. בעל רשיון של רואה חשבון.
2. נסיון של שנתיים לפחות.
3. בעל רכב ורשיון נהיגה.
4. התפקיד כרוך בנסיעות.
תנאי העסקה ורמת השכר ייקבעו בעת הראיון עם המועמד.
★ המעוניינים יגישו את הצעותיהם לת.ד. 33303 תל־אביב עד 12.9.88.

מועצה אזורית שפיר
מרכז שפירא דואר מרכז שפירא
טלפון: 08"582201
דרוש
מנהל לביה"ס הממ"ד היסודי באבן־שמואל
מועמדים יפנו למנהל מחלקת החינוך במועצה בטל' בשעות העבודה: 08"582201, בערב: 051"882154.

למוסד רפואי
דרושה
מזכירה
למחלקה המכנית
למשרה מלאה
לפרטים נוספים להתקשר לטלפון 03-7553565

למוסד תרבות גדול
דרוש
מנהל מערכת שיווק והפצה
בעל נסיון וידע
נא לפנות בכתב לת.ד. 45745 חיפה מיקוד 31457, או לטלפן 04"533103.

למפעל מזון
באיזור בית דגן
דרוש:
עוזר טכני למנהל ייצור
דרישות התפקיד:
★ בוגר יא' במקצוע (מכניקה מכונות וכד')
★ יוצא צבא, גיל 22"30.
לתיאום ראיון, נא לפנות למר מנחם 03"985666 03"986227

דרושים
קצינים/ות משוחררים/ות
בעלי/ות הופעה וכושר שכנוע לפרוייקט מבטיח בתחום המוניציפלי
הכנסה גבוהה
טל. 03"334534 לאמנון

להשכרה ברחובות
אולם במרכז העיר
כ־110 מ"ר
רחוב יעקב – פינת הרצל (מול הסופר)
מתאים למשרדים, מעבדות, מרפאות או מסחר.
פרטים בטלפון: 03"252470/81.

אם אתם בעלי רקע בידיעת הארץ, רואים בחינוך לאהבת הארץ והטבע – ענין ואתגר. רוצים לעבוד עם ילדים ונוער
בואו והיו
מדריכים בחוגי הטבע
חוגים המיועדים לתלמידי כיתות א'–ו'.
העבודה כוללת: מפגש עם החניכים פעם בשבוע בשעות אחר הצהריים, 2–6 ימי טיול במשך השנה במפגשות בתי הספר ו/או בשבתות.
המתקבלים יעברו השתלמויות במהלך השנה.
בדבר פרטים נא לפנות אל רכזי חוגי הטבע:

קרית שמונה, מטולה, חצור, ראש פינה, צפת, יסוד המעלה והסביבה	06"941091
חיפה והקריות	04"664159
עמק חפר, לב השרון	053"333527
נתניה, חדרה, פרדס חנה	053"333527
פ"ת, לוד, יהוד, קרית אונו	03"9301112 / 9300836
הרצליה, רמת השרון, צהלה	03"9301112 / 9300936
כפר סבא, רעננה, הוד השרון	052"910664
תל־אביב, בת־ים, חולון	03"822357
גבעתיים, רמת גן	03"322471
רחובות, ראשל"צ, נס ציונה, רמלה והסביבה	08"451725
ירושלים וסביבתה	02"222793
באר־שבע הסביבה, ערד	057"30555
מחלקת נוער	03"375063

החברה להגנת הטבע

למפעל תעשייתי בגוש דן
דרוש/ה
מפעיל/ת מחשב
– עם נסיון של מס' שנים במחשבים (במחשבי מיני יתרון)
– לאחר שרות צבאי
– העבודה במשמרות (6 ימים בשבוע)
– מגורים באיזור גוש דן והסביבה
המעוניינים/ות אשר עונים/ות לדרישות המשרה יגישו מועמדותם/ן בכתב־יד, בצירוף תולדות־חיים, השכלה, נסיון ומס' טלפון, לת.ד. 555 מיקוד 51104 בני־ברק, עבור מנהל יחידת המחשב.

לחברה מסחרית גדולה בחיפה
דרושים
★ מנהלי/ות חשבונות סוג 3
★ מעבדים/ות תמלילים עב'/אנ'
★ קלדנים/ות טלקס אנגלית
הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית.
★ ידיעה טובה של השפה האנגלית.
★ נסיון מוכח בקלדנות טלקס באנ'/עב'
★ נסיון מוכח כמעבד/ת תמלילים אנ'/עב'
★ נסיון מוכח בהנהלת"ח
מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 4868 חיפה למשרה מס' 2001.

מושב שיתופי רגבה
מחפש
רופא / מתמחה ברפואת משפחה
מגורים במקום בתנאים נוחים
לפנות לטלפן בשעות היום 04"929011, לבקש את נורית. בערב: 04"929063 (נורית). 04"929032 (נורית). 04"929965 (נורית).

מועצה אזורית שפיר
מרכז שפירא דואר מרכז שפירא
טלפון: 08"582201
דרושה
מורה בכירה לאנגלית
לבית־הספר הממ"ד היסודי שפיר במרכז שפירא
★ היקף המשרה 24 ש"ש.
★ עבודה המבטיחה אתגרים.
לפנות בשעות הערב טל': 08"584267

כסף גדול
לחברת פירסום דרושים
אנשי שיווק מנוסים ומעולים
רשיון נהיגה חובה
לפנות לתמי בטלפונים 03-622969/0, 03-622971/2

הסדרה הפתוחה
ספר בחדשות!
זמן שאול
פרימו לוי

"זמן שאול" הוא פרק נוסף בהתוודעותו של הקורא העברי ליצירתו הענפה של פרימו לוי, הסופר האיטלקי־יהודי. אחד הסופרים החשובים והמרתקים ביותר של זמננו.
להשיג בחנויות הספרים ברחבי הארץ
מפעל משותף של ספרית מעריב /ספרי סימן קריאה / הוצאת הקיבוץ המאוחד

קבלן שיפוצים!
עשה רמונט בפרסום שלך.
קח **מחץ!**

מודעת מחץ במדור מכירה ושרותים מביאה יותר לקוחות. יש הוכחות!
אם יש לך הצעות מיוחדות (מבצעי הנחות, שרותים ייחודיים, מוצרים חדשים) - יש לך דרך בדאית לפרסם.
מודעת מחץ בלוח הארצי הגדול במדינה - יותר כח משיכה למודעה שלך.
טלפן עוד היום:
ת"א 03-5611383.
ירושלים 02-221151.
חיפה 04-644526/8.
אתה תגלה שמעולם לא היה לך יותר משתלם לפרסם.
לוח מעריב הלוח הגדול במדינה.

כתיבה במכונה ב־12 שעות
בשיטה עיוורת
בי"ס למסחר "רימון", ת"א. דיזנגוף 85, ☎ 281985

לכלמוסור, סוכנות מיצוביש בחיפה
דרוש
מנהל חשבונות
סוג 3/2
עם נסיון של עד 3 שנים
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 243, חיפה

לחב' מזון מובילה בתחומה
לסניף ירושלים — דרושים
קופאי
– בוגר 12 שנות לימוד
– לאחר שרות צבאי
– רקע חשבונאי וידע בסיסי בניהול קופה
קלדנית
– בוגרת 12 שנות לימוד
– לאחר שירות צבאי
– נסיון בקלדנות של שנה לפחות
המעוניינים, רצוי תושבי ירושלים והסביבה, יפנו לטל' 02"856115, 02"856132 ליהלומה, לקביעת מועד לראיון.

המעוניינים לפרסם
ב"פנאי"
מוסף הבידור של "מעריב"
מתבקשים להתקשר לטלפונים: 03"439249, 03"5611383

לך על בטוח לוח מעריב דרושים

מנהלים בע"מ
איוש ומיון מנהלים ועובדים בכירים
באר"ה 12 ת"א, טל. 85241, 03-660728 ת.ד. 4665 ת"א 61048

לחברת מזון מובילה
דרוש

מנהל מכירות ארצי

תחומי אחריות:
1. ביצוע מדיניות המכירות של החברה
2. טיפול בלקוחות גדולים וברשתות השווק
3. טיפול במבצעי קידום מכירות ופרסום

דרישות התפקיד:
מועמד מתאים יהיה מי שמכיר היטב את ענף המזון (תנאי הכרחי), בעל נסיון קודם בנהול עובדים, נסיון קודם במכירות והשכלה אקדמאית מתאימה.

כפיפות התפקיד – למנהל אגף השווק של החברה.
מקום העבודה – אזור המרכז
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל־אביב 61046.

סודיות מובטחת

MENAHALIM LTD.
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

האם ברצונך להתקדם ?

לחברה העוסקת בתחום הפרסום והעיתונות

דרושים

מפקחי אזורים

דרישות התפקיד:
★ הופעה ייצוגית ויכולת ניהול מו"מ.
★ השכלה תיכונית – לפחות.
★ היכולת והרצון להתמודד עם אתגרים.
★ בעלי רכב פרטי.
★ נסיון במכירות ובשיווק – יתרון.

אצלנו תמצא:
★ עבודה מעניינת
ששכר נאות בצידה

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 20050, תל־אביב, ל/191.

לאגף השיווק דרושים/ות

מהנדסי מערכות

מהות התפקיד:
סיוע מקצועי לשיווק ויישום של מערכות חומרה ותוכנה.

הכישורים הדרושים:
★ השכלה גבוהה במחשבים, הנדסת תעשיה וניהול, הנדסת מכונות וייצור, הנדסה אזרחית או תחומים הנדסיים אחרים.
★ נסיון של 5 שנים לפחות באחד התחומים הבאים:
תקשורת מחשבים
מערכות תיבי"מ וריצפת הייצור.
ניהול פרוייקטים מורכבים בתחום עי"נ מבוזר.
★ הכרת מוצרי UNIX, VM/SP, MUMPS ומערכות הפעלה אחרות.
★ יכולת עבודה עצמאית וניהול צוות.
★ כושר הבעה בכתב ובעל־פה ועבודה עם לקוחות.

פנה/י בכתב לת.ד. 33666 תל־אביב לאגף כח אדם.
ציין/י תחומי ההתמחות ופירוט רקע ונסיון מקצועי.

IBM יבמ

רשות הנמלים והרכבות
Ports & Railways Authority

הודעה על משרה פנויה

תואר המשרה: עובד ביקורת (עוזר א) (2 משרות)
מכרז מס': 13
הדרגה: 8–9 בדירוג האקדמאים – ט"ז–י"ז בדירוג מינהלי
היחידה: בקורת פנימית
מקום העבודה: *נמל חיפה/נמל אשדוד
דרישות המשרה:
1. השכלה אקדמית (תואר ראשון) באחד התחומים: כלכלה, חשבונאות, מינהל ציבורי, הנדסה (אזרחית או תעשיה וניהול) מערכות מידע, מדעי המדינה, משפטים.
2. נסיון בעבודה באחד התחומים הנ"ל ו/או בבקורת.
3. כושר הבעה בעברית בכתב ובע"פ, וידיעת השפה האנגלית.
4. כושר קיום מגע נאות עם בעלי תפקידים במשרד הראשי ובנמלים והשגת שיתוף פעולה מצידם.

* חובת המגורים בחיפה/אשדוד (בהתאמה).
* הבקשות למשרה זו יש להגיש למשרד הראשי של רשות הנמלים והרכבות בתל אביב, ת.ד. 20121 ת"א, לא יאוחר מיום 9.9.88.

בדבר פרטים נוספים ולצורך קבלת טופסי בקשה, יש לפנות בעל־פה לאגף כוח אדם, רשות הנמלים והרכבות, דרך פתח־תקוה 74, (בית מעי"א) תל אביב, קומה 13, חדר מס' 1316, או למחלקות כוח אדם בנמלים.

מנהלים בע"מ
איוש ומיון מנהלים ועובדים בכירים
באר"ה 12 ת"א, טל. 85241, 03-660728 ת.ד. 4665 ת"א 61048

תפקיד נהולי בכיר בתחום השווק בחברת פרמצבטיקה

מועמד מתאים יהיה –
איש שווק בכיר בעל נסיון קודם בתחום הפרמצבטיקה או רופא/איש מינהל רפואי בעל נסיון נהולי ונטיה לעולם השווק והעסקים.
התפקיד כרוך בהפעלת צוות עובדים ובנהול מערך שווקי מורכב.
מקום העבודה – אזור המרכז.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל־אביב 61046.

סודיות מובטחת

MENAHALIM LTD.
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

תיגבור
כח אדם מקצועי זמני ג ע נ
תיגבור לשעות לרשותך כח אדם

לסניפנו באזור אשדוד

דרושים:
1. **עוזר/ת למנהל כח־אדם**
נסיון של 3 שנים במפעל תעשייתי
+ יחסי אנוש טובים
השכלה רלוונטית
עבודה במשרה מלאה
תיאור התפקיד: רווחת העובד. הדרכת עובדים ובטיחות בעבודה
2. **מהנדס חשמל**
נסיון בזרם חזק בתעשיה כבדה, לפחות 5 שנים נסיון
3. **מהנדס מכונות**
נסיון בתעשיה כבדה, רצוי בערגול מתכת.
4. **כלכלן**
בעל תואר ראשון + נסיון.

לסניפנו באזור תל־אביב

מהנדס מחשבים
נסיון במאגרי נתונים, ארגון קבצים, תקשורת והכרת ה־PC.
★ נא להפנות קורות־חיים.

חוק הזדמנויות שוות בתעסוקה תשמ"א-1981

תל־אביב, רח' תל־חי 7, 03-297840, 03-296846
רחובות, רח' ביל"ו 60, 08-467584, 08-461095
אשדוד, רח' יוספטל 17, 08-560012, 08-563990

יש פתרון - תיגבור!
הדרך הטובה לעבודה!

חברה תעשייתית ישראלית גדולה באזור תל־אביב

מחפשת עורך־דין
למחלקה הבינלאומית של הלשכה המשפטית

משרה מס' 1437

המועמד שייבחר יועסק בין היתר במו"מ ובניסוח של חוזים בינלאומיים.

הדרישות:
1. 3 שנות נסיון בעבודה דומה. 2. שפת אם אנגלית.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב ולפרט קורות חיים, השכלה, ניסיון, ומספר תעודת זהות אל ת.ד. 7321 מיקוד 61070 הקריה ת"א (נא לציין על המעטפה את מספר המשרה המבוקשת).

מועמדים מתאימים ייענו * סודיות מובטחת

אם אתה

1. מהנדס/הנדסאי מיזוג אוויר
2. עם ידע ונסיון בפיתוח מזגני אוויר מפוצלים
3. תר אחר התחדשות והזדמנות
4. בעל מעוף, יזמה ותושיה
5. מעונין להצטרף לחברה רצינית, איתנה, מתקדמת ודינמית

הנך מוזמן לפנות אלינו עם פירוט קורות חיים בכתב־יד לת.ד. 1612 חולון.

סודיות נדרשת ומובטחת.

מודעה זו מיועדת לשני המינים.

לחברה ציבורית
בתל־אביב
דרוש/ה

כלכלן/ית צעיר/ה
+ מינהל עסקים
בעל/ת נסיון של 3 שנים

על המעוניינים לפנות בכתב יד לת.ד. 7020 תל־אביב

לסניף "תנובה" נתניה
דרוש

עובד אחזקה
למישרה חלקית

הכישורים הדרושים:
נסיון מעשי מוכח של 3 שנים לפחות באחזקת ציוד קירור ומתקני חשמל, אפשרי פנסיונר.

מועמדים מתאימים, תושבי נתניה וסביבתה הקרובה, מתבקשים לפנות למר אריק איזנברג, מנהל סניף נתניה, טלפון 053-333141, 053-336496.

– סודיות מובטחת –

רשות הנמלים והרכבות
Ports & Railways Authority

הודעה על משרה פנויה

תואר המשרה: חובש, נהג אמבולנס (7 משרות)
מכרז מס': 14
הדרגה: י"ג–ט"ו בדירוג מינהלי
היחידה: מחלקת כוח־אדם
מקום העבודה: *נמלי חיפה/אשדוד/אילת.

דרישות המשרה:
1. בוגר בי"ס לאחים ואחיות או חובש בכיר בצה"ל עם נסיון לפחות 4 שנים. עדיפות תינתן לאח מוסמך.
2. נסיון בהדרכה רפואית.
3. ידיעת השפה העברית ושפה זרה אחרת (אנגלית או צרפתית).
4. בעל רשיון נהיגה לרכב בטחון מסוג אמבולנס.
5. התפקיד מחייב מצב בריאותי תקין.
6. העבודה במשמרות.
7. עובד שייבחר יהיה חייב לעבור בהצלחה קורס בבאים.

* חובת המגורים בחיפה/אשדוד/אילת (בהתאמה).
* הבקשות למשרה זו יש להגיש למשרד הראשי של רשות הנמלים והרכבות בתל אביב, ת.ד. 20121 ת"א, לא יאוחר מיום 9.9.88.

בדבר פרטים נוספים ולצורך קבלת טופסי בקשה, יש לפנות בעל־פה לאגף כוח־אדם, רשות הנמלים והרכבות, דרך פתח־תקוה 74, (בית מעי"א) תל־אביב, קומה 13, חדר מס' 1316, או למחלקת כוח־אדם בנמלים.

המפעל להכשרת ילדי ישראל
רשת פנימיות ארצית
לעבודה יחודית עם אתגר
דרושים

א. **זוגות נשואים**
בתפקידי אם בית ומדריך
1. בבית הילדים בגן ציונה (ממלכתי).
2. בבתי הילדים באשקלון ובגבעת עדה (ממלכתי דתי).
לאשה משרה מלאה ולבעל חצי משרה. בשעות אחה"צ והערב. נדרשת השכלה תיכונית לפחות וכן נסיון רלוונטי – מגורים במקום.

ב. **פסיכולוג – ½ משרה**
1. לבית הילדים באשדוד.
2. לבית הילדים בגבעת עדה.
תואר שני בפסיכולוגיה – רצוי נסיון רלוונטי. יש אפשרות להתמחות.

ג. **עובדת סוציאלית – ½ משרה**
לבית הילדים באשדוד

נא לפנות ביום א', אל יוסי, 02-661841 – 02-663151/2, או לפנות בכתב לת.ד. 8350 ירושלים – מיקוד 93108.

לחברה ציבורית גדולה
דרושים/ות מהנדסים

לצוות תכנון וניהול מוביל
המקים מערכת תקשורת בהיקף רחב

דרישות התפקיד הן:
★ רקע בתכנון הקמה ואחזקה של מערכות קליטה־שידור.
★ רקע בתכנון, הקמה, אחזקה וניהול של פרויקטים בהיקף רחב (צה"ל וכו').
★ יוצאי צבא עם שתי שנות נסיון לפחות בתחומים הנ"ל.
★ **מקום העבודה תל־אביב.**

מעונינים בעלי רקע כנ"ל יפנו בצירוף קורות חיים בכתב יד לת.ד. 51798 תל־אביב 67134. יש לציין על המעטפה "עבור תעסוקה".

מועמדים שלא עונים לדרישות רקע כנ"ל לא יענו.

— סודיות מובטחת —

משרד החינוך והתרבות
לשכת מחוז המרכז

דרושים בדחיפות

מורים כוללים

לאזורים: רמלה ולוד בלבד
● המעוניינים יפנו לטלפון: 03-5435464

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ

לאולפן לתלמידים מדרום אפריקה המתקיים בירושלים
דרושים/ות:

מדריכים/מדריכות

הכישורים:
1. רווקים/ות עד גיל 27
2. לאחר שרות צבאי או שרות לאומי מקביל
3. השכלה תיכונית מושלמת (תעודת בגרות)
4. שליטה טובה בשפה האנגלית (שפת אם יתרון)
5. נסיון בהדרכה עם נוער (עדיפות לנוער מחו"ל)

*העבודה מחייבת מגורים במקום ואינה מתאימה לסטודנטים
*תחילת העבודה בראשית אוקטובר 1988

על המעוניינים להתקשר למרכזן 02-717421 שלוחות 24 או 25
או למרכזן 02-721375

למוסד ציבורי
גדול במרכז הארץ
דרוש:

חוקר ביצועים

רצוי בעל נסיון של חמש שנים לפחות בנושאי חקר ביצועים צבאי

הכישורים הדרושים:
תואר ראשון: בפיזיקה, מתמטיקה שימושית הנדסה או חקר ביצועים
בעל ידע בשפה האנגלית
אחרי שרות צבאי. (רצוי קצין במיל)

יש לשלוח לת.ד. 7093 מודעה מס' 580
– פונים מתאימים יענו –

למוסד ציבורי דרוש/ה

אחראי/ת על חדר המחשב.

הכישורים הדרושים:
★ נסיון בהפעלת ציוד TOWER-NCR.
★ שפת יוניקס.
★ לוטוס 1,2,3.

נא לפנות לת.ד. 20234 תל־אביב 61200 בציון דרישת שכר.

סודיות מובטחת

הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול
כפר נוער לחינוך תיכוני
דרושים/ות

■ אמרכל/ית (מינהלן)

השכלה מתאימה ★ נסיון קודם וידע רחב במינהל ★ ניהול כספים וכ"א ★ התמצאות בנושאים של משק חקלאי ★ כושר ביטוי בכתב ובע"פ

■ גנן ושתלן מוסמך

לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים להנהלת הכפר הירוק 47800.

מועצה מקומית נתיבות
מועצה איזורית עזתה
נעמ"ת – רשת מוסדות חנוך בישראל

קרית החינוך אמי"ת עזתה - נתיבות
לשנה"ל תשמ"ט דרוש

מנהל/ת אגף הבנות

מועמדים בעלי השכלה אקדמית ובעלי נסיון בניהול יפנו לטלפונים: 03-243106, או 03-233154, לקביעת ראיון דחוף

هكذا من الاهل